

CU09414622

Columbia University
in the City of New York

THE LIBRARIES

~~528~~ ~~1026~~
D

A' debreczeni anyaiskolateli Lffak.
Olvasó- Társaságai.

#H. 1020 D

RÉGI MAGYAR NYELVEMLÉKEK.

K I A D T A

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

DÖBRENTAI GÁBOR,
MINT SZERKESZTŐ FELÜGYELÉSE ALATT.

MÁSOD KÖTET.

Lap: 4065

DEBRECENI REJ. FŐISKOLA
KÖNYVTÁRA

El: 17. m. b

FOGLALAT.

I. Kinizsy Pálné Magyar Benigna inádságoskönyve 1513.

II. Vegyes tárgyú régi magyar iratok 1342–1599. u. m. királyi
cancellariából esküszabvány. Királyi 's nádori helytartó, országbíró, főispán, ítélőmester, alispán
szolgabíró hivatalos iralma. Erdélyi fejedeleme. Vajdác. Iktatási tudósítmány. Hadirend, magyar
kir. kamara intézményei. Zultántól, török főtisztaságtól lévők. Birói ítélet. Tanúk vallomásai. Or-
szággyűlésről követjelentések. Nemes urak asszonyok által háziakban közlekedés. Várnagyi, udvar-
birói eljárás. Szabad kir. 's mezővárosi, falusi rendelkezés, levelezet. Miskolcz, Komárom jegyző-
könyvei. Magyar kereskedők iratai. Családi ügyben: szerzés, gazdasági jegyzet, nászruha, me-
nyegzőre kerekestelésre temetésre hívó; kötelezvénny, nyugtató, végrendelet. Versek, 'atb.

B U D Á N,

A' MAGYAR KIRÁLYI EGYETEM' NYOMTATÁSA.

1 8 4 0.

895.25
P26

v. 2

KÖVETKEZŐT, AZ OLVASÓ MÉLTÓZTASSÉK AZON LAPHOZ ÉRTENI, MELLY-
HEZ TARTOZÓ.

EZEN CZIKKNEK: I. ADATOK MAGYAR BENIGNÁRÓL,

Ild. lapján áll: Kiteztzend. Kell: Kiteztzendik, értvén alatta, *ha* majd tovább olvassuk. De még jobb ide: Majd kiteztszik.

IIId. lapon alatt a' jegyzetben 4-nél van: Verum lasio . . . Kell: Verum Blasio.

Vd. lapon fordul elé: Mikor hala meg Kamicházi Horvát Mark, nem tudni . . . . . Csatloljuk még oda: Az 1505b. Rákoson forrott országgyűlés pesgett végzéseinek így van aláírva: Marcus Horvath de Kamichacz castellanus castri Budensis. *L. Kovachich, Suppl. ad Vestig. Comitior. Tom. II. p. 333.*

XIXd. lapon, alatt 1) jegyzetben: találató: „Cziraky Márton *Lőcséről*. Buday Ésaías ezt, *lőcsei* helyett *jőcseinek* (Martinus Cyriacus Jőtsei) állítja Börner és Párizspapai nyomán, Csókás Péter, Szatmár-Németi Mihály és Dr Veszprémi István ellen, ¹⁾ de nem jegyzé ki Jőcse helynek hol voltát vagy még fenlétét, pedig itt: *Jőcsei*, csupán előnév, helyről. Görög' helysoraiban nincs, Marienburg Erdély földleirásában sincs; Fényes IVd. kötetének 224d. lapján is csak *Jéko* van Szabolcsban, 395d. lapján pedig csupán *Jécsa*, Torontalban. Lám Petrus Monedulatus Lascovius-t, Baranya vmegyei Laskó nevű helyről, *Laskói* Csókás Péternek írja, ki épen feljegyezve hagyá fenn: Anno 1522. rectore Philippo Melanchtone primus omnium hungarorum Martinus Cyrjaci de Leutschovia . . . *Vittebergam* . . . sese contulit. *L. Tractatus de homine, magno illo in rerum natara miraculo, Viteb.* 1585. „Ajánló levelében, (mondja Bod Péter, Magy. Athenás 159 l.) előszámlálja mind azokat a' Magyarokat, a' kik 1522dik esztendőől fogva Vitebergába tanultak 1586dik esztendeig.

A' VEGYES TÁRGYU R. M. IRATOK ELŐBESZÉDE'

XIIId. lapján marada sajtóbotlásul: ugyan azok okok. Kell: ugyan azon okok.

Néhol pedig az ékezet nyomtatás közben tört le, 's így áll: emlekeztetés, itelete, temetesre. Kellene: emlék . . . itélete, temetés . .

Budán, Decsemb. 15d. 1840.

Szerkesztő.

1) I. Buday Magyar ország históriája, IId. kötet. Harmadik kiadás, Pesten, 1833. l. 60.

I.

**KINIZSY PÁL NÉ
MAGYAR BENIGNA
IMÁDSÁGOS KÖNYVE.**

I R T A

REMETE SZ. PÁL SZERZETBELI

F. M.

A' KINIZSY ALAPÍTOTTA NAGYVÁZSONI KOLOSTORBAN

1 5 1 3,

VESZPRIM VÁRMEGYÉBEN.

HÁRTYÁN LÉVŐ EREDETIÉT

**FELFEDEZTE AZ ÉRSEKJUVÁRI FERENCZESEK KOLOSTORA KÖNYVEI KÖZÖTT
'S LEMÁSOLTA 1884BEN**

CZECH JÁNOS,

SZABAD KIR. NS GYŐR VÁROSA FŐBIRÁJA, MAGYAR AKADÉMIAI RENDES TAG.

BÉVEZETÉS TARTALMA 'S EZ IMÁDSÁGOKHÓZ TARTOZÓKÉ.

Lap.

I. Adatok Magyar Benignáról 'stb. *Első férje*, Kinizsy Pál, Magyar Balásnak mostoha fia volt. Kinizsy születési eredetét nyilvánabban fejtheti ki szerkesztő, ha Palotán a' gr. Zichy levéltárban lévő Magyar Balás és Kinizsy leveleket egész terjedelmükben forgathatja meg, de csak azokat veheté köszönettel, mellyek vele kivonatban közöltetének. Milly világosító dolgok ötlenek elé lám a' Fejér codexében közzé tett okiratokból. Bélának sz. Margit demesi prépostsága megerősítvényében 1138ból, Kinis, névül áll: *Cod. dipl. Tom. II. d. p. 98.* „In villa Iingu; haec sunt nomina suorum: Nulos, Kuzeu, Kinis . . . . p. 99. In villa Geiste; Kasa, Kapu, Oba, Kinis, Daud . . . p. 101. In villa Hedelen; Kinis, Gonordi; p. 102. In villa Asauler (Azsafó): Buda, Teledi, Kinis, Marcus. Továbbá: Tom. IV. vol. III. p. 146. eléjő 1263b. de genere Kynis. *Tom. IV. vol. III. pag. 191.* IVd. Bela parancslevelében 1264ból, mellyel Pércsét az egri káptalan közbenjártával a' jászói prépostságnak viszszaadta, találjuk, p. 102. „Super quo fidelitati vestrae mandamus, . . . quatenus . . . vnum ex vobis, virum idoneum, cum comite Mixa, de genere Kynis homine nostro, transmittatis. Illy régóta ismert vér egyik sarjadéka is leheté ugyan végre molnár, de Pál bán' eredetét attól, úgy burkolak mesébe, mint Hunyadi Jánosét. *Benigna második férje*: Kamichácsi Horvát Márk. *Harmadik*: Kereky Gergely. Kerekyek régi birtokosságát a' váradi káptalannak 1262beli bizonyítványa mutatja: *Fejér, cod. dipl. Tom. IV. vol. III. p. 98.* „Quod cum Ferrustan, magister hospitalis generalis cruciferorum in regno Hung. coram nobis cum tribus fratribus suis similiter cruciferis, personaliter constitutus, quasdam terras ecclesie ipsorum habitatoribus destitutas Odon et Wezend vocatas in comitatu Byhoriensi et Zathmariensi existentes, comiti Ihoanni de Kereky, triginta quinque marcis se dixit pignori obligasse . . . Erről Kereky János több írást mutatott elő 's Ferrustan nem csak ki nem válthatá, sőt 15 márka ráadást kért. Ezt is lefizette Kereky, 's így: Ferrustan, duas terras Odon et Wezend, comiti Ihoanni de Kereky et per eum suis hereditibus, heredumque suorum successoribus vendidit et tradidit perpetuo et irrevocabiliter possidendas. E' két jószágot azonban a' királyi kobzónak vissza kelle kapni, mivel a' Magyar Balásnak ajándékozott „Adony és Veseny,“ úgy tudom, épen azon Odon és Wezend; ma, Biharban: Ér-Adony, Szatmárban: Vezénd?

I—VIII

II. Némelly jegyzet ez imádságos könyv' fennmaradtta, nyelve 's a' pálosok magyarhoni szerzete felől. *Szerkesztő által.*

IX—XXVIII

Észrevételek Magyar Benigna imádságos könyvére. Betűk. Ragok.

Szótár abból, elavult szavaira nézve. *Czech Jánostól.* 1—8

Toldalék. Még is ezen imádságokban lévő elavult szavak, 's nehány észrevétel. *Szerkesztőtől.*

9—10

Imádságok

11—73

Ezek között sz. Bernald doctoré, nyolczas, tizes rímekben.

24—30

Az első levél meg nem lévén, a' másod első lapjának hasonmás-sa, a' 11d. lap. előtt. Kezdeté: zomorofagodrol.

Másod hasonmás. A' 15d. laphoz. Kilenczed levél tulsó lapja.

Harmad hasonmás 57dikhez. Hetvenheted levél innessője.

Negyed hasonmás 70dikhez. Kilenczvenötöd levél tulsója.

Ezen 6 hasonmásnak, eredeti lapjaikról, kőre híven vésetését intézte a' szerkesztő.

F. M. író neve 's hogy ezen imádságok Magyar Benigna kolostorában készültek 1513b. áll a'

68d. lapon.

I.

A D A T O K,

Magyar Benignáról,

's atyja és három férje, úgy a' Remete Pálosok'
nagyvázsoni monostora felől.

Ezen imádságokat elmondogatta egykor Magyar Benigna, legelőször Kinizsy Pál felesége. Miképen az ő számára készülésük felől álljon itt egykét szó, álljon életéről, mellyhez adatok Gróf Zichyek' jól rendezett gazdag levéltárából különben is, eddig nem ismertekül hozathatnak elé.

Sőt a' szoros összeköttetés, atyjáról és Kinizsyról is kívánja némelly még hasonlóan nem hallott pontnak, Benigna' 1520beli korosságára nézve, felvilágító megemléztetését. Következnek, ámbár mostan még csak töredékesen.

1464ben, *XVI Cal. Septembris*, Budán, Mátyás király' adománylevele Magyar Balást, Adony urodalma' birtokosává azért is tevé, mivel atyját Hunyadi János gubernatort híven szolgálta háborúiban. Címe itt; *Aule familiaris et partium regni superiorum capitaneus*. De, ki volt atyja, ki felesége, arról nincsen szó, nincs gyermekéről. Kelemen nevű testvére áll egyedül benne, *per eum*, mint coimpetrator. 'S Magyar Balás ennél fogva, gondolhatnók, még ekkor talán nem volt házas. Azonban lehetett, mivel felesége 's gyermeke számára kitűzhetette Tiszamelléki más jószágait. Kitetszend.

Annak tudhatása, volt-e 1464b. 's elébb is már hitese, Kinizsy Pál' millyen koruságát határozná el, mert Kinizsy Pál, Magyar Balásnak mostoha fia volt. Ha ennek anyját Balás, csak 1464 végén vette el, Kinizsy úgy 50d. évében holt volna meg, feltéven, hogy 1464b. 20d. esztendejét tölté.

Ügyele tehát mostoha fiára Magyar Balás, táborában, 's annak hősi nevet hamar vivott erején Mátyás is gyönyörrel nyugtatá szemét. Így adta neki, méltán, Nagyvázsón urodalmát Veseny László magvaszakadtából 1472ben, *Sabatho proximo ante festum beati Bartholomei apostoli*, Esztergomban költ levéllel, mellyben Kinizsy címe még csak *Aulicus*. Kinizsy hamar kötött Veseny László' özvegyével 's megerősíteté adományíratát 1473ban *sexto Idus Januarii*.

A

Magyar Balás pedig sietve Kinizsy Pállal kölcsönös örököségi szerződésre lépni előlegesen Bátori István Ország' bírása előtt Budán; később ahhoz királyi helybenhagyás 1474b. *feria secunda proxima post festum*¹⁾ B. M. Virginis Olmüczben járult, ottani táborozás alatt. M. Balás neveztetik ebben: *Vajecoda partium transylvanarum et Regnorum Dalmacie et Croacie Banus*. Pontjai voltak: 1. Az adonyi urodalomság' egy része Magyar Kelemené. 2. Magyar Balás, Kinizsy Pált fiának fogadja. 3. Magyar Balás' édes fia László és Kinizsy Pál között egyenlő osztály legyen. 4. Magyar Balás' felesége *Barbara* özvegyi tartása, ha kellene, Adony.

Kinizsy Pál' mostoha fiúságát ebből, e' sorok mutatják:

„Ita videlicet, quod ipse Blasius Banus ipsas et eadem, vita sibi comite sicuti usque nunc tenuit, tenere valeret, ipsoque decesso, directa medietas eorundem castrorum castellorum oppidorum possessionum et villarum in pactum Paulum de Kinys et suos heredes, altera vero eorundem medietas in dictum Ladislaum filium annotati Blasii Bani, ipsarumque partium tamquam ab uno utero egressarum heredes et posteritates ursos in perpetuum condescendant.

Az itteni házagokat összevetés pótolhatja.

1. Kinizsy, Nagyvázsont engedvén halála utánra, házasság ekkor nem lehetett. A' *heredes* szó, csak hagyatási jogára nézve volt. Ő és mostoha atyja, mint eleshető csatázók, minden esetre jókor rendelkezének.

2. *Barbara*, Kinizsy' és Magyar László' anyjával onnan is gondolható, mivel Benignáról e' családi mindent elintézés egy szót sem említ. Benigna tehát Magyar Balásnak második házasságából származott, 's Kinizsy' hitesévé is csak úgy lehetett.²⁾

3. *Barbara*, alkalmasint még 1474b. hala meg, mindjárt a' szerződés után, 's Benigna' anyját Magyar Balásnak csak hamar el kellett venni, mert egy alább álló irat szerint 1520ban Benigna, 45 évűnél korosabb alig lehetett, miknél fogva Kinizsy vele 1490 körül kelhete össze, kevésbé Magyar Balás' halála előtt, midőn a' leány 14d. évében hajadonkodott.

4. Magyar Balásnak azért kelle Kinizsy' anyjával csak ugyan még 1464 előtt már házasságban lennie, mivel Istvánffy szerint Pál 25 évig viselé a' temesi bánságot „*e manipulario pedite omnibus honorum gradibus, sola virtute duce conscensis, Temesvario ac caeteris inferioris Pannoniae limitibus per viginti quinque annos cum imperio praefuerit*,”³⁾ így tehát bánná 1469b lett, 's 25 évűnél akkor csak több volt. Magyar Balás e' szerint, elől említett adománylevelében 1464b. Adony' megnyerésekor testvérét Kelemen külön akarta maga mellé emelni, vagy talán attól hasonkedvezést és kölcsönös

1) Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Nativitatis, Conceptionis etc. f

2) Hogy a' fiúvá fogadott, azzá fogadójának leányát el ne vehesse, arról egyházi törvény 1500b. költ az Oláh Miklós primás érsek által Nagyszombatban tartott egyházi zsinatok. L. Mich. Szvorényi Jus privatum ecclesiae hungaricae. Veszprimii 1804. Part. I. pag 255.

3) L. Istvánffy, Regni Hungariae historia, Coloniae Agrippinae, M. DCC. XXIV. libr. III. pag. 22. b.

étalmat remélle. — És öregnek írta Bonfini is Kinizsyt.¹⁾ Továbbá, összeilleszthetőbb Magyar Balás' felverekedő lelkével, ki „*ex gregario milite, sola virtutis commendatione ad summos militiae honores et divitias*”²⁾ kezdett emeltetni Mátyás által, még virgoncz közállapotjában elvétele egy közrendű csinos asszonykának, kit özvegyen, Bonfini feljegyzéseként, molnárra hagyta.³⁾ Mert volt legyen bár Borbála bájos, eszes, Adony ura's Felső Magyarország' kapitánya szállott volna-e le hozzája? Akkor hódítá ez magához a' tüzes vitézt, Abaujban, — ott ma is a' Kinyis falu — midőn Balás meg sem álmodá még ottani vezérre leendőségét. — Hanem akkor is molnárnét vőn-e el? Kinizsy Pál' atyja nem inkább malommal bíró egy kis ur volt-e? Bonfini hamar utánirt pusztá hallomást's nem vevé észre, mint kél többféle rege, magát felvívott felől. Kinizsy nemes családról Abauj megye's Jászó' levéltárában sok levél szól 1500 éveiben. — Egyébiránt ez nem Kinizsy Pál' előkelőbb származtatásáért mondatik, mert hiszen, alacsonból nő fel elejénte minden, hanem mutatkozó adatot kísérni kell.

5. Leányát Balás, Kinizsynek nem annyira jutalmul adá. E' házasság inkább házi viszonyból eredett.

1483ra van Eggerernél téve, tehát Kinizsynek még nőtelen korára, Nagyvázsomban a' Pálosok' szerzetének általa történt alapítására. L. *Fragmen panis corvi protoeremitici seu reliquiae Annalium eremi coenobiticorum ordinis fratrum eremitarum S. Pauli primi eremitae etc.* (a Fr. Andrea Eggerer, Ord. S. Pauli primi Erem. presb.) *Viennae MDCLXIII.* 250d. lap.

„Similis beneficentiae laude praedicari debet C. Paulus de Kinyis etc. ob possessionem Karako, comitatus veszprimiensis cum suis pertinentiis et ducenta jugera terrae Bessere dicta, piscinam item copiosam cum prato Hassak. quae omnia muniente suo literarum robore Mathia rege, ecclesiae nostrae S. Michaelis de Vaason, a se fundatae jure perpetuo tradidit. —

1486ban Kinizsy' czíme, Paládics és Tószeg feletti határlevélben: *Comes Temesiensis et partium inferiorum generalis capitaneus.*

1490ben hala meg Magyar Balás Kassa körül, azon csatája után, mellyben Beatrice' sergét elszélleszté.⁴⁾

1492b. *Dominico proximo post festum natiuitatis B. V. gloriosae* Temesen rendelkezik betegen Kinizsy az orodi káptalan' küldöttjei előtt, 's halála' esetére, Benigna örökös, mindenében. Neve mellett itt is felebbi czímzete áll. Lám a' latinul nem tudott Kinizsy, bizony magyarul dado-

1) In praefectura Temesiensi, iosa, qui ab eo fuerat educatus, et per quem ille omnia domis forisque in senectute gerere consueverat, audacia, robore, et disciplina militari, eius non dissimilis, a rege suffectus est Budae. — L. Bonfinii Dec. V. libr. 4. pag. 738.

2) Istvánffy szavai. L. Regni Hungariae historia, Coloniae Agrippinae 1724. libr. I. pag. 4. a.

3) L. Ant. Bonfinii Rer. ungar. Decades. Basileae 1568. Dec. IIII. lib. 2. pag. 579.

4) L. Nic. Istvánffy, libr. I. pag. 5. „Verum plasio haec victor in ultimum operum fuit, eodem enim itinere gravi morbo correptus e vita excessit. haerede omnium bonorum, unica filia, Benigna testamento relicta, quam eventu sterilem Paulo Quinisle, praefecto Temesuarii nuptui tradiderat.“

IV

gá el végakarátját 's nem úgy irák a' papok! Ulászló 1493b. *Sabatho proximo post festum conversionis beati Pauli apostoli*, erősíté meg azon rendelkezését. — Bonfini Kinizsynek nem minden házi dolgát tudta, mert ezt irá: „*testamento nullo*” (*quod iam pridem mutus erat*) *confecto, christiane pientissimique hominis ritu ex hac vita decessit.*¹⁾

1494ben Nov. 20kán hunyt el Kinizsy a' Száva mellett, mint Ország bírása Sz. Kelemen mezővárosban, épen úgy diadallal miként mostoha apja és apóssa, mert halálos hideglelése előtt még kevéssel keményen veré meg a' törököt Drágffy Bertóttal Bulgáriában.²⁾

Ki vitetheté hamvait Nagyvázsón monostora' egyházába más Benignánál? Talán ő állítatá emlékét is oda,³⁾ mellyről Eggerer, imént idézett lapján szól; talán emelé Remete Sz. Pál' szerzete hálából, az arra vésett ezen vers szerint:

Erexit Vasonia claustra Kinysius heros,
Illius hac urna marmoris ossa cubant.

Elhagyá mostan temesvári, el budai lakát az Ország bírása fiatal özvegye 's egyedül lakója lön Nagyvázsón kastélyának. Rettentő nevü vezér' híre, felette, körülé; roppant jószág, birtokában. De nem serdült fiú, oldalánál atyja' nevével, leány magzat sem vidítá mint anyát. „*Nullaque prole relict*”⁴⁾ költözteté el Bonfini, Pál bánt; ezt irta, láttuk, Istvánffy. Féltestvéréről Magyar Lászlóról, eddig elé többet nem tudunk; Istvánffy szerint már ekkor el kelle halnia.

A' hatalmas asszony' kezét sokan keresheték. Hihetőleg szép is volt.

'S már 1495ben, *in vigilia festi S. Apostoli Andreae*, Kamichácz Horváth Márknak, mint másod férjének adatta Nagyvázsont Ulászlóval. Horváth Márk ennek udvarnoka volt, így ifjú még; Benignával nyilván együtt kéré a' királyt, ez Kinizsy' érdemeire emlékezek 's kedveze özvegyének. Horváth Márk, mintha előre megint magtalannak hitte volna tüzes menyecskéjét, a' vázsóni urodalom' birhatását testvéreire Jánosra és Péterre is kiterjeszteté. Benigna, akárhogy, férjhez akara menni.

1) L. Bonfinii Rer. ung. Dec. V. libr. 4. pag. 738.

2) L. Istvánffy, Historiarum libr. III. pag. 22. a. És Bonfini előbbi 738d. lapján.

3) Mutaták töredékét nekem Nagyvázsónban a' Kinizsy kastély' romjai között 1824. 'S említett a' török' halála, ki arra bosszújában lőtt volna.

4) Gr. Bethlen Elek, azonban, Bonfini ellen, Bethlen Gábor életében ezt irá: *Wolfs Vater gleichfalls Gabriel Bethlen war mütterlicherseits ein Enkel des berühmten Helden Paul Kinizsy. L. Taschenbuch für die vaterländische Geschichte. Herausgegeben durch die Freyherren von Hormayr und von Mednyánszky. IVter Jahrg. 1823. Wien. Seite 458. De a' kútfő nem említetik.*

1496b. e' Horváthékat, az említett jószágban, Ulászlónak következő elejű 's végű adománylevele erősíti meg: Uladislaus, Dei gracia Hungarie etc. Rex. Omnibus Xii fidelibus p̄sentibus pariter et futuris p̄sentium noīitiam habituris salutem . . . Ad uīsor. noticiam harum serie volumus pervenire, quod fidelis noster Egregius Marcus Horvath de Kamichacz aulicus noster, Maītis nostre accedens in conspectum in sua ac grōse Benigne alias relicte condam Mgfici Comitis Pauli de Kinyş Judici curie n̄re et Comitis Temesiensis etc. nunc vero consortis sue personis exhibuit . . . nobis quasdam binas literas . . . . . In cujus rei . . . firmitatem perpetuam p̄sentes literas nostras privilegiales penden et authen sigilli nostri munimine roboratas duximus concedendas. Datum per manus Rndissimi . . Domini Thomae Ep̄i Ec̄cle Agriensis aule nostre sumi et secretarii Cancellarii Bude 10 die Mensis Junij Aō domini 1496.

Mikor hala meg Kamicházi Horváth Márk, nem tudni, de hogy Benignának 1509ben már harmad férje Kereky Gergely volt, mutatja egy ezen évbeli irat, mellyben *feria proxima ante festum beati Georgii Martyris*, Benigna, osztályt intéze el Horváth Péter és János fenmaradott testvérek és új férje Kereky Gergely közt. Márktól sem marada tehát gyermeke, hanem a' Kinizsy szerzette jószág' egy részében Péter' 's János' ivadékai lőnek bizonyos ideig urak. — E' Kerekynek nem az forgott-e eszében, hogy a' még 1262b. Comes Johanes de Kereky által megvásárlott Adonyt és Vezéndet, mit a' „Tartalom“ bővebben említ, valamiképen megint családjára könnyebben szállíthassa? Mert Benigna, mintha csak ilyenért lett volna kapós. Mi volt maga Kereky, nem említetik, hanem irva ő is Vásonról van alább 's mivel királyi levélben, az reá nem csak azért ragadhatott, mert feleségével ott lakék. Kerekyeket egyébiránt jószágosoknak 1572beli iratok is mutatják, e' levéltárban. 'S az 1600beli 3d. cikk egy Kereky Jánost is nevez ki, felső-magyarországi hadfogadásra. Tán ez lön majd Bocskai' híve 1606b.

Benignának, e' Kereky Gergelyével élteben fakadott oka, első férje monostora' gazdagítására, mit Eggerer, említett évkönyvének 275d. lapja, 1511re így teszen: *Pari studio benefaciendi tenebantur Petrus Magnus de Pesth, et Benigna quondam Domini Pauli Kinisi relicta; quorum ille ecclesiae Albensi B. V. possessionem Zolghaiur, haec vero monasterio B. Michaëlis in Vason possessiones Lichtenth et Agyaglik, Comitatus Vesprimiensis, confirmantibus Uladislao et Ludovico Regibus, contulit.*

Hálából vagy felszólítatva írta azután 1513ban F. M. az az M... betűvel kezdődő szerzeti nevű valamellyik élénkebb *Frater*, ezen imádságokat. A' 69d. laptól 73dikig lévő legalább egyenesen Benigna' nevére készültek, miket azonban *Frater* M....nek más társa írhatta, mert betű, helyesírás, szóval élés, számkiírás ezekben eltér amazokéitól, de az egész könyv bizonyosan övé volt. Az imádságok szíromra csinosan írvák, 's azon akkor, csak gazdagabb megjutalmazó nyerhete gondos írást, olyannak kedveskedésből cifráztatott ki a' 2d. 3d. 's 6d. imádság kezdeténél a' lap' széle virágokkal, 's kapott a' 2dtól fogva 15dikig folyó imádság' első O betűje aranyat, mikből egy mutatvány itt a' 15d. lapnál látható.

Benigna tehát olvasni 's tán írni is tudta, mit melleleg azért vegyünk szemre, mivel első férje ahhoz nem értett. Ország' birája nem, valamint előde, Bátori István nem, és más legfőbbek elegen azon időben. Írásait Kinizsy, vitété

VI.

kedvenczével, ki Bonfininál Józsa, Istvánffynál Som József.¹⁾ Ezt kezére, nyilván azért is taníttatta. Mutathatná az is Benignának Pál bánnál később 's azon korban születését, midőn a' Mátyás pártolta iskolák világiak közé gyümölcsöt hozni kezdenek. Őt, meglehet, csatákba járt atyja, apáczákhöz adá egy ideig, kik olvasni csak tudának már régebben, mert imádságaikon el kelle mehetniük; 1500 előtti és utáni évtizedek körül pedig már épen bizonyos írástudásuk is. Tanulhatott azonban, szerzetesei' elsőbbjétől is özvegyideje' közt; mozgékony asszonynak üzni kelle valamivel unalmát. 'S hogy 1500 körül inkább divatba kezdé jóni világiak' fő 's közép rendű házaiban, a' magyarul írni olvasni tudásra tartás, gondolható az 1500beli Isó czikk. 2d. §-ban említett sűrűbb tanulásból; példa pedig reá Bezerédy Györgynek Hegykőn 1504ben költ levele, mellyre Szalay Ágoston' buzgósága talált. Gyűjteményében most, eddig elé ismert második legrégibb magyar küldöttlevélül, elsőnek Albert apát levelkéét 1486ból vévén. *L. alább: Végyes iratok.*

Midőn Benigna 1513 óta e' könyvéből magát olvasásban gyakorolhatta, akkor, láttuk, Kereky Gergelyné volt, 's még is Frater M...., utolsó imádsága után ezt jegyzé bé: „Nadsaagos Benygna azzonnak Nyhay Kenesy Paal thaarsanak o Nadsaaga klastromában Wasomban“ itten a' 68d. lap szerint. Így hát Kerekty egészen elmellőzé.

Mire mutat ez? Vagy „Benigna azzon o Nadsaaga“ sem sokat gondolt már akkor e' férjével 's azért Fr. M.... sem gondola rá; vagy Kereky Gergely a' vázsoni barátoknak nem nagy barátjok volt, 's ezek inkább csak alapítójukat tisztelék, vagy az egész vidék' nyelvére Kinizsy' neve, a' nagy, a' megszokott, könnyebben gördüle. Akármellyik esetben, Kereky nem nagy úr, legalább nem kedves úr vala Vázson' híres kastélyában.

Összefolyhatott ez mind, de az elsőbb azért bizonyosabb, mert arról adat van. Benigna és Kereky' házassága élete iszonyú szerencsétlen volt. Mellyik báná meg elébb másika miatt, egybekelését, nem világos; az sem, mi érlelt közöttük gyűlölséget, mi, végre bosszút; csak feltehető, hogy ok ahhoz erkölcsstelen gázolás, e' miatt féltékenység' szabdalása, lehetett. És a' bűn' sulya, ki szemrehányást érdemelt, kit ez dühíte, azon.

Mondjuk ki hirtelen a' gonoszt vétkeivel: Benigna megölette férjét Kerektyt, bérlett gyilkossal ölette meg! 1519 körül.

Törvény keresé mostan fejét javait. 'S a' megszeppent, eljárás első férje' minden barátját, mellyik még élt, mellyik' szavát II. Lajos bevévé, rimánykodott ennél maga. 'S ha elébb Ulászló, Kinizsy' tekintetért is, jószágokat engede Benigna' férjeinek, most II. Lajos tanácsosai átallák gyalázatos halálra adadni bakóhárd alá leányát egy Magyar Balásnak, hajdan hitését egy Kinizsynek, Országbirájának.

1) Józsa és József tehát egy. E' Som v. Soma Józsefet nevezé II. Ulászló, Kinizsy utódául temesi gróffá *L. Istvánffy*, pag 25. 's az 1493beli 22d. czikket.

Itt a' kegylevél, Palotán lévő eredetijéről. Commissio propria dni Regis. Nos Ludovicus dei gracia Rex Hungar et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significan quibus expedit vniversis: Quod nos cum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillime supplicaciois instan per eos nostre propterea factam Mat: Tum vero moti pietate et benignitate nostra Regia, qua delinquentibus veniam et lapsis subleuamen solemus impartiri, Jurisq rigorem interdum lenitate misericordie consueuimus temperare: Generose domine Benigne rcte egregij condam Gregorj Kerekj de Wason capiti scilicet ac omnibus bonis et iuribus possionar. nec non rebus suis vniversis: Super illa proscriptioe et nota infidelitatis, quam ipsa racioe mortf pfati Gregorj mariti sui incurrat, graciā et misericordiam duximus faciendo speciales, Immo facimus presentium per vigorem, ita tamen ut de cetero a similibus excessibus studeat se preseruare: Alioquin presens nostra gracia Eid minime videatur suffragari. Quocirca vobis fidelibus nostris. Rndo domino Ladislao Episcopo ecclie Vacian Secretario Cancellario nostro ac Egregio Magro Stephano de Werbewcz personalis presencie nostre locumteneu. item Spectabili ac Magnifico Stephano de Bathor Palatino Regni nri Hungarie et Judici Cumianor as Comiti Themesien: nec non Illustri Laurencio de de Wylak duci Boznei Judici curie nre, vestrosque in Judicatu vicesgeren. Preterea Egregjs Magris Prothonotarjs curie et Regni nostri, cunctis etiam aljs quibusuis Judicibus et Justitiar Regni nostri Ecclesiasticis viczt et secularibus pntibus et futuris; harum serie firmissime committimus et mandamus, quatenus a modo inposterum pfatam dnam Benignam ratione preuia ctra formam pnisse nostre gracie intra vel extra Judicium ad cuiusuis instan in persona rebusq. et bonis suis quibusuis Judicare vel vestro astare Judicatu compellē aut alr qualicumq ipsam impedire turbare turbare vel damnificā nullo vnq tempore presumať nec sitis ausi modo aliquali: Presentibus perlēt exhiben restitutis. Datum Bude feria quarta proxia post dominicam Palmarum: Anno domini millesimo quigesimo vigesimo.

A' veres viaspecsét felső része balról megvan, jobbról 's alsaja letörött. Balra, körül olvasható: ..
HEMIE DALMACIE.. A' kisebb alaku egész ívnek másod féllevelén, a' peccsét' füzeléke keresztül huzva.

Ezen megintés: *ita tamen, ut de cetero a similibus excessibus studeat se preservare*, már régibb szokott intelem volt kegylevelekben, miként a' Kovachich M. által kiadott: *Thomas de Nyirkálló, Stylus cancellariae Mathiae I. Regis Hung.* szabványai között a' 162d. lapon, *Gratia super nota furti* czikkben, *Nos Mathias* kezdettel épen illyen kifejezéseket látunk, 's még illyenebbeket a' 171d. lapon lévőben: *Gratia super facto potentiae et sententiae capitali: Nos Mathias* 'stb. 'S irattak ezek nem csak 1476b. melly évet Kovachich a' czimzethez jegyze, mert a' 194d. lapon 1454beli *donatio* áll, a' 194diken 1484beli *praeceptorium* 'stb. a' 191diken pedig 1493beli *procuratorium*. Hasonlóan intó kifejezést lelünk továbbá, a' *Formularium styli* 489—491d. lapjain: *Gratia super maliloquio et emenda linguae, super nota proscriptiois*. De, épen Benignánál új gyilkoltathatásra alkalmazása, figyeltethetne, 1. hogy új kikapástól csak olly korbelt asszonyt leheté féltetni, ki legfelebb ha 45 év körülnyi volt, 's így Benigna 1475—6 tájott született; 2. hogy „ez Nadsaagos a 330 n“ nagy jeleit adta már elébb is, dühének.

Benignának már születnie kelle vadóczt vérrel. 'S azon nyerseséget, melly reá ragadhata, midón atyja házából zajgókat láta menni háborúnak, vérkoszorúsokat térni első uráeba, nem igazítá útba jó nevelés, asszonyi ére nyeket harczos férfiakéétól megkülönböztető. Az akkori imádság is, látjuk, nem átaljános emberszeretetet lehelt, mi abban főczél, *csak* önlealáztatást kívánt 's ez csak órákig tart, vissza pattan az indulat mint a' kényszerített gally. Előtte meg 154 évvel, Henrik' karinthiai hg 's göröczy gróf' leánya az

1366b. Bécsben megholt *Margaretha*, melléknevével *Maultasche*, kiról Rudolf ausztriai hg Tyrolt kapá 1363b., volt legvadabb kegytelenségü Karinthiában.

Ha Benignának irgalmat, Szalkai László vácz püspök 's cancellar, (l. alább 375—379 lap.) szerzett-e az 1520b. 13 évü Lajos király nevében, vagy Verbóczi, Batori, Ujlaki? nem tudni; hanem, undokságát még közelebbről tudjuk meg János király 1527beli okiratából, mi szerint Nagyvasont Mesztegnyei Bodó Ferenczének, a' vitézi ész és hőselkűség példányának, de szerencsétlennek, adá. Azon soráig tétetik csak ide az ezt illetett iktatási parancs gr. Zichyek levéltárából, meddig ide tartozó, olvasónk pedig ennyiből is maga veheti ki az abból kifejthetőket.

Conventus Cruciferor. Ordinis S. Joannis Jerosolimitani domus hospitalis Ecclae Beati Regis Stephani de Alba Omnibus Xsti fidelibus etc. Quod nos literas Serenissimi Principis et Dni Dni Joannis, Dei gracia Regis Hungarie Dalmacie etc. Domini nostri grōssissimi Introduatorias pariter et Satatorias nobis pceptorie sonantes et directas, ea qua decuit reverentia recepimus in hec verba: Joannes Dei gracia Rex Hung. Dalmacie, et Croacie etc. Fidelibus nris Conventui Ecclae Cruciferor. de Alba, Salutem et grāciam. Cum nos debitum habentes respectum ad praeclara servitior. gratissima merita fidelis nostri Mgici Francisci Bodo de Mezthegnyew, specialis Capitanei partium Regni nostri Syrmien. quae ipse sacre primum hujus Regni nostri Hung. corone, deinde Matti nostre ab ineunte fere etate sua pro locorum et temporum varietate cum omni fidelitatis constantia, copiosaq sanguinis sui effusione, eciam ante felicem nostram ad hoc culmen Regie dignitatis assumptione et viriliter et laudabiliter exhibuit atque impendit, in quorum recompensativam aliqualem retributionem castrum nostrum Vason apellatum in Cottu Veszpr habitum quod alias Mgici olim Pauli de Kinys Comitis Temesien-sis et eo defuncto grōse Dne Bgne Relicte sue pfuisset, sed ex eo, quod ipsa Domina salutis honorisque et fidei sue, qua Egregio quondam Gregorio Kereký Dño item et Marito suo tenebatur immemor, eundem Gregorium per interpositam conductamque precio personam crudeli nece perimi fecisse, et ob hoc notam infidelitatis incurrisse, jurisque processu observato dudum exinde condemnatum fuisse perhibetur. etc. Datum Strigonii, in crastino Festi Circumcisionis Dni anno ejusd millesimo quingentesimo vigesimo septimo, regnor. nostror. predictor. anno primo. — Fügő pecsét' helye.

Im ez is csak most eléhuozott világítás! Hát ha még mind megkaphattam volna Palotán a' Magyar, Kinizsy, Horváth, Kereký, 's Batori, Ujlaki családokról, szóló leveleket. Bizony egészen mássá leszen sok helyen históriánk, mintsem most hisszük, mihelyt a' titkolt iratok elékerülhetnek. Későbbi kidolgozót következő már haszonvehetőkre figyeltetném¹⁾: 1. Kis Ferencz ur bír Budán egy Kinizsy Pált illetett adománylevelet, mellyben Mátyás k. 1474b. *feria secunda proxima ante festum Mathei Ap. et Evang. in civitate Wratislaviensi* Lethava várát Trencsin vmegyében 25 helységgel ajándékozá *fidei egregio Paulo de Kúnýs, eiusque heredibus et posteritatibus universis*, ifjú korától fogva török és husszita elleni vitézkedéseieért. Még itt, sem egyéb czíme, sem neje. 2. *L. Thomae de Nyirkálló stylus Cancellariae Mathiae I. Regis H. p. 164.* Lórántfy Tóbiás és Mihály fivérek, Abauj vmegyei Somogy helységre nézve perlik Nagys. Magyar Balást és fivérét Kelement, úgy ns Keniis Pált 's Erchy Jánost, 's ezek Tornai István, Benedek és János fivérekkel mint szavatosokkal együtt Mátyás királytól halasztó vagy helyesebben fe-

1) B. Mednyánszky Alajostól *Paul von Kinis*, rég, dísszel ismeretes. *Taschenbuch für die vaterland. Geschichte* 1823. — Czech Jánostól, Kinizsy által költ következő ajándoklevelet vala szerencsém

lebb viteli parancsot nyernek; év nélkül, de hihetően 1476. körül. Továbbá, 254 l. Ns Kinys Pál (*Egregius Paulus de Kinys*) ellene mond egy jószágba iktatásnak *Egregius Theophilus de T.* által, 's Kinysi okadásra idéztetik. *Év nélkül.* 3. *Formularium styli* p. 464. Ns Threnka Jánosnak egy várat 's hozzá tartozót ír által a' király Trencsín vmegyében bizonyos összeségű aranyforintokért zálogba, Trenkától ezt hason kikötésekkel *Paulus de Kinys comes Temesiens. et Capit. Gener. partium regni inferior.* veszi kezéhez 's a' felség egyezést ad erre *memorato Paulo de Kinys ac Gener. Dominae Benignae vocatae consorti suae ipsorumque haeredib. et posteritatib. universis.* Évtelenül, de hihetően Mátyás halála körül.

Mind ebből kijő, mint jutalmazza Mátyás, mint csillaga Kinizsyben, hatalmas gazdag család alapítása. De miként ő teszi János hget, fiát Mátyásnak az őt felemeltnek, mint szívtelen műszer tenkre, úgy pattantja szél buborékait nemesítés, vagy érelem? És özvegye! Midőn nekem ez imádságokat, nyomtatási javítás közben többszer kelle olvasnom, 's Benignát, még *csak* Kinizsy' özvegyének tudám, azt hittem: festendő leszen hajdanunkból egy asszonykép, csupán kegyes; elé kellene vennem, ártatlanság, szemérem' minden vonalát. Asszony volt ez, képzelém, kinek elhunytát, a hány vármegye körülbelől, annyi sajnálá. Ime, adatfűrkészés után egy undok kép! Maligna! —

II.

N É M E L L Y J E G Y Z E T

ez imádságos könyv fennmaradta, nyelve, 's a' pálosok magyarhoni szerzete felől.

Itteni 25dik lap szerint soror Mária Victoria bírá e' könyvet, hanem azért jóval idébb, mert beléírása, (l. hasonmássát a' Társaság' Évkönyvei II dik

nyernem: „Nos Comes Paulus de Kinys Judex curie Regie, Comesque Themesien. etc. memorie commendamus Tenore presencium significantes quibus expedit vniuersis, quibus non confideratis serviciis et fidelium serviciorum meritis Egregii Magistri Georgii de Esseghwar prothonotarii nostri, nobis per eum sub temporum et locorum opportunitate diversimode exhibitis et expensis molendinum nostrum War Molna vocatum intra metas possessionis nostre Nagh Bersen vocate in Comitatu Wesprimien. existentis super fluvio Thorna et Sarosdwyze vocato habitum et decurrens simul cum vniuersis eiusdem vtilitatibus et pertinenciis quibuslibet de consensu et beneplacita voluntate Generose Domine Benigne consortis nostre carissime memorato Magistro Georgio ac domine Veronice consorti et Francisco filio suis ipsorumque heredibus et posteritatibus vniuersis Jure perpetuo et irrevocabiliter dedimus donavimus et contulimus, ymo damus donamus et conferimus harumstrarum vigore et testimonio lrarum median. Datum in Themeswar feria sexta in festo bti Antonij confessoris Anno dñni Millmo Quadringsimo Nonagmo quarto. L. S. impr. *Eredetiéről, mely Kiszaludy Sándornál a' Kiszaludy család levéltárában áll, lemásolta Czech János.*

kötetének 10d. lapján), már nyomtatási kerek betűk' utánzásából vett vonásu. Hanem, s. M. Victoria kitől kapta? Nem szállott-e Kinizsyné - Horvátné-Kerekynéről mindjárt apácza fejedeleme nére 's erről M. Victoriára? Vagy családi viszony adta-e ehhez? Kitörlé ez, vagy előde? Benigna nevét az ezt illetett imádságokból 's tevé a' könyvet átaljánossá. De, veszprimvölgyi apácza volt-e Mária Victoria, mellyben Szerdahelyi szerint akkor már cisterciata szerzetiek laktak ¹⁾); volt-e a' városban alapítatott domonkosiak közül? ha t. i. még akkor is megvalának, vagy, ugyan domonkosi, nyulak' szigetről? És így a' fejedeleme. A' domonkosiakkal összeköttetésben maradhatott Benigna még Beatrice királyné' idejéből, úgy Ild. Ulászló anyja Ersébetéből, kik' udvarában, a' még temesi bánné, még országbirája' hitese, Budán többször megfordult, meg vele Margit szigeten. Mert abba folyvást nagy házak hajadonait öltözteté fejérbe sororra azon kegyes regényü emlékezés, hogy ott milyen alázatos és istenes volt még árpádi fejdelemleány is négy: Margit, IVd. Béláé; soror Eursebet Vd. Istváné; s. Margareta, galicziai hg Rostislawé IVd. Bélának Anna leányától; soror Ersébet IIId. Andrásé, hogy épen még e' hármával minő szíves összeolvadásban éle megint egy sor Margareta Guillymos Makonyay herczeg' leánya, abban s. Judit, Moyses nádoré 's több (fő) ispáné. A' királynók így magokhoz vonható társalkodót lelhetek fejdelemnében, kéthárom első hivatalunak apácza leányában. Azokkal elterécselének főasszonyaimék. Mi egyéb időtöltés volt akkor, kártya, zenés estély, színjáték, 'stb. nem létében, hanemha egy-egy udvari dalár énekelt, regélő szépen költeménykedett. Ersébet azonban buzgónak is iratik. A' veszprimiekhez meg, tószomszédságban Benignát épen barátság is vonható, elbukása előtt.

Azért volna érdekes kinyomozni hová tartozott legalább Mária Victoria, mert 1. Megtudnók egyszersmind, hogy az egyházi beszédek, evangéliumok, legendák' 1530—31beli kézírata is, Érsekújváratt, alkalmasint ugyan azon apáczáktól jutott Benigna' imádságaival oda. 2. Hogy Sövényházi soror Marta, kinek az említett gyűjteményben 1530ból van írása, Mária Victoriával egy monostorbeli volt. 3. Látnók, mikép dívott a' magyar nyelv, egyik másik inkább magyar leányu kolostorban, 's hajdan a' nőnem' hazánkbeli neveltetése minő fokon állott. Ugyan is, vegyük csak fel; miket fejthetünk elé ím ebből: hogy Domonkos szerzeti apáczákhöz tartozott kéziratról 1234beli kezdetük óta 1526tig tizenhét féléről tudunk szűz Margit életírásában említettekkel együtt. Nem azon kép áll-e azokból előttünk? a) Ismereteik' köréről, hogy ma 15 évü tanítvány kisasszony többfélehez ért mint „Zent Katerina azzon ki vala Zent Margyt azzonnak mestere, hog ky eutet tanehta eleuzer deakul“ 70dik évében.

1) L. Diploma graecum S. Stephani Regis Monialibus coenobii Vesprimiensis B. M. V. datum, a Colomanno rege renovatum 'stb. Edidit Georg. Alyos, Szerdahelyi. Budae MDCCCIV. pag. 70—74. Es, Tudom. Gyűjt. 1834. Iső köt. Horvát István értekezésében a' 90d. lapot.

Akkor saját honról is kevés tudalom, szomszédokról csak a' mit zarándok mesélt, felfedezésről eszme sem, megbíráló ész, derengésben. Mutató óra p. o. még nem lévén, esti idő' kijelelése kakas vagy tyuk szó, miként Margitról legendázója ír „es imadkozyk vala mynd eleu tyk 3oyg.“ 'S milly rondaság és elferdült buzgalom az akkori zárdában! Dicséretül említi a' legendás „hog ſzent Margy't Azzonnak eu fergey' teteu'y (tetvei) az eu ruhayaban lattatnak vala fordultatny mynd fejerseges gyenge (gyöngy.) Király' leánya igr. b) Hogy a' b. Margit' életírásában eléjvő kéziratok közül, Passio, Legenda sz. Tamásról, sz. István és sz. Imre' élete, sz. László királyé, sz. Ersébeté, Zsoltár, Predikáziók, sz. Atyák' élete, Mária csudatételei, sz. Jakabról, némellyike még elébb készülhete magyarul 1252nél, midőn IVd. Béla nyulakszigeti monostorát Margitja' beléadásával megnyitatta; némellyiket talán budai domonkos szerzeti barát, talán Margit' mestere a' magyar fr. Marcellus írta. Mert ezek' magyarul létét 's a' deák nyelvnek e' monostori magyar szépnem között meg nem foganttat igen mutatja Margit életének, 1271 v. 2beli halála után nem sokára, 1276—80 között¹⁾ magyarul iratása is, noha Margit, az általa Ranzanus szerint kedvelt Cassianus' munkáját: *collationes patrum*, inkább deákul olvashatá. Így azonban nem reméllett az életjegyző hatást az apácákra, kiknek példakönyvet akara nyújtani. Lám e' latint: *ecce lignum*, Praynál a' 270d. lapon, magyarázza is így: az az, ime hol vagyon az zent keresztfa. Látszik ebből: cz) Mikép törekedett ezek férfi szerzete, királyi helyeslő szem megnyeréseért, hogy az említett Árpád vérű fejedelmi leányok' számára akkori oktató könyv több legyen 's *nemzeti nyelven*, azért, mivel azok királyi szüléik udvarából beszélésüket azon, monostorban is fenntartották. Minél fogva d) Ezen apácák között nyulak szigetén kívül, peleskei 1234, veszprimi (1240 óta ²⁾), székesfejérvári 1305, pécsi, beregszászi, németi, lábatlani kolostoraikban is nemzeti érzet és nyelv marada szokásban és így a' vendégek (hospites = németek és néha tótok) leányaiból is közöttük mind magyar apácza lett. Azért lön szükségessé a' domonkos apácák szabálya's alkotásának magyarra fordítása, mit a' nyulszigetiek számára Matyas k. idejében 1474b. Pál frater vati (Veszprim) vagy vati (Vas vmegyei) magyar végzett el a' domonkos barátok szigetvári zárdájában ³⁾. Imádságok sz. Domonkoshoz, magyarul,

1) Bold. Margit legendájának Praynál a' 316 lapon e' szavai: „nekeunk es jrna hagyak,“ tétethetik fel, 1276ban a' Margit élete küldöttségi vizsgálatának évében talán mindjárt hozzá fogást.

2) Az oklevéltelen 's habozó Ferrarius 1222b. kezdet Veszprim városával Domonkos férfi szerzetet 's azután nem sokára sz. Katalin tiszteletére *hugok*-nak állítat. *P. II. Libr. 2. p. 212.* Katona, 1240ből adja elé Bertalan veszprimi püspök alapítványát, mi szerint ez, Veszprim városában dominicanák számára Sz. Katalin zárdáját építette. *Tom. V. p. 893.* Fejér cod. dipl. *T. IV. Vol. I. p. 192.* Elfutnak tatár elől 1241b. Fejér, *T. IV. Vol. I. p. 232.* de nyilván mások állának megint össze, mivel Ranzanus az *oppidum*-ban volt dominicanáknál tanítatja Margitot *L. Epitome rerum hungaricarum Index II.*

3) *L. De rebus ungaricae provinciae sac. ordinis praedicatorum*, F. Sigismund. Ferrario SS. Theol. Magistro ejusd. ordinis descriptore, Viennae, MDCXXXVII. pag. 449 és 529. Hibásan keresztelé Horvát István e' vati v. vati magyart, ki, Ferrariusnál „Fr. Paulus Vngarus Vatiensis“

XII

1506ból vannak fenn a' k. egyetem könyvtárában Pesten. Inkább veszprimi domonkos hugoknak írá-e magyarul 1516b. b. Brigida' XV. imádságát Tetemy Pál frater vásoni vicarius¹⁾, a' nemzeti múzeumban megforgatásuk mutatná, talán. Ugyan ott van sz. Domonkos élete magyarra fordítva 1517ben.

Korántsem világíthat fel ennyit a' Benigna imádságok ide amoda vezetőnek megtudása ez vagy amaz apácza szerzet felől, de kérdés közelíthetéseért még is fussuk meg, a' veszprimi 's nyul szigetek és vásárhelyiek' végesetét.

A' domonkos szerzetiek, Margit szigetéről Szolimán' pusztításai elől Nagyszombatba vonultak férfi szerzettársaik' kolostora egyik részébe; majd, midőn azt Jesuiták kerítették kezükre, a' Klarisszákhöz Posonba. Csak egy éle még közülök 1637b., melly évről ezt Ferrarius írá. ²⁾ 'S megtaláltatott, úgy látszik azoknál, hajdanból szűz Margit élete igen régi kéziratban, mássát is vevé 1637 előtt Némethi Jakab pozsoni jesuita 's közölte Ferrariussal³⁾, P. Zámbar jesuita pedig ez életírást majd kiadta; ki, Pray 1770ben ⁴⁾, végre 1782ben Vajda Sámuel tihanyi apátur⁵⁾. Ugy találtatott meg a' szállásadó Klarisszáknál 1782b. eltöröltetésükkor ⁶⁾, Máté, Márk, Lukács, János' evangelioma; Apostolok' cselekedetei, Jakab, Péter, János, Judás' levelei 1516ból; hasonlóképen meg Mózes, Jósue, Birák' könyvei 1519-ből, mellyeket a' m. akadémia, Jordánszky Elek tinninai püspöknél lévő eredetijeiből másolatlan bír 's kiad; tehát ekként akadtak volna ott elé, ha ottan legyenek Benigna' imádságai is, az 1530—31beli másik kézirattal együtt. Ez eddig áll. Ellenben azt is lehet mondani; a' Margit életírásában említett legendák sem akadtak elé, lám pedig megvoltak, úgy szakadt el ismét, ez imádságkönyv.

Veszprimből hasonlóan török elől költözteti el Körmendre Szerdahelyi ⁷⁾ a' már egyik Béla óta *B. M. V. de valle vesprimiensi* névvel ott volt cistercita hugokat, számra 100 körül; Ferrarius pedig ugyan oda dominicanait 1566 tájatt, a' meddig „ut creditur-ral mondja helyükön állottakul⁸⁾, melly

Váczi Pállá, mert Vác, váczi, Ferrarius 533d. és 311d. lapján c-vel van így írva: Vacia, vaciensis, episcopo vaciensi, 's nem elég okkal mondja Ferrarius 529d. lapja ellen, „hogy a' szigeti monastor alatt ... a' Nyul szigetét kell érteni.“ *Tud. Gyűjt.* 1835. Vd. köt. 99—100 l. mert Ferrarius így szól: transtulit in Conventu Sigetÿ, pro Insula leporum. *Többet erről másutt.*

- 1) L. megismertetését Horvát Istvántól, *Tud. Gyűjt.* 1835. Xd. köt. 104—105 l.
- 2) Ferrariusnál, Pars 2. Libr. 2. p. 326—327. — 3) Ugyan Ferrariusnál, Pars 2. Libr. 2. p. 220.
- 4) Vita S. Elisabethae viduae, nec non *B. Margaritae Virginis*, Tyrnaviae M. DCC. LXX.
- 5) Egy példány sincs már, a' mkir. egyetem nyomtató intézete áruskönyvei között, mellyben kijött.
- 6) Hogy a' sz. Klára hugok hajdanból tartának fenn zárdáikban nemzeti hangulatot, mutatja e' három adat: a) Szerzetük szabályait kedvükért egy sz. Ferenczes *Frater* 1627b'kezdé magyarra fordítani 's befejezte szíromon 1630ban. b) Csöpön Anna nagyszombati és möriczhidai abbatissának és az egész Klarissza conventnek 1632ből van fenn Győr vármegyéhez magyarul írt levele, cz) Mr. Clara Szentkirályi ugyan naszombati és möriczhidai abbatissae pedig 1657ből Sopron vmegyéhez, e' megyék levéltárában. Fejtendő volna okiratokból: folytak-e a' m. apácák magyar némben nevelésébe, 's mennyire? Mert a' nemzeti otthoni asszonyélet is tűnjön elé valahára. — 7) Diploma graecum 'stb. 75, 85, 86d. lap. — 8) Pag. 543.

kétféle hugszerzetnek Veszprim körében külön volta, vagy nem? másutt volna felvilágítandó. Akármellyik, vagy mindenik elrebbentése is 1551 előtt lehete, mert Aly herélt vezér épen a' fejedelemné völgyében (*Abbatissae vallis*) ölette meg 1551b. Paksi Jánosnak Veszprim vára hitvány kapitányának hitvány katonáit ¹⁾, 1565b. pedig a' Körmendre vonult apácák már uj adománylevelet nyertek az elébbeni elvesztett helyébe, 1566b. meg a' derék Turi György inkább vissza ragadá megint Veszprimet. A' cistercita hugoknak is magyar házakból volt összeálltát mutatná 1613beli még élt fejedelemnéjük *Mindszenti Margit* neve. Rosszúl folyt ezek dolga, 's talán az elterjedt reformatio miatt sem kapván már hatalmasb ujjoncokat, IIId. Ferdinand király által jószáguk 1638b. a' győri jesuitáké lett az 1548beli 12d. törvénczikknél fogva. 'S ha már e' tájig Körmenden forgott volna e' Benigna-könyv, kerülhetett Érsekujvárra szombathelyi Ferenczesek által, kik, vissza 1633b. állítatának 's az ujjváriakkal társak. De még a' Nagyvásonhoz közel eső Somlyó-vásárhelyen II. Ulászló ajándoklevele szerint 1511 óta volt praemonstrati apácákat se fedjük, kiknek urodalomságát egészen kihalásuk után 1600b. az ó budai Klarisszák nyerék. Mert, átaljában sz. Klára hugokról azért szállhata leghihetőbben sz. Ferenczes könyvtárba, mivel azon igen magyar szellemű apácák is Assisi sz. Ferencznek voltak szabályain, 's így az érsekujváriakkal viszonyban.

Csakhogy elékerült. Bár az ország' minden tájáról kapnánk legalább egy régi nyelvemléket, hogy hajdani szójárás' minőségeiről is tűnne fel nyom. 'S valóban, Remete Pál, sz. Domonkos és Ferencz szerzetbeliek több egyházi elmélkedést írhattak más más helyen, vagy felállítóik' vagy hugaik számára kedveskedésül és erősítésükre hitben. Mert a' keresztyén vallást végre eléggé megszokott magyarföld e' három szerzetet ápolá mint szegényt, itteni kezdte óta leginkább, a' képzelmek' és homályos érzések' korában, midőn az idő' szelleme, melly ma értelem' intézeteié, akkor másutt is csak monostor és monostor' állításával kezdé némelly erkölcsi műveltség' elemeit, 's jótétel akarátja, felfogadás, áhítatosság, bűn leimádkozására segéd ohajtása, uriság' szesze mindenütt azt szaporítá. Ferencz szerzetbeli 1526b. számra 2650 körül volt mondatik összesen Magyarországon; noha ez tán nagyítás, mert ha Molnár Albert 74 vmegyéjét 's 7 székely székét vesszük is, ezen 81 hatóság közül mindenikre 32—33 jutna. Pálos klastromot 170ent állít Eggerer ²⁾.

'S e' 170 közül csak néhánynak eléhozása, tiszta magyar helyeken, hol királyok, királynők, de legfőképen magyar főurak által dívtak, elég, feltehetésül, hogy efféle nagyvázsoni alakú könyv, elébb is, több készülhetett.

1215ben a' legelsőt kezdé Bertalan pécsi püspök, a' patácsi Irugh nevű helyen, Pécs mellett. Iratok' olvasását is elejekbe szabta e' püspök, *lectiones*. Így az irogatást is, tüzesebb elméjü már kezdhette.

1) Istvánffy, libr. XVII. p. 198. a. b.

2) I. Fragmen panis corvi, 'stb. pag. 52.

XIV

- 1215tőn innen; IId. András, Ujhely és Turul közt az erdős hegyben alapíta. Elpusztítá a' mongol, visszahelyzé IVd. Béla ¹⁾).
- 1263on innen IVd. Béla, Benedvölgye nevü pilisi csinos vadász palotáját ajándékozá a' Szentkereszten Buda erdeiben volt remetelak' számára, mellyet ottan ugyan azon Eusebius, elébb esztergomi kanonok kezdé, ki legelőször Patács hegyére vonulttával cserélte fel jövedelmeit, 's Bertalan püspököt alapításra bírá.
- 1283ban Gyulai Miklós Bajcsón Győr vármegyében.
- 1304b. Familia de Gyula de genere Patócz, Szalában, Badacson mellett.
- 1304b. Ersébet királyné a' diósgyórit. Gazdagította fia Lajos, azután Sigmond, Mátyás király.
- 1329b. Ersébet királyné Beregen. 1336b. Ders Miklós Szerdahelyen.
- 1350b. Tót János és Bulgár László Székelházán, Erdélyben.
- 1552b. Nagy Lajos alapította „*Monasterium Nostraeum*,” mellyet Bonfini, pompájáért mindig *excellentissimumnak* hí. Hontban. Itt szokta volt Lajos a' nagyhetet tölteni.
- 1357b. Thomas filius Simonis de genere Baxa, Eszénben Ungvárban.
- 1361b. Kont Miklós nádor, Csatkán Veszprim vármegyében, a' Bakonyban.
- 1363b. Nagy Lajos, Máramarosban. Különösön pártfogolta majd leánya Mária. 1368b. Hangan Lázár és fia Domokos Hanganon Gömörben.
- 1374b. István, erdélyi vajda, Várhelyen, Csáktornyan felül.
- 1384b. Homonnai Drugeth János Ungváratt. 1387b. Czudar György és Péter, Ládón Borsodban, honnan közülök Martinuzi, Zápolyaihoz ment.
- 1400b. Sigmond és Máriaja megerősítette a' Nagy Lajos alapította klastromot Gönczön Abaujban.
- 1412b. Nelepecz Benedek, ítélőmester Dobrokutján.
- 1441b. Hunyadi János, Tövis melletti völgyben. (A' tövisi szentegyház is ő építette; mutatja azt az ajtó feletti irás, mellyet Buczy Emil lev. tag, rajzban küldé meg a' m. akadémiának.)
- 1470b. Zápolyai Imre Tokajban.
- 1475b. Mátyás király Zsámbokon, Pest vármegyéb.
- 1483 körül Kinizsy Pál, a' mint láttuk, Nagyvázsónban. Veszprim' egyházi megyéjében már 1252 — 1263 között Pál püspök 's Mária

---

1) L. Triumphus Pauli, per R. Ignatium Pongrácz, Ordinis S. Pauli primi eremitae Conventus Varanoviensis Priorem. Posonii M. DCC. LII. pag. 33. b.

királyné IVdik Béla nejének cancellárja alatt, hét remetelak, *eremitorium*, volt.

1504b. Perényi Imre, nádor, Tőke Terebesen 'stb.

Mások a' megvoltakat jövedelmesbíték. Így 1396 Kanizsay János tárnok az örményesit; 1396b. Barakó Lőrincz és János két testvér az elefántit, melyet 1369b. Dezső Mihály 's fija segítségével kezdé Tristianus generalisuk, ki majd fejeér köntösüvé lett remetepajtásait csak kétféle ételre szorította; ugyan azt 1415b. Forgách Péter; 1506b. pedig Dobosi Danffy András' özvegye Kollár Borbála; 1469b. egyik erdélyit Szentiványi Székely Mihály' özvegye, Potentiana; 1493ban Beatrice királyné a' máramarosit 'stb.

Különösen e' pálosokat kedveltetheték többféle ok, melly a' nemzeti érzésnek esett jól. Ezt nem hozá bé, félszeggel nézett külföldi barát, ez itthon eredt, elejétől fogva tehát az áhítatost, magyar beszéddel 's nem tolmácsolva! hívá. Prior generalisát ez magyarból kezdé választani Buda feletti sz. Lőrincz klostromában Robert Károly' közbenjárására XXIIId. János Pápa' helybenhagyásával 1319ben; Zsigmond király által pedig Vd. Márton pápától nyert bulla szerint úgy, hogy a' ki másutt szavaztatnék azzá, annak hatalma itten semmi. A' kifogás, később történt. Majd ugyan e' pápa, predikálhatást, gyónás elfogadhatást engede neki 's így házakban lön bizalmassá! Tehát nemzetinek tekintetett. Illy erővel innen terjeszkedék német, lengyel 's más nép közé. Rómába is. Végre 1608ban országgyűlésen generalisának szavazata. Remete, urrá lön.

A' szerzet hasonlóan érzi magát önállásában. Nem *provincia* volt. Országos függetlenség' szesze pedig szegénnyt is emel, és alakula magyar testület' lelke. Kinek lehete így inkább tiszte mint neki, magyar népet magyarról oktatni. 'S mivel szokott barát hálálkodni? „Szorgalmasan imádkozand jótevője lelkeért.“ Nem nyujtott-e így hálául már IVd. Béla kegyes udvarának egyházi magyar iratot? mert azon szellem, melly Domonkos egykét szerzetesével iratá XIIId. százszakban a' felebb említettek, ebben is megvolt. Nem-e Róbert Károly Erzsébetének? azon magyar kisasszonyok' számára, kiket udvarában ez nevelt, mert ezek csak nem végezheték latin breviariumból buzgóságukat úgy, miként Erzsébet maga, ki olyannal kettővel birt. Nem kapott-e tőlük legendát, szent elmélkedést nemzeti nyelven épen Mária, anyjostul? kik már még magyarabb királynék valának. Lön írva olasz franczia herczeg és királynők' kedvéért több szent könyv, aranyzottnál aranyzottabb ez időben pergamenen, hozhata olyat magával Nagy Lajos Nápolyból, 's így könnyen történheték illyes' készítése Visegrád és Buda udvara' megtisztelésére magyarról is a' remete szerzet által épen, mellyből több

XVI

király, gyóntatóját választá, melly rendszerint királyfiak nevelője volt. Mert annyi honi királynő, fő magyar úr 's asszony' kegyeit, kellett valami érdekesebbel gerjeszteni. András frater, Mária nostrai perjel, 1373 körül predikázióival, tábori falusi városi népet indíta könyezésre, szomszédságában. Talála már hát alkalmasint Bátor László 1456 előtt szerzetében nemzeti szellemet, hogyan is folyhatott volna le az ő koráig vagy 200 hosszú esztendő a' nélkül, hogy előtte, csak egy Miatyánkot sem irt volna valamelyik pálos magyarúl. Bátor csak nagyobbbat lépett előbbre 's mint élénkebb, tanultabb, már az egész bibliát fordítá, mihez hazai lelkét, Hunyadi Jánosnak gubernatori csupán magyar udvara is (1446tól—1452ig) ébresztheté Buda vára közelében. Tövis völgye monostora kezdőjénél, ő, a' Bátor i vér, komorkedvősége mellett is, többszer megfordulhata; meg Szilágyi Erzsébetnél, Wadding festéséhez képest a' túlon túl buzgónál.

Ezen László frateréről már bizonyos kezes Eggerer. Fáradott ő munkájában 1456 előtt néhány évvel, nem pedig azt még 1425b. virgonczabb korában megkezdve, miként Révai, a' bécsi codex előtt fennebb álló jegyzetekben éléhozott okainál fogva állíthatni vélé. Eggerernél e' szavak: „Ubi (in coenobio D. Laurentij) studiis literarijs non minus, quam pietati intentus, tota biblia cum plurimorum sanctorum historijs e latino in hungaricum idioma transtulit, *laboribus tandem ac austeritate nimia confectus, postquam sacris solito productius maiori animi sensu operatus fuisset*, extremum diem inter adstantium brachia sanctissime obijt,¹⁾ e' szavak festik, mikép törte magát nap természetes, mécs mesterséges világánál egyaránt, míg lelke a' szent munkáról, képzelmenek szent régiójába gyula által, feszített dolgozásban végre oltárnál összeroskadott testéből. Tehát *rajta* hala meg, Eggerer jegyzéseként 1456ban, Pongrácz Ignác szerint, ki egyébiránt Eggerer szavait ismétli Bátoriról, 1457ben, lap. 65.

Kelemen frater is, Eggerer szerint 1468 körül élt híres praedicator, csak monda-íra magyar beszédet itthon, minekelőtte perjelnek Rómába ment. Frater Jacobus de Szegeto, kit Eggerer 1476-ról szólóban magasztal vásárnapokra 's innepekre készített beszédeiért, magyarúl még kénytelen is vala épen Sátor A. Ujhelyen néhányat mondani, ámbár ki jejelve nincs, de latin egyházi beszéd, millyen ugyan elég volt, egyedül szerzettársak előtt elszavalásra készülhetett²⁾. Népszerű, igen buzgó beszédnökkül említetik Ta-

1) L. *Fragmen panis corvi protoeremitici*. Viennae M. DC. LXIII. pag. 220.

2) L. *Reliqu. Annal. coenobit.* pag. 244. „ — per ordinem Fr. Jacobus de Szegeto, sermonibus in dominicas et festa *conscriptis* nec non expositione psalterij, clarus, cujus corpus ad fanum D. Aegidij monasterij Vyheliensis reconditum. —

más frater, szombathelyi, hasonlóan 1476ban ¹⁾. Magyar hallgatók nyelvén szóla Váradon frater Michaël de Varadino 1484 tájatt ²⁾. Ez hihető, Csanádi Albert felől, noha említett évkönyvirónál 1492ben úgy fordul elé praedicator sága mellett, mint első Remete Pál életírásának ékes latin versebe szedője ³⁾. Azon énekesek szent versei között, magyar nem lett volna-e, mellyeket Perényi Imre, fellengős nádor, végrendeletében, holtteste felett elzengedeztetni ohajtott, midőn azt annál fogva Budáról Terebesre, pálos klastromába vitték 1515ben ⁴⁾ vagy inkább 1519b.

Illy következtetés, természetes. Mert csupán rá fogni tulzó magyarkodással, csak buborékoskodás volna. Inkább nyiltan ki vele; gyökeres nemzeti műveltség' díszre haszna ránk nem szállt, hajdanunkból. Nyílmi büszkén akarása letiportaték. Ezutánra nekünk abban az élet. Hanem, igasággal tartozunk a' multhoz, hol tehát fejlekezés' nyoma látszik, világot a' hézagra. Igy, midőn egykét bizonyos adat, több voltra vihet, hihetjük, hogy ámbár a' régi magyar szerzetes épen úgy ír inkább, elejébe szabott hivatalos latin nyelvén korabeli anyagu theologiai elmerüléseit, mint más azon népe, mellyel kolostori intézkedés kapcsolatba voná; találkozik azonban több olly hévebb vérű barát, ki a' fejébe latinul vettet, honi érzésétől úzve, hazája nyelvén is kifejezni, megkésérté, világi pedig, hacsak tudni, még inkább irt azon. És hiszen, házassági esketés, egyházi ének, halotti megszólítás, hiszek-egy-isten, üdvözlét, miatyánk 'stb. formulájának csak kellett eleje óta lenni, mi a' néppel legalább némikép megértesse valását. Sőt a' hogy 1474. Pál frater, Domonkos szerzeti, vati v. vati magyar, nyájas gonddal fordítá magyarra ugyan Domonkos apáczái' érthetéseire szerzetük alkotmányát szabályait ⁵⁾, kérhető ilyenből megint, ha nem épen úgy aggságoskodott-e más kolostori elme más apáczák felől? épen még a' XVd. százévben, mi meg a' nyelvet világi tárgyban is írásra fordítatá. Valóan sz. Klára, sz. Orsolya szellemi leányi sem maradhattak magyar egyházi iratok nélkül Sáros Patakon e' magyar hajadonu vidéken, hol szent Domokos, szent Ferencz fiai azokkal együtt egész magyar személyzetű kolostor bokrozatot alakítanak. Sz. Klára szúzeit ott Szirmay 1368ból említi ⁶⁾. Meg meg

1) L. Eggerernél: pag. 242. Fr. Thomas de Sabaria oriundus, generalis ordinis 25 . . . spiritui conjunxit literam . . . quo studio factum, ut ex authenticis SS. patrum doctrinis, plura opuscula, cum sermonibus popularibus, propria manu conscriptis . . . ediderit.

2) Ugyan ott: pag. 251. „Floruerunt eo tempore . . . fr. Michaël de Varadino, ibidem populo a concionibus, medicis peritissimus.

3) L. Ugyan ott: pag. 262. Alius item Albertus, cognomento Chanadinus, praedicator excellens.

4) L. Istvánffy, historiarum libr. VI. pag. 50. b. — Basilius Fabricius Szikszay szerint 1519ben. Febr. 5d. holt meg e' nádor. L. Szirmaynál, Notitia topographica, politica Comitatus Zempléniensis. Edita industria M. G. Kovachich. Budae, 1803. p. 242.

5) L. Ferrariusnál, pag. 449 és 529.

6) Szirmay, L. Notitia historica Comitatus Zempléniensis. Budae, 1804. pag. 18. §. 53 'a p. 2. §. 23. — Notitia topograph. polit. Comit. Zemplén. Budae, 1803. pag. 200.

XVIII

tovább kérhető, ha nem lett volna-e közölve másolatban afféle irat férjes fő nemes asszonyokkal; sőt nem készült-e itt ott ország' terjedttében épen számukra olyan? Képzeljünk csak egy zordon telet, vagy apácza zárlakban, vagy uri asszonynál, kőszikla' várán. Maga kéré apácza, szerzete' férfiait; ház' asszonya, udvari káplányát, iratért, hogy lelkét építse, hogy ideje teljék. Épen pálosoktól kaphatott könyvet így, p. o. Idoi Margit, felesége Bebek Lászlónak, ki 1390b. királynéi tárnok volt, mert segítette férje is azok monostorát, melyet Bebek György, László' testvére 1371b. Gombaszezen Sajó mellett állíta ¹⁾. Hasonlóan a' terebesiektől, említett Perényi Imre nádor' hitese Bátori Borbála; úgy az ungváriaktól Homonnai Drugeth ház' leányai 'stb.

Inkább nőneműt pedig, e' tárgy körül két ok említet. Magyar asszonyi meleg elme, ábrándos részvéttel jelent meg istenesség és országnak is érdeke iránt. Sz. Klára olasz kezdetű apácza szerzetét is, árpádi vérű királyleány négy vallá: 1. Erzsébet, Ildik András leánya, Lajos thüringiai gróf özvegye Marburgban; 2. Kunigunda, szemérmes Boleslaw krakkói herceg' özvegye; 3. Ilona, kegyes Boleslaw hercege; 4. Constantia, galicziai király Romanovich Danielé, ezek hárman IVdik Béla' leányai a' sandeczí kolostorban együtt, 's ámbár külföldön, még is hírük itthoni magyar asszony nem között sokáig fennlebeghetett. Sőt, Erzsébetet Kunigundát oltár' szenteivé is téven buzgóság, hiszékenyt utánnuk ingerlének. 1440 és 1500 között asszony kezekén meg kelle fordulni Bátori László magyar fordításainak. 1513ben íme Magyar Benignánál, imádságok kézírata. Frangepan Katalin Perényi Gábornak 1532b. özvegye, később kalocsai érsekké franciscanusból lett Frangepán Ferencznek testvére, sz. Pál levelei' valamelly régibb fordítását vevé olvasásaiúl, sőt unszoló Komjáthi Benedeket fiai tanítóját, azok' *újabb*, talán értelmesebb általtételére, miben ez el is járt. Láthatni ezt, ajánló leveléből a' Krakóban 1533ben kijött nyomtatvány előtt, melyhez nyilván Katalin is ada segedelmet. De nagyon látható az is, mint figyele magyar asszony, magyar kézíratra. Egyike másikkal közlé olyan-nak nála létét 's lemásoltaták. Illyest védő szellem tehát, elébbi nyomokról szálla által. Hogy Mária királyné Budán, 1524—1526, latin bibliát olvasott, mihez udvari jeles papja Henkel János lócseifi szoktathatá, arról beszéltek, 's még vadászatán is vele könyve, monák, — meg, felejték. Egyes' tudása volt ilyen; mert az ausztriai hercegné már nyomtatott német bibliát is vehet vala. 'S ha királynékat ébreszthetett bár érdekük latinul tanulásra, más fő asszonyokat nem. Magyar asszonyok magyar levelezéseiből, milly példákat tarta fenn Kassa, Nagy-Szombat és gróf Zichyék levéltára, innen a' reformation, látszik az e' kötetbe vett mutatóványokból. Hajdanibb kor sem hagyta mindeniket így, egyházi 's más iratokban tudatlanúl.

1) L. Caroli Wagner, Collectanea genealogico-historica, illustrium Hung. familiarum, quae jam interciderunt. Posonii, Pestini et Lipsiae, 1802. 8. Decas I. p. 63.

Irni vagy inkább olvasni tudásuk, a' mellett pedig országnagynak is, az elsőb nélkül felnevekedhetése, másutt leszen bizonyítva.

Nem tolatik azonban kereken csak nőnem' körébe egyházi iratok olvasgatása. Sőt bírhatott olyannal csupán férfi: 's az abban járatlan anya, néne, hug és nő, nem. Mindazonáltal átaljában férfi, inkább megtanula deákul és élt breviariummal, *magyarul* pedig olvasá hallgatá cziterások énekeit és lön maga dalnok, kivált szegényebbe, ha rá született.

Vala ekkép, egyházi több alaku magyar irat még a' reformatiónak Magyarországon 's Erdélyben 1521—1523beli megindulása előtt ¹⁾, mi-ként német, cseh, francia, angol olyan irat volt, ha mieinket feljegyezve nem leljük is mind. Lám ezen imádságok' írójáról a' vázsoni M.... frater-ről sincs említés Eggerer' kútfőiben, maga pedig a' gréczifi († 1672) nem érte kedvet kifürkészni apróbb magyar iratokat is. De neszt, e' lenni kellettéről nyíltan okoskodó nem üt. Illy nyomocskái a' magyar belső műveltség azon kis mécseseinek mindnyájunké, mert nemzetünkéi, örömünk rajtuk tehát közös.

Egyébiránt, nem tudomány' nem észlang' emlékei. Bár volna hír, és európai, tanultságban eredetileg lett haladásért valamelyik magyarországi szerzetesen, minőt p. o. magokra oklevéltannal később a' francia benedekesek vittak. És tüzesebb érdekekkel néznők vagy egy monostornak egyik alapítója által magyar oklevéllel akként kezdését, miként Hennecourt apátságáé 1133ban francia nyelvű tudá lenni, 's bizonyos Mari Roiz pedig spanyolul adá a' cardenai kolostor alapító levelét 1173ban. Mert ez mutatná, mikép volt akarat, a' nyelvnek hivatalos okleveli életet is adni. Tudá tenni norvég nyelven Pál hergeni püspök 1190ben. Megelégednénk azzal is, ha magyarul 's egyszer'smind latinul költ volna, Algar gróf példajaként, ki szent Remigius apátságának vetvén meg fenekét Rheimsban, oklevelét maga számára angol-szászul, az apátságéra latinul tétette fel, a' VIII. százévben ²⁾.

Igaz, némelly olyan iratunk lehete magyar nyelven, latin' nem értekor még, melly meglephetne, elékerültével. Szedte volna egybe valaki csak 1600 és 20 között is azokat, mellyek törve bár, megvalának, nem néznénk olly se tétbe vissza. Végitélet még mind várva, mondassék.

1) Gálsséchy István Zemplén vármegyéből, Csirák Márton Lőcséről 1521b. Vittenbergában tanul 's többen. 1521b. Nagy-Szebenben két szürke barát kezdegeti a' tanítást. 1522b. Siklósy Mihály Sátoralja - Ujhelyen nyilván predikálja, ugyan 1522b. Budán Grynaeus Simon professor védelmezi, Ortel Vitussal. L. Szatkár németi Mikálynak 1675b. kijött predikatsidője előbeszéde, Szirmaynál, *Notitia histor. Comitatus Zemplén. Budae, 1804. lap 57—58.* — *Leutschauer Chronik, ebben: Magazin für Geschichte, Statistik und Staatsrecht der österr. Monarchie. Göttingen, 1806. 1. Band. S. 247.* 1523b. Ország gyűlési törvény ellene. A' Corpus juris szerint 54 csikk. Kovachichnál, *Suppl. ad Vestig. Comitior. T. II. p. 552. az LIIIdik.*

2) L. Schönemann, *Versuch eines vollständigen Systems der allgemeinen besonders älteren Diplomatie. 1. Band. Wohlfeile Ausgabe. Leipzig, 1818. S. 277. 280. 284. 286.*

Tehát, legalább egyházi több régi magyar irat lehetettségét látván így, ne hosszaljuk nézni, miért akad még is olly kevés elé? Szemünk előtt legyen mindig, hajdani nyelvemlékről szoltunkban' ezernyi zivatara e' hazának. Hol csak egy régi vár, ó egyház, benne rombolatlan! Családok változó buktával enyésztével, a' sok elkobzás. Tatár, husszita, német, ozmán 's maga magyar zaklatott. Csak egykét példát. 1305b. Kanizsai János az esztergomi érsekség' javait pusztítá 's kiváltsági leveleket 's egyéb *iratokat* dúla ki¹⁾. 1403b. Pálóczi Mátyás és Imre, Lelesz káptalanában tesz így, pénzrablás mellett, összehányt iratok' elosztása, Oroszfalváról *könyvek'* elvitetése történik²⁾. 1446b. Lévai Cseh Péter' erdélyi vajda' fia László, husszitákkal együtt a' sági convent' arany-ezüst szereit, missaleit, más könyveit, okleveleit, *iratait* ragadozza el³⁾. 1492b. Drugeth János és Gáspár, úgy Vámosi Sónia, Lechniczen a' szepesi Chartusianusokat pusztítatja ki bérlett hadával⁴⁾.

Pálos monostor Mohács' vértapja után tizenegy⁵⁾ hammadott el könyvtárostul⁶⁾ török miatt, a' Buda feletti legpompásabbal együtt, melyet 1300 elején P. Laurentius esztergomifi, legelső generalis kezde, Róbert Károly, Joannes Comes de Óvár, 's Paulus Venetus Buda polgára pedig annyira gazdagíta, hogy benne egyszerre 500 remete tolongott⁷⁾.

Majd a' honfiak között kolostor építő korra, elhagyó fejlekezett. Egy másik Perényi, ez Péter, a' lelkes, tüzes nagy úr, romnak bocsátja Terebesét⁸⁾; Sáros Patakon, ó birá várát, reformatio számára épít egyházat⁹⁾ és iskolát 1532b. Kivetkezőnek kolostorok fiai közül is többen, vezér reformatorokká.

'S a' ládit pajkos zsákmányolat, 1537ben éri. I. Ferdinand részén volt felső magyarországi kapitány Seredi Gáspár' parancsából, hadnagya, Tomasay János, maga mellé vett udvari cselédekkel 40 kocsit rak meg élelmi

1) L. Car. Wagner Collect. geneal. hist. illustr. Hung. familiar. Decas I. p. 93.

2) L. Wagner, Decas II. pag. 87. És: Szirmay, Notitia topographica politica Comitatus Zemplén. Bpdae, 1803, p. 312—314.

3—4) L. Wagner, Decas II. p. 5. — Decas III. p. 38—39.

5) L. Reliqu. Annal. er. coenobit. pag. 204. Mások; mondatik itt, még egyszer ennyit említetek. Orosz Ferencz száznál is többről szól, nagyítva. L. Synops. Annal. eremi-coenobit. per Fr. Franc. Orosz S. P. I. erem. prov. Hung. Novitior. Magistr. Sopronii, 1747. p. 59.

6—7) L. Reliqu. Annal. er. coenob. p. 53 és 64. — p. 52. Hivatkozik itt Eggerer, Ferrariusra. És pag. 100. Festi e' kolostor roppantságát. Anekdotákat beszél 237—239d. lapján Mátyás királyról, miként lepte meg lakóit, ha igazán úgy bőjtölnek-e, mint hire volt.

8) L. Annal. eremi coenobit. Vol. II. d. per Nicolaum Benger (kinek szelleme nem Sarpié.) Posonii, 1743. p. 6. Foly e' kötet 1633—1727. Magyarúl írtól már itt semmi említés. A' szerzet ekkor ellatinosodott. Anyós, Versegi, Virág, későre virágnának ki benne, aloéként. Megszüntette II. József 1786b.

9) L. Szirmay, Not. historica Comit. Zemplén pag. 58.

's haszonvehető holmival; maga Gáspár hasonlót a' tokajin követ el, embereit pedig földig rontásra indítja. Majd a' Regécz mellett voltanak vettet szikrát, mert pap gyűlésre 's kapsiságra született, írja Eggerer. Védelme volt, hogy azon kolostorokban, ellenség, fészket ne verhessen ¹⁾).

Elefánt' kolostorát 1664b. dúlá meg a' török. Egyik így otrombaság-ból, másik elvetendőség' tüzével szaggathatá szét a' csak klastromban költ írást, harmadik elvivé közhelyről, hol nyom adta volna által nyomnak 's nála eltűnt: negyedik, ha mit menteni vágyott, szemét inkább oltárnyelvűre veté. A' szerzeteket egykor ápolt világi urak' maradéka majd legnagyobb részént országszerte reformatiót valla, tehát már ujult oktatásu nyomtatott magyar könyvet választott 's a' pergamenen, íróhártyán, vagy Schwartner és Cornides jegyzetei szerint Róbert Károly' ideje óta gyapottból vagy rongyból? készült papirosu magyar irat félre vettetett és — dohodtában elernyed.

Ki mondja meg, hol mállott el így valamellyik regényes buzgalmu királyunk egyházi magyar könyve? Mi rom közt egyik vészvertéé, ki annál fogva enyhet abban kerese, hanem kiket nevezni most, semmit sem tudottan arról, a' történetkereső nem mer. Hittük volna-e, épen az írásra súlyos kezű Kinizsy' egykori feleségénél ez előttünk lévő felfedezményt? 'S így nem birhata-e buzdító szent irattal még előbb Az, ki olly nemes keresztyén' hősül áll emlékezetben; és csak pap után hallomásból vette volna keblébe vallásos mély hevét? holott lélek' belső tisztája, tette, magános olvasásban gyúl.

Mit véletlenség, ügyelet, vihartalan hely fenntarta zugolyokban, azt, újabb kornak három-négy jósló tudósa vevé órszemre. Kivivandja még, érzék ezek, e' nemzet, nyelve' életét elbuktából 's akkor a' penészfogta sorokban nyelvdíszeket látand a' Révai szem. És íme, egész ország hálálta már a' leghívebb gyűjtő ótalmazó Jankovich Miklós' fáradságát.

Mind az 1831ig elékerültek bizonyítják egykor több társuk létét, mind az azótaiak, melyeket ismeretre, lappangásaikból már a' magyar akademia' kerestetése hozának. Sok begyepült nyom számlik fel.

Illyen, addig egészen rejtekben maradt volt, mondók, Kinizsyné imádságos könyve. Melly vidék szülé ennek íróját? minők nyelve' sajátságai? azért késértsük meg erről a' vizsgálatot, mert így nyelvünk szójárásaira akadunk 's látjuk, hogy a' melly szóval, kötéssel, egyegy illy hajdani író élt, nem egész nemzettel volt közös, hanem különösen csak tájáé azért lehetett, mivel nyomtatott példányból akkor még, egyike másikától semmit sem vehete által. Illyesre eddig nem ügyelénk.

1) L. Ferrariusnál p. 300—301.

M.... frater, nyelve járásából dunántulinak gondolható úgy, mint Boldog Szűz Margit élete' írója *uk* és *ük* birtokos névmássával *ek*, *ök* helyett éltéből, olyanokat mondó tájról voltak. *3olgalatty w k at*, jó elé a' kassai magyarok' panaszlevelében a' német polgárság ellen 1552b.¹⁾, ma pedig folyvást divik az *uk*, *ük* Pest vármegye' solti járásában, Baranya' tájain, a' Bácskában, és Szeged körül, hol Vedres István 1790b. azokat írói nyelvbe is felvenni kezdé. Az akadémia különböztetésül fogadá el.

Vas, Veszprim, Sopron, Somogy vármegyei szójárást következő szavai mutatnak: *mast*, e' helyett *most*; *wogű* völgy, *welagossag*, világosság. De van így is: *wűlagosűczad*, világosítsad. Fogsagtul, itéletwl, fogságtól, itélettől. Azonban eléjő: *kenodtol* és *halotayd bol*. Hanem több a' *tul*. Továbbá: *kó nála kw*; *folya*, *folá*, azonban *foly is*, *harmincz*, *harmicz*, *se*, *so*; *véred*, *kegyes*, *verod*, *kegűos*; szőlőfejből vagy főből nála *3olofeborol*, hely helyet, *hel helth*; imádunk, *űmadonk*. Kemenes alján ma is, lovunk helyett így mondatik: *lovank* vagy *lovonk*. Nélkül, végre írásában *nekwl*, 's *Idvez* legyenek, mondja *idvezek*, helyett; valamint gróf Pálffy Tamás nyitrai püspök 1676b. Zemplén Rendeihez udvari cancellariusi velős válaszában írta Bécsből, ekképen: Nagyságtok Kigyelmetek *legyen* jó reménységben²⁾; mint Vasban, ma is hallható, ámbar másutt is, főképp a' Nyírben: *Há megy kentek?* Ne *beszéljen* kentek, mit az írói nyelv így veve fel, hová mennek .... ne beszéljenek. Amaz a' sok kbetüt fogyaszthatná. Ámbar pedig: *tw eos*, kerül elé nála, mi a' dunántulinál mostan *ti* vagy *tik*, azért, mivel *tű* most csak Erdélyben divatos, erdélyi nem volt. Szederjes, sokadalom szó is leginkább Erdélyben él már ma, ellenben csalóközi levél, Chwzy Magdolna holmije' összeírása 1549b.³⁾, zederyesthaffotá-ra mutat, és Berzeviczy Márton levele Sárosban említi 1647b. sokadalmat⁴⁾. Hogy eltévesztette Magyarországon közbeszéd az ige' határozott formáját! 's 1619b. Pozson vármegye' közönsége, gyűléséből Szenczről ekkép írta Nagyszombat városához; Akarók kgteket megh talalnunk⁵⁾; így 1654b. gróf Chiaky László országbirája Pest vármegyéhez: Akarók keglteket szeretettel és barátságosan intenünk⁶⁾. Magyarországon megszünteté hatalom és torpadás 1700—1710 körül a' magyar nyelv' hivatalos életét, 's felejtetének szavaink.

Testeddel helyett végre *testodwel* írta M... frater, mi, ma már *palóczos*. De csak azt mutatja mind ez, hogy hajdan Dunán túl is megvolt, 's a' történetbuvár illyekben néprokonságra ismer. Meg volt: *űjetatosth*, *gorjedetosth*, *meltosagosth*. Ma is hallható még néhol: *sebestt* vagy *sebostt* jöttem. Azonban közönségesebb már a' *sebesen*, *gerjedetesen* v. *gorjedetesen*,

1) L. a' nemzeti múzeumban. — 2) Szirmay, Not. hist. C. Zemplén. p. 245. — 3) A' pozsoni káptalanban. — 4) Borsod várm. levéltárában. — 5) Nagyszombat városában. — 6) Pest várm.

áhitatosan, méltóságosan. Illy változást nép' kezébe ment más meg más imádságos és énekeskönyv szült, — és szülend.

Dunántulinak hihetjük ez imádságíró fratert még azért is, mert azon kerületi monostorba dunántuli csak legtöbb álla remetének, 's ha bár egykét más táju szóra találunk többiei közt, az reá vagy más táju pajtásáról ragadt, vagy Dunán túl akkor az is fennforgott.

Ingó helyesírásához kulcsot nyujta Czech János, az 1—2d. lapon. Szótag megszakasztásai, miket az eredetinel hosszabb sorú nyomtatás nem mutathat, ilyenek: hol-ott, Kris-tus, Kri-stus, mo-ndwán, te-sthű, elhagyattál, szerelm-emwel, szerel-mnek, föl-dre, my-nd, harm-ad, mindonw-nnen ¹⁾.

Helyesírása' minőléte látszik akármelly lapon, hánytvetettsége, valamint az is, a' mi jegyzésre méltó, ezekből itten:

1. *Vonj*, így írja: *vongű*; *anyyi*, nála, anne; *éljen*, — *eűlon*; *rég-hetetlen* — vekhetetlen; *ennyi* — enne; *sebhed* — sephossed; *nőró fa* — newo fa; *nagyot* — nagyod; *élete* — elotte; *mondhatatlan* — monthatatlan; *magát* — magad; *földtől* — foltwl; *országolj* — orzaagolűh 'stb.

2. Sebastianus és Christianus nála: Sebostűen és Kőroztűen. Még ezer ötszáz tizen háromban nem Sebestény, Keresztény.

3. Melly, *quis*, *quae*, *quod*, majd mel, majd meűl, majd melű.

4. *Pectus* így is: mel, így is: meűl.

5. Orcamat, orcadat, orcajahoz, írja majd z nélkül, majd cz-vcl: orczadon. És megint: arcwl, ecot hwel, a' mi ma: arczul, eczettel.

6. Kőnyűhullatás. Később ez, kőnyű-é, kőnyűei-vé rosszult.

Nyelvszövegetéből több közt kiszemelendő:

1. *Ki* és *melly*, különböztetés nélkül jó elé. Mint: Szent halálodról emlékezhessem, *ki* legyen én lelkemnek idvességére. Melly az szerelm, *ki* így győtre? Számtalan kinodért, *kiket* érettünk szenvedél.

A' *számtalan* szónál kitűnik, mint áll az már magára többes számot jelentve 's nincs utána, *kínaidért*; azonban a' személyes névmást még is többes számba teszi. Így van nála: harműc napűg, mit, ma sok, elvéte 's latinosan, harmincz napokig ír. Szám és e' szavak után: sok, kevés, minden, számtalan, tengernyi, néhány, több, töméntelen, tömérdek nem is mond, a' *ki csak magyarul tud*, többes számot. Ugy is sok *k* betűnket tehát, latin nyelvhez szabás többítette.

1) Illy tétovázatot gyapor a' XVII. században. Muztaffa budai passa' magyar levelében 11d. Maximilian romay cazarhoz 1572b. Sept. 18d. is így van: Egr-yeke, hűtő-nkre. Ugyan azon Muztaffában Ernestus Hercyeghez romai cazar attiafiához 1577b. April 14d. leueley-nkbűl, va-nnak, őre-gbűdnek. Még is e' passa' 's török Cyazarnak Budan feű heltartoiá levelében Rodulfus Romay Cyazarhoz 1577b. Aug. 26d. alazag — uldottanak.

XXIV

2. Aligmúlt idővel gyakran él. Mint ma még, az el nem elegyedett székelly nemzet. Keletiség az. Így a' török.

3. Az *ik*-es ige, mindenütt szabálya szerint fordul elé, iratában. Ugy Vas és Sopron megyében ma is.

4. Ezen *at* ragnak nála: *megszánat*, *csöppenet*, *gyónat*, mellyek a' még csak észbeli 's leendő megszánás, csöppenés, gyónás' meglettjei, sike-rei, mutatják miképen vala fenn még akkor jobban *ás*, és — *at*, *et* ragaink között az okos megkülönböztetés, okos, mert bölcsesség van abban. Minden gondolkodó, mást és mást lát élés, *élet*; állás, *állat*; cselekvés, *cselekedet*; sütés, *sütet* között, 's miként elzavará még is a' későbbi kor ezeket.

5. Személyragot így ír: Nyavalyások irgalmazója. Irgalmasságoknak anyja. Elhagyottak vigasztalója. Árváknak segítője. Gyönyörűségek paradicsoma. Minden gonoszoknak eltávoztatása. Fárattaknak jó szállása. Szegényeknek nagy bő háza. Szentőknek idvessége. Bűnösöknek reménysége. Királyoknak királya. Angyeloknak kívánsága.

Ez is dunántuli nyelvjárás, átaljában ősi magyar. Ha, nem csalódom, csak e' két más becsuszott forma fordul elé: Választidnak (választot-taidnak) idvözlésöket. Gonoszoknak kárhozatjokat. Latin szava, csak egy-kettő: *credo*, *pater noster*, *hora*, olývetým hegyről, *olivetum* helyett. Latinossága tán e' három: ellenkednek nekem, igazaknak is félendő, segélj nekem.

'S nagyon jó, korában folyt eredeti magyarsággal irtnak lelhetnünk inkább, mintsem latinoskodóan. Nagyvázsón remetesége közt, látszik ebből, a' magyarul beszélés divatosabb volt a' latinnál, vagy a' *frater* ügyelt.

Verselő is M.... *frater Sz. Bernald doctor űmadczagaban* 's mivel 1513ban az, egy kisség megint külön figyelem lehet iránta. Áll azon imádság latinul Sz. Bernard munkái' III. kötetében, *l. Sancti Bernardi Abbatis primi Clarae-vallensis opera etc. Horstii et Mabillonii notis, aliisque permultis aucta, juxta editionem Parisiens. Anni MDCCXIX. Venetiis MDCCLXV.* a' 422d. lapon, így: *Rhythmica oratio ad unum quodlibet membrorum Christi patientis et a cruce pendentis. Ad pedes, ad genua, ad manus, ad latus, ad pectus, ad cor, ad faciem.* E' latin rhythmusok éb-reszték tehát, azokat magyarokban fordításra, miből ugyan nem igen látszik latinul pontos tudása, 's vagy ezért lön olly szökdöső, az eredetihez alig hiv, sőt azt egyébbel is toldó, vagy a' rímösszezsengés' keresése kin-zotta, 's heve csak itt ott szedegete ki holmit. Nála, így van a' sor: *Ad pedes, ad manus, ad pectus, ad cor, ad latus, ad genua, ad faciem*, tehát ezt amazt késértgette kedve jöttéként; félig meddig fejezé ki az értelmet összehuzottan, stróphákat is által szököttén, *ad pectus* fordítását pedig csak megkezdé; végig elhagyá türelme. Lejtetni verset nem tudott.

A' legelsőbe: *ad pedes*, Benigna nevére ő tevé: te szolgáló *leányod*, 's ebben hűsége, semmi.

Nézzük e' következőket mutatványul:

Ad genua :

*Salve Jesu Rex Sanctorum,
Spes votiva peccatorum,
Crucis ligno tanquam reus
Pendens homo verus deus,
Caducis nutans genibus :*

*O quam pauper ! o quam nudus !
Qualis est in cruce ludus
Derisorum totus factus,
Sponte tamen, non coactus,
Attritus membris omnibus. 'stb.*

Idvözlégý zenthöknek ydvössége
Bynösöknek reménsége
Szent körösztfán megvontattál
Ugy mint bynös taglaltattál,
Byzon Isten ha fenn függél
Byzon ember megöletél.

Oh mel szegényön mely mezételen
Lám körösztfán mevettétél
Nem kethelen de akarva
Sidó népnek vagy játéka
Il halállal ha öletél
Szent tagidban ha töretél. 'stb.

Ad manus :

*Salve Jesu, pastor bone,
Fatigatus in agone,
Qui per lignum es distractus,
Et ad lignum es compactus,
Expansis sanctis manibus.*

*Manus sanctae vos avete,
Roris novis adimplete,
Hos ad ramos dure iunctae,
Tot guttis decurrentibus. 'stb.*

Idvözlégý ez világnak jó megváltója,
Nehezülteknek kívánsága,
Ki körösztfára emeltetél,
Két kezeden figgesztetél:

Tü szent kezek idvözlegyetök,
Uj rózsával megtöltetök,
Kiket elterjesztvén, ágra keményön huztak:
Vas szegekvel meg gyakdostak: 'stb.

Ad latus :

*Salve Jesu summe bonus,
Ad parcendum nimis pronus,
Membra tua macilentia
Quam acerbe sunt distenta
In ramo crucis horrida.*

*Salve latus Salvatoris,
In quo latet mel dulcoris,
In quo patet vis amoris,
Ex quo scatet fons cruoris
Qui corda lavat sordida. 'stb.*

Idvezlégý Jesus örök nagy jó
Irgalm tenni szorgalmazó.
Ösztövért tagid megfárattak
Szent körösztfán huzlaltattak.

Idvözlégý idvözitemnek oldala.
Kiből nagy idvösség fola.
Onnat szent vér vízzel jöve.
Hogy tisztulna népnek büne: 'stb.

Ad cor :

*Summi Regis cor aveto,
Te saluto corde laeto,
Te complecti me delectat,
Et hoc meum hoc affectat,
Ut adloquar, animes.*

*Quo amore vincebaris,
Quo cum dolore torquebaris,
Cum te totum exhaustires,
Ut te nobis impertires,
Et nos a morte tolleress?*

Idvözlégý vrnak édös szive,
En johonnak jó öröme,
Hozzád jutnom én örvendök.
Halgass meg engöm, ha neköd beszéllök.

Mely az szerelm ki tégöd meg győze,
Mely az szerelm ki így győtre,
Látom magad megfogyattad,
Mindönöstül nekünk adtad:
Te népedet ha megváltád.
Hát magadat halálra adád.

KINIZSYNÉ IMÁDS.

D

XXVI

*O mors illa quam amara,
Quam immitis, quam avara,
Quae per cellam introivit,
In qua mundi vita vivit,
Te mordens cor dulcissimum.* 'stb.

Halálok között keserűeb halál.
Kemény halál, fősvény halál:
Ki ez dicső melbe méne.
Hol világnak élete éle.
Szent szívedet megszaggatá,
Drága véröd ki hullatá. 'stb.

Az utolsó: *ad faciem*, még inkább csak nagyjából van fordítva.

Áll e' rímelt imádság itt a' 24—30 lapokon. Szent Ágoston doktora pedig, melly hasonlóképen fordítás, a' 64—65diken. Többi fordításai, a' 48dik laptól a' 61dikig láthatók.

M.... frater' e' kifejezésénél: *Irgalm tenni szorgalmazó*, egy kisség álljunk meg. Dunán túl, ma is hallható ugyan, ezzel hason összerakás, mint *fa vágni* ment, mindazáltal M.... fr. azon szószerkezetében, csupa közbeszédből vételnél több látszik. Alkotá azt, akarhatja nélkül talán, több ollyanaival együtt saját heve, talentumnak heve, melly szavakban szabadulni akar 's nem mindennapiság lévén, nem tud megelégedni szokottal, hanem kitörése új fordulatává lesz. 'S nyelvnek emberből legeslegelső kifakadozásai óta ekképen tágítá kellemesbíté egyegy forrongóbb érzetű, játoszabb képzeletű azt fokról fokra, terjedelmében hangzásában. Kinek millyen kebele, ollyan nyelve' szövete. Természetesen találunk e' szerint újabb szövetre némmeltyik illyen régi írónál, 's hajdanban lelteni azt, azért érdekesebb, mivel a' maga nyelvét legjobban tudó egyedül annak szelleme körében keresheté kifejeztekezését; üsztöne, ahhoz nyíta hason virágot, újítandóan.

'S M.... frater, nyelvsvözetében milly tömött 's még is milly egyszerű. Elé, akármeltyik vallásbeli későbbi magyar imádsággönyveinkkel, ezekben mindenütt a' sok *az én, a' te, az ó, a' mi, a' ti, az ók* sokaskodik, és mennyi cifrázó mellékszól! Ha M.... frater imádságai között lelnek a' Mi Atyánk-ot, így volna: Atyánk! ki menyben vagy, szenteltessék neved, jőjön el országod, legyen akaratod, mint menyben, úgy földön. Add meg mindennapi kenyerünket. Bocsásd meg ha vétünk, miként mi annak, ki ellenünk vét. És ne vigy kísértetbe, de szabadíts gonosztól. Mert, ország, hatalom és dicsőség örökkül örökké tiéd 1). — Noster és tuum ugyan, ebben: atyánk, neved már benne van 's *mi* és *te* csak latinból fordítás. Reá ragada ez a' „négy evangyelista“ fordítójára is a' Münchenben elékerült codexben, mellynek Tatroson végeztetett meg leírása 1466ban. Máténál ez így miatyánkozik: Atyánk ki vagy mennyekben, szenteltessék te neved, jőjön te országod, Legyen te akaratod, miként mennyen is, azonként földön. Mi testi kenyerünk felett való kenyeret adjad műnekünk ma. És bocsassad műnekünk művétetünket, miként is mű bocsátunk nekünk vétetteknek, És ne vigy münket kísértetbe, de szabadoh münket gonosztól Amen.

Latinhoz efféle szoros ragaszkodásból ered, írásban, mellyben magyar és latin egymás mellett oszloposan áll, nyelvünknek két-három 's több

1) Azon Pater noster magyarúl, mellyről Révai szól: Ant. lit. Hung. Vol. I. p. 24 még nem láthatám.

sorral hosszabbulása amannál, holott megfordítva is lesz, ha országgyűlési, vármegyei, városi Jegyzők oly gonddal ír magyarul, minővel azon római régi író, kitől tanulta volt latin nyelve' csinjait.

És illy nyelvbecsük miatt nem kell efféle egyházi régi dolgozatra kereken kimondani megvetőleg e' szokottat: „Félre velek, monostor' setét ábrándjai.“ Tartalmukat ne szeresse, kinek európai műveltsége klastromi atyák' theologiai szétmállott munkáiban nem lelhet ingert, de nyelvkincséül tartsa még e' korbeli magyar iratunkat minden, 's mentse veszélytől.

Világi tárgyak íróiból vizsgálónok nyelvünk' régi alakát, ha *Anonymus Belae regis Notarius*' hisztóriai beszélyeit a' hét magyar első vezérről, nemzeti nyelvü eredetiében birnök; ha bihari Kéz a Simon magister's IIId. László király hűséges clericusa, magyarul írja környevét 1282ig, minekutána latinul úgy sem tudá igazán hajdani rómaiason, mert nyelvszövegéből magyar sajátóság ömled ki; ha Küküllő v. Kikélő János Isó Lajos titkára, ennek tetteit 1382ig hasonlóan magyarul adja hírül nemzetének, vagy ha Turóczi úgy intézi kiszedményeit, a' hogy Malespini, florencziai hisztóriáját még 1281b. 's Compagni 1323 előtt olaszul; azt tennők Janus Paunoniussal, midőn olasz költés' példáját ő magyarral követte volna, de, nem egyházi munkát, nyomtatásban eddig csak 1536belit birunk legelsőt, u. m. Pesti Gábortól Ezópus fabuláit, mellyek új kiadást érdemlenének. Az e' kötetben 's Évkönyveink IIId. kötete 14, 15d. lapjain 1536tig elészámlált, politikai életbeli iratok rövidek, nem forog benne a' nyelv' szótömege, minden szerkezete. Adjunk tehát az egyházi literaturának sort nyelvünk műveltsége hisztóriájában 's vegyük ki savát, nyelv és izlet' kritikájával. Így emlitenek a' német próza jelesedett emlékeiül Berthold augsburgi minorita' predikáziói 1270-ből; Tauler domonkosinak Strassburghan, hol 1294—1361 élt, elmondott sz. beszédei, mellyekben ez, sok új szavával, philosophiai szabályszerűséghez kezde utat Luther villám szemének bibliai fordítása körül¹⁾; így olaszban Giardano da Rivallo beszédnök predikáziói 1300—1306 között, és Cavalca dominicanuséi 1342 előtt az olasz prózának már tisztulata mutatóványaiul²⁾.

A' derék M.... frater után ama másik pálosról kellene szólni, ki M.... fr. imádságihoz még nyolcz 16-od levéllyt irt. Neve azonban ennek, első betűjében sincs kijelelve. Hanem, másika lehetéseül még ezek elmondandók: M.... fraternél, Angelus = Angyel, ennél Angyal. M.... frater az évszámot betűkkel ír ki, ezen névtelen így: 1.7. 13.

A' kézirat' fekete betűi között lévő veres és kék írásokra 's néholi apróbb betűkre nézve, szolgáljon figyelmeztetésül ez:

Alul, a' levelek' szélén, azok számai mindenütt czinoberrel jegyzvék. Mutatja ezt a' 11dik lap előtti hasonmás, melly már a' 2dik levél, mi-

1) L. Heinsius, Teut, od. Lehrb. der deutschen Sprachwissenschaft. IV. Th. Berlin, 1829. lap. 83.

2) L. Wachler, Handbuch der Geschichte der Literatur. II. Theil. Leipzig, 1833. lap. 202.

XXVIII

vel elseje kiszakadt, valamint a' 63dik sincs meg. Különben is, kötéséből kivált a' könyvecske 's borítéktalan.

A' hol továbbá, dőlt betű áll a' nyomtatásban, mint: *Olas pater nostert, Aue Mariat*, p. o. a' 15. lapon, ott a' kézirat mindenütt veres írásu, azon soroktól megválva, mellyeket belé, soror Maria Victoria fenyegetőleg tett.

Az így szétszedettek pedig, mint: *H a t o d ű m a d c z a g h e z*, a' kéziratban, kék betűkkel állanak. Mutatvány mind a' kétféléhez, a' 15d. lap mellé tett hasonmás.

Rendeseknél apróbb betűk szorítvák a' kézirat' 77d. levelén e' sorokba: *Antifona Zenth űűz* — eddig: kűralűyat. Ugyan ezen levelen, ettől: *O űűzesseegnek* — eddig: ees zent leelőknék Krístus; mi, lapra nézve már az 58dikon áll. Mutatja ezt az 57dik laphoz tartozó hasonmás.

Igy vannak apróbban bésorozva a' 80dik levelen e' szavak: *O Istennek dűc39 űűleűe* — eddig: hozűad űűwflon. A' 81diken: *hűwonk . teegod űűmaadonk* — eddig: 9teth 9r9kkee. A' 82diken: *3ent Anna az3onrol* — eddig: or3aagolyh. Ugyan ezen a' 82d. lapon, *űűz zent Katherűna* — eddig: űűgűretűre. A' 83dikon: *Th9rd meg vram űű9len* — eddig; a' 84dik lapra menőleg: 9teth gűw9l9lteek. 'S meg ezen, *Vr űű9len* — műwelonk: Amen.

A' 70dik laphoz csatolt hasonmás vagyon véve a' névtelen' írásából, mellynek betűi, látszik, apróbbak *M.... frater* betűinél.

A' hasonmások terjedelmei mutatják a' könyvecske' 16tod rétüségét. Illyen vonalig | foly az eredetiben egyegy lap; e' jegy ¶ egy egész 16tod levél betöltére emlékeztet. A' nyomtatott' levelek szélein, kijegyezvék a' könyvecske két-két levelének hányadságai. Ezek az eredetiben alúl vétettek sorba mint úgy nevezett *signaturák*, következő alakú 's a' széleken látszó számokkal:

b. 1j. c. 11j. d. 111j. E. 7. f. 6. g. 1. 3. 8. 3. 9. E. 10. L. 1j. 12. n. 13. o. 12. .p. 17. q. 16. X. 11. X. 18. X. 19. X. 20. 'sth.

Első tizesben 2. 3. 4. római szám, másod tizesben arab. 2 és 11 egészen egy alakú, azért a' betű mellette. Rómainak arabbal elegyítéséről szól Mabillon, de re diplom. edit. 3ta a J. Adimari, Neap. 1789. Tom. I. Libr. V. p. 338. Megjegyzendő, hogy 5nél E. 7. kezdődik a' másod ív; 9nél 3. 9. a' harmad ív 's így tovább. Az egész álla 12 ívből 5 levélből.

Vegre még egy szót. Czech János, a' szerencsés találó, levele szerint, mellyel ezen imádságok' másolatát maga kezével írva megküldé 1834-ben, nem minden elavult szót 's ígeragasztást kívána, itt a' 4d. laptól 8dikig lapon álló szótárába felvenni, hanem, előleges figyelmeztetés után, még elmaradtak' kiszemelését önként másra bíz; azok' sora tehát, nyomtatási hibák igazításakor általam szaporodott 's láthatók itt a' 9d. és 10d. lapon.

Budán, 1836.

DÖBRENTAI GÁBOR.

ÉSZREVÉTELEK

MAGYAR BENIGNA ASSZONY

KINIZSY PÁL

ÖZVEGYÉNEK,

NÉMI NÉVTELEN NAGYVÁZSONI REMETE BARÁT ÁLTAL 1513-ban IRT,
ÉS EDDIG AZ ÉRSEKIJVÁRI SZ. FERENCZ SZERZETESÉK KLASTROMÁBAN LAPPANGOTT
IMÁDSÁGOS KÖNYVÉRE,
CZECH JÁNOS RENDES TAGTÓL.

B E T Ű K.

A' hangok kitételére nézve nincs még bizonyos rendszer az előttünk fekvő imádságos könyvben; mert találunk benne némelly hangot két, sőt háromféleképp is írva, mint p. o. a' hosszú vagy vonásos á-t majd egyes, majd kettőztetett a-val, az össze tett gy-t pedig g. gh. és gű jelekkel, 'stb.; holott megint különböző hangoknak kitételére csak egy jel használtatik; így a' **cz**, mellyel nem csak a' cz, hanem cs, d-s, dsz és t-s hangok is jelentetnek. Ezt véleményem szerint nem annyira a' szerzőnek, vagy talán csupa leírónak tulajdoníthatni hibául, mint inkább azon körülménynek, hogy olyan átmeneteli időszakban élt, mellyben a' régi idomzatok az új-jolag keletkezőkkel fölváltva használtattak, és mintegy össze vegyültek; mi is e' következő mutató táblából bővebben ki fog tetszeni:

<i>mostani betűk</i>	<i>így traktak az o. k.</i>	<i>Példák.</i>
A. a.	A. a.	Appalyn.
Á. á.	A. a.	Agnes. Abraham. val- lal. adad.
	Aa. aa.	halaaltol. Aaldaasth.
B. b.	B. b.	Benygna, boodog.

<i>mostani betűk.</i>	<i>így traktak az o. k.</i>	<i>Példák.</i>
Cz. cz.	C. c.	Cycple. Gracýanos,
	cz.	Ferencz orcjad.
Cs.	cz.	diczq, kencze, bwczw.
D. d.	D. d.	Damokos, dragalatos.
d-s	cz.	szelyczegos.

Mostani betűk.	így írat- tak.	Példák.
d-sz.	cz.	zenwedcz.
E. e.	E. e.	Erseboth, emböri.
É. é.	E. e.	En. zepflege.
	cc.	ees, hyrdeteed, eep, zeep.
F. f.	F. f.	Ferencz, fyw.
	ff.	ffenqffeg, kqroqffan.
G. g.	G. g.	Gelerd, meg, gonoz.
	gh.	halaligh.
gy.	g.	kegqs, goqqrwsegqs.
	gv.	gyengessegw.
	gh.	hogh.
H. h.	H. h.	Haazasok, holoth.
I. i.	I. i.	Imro, iga, vjseleel, labaqth.
J. j.	J. j.	Jheeronymos, Jmadq, yojaagos:
K. k.	K. k.	Kozma, koor, rakon.
L. l.	L. l.	Laqlo, labaqth.
lj.	pl.	hwylon, haqlak.
ly.	lp.	folywan, qlq.
	pl.	meyl, oql.
M.m.	M. m.	Mathyas, mindon.
N. n.	N. n.	Negyed, nem.
ny.	nq.	bizonq, kemenq.
	n.	qornwssokrol gonqqrw- segqs.
O. o.	O. o.	Olwass, qomoro.
ó.	o.	qolgalo, qo.
	oo.	Mikloos, koor.
Ö. ö.	Aw. q.	Ewrqk, kqromnek.
ó.	q.	dicq qtoqteteel.
	qq.	hywqqk.
	ó.	tqr, zeploqtol.

Mostani betűk.	így írat- tak.	Példák.
P. p.	P. p.	Palogarok, pokol.
R. r.	R. r.	Raffael, rakon.
S. f. s.	S. f. s.	Sygmond, segeythseeg ees.
Sz. sz. sz.	Z. z.	Sygesseeg zent, qomo- ro, qzwe, kqnyqrolz.
	f.	Sek (szék) kqroqstfa.
szsz.	zz.	azqony, boqzusag.
Zs. zs.	S. f.	Sygmond sydo.
T. t.	Th. th.	Theeqd, Thqn, Thqrd, Thaamadjon, thwlay- don helyth, merth, bynqmeth.
	T. t.	Te, bocqatod, zent.
tt.	th.	Dorothya, athya, la- toth, alqoth, zenwedth.
t-s.	cz.	valczagom, zenczegqs.
U. u.	U. u.	Vram, boqzusag, Jqfus.
	v.	vram, vtolso.
	w.	mwtassod, bwczu, qo- morw.
V. v.	W. w.	Wernyke, werqs, edqs- segwel.
	v.	viseleel.
Ü. ü.	q.	bynqmet, kylqmb, ty- kqr, ywqteel, qlq.
ú.	w.	keserwseg qornyw.
	v.	qroqkol leelqktol.
y.	q.	bizonq.
Z. z.	Z. z.	huzattatol.

R A G O K.

A' ragok alkalmaztatásában követi ugyan imádságos könyvünk általában nyelvünk hangrendi alaptörvényét, annyiban mindazáltal még is el tér a' mostani szokástól, hogy azoknak képezésében a' nyersebb o és ó hangzókat inkább kedveli mint a' lágy u és ű-t; a' több birtoku személyragoknál pedig a' mássalhangzók után is kilöki az a és e betűket; mint e' következő példák mutatják:

S z e m é l y r a g o k.

Egyes birtok.

<i>mély hangnak.</i>	<i>magas hangnak.</i>
vram.	lelkom, ellensegom
	lelkod
	dycsoseg, lelkü.
uronk, aßtonyonk.	ßywönk, ydwossegönk

Többes birtok.

<i>mély hangnak.</i>	<i>magas hangnak.</i>
thagym, rakonsagym	ellensegym.
walaßthyd, kenyd, yogyd, csontyd.	belÿd, ßentÿd, sebyd.
napy, fajdalmi.	lelkü.

Hely és másféle ragok.

<i>mély hangnak.</i>	<i>magas hangnak.</i>
kenokal, ostorokal, wygaságwal akaratwal.	ßegwel, edosseggwel, bewseggwel, ßentydwel,
orcßol	beßedökwel.
	rendön, pentökön.
	wegeßetyn, ideyn.

I g e r a g a s s t á s.

Ez imádságos könyvi igeajtás, az idők nagyobb részére nézve, nem sokat különbözik a' jelennen elfogadott idomzatoktól, kivéve a' parancsoló módot, és a' foglaló mód' jelen és félig múlt idejét, mellyek másként ragasztatnak; mint az alább foglalt példákbl látható:

Jelentő mód.

<i>jelen idő</i>	<i>félig múlt.</i>
eredök.	ßolaal, wÿd, ötözteteel, meg-
futamonk, hywonk,	herwada, ßaggatha, meg aßa;
áldjok; dicserÿök, ölelyök.	ÿwek, esköweek ÿltepeek, emeck.

mult idő.

terqmtotted
hagyoth, latoth, şarakivetqth,
gyoşqth.

régen mult idő.

huzattatol, thaşygaltatol qk-
loştetol vala.

jövendő idő.

oryşendek.
qlelendlek.
adand, şoland, şutand.
epeytendş.

F o g l a l ó m ó d.

jelen idő.

eşlek, futamjam, haşlak, agyad,
irgalmaşş, şabadeycş, fordoh,
batoroh, şabadoh, wakoh, yn-
dohad, tyştohad, şolgalyalak,
wylagosiya; — emlekqşyel
keserqhed.

*Parancsoló
mód.*

thamadyon, tyştohon, şabado-
hon, meg gywha (gyujtsa) wyas-
kodyeek, felegye.
mondşonk, magaştasşok, şaba-
dolşonk, yuthassonk, erdqm-
lyonk, kerqngessqk, qlşlyqk,
nyerheassqk.

félig mult.

şabadoytana, wyselneeşye.

Határtalan mód.

adnom lathnom, „meelto le-
gyek lathnom;“ — „melto le-
gyek lakoznom;“ — „lám nem
tudok haalaath adnom.“
waltanod; — meeltoltassaql ne-
kem nşlnod;“ — en şywemet
hoşşad wonnod;“ — kereştnek
kenşyat akarod felvennqd.“
bşrnia.
lathnonk.
lelnşok; „mert keeş vagş şo-
nak es gononşnak te sebeşdben
helth lelnşok.“

Részeseűlők.

şeretq.
şeretendq.
şyalaştatottan.

S Z Ó T Á R,

mellyben mind a' mostani írásmódtól különbözölég irt, mind a' már
elavult szavak, és beszédejtések foglaltatnak.

A.

Akor, *akkor.*

Arnek.

Altalsaag, „kqşqştfianak altalsaagaa-
ra ees hoşşufaagaara.“

Aşşonembq, „aşşonembq şm şşw
nekqd.“

Abraş, „q mşşwoltanak abraş.

Aşşetatoşth.

Ag ellenşeg. (der bşşe şeind.)

Aşşandok.

Aldomaas, (áldás) „atşşanak ees şş-
wnak ees şent lelqknek aldo-
maasa legşşon es eşşel lelqşmmel.“

Aallapşşk, „erqşen megh aalapşşk q
fogadaafa.“

B.

Bekqseeg.
 Bethegwlni.
 Bewsegoft.
 Boodog.
 Bodogfaag.
 Bystak, „orok zynnek oltalmaaban
 bystakath.“

C. Cz.

Cucja, ees az fűdo wűteznek q cu-
 cja te sent oldaladon nagy
 melfegos sebqth nűta.“
 Csalaad, „űtelwen Dawűdnak csa-
 ladűath.“
 Czoppeneth, „egű czoppeneth weer
 fem marada.“

D.

Dűadalm.

E.

Egűelwlni, *elegűlni*.
 Elq, „elqdben kel mennem.“
 Elegű, „honnant te dűczq werqdet
 wűzzel elegű.“
 Elewenetq, „kqroftfaanak elewe-
 netq faayaahoz segezeteek.“
 Emik, „o bodog emlqk kűketh e-
 meek athűanak bqlczefege.“
 Emletni, „tulaűdon tenned emlq-
 del emleteel.“
 Emlekqzte, „emlekqztederth.“
 Enne, *ennyi*.
 Epeseg, „kerlek tegqd az epeseg-
 derth, kűth wallaal awagű sen-
 wedeel.“
 Eredni, „utra eredqk.“
 Etek, „embqri etkqk.“
 Ezbelű, *ebbeli*.

F.

Feűdelemseeg.

Feűlwl, *felűl*.
 Felelm, *fėlelem*.
 Fogűatni, „latom magad meg fo-
 gűattad.“
 Fogtat, „pokol műaa meg ne fogtaf-
 feek.“
 Folűamat, „te hozsaad walo kegűq
 folűamatomeerth.“
 Fortqzetqflegq.
 Fqfwen, „kemenű fqfwen halal.“
 Fwtamni, „kihqz fwtaműam.“

G.

Gaador, „te aűtodnak gaadorűban.“
 Gqrűedetqf, „gqrűedetqf ha q-
 lellek.“
 Gűakdqs, „was segoqkwel meg gűak-
 doftak.“
 Gűengeflegq.
 Gűermqkdűd.
 Gűonath.
 Gűongűelq.
 Gűolqseeg.

H.

Hagűapol.
 Hagypatik, „orczeel hagypatatol wa-
 la.“
 Hagűapas.
 Halhathatlan, *inauditum*.
 Halalom koron.
 Hamarb, hamarban, *hamarűbban*. „a-
 zon zerenth erqzűem konűebben
 hamarban ees tqkeletqfben.“
 Hamarfagosan.
 Hamos, *hamis*.
 Harmad, *harmadik*.
 Hatod, *hatodik*.
 Hatalmaffagos, „idwqzlegű hatalmaff-
 agos vram.“
 Hel, *hely*.
 Helhqtni, *helyhextetni*. „vű febqket
 helhqtnek wala.

Heted, *hetedik.*

Heewon, *üresen.* „ees bocsaathaa kazdagokat heewon.“

Hewsaagos, *frustra.* „heewsaagos tynektok üleni wylagossagnak elotte felkelnotok.“

Hüedelm.

Hýrhqýk, „hamarfagosan hýrhqýk bezed.“

Honappaa, *honapig.* „ees kýlencz honappaa te ..... mehodben rekeden.“

Ho lewq testod.

I. ü.

ügýen, *igen.*

yl, *illy.*

Illetný, „labaydath kýre melto nem walanak illetný.“

ýltepel, „ýltepeenek ýtelq zekbe.“

ým, *ime.*

ýndoýt, *indít.*

ýrgalm, *irgalom.*

ýwqt, *üvölt.* ýwqlteel, *exclamasti.*

J. j.

ýob (*mellék*) *név, dextra.* „the zenth feýedeth .... ýob wallodra boczatad.“

ýog (*név*) *die Rechte.* „the zent kezed oltalmazýon halalom koron. ees te ýogod engom hozsad fogagýon.“ „Monda athýa ißen en vramnak Jhesusnak, ýlý en ýogomrol.“ „Vr krisus te ýogýd felql.“ „the hatalmassagodnak ýoghýwal meg tqretteffenek.“ — „erqs ýogodwal .... thqýed megh vram en ellenségýmet.“

ýoglat (*ige*). „Ees az nagý qromerth kýwel az te zent lelkod meg wýgastaltateek ..... ýoglas ennekom meeltatlan ees býnqs zolgalo leanýodnak.“

ýoh. „ýohomnak akaratýat lassad.“ „Idwqýlegý vrnak edqs zýwen ýohomnak ýo qrome.“ „the ýndohad en ýohomath hogý kýwanýon enne nagý ýoth.“ „kerlek nekqm az zoth mondýad hogý býnqmeth megh boczatad, kemenýqdoth zegen ýohom, lam nem twdok halath adnom.“

K.

Kamoka. „kamokaba qtozteteenek.“

Katroncza. „kemený lýdoknak katronczajawal fqdqtwen be kqtozteteenek.“

Kazdag, *gazdag.*

Kedig, *pedig.*

Kegýqffegqs.

Ken, *kín.*

Keferg.

Keferw. „keferwel.“

Keferw (*mellék* *név*) „keferwebb.“

Keferwetqlh.

Keferwl (*ige*). „keferwllek týsta zýwel.“

Keefeerteni, *tentare.* „kýth gýakortha ýßenfeelqk ..... meg keefeertqtek.“

Kewanlag.

Kýlenczed, *kilenczedik.*

Kýwanatofth, *kivánatosan.*

Kýwanatoflag. „mý zýwqnknek kýwanatoflagath tqkéýled mýndqn tqkellatqs mýelkedetre.“

Koor, *beteg.*

Kolos, *Scholastica.*

Kqýelmest.

Kqnyw, *köny.*

Kqnyql. „kqnyqlem.“

Kqzel, *proximus.* „Ißennek ees kqzelqmnek zeretetith.“

L.

Lakodalm, *habitatio*. „az en zŷwqm legŷŷon nekŷd orŷke walo kellemetŷs lakodalm.“

Latath. „de maga ez nagŷ kenodnak latathŷaerth.“

Lathatos.

M.

Magasztat, *magasztal*.

Mafod, *második*.

Mafth, *most*.

Meltol. „meeltolŷal meg halgatnod engometh.“

Meltoltat.

Meltolkodŷk.

Meeltosagoŷh. „meeltosagoŷh engom meg halgas.“

Meen (*ige*). „meene.“

Menet. „te zent menŷben menetŷderth.“

Mewettetik, *ridetur*.

Mewet, *ridet*.

Meŷl, *pectus*.

Meŷl, *melly*.

Mezeŷtelen.

Mŷa, *miatt*.

Mŷelkedet.

Mŷkorth, *mikor*.

Mŷndŷnha, *mindenkor*.

N.

Nap lewŷ zŷnŷd.

Naponnan. „mŷndŷn naponnan.“

Nap tamodat.

Nap effet. „nap effetiglen.“

Nawalolt. „nawaloltaknak eedŷs wŷgasztaloŷa.“

Negŷed, *negyedik*.

Nehezwl, *nehéztel, aegre fert*.

Neŷle, *Anastasia*.

Nŷak kapas.

Nŷerte, *nyerése*.

Nŷolczad, *nyolczadik*.

Nŷugodalm, *nyugodalom*.

O. Ō. Ó.

Oŷl, *olly*.

Ōklel. „ŷŷdo wŷtez .... ŷŷwedet zulkawal altal ŷklelee.“

Ōltŷtet (*név*), *öltöztetés*.

Ōltŷtet (*ige*) „ŷltŷtes meg engomet.“

Ōnnŷn bennedŷn.

Ōt, *önt*.

Ōŷwen. „baraatŷmmal ees elleŷegŷmmel ŷŷwen.“

P.

Palogar. „menŷeŷ palogaarok.“

Pŷrhonŷodik.

Pŷrong, *pŷrongo*.

Pŷrus.

R.

Rakon, *rokon*. „kenodnak rakon woltaath.“

Reŷkettetŷh.

Rettenetŷh.

S. Sz, vagy 3.

Sebhŷtŷk. „kŷwel te zent ŷeŷedeth meg ŷebhŷteek.

Sebhŷtt (*név*), *sebhŷttek*.

Sebŷfwltetŷk.

Segeŷtŷeeg.

Sokŷagos.

Sokŷagw.

Sŷralm, *síralom*.

Suporlah, *fűgöny*.

Sonha, *soha*.

ŷaŷŷoful. „zomehoztak hozzad ŷŷnek te nalod meg ŷaŷŷofulnak.“

ŷanath, *szánás*.

ŷerelm, *szerelem*.

ŷerelmetŷs.

ŷerettet, *szeretet*.

ŷerettetŷs.

ŷŷweenth, *szíve szerint*.

Somehos. „somehostak.“

Somefag.

Somoro.

Somorosag.

Somoreýt.

Sorgalmaz. „ýrgalm tenni sorgalmazo.“

Sorosz. „soróz az býnósh feýeerree.“

Sulca. „lýdo wýtes te sent ýwedet sulcaýawal altal oklelee.

T.

Taglaltatýk.

Tano, *tanú.*

Tanýetwan.

Thawoz. „koorsagokbol meg thawoztak.“

Telles, *teljes.*

Thýwýs, *tövis.*

Towaba.

Toredelm.

Thokell. „es te nagý kemený ees bozúsagos kenoderth, kýwel vram Jesus mýnd te ellenségýd tegödeth thókellenek.“ — „te sent kenýdnak foghsaga nagý keferwsege tegöd meg tókelle.“ „fogagýad te sent lakodalmodban býsonfagos wýgasagra, holoth munkalkodasnak terhe elwegestetýk, ees te dýczófegödnek sepfége faradhatatlan kewanfagban thókellertetýk orq-

kwl oroke.“ — „kerlek .... mý ýwónknek kýwanatoffagath tókéýled mýdqn tókelléts mýelkódetre.“ — „az edófleegen, kýth akkor mwtatha, mýkor embóri nemzóteth hozzaa ólelee, hogý meg thókeelenéýe athýaawal egýbe ees sent leelókwel gýarlo teóth .... reaýa fogadný.“ — „azerth te kegýos feýedeth halaalos keferwfegwel le fýggesteed, az so mondwan meg tókellóth az az embóri nemzetnek ýdwóflege.“

Tókelléts, tókellétsben.

U. V.

Vrwos, *orcos.*

Vtalatoóh.

W.

Wadol. „oth fok hamoffath read wadolwan.“

Wall. „epesegödérth kýt wallaal, az az zenwedeel.“

„anný erdómeth walýak.“

„haborwfagoth wallani.“

Welagoffag.

Wýgaz, *consolatur.*

Wýgasag.

Wýgasagos.

Wernýke, *Veronica.*

SZ.

zabadoha 33. *szabadítsa.*

zabadohon meg 37. *szabadítson meg.*

zelűczegős 17. *szelűdséges.* — *Szelid.*

zomorosagos 16.

zulca 33. Ki van ez véve felebb is.

Helyette később felvétel: *lán-*
csa, lancea. A' 20. lapon „cuca“ áll,
mi ugyan az.

zprnywffegős 12. *szörnyű.*

T.

tanaalcz 42. *tanács.* tahaath 64. *tehát.*

tennon fjadath 39. theen tanet-

wanűd műa elaroltatal 11. töl 31.
terél.

Ű helyett Y.

űzteknék 56. *űzőtteknék.*

V.

vűd 32. *vivéd.* wakoh 33. *wakíts.*

wűgazom, — zent weerqdben ha megh
mosdom. meg nywgozom ees wű-
gazom.

vűlagosoyczad, *világosítsad.*

vűlagosoha 31. *világosítsa.*

wűfelneeűe 61. *viselné.*

wqgyűeben 22. *vőgyében, vőlgyében.*

NÉHANY ESZREVETEL. 1.) *Fel* helyett *fe*, 34. lap, olyan mint e' kötetben *Lásd „Vegyes iratok“* 1570ből B. Zay Péter feljegyzései között, dél után helyett: *de uthan.* 2.) Ez imádságok nyelve következőkben találkozik a' bécsi és müncheni codexével. *L. Isó és IIId. kötet.* a) Fordoh, gűwha, űndohad 'stb. b) Itt is *AT*, *ET* ragok *AS*, és-től megkülönböztetve: gyónat, látat, szánat 'stb. c) Igehatározók *t*-vel: ajétatost, bőségüst, görjedetüst, mikort, reszkettetüst, utálatost 'stb. d) *ÉNT* rag ebben: szivént, úgy mint a' bécsi codexben: *vérent*, *l. Ld. lap.* e) Szótag *v*. betű kiugratás: *lél*, *löl*, *töl*, *vid.* f) Ezen igék: méltolom, méltolod, méltolja; magasztatok, magasztatsz, magasztat. Itt vigaszom is, mai: megvigasztaltatom, helyett. g) Ne akarűad magad thwle el vonnű. E' latinosságot még a' XXIV. laphoz teszem. 3.) Melly festő szavak itt! ezek: gyöngyelő, hirhezik, keserüllek, napesetiglen, pirongó, haláltalan Isten. 4.) *Z*, *sz*, betűket 3-el nyomattam le az eredetiként a' hogy ű-t és q-t is ahhoz képest kelle. Itt csak ott úgy, hol *sz* hang van. 5.) Fogadja szívesen az olvasó meg ezen magyar asszonyokat a' XVIIIId. laphoz: Majlát István erdélyi vajda nejét Nádasdi Annát, Nádasdi Tamás nádor testvérét, ki Heltai Gáspárt az egész *sz.* írás magyarra tevőjét, ajánlata elfogadásával serkentette 1551—1557; Patóczi Sófiát Bebek Györgynét 's Massai Juliánnát Magócsy Gáspárnét, kiknek Melius Péter ajánlotta bibliai töredékfordítását 1565ben; így Bocskai Erzsét István fejedelem testvérét Bátori Kristófnét; nem különben Révai Szidóniát Ostrosith Mátyás özvegyét, kik magok ígérték a' szentírás magyarul kiadását. *L. Windisch, Ungr. Magazin III. Band 494—6d. lap.*

Budán, Májusban 1838.

DÖBRENTAI GÁBOR.

K I N I Z S Y,

VAGY MIKÉNT AZ EREDETIBEN 'S ITT A' 68d. LAPON ÁLL:

**KENESY PÁL TÁRSÁNAK,
NAGYSÁGOS BENIGNA ASSZONYNAK
IMÁDSÁGOS KÖNYVE.**

1 5 1 3.

A' nyomtatási szedés Czech János rendes tag' másolatából. Kijavításkor az eredetivel is, melyet sz. Ferencz szerzete érsekujvári kolostorának fősége, a' magyar akadémiához, Czech János mint annak megbízottja által ezen célra küldött, még egyszer összevetette

DÖBRENTAI GÁBOR,

1 8 3 6.

EMLEKEZTETÉS.

Elébbi 10d. 's fennebbi XVIIIId. lapon nevezett lelkes magyar hölgyek sorában még több is elé fog fordulni.

Nem haragos olvasó, ne nehezelje, alábbi sajtó botlásokat ez imádságokban következő javítással feledni:

25d. *lapon*, hűzqm helyett kell: bűzom.

38d. — habowfagod — — : haborwfagod.

56d. *végsorában*: bűneft — — : bűnqft.

64. *lapon*: mikeppen, nappal — : mikeppen, nappal.

25d. lap végszavaiban, ezen szóelrakás: piros, olly, mint most nyílt rózsza, nem suhan el költői olvasó előtt.

35d. *lapon*, lévő: elqwe = eleve, *primitus*, *antiquitus*, *prius*.

---

zomoroſagodrol. kýtſ te zent
zaddat vallat mikoz aýtſ
moncad. zomoro en ſelkom
mind haſaligh. holoſſ the
zent ſelkodelſ emborſ ydwoſ
ſegnek valczagara keeznek
vallad. ees te zent teſtodelſ
kooznak mikoron az vtolſo
warzorant te zent tanyetſma
nidnak lahayſſ meg moſad,
ees edyſſegivel welok bekeſ
wen. te dragalawo zent teſto
delſ ees verodelſ nekýk atad.
te dprzo kenodnak rakon
volcath nekýk meg hydeteed.

b. ij.

Digitized by Google

Az első a 1^{fel} jelelt levél meg nem lévén, így kezdődik

a' 3-ik lap:

3omorofagodrol. kúth te 3ent 3addal vallal mikor a3th mondad 3omoro 2ik levél' kez-
 en lèlkqm mind halaligh. holoth the 3ent lelkdeth embqri údwqffegnek dete az eredeti
 valczagara keeznek vallad. ees te 3ent testqdeth koornak mikoron a3 kóziratban.
 vtolfo waczoran te 3ent tanúethwanidnak labaúth meg mofad. ees edqf-
 segwel welqk bekelwen. te dragalatos 3ent testqdeth ees verqdeth ne-
 kúyk adad, te dýc3q kenodnak rakon voltath nekúyk meg hýrdeteed. | Em- b. új.
 lekq3úyel vram Jefus a3 nagú keferwfegqdrql. kúth the 3úwedben vúfeleel.
 kqrqsthanak kenúyat gondolwan. mýkron a3 harom rendqn walo úmadas-
 nak ees werqs werq hullatafoknák vthanna theen tanetwanúod mýa el
 aroltatal. te wala3toth fýdo nepeyd mia meg fogatal. hamis tanok mýa
 wadoltatal. harom býro mýa hamiffan útelteteel. a3 theen magadnak wa-
 la3toth warafban úeru falembe fýdoknak nagú úelqs napúan nagú peen- 3ik levél' kez-
 tqkqn te gýengeffegw ees úffúw výragos testqdben artatlan karhoztattatol dete az eredeti
 wala: mæg fogwan 3ornúw ees rettenetqffegqsthan huzattatol wala. tha3ú- kóziratban.
 galtatol wala. qklq3tetql wala. orczeel hagúptatol wala. theen ruhattol
 megfoztatal. údegqn ruhaban qdq3teteel. te dýc3q 3omeúdnék wýlagoffaga.
 kú mýndqnt lath. ees edqffegw orczadnak 3epfflege kemenú | fýdoknak kat- c. új.
 2 *

ronczajawal fqdq;wen be kqtq;steteenek. holoth vram Jesus kegqs cri;fus
orc3ol werettetql wala. kw labho; kqtq;stetql wala. kemensegqffqn oftoro;-
tatol wala. n'jakon werettetql wala: thqw'ys koronawal koronastatol wala.
naddal te zenth fe'jed werettet'yk wala: ees k'ylqmb k'ylqmb 3qrny'wfflegqs
kenoknak m'yatta 3aggattatol wala. m'ynd m'y y'dwqfflegwnkerth. A3eerth

4-dik levl.

keerlek ag'yad nekqm kegqs Jesus k'y ez napon the zent fe;wletqd elqth
foldre estem. efedq;wen. ees te d'yq;3qfflegqs fe'ylwl newe;3qth kena'ydnak
erdqmeerth. en halalomnak elqte b'ynqmnnek keferwfflegqs meg 3anath'yat.
3'ywemnek b'yson'y tqredelmieffegeth. f'yrafnak kwthfe'yeth. th'ysta g'yonatoth.
telles elegtetelth. ees m'yndqnnemw b'yne'yumnnek boc3anath'yath. Amen.

8. iiij. Idwq;leg keg'yqfflegqs vram Jesus | kri;fus y'rgalma; ennekqm b'ynqfnnek.
Legqn. *Ohwas eg'y pater nofterth ees eg'y auc mariath.*

Ma ffo d y' m a d c 3 a g h.

O Vram Jesus kri;fus ang'yaloknak b'yson'y 3ahadsaga ees gen'yerwffe-
gqknek paradicsoma. Emlekq;yel kegqs Jesus a; rettenetqs 3qrny'wfflegqk-
rql. k'yket 3enwedeel. m'ykoron te ellenseg'y'd m'ykent erqs orozlanok
thegqd ragadanak. hag'yapanak. kqrqmmel 3ag'gatanak. tha;3igalanak. ees
eg'yeb nemw halhathatlan kenokal thegqd 3omore'y'tanak. Ez te nag'y ke-
men'y ees bo;3ufagos kenodeerth. k'ywel vram Jesus m'ynd te ellenseg'y'd
tegqdeth thqkellenek. keerlek ees on;ollak m'ynd ez kenodeerth 3abadoh
engqmeth m'yndqn lathatos ees lathatatlan ellensegqmtwl. ees ag'y nekqm

5-dik levl.

te ʒarnʹjaʹdnak arneka alath lelhethnqm ʹdwoʹffegqmnek otalmath. Amen. |
 Idwoʹʒleg dragalatos vram Jesus kriʹʒus ʹrgalmaz ennekqm bʹnqʹsnek. Le-
 gqn. *Pater noster. Ave maria.*

Harmad ʹm ad ʒagh.

O Vram Jesus kriʹʒus eʒ vilagnak ʒoʹʒoʹye ees terqmthoʹye. ees embqri
 nemʒethnek meg epetqʹye. ki kqʹoʹʒtfanak ʒoʹrnʹw kenʹyatol meg nem ʹjedeel.
 Emlekqʹyeʹl meg vram Jesus aʒ the nagʹy keserwʹffegqʹs kenodrol ees ferelmed-
 rql kʹyt ʒenwecʒ ʹwala. mʹykoron aʒ hitetlen fʹydook te ʒencʒegqʹs keʒeʹydeh 6-41h. levdi.
 elqʹʒor was ʒegwel kqʹoʹʒthffara feʒeʹyteek. annak utanna te gʹyengeʹffegqʹs la-
 baʹydeh. kʹyre melto nem walanak illetnʹy. ees te kenodra nagʹyob kenth.
 ferelmedre nagʹyob ferelmeth. ees te ʒencʒegqʹs febeʹyde wʹy febqketh helhq-
 nek wala. mʹykoron nagʹy kemenʹffegqʹl ees kegqʹtlenʹffegqʹl te ʒent thagʹydeh
 aʒ kqʹoʹʒthffanak altalʹffagaʹra ees hoʒʒufagaʹra wʹgʹy huʒaak hogh te ʒent tha-
 gʹydnak mʹyndqʹnnemw ʹʒeʹy meg ʒakadoʒanak. Kerlek tegqʹd kegqʹs ees
 edqʹs ʒeep Jesus kriʹʒus eʒbelʹy nagʹy kefferwʹffegqʹs kenodeerth agqʹyad en
 ʒʹywemben te ʒent felelmedeth ees ʒerelmedeth. kʹymʹya en tegqʹdeth ʒep-
 lqtelen ʒolgalhaffalak qʹoʹkwl qʹoʹke. Amen. Idwoʹʒ legʹy kegʹyʹffegqʹs v-
 ram Jesus kriʹʒus ʹrgalmazʹy ennekqm bʹnqʹsnek. Legqn. *Olwafʹs pater
 noʹfterth. Ave mariath.*

Negýed Imadczagh.

7-dik levél.

O Vram Jêsus krisztus. qorok menýeý kiral. embqori nemzetnek vrwofa. Emlekqýýel te nagý ferelmes kenodrol kýth zenwedel mýkoron kqorqth-
ffanak magaffagara földrol felemelteteel. mýnd te tagaýdban meg zakadoz-
wan. sem egý te sent tagýdban helen marada. wgý hogý nagý kenod-
hoz sem egý ken hasonlatos lelettetneýek. merth talpadtol fogwan mýnd
teteýg te sent | te, qodben eep semý nem wala. ýl nagý kenrol vram Je-
sus nem emlekqzeel. merth te nagý meel ýrgalmaffagodath mwttatad. ho-
loth ellenfegýdeerth ýmadal mondwan. en sent athýam boczaßad nekýk
mert nem thwgýak mýth theeunek: Ez te nagý kqgelmeßfegqdert. zeret-
tetqderth. ees ýrgalmaffagoderth. ees ez kenokrol meg emlekqztqderth:

8-dik levél.

agýad nekqm kegýqs Jêsus. hogý ez te keßerwfegqs kenodnak ¶ emlekq-
zethý legqn nekqm mýndqnnemw býneýmnek boczanathýa. ees mýndqn
gonozoknak el tawaztathafa. Amen. Idwqs legý ýrgalmaffagos vram Je-
sus krisztus ýrgalmazý ennekqm býnqfnek. Legqn. *Pater noster. Ave
maria.*

Qthqd ýmadczagh.

O Vram Jêsus krisztus qorok ffeqqflegnek thýkqre. ees felfegqs athýa ýf-
tennek bqlcßeßege. Emlekqýýel te nagý keßerwfegqdrql. kýth te zýwed-
ben | zenwendeel. mikoron meg latad te felfegqs ýßenfegqdnnek týkqreben.
te walaßthidnak ýdwqßwleßqketh az te keßerwfegqs halalodnak erdqme-

Pater noster. Ave mariath.
Hatthod ymadczag-ez:
O Dearm Jesus Kristus
 Jerelmes Kyral ees
 myndonostrol Ky
 wanatos barath. Cimsek-
 pel az kesetwsegröl Kythzen
 wedeel mykoton mynd te
 barattitrol el hagrattatal
 mezeptelen ees zegenpwl
 forpsthffan fyggteel ees my
 nd te baratid ees es meypd
 te ellenod thamadanak es
 senky o kszwlof wygaza
 lod nem lezon mala-hanem

nek mýatta. ees a3 gonozoknak karhozathýokath a3 q halaadatlanffago-
 keerth. Oh te nagý meelfegqs ýrgalmaffagod vram Jefus: ký mý raýtonk
 wezqdelmes býnqffqkqn kqnýqrwleel. kerlek tegqd kegýos Jefus. en ýf-
 tenqm. terqmtqm ees meg waltom. ýelqnnen ¶ a3 nagý ýelqs ýrgalmaffa-9-dik levd.
 goderth. kýth a3 kqrq3thffan fýgwen a3 tolwaýnak mwtatal mondwan.
 e3 nap welem lees paradýc3omban: hogý tegýed en welem en halalom-
 nak ýdeýn azon ýrgalmaffagodath. ký mýa te dýc3qffegqs orc3adath lat-
 haffam nagý wýgafagwal a3 menýeý paradic3omban, qrqkwl qrqke. Amen.
 Legqn. Idwq3legý edqffegqs vram Jefus kri3us. ýrgalma3 enneq3m bý-
 nq3nek. Legqn. *Olwas Pater noftert. Ave Mariath.* e. 7.

H a t o d ý m a d c 3 a g h e 3 :

O Vram Jefus kri3us 3erelmes kýral. ees mýndq3nq3wl kýwanatos ba-
 rath. Emlekq3ýel a3 keferwfegq3l kýth 3enwedeel. mýkoron mýnd te ba-
 rattitwl el hagýattatal. mezeýtelen ees 3egenýwl kqrq3thffan fýggeel. ees
 mýnd te baratid ees esmerqýd te ellenqd thamadanak es fenký q kq3-
 3wlqk wýgastalod nem le3qn wala. hanem ¶ c3ak te 3erelmes 3ýledeth 3ý3 10-dik levd.
 mariath. q lelkenek keferwfegeben hýwfegq3th tARTHwan te kqrq3tffad a-
 lath alwan. kýth te tanetwanýodnak Janofnak aýanlal mondwan. A33oný
 embqr ým fýw nekqd. a3 tanetwaýnak kedig. ým anýa tenekqd. Ker-
 lek tegqd kegýqs Jefus a3 tq3nek keferwfegeerth: ký akoron te 3enc3e-
 gqs 3ýlednek lelket ees 3ýwet atal folaa. ees a3 te q raýta walo keferw-

f. 6. segðeerth. hogý myn|dqn somorofagos nýawalamban mýnd tefth zerent
ees lelqk zerenth leg en nekqm wýgafagos hýedelmem. Amē. Idwqzlegý
kywanatoffagos Vram Jesus kriřlus ýrgalmas ennekqm býnofnek. Legqn.
Pater noster. Ave maria.

Hethed ýmadczagh ez:

O Vram Jesus Āřpus wýgafagnak koronaýa. bodogfagnak kencze. wýgaz-
11-dik levél. talafnak es merhettetlen kqgyélmeflegnek kuthfeýe ees eredethý. ¶ ký
mýnd te zýwednek kýwanatos zerelmewel az kqrqstffan fýgwen mondad
az 3oth .3omeho3om. az az embqri nemzethnek ýdwqffegeth. kerlek tegqd
kegyqs Jesus. hogý mý zýwqnknek kýwanatoffagath tqkeýled mýndqn tq-
kelletqs mýelkqdetre. ees teřhý kýwanatoffagnak 3omefagath. ees embqri
ethkqknek bw3gofagos gýqýqrwsegeth. ees ez wýlagnak zerelmeth. te
g. ^ 3ent mala3todnak hýwsegewel mýndqnqstwl ffogwa meg olczad. Amen.
Idwqzlegý 3erettetqs vram Jesus kriřlus ýrgalmas ennekqm býnofnek.
Pater noster. Ave maria.

Nyolczad ýmadczagh ez:

O Vram Jesus kriřlus ký wagý hýwqpknek bý3oný wýlagoffaga. zý-
weknek qrk edqffege ees wigaztaloýa. ees elmeknek nagý gqýqrwffege.
Az ecqthnek ees merqgnek q nagý keferwseq3 kenýaerth. kýth mý erpt-
12-dik levél. tqnk ¶ 3enwedeel. mýkron az kqrqstffan fýgwen meg kořtolad te halalod-

nak ýdeýn: Kerlek tegod kegýqs Jefus ez belý kenoderth. hogý halalom-
 nak ýdeýn agýad nekqm te dýczqsegqs zent testodnek ees werodnek
 meeltan walo hozýam weteleth. hogý ký legqn en lelqmnek wigafagara.
 ees ýdvqflegqmnek waltafara. Amen. Idwqzlegý zelýczsegqs vram Jefus
 kristus. ýrgalmaz ennekqm býnqsnek. Amen. Legýqn. | *Pater noſter. Ave h. 8.*
maria.

Kýlens ed ýmadczagh.

O Vram Jefus Ápus ký wagý kýralý ýozaag ees elmeý wigafag. Em-
 lekqýýel az nagý keferwsegqs somorwfagodrol. kýth zenwedeel te zenth
 halalodnak ýdeýn mý erottqnk fýgwen az kqrqstffan. mikoron fýdo ne-
 pek tegodet bozwwfagos karomlo bezedqkwel illeteenek. Ees the vram
 Jefus ýme nagý zowal. ees keferwsegw kqnýw ¶ hullatafokwal ýwqteel: 13-dik levél.
 mondwan: En ýſlenqm. en ýſlenqm. mýre hagýal el engqmeth. hogýha
 el hagýattatal wolna athýa ýſtentwl. de býsonýara ýol leheth vram Jefus
 hoky te zenth athýad kýwel ýſlenſegben egý wagý tegod sonha el nem
 hagýoth wolna. de maga ez nagý kenodnak latathýaerth. ez wýlagý ne-
 peknek vgý efmertetýk wala. Kerlek azerth tegod kegýqs Jefus ezbelý
 nagý somorwfagos | kenoderth. hogý en halalomnak ýdeýn engqm el ne
 hagý en vram ees en ýſlenqm. Amen. Idwqzlegý bekqsegqs vram Jefus
 kriſtus. ýrgalmaz ennekqm býnqsnek. Legýqn. *Pater noſter. Ave maria.*

f. 6. segqdeerth. hogý myn|dqn somorofagos nýawalamban mýnd tesht serent
ees lelqk serenth leg en nekqm wýgafagos hýedelmem. Amē. Idwqzlegý
kywanatoffagos Vram Jesus kriřlus ýrgalmas ennekqm býnosnek. Legqn.
Pater noster. Ave maria.

Hethed ýmadczagh ez:

O Vram Jesus Āřpus wýgafagnak koronaýa. bodogfagnak kencze. wýgas-
11-dik levél. talafnak es merhettetlen kqgyélmeflegnek kuthfeýe ees eredethý. **I** ký
mýnd te ýwednek kýwanatos serelmewel az kqrqstřan fýgwen mondad
az 3oth .3omeho3om. az az embqri nem3ethnek ýdwqfsegeth. kerlek tegqd
kegyqs Jesus. hogý mý ýwqnknek kýwanatoffagath tqkeýled mýndqn tq-
kelletqs mýelkqdetre. ees teřhý kýwanatoffagnak 3omefagath. ees embqri
ethkqknek bw3gofagos gýqýqrwsegeth. ees ez wýlagnak serelmeth. te
g. ^ sent mala3todnak hýwsegewel mýndqnqřtwl řfogwa meg olczad. Amen.
Idwqzlegý serettetqs vram Jesus kriřlus ýrgalmas ennekqm býnosnek.
Pater noster. Ave maria.

Nyolczad ýmadczagh ez:

O Vram Jesus kriřlus ký wagý hýwqpknek bý3oný wýlagoffaga. ý-
weknek qřqk edqřfege ees wigastaloýa. ees elmeknek nagý gqýqrwřfege.
Az ecqthnek ees merqgnek q nagý keřerwřegqs kenýaerth. kýth mý erpt-
12-dik levél. tqnk **I** 3enwedeel. mýkron az kqrqstřan fýgwen meg kořtolad te halalod-

nak ýdeýn: Kerlek tegod kegýqs Jesus ez belý kenoderth. hogý halalom-
 nak ýdeýn agýad nekqm te dýczqsegqs zent testodnek ees werodnek
 meeltan walo hozýam weteleth. hogý ký legqn en lelqmnek wigafagara.
 ees ýdvqffegqmnek waltafara. Amen. Idwqzlegý zelýczegqs vram Jesus
 kristus. ýrgalmaz ennekqm býnqsnek. Amen. Legýqn. | *Pater noſter. Ave h. 8.*
maria.

Kýlenzed ýmadczagh.

O Vram Jesus Xpus ký wagý kýralý ýozaag ees elmeý wigafag. Em-
 lekqýýel az nagý keferwfegqs zomorwfagodrol. kýth zenwedeel te zenth
 halalodnak ýdeýn mý erqttqnk fýgwen az kqrqzttfan. mikoron fýdo ne-
 pek tegqdet bozwfagos karomlo bezedqkwel illeteenek. Ees the vram
 Jesus ýme nagý zowal. ees keferwfegw kqnýw ¶ hullatafokwal ýwqteel: 13-dik levél.
 mondwan: En ýſlenqm. en ýſlenqm. mýre hagýal el engqmeth. hogýha
 el hagýattatal wolna athýa ýftentwl. de býzonýara ýol leheth vram Jesus
 hoky te zenth athýad kýwel ýſlenfegben egý wagý tegod sonha el nem
 hagýoth wolna. de maga ez nagý kenodnak latathýaerth. ez wýlagý ne-
 peknek vgý efmertetýk wala. Kerlek azerth tegod kegýqs Jesus ezbelý
 nagý zomorwfagos | kenoderth. hogý en halalomnak ýdeýn engqm el ne
 hagý en vram ees en ýſlenqm. Amen. Idwqzlegý bekqsegqs vram Jesus
 kriſtus. ýrgalmaz ennekqm býnqsnek. Legýqn. *Pater noſter. Ave maria.*

Thýzed ýmadczagh.

O Vram Jefus kriřlus. ký wagý kezdeh ees wegezeth. ees mýnden nemw wrwofflagnak ýozagos kencze. Emlekqýel vram Jefus mýkenth te
 14-dik levél. sent emborřegodeth talııpattwl fogwan teteýg nagý kemensegw kenra hoczatad. 3onetlen tegodeth kerlek kegýqs Jefus az fokřagw febeýdnek 3eloffegeerth. meelfegeerth. ees nagýfagaerth. hogý en bý3onřagos 3erelmemwel te nagý 3elqs paranc3olatýdath qrý3heffem ees wegý engometh az te 3enc3egqs 3erettetodben. Amen. Idwq3 legý bqlc3efegqs vrā Jefus kriřlus. ýrgalmaz ennekqm býnqsnek. Legýqn. *Pater nořter. Ave maria.*

Thý3qnegýed ýmadczag.

O Vram Jefus kriřlus ký wagý felfegqs ýozag ees ýrgalmařlagnak meelfege: kerlek tegodeth ez nagý te dýc3qřegqs febeýdnek meelfegeerth. kýknek meelfege ol nagý vala. hogý sent 3ýwedeth: 3ontodath ees belqdeh mýnd meg oltotta wala: Een býneýmnek meelfegebql 3abadoh kegýqs Jefus. ees te dýc3q febeýdnek meelfegeben el reýc3. mýglen te sent
 15-dik levél. orczadnak ııharagoffaga elmwlik, hogý wýgafagos qrqmwel te sent orczadath lathaffam: Amen. Idwq3legý hatalmařřagos vram Jefus kriřtus ýrgalmaz ennekqm býnqsnek. Legýqn. *Olwafs egý pater nořterth ees egý Ave mariath.*

Thy: 3 q n keth q d ý m a d c 3 a g e 3:

O Vram Jefus kri:stus. ký vagý ýdwqffegqs egyeffegnek ýele. 3erelm-
nek kqtele. qrqk fenqffegnek ees ýgaffag|nak týkqre. Emlekq:ýel v-
ram Jefus a3 te nagý samtalan fokfagos kenodrol: ký oýl ýgq n fok wa-
la. hogý tetedtwl fogwan_talpadýk te te:stqdben egeffeg nem wala. merth
kegyýqtlen fýdok mýa mýndq nq:stwl fogwan el saggatattal wala: te draga-
latos werqdben kewerqdwen: E3 te dýc3qfegqs samtalan kenoderth. ký-
keth mýnd te 3eplqtelen te:stqdben mý erqttqnk 3enwedeel. ees a3 nagý 16-dik levél.
mondhatatlan 3erelmerth kegyýqs Jefus. hogý mýth kellqth wolna towaba
mý erqttqnk tennq d. ees nem tetted wolna. bý3oný te nagý bewfegqs
3erelmedeth neq n k mwtatad. Kerlek tegq d kegyýqs Jefus hogý mind the
dýc3qfegqs kenýdath te 3eep dragalatos werq dnek tentaýawal en 3ýwem-
ben megýrýad. hogý te 3ent kenýdath ees 3erelmedeth en 3ýwemben mý-
kpen kqýqrwlq olwafhaffam: ees 3ýnetlen | halalomnak ýdeýg mýnd e- i. 9.
3qkrql te neq d halath adhaffak qrqkwl qrqke. Amen. Idwq3legý fe-
nqffegqs vram Jefus kri:stus. ýrgalmas ennekqm býnqsnek: Legýq n. *Pater*
noster. Ave maria.

Thý: 3 q n h a r m a d ý m a d c 3 a g.

O Vram Jefus kri:stus Erqs orozlan. halhatatlan ees gýq3hetetlen kýral:
Emlekq:ýel a3 nagý keferwfeqrql. kýth te halalodnak ýdeýn vallal. mi-
kqron te 3ent kenýdnak ¶ foghfaga. nagý keferwfege. tegq d meg tqkelle. 17-dik levél.
3 *

holoth mýnd teſſodnek ees lelkdnek ereýe . te nagý kenos korſagoderth meg fogýatkoꝝoth wala. Ázerth te kegýqs feýedeth halalos keſerwſegwel le figgeſteed aꝝ 30 mondwan. meg tþkellqth aꝝ aꝝ embqri nemſetnek ýd-wqſſege. Ez belý keſerwſſegqs 3erelmederth kerlek tegqdeth 3erelmes ees

¶. 10. kegýqs Jeſus: hogý en halalomnak ýdeýn ees wegeſetýn. mýkoron en | lelqm ees elmeem halalnak gýarloſagos 3omorwſagaban leyend. ýrgal-maſſagoth tegý welem: hogý ellenſegqmnek rettentq 3ornýwſegeth ne laſſam. remenſegqmeth te benned weſſem. hogý qrqke teweled ees the 3entýdwel lakhaffam. Amē. Idwqꝝ legý nqmqqſegqs vram Jeſus kriſtus. ýrgalmaꝝ ennekqm býnqſnek. Legýqn. *Pater noſter. Ave maria.*

Imar eꝝ vthan kqwetkqꝝýk thýꝝqn negýed

ýmadcꝝagh. ¶

18-dik levél. **O** Vram Jeſus kriſtus ký wagý ſeſſegqs athýa vr ýſennek egýetlene. q dýcꝝqſegenek ſenqſſege. ees q mýwoltanak abraza: Emlekqꝝýel aꝝ te ala-3atos aýanlaſodrol. mýkorth athýa ýſennek te 3ent lelkdeth nagý ſel 3o-wal aýanlad. mondwan. Atýam te markodban aýanlom en lelqmeth: ees 3akadoꝝoth te 3ent teſſod nýlwan walo te nagý meel ſebýdnek keſerwſe-gewel: mý walcꝝagonkerth te ýrgalmaſſagod nagý kýaltaffal te 3ent lelkdeth ký bocſatad. hogý ký kýaltas vram Jeſus te 3ent ýſenſegý ha-talmadnak wala ýegýe. Ez te dýcꝝq ees dragalatos halaloderth kerlek tegqdeth 3onetlen kegýqs kýral batoroh engqmeth erqs angýaloknak mý-

atta. hogý en ellenfegýmnek. ordognek. ez wýlagnak. ees teſqomnek el-
lene alhaffak. ez wýlagý býnnek meg haýlak. thenekqd eýlek: hogý en ¶
halalomnak ýdeýn en lelkometh. ez samkiwetqth ees sarandok herrql fo- 19-dik levél.
gagýad te sent lakodalmadban. býsonſagos wýgafagra. holoth munkalo-
dafnak terhe el wegeztetýk. ees te dýczqſegqdnnek ſepſege faradathlan ke-
wanſagban thqkellettetýk orqkwl qrqke. Amen. Idwqſlegý ýozagos v-
ram Jeſus kriſtus. ýrgalmaz ennekqm býnqſnek. Legqn. *Pater noſter.*
Aue maria.

Thýzqn qthqd ýmadczagh. |

m. 1z.

O Vram Jeſus Xpus býsoný ees gýwmqlczqs ſqlq thq. Emlekqýel te
sent werqdnnek ky ontafarol. kýth te sent teſqdbql. mýkenth az megfa-
czarth ſqlqfebql mý erqttqnk nagý bewſegqſh ký ontad. mýkoron kq-
rqſthſad ſaytoýaban. then magad ýdwqſſegqnnek borath te dragalatos
werqdeth ký facſarad. ees az fýdo wýteznek q c¼uc¼aýa te sent oldaladon
nagý melleqqs ſebqth ¶ nýta. honnan te dycq werqdeth wýzzel elegý. 20-dik levél.
mý ýdwqſſegqnnek ſerelmenek ýegýere neqnk adad. wgý hoky egý
czoppeneth weer ſem marada te benned. kýt mý ýdwqſſegqnkerth ký nem
qtqttel wolna. Ees ýme akoron vram Jeſus te dýczqſegw gyenge teſqd
meg herwada. te belýdnek q nedweſſege meg aza. te sent czontýdnak q
weleý meg oztqwerqdenek. ees mýnd te sent embqrfegqd | magas kqrqſt-
ſan fýgwen ſomorwſagos gýaſban qltqreek. holoth kegýqs Jeſus oýlan-

nak ýelqneel. mýnth a; newqffa nýalaban. E; te nagý dragalatos werqð-
nek kýontafaerth. ees a; te keferwfegqs kenoderth ees halaloderth. ees
mýnd a; te zenczegqs febeýderth kerlek tegð edqffegqs vram Jefus krif-
tus. hogý febhqffed meg edqffen en zýwemeth a; te dragalatos febeýdwel.

21-dik levél.

ees gýaponczý engqm te zenth **I** serelmedben. hogý te zcnth kenodon ees ha-
lalodon walo sýralmam legyon ennekqm kenýjerem eýel ees nappal. Ees
fordoh engqmeth mýndqonqstwl te hozýad. hogý a; en zýwem legýqn ne-
kqð qrqke walo kellemetqs lakodalm. ees en nýaýaffagom. e; sýralmnak
wqgýeben. legýqn tenekqð kellemetqs ees foganatos. ees a; en eletqmnek
q wegezety legýqn oýl dýczeretqs. hogý e; výlagý eletnek wegezety v-
tan | tegqðeth meelto legýek lathnom ees dýczernqm mýnd te sok zen-
týdwel egýetqmben a; qrqk dýczqfeghen qrqkwl qrqke. Amen. Idwq;
legý meeltofagos vram Jefus kriřtus ýrgalma; ennekqm býnqfnek. Le-
gqn. *Olwaf; egý Pater nořterth ees egý Aue mariath: Ees e; vtan aýanld
el e; fellwl meg olwafoth ýmadczagokath ýmez ala meg ýrth ýmadczagwal.
mondwan :*

22-dik levél.

E; ýntefqketh ees ýmad**I**czagokath aýanlom tenekqð serelmetqs vram
Jefus kriřtus: ees adok tenekqð fokřagw ees wekhetetlen hala adafokath
a; te zenczegqs febeýderth. te dragalatos werqðderth. te dyczqfegqs ees
kegýqffegqs kenoderth. ees te keferwfegqs halalodert. ees mind a; te
mondhatatlan ees zamlalhatatlan kqgýelmessegqs ýrgalmařagodbol walq

ýol teettederth. kýtth tóttel en welem: a3 te | edossegos ees zentsegos
 newednek dýczeretýre ees dýcýsegýre orokwl oroke. Amen.

Ezek után újabb kéztől e' következő sorok állanak, 's nem szegletes *minusculákkal* (gót vagy barátírás), mellyekkel az eredeti iratott, hanem dőlt kerek folyó betűkkel:

*Éz a kõnyu Mienk Jr. Maria Victoriaj'. szenki el ne uegie. mert
penteki Imadcsagimot el kel hadnom, es biszonial annak a lel-
kin uan a ki elveszi es meg nem agja a ki Elő uesti helire
tegie hogi bõnt ne ualiak miata. *)*

*) L. A' m. t. társaság' évkönyvei, II-dik kötet, m. t. társ. története, 10-dik lap.
DÖBRENTÉI.

*Kowethközyék ümmer zent Bernald doctor**ümadcaga. *)*

Idwoslegű ez wýlagnak üdwosfege dragalatos Jesus krisztus: üm en kq-
röstfádhoz leepsem. te legű nekqm segödelmem. Zent kqrosthfan ha gon-
dollak te kénodban en kűwanlak. vgű ümadlak műnth lathnalak. fpth

*) Ez, ha folyvást van is írva, rímes versekbe szedetett, így:

Im én körösztfádhoz léptem,
Te légy nekqm segödelmem,
Szent körösztfán ha gondollak
Te kénodban én kívánlak;
Ugyimádlak mint látnálak
Sőt én előttem tudlak.
O melly mezételen tégöd látlak
Szent körösztfán ha imádlak
Megveretve meghuzalva,
Megtöretve megutálva
Kegyös pásztor te kénodban
Én ne legyek megutálván.
Esmerj engöm édes váltóm
Legyen te szent kénod gondom.
Keserüllek tiszta szívvel
Kívánatos akaratval,
Nem fáradság sem nehézség
De vigasság és édösség
Ha kénodban őrizendlek
Körösztfádon ölelendlek.
Kérlek uram meg ne utálj
Méltóságostt engöm meghallgass.
Közel vagyon te halálod
Im előtted te szolgáló *leányod*.

Szent fejedet hozzám hajtsad
Én ölembe megnyugossad.
Te bőségs malasztodba
Vonj te hozzád bizonyságban.
Hogy lássalak,
Kívánjalak,
Szolgáljalak,
Nyugossalak,
O melly kegyösségben látlak.
Mert kész vagy jónak és gonosznak
Kegyötlennek és kegyösnek
Te sebeidben mind helyt lelőök,
Mert szent vérődnék hullását
Te őnekik ingyen adád.
Kegyös uram Jesus Krisztus,
Ki verettettél,
Sebösültettél,
Kesergettettél,
Betegőkért betegültél,
Szegényőkön könyörültél
Im én magam hozzád vettem
Kór voltomat hol esmertem,
Bűnösökön ki könyörűlsz
Hiszöm velem nem nehezűlsz. 'stb.

Az *én, te, téged*, már kezdette a' szótagok' számát betölteni szükségből, *feleslegesen*.

DÖBRENTÉI.

en elqtem twdlak: Oh meýl mezetelen tegod lathlak. sent kq̄q̄stfan
 ha ýmadlak. meg | werethwe. meg hw̄slalwa. meg tq̄rethwe. meg vtalwa:
 kegýqs pāstor te kenodban en ne legýek meg vtalwan. esmerý engqm e-
 dqs waaltom: legýqn te sent kenod gondom: Keferwillek týsta ýwel. ký-
 wanatos akarathwal. nem farathýag sem neheffeg, de wýgafag ees edq̄f-
 segh: Ha kenodban q̄riendlek. kq̄q̄stfadon q̄lelendlek. kerlek vram
 meg ne vtalý. meeltosaagofth engqm meg halgas: ¶ Kq̄sel wagýon te 24-dik levél.
 halalod ým elq̄tted te solgalo — — — sent feýedeth hoýsam hay-
 csad. en q̄lembe meg nýwgoffad: The bewsegqs malaýtodba wongý te
 hoýsad býsonfagban: hogý laffalak. kýwanýalak. solgaýlalak. nýwgoffalak.
 O meýl kegýq̄ffegben latlak. merth kees wagý ýonak ees gonoznak. ke-
 gýq̄tlennek ees kegýq̄fnek. te sebeýdben mýnd helth lelnýq̄k. merth sent
 werq̄dnek | hw̄llasath te q̄nekýk ýngýen adad: Kegýqs vram Jesus krif- n. 13.
 tus. ký weretettel. sebq̄fwltettel. kefergettettel. bethegq̄kerth bethegwl-
 tel. segenýq̄kqn kqnýq̄rwltel; Im en magam hoýsad vettem. koor wolto-
 math hol esmertem. Býnq̄fokqn ký kqnýq̄rwls. hýzqm welem nem ne-
 heýwls: IDwq̄slegý es wýlagnak ýo megwaltoýa. neheýwlteknek kýwan-
 faga. ki kq̄q̄stfara emelteteel. keth ¶ kezedqn figgesteteel. Thw sent ke- 25-dik levél.
 sek ýdwq̄slegýetq̄k wý rofawal megtq̄ltetq̄k. kýketh elterýesthwen agra
 kemenýqn hw̄stak: was segekWel meg gýagdoftak. kýkbql gýq̄ngýelq̄
 werq̄d hullot. aýw fqldeth harmatoýoth. Latom hogý folý mýndq̄nwn-
 nen te seep werq̄d nagý bewsegwel: Pýros oýl mýnth mafth nýlth rosa.

o. 18. mý telkqnknek waltzagara. Barfon zýnw werqs | kezed zerelmemben
 meg qlqlqm: Zomehozoth azzw samwal. ýsom zent werqdeth kýwanfag-
 wal. kqrqstfadath ha zoreýtom fýrwa mondom wýgafagom: Kemenfegqs
 nagý kenoderth. te zent werqd hwllasaerth. adok halath kqnýhwllatwa.
 zent kezedet meg apolwa: Zent werqdben keferqdwen. remenfegqm be-
 leed wethqm. the zenth kezed oltalmazzon halalom koron. ees te ýgod
 26-dik levél. engqm ¶ hazzad fogagýon.

IDwqzlegý en ýdwqffegqm Jesus kriřtus. ees en edqffegqm. ým ýe-
 lqnýk te zerelmed. mert mezeetelen te zent meýled: ký diczq ees ýdwqz-
 lendq. nagý felelmel ýlletendq. ký zent haromfagnak zeký. nagý zerel-
 mnek ýelqs hele: Erqtelennek erqffege. feelelmefnek bekqfege. farattak-
 nak ýo zallafa. zegenýqknek nagý beew haza.

p. 17. IDwqzlegý vrnak edqs | zýwe. en ýohomnak ýo qrqme. hazzad ýwth-
 nom en qrwendqk. halgas meg engqm ha nekqd bezeellqk. Meýl az ze-
 relm ký tegqd meg gýqze. meýl az zerelm ký ýgý gýqtre. Lathom ma-
 gad meg fogýattad. mýndqnqstwl nekqnk adtad: The nepedeth ha meg
 waltad. hath magadath halalra adad. halalok kqzqth keferweb halal. ke-
 meený halal. fqswn halal: Ký ez diczq melbe meene. hol ¶ výlagnak e-
 lqtte eele: zent zýwedeth meg zaggatha. draga werqd ký hullatha. Ha-
 laloderth kýth ýgý wallaal. en zýwemnek zeretqýe ne legýek naalad el
 27-dik levél

feledwe. ýohomnak akarathýat laffad. Kemený ýwem meg sephoffed. keferwel keferphed. nýlýeek ýwed mýnth seep rofa. ký illatýath tawul agýa: En lelqomwel egýee leegýqn. hogý en ýwem meg sepwýlqn: ký tegqd sereth | a3 nem epedh: ha ký keferg akkor wýgad: Mert mýth q. 16. thegýqn q nem tugýa. kqnýhullatas wýgafaga. attwl magat nem týlhatýa. merth qrqmeth nem monthatýa: Ha halhatna fok3or halna. a3 kýth kýwan csak foghathnaa. ýlý serelmedeth nekqm agýad. ees ýwemet hoz3ad wongýad: Hogý tegqdeth kýwannýalak. e3 wýlagnak en meg haýlak: qrqk eeletth thegqd ¶ kýwanlak. edqffegwel tegqd latlak: The ýn-28-dik levél. dohad en ýohomath: hogý kiwanýon enne nagý ýoth. ýwem eýlqn serelmedben: ne alogýon ýth resthczegben: Hoz3ad fuffon hoz3ad sýrýon. ees mýndqnkor tegqd tarc3on. 3enth ýw meýl seep te nýlafod. kýwanfagos te ýllatod: Meeltoltaffaal nekqm nýlnod. en ýwemeth hozýad wonnod. nalad leeteeth vgý 3ereffe: hogý q | magad elfelegýe. Nalad legýqn. oth nýwgogýeek. ees te hoz3ad ýgýekq3ýek. tegqd ýwem akar tudný. ne akarýad magad thwle el vonný:

IDwq3legý Jesus qrqk nagý ýo. ýrgalm tenný 3orgalmazo. Q3thqwer tagýd meg farattak. 3ent kqrq3tffan huzlaltattak: Idwq3legý ýdwq3ýtemnek oldala. kýbqq1 nagý ýdwq3leg fola. onnath 3ent weer wý33el ýqwe. hogý tý3twlna nepnek ¶ býne: En tehoz3ad kq3el ýq3tem. de kqnýq- 29-dik levél. rwl en raýtham. mert ellenqd wetq3tem: Jolleheth pýrrongo orczawal.

de laam ýgas akarathwal. hozzad ýótttem hogý laffalak sent kenodban
fýraffalak :

IDwqzlegý kegýqs oldal. nýlas. kýbql ýqwe senth wýs folýas. pýr-
honýgottal mýnt seep rofa. menýoragnak wagý aýtoýa. Te ýllatod mýn-
dqn folqth. ký wýs tolqnk mereetetýk. | somehoztak hozzad ýqnek. te
nalad meg saýofulnak. Pýrus oldal nekqm nýlýal. en ýýwemtwl el ne
tawozzal. ha een weled el mehetneek. oth magannak nagý ýoth lelneek.
30-dik levl. 3omýw samwal ha illetlek. gqrýedeto3th ha qlillek. aker vagýok mýn-
den ýjoban. ees en lelqmqnek nýwgolmaban. Oh meýl edqs es senth ýl-
lath. kriftus Jefus ký tegqd laath. the edqffegqd kýketh meg gýqz nek:
ha lehetne halnanak weled: Edqs vram es sent febbe. fekýqn ýýwem
es werben. Ez wýlagbol ha ký mwlom: legýqn sent oldalad salla-
som. hol en lelqmq meg nýwgogýek. pokol mýa meg ne fogtafleek.

IDvqzlegý senthqknek ýdwqffege. býnqfqknek remenfege. sent kq-
rq3tffan megwontattaal. vgý mýnth býnqf taglatattaal: Bý3on ýften ha
fen fýggeel. bý3oný embqr meg qloteel. Oh mel | segenýqn melý meze-
telen lam kqrq3tffan mewetteteel: Nem kethelen dee akarwa. fýdo neep-
nek vagý ýateka. ýl halallal ha qloteel. sent tagýddban ha tqreteel: The
febidnek nem len sama. te sent weerqd wý33el hulla. harom seg kq3th
ha tekergeel. seep weerqdben meg forqdeel. O kasdagfaagh ees nagý

bewfeg. Iql nagý monthatatlan zegenfeg. ha zolgaýlonk nekðd ezeert. ha 31-dik level.

hullatonk weert werðdert. Zent labadnak kemenfegeth. zent kezeýdnek
 q meel febeeth. qlalgetqm aýetatofth: reezkettetqfth kýwanatofth: O bý-
 nqfðknek zeretqýe. effqtteknek emelqýe. nem len fohol oýl ýo athýa.
 ký fýaerth magath ýlre agýa. Mert en lelqom meg ozlatol. býnqm mýa
 zaggattatol: edqs Jefus te meg laffad. kegýqs vrwos meg vrwofolýad: Kq-
 rðzthfadon kenod latom. ýdwqfðfegqm thwled waarom. zent weerðdben
 ha megh mofdom. meg nýwgozom ees wýgazom: Meel febýdeth kýketh
 wallal. zeep weerðdeth kýth hullatal. en zýwemben te meg ýrýad. en
 lelqometh hozsad wongýad: Valahanýan hozsad ýqttek: te zent labaýd-
 hoz estek. q býnqketh mýnd oth hattaak. koorfagokbol meg thawoztak.
 ým en vagýok kqrðzthfadnal. ým kefergok zenth labadnal: kqrðztfad- 32-dik level.

rol te meg halgas. kqnýqrwl ees engometh laas: The kenodban býrwa
 alwa. laas zýwemnek kýwanfaga. en zerehqom hozsam haýoýl. meg wý-
 gastaýl ees nekqm zoýl: Kerlek nekqm az zoth mongýad: hogý býnqometh
 megh becattad: kemeenýqdqth zegený ýohom. lam nem tudok halath. ad-
 nom: hogý ýmaagýam terqmtqometh. hogý zereffem ze|retqometh. hogý fý- R. 1 ^.

zeffem zolgalatýath. hogý halalýam zent halalath. Ký magat eerthem na-
 gýon adaa. halalomerth hogý meg hala. de ký latoth oýl zerelmeth. zqr-
 nýw halaal kýth meg gýqzqth: O meýl haznos vrwoflag. hol betegnek
 weerðd adaad. ým qlellek zent kenodban. býnqs walwan ees pýrongwan.
 De ne banýad haa ýgý teeðk. mert ez mýa ýdwqzwlqk. býnqm mýa

33-dik levél. betegwltem. ees te ellenqd nagýod weettem. Te sent weerqd en ream hwýlon meg týstohon ees wýgasson. Tereetý magaath Jefusnak orcaýa-hos. mondwan. Idwq3legý týstqlendq vram Jesus mýndqn mýa 3eretendq. Tekenc3 engqm sent 3qmQdwel: 3ýweenth walo 3erelmedwel. de ha te 3ýwedeth latom. banatomath nem mondhatom. Meg fekethwlth nap lee-

X. 18. wq 3ýnqd. el thawo3oth ekq3segqd. wýraag dý3qd walto3tataak. 3eep orcadath faar be fogtha. Mýndqn wýlagnak wýlagoffaga. angýeloknak kýwanfaga. el walto3oth te 3epsegqd. meg feketwlth ho leewq testqd. 3eep orcadon halaal ýelqnth: lam epettel vlatatofth. ees meg holtaal keferwetqfth: O meýl nagý wolth the 3erelmed. hol magadat ýgý qleffed. Nem

34-dik levél. mondanam femmý kenom. sqth ¶ wolna nagý wýgafagom. ha kenoderth kenth walhatneek. halaloderth meg halhatneek: Kerlek adgýad amýth kerqk. twled addeeg el nem megýqk. ký en eertem halalra menel. kerlek twlem tawol ne legý: Halalomkor fogagý engqm. legý fegýwerqm te enne-kqm. ha el jwtrand en halalom. oth ýelqnnýel en ýo waltom. Merth a3

X. 19. leezqn 3qrnýw ýdq. ýgazaknak ees felendq. | hath ne keeffel engqm lat-nod. en lelqometh oltalmaznod: O 3erethq 3eretendq. mýndqn ýonak nagý ýo thewqýe. a3 nagý vtra ha eredqk. egýeb tarfoth nem lelhetqk. kerlek nekqm haath ýelqnnýel. 3ent kenodban ne enyee3zel. engqm fqdq3 keth karodwal. ees oltalmaz te kqrq3tfadwal: Haalaa legýqn halaloderth. dragalatos sent kenoderth: en ýftenqm ees en waaltom. ¶ mondhatatlan mýndqn nagý ýom: Amen.

35-dik levél.

Igön zeep Imaadsaagh:

Koggêlmes atya vr yftên. te kôzottded. ees en kôzottem: weettem en vramnak teremtômnek. a te dragalaatos zent fyadnak. Jefusnak krýstusnak. kennyanak halaalaanak erdomeeth. a3 en eerdometlen woltomeert. Amen.

Kowetkoxnek meeg ys ygön zeep ymadfagok Idwôzeÿtenknek

kennÿarol ees halaalaarol. |

R. 20.

URam mýndqnhato i3en agýad nekqm zent lelqknek malazthýat. Ký zent lelqk výlagosoha meg en zýwemeth ees en elmeemeth. hogý a3 te ýo tetqdert kýth en welem tq1 býnqffel ees meltatlan zolgaddal. hogý erqtem fok keenth zenwedeel ees meg halal. hogý e3 ýo tettqdert. dý-c3qsegqs zent lelqknek mýatta en te nekqd halath adhaffak ¶ hogý tý3ta^{36-dik level}. zýwemmel ees tý3ta akaratomwal te zent halalodrol emlekqsheffem. ký legýqn en lelqmnek ýdwqffegere. ees e3 wýlagý eletqmnek ýawara. Amē.

URam mýndqnhato ýftên. ký a3 mondhatatlan nagý keent wallad ees zenwedeed te zent fogfagodnak ýdeýen. mý erqttqnk býnqfkerth. the

sent kezeýdeth hatadmogee kqthqwen: nýakon kqthwen. pýllatos hasa-
 hos wýwen. oth fok hamoffath read wadolwan tegqdeth ýteelwen halaal-
 nak kenýara. ees kq oslophos kqtqwen. nagý marok wezqkkel es ke-
 meený ostorokal te sent tagodath nagý kegýqtenfegwel zaggataak. ký-
 bql te sent weerqd nagý bewfegwel ký folýa. annak vtanna meg me-
 wetwen kamokaban qltqstetenek. ees kemeený thýwýffel meg koronaza-
 nak. kýwel ¶ te sent feýedeth meg febhqteek. te dýcq weerqd orcza-
 don alaa folýwan. annak vtanna zqmqdeth be kqthwen. ees tegqd oth
 arcwl werwen. ees nýalwal arcvl pqkqdwen. annak vtanna pýllatos fýdo
 nepnek kezeeben adwan. zqrnýw halalra te nehez kqrqstfadath hatadra
 adaak. kýnek nehefgeerth. foksor az fqldre le efeel. nagý nehezen wýd
 az zqrnýw kennak helere. ees rayta tegqdeth | meg fezeýtenek. te dý-
 cqsfegqs sent kezeýdeth ees labaýdat kemeený was zegwel altal zega-
 seek. kqrqstfanak magafagara. fldtwl fel emelteteel. te sent kenod meg
 výula. dýcq febeýd meg nýlanak. belqle te sent weerqd ký folýwan.
 te dýcqsfegqs sent tagýdath ees kqrqstfadath meg weerqsted te sent we-
 rpdwel. embqri ýdwqffegert. zomehozafodat keferw epewel ees ecqthwel
 ýtatak. ¶ Te nagý keferwfegqs kenodban. te sent kqrqstfadrol. latad te
 zenczegqs anýaadath zýs mariath. nagý keferwfegwel neký solaal. nagý
 zerelmefegwel sent ýanosnak aýanlad anývl. Annak vtanna te senth a-
 thýadat nagý fel zowal kýaltad. te sent lelqodeth te testqdtwl el bocza-
 tad. the sent feýedeth týwýs koronaban ýob walladra boczatad. Annak

37-dik levél.

38-dik levél.

vtanna fýdo wýtes te sent sýwedet sulcaýawal | altal qklelee. kýbpl
weer ees wýs ký folýa. Amen.

URam mýndqnhato ýñen. mýnd es fellwl newesqth kenýderth ees ha-
lalodert ees as te sencsegqs anýadnak nagý keferwsegeert. kýt te erqted
walla: meltolýal meg halgatnod engqmet meltatlant ees nagý býnqstn en
kqnýqrgesqmben. hogý as te sent fogfagod sabadoha meg en lelqmet ees
en testqmet mýndqn **I** fogfagtul. ees as hamos ýteletert kýwel tegqd 39-dik levd.
meg ýtelenek. oltalmaz meg engqmet hamos ýtelettwl: ees as wezsqnek
ees as oftornak mýatta walo kenoderth. oltalmaz engqmeth en ellenfe-
sqmnek býrodalmatwl; Ees as kamokaban qltqzteteert. qltqstes meg en-
gqmet sent lelqknek malaýýawal: As te týwis koronadnak kenýaert ko-
ronas meg vram Jesus engqmeth menýeý koronawal. | Te sent sqmeýdnek
be kqtsefert meg ne wakoh en býnqmben. hogý lathaffam vram te sent
orcadat nagý qromben. Te senth arcwl weresqdert oltalmazad meg v-
ram een orcamath mýndqn seplqtwl. hogý ne segýqnkgýem te elqted.
sq es wñagý embqroqk elqth. Te sent orcadnak be pqkeseert. týstohad
meg vram en orcamath. kýwel te elqdben kel mennqm: Sent kqrqstfad-
nak **I** nehefsegeert. sabadeýes meg vram engqmet mýndqn nehefseegbpl 40-dik levd.
mýnd lelqmben mind teqmben. Te sent kezednek kqrqsthfara fezwe-
seert. wessed te sent kezedet en segqdelmemre. hogý mýndqn qrdqnek

ellene. ees mýnd es wýlagý ellenfegnek ellene oltalmazson: A3 te 3ent ke3eýd3on ees 3ent labaýdon walo febeýderth. agýad hogý mýnd3onkoron

f. 21. te vtaýdon ýarhaffak. E3 k3r3stfaddal f3ld|r3l fel tama3tafoderth thama3 fe vram eng3met en halalos býneýmb3l. hogý en býneýmert ne vez3ek 3r3ke. Te 3ent febeýdnek meg nýlafaert nýflad meg vram en 3ýwemet ees elmemet. hogý k3wetheffelek teg3det. Te 3ent weer3dben meg f3r3-defert f3r33ed en lel33met te mala3todban hogý nýerýem te ýrgalmaffa-godat: Te 3ent anýaad el aýanlafaert. agýad oltalmwl ennek3m a3 the ¶

41-dik levél. 3ent anýadat hogý megoltalmazson eng3met mýnd3on gon33twl. ees a3 po-kolbelý keferw kentol: A3 epeenek ees a3 ec3tnek 3 kenýaerth. kýwel te 3omefagodat ýtataak. en halalomnak ýdeýen eetes eng3meth te 3ent te3t3dwel. ees ýtas te 3ent weer3dwel: ký legý3on en lel33mnek ýdw3ffe-gere. Te 3ent kýaltafodert vram kýalc3 ho33ad eng3meth. A3 te 3ent

f. 22. lel33dnek te3t3dtwl ki boc3atafodert agý ýdw3f|feg3s halalth ennek3m. Te 3ent feýed týwýs koronadban ý3ob walladra boc3atafodert haýc3 en ho3-sam the kegý3fý feýedeth. hogý en ellenfeg3m pokolbelý 3rd3g taw33ek el twlem. Te 3ent halotaýdbol feltamadafodert. tama3 fel eng3meth a3 3-r3k eletre. ees nagý wilagoffagra: Te 3ent menýben menet3dert. helh33-tes eng3met te 3ent or3agodban. holoth 33netlen ees wege3etlen dýc33fegh

42-dik levél. ees ¶ 3r3m wagý3on. Te 3ent newednek dýc3iretýre dýc33feg atýanak ees fýwnak ees kegý3s 3ent lel33knek. Amen. Legý3on.

Ez ýmadfaag ýs. wagýon ýdwqzeýtenk kristus

Jefusrol. ký igon seep ees ýgon aýeetatos.

O Vram Jefus kristus qrpk dýczqfegnek kýralýa. ez wýlagnak meg waltoýa. ký mý meg waltafonkerth | kqrqstnek kennýat akarad fel wennqd. f. 23. ees mýnketh fetetfegnek hatalmabol meg waltanod. Es te esmeretqdnek welagoffagara hoznod meltoltatal. kerlek wýlagosoýczad meg en zýwemnek fetetsegeýth. hogý esmerýelek meg tegqd en ýdwqzeýtq ýstenqmet. Ees te hozsad hýtnek ees erqs remenfegnek. ees tqkellatqs iftený zere-
tetnek mýatta ragazkodýam. Ees hogý ¶ esmerýem meg magamat ees en 43-dik levél. nýawalaffagomat. Ees býzonfagwal te zýnqd elqth alazatos legýek. Ees az te týsta ees zent feelelmedben. ees az te zolgalatodban mýnd en eeletqmnek wegezetyýglen. aýetatoffagwal meg maragýak. Uram Jefus kristus te tudod az en be menesqmet. elqwe menesqmeth. ees en ký ýqwe-
sqmeth: ýgazgas engqmet az te býzonfagodban ees bolczaffad meg mýnd en f. 28. býneýmeth ees en fogýatkozafýmat. kýknek miatta en nawalias en meltatlan býnqs. en ýffýwfagýmnak napýtwl fogwan ez oraýglen meg fertqtem te kegýqffegqdet ees ýrgalmaffagodat. Az en alnokfagým felýwl ýarak en feýemeth. ees ýgon meg hatalmazanak en raýtam. Ees az pokol meg tataa az q meelfegeth. hogý el nýelýqn engqmet: Az go ¶ noffa- 44-dik levél. gos ellenfegqk mýnd napeftýg ellenkqdnnek nekqm mondwan: Len el hatta qteth: kerqngessqk ees fogýok meg qteth. az mý czalardsagýnknak
5 *

mýatta. No asert vram Jesus erqs ees hýw oltalmazom ees fegðelmem.
 tekencs ala menýorzagbol. ees lassad as q alnoksagokath. ees as en gýar-
 losagomath. Merth por es hamw wagýok: Tegýed ast hogý en gýqshes-
 fem | meg as ag ellenfegnek kesertetýth. Testnek býneýth. ees es wý-
 lagnak artalmas hýqkqðefýth. Ees as te sent kenodnak mýatta. ees as
 sýs marianak esedqese mýath. bocassad meg mýndqn býneýmet: Te-
 gýed vram iften. hogý weheffek lelqot as te ýrgalmaffagodnak welagof-
 sagaban. hogý ýt ees mýnd qrqke tegð en ýdwqzeýtq iðenqmet lathaf-
 45-dik levél. salak. seretheffek. ¶ mýnd as sok senthqkwel. ees walastottakwal egýe-
 tqmben. Ký athýa iðennel ees sent lelqkwel el; ees orzaglas mýnd qrq-
 kwl qrqkee. Amen: |

*Kexdotnek ýmar azzonnýonk zýz marianak oth epefegýrpl walo ýmad-
sagok. kýket ha walaký aýetatoſſagwal meg olwaſſa nagý boczu-
ýat ees erdometh weefý o zent fýatwl.*

Elf o ýmadſaagh:

O Maria mýndon emboroknek ees iſtennek kóben ýaroýa. ýrgalmaſ-
ſagnak kwt feýe. fogýatatlan kýqtwen malaſtnak bewſegs výw ^{46-dik levl} laſath.
Maria Jefusnak edoſſegs annýa kerlek tegod az epefegodert kýt wallal
awagý zenwedeel. te kegyos zýwedben. akor. mýkron zent wen ſimeon.
proffetalwan. nekod mondottawala. The lelkodet tor altal ýarýa: kerlek
azon tegodeth azzonýom. hogý kerýed azon te aldoth fýadath. hogý azon
te epefegoderth. az o bewſegs kegyoſſegebol. agýa nekom mýndon ne|mw
býneýmnek boczanatýat. ees ſabadohon meg engomet o meltatlan ſolga-
ýat mýndon gonoffagoktwl el mwltaktwl. ýelón waloktwl. ees ýqwen-
doktwl. Amen.

Maſod ýmadſaagh ez:

O Maria mýndon emboroknek ſegodelme ees bekofeg 3or3oýe. kerlek
tegodeth ees onzollak menýorzagnak dragalatos ſepſegw kýralne azzonýa.
Az ^{47-dik levl} keſerwſegs haborwſagod mýath. kýth wallal te kegyeſſegs zý-
wedben. mýkron te ſeretho fýadath harmad napýg el weſtotted wala.
hogý kerýed qteth. hogý o azon te haborwſagod miath agýon ennekom

olý tókelletpfegqth ees býson szerelmeth. hogý az szerelmel menyéýsekben anne erdqmeth walýak. hogý ha fok estendeýglen neký mýndqnnemw tókelletpfegwel solgaltam volna: |

Harmad ýmadfag:

O Maria betegqknek gýqgýetoýa ees meg sebhqtteknek haznalatos vrwofa. tegqd kerlek dýczqsegqs azsonýom az te haborwfagod mýath kýth wallal te kegýqffegw ýýwedben mýkoron kegýqtlen fýdok te aldot kýwanatos egýetlen egý fýadat meg fogak ees meg tartak. kýrql meg ef-
 48-dik levél. merted wala lelqkben ees tudod wala. hogý akarýna ees kellene kenth senwedný. ees megh halný embqri nemsetert. keryed azsonýom azon te aldoth fýadath. ez wýlagnak bekeltetqýeth. hogý q azon te haborwfagod mýat engqmeth testqmnek ees lelkqmnek mýndq haborwfagabol: fogfagabol ees mýndq wezqdelmibql. egýetqmben mýnd en swleýmmel: a-
 T. 27. týamfýaýwal ees mýnd rakonsagýmal baratýmmal ees ellenfelgýmmel qswen. kegýqffen meg sabadohon. ees mýndq gonozoktwl oltalmazson q-
 rqkwl qroke: am̄.

Negýed ýmadfag ýmar:

O Maria. vakoknak wilagofeýtoýa. ees ýdwofsegqs malasztnak sqwetneke. tegqdet kerlek en szerelmes azsonýom ýstennek sent annýa. az te haborwfagod mýath. kýth wallal te sencsegqs ýýwedben. aszerth hogý egýet-

len egy **I** seretho fýad Jêsus az kemený fýdoktwl. hegýos was segek-49-dik level.
 wel. mýndon ýrgalmaffagnekwl kqrqstfanak elewenetqs faýahoz seges-
 teteek. hogý nýerýed nekqm azon te serelmetqs fýadtwl. ees azon te
 haborwfagodert. býson serelmnek thwzeeth. hogý az q serelmenek ees
 ken zenwedefenek thwzewel megh gýwha en zýwemet. ký twzeth az fel-
 segqs pap kristus Jêsus eelteffe ees meg gqrýesse. q. keferw kenýanak em- t. 26.
 lekqzetýre. hogý azon qnnqn kenýat soha el ne felegýem. ees ha nagý
 koorfagert. awagý egýebnemw oknak meg bantasaerth meg nem emle-
 kqshetnem q kenýarol. De maga q fok ýrgalmaffaganak mýatta anne er-
 dqmqt wallýak menýorzagban. hogý ha mýndon naponnan meg wegeztem
 wolna mýndon orakat q zenczegqs kenýanak emlekqzetýben. Amē. **I**

Q t q d ý m a d f a g.

50-dik level.

O Maria býnqffqknek ýdwqffge. kýketh karhosatos býnnek neheffge
 meg nýomoreýtoth ees az mý nýawalaffagonknak wege maria. tegqd ker-
 lek ez wýlagnak týstqffegqs azsonýa: Az mondhatatlan nagý keferwfegq-
 derth kýth wallal te kegýqffegw zýwedben. az oraban mýkoron the zen-
 czegqs fýad. mýndon hýw kqrqstýenqknek zeret|tetqs. az kqrqstfarol le t. 27.
 wetetwen meg výwlth febqkel. ees tulaýdon qnnqn sent werewel meg
 werqfwlwen. adatek Joseftwl te zýzeffegqs qlodben. Kerýed azsonýom tén-
 non fýadath. ký mýndonqknek wýgafaganak koronaýa menýeý sekben.
 hogý q azon te haborwfagoderth meltolkogýek engqm elql venný q bew-

51-dik levél. **segqs malazthýawal. ees. q. bewsegqs ýrgalmaffagawal.** ¶ ees hogý en tef-
tomet ees lelqometh. te oltalmadnak alaýa meltolkogýek hagýný: ees te
kegýqs ýrgalmaffagodnak kebeleben helhostetný. kýth mindon aýetatofon
kerqknek meg nýcz qroke. Tegqdet kerlek vgýan azon te megh feýe-
rwlth ees werhenýwlth seretq fýadnak mýattha. ký leen mýndon te bo-
dogfagodnak kencze. kýth te gýengefegw qledben. twlaýdon tennon em-
t. 28. lqddel emleteel. | q nala meltolkogýal efedeznqd en erqttem. hogý te
ýrgalmaffagodnak halath adhaffak qroke. Amen.

Kq wetkqzýk ýmar mas ýmadfag aszonýonk zýz
marianak týstqffegere: embqrnektolfo ora-
ýarol walo:

52-dik levél. **O** zenczegqs aszony. o dýczqsegqs. o kegýqffegqs czillaga tengqrnekt mýn-
donkoron zýz maria. ne hagý el engqmet nýa ¶ walas býnqstth en hala-
lomnak ýdeýn. ees az keferwes oran mýdon halalnak mýatta en nyelwe-
met nem indoýthatom te newedet kýaltanom. ees en zomeýmel nem neez-
hetqk. ees en fýleýmel szatoth nem halhatok. Emlekqzýel akoron ke-
gýqffegqs anýa az ýmadfagokrol. kýket mastan mondok te kegýqffegqs
fýleýdben. ees segeýl ennekqm az vtolfo zýkfegqmnnek oraýan; | ees za-
badoh meg engqmeth akoron mýndon gonostwl. ees kegýqftlenfegnek q

zolga'ytol. V'yg'ý engometh h'jedelmnek helere. ees w'ygafagos bek'feg-
nek n'ýwgomara hol en q'rqee alg'ýam J'esus kristufth te mehednek
aldoth g'ýwmqlc'et. Amen;

Mas ýmad'fag ýgon seep. ees ýgon nag'ý bwc'ws.

azson'ýonk z'ýz mariarol walo;

O Bodog'fagos laabak k'ýk wif'eleek q'rqk ¶ w'ýlagnak k'ýral'ýath: O b'ql- 53-dik levél.
c'efegnek m'èhe. k'ýben reke'stet'qth wala az f'elfeg'os vr i'f'en. O bodog
eml'ok. k'ýket em'eeek at'ýanak b'qlc'ef'ege. O bodog'fagos karok k'ýk wif'e-
leek aldoth i'f'ennek z'ent f'ýath. O z'enczeg'os a'ýakak k'ýk c'okolgatak
i'f'ennek eg'ýetlen egy f'ýat. O bodog'fagos z'ent z'qm'ok k'ýk nee'zeek i'f'-
ennek orc'z'á'ath. O m'ýnd'qn'qftwl bodog'fagos z'yz maria. f'eg'el'ý engom
n'ýawalas b'ýn'qst'fth. Amen. |

*Valaký ez alaöýrth ýmadfagokath harmýc napýg aýetatofon mondand-
ýa. zentfegos kenýanak vronk Jesus kristusnak týstöffegere: ees bo-
dog zýs marianak o annýanak týstöffegere: valamýt meeltooth
keerend. ketfeeg nekwl meg nyerý: kýth gyákortha iñenfeelok ýe-
los býsonfagwal meg keefeertöttek.*

54-dik levél.

Ent maria. qorok zýseknek zýse. ýrgalmaffag **I** annýa. malažtnak an-
nýa. mýndon el hagýothtaknak romeenfeege. mýndon kethfeegben esqt-
teknék wýgastaloýa. az baanathnak thoren. ký te lelqodet altal folýaa.
mýkor te egýetlen egý fýad. mý vronk Jesus krisus halaalnak kenýath
zenwedý wala. az kqoržtfaan: Ees az ffýwý zereteton. kýwel o te anýaý
banatodon kqnýqrwlween egeeslenfeegwel walo. o zeretho wýkarýof|saa-
nak zent ýanosnak tegqdeth. hozsaad laataafaara aýanla: keferwlý. kq-
nýqrwlý. legý tanaalc: keerlek. en zomorofagomnak. ellenqm walofaagnak:
koorfagomnak. zeegenfeegomnek. zorgalmatoffaagomnak: ees en mýndon-
nemw zwkfeegomnek: O nawalýaafoknak ýrgalmažoýa. nawalýoltaknak
eedos wýgastaloýa: ees ýrgalmaffaagoknak annýa. el hagýottaknak ke-
gýoffeegos wý **I** gastaloýa: ees mýndonnemw zýkfeegben aarwaaknak kees

55-dik levél.

segeeýthqýe. Halgaad meg en ýmadfaagomath. ees tekeenczed en aarwa-
faagomath: aarwafaagomnak nýqgeeseeth: ees nawalýaaffaagomnak kqnýw-
hullataafaath; Ees mert nagý fok gonozba. ees zomorofaagba. en býneým-
eerth wettettem. nem twdom kýhq: fwtamýam. hanem te hozsaad. en edof-

feegqs a3sonyomho3 3y3 ma|riahos. mý vronk Jefus krýstufnak 3ýleýeehq3. mý embqrfeegqnnek hafonlatoffaahos. ees egýenlqýeehq3. ees meg wýgaz-taloýaahos. A3eert te kegýqffeegqdnnek fýleýth. awagý te 3okoth ýrgalmaffaagodnak: en ýmadfaagomho3 kqgýelmefen haýc3ad: A3 te ýrgalmaffaagos fýadnak q nagý kqgýelmeeffeegeen. a3 edqffeegen. kýth akor mw-tatha. mýkor embqrý nem3etqth ho33aa qlelee. hogý megh ¶ tqkeellenee- 56-dik levél. ýe. athýaawal egýbe ees 3ent leelqkwel: gýarlo testqth mý ýdwqffee-gqnkerth reaýa fogadný. ees angýalý kq3qnethwel. ees 3ent leelqknek meg arnýeko3aafaawal te twled kegýqffegqs 3y3 maria te3qth fogada: ees kýlenc3 honappa te 3entfeegqs meehedben be rekedween. iften ees embqr wýfelteteek. ees kýlenc3 honap el mwlwan. 3ent leelqk mýwelkqde-seenek mýatta. te 3ý3effeegqs | meehednek dýc3qfeegqs palotaaýabool ký v. 29. ýqween. nem vtaalaa meg laatogatný e3 wýlagoth: a3 3omorofagon. kýth azon te fýad. vronk Jefus kri3tus 3enwede. mýkorth olýwethý hegýeen. atthýath ýmadaa. hogý ha leehetne elmeenne .q. kennýanak pohaara q roola. A3 q harom ýmadfagan. ees a3 3omoro vtanna ýarafodon. mýkort q vtanna meegý wala nagý fýrafwal. a3 q kennýanak ees ¶ halaalanak 57-dik levél. kegýqtlen nee3eefeere: A3 3eegýqnqkqn. hagýapaafokon. nýak kapaafokon. meg meweteefqkqn. hamifwaadolaafokon. ees hamýs ýteeleefqkqn: A3 rwhaýaan. nýlon ees ýateekon meg nýerteen. a3 kqthelqn ees .q. of-torýn. a3 haarom3or walo kqnýwhullataafýn. a3 q weerqs wereeteekenek c3oppýn. a3 q beekqfeegeen ees halgataa3aan. a3 q feelelmeýen. ees 6 *

v. 30. bwfolaafaan. | ees q 3yweenek 3omorofaagan: A3 q 3eegyyonen kyth 3enwede. mykort meg me3eeyttelenqytteteek a3 kqrq3tfaan. ees te elqtted keggyqffeegqs 3y3 maria. ees mynd a3 kqs neep elqth fygge: A3 q kyraly feyyeen. naaddal meg gyalaastatotton. a3 q tywy3 korona3yan. a3 q 3omehfaagan, ees meerqggel eggyelwlth ecqtnek koo3olaafaan. a3 q cwca3yan.

58-dik level. ky q 3entfeegqs oldalaban ¶ be gyaktateek. A3 weerqn ees wy3qn. kyk q 3entfegqs oldalaabol ky fol3aanak. ees yrgalma3faagoth ees mala3toth my re3yaank beewfeeggel qtteenek: A3 was 3eegekqn. kyk .q. ke3eyben. ees laaba3yan be werettetheenek. a3 q a3yaanlaafaan. kywel .q. atth3aanak. a3 .q. draagalaatos lelkeeth a3yanlaa: A3 .q. eedqffeegqs lelkeen. kyth nagy

v. 31. erqs ywqlteeffel ywqlthween. hel3y. heel3y. | lama a3abathaan3y. ees feye le ha3ythwaan. ky boc3aatha q 3ent lelkeeth. mondwan. mynd be tel3yefq-dqth: A3 fwporlahnak 3akado3aafaan a3 templomban. ees a3 kqnek hafa-do3aafaan. a3 napnak ees hodnak meg homaal3yofodaafaan. a3 q yrgalma3faagan ky3t a3 latorral thqn. A3 q kqrq3thfaa3yan. ees keenwallaafaan. a3 q

59-dik level. halaalan. ees el temeteeseen. ¶ A3 q poklokra 3allaafaan. mynd a3 lelqkqn. kyket a3 q meg latogatafanak oda menefeewel meg wygataala. A3 wygafaagon. ees dyadalmon. ees q fel tamadaafanak dy3q3feegeen. ees a3 q meg yelqneeseen. kywel neegywen nap3y q fel thamadaafa wthan. tenekqd myndqnqknek elqtte waala3tatoth 3y3 maria. ees apofthal3nak.

v. 32. ees eggyeb waala3tattha3nak meg yelqneek. A3 | q dy3q3feegqs meenybe meeneeseen. kywel tenekqd dy3q3feegqs 3y3. ees qnek3y nee3eefqkre.

menŷbe fel emelkꝛdeek. Aꝝ wŷgastalo ŷent leeloꝛknek malaꝝthŷan. kŷth
 tanŷtwanŷnak ŷŷweŷben tŷŷes nŷelwekben be ꝛtte. ees .ꝛ. mŷattok mŷnd
 eꝝ wŷlag ŷeerthe hoꝝzan ees ŷeelꝛꝛon kŷ terŷŷe. Aꝝ ŷteeletnek reettene-
 tꝛs napŷan. mŷkoron el ŷꝛwendꝛ meg ŷtelnŷ eeloꝛket ¶ ees holtakath. 60-dik level.
 ees eꝝ wŷlaagoth thwꝝ mŷa. Mŷnd eꝝ ꝛ epeŷeegen te weled eꝝ wŷlaagon
 kŷth kꝛle, aꝝ ꝛ apolaafŷnak edꝛŷŷeegen. aꝝ mondhatatlan nagŷ ꝛꝛome-
 dꝛn. kŷwel fel weeteteel aꝝ te fŷadnak eleŷben. hol ꝛrwꝝ ees orŷaag-
 laꝝ weegnekwl. wŷgastald meg en ŷŷwemet. ees halgas meg en keeree-
 ŷꝛmbe. kŷerth teegꝛd nagŷ alaꝝatofon. ees aŷetatoŷon maŷtan ŷmaadlak: |

Ith keerŷed mŷth akarꝝ. Iŷmegh kezd el eꝝ alaꝝrth

ŷmaadŷaagoth:

EEs mŷkeeppen bŷŷonŷos wagŷok hogŷ aꝝ te fŷad ŷemmŷth nekꝛd
 nem tagadwaan. teegꝛd thŷŷtꝛl. aꝝon ŷerenth erꝛŷŷem. kꝛnnŷebben. ha-
 marban. ees tꝛkeelletꝛben. te ŷentŷeegꝛs ŷegeeŷthŷeegꝛdeth. ees wŷgasta-
 laafodath. aꝝ ŷrgalmaŷŷaagos te ŷŷwednek .ꝛ. eedꝛŷŷeege ŷeerent. ¶ ees aꝝ 61-dik level.
 te eedꝛŷŷeegꝛs fŷadnak akarathŷa ŷeerenth. kŷwel keereefꝛketh megadd-
 ŷa .ꝛ. feelꝛŷnek. ees benne gŷꝛnŷꝛꝛkꝛdꝛknek. aꝝ .ꝛ. ŷŷwꝛknek keereefe
 ŷerenth. ees aꝝ en ŷŷkŷeegꝛm ŷerent. eꝛꝛkben. ees mŷndꝛn ŷgŷekben.
 kŷkeerth alaꝝatofon the ŷentŷeegꝛs newedet ŷmadom. ees te ŷegeedŷeegꝛ-
 det keeꝛꝛm. hogŷ nŷerŷed nekꝛm aꝝ te eedꝛŷŷeegꝛs fŷadnaal. kꝛꝛꝛŷŷen

hýtben | erqs remeenfeegqth. ees tqkeelletqs 3eretetqth. 3ýwnek ýgas
 tqredelmeeth. fýralmnak kwthfeýeeth. tý3ta gýonaafth. meelto ees 3ent-
 feegqs eeleeg teetelth. ees 3qnetlen walo qrý3etqt býntwl. ees ez wýlag-
 nak meg vthaalaafath. Lfennek ees kq3elqmnek 3erettetith. az eedqffe-
 gqs te fýadnak oftorýth. en fqrtq3etqffeegqs testqambe. beekqfeeggel 3en-
 wedný: ýgas beekqfeegqth mýndon nýawalýaaſkra. ees we3qdelmre. ký-
 ket te fýadnak q 3eretetýerth kelletýk 3enwednqm. meeg halaalth ýs.
 ha 3ýkfeegh leezqn: en fogadaafýmnak be tqlteefeeth. ýo mýwelkqde-
 tqkben 3qnethlen meg maradafth. thwlaýdon en akaratomnak meg qlee-
 feeth. tenekqd kellemetqs nýaaýafskodafth. bodog halaalth: ees en eele-
 tqmnek vtolfo horaýan. bw3go penýtencýath. ees ýo ertelmqmnek egeez |
 woltaath. 3olaafwal. ees en 3ýleýmnek lelkýnek. athýaamfýaýnak. ees
 hwgaýmnak. ees mýndqn ýol theewqýmnek. elewenqknek ees holtak-
 nak, qrqk eeletqth: Amen:

Bodog a3zonnak walo aýaanlas.

O En a3zonýom 3enth maria. en magamath te aldoth hýthelqdre. ees 3q-
 netlen walo qrý3eefqdben. ees te ýrgalmaffaagodnak kebeleeben. ¶

gpmeth. ees en meg halaafomnak oraa'yath. ees mýndqn mýwelkqdetq- 64-dik levél.
 met. ees keerlek teegqdeth. hogý tarcs meg engpmeth býnqkbql, gonos
 tqrteenetqkbql. mýndqn embqrý someerqmtwl. reettenetqs haragtool. for-
 tqzetqs gondolatoktool. ees mýndqn halaalos býntwl. hýrtelen ees elql
 meg nem laatoth halaaltool. leelqknek. ees testnek. ees týstqffeegqmnek.
 ees en ýsaagy'mnak mýndqn wezqdel|meetql: ees ne engegýed nekqm x. 33.
 walamýkoron olý býnth teennqm. ký mýath te malaqtodat el wezeffem.
 Adý nekqm el mwltakrol meg gýogýwlaafth. maftan walokrol qrýsethpth,
 ees ýqwendqkrql okofkodaafth: Adý en nekqm ez wýlaagon kees fe-
 geýthfeegpth. Leegý en nekqm az reettenetqs ýteeletqn sozooloom. te fy-
 adnaal. mý wronk Jesus krýsthwfnaal. Amen: *Anthýffona*: ¶

Te oltalmad alaa fwtamonk i'fennek ýý annýa. mý kqnýqrgeefqnketh 65-dik levél.
 ne vtaalýad mý ýýkfeegýnkben. de mýndqn wezqdelmektwl sabadeýcs
 meg mýnketh. mýndqnha dýcsqfeegqs ees aldoth ýý:

wers Mýndqn nýomorofaagonkban ees somorofaagonkban: Segeelý
 nekqnk bodoghfaagos ýý maria:

I m a d f a g.

Oltalmazýad vram te solgaýdath. beekqfeegnek feqdelmeýwel: ees boo-
 dog marianak qrqk ýýnek | oltalmaaban býstakath; mýndqn ellenfeegqk- x. 38.
 thwl thegýed baatrokkaa: mý wronk krýstufnak mýatta. Amen:

Kýrieleýson: Kriſteeleýson. Kýrieleýson. Kriſtus halgas meg engo-
met Menýeý athýa ýſten: ýrgalmas ennekõm ðent fýw iſten e; wý-
66-dik levél. lagnak meg waaltoýa. ýrgalmas ennekõm ðenth leelõk ýſten. e; wý-
lagnak meg wýlagofeýtoýa. Irgalõmas ennekõm ðentõknek iſene. Ir-
galmas ennekõm. ðent haaromſaag egý iſen. Irgalmas ennekõm. E;
wýlagnak meg waltoýa. Irgalmas:

Þent maria: Imaagý erõtem.

Iſtennek ðent annýa. Imagý.

Þýzeknek ýýze. Imagý erõttē.

Þent Mihal. Imagý erõtem.

Þent Gabriel. Imagý erõtem.

Þent Raffael. Imagý eerõt.

Þent Vrýel. Imaagý erõtem.

Mýnd ðent Angýalok. ees Arkangýalok. Imagýatok erõtem.

r. 37. **M**ýnd menýeý ðent palogarok. | Imaagýatok erõtem. ðent Janos.
baptýſa. Imaagý erõ.

Þent Abraham. Imaagý e.

Þent Iſaak. Imagý eerõtem.

Þent Jacob. Imagý eerõtem.

Mýnd ðent patrýarkak. ees profetaak. Imagýatok erõtem.

Zent Petor. Imagy erottem.

Zent Paal. Imaagy erottem.

Zent Andras. Imagy erottem.

Zent Jakob. Imagy erottem.

Zent Janos ewangelyfta. Im.

Zent Jakob. I. **Z**ent Fylop. I.

Zent Thamaas. Imaagy e.

Zent Bertalam. Imaagy e. **I**

67-dik levl.

Zent Mathee. Imagy erqt.

Zent Sýmon. Imagy erqt.

Zent Thadeus. Imagy erqt.

Zent Maathýas. Imagy e.

Zent Borbaas. Imagy erqt.

Zent Lwkaacz. Imagy erqt.

Zent Maark. Imagy erottem.

Mýnd sent apostelok. ees eewangelyftak. Imagyatok er.

Istennek mýnd sent thanetwaaný. Imaagyatok eerottem.

Zent Lßwan prothomartýr. I.

Zent Lqrynecz. Imaagy erqt.

Zent Wýnce. Imagy erottem.

Zent Gyqorgh. Imagy erottem |

r. 36.

Sent Albeerth. Imaag' e.

Sent Balaas. Imaag' e.

Sent Dqmqtqr. Imaag' e.

Sent Gelerd. Imad' erqtē.

Sent Fabian. Sebq'ſ'ſen. Imad'ſ'ſatok eerqttem.

Sent Kozma Dam'yan. I.

Sent D'ſ'enqs. Imag' ee.

M'ynd sent mart'rok. Im.

M'ynd sent Artatlanok. I.

Sent Silweſter. Imad' ee.

Sent Gergol. Imaag' ee.

Sent Marton. Imag' ee.

Sent M'kloos. Imag' ee.

68-jik level.

Sent Bqrqczk. Imaag' e. **!**

Sent Grac'yanos. Imad' e.

Sent Paal remqthe. Ima.

Sent Anthal. Imag' eerqt.

Sent Amborws. Imaag' e.

Sent Jheeron'ymws. Ima.

Sent Iftwan k'ſ'ral. Imag'.

Sent Lazlo k'ſ'ral. Imag'.

Sent Imrq herczeg. Imag' e.

Zent Elek. Imagý eerqttem.

Zent Benedok. Imaagý eerq.

Zent Egýqd. Imaagý eerqt.

Zent Damokos. I. **Z**ent Ferencz. I.

Zent Gaal. Imaagý erqttem.

Zent Ofwald kýral. Imagý.

Zent Sýgmond kýral. Imaa. |

Zent Kaaspar kýral: Imagý.

Zent Balthasar kýral. Ima.

Zent Melkýor kýral. Imagý.

Mýnd sent Konfessorok. I.

Mýnd sent papaak: ees pýspokok: ees doktorok. Imagýatok.

Mýnd sent remqtheek. ees baraatok. Imaagýatok erqttem.

Mýnd sent papok. ees fel papok. I. **M**ýnd sent kýralok. Im.

Zent Anna azzoný. Imagý.

Zent Maria magdalna azzoný. I.

Zent Martha azzoný. Imagý.

Zent Katherýna. Imagý erqt.

Zent Benýgna. Imagý erqttem. **!**

Zent Margýth. Imagý erqt.

Zent Agnes. Imagý erqttē.

Zent Agotha . Imaag' eerq.

Zent Lwcz'a . Imag' erqtem.

Zent Cýcple . Imag' erqtem.

Zent Borbaala . Imag' erqt

Zent Doroth'ya . Imag' erqt

Zent Appal'yn . Imag' erqt

Zent Kolos. I. **Z**ent Prýsca. I.

Zent ne.ſe. I. **Z**ent Vrfula. I.

Zent Krý.ſ'ýna . Imaag' erq.

Zent Ewfrof'ýna . Imaag' e.

Zent Erfebqth . Imaag' ee.

Zent Ilona . Imag' erqtem.

Zent Affra. I. **Z**ent Soff'ya. I. |

Zent Maria egýpciaka . I.

Zent Wern'ýke . Imaag' e.

Mýnd zent zýzek . Imag'ýatok

Mýnd zent Haazafok . ees Qzwegýqk . Imag'ýatok erqtē . Iſtennek mýnd

dýczqfeegqs zenth'ý . Imag'ýatok eerqt . Leeg' ýrgalmas vram ennekqm

býnqfnek . Leg' ýrgalmas vram ennekqm wetkqzqthnek : Mýndqn go-

noztwl . Zabadoh engqm vram . Qrdqgqknek czalaardſaagatwl . zabadoh

70-dik levél. meg vram engqmeth : Zornýw ees herteſſen halaaltwl . Zabadoh meg

vram engqmeth : The zent zýleteefqdert . Zabadoh vram engqmeth . The

zent kprnŷwl meteleefqderth. 3abadoh vram engqmeth. Te zent bqŷtq-
leefqderth. 3abadoh vram engqmet. Te zent kenoderth. ees kprqstfa-
derth. 3abadoh vram engqmet Te zent halaalodert. ees el temeteefqdert.
3abadoh vram en. Te zent dŷczqseegqs fel thaamadaafodert. 3abadoh
vram en. Te zent menŷbe meeneefqderth. 3abadoh vram engqmet. | 3ent
leelqk boczataafoderth. 3abadoh vram engqmet Halaalomnak ŷdeŷen.
veegŷ ho33aad vram engqmeth: Kŷrieleŷŷon. Krŷŷeeleŷŷon. Kŷrieleŷŷ-
ŷon. Pater noŷtert ees Aue mariath olwafŷ: ¶

ŷmmaar keztetŷk A33onŷonk marianak weczernŷeŷe.

71-dik levél.

Dixit dominus.

MOn da athŷa iŷten en vramnak Jhefusnak. ŷlŷen ŷogomrol: *Donec*
Mŷglen wethqm te ellenŷeegŷdeth. laabaŷd alath walo 3ekkee. *Virgam.*
Atŷa ŷŷen te bŷrodalmanak hatalmaath boc3aathŷa ŷŷonbool. a3ert vral-
kodŷaal te ellenŷeegŷdnek kq3qthe. *Tecum pñ.* Te weled egŷben walo kez-
deth wagŷqok te hatalmanak napŷan. | kŷ meg tetŷk 3entqknek wilagos
feenqŷŷegeebe: merth een lwcŷfernek elqtte 3ŷltelek tegqdet. *Juravit:*
Athŷa ŷŷten meg efkqweek. ees erqŷŷen meg aallapŷk q fogadaafa. te
wagŷ qrqkkee pap. melkŷfedek 3qr3ethe 3eerent: *Domus a dextris:* Vr
kriŷtus te ŷogŷd felql. q haragŷnak napŷn q3we thqrŷ a3 kŷraalokath.

Judicabit: Iteletqt teeʒqn nemʒetqk kqʒqth: be tqltý az puʒtafaago-
 72-dik levd. kath: fokaknak feýeeth fqlđqn qʒwe tqry. *De torrēte.* ¶ Vr kriftus es
 wýlagý ʒawaros wýʒbql ýweek: ennek okaýert atýa iʒlen fel magastataa
 feýeeth: Gloria p̄ri: Dýcʒqʒfeeg leegýqn atýa ýʒlennek ees fýwnak.
 ees ʒent leelqknek: *Sicut erat:* Mýkent wala kezdehbe. ees maýs: ees
 mýndqnkoron: ees qrqkbl qrqke. Amen.

Es dýczeretben. ýnth mýndqnt dauid profetha ýstený dýczerethre.

Laudate pueri.

Istennek alaʒatos ʒolgaj dýcʒeerýeetqk vrath: dýcʒeerýeetqk vrnak ne-
 vý. 38. weeth: *Sit nō:* | Aldoth leegýqn vrnak nowe. maatwl fogwa ees mýnd
 qrqkýg. A folis. Nap taamadatwl fogwa nap effetýglen. dýcʒeeretqʒ vr-
 nak neve. *Excelsus:* Vr mýndqn nemʒetqknek fqlqthe magastatoth. ees me-
 nýeknek fqlqthe q dýcʒqʒfeeg. *Quis siq.* Ký olý. mýnt mý vronk ýʒlen.
 ký magaffaagokban lakozik: ees alaʒatosfokath meg tekeent menýben ees
 73-dik levd. fqlđqn. *Suscitans:* Fel emelveen fqltwl az ʒeegenth. ees az gañneýbol fel
 ýgazeýthwan az nýomoroltath. *Vt collocet.* Hogý helhqʒteffe qteth an-
 gýalý feýedelmekkel: ees q neepýnek feýedelnywel. *Qui hĩtate.* Ký az
 meddqth lakoztathýa haʒba. fýaknak qrwendqʒq annýaath. Gloria p̄ri.
 Dýcʒqʒfeegh leegýqn athýa. *Vt su p̄.*

*Ez d'jceeretben. david profeta. ýnt az menýeý la-
kodalmaknak kewanfagara.*

Letatus sum.

QRwendq3qk azokba k'ýk ennekqm zenth | leelqktwl mondathanak. vr- vy. 38.
nak haazaaba meegýqnk. *Stantes*: Oh ýeerwfaalem mý laabaýnk aalha-
tatosok leenek. te aýtodnak gaadorýban. Jerufalem. Jerwfaalem ký
epeýtetýk mennýegbe mýkeeypen waaras: kýnek egýeffeegbe qnnqnben-
nedqn wagýon. *Illuc eñn*. Oda az menýeý ýerwfaalembe fel mennek nem
mýndqn nemzetqk: hanem csak vrnak nemzetý ýsraelnek býsonfaaga: vr-
nak newe wallaafara. ¶ *Quia illic*. Mert oth ýltepeenek ýteelqzegbe. 74-dik levél.
ýteelwen dawýdnak czalaadýath. *Rogate*. Azert kýk aýetoszok menýeý
lakodalomba. ýgýekqýetqk beekqfeegre ýerufalembe: ees beewfeeg tee-
gqd zeretqknek: fiat pax. Vram ýsten leegýqn bekqfeeg te erqýdben.
ees bewfeeg te magaffaagýdban. ppt *fratres*. En atýam fýaýeerth ees en
baraatýmeerth. hýrdetqk wala beekqfeegqt te rolad: ppt *domũ*. Mý
vronk ýñennek haazaýerth: en keresqk | ýokath nekqd. *Gloria pñi: vt s*: vy. 39.

*Ez ýmaadfaagba dauýd profeta ýnth. hogý az mýth walaký
magaaba esmer. ne o magatwl. de ýstentwl tarcza.*

Nifi dominus

HA vr ýñen nem epeýthendý az haazath: haath heeýaaban mwnkalkod-
nak kýk qtheth epeýthýk. *Nifi doming*. Ha vr ýñen nem qrýzendý az

75-dik levél. waarasth. heeŷaba wŷgŷaaznak kŷk qrŷŷŷk qtheth. Vanū est. Aŷert
 thŷ ŷŷennek ŷolgaŷ, ¶ heewŷaagos thŷnektqk ŷŷenŷ wŷlagoffagnak e-
 lqtte fel kelnqtqk. kelŷetqk fel mŷ vtaan meg alaaŷtattatok kŷk eeŷŷ-
 tqk faaŷdalmnak kenŷereth. *Cū dederit.* Mŷkoron vr ŷŷen aŷland aŷ q
 ŷerethqŷnek aalmoth. ŷme akoron vrnak qrqkŷeege. kŷk ŷŷennek ŷŷaŷ.
 kŷknek eerdqmok ŷŷ marianak mehenek gŷwmqlcŷe: *Sicut sagitte:*
 Mŷkeeppen hamar nŷlak hatalmaŷnak keŷeeben. eŷqn keeppen kŷ ŷŷtek-
 vy. 80. nek ŷŷaŷ: *Beatus qui:* | Boodog embqr kŷ eŷqkwel be tqltqtte kŷwan-
 ŷagat. mert nem gŷalaŷtatŷk meg mŷkoron aŷ kapwn ŷoland ellenŷeegŷ-
 nek: *Gloria pŷi.* Dŷeŷqŷeeg leegŷqn athŷa. tc.

Eŷ dŷŷerethen dauid profeta tanetŷa ŷerwŷalemqt. aŷaŷ hŷw

lelqt ŷŷtenŷ dŷŷerethre:

Lauda ihŷlem:

76-dik levél. **J**Herwŷalem dŷŷeerŷed vrath: hŷw leelqk dŷŷeerŷed te ŷŷenqdeth.
Qm cforta. Merth meg erqŷŷeethee te kapwŷdnak retheŷŷth: ees meg ¶
 aldotha a te benned walo ŷŷakath: *Qui poŷuit.* Kŷ ŷqrŷqth te hathaa-
 rŷdon bekqŷegqth: ees gabonanak ŷŷrŷawal meg eeleegeeth tegqd. *Qui*
emittit: Kŷ bocŷathaa q ŷgeŷeeth ŷldre. hamarŷaagofon hŷrhqŷŷk q be-
 ŷeede: *Qui dat.* Melŷ ŷŷennek ŷgeŷe ŷqrŷ aŷ bŷneŷth ŷeŷeerree

det ben ees ma ees myndon-
 ha ees oorkwyl oorkwe. Am.
 Antifona. Z ench 33 maria.
 esedzyel mynd ez wylageres:
 metz zpleed ez wylagnak bryalyas.

Capitulū. Abimcio z ante 12.

Rezdettwyl fogma ees ko-
 rok-nak elotte thezom-
 tettemi ees az yowendo ko-
 rugh meg nem zognom ees
 sent lakodamba q elottthe
 zolgaleek: Naalaa adasslek
 ystennek. Kyrie: O denis vngl

O zyzestcegnick eekyzsege
 33 maria. ezak cheenou

mýkeent gýapýath: kððth hynth mýkeeppen hamwth. *Mittit cristallū.*
 Boczaatýa q krýstalaath mýkenth falawkath. q hýdegeenek zýne | elqth
 ký zenwedheth. *Emittet.* Athýa ýlen boczaatýa menýbql fýath. ees
 meg lagýethýa býnben kemenýwlth zýweketh. fwwal q zele. ees folnak
 wýzek. *Qui anūciat:* Ký meg hýrdeý q ýgeeýeeth ýaakobnak: ýgaffaa-
 gýth ees q ýteeletýth ýsraelnek. *Non fecit:* Nem thqth ýgýen mýn-
 dqn nemzethnek. ees q ýteeletýth nem ýelqntqtte nekýk: *Gloria patri*
et. Dýczpfeeg athýaanak. ees fýwnak. ees zent leelqknek: *Siċ erat*
Mýkenth wala kezdetben ees ma ees mýndqnh. ees qrqkkwl qrqkee.^{77-dik levél.}
Añ. Antifona. Senth zýz marýa. efedqýel mýnd ez wýlaagerth: mert
 zýleed ez wýlagnak kýralýat.

Capitulū. Ab inicio et ante ꝛc.

Kezdettwl fogwa. ees koroknak elqtte therqmttettem. ees az ýqwendq
 kozýgh meg nem zqnqm. ees zent lakodamba q elqtthe zolgaleek: Haa-
 laa adafleek ýlennek:

Æm: O decus virg.

O zýzeffegnek eekqffege zýz maria. csak theenqn|magad wagý hazafw-
 lathlan anýa. zýz ýleefqðnek elqtte. zýz ýleefqð koron. zýz ýleefqð-
 nek vtaanna Krýstwnak annýa. Ilennek temploma. vrnak ýegýqse. ez
 wýlaagnak azonýa. ees menýorzaagnak kýraalne azonýa:

Wers Weegjēd keerōnk aldōatjnkath. adjād amjth keerōnk.
ees oltalmaz amjtwl feelōnk Krjstufnak: Dycjseeg athjaanak. ees
fjwnak. ees sent leelōknek Kristuf.

Imnus: Ave maris stella.

78-dik levél

O Iſennek kōgjelmes **I** annja. kj wagj tengrj cjltag ees mjndōn-
koron jjs. es menjōrsagnak bodog kapwja. *Sumens:* O Iſennek kō-
gjelmes jyleje. kj weed gabrijelnek sajabol az jdwqjletqth: erqseejcs
mjnketh bekqseegben. waaltojathwaan ewaanak neweeth: *Solve.* O
Iſennek kōgjelmes jyleje. odjad meg bjnqfōknek kqthelejth. wako-
nak agj wjlagoth. ees mj bjnqnketh el taawojatwan njerj nekōnk
mjndōn jōkath: | *Monstra.* O Iſennek kōgjelmes jyleje. mwtaffad
tennōnmagadath anjanknak: ees fogadjā altalod mj jmadfagonkath. az
kj mj erqtōnk jjetqth. akara thjeed lennj. *Virgo sing.* O kristuf-
nak kōgjelmes jyleje. egjetlen egj jjs. mjndōnqk kqjth kegjqs.
mjnketh bjnqktwl megh sabadojthwaan. teegj kōgjelmeflee ees thj-
takkaa. *Vitā.* O Iſennek jyleje. Agj nekwnk tjsta eeletqth. jqrqj
bathor vtath: hogj mj Jesuſh **I** lathwan. mjndōnkort egjbe qrw-
jōnk. *Sit laus deo:* Leegjōn djcseereth athja jſennek. nagj krjſuf-
nak ekqffeegh: sent leelōknek. haromnak. leegjōn egj tjstqffeegh.
Amen: wers: jjs jylefōdnek vtanna jepqtelen meg marattaal: Iſen-
nek annja. efedqjel mj erqtōnk:

79-dik levél.

M a g n i f i c a t.

NAgÿeÿthÿa en lelqom vrath. Ees qrwendqze en lelqom. en ÿdwq-
zeÿthq ÿftenqambe. Merth thekeenthee | q zolgalo leanÿaanak alazatof-
saagath. merth ÿmee ebbql bodognak mondnaek engom mÿndqn nemze-
tqk. Merth thqn nekqm nagÿokath kÿ hatalmas: ees sent q newe. Ees
q ÿrgalmaffaaga magzatrol magzatokra. qteth feelqknek: Thqn hatalmath
q karÿaaban. el vestee keweelqketh. q zÿweenek elmeeÿeewel: Le we-
thee hatalmafokath zekbql: ees fel magaztathaa alazatofokath Ehqzqketh
be tqithe ÿokwal: ees ¶ kazdagokath boczaathaa heewon. Be fogadaa if-^{80-dik levd.}
rael q gÿermqkeeth: megemlekqwen q ÿrgalmaffaagaarol: Mÿkenth zo-
la mÿ athÿaaÿnknak: abrahamnak ees q magzathÿaanak qrqkkee. Dÿ-
czqfeeg athÿanak ees fÿwnak. ees sent leelqknek. Mÿkenth wala kez-
dethben. ees ma. ees mÿndqnha. ees qrqkkwl qrqkkee. Amen: *Anth.*
O Lÿennek dÿczq zÿleÿe zÿz maria. kÿ meelto leel mÿndqnqknek vraath
wyfelnqd. ees arkan|gÿaloknak kÿralÿath ozak tennqn magad zÿzen em- 3. 21.
lethnqd. azerth keerqnk kqgÿelmes zÿz. emlekqzÿel rlonk. ees keerÿed
mÿ eerqttnk krÿstufth. hogÿ te oltalmaddal ekqfwlwen. eerdqmlÿqnk
mennÿeknek orzagaba ÿwthnÿ: *wers* Vram halgafd meg en ÿmadfagomat.
ees en ÿwqlteefqm te hozÿad ÿwffon.

I m a d f a a g h.

Engedýed keerqnk mýnketh the solgaýdath mý vronk ýstenqnk. el-
 81-dik levél. meenknek ees testqnknek eeltýgwalo egeef **I** seegwel qrwlný. ees dýcýq-
 seegqs bodog marianak mýndqonha ýýznek efedqseeseewel. mastaný somo-
 rwfaagtwl meg zabadolný: ees qrk qrommel lakozný. Mý vronk Jesus
 krýflus te fýad mýath. ký te weled eel. ees orzagol. zent leelqknek e-
 gýeffeegeeben ýflten. qrkkwil. qrkkee. Amen:

3ent Haaromfaag ýmadfaga: Anti:

Theegqd hýwonk. teegqd ýmaadonk. teegqd dýcýeerqnk. oh bodog
 3. RZ. zeth haaromfaagh. | *wers* Aldýok athýath ees fýwth. zenth leelqkwel
 egýbe: Dýcýeerýqk ees mýndqonqknek folqotte magasztalýok qteth qrkkee:

I m a d f a g h.

Ewrpk mýndqonhato ýflen. ký engetted neqnk te solgaýdnak. ýgas
 hýtnek wallaafabol. qrk zent haromfagnak dýcýqsegeth meg esmernqnk.
 ees ýflený felfegnek hatalmabol egý ýflenfeegqth ýmadnonk. kerqnk te-
 82-dik levél. gqd. hogý azon hýtnek erqffeegeewel meg zabadolýonk **I** mýndqonha.
 mýndqon ellenfeegqktwl.

Ɯent Anna aƜonrol walo ýmadfag: Antí.

Menýeý aýandok Ɯaalla Ɯent anna aƜonýba. kýthwl Ɯýleteek Ɯý Ɯaria: *wers*: The dýcƜfegqddel ees te Ɯeepfegqdwel ýgýekqýýel bewfeggel. leepýel ký. ees orƜaagolyh:

I m a d f a g h.

EwrƜk mýndƜnhatho ýýlen. ký Ɯent annaanak anný Ɯalaztoth adný meeltolal. hogý Ɯarýath mý vronk Jesus kríftufnak annýath. Ɯ meeheebe wýfel|neeýe. Agý nekƜnk anýanak. ees leanýanak efedqƜefe mýath. 3. 83. te kqgýelmeffeeegqdnok bewfegeth. hogý kýknek emlekqƜetýth kegýqs Ɯe relmel Ɯlelýqk: Ɯnekýk ýmadfagokwal, menýeý ýerwfalemben ýwthatný eerdqmlýonk.

Ɯý Ɯent katherýna aƜoný Imadfaga: Antifona.

Ɯý Ɯent katherýna. gƜrƜg orƜaghhelý gýqngý. koƜws kýraalnak wolth leanýa. *wers* Ɯent katherýna aƜoný. ýmagý mý **I** erƜttƜnk: 83^{edlik} levdí. Hogý meeltok leeheffƜnk Jesus krýftufnak ýgýretýre:

I m a d f a g

UR ýýlen. ký adaal thƜrwenth moýfefnek fýnaý hegýnek teteýen. ees aƜon helƜn the Ɯent angýalýdnak mýatta. Ɯent katherýna aƜonnak. Ɯýnek ees Ɯartýrnak thefsteeth cƜoda keeppen helhƜtettetd. keerƜnk

theegod engedjēd nekōnk . hogj . q . erdomenek ees esedqseefenek mījatta.

3. 22. az heegjre kj kristus jwthaffonk. |

Ez jmadfag wagjon az poganok ellen. Ees azok ellenjs.

*kjk maasth meeltatlan bantnak megh. awagy meel-
tatlan haborgathnak.*

Thord meg vram jlen az te sent haazadnak . ees te zolgalo lea-
nyodnak ellenfegjnek erjjeeth . eos thord el qketh . hogj megh esmer-
jjeek . mert njnczen egjeb kj mj erottōnk wjaskodyeek . hanem csak
84-dik levél. te mj jlenōnk : *wers.* Thaamadyon fel az vr jlen . ees ¶ el thoretteffe-
nek az q ellenfegj . ees el fwssanak q orcaaja elol . kjk qtefh gjw-
lqlteek :

I m a d f a g h .

Ewrōk mjndōnhato vr jlen . kjnek kezjben wannak mjndōn hatal-
massaagok . ees mjndōn orzagoknak tōrweenje . tekeencz keerlek kōgyel-
messōn te zolgalo leanyodnak . ees mjnd kōzōnfegqōs kōrōsthjen neep-
nek fegōdelmeere . hogj az en ellenfegjm . ees mjnd az pogaan neepek .
kjk az q erjōkbe . ees kemeenfegōkbe bjsta|nak . te hatalmassaagodnak
joghjaawal meg tōretteffenek . Mj vronk Jesus krjstusnak . te fjadnak
mījatta . kj te weled eel ees orzagol . sent leelōknek egjjeffgeben jsten .
mjnd qōkkwl qōkkee . Amen : Ur jlen halgafd meg en jmadfago-

math: Ees a3 en ýwqlteefqm te hozýad ýwffon: Aaldaafth mondýonk
vrnak. Haalaa adafleek ýflennek. *W9.* Iflennek malastýa: ees Jesus
krýstufnak ýo3aaga. maradýon mýndonkor mý welonk: Amen. ¶

3ent Mihal arkangýanrol walo ýgon 3eep ýmadfag.

85-dik level.

UR kristus Jefusnak arkangýala 3ent Mýhaal. ký ýqttel iflen nepenek
segethfegere, leegý ennekqn segetfeeg a3 felfegqs býronak elqte. hogý
ennekqm býnqfnek agýa ees engegýe mýndon nemw býneymnek boc3a-
natýath. a3 .q. nagý ýrgalmafflagýnak kqgýelmeffeegeeýerth. Halgas meg
engq|meth. te hozýaad ýwqltqth ees tegqd hýwooth 3enth mihal. ees fe-
geýc3 engqmeth vrnak felfegenek kqnýorgqeth. ees legý ýmado en eer-
tem fyroyerth. ees tegý engqmeth 3abadoffaa mýndonnemw býneýmtwl.
E3nek folqte kerlek tegqd felfegqs ýflennek 3eep ees eekqs 3olgaýath.
hogý a3 vtholfo napon. kqgýelmesqn fogadýad a3 en lelqmeth. a3 te
3entfeegqs kebeledben. ees wýgýed qteth ¶ a3 kýes bekqfegnek ees nýw- 86-dik level.
godalmnak heleere. holoth a3 3entqknek lelky wýgafaggal. ees mondha-
tatlan qrwendetqffeegwel. a3 ýqwendq ýteletqth. ees a3 felthamadaafnak
bodogfaagos dýc3qfegeth waarýak. Amen. *wers.* Felmeene thqmýenq3q
fwftnek ýllattýa vrnak eleýben. angýalnak ke3eebql:

I m a a d f a a g.

UR ýñen kýnek feenqffegenek wýlagoffaagawal. zent mýhal felýwl | mwl angýaloknak feregeet kerlek tegqd. hogý mýkeppen q az te mala3-
todwal erdqmlee menýeý feýedelmfeegnek qrqkfeegeth býrnýa: azonkep-
pen mý ees. az .q. keereeseewel nýerheffok az qrqk eeletqth. Mý vronk
Jefus krýstusnak te fýadnak mýatta. ký te weled eel ees or3aagol. zent
leelqknek egýeffegeben ýñen. qrqkkwl qrqkkee Amen:

87-dik level.

*E3 alaa meg ýrth ýmadfagoth 3pr3otte bodogfaagos ¶ zent Agof-
ton doktor. qneký zent leelqktwl ýelontethwen. ees ha walaký
qteth aýehtatoffagwal megh olwaffa. tahaath mýndqnnemw
wezqdelmektlw meg ooltalmaztatýk:*

I m a a d f a a g

UR ýñen leegý kogýelmes ennekqm býnqfnek. es qrý3 engqmeth: leegý
welem en eeltqmbé. mýnd eeýel es mýnd nappal. Abrahamnak ýñene.
ýfaaknak ýñene. ýakobnak ýñene ýrgalmazý | ennekqm ees boc3aaffad
en fegeýtfegqmre zent mýhal arkangýalth. ký engqmet oltalmazýon ees
weedelmé3ýon mýndqn en ellenségýmtwl. te3ýektwl ees lelkyéktwl.
Zent mýhal arkangýal oltalmazý engqmet mýndqn we3qdelmekben. hogý
el ne we3ýek az reettenetqs ýtheelethbe. O zent mýhal arkangýal. az

malasthnak mýatta. kýt eerdqmlqttel. kerlek tegqdeth. ees mý vronk
 ýesus kristufra. ¶ ýþennek egýetlen egý fýara. hogý sabadeýcz meg en- 88-dik levél.
 gqmeth ma halaalak wezqdelmetwl. Zent gabriel. zent Raffael. ýþen-
 nek mýnd zent angýalý ees arkangýalý legýetqk segeýtfeqh ennekqm.
 Kerlek týtqketh mýnd mennýeý ýosaagos angýalok: hogý adýatok en-
 nekqm segeýtfeqth ees hatalmath: hogý semmýnemw ellenseg ennekqm
 ne arthaffon. fe wton. fe wýzbe. fe thwzbe. fe hýrtelen halaallal. fe
 enlgometh alwwan. fe wýgýazwan meg ne nýomoreýczon awagý ferczon. 87.
 Imee vrnak kqrosthfaýa. fwflatok el en ellenfeegým. ✠ Gýqz orozlaan
 ýwdaanak nemzetýbelql. dawýdnak gýqkere. alleluýa. Ez wýlagnak ýd-
 wpzeýtqýe ýdwpzeýcz engometh. ký te zent kqroztfadnak. ees twlaýdon
 te dragalatos zent werqdnak mýatta. mýnketh meg waaltottaal. leegý
 segeýthfeeg ennekqm. tegqd ¶ kerlek en ýþenqm. Zenth ýþen. erqs ýf- 89-dik levél.
 ten. ees halaltalan ýþen. ýrgalmazý mýnekqnk. Krýþufnak kqroztfaa-
 ýa ✠ ýdwpzeýcz engometh. Krýþufnak kqrosthfaaýa ✠ oltalmazý en-
 gometh. Krýþufnak kqroztfaaýa ✠ weedelmezý engometh: Athýaanak
 ✠ ees fýwnak ✠ ees zent leelqknek ✠ neweeben. Amen. | 86.

*Kewethkonek ymaar bodeg azsony soltaranak. az az maassfel zaaz
ydwqzlegy marianak ayanlaasy. Elozpr egy kredoth mondij.
az utan othwen Aue mariath. ees myndon thyz Aue maria
utan. egy Pater nofert mondij: oxton ayanla el ez y-
maadsaagwal.*

HAalaath adok en tenekod yfennek zylye zy marja. myndonnemw
90-dik levd. yo wool totrol. mely yooth ennekom nyertel az te zent fyattol. Azerth-
ees. en ez othwen ydwqzlegy mariath olwaftam tenekod. annak okaa-
yerth. hogy my nqmqs vronk Jesus krisus tetwled telqth fogada zeplo-
telen .q. nagy yfenfegenek hatalmaffagawal. ky ygqn gyermokdyd ees
ygqn gyqnge wala. zeep wala. ees vraknak vra wala. Elhagyaa az q
RA. menyey hazaayth. yowe es foldre my erottqnk. hogy az qrok halaltol
mynketh meg sabadoytana. Azerth leegyqn te zent fyadnak qrok haalaa
adaas, ees tenekod nagy dyczqseg. Amen.

Az maafod othwen Aue maria utan walo. ayanlo ymadfagh

ymez:

Oh en azsonyom ees en anyaam zy maria. emlekzyel meg my nqmqs

vronk Jefus kriſtusnak faa'ydalm'ýrol. m'ýnemw faa'ydalm'ý walaanak nag'ý
 peentokqn. k'ýketh walloethwala m'ý erqt'ítqnk b'ýnqfoketh. Azert ees. 91-dik levd.
 es ang'ýal'ý 'ýdwqzletqketh. k'ýknek m'ýatta annezor meg qleltetql ees a-
 poltatol, m'ýnezqr kqzqntetql Aue marianak m'ýatta: En nag'ý b'ýnqz
 olwaftam es qthwen 'ýdwqzleg'ý mariath te zent f'ýadnak kenn'ýa'ýerth.
 k'ýketh n'ýlwan ees th'ýtkon zenwedqth. K'ýkeert nqmqs azzon'ýom ker-
 'ýed az te zerethq f'ýadath. hog'ý leg'ýqn 'ýrgalmas az pwrgator'ýombel'ý
 zeegen'ý lelqknek. ees | m'ýnd az kqzqnfegqs halettaknak. ees el fqlqdn 88.
 walo b'ýnqfoknek. ees ennakqm nag'ý b'ýnqfnek. Amen.

Az harmad qthwen Aue maria etan walo a'ýanlo 'ýmaadsaagh

'ýmez:

SEpfegw eekqs ees bodog d'ýczeerethqs fenqfleeq. ees menn'ýe'ý g'ýqn-
 g'ýqkwel meg ekqfwltetqth z'ýz maria. k'ýk te benned b'ýznah azoknak te
 wag'ý 'ýdwqfleeq ees bodogsaag: O parad'ýcsom'ýbel'ý g'ýqn'ýqrwfleeq. ees 92-dik levd.
 menn'ýe'ý orwofsaagoknak nqmqs pat'ýkaa'ýa. emlekqz'ýel meg az nag'ýobb
 qrqmedrql. k'ýerth olwaftam en nag'ý b'ýnqz es qthwen 'ýdwqzleg'ý ma-
 riath. merth laam az the zent f'ýad fel thaamada. Azerth kerlek tegqd
 nqmqs azzon'ýom z'ýz maria. es te nag'ý qrqmederth: hog'ý m'ýkeeppen.

ees mel' b'zonn'gal a; te zenth f'jad fel thaamadoth. ol'yan b'zonn'gal
fel thaamathhaffak a; en nag' b'ne'ymbol. Amen :

E; a; weege. vr 'ftennek haalaa. Amen.

*E; kon'weth 'rtha .F. .M. Nadfaagos Ben'gna a;zonnak. Ny'kaj
kenes' paal thaarfanak, o nadfaaga kla'f'romaban waafomban.
M'korth 'rnaanak kri'f'us z'leteefenek vtaanna. e;pr oth zaaz.
th'zon haarom e;tendoben. ¶ *)*

---

*) Lásd ennek hasonmását, A' magyar tudós társaság' Évkönyveinek II-dik köteté-
ben, az első osztály' 10-dik lapján; a' 9-dik lap pedig a' tizenkettőd, tizennegyed
imádság' kezdete' hasonmásait mutatja, valamint Mária vecsernyéjét is.

Meeg ees thob ýmadfaagh kowethkoyk bodog ýs mariarol. kú ýgon

93-dik level.

seep. aytatos. ees haznalatos Imadfaagh.

IDwqslýek tegqdet sentsegqs ýs maria. angýaloknak kýralne assonýa. az ýdwqsléthwel. kýwel tegqdeth ýdwqslé gabriel arkangýal. mýkoron sent haromfagtví hósýaad bocattateek ees kýldeteek mondwan. Idwqsléegý. malasthwal telýes. vr wagýon te weled. felýwl saal te reyad sent leelqk. ees | felsegqs ýllenek ýowoltha. meg arnýko; tegqdet. Ees az ký tetwled ýletik. hýwattatýk ýllenek fýanak. Kerlek tegqd dýcýqsegqs ýs maria. az te nagý qrqmederth. mellýeth wallaal az eýel. mýkoron es wýlagra ýleed az te sepfegqs fýadath vronk kriřtus Jesuřh. býsoný iftent ees embqrth: hogý wýgasthalý meg engqmeth: ees mýndqon en haborořagomba keřerwfegqombe ees ýkfegqombe. legý ennekqm segqdelmem: **I**

Kerlek tegqdet kegýqfflegnek ees ýrgalmařagnak assonýa bodogřagos ýs ma- 94-dik level.

ria. az the mondhatatlan nagý qrqmederth. mely qrqmmel be teleek az oraba a te sent lelqd. mýkoron gabriel arkangýalnak mýatta meg ýsenteetek nekqd ees fogattateek iřlennek fýa. Ees az ýřený mondhatatlan nagý týtokerth. kýth akoron mywelqdeek mýkoron mondaa, sent lelqk saal felýwl tereýad. ees felsegqs ýllenek ýowolta ees | hatalmařaaga meg arnýko; tegqdet. Ees az nagý qrqmerth kýwel az te sent lelqd meg wýgastaltateek. mýkoron menýoragba az sentqknek řqlotte helhqřteteel.

95-dik levél
 ýoglas ennekqm meeltatlan ees býnqs zolgalo leanýodnak benýgnanak. as
 te edqffegqs zeep fy'adtvl Jefustul en terqmtentwl. es meg waltomtul.
 Ny'erýed nekqm zent leelqknek malastýath. hogý q zent felfegenek aka-
 ratýath mýndqnbeg ¶ meg tellýeseýtheffem. Azert dýczqfegqs zeplqtele'
 ýý maria. aýanlom en býnqs feýemeth te kegýqffegqdaek. ees kqg'
 meffegqdaek alaýa. Ees kerlek tegqdet ýllenek zenthsegqs ýleýe.
 legýqn bekqseg ma en welem. mýkqppen te weled wala. mýkoron
 as te zeretq fy'adat Jefuqlh. Ees oltalmaz megh engqmeth gono'
 zeplqtbl. gýalazattwl. ees testqmnek lelqmnek wezqdelmetbl.
 rqkee Amē. |

*Ez ýmadfaag wagýon ódwozeýtenk krislus Jefusrol. mýndqon gonoz
 ellensqgqknek ees hamýs tamwknak elleno. ees towabba zor-
 nýó halaallal sem hal meg az ký aýtatqffagwal meg ol-
 waffa.*

96-dik levél.
 Igaz býro Jesus krislus iqlennek fya. te wagý vram kýralýoknak kýra-
 lýa. ký orzaglas atýa ýqlennel koronkent ees zent leelqkwel. te melto
 legý vram en ýmadfagomat hallaný. ees kqgýelmeql fogadný The mený-
 orzagbol alaa ¶ zallaal ýý marianak meheben. ýnneeth fogadwan býzon
 teqlqth. ez wýlagot meg latogataad. Zqmelyqod zerenh meg waltad vram
 ýften as te terqmtqtted zegený býnqs adamsýath. as te artatlan zent wee-
 rdnek hullafawal. The zent kecnod en ýqlenqm kerlek hogý ooltal-

A' Zographos.

'omg =
"η"

η

95-dik levél
 ūoglas ennekqm meeltatlan ees būnqs zolgalo leanūodnak benūgnanak. a:
 te edqflegqs zeep fūadtvī Jefustul en terqmtentwl. es meg waltōmtul.
 Nūerūed neqkm zent leelqknek mala:ūūath. hogū q zent felfegenek aka-
 ratūath mūndqnbē ¶ meg tellūeseūtheffem. Azert dūczqflegqs zeplqtelen
 zūz maria. aūanlōm en būnqs feūemeth te kegūfflegqdnek. ees kqgūel-
 mefflegqdnek alaūa. Ees kerlek tegqdet ūūennek zenthflegqs ūūleūe. hogū
 legūqn bekqfeg ma en welem. mūkēppen te weled wala. mūkoron zōleed
 a: te zeretq fūadat Jefuūh. Ees oltalmaz megh engqmeth gonoz zothul.
 zeplqtōl. gūalazattwl. ees testqmnek lelqkmnek wezqdelmetōl. qrqkōl q-
 rqkee Amē. |

*Ez ūmadūag wagūon ōdwezūtenk kriūtus Jefusrol. mūndqon gonoz
 ellenfegqknek ees kamūz tanqknak elleno. ees towabba zor-
 nūjō kalaallal ūem hal meg a: kū aūtatoffagwal meg ol-
 waffa.*

96-dik levél.
 Igaz būro Jefus kriūtus iūennek fya. te wagū vram kūralūoknak kūra-
 lūa. kū orzaglaz atūa ūūennel koronkent ees zent leelqkwel. te melto
 legū vram en ūmadūagomat hallanū. ees kqgūelmeū fogadnū The menū-
 orzagbol alaa ¶ zallaal zūz marianak meheben. ūnneeth fogadwan būzon
 teūqth. es wūlagot meg latogataad. Zqmelyūqd zerenth meg waltad vram
 ūūsten a: te terqmtqttd zegenū būnqs adamūūath. a: te artatlan zent wee-
 rdnek hullaūawal. The zent kecnod en ūūenqm kerlek hogū ooltal-

Digitized by Google

Ez ymadsaag wagyön ödmé-
 zeytenk kústus Jesuskol. myn-
 don gonoz ellensegoknek ees
 hamys tarmvknak ellene
 ees towabba zornyo halsaal-
 lat sem hal meg az ky ayta-
 tatossagvat meti olivassá-
 gaz byro Jesus kústus isten-
 nek fia. te wagy vram kya-
 lyoknak kyalya. ky orzag-
 laz atya istennel koronkent
 ees zent leelok mel. te melco
 legy vram en ymadzagomat
 hallany ees foggyelmest fogadny
A he menyozagbol alaa

maʒʒon engometh ʒonetlen mʒndon weʒodelmekto. hogʒ meelto legʒek
 lakoʒnem te ʒent ʒolgalatodban. Jelon legʒon ennekom te | ʒrgalnad ees
 oltalnad mʒndonkoron. hogʒ en elmeemeth meg ne haborethaffa q ʒa-
 lardʒagawal en ellenʒegom. ees en testom se kaarhoʒʒeek aalnokʒagos to-
 nek mʒatta. Erqʒ ʒogodwal kʒ meg thoreed pokolnak q kapwʒt. thore-
 ʒed megh vram en ellenʒegʒmet ees q ʒalardʒagokath. kʒkkel akarʒaak
 meg foglalnʒ en ʒʒwemnek vtaʒt ees ʒowenʒt. Halgas meg vram engometh
 tehooʒad kʒaltoth ees nʒawalas efedqʒoth. ees te kqʒʒelmeʒʒegod 97-lik levél.
 kereʒʒnek engegʒ wʒgaʒtalaʒh. hogʒ en ellenʒegʒm ʒel ne thamadʒa-
 nak en boʒʒwʒagomra. El thoretteʒʒenek ees el fogʒathkoʒʒanak kʒk el
 akarnak engometh weʒtenʒ. es legʒon aʒoknak rontafokra gʒʒʒʒʒegnek
 q thore. O ʒo Jefus. o kegʒʒs Jefus ne akarʒ engometh el hagʒnod:
 The oltalmaz te wedelmeʒ. te legʒ ennekom paʒʒom. | hogʒ te ygaʒgath-
 wan aalhaffak ellenq kʒk engomet ragalmaznak. hogʒ aʒokat meg gʒʒʒ-
 wen towabbaa qʒʒheʒʒek: Erezʒed ennekom te ʒelfegʒs ʒekeʒʒdbq. wʒ-
 gaʒtalo ʒent lelqoth, kʒ meg wʒʒlagofoha en thanaʒʒomat aʒ q ʒeenqʒʒege-
 wel. ees engomet gʒʒʒʒket aʒ q gʒʒʒʒʒegqkwel egʒʒetqʒmbe, el thawoʒ-
 taffa ees el ʒʒʒe. The ʒent kqʒʒʒʒadnak q ʒegʒʒe meg ʒegʒʒʒʒe en er-
 telmemeth. kʒ meg gʒʒʒʒ dʒaʒdalmaal engom gʒʒʒʒʒwee thegʒʒon. hogʒ 98-lik levél.
 aʒ ellenʒeg meg gʒʒʒʒtethwen .q. ereʒʒben meg fogʒathkoʒʒek Ne adʒ
 erqoth vram Jefus kerlek en ellenʒegʒmnek. de wetteʒʒenek en hatalmaʒ-
 ʒagom alaa. tegod kerlek tʒʒta ʒʒwel. tehooʒad walo kegʒʒs ʒolʒama-

tomert. k'ý 'ýdwqze'ýteed elsq embqorth te sent kqřqstfadon. Irgalmaz yrgalmaz'ý eelq 'ý'lennek eg'ý fya. yrgalmaz'ý ennekqm Ben'ýgnanak ang'ýaloknak vra. ees m'ýndqn|koron leg'ý en rolam meg emlekqzq vram Jesus boczanathnak ado'ýa. Ath'ýa isten. f'ýw i'sten. ees sent lelqk 'ý'len. k'ý m'ýndqnha eg'ý i'sten vag'ý. ees mondatol men'ýnek ees sqldnek vra. leg'ýqn nekqd qřqk d'ýczqseeg ees qřqk t'ýstqsseeg. Am̃.

Mykoron le akarz fekonnye te aag'ýadba. tahaat eloqor olwas eg'ý

99.-dik levél.

Pater no'sterth. cronk Jefusnak sent kalaalanak d'ýczeret'ý-
re. ees az sent kqřqstfanak t'ýstqssqegere. Azson'ýonk ma-
rianak haarom Idwqzleg'ý mar'ýath. Es sent qř'ýzq ang'ýa-
lodnak eg'ý Kredoth. terdon aalwan aag'ýadnak elotte.

Annak rtanna. mond'ýad ez 'ýmadfagokat.

En vram Jefusnak sentsegqs kqřqstfa'ýanak 'ýeg'ýe. leg'ýqn en welem Benignawal. ✠ Jesus kri'stusnak sent kqřqstfa'ýanak 'ýeg'ýe en mellettem leg'ý ✠ hog'ý engqmet oltalmaz'ý gonoz leelqktbl. e'ýnek .q. | 'ýde'ýen ✠ En z'ýwembe leg'ý, hog'ý en z'ýwemeth meg t'ýzteczad gonoz gondolatoktwl. ✠ En kqřn'ýblem leg'ý. hog'ý engqm meg tarcz ees meg qř'ýz. pokolbel'ý saatannak m'ýndqn hatalmassagatul ees m'ýndqn gonoztul: ✠ En elqpttem leg'ý. hog'ý engqm w'ýg'ý az te sent akaratodra. ✠ En sqqlqpttem

legý. hogý engom meg aalgý. ees wýggý engom az zýz marianak q fýa-
hoz. hogý en lakozsam qwele qrkwl qrkkee. Amen. ¶

I m a d f a g h.

100-dik level.

Jefus krisufnak sent kqrqstfaýanak gýqzqdelmenek mýatta. meltoltaf-
seek wr mýndqnhato iñenfeeg meg aaldaný ees qryýný engqmet .q. solga-
lo leannýat Benignath ez eýnek ýdeýen ✠ Atýanak ✠ ees fýwnak ✠
ees sent lelqnek neweben. Amen.

I m a d f a g.

OVram Jefus krisus. wefd az aldomaañh en ream solgalo leanýodra.
melý aldomaffal meg aaldad te sentsegqs anýadath zýz mariath. ees az
sent apostelokath. mýkron fel meneel az olýwetým hegýrql mýnd az
te sent atýadiglan. Idwqffeg egýeffeeg. ees aldomas ýqýqn ennekqm en
vram Jefus kriftoftul. Atyaanak ees fywnak ees sent lelqnek ✠ al-
domafa legýqn ez eýel. ees mýndqnkron en teñqmmel lelqmel. Am̄.
Legh etolzor kezed fel emelwen moudýad. Vram mýndqnhato vr ýñen-
feeg. te kezeýddben aýanlon az en lelqmeth: Amen: .1:7. 13. ¶

II.

VEGYES TÁRGYU RÉGI MAGYAR IRATOK.

CCLXXVII SZÁMMAL.

IDŐKÖR: 1600-ig.

Mutatják a' XVII. században,
midőn írástudásra világiak is többen kapának,
miként eredezett életi közdolog, írásban mind inkább magyarul,
mint folytatá vagy kezdé sürűbben, kormányzéki, vármegyei,
városi, haditiztség hivatalosan úgy vinni tárgyait.
'S e' fejlekezett nemzetiség „hiteles-helyeket“ is, nem mindig
csak latin oklevél kiadására indíta.
Igy lön a' XVII. század még nemzetibb.

ÖSSZEGYÜJTÖTTE

**TÖBB KÁPTALAN, CONVENT, VÁRMEGYE, SZAB. KIR. VÁROS, MEZŐVÁROS,
NEMZETSEG LEVÉLTÁRÁBÓL,**

**MAGYAR AKADEMIAI MEGBIZATÁSÁNÁL FOGVA HIVATALOSAN
EJTETT UTAZÁSAIN,**

'S HITELÍTETT MÁSOLATOK SZERÍNT SZERKESZTÉ SAJTÓ ALÁ,

DÖBRENTAI GÁBOR,

1835—1839.

ELSŐ SZÁLLÍTMÁNY.

E L Ő S Z Ó.

Első kötetünk 's e' másod' eleje, csupán egyházi nyelvmaradványt mutat. Így inkább csak, majd kolostor moha körül vizsgálódánk, majd egyedül, ház' csendes belsejében láttunk, magyarul, csupán imádkozót, hogy a' mit szent-cgyház falai között, papja latinából nem értett, nemzeti nyelvén legalább részént vihesse közel kebeléhez. Eredménye illy fürkészetünknek nem lehet 's ezután sem lehet effélék körül, több, terjedtebb, ezen már érintett kettő-nél: 1. felfogása az egyházi műveltség hajdani szelleme magyarul előadásának, mi, mellékesebb itt; 2. nyelvünk egyszerű hasonlaga eredeztetésben; szó-szerkezeti sajátisága, elegyítetlen korában; elsikkadt gyökök ismét fellelése, mik megint mások kiszemelésére nyitnak nyomot, 's ez, dús nyelvtani dia-dal, a' szólam csinosult gazdagíthatásához.

De már e' „Vegyes Iratok“, széles Magyarországon mutogatják jeleit a' hazai szólam többféle irománybeli kibimbózatának. Királyi udvari cancellariából költteket látunk ezek között, királyi 's nádori helytartót, or-szágbíráját, vajdát, tárnokot fő 's alispánt, ítélőmestert szemlélünk nem la-tinul írva, törvény eleibe kerülhető tárgyakban, más tisztí ügyben. Várme-gyei szék ítéit olvassuk, hadirend, szepesi kir. kamara levelezéseit, Nagy-szombat és Kassa városánál több ügynek magyarul vezetését, Sopronhoz úgy bocsátott tisztiratokat, a' budai főbírónak magyar levelét, Miskolcz és Komá-rom jegyzőkönyveit. Nyelvünket éltnék leljük a' nemességnél Trencsin, Tu-rócz és Nyitra váraiban, Szepes, Sáros és Moson' megyéiben. Egy szóval, ké-pet alakíthatunk arról, miként indula meg lelki mozgalmakban, nemzeti műveltebb élet annyira, 1. hogy a' győzelmes ellenség' zultána 's parancsára, kénytelen lön meggyőzöttjének nyelvét, mint az országban főbbet, gyakran választania, mit Musztafa budai pasa még 1. Maximilián 's 1. Rudolf kirá-lyokhoz is tön; 2. hogy „vendég népeink“ már összeolvadásra nevedekének, 's ha, meg nem szakasztja ezt a' XVIIId. százszak vége, régóta egy nemzet-tömeggé huzták volna össze csupán magyarul szóló törvények az e' hazabeli sokféle népet.

Ezen „Vegyes Iratok“ hát már nem egyedül írásmód megkísértge-tései látásánál, szavak körüli grammatikai egércsélésnél hagynak, hanem kö-vetkező érdekűek is. 1. Kivehetni belőlük a' XVIIId. százszakbeli lélekmi-veltség fokait, nyelvnek társalgásban mikép divását, házi életet, erényt, szokást, egyszerűséget. Egyik irat másikának segíti ezekben felvilágítását. 2. Magyarba latin szavak' inkább elegyítését csak, a' XVIIId. százszak végne-gyede felé, mert, latinul bővebb tanulás csak akkor kezdetett. Minél ele-gyítlenebb a' magyar irat, annál régibb, hajdanábban kevesebb volt a' lati-nul tudó világi ember. 3. A' törvényi műszavak igen nagy jelentékenységet, mellyek bizonyosan még a' latintalan korból szállának alá 's így deák törvény mellett is divatoztak. 4. Kormányzást-vittek' hivatalos irataiban dörgés he-

IV

lyett nemes csendet érzünk; kimélő észreadás, inkább becsületérzésből eljárás kívána serkenteni. 5. Hisztóriai adatul is több szolgál ezen iratok közül, vagy vármegyék zászlóaljai ügyét, átaljában régi táborozatát mutatván, vagy a' főnemességnek városokkal közlekedéseit viszonyait 'sth. Részletek csillámlanak itt elé, házi bennső létel dolgaiban, miket eddig, több történetírónk, minduntalan csatákat irdogálva csak, királyok életirásait festegetve egyedül, nem eléggé tudott, csekélységül nézett. Pedig az azoknál nem egyebet harsogató, csak olyan munkáju, mint az volna, ki egy év' napjainak akarná leírni folyamait, 's csupán in nepekről beszélne. Hétköznapi' műve teszi egészé az évet, néplelkület rajza fejté elé, hol ereje hol bibije az országnak. 6. Olly sok helyen, ma, nem magyaron többé, leljük XVII. századunkban a' nemzeti nyelv keletét, hogy akkori magyar könyvíróinknak négyszerte nagyobb olvasó v. olvastató közönségét tehetjük fel, azon 300—500-nál, mennyinél többre még ezelőtt csak 10—15 évvel, egyegy magyar munka, számot alig tarthata.

Több ilyen nemű eredményt sikert ezen iratokból, az utolsó után álló: MAGYARÁZATOK 's JEGYZETEK mutogatnak. 'S minél számosabbra tehetünk szert, annál oszlathatóbb lehet azon köd, melly alá és mögé a' hajdani magyar nyelvü 's írásu életet, latin okleveleink halmának látása, latinba örült némelly pap íróink tulzott hitegetése tolá, sőt voltát egészen tagadá. Talán épen, szegletkötő főkapcsot küldene az, kinél egyegy régi magyar irat van, ha rejtekéből az akademiával közlené. Külön magára ollyan szelvény, csekélységnek tetszhetik 's nyilván azért hánytak el sokan affélét; összezetben állva többel, tisztább következtetést villanthat elé.

Hol jártam ez ide sorozttakért, mint kelle kikeresgélmem a' darabkákat annyi bajjal sok-sok latin 's német közül, miként a' Duna 's Körös nagy és áradó folyóinak porondaiból az aranyász mosogatja ki aranyporait, eléadák jelentéseim az Évkönyvek IIId. kötetében 's fogják, következőkben. Itten, csak egy-két szót.

Első utazás 1835. Octóber, November.

Jászón dolgoztam 1835. Octóber 16d. ——— 28dikáig. Segített B. Fischer Norbert subprior, conventualis, és Fedák Pál jegyző. Kassán octób. 30d. — november 13dikáig. A' város levéltárában együtt keresgete velem egy-két napig, Styller Leo, főjegyző, Ujházy Lajos aljegyző, Szidor Antal praemonstrati kanonok 's professzor, Kovacsóczy Mihály; A ba új megyeében Kliestinai Klestinazky István levéltárnok; Sz t á r a y grófokéban, Ertlő János hites ügyvéd levéltárnok. Miskolczon november 17—19dikéig, hol Borsod vmegye levéltárában az iratokat velem Pósz József levéltárnok közlöt, a' városéban Vosics Ferencz aljegyző. Gyöngyösön, a' sz. Ferenczesek könyvtárából némellynek megnyerhetése iránt p. Magócsy István guardiannal november 20dikán végeztem.

A' Jászón kijelelttek' igen csinos, hitelített hasonmásait Richter Alajos praelatus és a' convent, kedveskedésül küldötte meg B. Fischer Norbert

levele mellett, 1836. Januarius 30d. A' Kassán lelttekéit részént magammal hoztam, részént később kaptam meg, leiratásukért az akadémia fizetvén. A' t. n. Borsod vmegyeiek, Szathmári Király József első alispán ur elintézéséből, ismét kedveskedésül, 1836. Februarius 22d. érkeztek hozzám, levelének, hitelítésre nézve ide tartozó soraival: Tekintetes kerületi Bízós Ur, Örömmel vettem, mult évi karácsonhava 17dikén 's e' folyó hónap 11d. hozzám utasított becses leveleit . . . . A' megye levéltárából kimásolt régibb magyar iratokat, mellyek' kikészítését főjegyzőnk hosszas betegsége késlelteté, most már a' várt bízós Fodor Ferencz ur viszi. Tapasztalt becses barátságába zárt igazi szíves magyar tisztelettel vagyok Miskolczon, Bőjtelőhava 17d. 1836. . . . alázatos szolgálja, Szathmári Király József mk. Miskolcz városa küldeményeit is, legyen szíves az olvasó, főbirájának egy 's aljegyzőjének e' két leveléből kivenni: I. Tekintetes Ur, Budáról Julius 5dikéről főbiránkhöz intézett becses levele, velem közöltetvén, sietek válaszolni, miképen városunk levéltárában találtató legrégibb, jegyzőkönyvekből kívánt adatok, városunk költségén, leleszi érdekesült főjegyző Novák István ur által mai napiglan is másoltatnak; olyanok, mellyeket érdeklőbbeknek talál, hasonbetűkkel, többiek mostaniakkal . . . Szívességébe ajánlott vagyok Miskolczon Julius 30dikán 1836. Tekintetességédnek tisztelője Vosits Ferencz, Miskolcz városa aljegyzője. II. T . . . ur, Miskolcz városa régibb jegyzőkönyvéből, nevezetesen az Isó kötetből kívánt adatokat Főbiránk T. idősb Tomkaházi Tomka Miklós urnak hazafiúi lelkes indulatából és a' városi tanács rendelkezéséből egyedül a' város költségén lemásoltatván, jegyzői aláírással erősítve: ezennel küldöm. Mit nyelvünkre 's a' honi történetekre nézve érdekesnek láttam, annyival inkább mindent leirattam, mivel az ezekről jegyzések olly eredetileg tiszta magyarságuk, mint tiszta magyarok e' városnak régi törzsökös lakói. — A' város jegyzőkönyvei 1769-ig, a' 6d. kötetig, de ezen innen is, maig' folyvást magyar nyelvű iratokkal telvék; azon megjegyzéssel, hogy a' mint a' város' jegyzői deákosabb emberek voltak, magyar nyelvű bégjegyzéseikbe is több deák szót keverték; és, hogy a' perek 1800nak elejéig részént magyar, részént deák nyelven hozott ítéletekkel döntettek el. Latinra tehát a' bégjegyzések soha sem fordultak. Egyedül az élet és természetények, különös vásári árakról készített könyvben szemlélem, hogy a' bégjegyzés 1785beli octóberen kezdve 1789ki decemberig német nyelven, ez időtől pedig 1791beli májusig magyarul, majd ekkor kezdvén 1796diki decemberig deákul történtek alkalmasint a' város jegyzői' szeszélye szerint . . . . Miskolczon Aug. 12d. 1836. Vosits Ferencz. III. Tekintetes Táblabíró Ur, Mult Julius 5d. hozzám utasított uri levelét, illő tisztelettel vévén, közlése mellett városunk első aljegyzőjének Vosits Ferencz uramnak azonnal kötelességébe tettem, a' kívánt régi iratokat Miskolcz városa levéltárából 's jegyzőkönyveiből haladék nélkül írja vagy irassa ki . . . mellyeket 14 különiratban iderekesztve, ezennel van szerencsém megküldeni . . . Megkülönböztetett tisztelettel . . . alázatos szolgálja, idősb Tomka Miklós, szab. Miskolcz városa főbirája.

~ Másad utazás 1836. Május, Junius.

Rév k o m á r o m b a n a' ns vármegye és város levéltárát megvizsgáltam Május 8dikán. Abban, segített Nagyváti Vendel ur; ebben, minekutána Amtman

VEGYES R. M. IRATOK. b

VI

József főbíró ur belévezetett, Rausch József, levéltáros. A' megyeéből azonban itt semmi sem áll, mert fenn lévő jegyzőkönyve sem régibb 1619-nél. A' nem-es városéban általam kijegyzettek lemásoltatását az akademia költségén, említett főbíró úr eszközlé, miként hozzám küldött következő válasza mutatja: Tekintetes Tartománybízott Ur, Igen becses levelét . . . vévén, a' . . . pénz Rauch József levéltárnok és Zuber János irnok uraknak kezeikhez szolgáltatam. Ugy szinte megtettem a' rendelést, hogy Zuber irnok a' jegyzőkönyvekből kijelelt íveket leírja, mellyek levéltárnok ur által öszve hasonlítva, kiszabott időre megküldendők lesznek . . . Midőn becses uri indulatiba magamat ajánlom . . . vagyok Tekintetes urnak alázatos szolgálja Amtman József főbíró, Komáromban, Julius 12d. 1836.

Posonban a' káptalani levéltárt Május 31dikén velem, Döme Károly órkanonok m. akademiai tiszteleti tag és Kaszay József káptalani jegyző hánytta meg. Külön e' jegyző urnál álló jegyzőkönyveket már a' Vld. nagy gyűlésnek Sept. 11d. 1835b. tett határozatánál fogva vizsgálta volt meg Gyurikovics György posoni tanácsár és m. akad. levelező tag Octóberben, 's az ottan találtak másolatai, általa pontosan összehasonlítva, hozzám 1835. Decemb. 31dikén. érkezének. E' jegyzőkönyvekből én csak az Isó Ferdinandhoz 1527b. csatlakozottak hódolatesküjét írák ki, mellynek itt létét Borsod vmegye levéltárából is előre tudtam. A' többi említettet mind Kaszay József káptalani jegyző másolta le, 's a' m. akademia igazgatósága fizettette ki díjait.

Tek. ns Poson vármegye levéltárában Olgyai Olgyai Gáspár levéltárnok 's táblabíró ural semmit sem találtunk 1600-zig magyar nyelven lévő.

Sz. kir. Poson ns városáéből most is várom az ígérlet teljesítését.

Nagyszombat sz. k. ns városa levéltárát Berzáczy János főbíró ur nyittatá meg, 's ott Junius 2d. 8d. 11dikén adá előmbé Kaiser József aljegyző a' város jegyzőkönyveit, Urszényi Mátyás levéltár registratora, az irományokat. Az itten talált sokból néhányat mindjárt magam másoltam le, legtöbbet pedig Maklár Ferencz hites ügyvéd 's gróf Zay Károly ur titkára, és említett Kaiser József ur, mind hazafiságból, mellyeket hozzám barátságos levelezés közben, csomónként pontosan küldének.

Gróf Zay Károly cs. k. aranykulcsos ur maga vala szíves, jóni szálásomra Junius 2dikán 's megelőzni azzal, hogy nemzetségének Zay-Ugrócson lévő levéltárából már kiszedette a' m. akademia számára, az 1545nél kezdődő magyar iratokat. Szerencsém volt azok másolatait 1836b. már Augusztus elején, 1597-tig 81 darabban Maklár Ferencz által vennem.

Harmad utazás 1836. Augusztusban.

Palotán Veszprím vmegyében, gróf Zichyek levéltárából volt kisedésekben Aug. 12d. — 18dikán dolgoztam. Gróf Zichy Miklós ur, magavette ki nemzetsége levéltárából a' m. akademia célait előmozdíthatókat 1600-zig, mellyek közül én 35-nek vettem mássát, 's el is hoztam mindjárt magammal.

Negyed utazás, 1837. Octóberben.

Minekeltötte Sopron vmegyébe Csornára indultam volna, Gyöngyösy Pál prépost urnak, egyik becses válaszát onnan, 1837beli Martius 30-dikáról, másikat Május 12dikéről, vala olvasnom öröömöm. Azokból ide, következő pontok tartozók: I. Tekintetes Ur, különös figyelemmel tisztelt uram, . . . Levelét a' csornai levéltár iránt vévén, mind magam, mind káptalanom lectora, az egész levéltárt jegyzőkönyveivel együtt vizsgálat alá vettük . . . Igaz ugyan, hogy e' levéltár pecsété Zsigmond királytól költ 1393ról, de az itt fennmaradott expeditiok nem előbbieik 1500-nál, 's így hát Kazzai Karácson végrendeletének melly innen 1413ban adatott volna ki, semmi nyomdoka. A' hiány onnan, mert lefolyt zavaros századainkban Csornát is többféle viszontagság érte, 's a' levéltár is mindannyiszor, bátorságba, egy helyről másikra vitetett, míg végre a' tekint. Győri káptalanhoz jutott, 's onnan szerzetünknek felséges Ferencz fejedelmünk által lett kegyelmes visszaállítatása után, azt, pecsétével együtt kezünkhez vettük. 'S a' hiánynak az is oka, hogy több ízben megszüntetvén a' szerzet, *collatione mediante* e' csornai prépostságot világi papi méltóságok bírták . . . Tisztelettel maradok . . . alázatos szolgája, Csornán Martius 30d. 1837. Gyöngyösy Pál csornai praelatus és prépost. II. Tekintetes Ur, . . . Itteni hiteles levéltárunkban előbbi nyomozásunk főbbkép Kazzay testamentumára nézve, az eredeti oklevelek vizsgálatában állott . . . Jelenleg, a' jegyzőkönyveket is kettőztetett iparral vévén lapról lapra vizsgálat alá, 1500tól 1600-ig, magyar beírásokat 1561, 1572, 1585, 1593 évekből találtunk, nem különben egy pár magyar emlékiratot töredékben. 1600zon kezdődő jegyzőkönyveinkben egész mostanig, számos magyar irományra akadunk . . . Csornán Május 12d. 1837. Gyöngyösy Pál, csornai prépost. Midőn Octóber harmad hetében ott személyesen is megjeleném, az 1550beli jegyzőkönyvben két sornyi magyar beírás ötlék szemembe az akkori jegyző által, 1552ből pedig, Pauer Zsigmond olvasó kanonokkal, egy zálog levélkére bukkanánk, mellynek az egyik jegyzőkönyvbe vala szelet papiroskája beserítve. Ezt és az említett 1561belit lemásolám ott magam, a' többi-eket Pauer Zsigmond kanonok ur későbbben, 's ezéit szeredi Kovács János conventi jegyző, összehasonlítása után December Isőjéről 1837. azon nyilatkozással küldé kezemhez, hogy a' fő tisztelendő prépost és káptalan, ezutánra is legszívesebben ajánlja hazafiúi készségét. Decemb. 10dikéről pedig 1837b. Drinóczy György csornai szerzetes kanonoktól, kérésemre a' levéltár érclmei (fata) leírását kaptam.

Sopron sz. k. ns városa levéltárát Octóber 25 — 26dikán vizsgálám meg Schultz Pál városi levéltárnok segedelmével. Három darabnak saját kezemmél vevém mássát, a' többiét mint Schultz Pál ur szívességéből végzeteket a' város tanácsnak következő hivatalos levelével lön venni szerencsém: Tekintetes nemzetes Tartománybíztos, Táblabíró Ur, Városunk levéltárából tisztelt Uraságod által itt léte alkalmával kijelölt 16d. és 17d. század folytában magyar nyelven költ irományokat lemásoltatván, 46 darabban ide mellékelve, a' tekintetes magyar tudós társaság használatára megküldeni szerencsések lévén, abbéli ohajtásunkat bátorkodunk hozzá adni, hogy a' tekintetes társaság azokban kitűzött céljára sok érdekest találjon és hogy ez ne

b*

VIII

utolsó alkalmunk legyen a' tekintetes tudós társaságnak hazafiúi szíves készségünkkel kedveskedhetnünk. Kik nagy becsü jóvoltiba ajánlottak teljes tisztelettel maradunk fent czimzett Uraságodnak, Sopronban November 18d. 1837. kész kötelességü szolgálai szabad királyi Sopron városának tanácsa, Vághy Ferencz polgármester, Ertl Nep. János főjegyző.

Tek. ns Sopron vmegye levéltárában Marton György másod alispán ur által belévezettetése után October 25d. 26d. délest, 27dikén egész nap szedék jegyzeteket, utolsó napon Kistatai Tatay János barátom segedelmével, ki Löwőről hol plébános, hol én, utamban keresém, bėjőve hozzám. Égtében találtam hazai míveltség iránti tüztét, melly bennünket 1814b. Szombathelyen kapcsola össze. Ó vállalá magára most, a' kijegyzettekről veendő másolatoknak eredetieikkel összehasonlítását 's több izben rándula bé Sopronba, hogy azt így, Thalabér István vmegyei levéltáros ur után teljesítse. Bizonyításukat arról, pecsétükkel is erősítve látám Május 16dikán 1839b. midőn a' Póczai irtta csinos másolatok Tatay János löwői megyés pap 's táblabíró ur levelével érkezének, mellyből idetartozó sorai ezek: Szerettem kedves Barátom. A' régen várt irományok íme kezeim által jutnak Hozzád. . . . Parancsolj, barátom, akármiben, szíves készséggel teljesítem kívánatodat. A' még hátra lévőök is, hogy pontosan elkészüljenek, rajta leszek. Nem sajnálom időmet 's költségemet, ha szükséges leendek az olvasás nyomozására . . . Löwő, Május 4d. 1839. örök híved, Tatay János¹⁾. A' fenntisztelt alispán urtól pedig, a' tekintetes vmegye részéről illy levél kíséré az 1579czen kezdődő 's 1599czig 17 darabból álló gyűjteményt. Tekintetes Tartománybíztos és Táblabíró ur, Megyének levéltárában lévő 's a' tekintetes ur által kijelelt, édes hazai anyanyelvünket tárgyzó régibb Irományok már letisztázva, levéltárnokunk által betűről betűre az eredetivel összetartva 's így meghitelesítve, folyó hó elején tisztelendő Tatay János löwői plébános urnak leküldés végett által adva vagynak . . . Miután tisztelt plébános ur, ez uttal csak az 1600 évig valókat jelentette egyszerre szükségeseeknek, a' későbbi időbeliek lemásolását pedig jövő évre kívánta, a' megyei tekintetes KK és RR mostani alkalommal a' lemásolás költsége iránt felfüggesztették rendelkezéseket. Ha ezen most leküldött 's a' hátra lévő régiebb oklevelek bizonyos leküldésével hazámnak tartozó nagy kötelességeimből legkevesebbet teljesíthettem, nagyon szerencsésnek érzem magamat . . . Különös figyelemmel maradok a' Tekintetes urnak alázatos szolgája, Marton György t. Sopron megyei másod alispán, Sopronban, Május 20d. 1839.

Ugyan ezen utamban adott kezemhez Urai Ujfaluban Sárvár mellett, F. Szelestei Szelestey Sándor táblabíró ur, barátom, nemzetsége levelei közül 1559—1593 közötttről 7 darabot eredetiében, mellyeket magammal utamban Bécsbe vittem, 's ott azokat Jászay Pál m. akadémiai level. tag másolá le, ki velem e' tárgyakban mind eddig olly szíves örömet dolgozék.

1) Ezen barátom nyéré ki a' magyar akadémia könyvtára egyik diszítése végett Niczki Niczky Sándor táblabíró urtól Erdősi János újtestamentumának Sárvár Ujszigetben 1541ben kijött, 's (czimlapja híján) még elég épen megmaradott példányát is, mellyet általa 1839b. Aprilis 8d. Löwőn irt levelével, a' fenntisztelt táblabíró urnak köszönetet mondva vettem.

Ötöd utazás 1839, Aprilisben.

Elején e' hónapnak valék a' hírlebegtette pázmándi „Magány“ körül, szomorú kötelesség teljesítésében. „ÁRPÁD“ velősnylvü énekese akará, hogy életben híve lévén, mint ő nekem, holtta után én igazítsam el egyik, végrendeletét. Völgyből innen, hol egykor Bitnicz Lajos, Guzmics Izidór, Szalay Imre, Szeder Fabian, a' most említett Tatay János, Endrénél mint házigazdánál, velem mulatának, 's honnan a' kör, szíves maradt Guzmicsnak bakonybéli apáttá lette 's megváltozása után is, innen „a' most igazán Magányból“, melyet Kazinczy Ferencz méreggel hagyott el! menék fel a' Szeder Fábián szép kertészkedése által kiessé lett hegytetőre, Pannonhegye sz. benedekes convente országos levéltárába. Megnyilék ennek mind házi mind országos osztálya a' hozzám régtől fogva jó indulatu főapát és kir. tanácsos Kovács Tamás ur kész rendelésére, 's a' szerzetet illetőben, Czinár Maurus p. szerzeti titoknok nagy gonddal ada elé mindent, forgata meg velem jegyzőkönyveket, Aprilis 2d., 5d., 6d. 7d. 8d. napjain. 1001-el indul meg, miként ismeretes, e' levéltár, de magyar iratra 1600-zig, csak kettőre akadunk, XVII. százévbőliekre. Már a' XVII. százév' magyar nyomai, élénkebbek itt is. Az országos levéltárszak igen csak idébbi uj megkezdés; a' hajdanit széthányák háborús török időink, melyek e' magyar földön épen nem úgy terjesztének pusztítás után még is tudományt, miként a' Spanyolhonba csapott arab, ottan. Nálunk a' török, e' gonosz atyafi, személyt, könyvet, iralmat, épületet ugyan azon egy dűhvel rombolt össze, mint a' mérgében szemevilágát is vesztve öklelő barom. 'S az előle futhatottak leginkább csak az őket közelebből érdeklőt dugdosák szaporán, mentő turbiczába. Régi szent irat csak vala itt magyar, azt fejekben vitték.

A' magyar királysággal egy idős ezen zárdában volt levéltárnak több viszontagsága', némelly nemzeti nyelvü ó irat elmálhatása is, kitetszik majd azon munkából, melyet p. Czinár Maurus a' szentmártoni főapátokról, életírásképen most készít. Meleg nyilatkozásommal váltam meg innen: adatna ki a' fenntisztelt főapátur nyomtatásban, minden közre jöhető deák oklevelet: *Codex diplomaticus S. Montis Pannoniae* címmel, 's bár, mondám, minden hiteles helyünk hasonlót vinne véghez a' nála még fennmaradottakkal. A' válasz, biztató volt. De, abban se maradjon.

Időnk valóban maga követeli már ezt. Lehetetlenség, vagy tartóztató, benne nincs, legalább okos választás mellett. Csak mindenütt egy egy, illy összeállításon szenvedéllyel dolgozó legyen. Hisz az órkanonok ugy is tartozik tudományos buzgósággal érteni ehhez, a' melly szerzetben oklevéltan lelkét értő nem volna, készítessek. És ki, mindennel, mi e' nemzetnél volt országlás, közös jog, tanulmány, vallás, erkölcs, művészség, kereskedés, háziélet szokás' tárgyait, tettek' erét világítja. Mi nagy galiba még most annak, ki már alkotni akar, még elébb amollyan általunk Pannonhalmán 15 réfnynek mért, pedig jól megszerezve mért határjárást, Deáki és Zsigard, Felső és Alsószeli között, melly 1568ból így kezdetik: *Nos Michaël*

de Mére Locumtenens officii Palatinalis R. Hung. hosszan szétbontogatva kiszótagolni. A' nyomtatva pontosan lévőket hamar futja meg a' szem, 's akadálytalanul csap az elme éle oda, honnan a' szellem kiveendő. Mennyi még nem ismert *anyagot* lelünk Fejér codexében, mívbe alakítandót.

A' Pannonhalmán kiválogatottak másolatai hozzám 1839 Május 30kán jutának, Czinár Maurus p. titoknok levelének azokat illető e' pontjaival: Tekintetes Tartománybízott, Táblabíró Ur, Sietek a' pannonhalmi házilevéltárból kegyed által XVIII. százévbeliak közül kijelelt 26 darab irománynak, vett utasítás szerint készült másolatait, egy általam hitelesített füzetben által küldeni. Tízét magam másoltam le, a' többit irnokunk. Ezeket is, eredetieikkel betűről betűre hasonlítottam össze, 's bizonyításom áll mindenikénél. A' 16 kívánt levélke, legrégibb latán irományokból hasonmásban levett magyar szavakkal, mellékelve megyen . . . Barátságába ajánlott, különös tisztelettel maradok T. urnak kész szolgálja Czinár Maurus titoknok Pannonhalmán Május 20d. 1839. Kitetszó ebből, hogy e' másolás, mind a' m. akademia iránti figyelemből, kedveskedésül történt. A' XVII. százévbeli két darabot is Czinár Maurus titoknok szivessége iratá le vele; azokat mindjárt magammal hoztam volt.

A' nagy győri ns káptalan levéltárát Sailer György bosoni vál. püspök, nagyprépost ur elintézéséből tartott káptalani ülés határozata szerint Sütő József órkanonok ur nyájas társaságában vizsgálgattam meg Aprilis 9d. 10d. 11dikén. Ezt is gonoszúl éré török rongálás, mi miatt legrégibb jegyzőkönyvét csak 1533ból mutatja, 1594—1596 végéig nincs is, akkor Szinán pasa volt kegytelen ur Győrött, a' káptalanbelieket ó Vadsága lánczon tartá. Az 1597beli 39d. czikk szerint: capitulum Jaurinense, nunc Sopronii degens . . nyilván ott folytatta tehát megint, mostani számával VI. d. jegyzőkönyvét, melly 1617-ig foly. Itt, hasonlóan kevés vala így, XVII. százévből találhatásom, minél fogva ebben is általmenék a' XVII. százévbeliak közé, azon okból is, mivel ezek gyakran világosítják az elébbiek hiányait. A' kijelelttek másoltatása még foly, kezemhez eddig jutottokról pedig az említett órkanonok levelének e' sorai szólnak: Azon kérdését a' tekintetes urnak, hogy a' kívánt hasonmásokért, betűről betűre összehasonlítandó másolatokért járó dijt a' nemes akademia fogja-e fizetni? vagy a' nemes káptalan? az ó helyén előterjesztvén, a' nemes káptalan oda nyilatkoztatta ki magát, hogy ó azokat viselni nem fogja. Midőn tehát mindent elkészítve összesen kézhez szolgáltatni szerencsém leszen, teljes bizodalommal vagyok, hogy káptalani jegyzőknök, mnnkákhöz alkalmazandó járandósága és költsége, a' tekintetes urnak hathatós közbenjárása által, a' nemes magyar akademia részéről eszközöltetni fog. Ezen, 1567-ben latinul költ testamentomban találtató 7 sor magyar iratot, felfedezvén káptalani jegyzőnk, mint itten eddig elé lelt legrégibbet vette le legelőszer is hasonmásba . . . Szokott tisztelettel maradok, a' t. urnak kész köteles szolgálja Sütő József kanonok, Győr, Augustus 16kán 1839. Gróf Pálffy Pálnak 1650ben Szeptemb. 30dikán Stompfán pecséttel költ nádori nyílt parancsát szép hasonmásban, Sütő József órkanonok urtól 1839ben Szeptember 6d. irt levelével vettem.

Tek. nemes Győr vármegye levéltárát Bezerédi Bezerédy Ignácz királyi tanácsos első alispán ur nyíttatta meg Aprilis 11dikén, hazafisággal.

Kijeleléseim szerint ígértetett meg mindennek e' közhoni célra kedveskedésül lemásoltatása 's hitelesítése. Nem kétlem megnyerésüket.

Budán Pesten történt keresetek 's helyből levelezés által nyert másolatok,
1836—1839.

PestPilisSolt vármegye levéltárában a' tt. KK. és RR. kész engedelmével történt kereséseimet, Lócse, Debreczen, Eperjes, Szeged sz. k. ns. városai, úgy t. Szepes vmegye levéltáraiból levelezés által kapott iratokról tudósításaimat a' IIId. kötet előbeszéde fogja közleni. Ottan szólok Buda Pest sz. kir. ns. városok levéltáraitól. Miket Pesten, sorban, a' Mérey, gróf Károlyi, Kállyay nemzetség levéltárából nyerék, némellyike már e' kötetben áll, a' többije következik. — Vár a' Csáky grófok levéltárának megtekintése is, mivel az abban létező magyar iratok jegyzéke, már 1837beli Julius óta van, kéresemre, kezemnél, gr. Csáky Károly főispán, m. akad. igazgatótag ur által.

Musztaffa budai pasa eredeti leveleihez, mellyek e' kötetben 1572—1578 közötttről vagynak, Budán, szerencse vezetett.

E' források körül a' hiteles helyekre, vagy nádori kerestető parancssal utazám, melly a' nádori cancellariából díjtalan adaték, vagy JÓSEF ó cs. kir. főherczegségének a' nádornak, kit országosan kimondott nemzeti tisztelet vesz körül, különös pártfogó iratával. 'S megbízatásomat, egyes család levéltárba utaztomban is mindig tanusítá gróf Teleki József, koronaór, m. akademiái elnök ó excljának ajánlata. Így védve, illy ügyben, mindenhol szívesen valék fogadva, miért magamra nézve mindenhol mindjárt helyben legszívesebb köszönetemnek kelle gerjedezni; a' m. akademia pedig, tudósításaim megtettével, elnökileg fejezé ki majd övét, a' maga részéről. És ó általa leszen most, alaprajza' egyik pontjának teljesítése után, ezen így folydogált eléhuzogatásokból kerekedett gyűlemény egészen a' nemzeté, mert illyen ugyan, nem csak egy embercsének szenvedélyes kedvtelése. Azon közérzés, melly a' nemzeti hálát néha kifejezi, fog tehát minden jót mondogatni azon helyre, hol a' leiratás akademiái költség nélkül történt. Vagy, mivel az nem látható, kitkit saját kebelének nyugtat meg hálája, hogy tisztét a' hazához, a' mint felszólítatott, azon melegében teljesíté.

Oklevelész kívánni fogja talán, P. H. betűk' több helyen láttakor, bár a' család vagy város pecsége is ide mellékeltetett volna rézmetszeten, 's a' pecsétanyag színe mindenütt kijegyezve találtatnék! Ezzel, úgy van, egyzsersmind a' magyar czímer és pecséttan kora világítva lenne, általa pedig némelly hisztória összekötés. De azt kell megjegyzennem, hogy czimert jól kivennem, elmállás miatt, sok levelen nem is lehetett, 's a' most is látszókra nézve, külön rajzoltót kapni helyben lehetetlen volt. Velem utaznia?? Függen azonban, talán illyennek is elintézése a' magyar akademiától. Addig e' lenyomott iratok, kéznek ujjai, pecsétgyűrűk nélkül. De csak a' kéz' feje legyen tiszta 's az ujjakat ne disztelenítse vak köröm.

XII

Az iratok kelésének, efféle kitételei: *feria secunda 'stb., in vigilia anni 'stb.* sorozatuk előtt magyarul állanak, a' „Tartalom“-ban pedig a' hónapok római nevei szerint mai számlálásra szedetten.

A' 21d. 29d. lapon 's a' 39diken kezdve 51ig lévőek azért esének évsor közé azt megbontva, mivel kettőt az oda szánttak közül ki kelle vennem, levelezéseim folytában kérdéseimre világosabb adat nyertte miatt, mi azokat nem oda valókul ismerteté meg; a' többit akkor kaptam, midőn az utánok jövők már nyomtatva voltak. Akarom e' nyílt vallomással éreztetnem, miként nem türhettem volna lelken a' „csak elsimitást“ e' ravasz kecsgetéssel: hisz ezek rejtekből huzattak elé, ki hány fel ott megint mindent? elcsúsz a' botlás, való gyanánt. Az akademia többsége bizott meg, csak díszét akarhatom, effélék' lehető hitelességével. Elvem: mindent úgy mondanom, miként leltem, kész lennem újabb felvilágítások folyvást elfogadására 's csak ott állanom meg, hol az igazi pontot, mint a' reszkető magnestű, végre megtalálom. A' 273d. laptól 335tig folyók, épen csak utóbb érkezésük tekintetéből vétettek „Szerzelékül.“ Fussa meg olvasónk a' „Tartalmat,“ ott mindent sorában talál.

Végén álló MAGYARÁZATOKRA 's JEGYZETEKRE nézve, itt elől egy kis jegyzetemet, azon esetre, ha ezt mondaná az azokat talán figyelmére méltató: szerkesztő ur, ugyan azont ismételtgeti feledéssel, hogy arról már szóla.“ Bocsánatot. Egyik főczél lön itt: a' magyar nyelv hajdani divatának is kijelése. Ha különkülön az adatokat ugyan azok okok világíthaták fel még jobban, el nem feledhetém külön külön is azok eléhozását.

Budán, Junius 8d. 1840.

DÖBRENTÉI GÁBOR mk.
szerkesztő.

TARTALOM, ÉVSORBAN, 'S NYOMOKRA UTALÁS.

Lap.

Iső LAJOS ORSZÁGLATA, 1342—1382.

1342—1382. Királybirói vagy királyi falus ispán és rendőri nyomozó eskütszék tagjainak esküszabványa . . . . . 336.

Ehhez tartozó magyarázatok 's jegyzetek. Ezekben figyeltetés arra, hogy annak részei még régibb időbeliek. Sigmond király idejebeli deák eskü magyarra fordítása Veres Balástól. A' „corpus juris“ 1584beli kiadásában, írásmódja még közelebbi a' régihez, az időbbiek mindig hibásabbak 337—347.

Iső MÁRIA ORSZÁGLATA, 1382—1387.

1386. Két sor rím, mellynek fakadta ez évre azért tétethetik, mert efféle most is hamar kél, p. o. vármegyei tisztujításkor, országgyűlésein . . . . . 364.

Az anjoui ház korában több magyar irat is kelhete. 1347. előtt Nagyváradon tanoda. 1367b. nagy Lajos tudomány-egyetemet alapít Péccsett, mellyben azóta Mohács vérsznapjáig évenként két és négy ezer között a' tanulótság száma. Csupádon csupa deák emberré lett volna-e minden világi, apróbb házi jegyzeteiben is? Azon kisebb iskolák, mellyek a' kolostorokban állítottak 's a' püspökségekéi, hasonlóképen ereszttetének ki írni tudót. Több jöve ki amazokból olyan is, ki eleinte barátta szánta el magát, de majd egyébhez tört ki belőle kedve, mint ma, 's tanulmányát életbe vivé. Latinul nem értők számára ilyen íra osztán menedéket 'stb.

SIGMOND ORSZÁGLATA, 1387—1437.

1388. Mai ó Budán Sigmond alapít uj tudomány-egyetemet. Íráshoz tudás így megint szélesebbül. Sigmond majd több európai országot bekalandoz, vele több magyar jár, látja külföldiek iratait, 's miként becsüli a' tudósokat királya, mi, az észre itt is hatással van.

- 1391—1395 között nyom az *Agenda* magyarra fordításához, minek azonban évéhez még biztosabb kifejtés kívántatik . . . . . 370.
1403. Sajó szentpéteriek végezése boraik kiárulása felől, eleje 's befejezése hasonmássával . . . . . 1.
- Magyarázatok 's jegyzetek ehhez . . . . . 347—354.
- 1416 előtti. Orvosi rendelmény mell baja ellen . . . . . 4.
- Weszprémi elészámlálván magyar udvari néhány orvost a' XI—XVd. százévből, 1366tól 1419czig voltul Démény Lászlót említi. *Succ. Medicor. Hung. biographia, Centuria altera, Pars prior. Viennae 1778. p. 65.*
1423. Vér András menedéke v. nyugtatványa. Nem mutatja e' kötet, mert Jankovich Miklós tiszteleti tag kéré ki magának a' gr. Teleki könyvtárból, hogy azon kötetbe tehesse, mellynek hazafiságból saját költségével ajánlá kinyomtatását, 's a' Jászay Pál levelezőtag által híven levett másolat ennelfogva, neki adatott. Ide azonban azért sorozám, mivel Jászay Pál, mind az e' jelenkötet 348d. lapjánál lévő „Magyar helyesírási példányok 1264—1480-ig, vagy „régí magyar írásmód mutatványai“ közé kiírta végét: „1423. adatot ýenvben kýf karacjon estin“, mind értekezésében a' sajoszentpéterei végezésről, (l. Magyarázatok és Jegyzetek 350d. lap) 1423ból hozza elé Horvát István ellen, ki a' Tudom. Gyűjtemény 1835beli Vd. kötete 99d. lapján, Cornides után 1473ra gondolá okaival tehetni.
- 1425b. nyom Esztergomban volt iskolához. 1435b. Bártfán már állotthoz. 1439-ből posonihoz. *Wallaszky, consp. reip. litterariae in Hung. Budae 1808. p. 115—116.* Az ezekben és alább kijegyzendő tanhelyeken voltak említetnek nyilván 1458 és 1514beli törvényczikkben és 1494—5ből az udvari számadásban *Scholares* névvel 's itt különösen: *Scolaribus Scole maioris Secclesiens. 3. f. . . . . 369.*
- 1437—1441 között Bálint és Tamás két clericus Moldovában az ó testamentom néhány könyvét fordítja. *L. R. m. nyelvmélekek Isó kötet.*

Vdik LÁSZLÓ KIRÁLY, 1444—1457. HUNYADI KORMÁNYZATA 1446.

1446. Hunyadi János kormányzói esküje, 4 féle másolat szerint. Ennek régibb
- VEGYES R. M. IRATOK. c

- eskühez alkalmazása, nagy részént az 1342 — 1382 közöttiből vétele, 's mindenikben szószerkezet még a' „temetési beszédből 's könyörgésből“ . . . 354—359.
1452. Belkeny Péter záloglevele mi szerint Székely Gergelnek adá el, jószágocskáját Szász somboron Doboka vmegyében. . . . . 359.

E' helyről, Hodor Károly, „Doboka vármegye esmertetésének, Kolosváratt 1837, kijött 743d. lapján így ír: Szász Zsombor. Hajdani váráról emlékezetes népes falu. 744d. lapján: 1481b. Szilágyi Justinának Sombereki Erdélyi Jánosnének rész jószágá volt itt. 1508b. mint részjószágot birták Székely nemesek, kiknek egyenes maradéki ma kolosvári polgárok. (E' záloglevél tehát a' Székely családnak még régiebbi ott birását mutatja). 43d. lapján említi a' Doboka vmegyei volt birtokosok között: Székely (Szász Zsombori és Borosjenei gróf) családot.

1456 előtt néhány évvel Batori László az egész bibliát 's több szent' életét te-
szí által latinból magyarra. *L. itt, Kinizsyné imádsági előtt, XVII. lap.* E' Batori, tanulásra járt künn külföldön is, mert a' honi akademiákon kívül, elébb, most és később, Páris, Róma, Pádua, Bologna, Ferrara, Bécs, Prága 's több város tanintézetei hivatagák a' magyar tudvágyat.

ISÓ MÁTYÁS ORSZÁGLATA 1458—1490.

1458. Mátyás' királlyá választatásakorí rímtöredék nyoma . . . . . 358.

1 4 7 2 ELŐTT.

CESINGE JÁNOSTÓL: MAGYAR NYELVTAN. De hová lett? Talán csak kéziratban forgott még, mivel már elveszettül emlité 1588b. Joannes Decius Barovius, ki, azért tudhata bizonyost e' nyelvtan volta felől, mivel maga is ada ki efféle munkát: *Löbelius adagiorum latino ungaricorum* czimmel. I. Bod Péter M. Athenás, az olvasóhoz, és Detsi Tzímor János, cikk alatt. Így: Horányi Memor. P. I. p. 497.

1465. Isó Mátyás, a' Sigmond által mai ó Budán a' társas káptalannál kezdett, hanem már elhanyaglott akademia helyett, a' budai várban? állít ujat. *L. Kaprinai Hung. diplom. temporibus Mathias R. Hung. 1767. p. 71—72. Ferrarius p. 540. Heltai, m. krónika CCV. rész.*

1466. A' 4 evangelista fordítását Németi György, Tatroszon másolja le. (Tatrosi másolat v. müncheni codex.) *L. az Isó 's III. d. kötetet.*

1467. Posonban akademia v. studium generale indul, Mátyás k. vagy Vitéz János által-e? vagy együtti munkából? nem itt helye. *L. Wallaszky, p. 106—109. Belnay Hist. literar. bonarumque artium in Hung. 1799. p. 37. Podhradezky Tud. Gyűjt. 1831. III. köt. 37—40. I. Lerokkan II. Ulászló idejében: L. Schier Memoria academiæ istropolitana 1774.* Nincs nyomunk arra, hogy ez akademiák magyar nyelv tanítását is üzték voina, de a' bennük tanulttakkból úgy-e bár? vármegyék városok tisztei is válának 's ezek ne alkalmazták volna-e deák betűiket magyar íratokra is? . . . . . 372.

1478. Mátyás k. egyháznagy gyűlést tart Posonban, 's az Agenda hiteles fordításának indítója. . . . . 370.

Gerébnek erről 1478b. irt levele másolatát gr. Teleki József koronaőr, m. akadémiai elnök ő exclja 1839b. Aprilisben közlé, velem.

1484?

LEGESLEGELSŐ SAJTÓMŰ MAGYARUL, NORIMBERGÁBAN, mellyről másutt bővebben.

1486. Albert apát levelkéje Tihanyból Máramarosba . . . . . 359.

1489—1490 körüli. Siralomének Both János veszedelmén . . . . . 39.

Magyarázatok 's jegyzetek ehhez . . . . . 362.

Hidik ULÁSZLÓ ORSZÁGLATA, 1490 Szept. 11d.—1516. Mart. 13d.

1490. Emlékdal Mátyás k. halálára. Hasonmásban is . . . . . 5.

1490. körüli. Sz. Lászlóra irt deák hymnus utoljának fordítása. . . . . 6.

Magyarázatok 's jegyzetek ehhez és az elébbihez . . . . . 363—368.

1490. Székesfejérvárat főbb iskola, mert ennek tanítványai ez évben Iső Miksa cs. vitézeit rohanák meg fegyveresen, midőn azok e' várost elvevék, 's illy tűz, már legénykéket szállhata meg. Tubero, *ludus literarius*nak írja, *libr. III. §. 7.*

1492 óta magyarok tanulni járnak 1558czig a' krakkói akademiába, mellyet Hedvig, nagy Lajos leánya 1388b. kezde. *L. Regestrum bursae cracoviensis Hungarorum. Budae* 1821. Ezért jelen meg majd Krakkóban, több magyar könyv. *L. alább és* 392, 394. *lap.* 'S csak az íráshoz tudást is, ezen tanulók nagy száma mind inkább terjeszté. A' Hd. Ulászló korából eléakadott magyar kéziratok tehát azok által nem különben szaporodhattak . . . . . 374—375.

1494—1500 közöttiek. Latinul hártján költ oklevelekre, tartalmaik magyarul feljegyzése. Legrégibb magyar iralom a' jászói convent országos levéltárában . . 40—41.

Két sor hasonmás is ezekből, a' 40d. lapnál. *L. Hasonmások összezete.*

Ide tartozó magyarázatok és jegyzetek . . . . . 368.

1495. Budán-Pesten, hihetően, kisebb iskola' nyoma, Ernust püsp. udv. számadásában áll: *Decimo nono Julii, Scholaribus Budensibus et Pestiensibus dati sunt 1½ f.* 369.

1504. Bezerédy György levele Szalay Ágostonnál. . . . . 7.

1500 és 1505 közötti? Fohász a' kereszthez. . . . . 7.

1505 táján 's azon innen Szegeden és Lippán iskola.

1506. Paksy Pál jegyzete. . . . . 8.

1506—1519 között készült 's eddig eléakadott szentegyházi magyar iratok közül néhány, itten csak világításul . . . . . 375.

1508b. *Stephanus de Kayar* írja, *ex schola Papensi* „scholastici mei pene omnes diffugierunt aut mortui sunt „mirigyhalálban, tehát Pápán iskola, hihetően a' sz. Ferenczeseknél. E' levél van, Podhradczky József gyűjteményében.

1508. Atyai keservszó, Paksy nemzetség jegyzőkönyvében. . . . . 8.

1510? 1510. Jegyzék 3 falu adója felől . . . . . falu adója . . . . . 8—9.

1510. Emlékjegyzet osztályról . . . . . 9.

Magyarázatok és jegyzetek, e' Paksy jegyzőkönyvből lévőkhöz . . . 368—375.

1510. *Nov. 5dikén.* Szalkay László deák Erdélnek és Máramarusnak kamaraispánától válasz Bánffy Ferenczhez. Legrégibb m. irat. a' Károlyi grófok családi levéltáráb. 9.

Ehhez magyarázatok és jegyzetek. . . . . 375—379.

Későbbben nyomtatván e' tartalomsort, mintsem Szalkai Lászlóról a' Magyarázatok és Jegyzetek 375—379 lapjain állókat, ide még többet csuszathatok róla mint költőről 's tudósok pártfogójáról, mihez adataimat azóta Bécsbe történt utazásomkor, Junius 30d. 1840. a' csász. udv. könyvtárban szedtem, hol a' 377d. lapon említett A. K. (nem A. H.) az az Kurx Antal idézetét enszememmel vizsgálám meg nem csak Denis *Buchdruckergeschichte*-jében, hanem ennek forrásában is; hol egyyszer'ámind több félét kijegyeztem, a' mi, Ild. Lajos, János király 's I. Ferdinand király néhány évét, vagy tudományos vagy nemzeti vagy politikai tekintetben világítja, ilyen:

1. Sancti Cyrilli Archiepi Alexadrini de Animae decessu deque ejus vita altera sermo, C. Vrsino Velio interprete &c. '11 ½ levélnyi, 4ed rétb. Viennae M. D. XXI. Ajánlá ezt Vrsinus Velius, D. Stanislae Epō Olomutzeñ &c. 's így szól „Neque vero sui desūt Mecēnates Pañonie. Quid enim liberalius: qđ doctius? qđ sapiētius Ladislao Salcano archiep̄ colocēsi (így) Reverē, cuius muniticentiā nemo nō pbat eruditionem admirat, sapientiā 'denique incredibilē obferuat. Apud eos ipfos Pañones uel hoc nomine eminenter clarescit Stephanus Verbetius vir doctorum amantissimus et ipse literar. studijs peculiariter addictus.

2. Caspari Vrsini Velii Germanis (így) Slesii Poematum libri quinque Basileae M. D. XXII. 4 rétb. Elegiái után van: Epirgrammaton liber 's ebben: Ad ampliff. D. Ladislaum Zalcanum antistitem Baciens. (így).

Regia cum tractes Zalcanē negotia solus

Nec tibi luce quies, nec tibi nocte uenit.

Ipse tamen uersus et docta poemata condis

Miror inauditae dexteritatis opus. 'stb.

Ab eundem.

Quaelibet Augusti felicia dixerit aetas

Secula temporibus praetuleritque suis:

Quod Moecenatem datumque tulere Maronem

Altius haec aetas quod modo laudet, habet.

Zalcanus largitur opes et proemia doctis

Nec patitur uates rebus egere pios.

Aonijque satur laticis, palmaria seruat

Inter Apollinei nomina prima chori.

Idem Moecenas idem Maro temporis huius

Vnus hic amborum prestat utrumque decus.

3. Nenia Sereniss. Dominae Mariae Reginae Pannonior. de obitu Sereniss. Dominae Elisabethae Reginae Danor. sororis dulcissimae Casparo Vrsino Velio authore. Ejusdem ad diversos diversa Epigrammata. Joan. Singrenius viennensis typographus excudebat Anno M. D. XXVI. Ajánlotta ezeket, Vrs. Velius: Clarissimo ac Egregio Viro Domino Benedicto Bekenio Pannonio Protonotario Palatinali, 's több között így szól . . . . nugis

meis, Reuerendiss. et amplias. D. Ladislai Salcani archiepiscopi strigoniensis versus tametsi perpaucos operi tam minuto et non ita magni precii consulto praefixi, quos ille . . . ím itt áll, a' mit Kurz Antal szerint csupán Denis utáni idézetből már a' 377d. lapra, eddig: *minime desse*, tettem. 'S az után áll még itt; Quis vero est, *modo sana sit mente ac iudicio praeditus*, qui non admiretur Salcanum arduiss. negociis gravissimisque laboribus iam inde ab ineunte aetate continenter occupatum domesticis studiis tantopere et succisivis horis quae illi paucissimae propter infinitam rerum administrandarum vim et molem contigerit, profecisse, ut nulli praeterea rei deditos quam ingenii culturae bonarumque artium exercitationi ipse insigniter antecellat, 'stb. Erre, Verbőczi dicsértetése következik. Majd Szalkai és Vrsinus Velius verseinek pedig, melyek minket illetnek, czímei ezek: Ladislai Salcani archiepisc. Strigon. ad Serenissimam D. Mariam Reginam Panno. extemporalis consolatio. Ejusdem de felicissimo puerperio Sereniss. Dominae Bonae Reginae Poloniae. Ad Ladislaum Zalcanum. Aliud ad eundem. Aliud. Aliud. Aliud. In Regem ejusdem Rev. D. Archiepisc. Ad eundem. Salcanus Vrsino, Vrsini responsum. Ad Salcanum. Ad Magnif. D. Stephanum Verbetium regni Vng. Palatinum. Ad eundem. Ad eundem. Ad Reu. D. Stephanum Brodericum ep̄m syrmensis. et incl. regni Hung. cancellarium. Ad Magnif. D. Jo. Antonium Baronem Burgi Nuncium apostolicum. De clariss. viro Benedicto Bekenio. Ad optimum D. Virum Emericum Calnai regium secretarium, 'stb. Megemlité egyébiránt ezeket Jankovich Miklós, I. C. Sallustius Cr. Szentgyörgyi G. Magyarázásával 1. kötet. 1811. Bévezetés a' Classicus szerzők esmeretébe, 112. 119. 121. lap.

4. Iső Ferdinandnak Insprukból 1826b. Szept. 7d. Szalkai Lászlóhoz deákul költ levele a' Gévay Antal által kiadott igen nevezetes adatokat megismertetett e' gyűjteményben áll: *Urkunden und Actenstücke zur Geschichte der Verhältnisse zwischen Oesterreich, Ungarn und der Pforte*, 1838. pag. 2. Hallá már Ferdinand akkor a' *clades mohacsiana* hírét, de nem tudta volna még, hogy Lajos király és László primás is elesett, azért ír a' Szalkaihoz: *Cum vero in confesso sit Dilectionem vestram primi et nominis et loci esse apud Serenitatem suam*, azért el ne hagyja Lajost, majd ő (Ferdinand) is segíti! Későn!

Jegyzés. Miként ez okiratok kiadvák legelőszér, többféle világitásra szolgálándókul, úgy kellene ujonnan lenyomatni a' felebbi 1. 2. 3. alatti példányokat, még ezekkel együtt, a) Monosticha Casp. Vrsino Velio, adjuncta sunt praeterea epigrammata quaedam selectiora. Ezek között: Ad D. Thomam Agriensem ep̄m et Regn. Hung. Cancellar. Ad D. Nicolaum Gerendi ep̄m Transylv. Regni Hung. Quaestorem. Incl. Regis Ludovici epitaphia. Excus. Viennae M. D. XX. VIII. b) Georgii Logi Silesii ad Ferdinandum Regem Hendecasyllabi, Elegiae, et Epigrammata, mik között van: Thomae Nadasdeno, Stephano Broderico, In Joannem Zapoliensem regnum Pannoniae per uim et scelus affectantem. Ad Thomam Zalahaza episcop. agriensem epistola. Ad Stanisł. Tursonem episc. olomuc. De Joanne Zapoliense ad Tockai arcem profligato. In Joannem Zapoliensem. In Eundem. Paulo Strigoniensi Archiepisc. Ad Nicolaum. Gerendi episcop. Albensem. Ad G. Vernerum et Valentinum Ecchium. Ad Thomam Nadasdenum. Epitaphium Ludovici Pannoniae et Bo-

hemiae Regis. Epitaphium Bornamissae. Viennae, Silesius excudebat M.D.XX.IX. Ujjonnan lenyomatni ezeket azért kellene, mivel az akkori magyar, ausztriai, sziléziai műveltség embereinek egybe köttetésüket mutatják, 's literaturai fejlődésünk előadója, fokításra nézve könnyebben venné hasznukat. Történeteket oknyomozva író elválasztja náluk tetteken épülő valótól a' költői szeretközést, ajándokért irt feldicsérést vagy legyalázást, főként megveti Vrsinus Velius azon hullámos hízeltetését, hogy Szalkai egy személyben lett volna Moecenas és V. Maro., 's itt mindjárt Szalkayról még nyíltabban mondhatjuk azt, hogy költői esze könnyű volt, miniszteri silány, erkölcsi jellemét pedig a' római nuncius maga festé.

1511. Somlyó vásárhelyi urbér megerősítése, az oda Szegedről által tett praemonstrati apáczáktól. Reáakadott Jászay Pál levelező tag, 's közlé velem nyomát Julius 10d. 1840. Bécsben. Megnyervén tőle majd másolatban, közöltetni fog. Fennlétét addig is ide, figyeltetésül tevé . . . . . 10.
- 1511? *Januarius* 26d. Mikó Balás levele Nagymihályi Jánoshoz. Legrégibb magyar a' Sztáray grófok levéltárában . . . . . 10.
- Magyarázatok szólnak erről . . . . . 379.
1512. Drágffy János levele Karoly Istvánhoz . . . . . 42.
- Waltherr László és a' szerkesztő egy egy észrevétele ehhez . . . . . 380.
1515. Gochyt János 16 forintért egy soltiz házhelet ad zálogba. . . . . 11.
1515. Ferus Ágoston három jegyzéke bor kimérésről . . . . . 12.
1515. Fancsikai Nagy János két jegyzéke ugyan arról. Legrégibb magyar iralmak a' Zichy grófok levéltárában, hol a' legrégibb deák iralom 1165beli . . . . . 13.
1516. Jegyzet Nagymihályi Dénes elzálogításairól . . . . . 14.
1516. Házépítési költségek jegyzéke . . . . . 14.

11d. LAJOS ORSZÁGLATA, 1516—1526 Aug. 29d.

1517. Pásztor Györgynének Margit asszonynak és Hegedüs Péternének feleleti Terjek, (Török v. Terek) János ellen. Legrégibb magyar iralom Kassa városa levéltárában, hol a' legrégibb latin 1340ből, német 1400ból van . . . . . 15.
- Két sor hasonmás is ebből, a' 40d. lapnál lévő „Hasonmások összeszetén.”
- 1518—1521, közötti. Drágffy János tárnok, özvegytartás iránt egyezik . . . . . 16.
1520. Drágffy János tárnok, 9 forintot veszen kölcsön Várday Ferencz püspöktől . . . . . 29.

1517 óta vallási tanok felett viták Szaxoniában. Magyarhoni vizsgálódó hittanárak is, nem sejtve még vérző szakadályt, kapnak rajta, mit Istvánffy 1521nél említ. Várurak, szabad nyilatkozatokat gyűléseken alkotmányos országban megszokottak, védik. Vittenbergába tanulni járás kezdetik. Az első magyar' nevét ottan Bartholomaeides László 1522re teszi. *L. alább.*

1521—1524 hitvallási reformatió felvillanása Budán, Baranya, Zemplin, Sáros vmegyében, máramarosi Szigeten, Munkácson, Szilágyságban, Gyulán Békésben 's itt 1523 táján nevezetes iskola. Így Nászebenben. Latin nyelv alul inkább kiszabadulás, mert a' nép sűrűbben tanítatik nemzeti szólamon. Több helyen majd apróbb tanoda kezdete, hogy kösség is olvasni tanuljon, minélfogva írástudó hasonlóan szá-

- mosabb világi és alrendű lesz. Találkozik e' szellem a' nemzeti országos függetlenség elvesztése féltésével 's magyar nyelven írás, terjedezve rebben fel.
1523. Nov. 12d. Kesserű Mihál püspök 's nővérhuga Krisztina között békelevél. 17.
Magyarázat és jegyzet ehhez . . . . . 380.
- 1525—1530. Désy nemzetség ivadékiról jegyzet. Legrégibb magyar irat a' Kállayak levéltárában . . . . . 42.
Ehhez tartozó magyarázat 's jegyzet . . . . . 386.
- 1526—7. Ismét hártýára latinul költ oklevelek tartalomirata . . . . . 43.
Egy sor hasonmás ebből a' 40d. lapnál lévő „Hasonmások összezetete“ között.
Magyarázat és jegyzet hozzá . . . . . 384.
- 1526b. Pápán reformata egyházi gyülekezet kezdetik Enyingi Török Bálint által, ki a' reformatiót Debreczenben, Somogy, Hunyad vmegyében 's más birtokaiban is terjeszti. L. *Tóth Ferencz, Magyar és Erdély orsz. protestans ekkleziák históriája*. 1. dar. 1808. I. 23—40. és 104. Tehát ott új iskola.
- JÁNOS KIRÁLY ORSZÁGLATA, 1526. Nov. 11. — 1540. Julius 21d.
1527. Májusb. Országos tized szedők esküje, János k. cancellariájából . . . . . 19.
Magyarázat és jegyzet ehhez . . . . . 384.
- ISÓ FERDINÁND ORSZÁGLATA 1527. Nov. 5d. — 1564. Jul. 25.
1527. Nov. 5d. Hódolateskü Isó Ferdinánd pártjára. Legrégibb magyar irat a' posoni káptalan országos levéltárában, hol a' legelső latin 1089beli?
Jegyzetek és bővebb kiereszkedés ehhez . . . . . 387—391.
I. Zápolyai házzal volt 's erdélyi fejedelemséggé alakult magyar részek nemzetisége . . . . . 391—393.
II. Királyt Habsburg házból választott magyar nagyobb résznek küzdéssel fenntartott önállása. . . . . 393—399.
Kérem az olvasót, alkalmazza e' czikk adatai közé még e' következőket:
1533. Mart. 22—29. Vingárti Horvát Gáspár, Isó Ferdinand főudvarnoka vagy főkamarása, magyarul adja eleikbe azon Bécsbe felhívott uraknak a' béke pontjait, melyeket I. Ferdinand király parancsára Hoffman János főkincstartó, elébb németül terjesztett elé, miből az látszik, hogy a' német nyelvet csak Horvát Gáspár érté ezek között. L. egyébként bővebben erről a' Gévay Antal által kiadott: *Urkunden und Actenstücke zur Geschichte der Verhältnisse zwischen Oesterreich, Ungern und der Pforte 1532—1533. Wien 1838. pag. 101.* Németértük csak, már az azok földén tanulttak.
1569b. Posenban Isó Miksa király által tartott országgyűlésen indítványozott magyar katona esküszabvány, mellyel minden magyar hadseregnek kellett volna meghiteltetni, hihetően magyarul. Nyomára talált keresgélései közben Jászay Pál, 's közlé ezt velem Bécsben 1840b. Julius 10d. Miért maradt el törvénybe vételtől, akkor lássuk, mikor kiadatik.
1572. Liszthi János veszprémi püspök mkir. udvari cancellarnak ország-

gyűlést megnyitó beszéde az ezen évben még is Iső Miksa k. által ismét Posenba gyűjtött KKhoz és RRhez. Liszthi helyett, beteggé lette miatt, elmondotta Bocskay, titkár.) Fennmaradtát hasonlóképen Jászay Páltól értém. Cancellár által ilyenkor mondatni szokott beszédéről, bővebben majd ennek előadásakor.

1574. VI TESTAMENTVM MAGIAR nieluen meli az görög es diak nielvből reghen Siluester Janos által fordittatot. Mast masodczor meg igazittatot es vyonnan ki niomttattatot. Az főlseges Romai Czafzar kegielmes engedelmeből. Beczben Stainhofer Gaspar által. 1574. esztendőben. Ajánlata Stainhofer által van : S. C. M. Maximiliani D. G. Romanor. Imp. nec non Hung. Regis filii, Rudolpho Vngariae Regi et Ernesto Archiducibus. Ezen ajánlatból is kinyilvánlik, hogy, 1. deákul tudás a' magyar nemzet között még ekkor épen nem volt általános, német nyelv is gyéren. 2. Rudolf király és Erneszt főhg magyar nyelvben is gyönyörködött. Im itt az ezt mutató szavak Stainhofertől: Cogitanti mihi, quam ratione facultatem meam typographicam.... apud alios quoque potissimum vero Vngaros.... commendarem, nulla convenientior mihi occasio occurrit quam si opus.. ante multos annos.. per.... Joannem Syluestrum... in vngaricum translatum prelo committerem... Vt habeat gens illa fortissima etiam, aliarum lingvarum ignara... salutarem anchoram... Iniquum fore existimabam ut lingua robustissimae christiani nominis perpugnatricis, non eodem, quo reliquae nationes... gauderet beneficio. Nec parum verendum, ne propter ignorantiam aliarum lingvarum, quas maxima pars vngarici populi assequi nequit, verbi dei contemptus succedat... Commovit me deinde, ut hanc interpretationem V. Cels. consecrarem, tam progenitricis quae originem ex vngarica natione traxit, quam maiorum, potissimum vero Caes. Mt. V. Celsit. parentis erga gentem illam singularis affectio... Huc denique accedit, quod exploratum a magni nominis viris habeam V. Cels. varia lingvarum cognitione non mediocriter delectari. Accipite igitur Principes atque effcite, ut in manus vulgi perveniat, vngarici idiomatis haec nova editio.

III. Török udvarnál a' magyar nyelv. (*Sajtóvétség itt: urvarnál.*) . . 399.

IV. Moldvai 's havasalföldi vajdánál, magy. level. nyomai. . . . 400.

1527. *Nov. 5d.* Korponai Szabó János levele Nagyszombat bírójához. Legrégibb magyar Nszombat levéltáráb. hol, deák 1238ból van. Jegyzőkönyve kezdetett 1394b. németül 's majd így majd latinul folyt 1540 tájáig, ezen innen magyar és latin . . 20.

Két sor hasonmás e' levélből a' 40d. lapnál lévő „Hasonmások összezete“ között. Évszám 's aláírt név, ugyan ott .

1528. Pazdicsi Bálint új záloglevele. Evang. predikátor az egyik tanu. . . . . 21.
 1529. *Auguszt. 24dikén.* Ráskai Mihál, Sigmond, István szerzése. . . . . 22.
 1529. Péchy Ferencz kazári plébánostól Sz. Miklós pápa dicséretének fordítása tizenegyesekben. . . . . 23.
 1529—1541. Babonás keresztele, vagy szentelt vesszőre kísértő olvasás, aranykincs lelése végett. Nyilakra parancsolás . . . . . 44—46.
 Jegyzetek ezen furcsa ostobasághoz . . . . . 399.

- 1530 és 1539 közötti, 's inkább 1539beli. Krusyth János kir. kapitány levele Nagyszombat bírójához . . . . . 27.
Észrevétel ehhez . . . . . 394.
1531b. Pápan főtanoda dunántuli reformatusok számára. *L. Tóth Ferencz, Magyar és Erdély orsz. protestans ekleziák története. I. dar. 1808. I. 163.*
1531. *Februarius 14d.* Ruszkai Dobó Ferencz szerzése atyjafiaival . . . . . 27.
1531? *Május 18d.* Ivankai Witéz Miklós, Szabó Péter nagyszombati bíróhoz . . 28—29.
- Kérdésjegy itt azért áll, mivel Maklár Ferencztől azt tudakozván én, Szabó Péter volt-e Nagyszombatban 1531ben bíró? így válaszolt 1837b. Mart. 28dikán. „Itt már igazán nehéz okosnak lenni e' szétszórt számok helyes eltalálásában. Rá tekintve 1531re mutatnak. Mintegy 200 darab irományt hányván fel, végre 1551-ben találtam egyet Szabó Péter bírónak irottat. Ámde Budai János bíróhoz 1551ből sok levelet teltem. Tehát, vagy ezután tették Szabót bíróvá, midőn Budai ideje kitölt, vagy a' levélíró tévedett, 's utóbbit onnan gyanítom, mert már 1552b. Linder Sebestyén volt bíró; zamboky Szabo peter pedig Berény Bárson Balás 1552-beli levele czímzetén, (l. itt a' 96d. lapon) Linder Sebestyén bíró után, mint hihetően első tanácsnok áll. Az is lehetőségek közül való, hogy ha Budai 1551b. megholt, új bíró választásig Szabó Péter vitte annak tiszteit.“ Mindazáltal az 1531 szám határozhat, mivel 1531b. hasonlóan lehetett Nagyszombatnak Szabó Péter nevű bírja.
- 1531—1542. Gyógyszerek többféle baj ellen . . . . . 46.
1533. Nádasdy Tamás, Bátor István erdélyi vajdájához. Itten csak figyeltetésül. . . 402.
1533. Vlad, havasalföldi vajda, Bátor Istvánhoz. Hasonlóan csak figyeltetésül. . 403.

1 5 3 3. Februariusb. Nem 1532b. miként Budai É. írja. L. itt XXXVI. d. l.

ELSŐ: MAGYAR KÖNYV, SAJTÓ ALÚL, de még honon kívül, Krakkóban: Komjátitól,

Sz. Pál levelei. Példánya Pesten a' k. egyetemi 's Bécsben a' cs. könyvtárban.

Horányi 1528ra tette Benczédi Székely Istvántól: Keresztyenség fundamentomáról való tanúság-nak Krakkóban megjelenését, az 1835b. Bécsben kijött: Österreichische National-Encyclopädie-ben álló: *Gálszécsi* cikk írója pedig, ettől ezt: A' keresztyéni tudományról való rövid könyvecske *Gálszécsi* Eszterházy mestertől, 1531b. Krakkóban nyomtatottnak. De hogy Székely munkáját kik tevék 1538ra lásd: itt a' 392d. lapon. 'S *Gálszécsi* is 1538ra jegyzé Bod Péter, Sándor István, Horányi 's ez után Bartholomaeides János László (*L. Memoriae Vngarorum qui in universitate Vitebergensi studia confirmarunt . . Pesthini 1817. pag. 10.*) ki, Vittenbergában járttát is 1532ről említi Szathmár-Németi Mihály 1521 éve ellen, melyet én e' kütetben a' Kinizsnyé imádságai előtti XIXd. lapon azért vevék fel, mivel Szathmár-Németi Mihályt még 1675b. *Gálszécsi*ről bizonyosat tudhatónak hittem. 1532b. talán másod ízben fordula meg ott? 's Bartholomaeides barátom adatai is csak 1555 óta bizonyosabbak. Ellenben Tóth Ferencz idézett munkájának 35d. lapja *Gálszécsi* e' könyvecskéjét 1538b. Krakkóban *másod ízben* kinyomatottnak jegyzi meg; a' *Registrum Bursae Cracoviensis Hungarorum*. 40d. lapján pedig Stephanus de Galzech 1526b. találta Krakkóban 's vele egyszermind akkor Johannes Silvester de Zynyerwaralya. Illy kétséget a' könyvnek enszemmel látása űzne el, de hol van az?

Széchenyi catalogusai nem mutatják; azon példanyak, mely Jankovics Miklóstól ment a' n. muzéumba, sem eleje sem vége nincs meg, miként maga mondá nekem, tudakozásomra, 1840b. Aug. 10d. L. még: Budai Esaiás M. ország histor. Buda visszavételeig, Debr. 1808. lap 73.

1535. Ozorai Emre magyar munkája először jő ki e' deák czímmel: De Christo et eius Ecclesia, item de Antichristo 'stb. *L. a' m. t. társaság könyvtárában.*

1537. Aug. 24d. Gáspár és Miklós, Szentpéteri János szolgálja, Nagyszombathoz. 30.

1 5 3 8.

MAGYAR NYELV LEGELŐSZER SZÓKÖNYVBEN. Nomenclatura sex lingvarum.

Pesti Gábortól, Bécsben . . . . . 394.

1538—1541. Vallatás a' szentmártoni apát csécsényi birtoka iránt . . . . . 48.

1538. Kitünőbb nyom a' gyulafejevári főbb tanhelyről. Kálmáncsehi Sánta Márton, ottan kanonok, abban e' tájatt *rector*. Majd a' reformatio tana járja meg lelkét 's azt hirdeti Magyarországon 's Erdélben. Calvinus és Bézának tanítványa Illosvai Benedek 1571 körül Bátori István 's Kristóf fejedelmkedésekor épen ezen udvari iskolában tanít, később ott pap lesz. *L. Bod P. M. Athenás.*

1538, elpusztítja Bebek, Tapolczán Miskolcz mellett a' benedekesek kolostorában volt iskolát „bonarum literarum domicilium“ mely már 1217—1224 között Tamás egri püspök' felügyelete alatt, oktattata. *L. Schmitt, Episcopi Agriens. Tyrnav. 1768. T. I. p. 131.*

1 5 3 9.

ERDŐSI JÁNOS MAGYAR NYELVTANA. Már a' nyelv sajátosságairól, helyesírásáról, 394.

és gazdagíthatásáról. Ezt nézhetjük egyszersmind LEGELŐ HONI NYOMTATÁSÚ MAGYAR KÖNYVNEK, vagy legalább olyannak, melyben a' magyar nyelv Magyarországon legelőszér kelt ki sajtó alúl. Mert, ha nem egészen úgy magyar is, miként Erdősi újtestamentoma, mely eddig azért mondaték magyarhoni első sajtóműnek nyelvünkön, de benne, latin előadás között 88 sornyi tiszta magyar beszéd áll 's ezen kívül majd minden lapján olly sok magyar szó, hogy ez összesen 5—6 levélnyit könnyen teszen kis 8ad réthben.

1539. October 19d. Károly Lőrincz menedéket ad Károly Sigmondnak . . . . . 21.

1539. Decemb. 20d. Majlát István, Balassa Imre, erdéli vajdák, Kendy Ferencz tárnok szövetsége. (Legrégibb magyar iralom a' gyulafejevári káptalannál). Lenyomatta mar ugyan a' lelkes, Nagyajtai Kovács István a' „Nemzeti társalkodóban, 1836, Kolosváratt, II. d. félesztendő 14d. szám, 209—210 lap“, de, nem az eredetinek írásmódjával, tehát hihetően csak más által vigyázatlanul levett másolatról 32.

1539. Paksy Kata nászruhája . . . . . 34.

1540. Febr. 15d. Bornemisza Benedek vicekapitány Szepes vmegyéhez . . . . . 36.

1540. Decemb. 26d. Majlát, Balassa, Kendy, Kornis, Andrassy, Geréb, Sándor, Kachyay, Lúzá, Nyujtódi szövetkezete . . . . . 37.

1541—1554. Tinódi Sebők a' nemzet egész honát járja be mint országos dalár, 's urak és alrendűek előtt honi zenejegyek szerint énekel meg elhullott vagy diadalos hőseket, kik a' megzaggatott haza ügyeért neki keseredve vívának. Így lön

neve: Tinódi Lantos Sebestyén. Hallóji ekként még mélyebben veszik szívükre dalai tárgyait, 's az ezeket hirdető szólamhoz is melegebb lesz a' magyar elme. Tinódi zenejegyeit méltán vetette le Gévay Antal mostaniakra Schmid Antal tisztitársával és Kiesewetter udv. hadi tanácsossal. E' maira tétel van most Nagynyújtódi Jancsó Imre erdélyi udv. cancellariai titkárnál. Az ének szelleme benne, mondá nekem Gévay Jul. 7d. 1840 Bécsben, saját magyart mutat. Nemzetiségnek illy felérzékenyítése mellett Lantos Sebestyén, e' troubadouri utókép, hihetően egyszersmind nagyon kellemes hangon énekelt 's élénk víg társalgó volt, azért kaptak rajta. Szerettetése a' roppant birtoku Enyingi Török Bálint, a' tudós Nádasdy Tamás, és Thurzó Ferencz nyitrai püspök 's kamaranagy által, jellemzi e' főurak udvara' magyar hangulatát. Iső Ferdinand előtt Nádasdy emlegetheté, Thurzó pedig 1554. kamaranagy (praefectus) épen egyik főajánlója volt a' király jutalmára, l. 395d. lap. Sándor István, Sokféleje Vd. darabjának 160d. lapján ezt írja Iső Ferdinandról 's Tinódiról „Úgy tetszik, hogy valahol olvastam, hogy egykor ez előtt a Tsászár előtt a Verseit kellett énekelnie.“ Toldy Ferencz így szól: „*Er widmete* (Tinódi) *sein Werk dem K. Ferdinand I., weil dieser, wie er sich in der Zueignung ausdrückt: sok malaszttal szeret engem, hogy külömb külömb fejedelmeknek, császároknak, királyoknak, hercegeknek hadokat, viadaljokat, rhythmus szerint, magyar nyelven, énekbe, szép nótákkal énekleni tudom. Ob' er indessen von seinem königlichen Schützer einige Belohnung erhielt, ist uns nicht aufbehalten worden. Handb. der ungrischen Poesie. Erster Band. 1828. S. 16. Tinódi CRONICA-jának KOLOSVARBA 1554 éftendőbe kijött 's a' bécsi udv. könyvtárban lévő példányában, 1823, és 1840b. Jul. 7d.én ezen ajánlatot így lelem: AZ HATALMAS ES FELSEGŐS FERDINANDUS-nac'stb. FELSEGŐS es kegyelmes vram: Niluan vagyon az Attya Vr Istennec hatalmassaga es io volta: hogy az halando emböröket életikre nem az ű erdömökből, hanem az ű irgalmassagos io voltabol külömb külömb ayandokyual szzerette 'es meglátogatta. Engömet es az ű kegyelmeflegéből közölöc ki nem hagyot semmille nem töt kiért adoc nagy halat ű felesegenec, hogy engömet' soc iauaua szzeretöt, az többi közt olly malasztal, tudomanyal szzeretöt, hogy külemb külömb fejedelmeknec Chyafzároknac, Kiralyoknac Herczegöknec hadokat, vjadalyokat, ritmus szzerent Magyar nyeluön enöcbe szep notakual enökleni tudom szörzeni. No azert felsegös ... vram eszt gondolom, hogy ez szegin Magyar orfzagba az pogan ... miat löt soc vesződelmekbe ... Cronikaba be irnec, kiuel felsegödrec hyu szolgálatomat ielőntenē es keduet lelnem'stb. Kolosvarbol Beyt mas honac xiiij napan Vr születesen vtan 1554 éftendőben.“ 'S ebből ez fejlik ki: Egyik embernek adja Isten ez amaz ajándokát, nekem Tinódinak ada versíráshoz énekléshez tehetséget; a' malasztal szeretés tehát Istené, nem Ferdinandé volt.*

1 5 4 1.

MAGYARHONI MÁSOD SAJTÓNŰ, SÁRVÁR UJSZIGETBEN, Erdősi újtestamentomával.

1542. Jul. 29d. Bornemisza Benedek Szepes vmegyéhez. (Legrégibb magyar iralom Szepes vmegye levéltárában). . . . . 52.

d *

1542. *Szeptemb. 14d.* Raslaviczai Balás a' bártfai biróhoz. (Legrégibb magyar iralom Lőcse sz. k. na városa levéltárában). . . . . 51.
1543. Nagy Lajos pécsi egyeteme még némileg fennmaradtában, noha Mohácsnál 1526b. háromexer tanuló ifjut vitt a' hazai fellángolódás halálra. Pécsnek Szolimán által 1543beli megszállását adván elé Istvánffy, *libr. XV.* már csak ext mondja ugyan: *fuit etiam olim in ea gymnasium haud incelebre, tanto juvenum studiosorum concursu, ut paucis ante hoc bellum 1543 annis, duo millia eorum in ea numerata fuisset, ferantur*, azonban Petrus Illicinus, esztergomi kanonok, 1552b. tétetett oda igazgatóvá. *Wallaszky, Conspectus p. 144—173.*
1543. Muthnoky Mihál, Nagyszombat' birájához . . . . . 53.
1544. *Május 31d.* Polyánkai, Berzeviczy 'stb. Szepes vmegyéhez . . . . . 54.
1544. *Juniusb.* Barbél Lőrincz hadnagy, Kassa főbirájához . . . . . 53.
1544. *Szept. 24d.* Polyánkai, társival, Szepes vmegyéhez . . . . . 55.
- 1544? Sory Pál záloglevele. (Legrégibb magyar iralom Abaúj vmegye levéltárában, ha csakugyan 1544beli, miként belajstromozva áll, mert nézethetők 1594nek is) . . . . . 56.
- 1545b. Szegedi Kiss István, híres reformator mint pap és iskolamester a' tásnádi tanodában tanít, 1546b. a' czéglédi, 1548b. a' temesváriban, hová Petrovics Péter várnagy vitet; 1551b. a' mezőturi, 1558b. a' békési és tolnai tanodában. Ezen iskolahelyeken kívül Pécsen és Veresmarton gymnasium. *L. Bod M. Athenás, 's Tóth Ferencz.*
1545. *Januar. 12d.* Monostori Szalay Orsolya, Nagyszombat városához . . . . . 57.
1545. *Mart. 29d.* Magy Lucza, Sármasági Ersebet asszonyhoz . . . . . 60.
1545. *Junius 21d.* Bornemisza Benedek, Szepes vmegyéhez . . . . . 59.
1545. *December 3d.* Zay Ferencz a' kismartoni zsidóktól zálogra vesz fel pénzt 57.
- 1545 előtt Erdődön Szatmár vmegyében kisebb iskola, benne Kopácsi István tűzes reformator, tanító; 1547b. viasi ext innen Nagyányára a' tanács, papjául és tanítóul, 1549b. pedig Sárospatakra hívják és megy professzornak. *L. Németsi Mik. dominicajinak előbesszédét 's Bod Péter Athenását Balsarati Vitus János cikknél* . . . . . 380.
1546. *Május 25d.* Régy Kelemen, Szepes vmegyéhez . . . . . 60.
1546. *Julius 14d.* Nagytúr m. városa Nagyállai Lőkös Jánosnak . . . . . 61.
1548. A' reformatio országszerte felkap, miként az ezen évbéli 5d. 6d. 10d. 12d. törvénczikk mutatja, mellyek közt a' 6d. cikk 4d. irszaka ext parancsolja: *Prælati, pro facultatibus ipsorum scholæ erigant, in quibus bonæ litteræ et vera religio doceatur . . . A' 12d. pedig: Proventus monasteriorum et claustrorum ac capitulorum desertorum . . . ad alendos doctos parochos . . . et erectionem scholarum particularium . . . convertatur.* Tehát mindenik rész tanodáiból eredez ki mind inkább a' magyarul írás. Ide tartozik az 1550beli 12, 13, 16, 19d. cikk, ide 1552ből a' 7d.; 1553ből a' 7d.; 1554ből megint a' 7d.; ide az 1556beli 25d.; 1563beli 31d. törvénczikk.
1547. *Aprilis 17d.* Czyre Örsébet, Sármasági Örsébethez . . . . . 62.
1547. *Julius 23d.* Pakay Jób levele, bátyjához. . . . . 63.
1548. *Julius 19d.* Thurzó Anna, Kisvárdai Mihálhoz . . . . . 64.

Jegyz. Sz. Márton itt sajtóvétség, kell: Szent Margit. Minthogy pedig Sz. Margit, néhol Julius 13d. másutt 19d. esik, az utáni csötörtők volna 19dike helyett 26dika is: de mivel Magyarországon Margit, Julius 13d. tartatik, miként a' „Temetési beszéd“ melletti kalendarium már mutatja, hihetőbb itt is Julius 19dike.

1 5 4 9.

IGAZ MAGYAR IRÁS MÓDJÁRÓL TUDOMÁNY MÁSODSZOR JÖ ki . . 392.

1549. nyújtatik bé Iső Ferdinand biztosainak, Kassa, Lőcse, Bártfa, Eperjes, Kiaszeben városok reformatiói vallástétele, melly deák, magyar 's német nyelven készült. *L. Bod, m. Athenás, 248d. lap. Wallaszky, consp. p. 151.* Látszik ebből, hogy e' városok magyar és német polgáruak voltak, főként pedig Kassa, Eperjes. 1545beli egyezményük 2d. pontjából pedig iskoláikra különös gondjuk. *Ribini, Memor. Aug. Conf. T. I. p. 68.* „Ex dominis Senatoribus constitui debent visitatores Scholarum, singulis ciuitatibus . . . ne a praeceptoribus aliquid negligatur.“
1549. Potentia, Blagay Miklós özvegye, Zay Ferenczhez . . . . . 64.
1549. Csuzy Magdolna nászruhája . . . . . 65.
1549. *Novemb. 30d.* Kis Ferencz kassai városfél végrendelete. . . . . 66.
- 1550 táján a' Csalóközben 300 ekklézsia vall körül-belől reformatiót. *L. Tóth Ferencz, I. 112, 229. 's 263.* Ezekben megint írástudásra tanító több iskola.
1550. *Januarius 1jén.* Balassa Magdolna 'stb. Nagyszombat biráihoz . . . . . 68.
1550. *Januar. 24d.* Korlátkövy Örsébet Nagyszombat birájához . . . . . 70.
1550. *Junius 3d.* Krussith János csábrági várkapitány, Nagyszombat birájához. . 70.
1550. Mesznyánszky János palotai várkapitány Nagyszombat birájához . . . . 71.
1550. Vecse bírāja, esküttei, Nagyszombatnak. . . . . 72.
1550. *Szeptemb. 8d.* Baray Miklós, Zay Ferenczhez . . . . . 75.
1550. Kádas Illyés vallja magát Hans von Aych adóssának. . . . . 77.
1550. *Nov. 19d.* Sárossy János, Lőkös Farkasnak. . . . . 77.
1550. *Decemb. 27d.* Losonczy István Nógrád főispána, Zay Ferenczhez . . . . 74.
1550. Gyalui Was László, Kállai Lőkös Farkashoz . . . . . 79.
- 1551b. adja ki Heltai Gáspár, első kötetét az egész bibliának, mellyet vele együtt Gyulai István, Osorai István, Vizaknai Gergely kolosvári ref. tudós és több más pap fordíta magyarra. Mind az öt darabja 1561-ig jött ki. *L. Bod Péter m. Athenás, 105. Tóth Ferencz 340—341. lap.*
1551. *Januarius 24d.* Somogyi Györgyné, Nagyszombat birájához. . . . . 80.
1551. Szentiváni Nagy László, Nagyszombat birájához . . . . . 81.
1551. *Május 21d.* Gyermekének Ugray István gyámokat vall. . . . . 81.
1551. *Május 27d.* Jósza Benedek, leköti jószágát, felvett pénzért. . . . . 82.
1551. Ugray István ingóinak összeírása . . . . . 83.
1551. Jeruzsálem pusztulata, négyes rímekben. . . . . 85.
1552. *Januar. 19d.* Bátori Farkas és felesége marháiról jegyzet. . . . . 87.
1552. *Martius 8d.* Thurzó Anna, Nagyszombathoz . . . . . 88.
1552. Dessewffy János, Körmendy Gáspárnak. . . . . 89.

XXVI

	<i>Lap.</i>
1552. <i>Május 17d.</i> Kalmár Kelemen miskolci főbíró, Kassa városához	90.
1552. Pethő János király' pohárnoka és bízta, Nagyszombathoz.	91.
1552. Paliczki Rachel végrendelete	93.
1552. Kisfaludy Benedek Sopron városához. (Legrégibb magyar irat az. k. Sopron na városa levéltárában, hol a' legrégibb latin oklevél 1162ből, a' jegyzőkönyv pedig 1394ből németül kezdve)	273.
1552. Illyésházy Tamás, Nagyszombat bírójához	93.
1552. <i>November. 24d.</i> Berényi Bársony Balás, Linder Sebestyén Nagyszombat bírához.	94.
1552. <i>Decemb. 5d.</i> Berényi Bársony Balás a' Nagyszombatiakhoz	96.
1552—1553. Kassa magyar polgárainak panasza és kérése, az ottani német pol- gárok ellen	98.
<p>Utaltam erről az olvasót, e' kötetben álló: Magyarázatokra és jegyzetekre, de majd, kénytelen levék szólásimat következő kötetre hagynom, miként itt a' 393d. lapon 1) alatt lévő tudósításnál megemlítem. Csak azt billentem meg itt, e' panasz- levélből, hogy szerinte Kassán, ekkor és előbb, magyar iskola volt, mik közül, többféle tájon néhányat azért jegyzek ki, mert a' nyelvünkön irhatás okait, haj- danta gyérebben ugyan, de idétte gyakran, azokból kell merítenünk.</p>	
1553. Szőlősy János (királyi udvarnok), Kassa bírójához	102.
1553. <i>Martius 16d.</i> Makay Péter menedéke, hogy Kassától 100 forintot felvett. .	103.
1553. <i>Május 11d.</i> Lykerka Joanna, Horváth Gáspár özvegye, Melewzlin András Kassa bírójához.	104.
1553. Luka József megismervénye 100 mforintról, melyet Zay Ferencztől költsön vett	104.
<p>E' 104d. lapon, felül, sajtóvétségül áll 1553 helyett 1545.</p>	
1553. <i>Octóber 21d.</i> Garay Mátyás („1568b. Romaj Chazar profont mestere Cassán“) vallja magát adóssá 100 forinttal.	105.
<p>1553. Ali budai herélt pasa levele Pallavicini Sforziához. Nincs itt e' levél, hanem csak figyeltetésül említtem a' csász. bécsi udv. titkos levéltárban létét. Ezt lelél'ott, legrégibb magyar levélül Gévy Antal levelező tag, miként nekem Bécsben Julius Iső- jén 1840. azzal együtt mondá, hogy 1553on kezdve 1566tig, török pasáktól ott, van több török levél is, ritkább deák, még gyérebben olasz, német; 1566tól fogva pedig Musztaffa budai pasa levelei mind magyarul vannak, 's így többiekéi 1618 körül, innen kezdve azonban mindig törökül.</p>	
1554. Nyewre Imre király szolgájának (katona) kötelezvénye.	106.
1554. Kovarcz Lőrincz számadása 100 ftról	107.
1554. Bátori András országbíró, főispán, Gyóni János és Vitfy Pál kapitá- nyokhoz	110.
1554. Kassa városa jegyzőjének esküje	111.
1555. Apponyi István, Nagyszombattól bakót kér.	111.
1555. <i>Julius 9d.</i> Felfogott bíróság elmarasztalása	112.
1555. Szentpétery Borbála, Nagyszombathoz.	113.
1555. Ugyan az, Nagyszombat bírójához.	114.

1555. *Szeptemb. 21d. körül.* Perényi Ferencz, Kassa birájához . . . . . 116.
 1555. *Novemb. 12d. v. 19d.?* Fenesy János, Omani András, Lórántffy János, Kürtössy Miklós egyeztetése . . . . . 115.
 1555. *Decemb. 4d.* Besenyey Tamás Poson vmegyei szolgabíró, Linder Sebestyén Nagyszombat birájának. . . . . 116.
 1555. Balassa Sigmond menedéke. . . . . 117.
 1555. *Decemb. 20d.* Bebek Ferencz felelete, miért nem megyen az országgyűlésre Posonba. . . . . 118.

1555. A' Székelyek saját magyar nyelvükön írják külön törvényeiket 's a' reformatiót elésegített Dobó István vajda, megerősíti. Első újabb ismert nyom a' nemzeti szólammal így éléshez . . . . . 340. 392.

1553 és 1556 között, Oláh Miklós esztergomi érsek, új iskolát kezd Nagyszombatban, 's ahhoz I. Ferdinand az 1548beli 12d. cikkénél fogva 1558b. a' széplaki apátságot 's bényi prépostságot ajándékozza, így szólván „Quod N. Olahus... proximisjstis annis . . . ludum litterarium . . . in civitate nostra Tyrnaviensi erexerit. 1561b. behozza Oláh Miklós a' jesuitákat akadémiai tanítókul oda 's e' két jószágot azok kapják. 1567b. kimennek e' jesuiták a' honból, 's jövedelmük megint a' nyszombati elébbi iskolára esik, melyben tanítani most világi papok kezdenek.

1556.

ERDÉL' ORSZÁGGYŰLÉSI TÖRVÉNYEI MAGYARUL KELNEK . . . 392.

1556. Sándor, moldvai vajda, Kornis Miklóshoz . . . . . 273.
 1556. Wragoycz János kémendi porkoláb 'stb. kötelezvénye. . . . . 119.
 1556. *Május 17d.* Csicseri Mihál gyermekeinek osztálya. . . . . 120.
Jegyz. E' 120d. lapon, sajtóvétségül áll fenn, 1556. helyett 1510.
 1556. *Julius 30d.* Kállay Pált és Farkast, Kállay Ferencz mint fizeté ki a' nagykállói udvarházból. . . . . 120.
 1557. *Februarius 3d.* Szentbenedeky János, Egry Balás várnagyok 'stb. Szoroszlay Benedekhez. . . . . 122.
 1557. *Martius 11d.* Kálnásy Ferencz kapitány, Kassa birájához . . . . . 123.
 1557. Vas István kassai városfél, Kassához . . . . . 124.
 1557. *Junius 3d.* Jószágba iktatásról tudósítmány, Izabella királyné aláírásával . 128.
 1557. *Junius 11d.* Követjelentés. Gazdag Balás és Török Imre Nagyszombat követei tudósítják városukat a' posoni országgyűlésről. . . . . 130.
 1557. Török Imre követ, Nagyszombat birájához. . . . . 132.
 1557. *Julius 27d.* Kozmai Péter, terebesi várfő 'stb. Szabó Imre kassai bírónak. . 133.
 1557. *Szeptemb. 8d.* Aszaló birája, Kassa városához . . . . . 134.
 1557. Ruszkai Dobó István, Nagymihályi Pongrácz Jánoshoz. (Szerednyei — nem, táborából, miként elvétve áll, hanem — várából.) . . . . . 135.
 1557. Was István Poson vmegye alispánja, Réchei Máténak azon vmegye szolgabirájának . . . . . 136.
 1557. Kassa külvárosa biráinak szabott esküje. . . . . 136.
 1557. Kassai magyar czehek szabott esküje . . . . . 137.

XXVIII

	<i>Lap.</i>
1557. Kassai polgárságot nyertnek szabott esküje.	137.
1558. <i>Martius</i> 14d. Gombos Pál, Miskolcz bírása, Kassához	138.
1558. <i>Május</i> 28d. Zoltay István Egervára kapitánya, Zay Ferenczhez.	139.
1558. <i>Junius</i> 21d. Homonnai Drugeth Ferencz ungi főispán, Nagymihályi Pon- grác Jánoshoz Ung alispánához.	140.
1558. <i>Junius</i> 29d. Rebner Péter kassai követ tudósításából Kassához, mutatvá- nyul, (nem mutatványil, miként sajtóvétség) töredék	141.
1558. <i>Aug.</i> 8d. Pekry Anna, Losonczy István özvegye, Kassa bírójához.	142.
1558. <i>Aug.</i> 16d. Szabó Mihál vallja magát adósnak 420 forinttal.	143.
1558. Székel Antal esedezete Iső Ferdinand királyhoz	144.
1558. Paksy János levele, süvéhez (sógorához) Zay Ferenczhez.	145.
1558. <i>Szeptemb.</i> 29d. Lévai hadnagyok és a' kösség, Nagyváti Istvánhoz 'stb.. . . .	146.
1558. Vér Miklós sárospataki főbíró, Kassához.	147.
<i>Gazgató, itt sajtóvétség: kell lenni: igazgató.</i>	
1558. Telekesy Imre, Kassa bírójához	148.
1558. Eszényi Csapy Eufrosina nászruhája	148.
1558. Pelsőczy Bebek György gömöri főispán, Kassa bírójához	149.
1558. Egerben Vranich Antal püspök iskolát állít versenyül. „Ut autem, <i>irá</i> <i>Bécsb. Dec. 5d., Rómába küldöttjéhez</i> , veluti denuo pariam novos filios, mini- stros et sacerdotes ecclesiae ac dioecesi meae, scholam institui, et praefeci illi duos bonarum artium peritos viros, praecipue vero theologiae nostrae catholicae professo- res. <i>Katona, T. XXIII. p. 95—6.</i>	
1559. Telekesy Imre, Kassához	150.
1559. <i>Januarius</i> 24d. Kassa és Alaghy János közötti perben, ügyvédek felelkezése.	151.
1559. Telekesy Imre főkapitány, Kassához	154.
1559. <i>Februarius</i> 25d. Bárdy Ilona, Karancsy Gábor özvegyének derékmenedéke.	155.
1559. <i>Martius</i> 29d. Fagyel Péter, Móré Gáspár, Szőlősy Márton bizonyítványa, hogy Ugray János nem hitlen a' felséghez	156.
1559. Szelestey Bernátné és Szalay Benedekné menedéke.	156.
1559. Husszain szolnoki bég körlevele.	158.
1559. Csoltay Pál, regéczi tisztartó a' garadnai bíróhoz	158.
1559. Ugyan az, a' forrai bíróhoz	158.
1559. Ugyan az, ugyan ahhoz.	159.
1559. Hevesi Bornemisza Benedek gyulai várnagy és kapitány, Kassához	159.
1559. Eger városa bírása, Kassához.	160.
1559. <i>Novemb. 7d.</i> Követjelentés. Vendéggy Benedek és Bozinkay Máté Kassa küldöttei, tudósítják városukat.	161.
1560. <i>Julius</i> 15d. Vinnai bíró és esküttek bizonyítványa árvák örökről.	162.
1560. 1. 2. Mezeo Fer. vallja magát adóssá Lewin Marbnak Bécsben lakónak	163—4.
1560. <i>Szeptember</i> 17d. Marinit Klára, néhai Geszty Lászlóné, B. Zay Ferenczhez.	164.
1560. Drugeth Ferencz főispán és Drugeth Gáspár, Bánffy Annához	165.

1560. *October 4d.* Perényi Ferencz leköti városát Szikszót feleségének Bebek Katalinának . . . . . 166.
 1560. Főispáni ítélet a' Kassaiak és Czéczey örökös' között folyt perben. . . . . 167.
 1560. Petneházi emberek által elkövetett hatalmaskodás leírása . . . . . 168.

1560. Dec. 1. Vbranchich Antal egri püspök, elnyomni törekszik az egri vitéz rend, Eger polgárai, egri völgy nemessége között, felkapott reformatiót. Zoltai István 's Kátay Ferencz ottani kapitányok 's a' többiek eszközzésére az „Egri vallástétel“ nyomtatásban jelen meg 1562b. Debreczenben, mint itt, legelső sajtómű, 's Iső Ferdinandnak nyújtatik be.

1561. adja ki Bécsben Draskovics György: Lactantius theol. munkái fordítását, és: Igen zep kenyv az kezenseges Igaz kereztyen hytnek regysege es Igassága mellett mynden Eretnefegek wyfaghy ellen. Mellyet az Lyriniay Vincze ennek elewte Ezewr eztendewuel zewrzet. *L. e' kötetben* 397d. *lap.* Az olvasóhoz irt 's általam a' es. udv. könyvtárban Jul. 7d. 1840 Bécsben kijegyzett e' sorai: „exhibuimus libellum in *linguam nostram* fideliter versum, ut patrie prodessemus, maxime cum animos nostratium in *legendis scriptis ungaricis* non parum occupatos esse videamus,“ ezt mondathatják valahányszor a' régi honi várak omaira vagy romaira pillantunk: ott a' kékelletben tökéletes magyar nemzeti élet laka volt a' XVI. százévnék folytában, 's írók munkáinak olvasása, ottani urakon kezdve, minden magyar városban is dívott. És, megjegyeztethetik ezen sorok, miként nevezé *miénknek* a' magyar nyelvet, Draskovics a' cancellár, bán, püspök, királyi helytartó, érsek, kardinál; Draskovics, a' horvát eredetű, kit anya is olyan szült, Utissenovics Anna, György barát nővére. Egy korona' emberei, akkor! egy nemzeti szellemmel . . . . . 382.

1561. *Julius 4d.* Büky Mihály ingóinak összeírása. . . . . 170.
 1561. Nagymihályi Sándor esküje, Iső Ferdinand mellé. . . . . 171.
 1562. Drugeth Ferencz főispán, Nagymihályi Pongrácz Jánoshoz . . . . . 172.
 1562. Zay Ferencz főkapitány, Bánffy Sándorhoz és Ödönffy Ferenczhez. . . . . 172.
 1562. Zay Ferencz, Nagymihályi Pongrácz Mátyáshoz és Jánoshoz . . . . . 173.
 1562. *Julius 25d.* Vbranchich Antal egri püspök, Kassához . . . . . 174.
 1563. *Aprilis 26d.* Sopron vármegye nemessége, sz. k. Sopron városához . . . . . 176.
 1563. *Junius 20d.* Fogott birák ítélete Nagymihályi Pongrácz János jobbágya ellen 177.
 1563. *Menekezőre hívó.* Hegykői Mikulich Márk, Sopron városához . . . . . 178.
 1563—1568. Perneszy Farkas babócsai kapitány török rabjai díjainak jegyzéke . 178.

1563 előtt, több kapitány 's várnagy, reformáló papot, ki mindenütt egyszersmind iskolatanító 's magyarul írni és olvasni tudásra vezetű volt, fogad bé 's véd várakban királyi javakban, épen miért az 1563beli 32d. törvényezikk ilyeneket, tisztűktől megfosztással fenyeget. De, azon ótalom lelke lön egyúttal rugó a' hadirend által hasonlóan mind inkább magyarul írásra, ellenkezűen Bátori vajda 's Kinizsy bán és országbiró korával, kik sem írni sem deákul nem tudának, és levezeteik deákul tétetének fel. *L. Jelentés XIV. levéllárról, M. t. társaság évkönyvei IIId. kötet, 104d. lap.*

Iső MIKSA KIRÁLY ORSZÁGLATA. 1564—1576. Octób. 12d.

1564. János Sigmond *választott király*, Balassa Melchiorhoz Iső Miksa kapitányához. . . . . 181.
 1564. Magóchy Gáspár egri főkapitány, Várday Istvánhoz. . . . . 182.

1565.

VERES BALÁSTÓL VERBŐCZY TRIPARTITUMA JELEN MEG MAGYARÚL

- 's néhány törvénczikk. Veres Balás, reformatiot vallo. . . . . 393.
 1565. Juhász v. Melius Péter debreczeni pap 's Tisza körüli superintendens, Debreczenben „Sámuel és Királyok könyveit“ adja ki saját fordításaként. Majd 1567b. Szegeden az új testamentomot. *L. Bod 172 l. é. Tóth*, 341. l.
 1565. Kapi Miklós, Kassától bakót (hóhért) kér . . . . . 183.
 1565. Lipolti Keczer Ferencz Kassától mestert (bakót) kér . . . . . 184.
 1565. Ormáni Demeter Sáros vmegye alispána, Kassa városához . . . . . 184.
 1565. *Május*...? Haszna Péter egy udvarhelye eladását vallja 's levelét erről a' posoni káptalanba teszi. Eredetijében elhibázva áll: „keresztth̄arach masodnap chotorthokon.“ Egyébiránt: keresztjárás-e az, vagy Ciriacus? . . . . . 185.
 1565. Nov. 21. Iső Ferdinand, olly kikötéssel adja Bornemissa György szepesi prépostnak „bona claustris Lapidis Refugii“ (Carthusianusok) *et probos doctosque moderatores, qui scholis praecessent aletet*. Wallaszky, Conspect. p. 175.
 1565. *November 24d.* Mehmet thyhaya és Mahmud bég váczai főharminczadosok, Nagyszombathoz . . . . . 186.
 1566. Posen vmegyében tartatott büntető törvénszék ítélete. . . . . 188.
 1566. *Április 12d.* Per leszállítás fogott bírák előtt . . . . . 194.
 1566. *Junius 9d.* Zuleman zultán levele a' döbröczöni bírákhoz. Figyeltetett Debreczen városa levéltárában létére Jerney János rendes tag. . . . . 274.
 1566. *Junius 24d.* Haditörvénszék ítélete . . . . . 196.
 1567. A' helvetica confessiót 17 esperesség írja alá a' debreczeni xsinatban, u. m. váradi, érmelléki, máramarosi, makói, debreczeni, szatmári, beregi, szilágyi, nyíri, büszörményi, nagybányai, ugocsai, túri, károli, zempléni, abaujvári, borsodi. *L. Tóth Ferencz*, 114 lap. Mind annyi helyen, iskolában írni olvasni tanítása gond ébred.
 1567. Győr városa Nagyszombathoz. . . . . 198.
 1567. Kornis Dora nászruhája. Magy. és Jegyz. ehhez a' IIIId. kötetb. . . . . 198.
 1567. Heszon temesvári pasa, Zay Ferenczhez . . . . . 200.
 1567. Temetésre hívó. Zrini Ilona, Ország Kristóf özv. Nagyszombathoz. . . . . 200.
 1567. *Octób. 29d.* Drugeth Ferencz ungi főispán, Pongrácz Jánoshoz . . . . . 276.
 1567. *Decemb. 23d.* Spáczai Márton alnádor, Tunyor János nagyszombati bírónak . . . . . 201.
 1568. Enyingi Török Ferencz Hunyad vmegyei főispán, Sopron városához. . . . . 277.
 1568. *Úrszéke*re hívó. Zrini Ilona, Ország Kristóf özvegye, Nagyszombathoz . . . . . 202.
 1568. Baksai Anna vallomása Sáros vmegyei szolgabíró és eskütt előtt . . . . . 202.
 1568. Szancsák Mahmud bég, Zay Ferenczhez. . . . . 203.

1569. *Februar. 27d.* Zaraszil Jánosné, Veres Mihálynénak. . . . . 204.
1569. *Május 28d.* Miskolcz városa jegyzőkönyvének kezdete . . . . . 205.
1569. Szept. 20d. Bornemisza Péter Zólyomban Balassi János' predikátora, Posonból a' nagyszombati birónak és polgároknak ír, hogy Postillája kinyomatását, melyben az evangeliomokat megmagyarásta, valami gyűjtendő pénzzel segítsék. A' reformatio Nagyszombatban is átaljános és ottan iskola. Ez tetszik ki Verantz Antal egri püspöknek ide 1571b. bocsátott feddményéből is. *Schmitt Episc. agr. Tom. III.*
1569. *Novemb. 13d.* Dobó István, Zay Ferenczhez. . . . . 208.
1569. Comoedia Balassi Mennihart arultatasarol, melliel el szakada az Magyar Orszagi masodic valasztot IANOS kiraltul. Nyomtattatot Abrugybanyan ... Szekesfeyuari Karadi Pal miheliebe Szent Andras' hanac (*így*) huzon negyedic napian. E' Kárádi Pál, egyszersmind szerzője is. Megismertette Horvát István, Kulcsár' Hazai tudósításai 1806. Szám 48. és Tud. Gyűjtemény 1819. Vd. kötet „Az eperjesi, abrugybányai és varasdi könyvnyomtató műhelyekről, a' XVI. században.“ Idézi Toldy Ferencz, Handb. der ungr. Poesie. Iter B. 1828. XXI—XXII. lapj. Bővebben hozza emlékezetbe Horvát István szerint, Theophaniával egybe hasonlítva Losonczy Farkas Lajos: Hasznos mulatságok, Pesten 1838. I. 49—52. Ez akadott eddig elé, mint legelső magyar színmű alakú dolgozás, nyomtatásban. A' dramatizált históriai személyek „közbe szólók“ cízzel eléadatvák. Hajlam, históriai színműhez.
1569. Ild. Zelim török császár I. Miksa m. királynak. Csak figyeltetésül. . . . . 403.
1570. Petheopolyai Thywkowyth Horváth Ferencz egri kapitány végintézkedése . 210.
1570. Dersenyi Rusinta, Szelestey Bernard özvegyének hagyakozata . . . . . 217.
1570. Jóságba vivő 's iktató nemesek neve. Legrégibb m. irat Borsod vmegyénél. . 219.
1570. Zrini György gróf, Magóchy Gáspárnak . . . . . 278.
1570. Alaghy Györgyné marhájáról (arany ezüst 's egyéb holmi) jegyzet. Van Sz. Mihál hava Isőjéről, mit arra figyeltetésül teszek ide ki, hogy ezen iratok között ez itt legelső, kelése hónapjának Szentről nevezésével. Azonban az, régibb. . . . 220.
1570. Báró Zay Péter jegyzései, atyja Zay Ferencz halálos betegsége folytáról . 220.
- ERDÉLBEN BÁTORI ISTVÁN VAJDA FEJEDELEMKEDIK 1571—1576. Jan. 20d.
1571. Verbóczi tripartituma fordítását Veres Balástól, másodszor Heltai Gáspár adja ki, némelly *megtisztítással*. . . . . 393.
1571. Mahmud bég szolnoki helytartó, Serényi Mihály kállói kapitánynak. . . 221.
1571. Nagyszombat városa, Latkóczi Ferencznek mint jegyzőjének házat veszen. 222.
1571. Szelestey Fer. és György közötti végezés Vas vmegye alispána 'stb. előtt. 223.
1571. *Auguszt. 12d.* Névtelen tudósítása névtelenhez . . . . . 224.
1571. Gróf Salm Eckius, Melyth Ferenczhez . . . . . 225.
1571. Burja Farkas végrendelete, szolgabíró 's a' rajkai predikátor előtt . . . 225.
1571. Balassa András, Szepes vmegyéhez. . . . . 227.

1571. Bécsben Stainhofer Gáspár magyar nyelvű KALENDARIVM-ot nyomtat, mivel ilyenért „eötet magyar orszagnak minden reszeiből valo emberek kertek legien.“ Ajánlva volt „Thelegdi Miklófnak, az Nemes Iftergami Captalannak Lekt-

e *

ranak“ Egieduthi Gergel által, ki, ajánlatában ezt mondá magáról „vem (vevém) as Crakkai Calendariomoth, hogh diakból magyar nielure forditanam.“ *L. Stettner György m. akad. rendes tag tudósítása, Tudománytár, 1834. II. d. köt. 225. l.* Jegyezzük meg itt, 1. Nyomatott világi naptár magyar nyelven ennél előbbi még nem akadott elé, 's ez idézett ajánlatból látszanék is, hogy ez volt legelső, de hát-ha úgy nem tudott Egyeduti Gergely már előtte kijött másról, miként Molnár Albert nyelvtaniró 1610b. Erdősinek 1539beli magyar nyelvtanáról nem. *L. Czwillinger Specimen Hungariae litteratae, 1711. Székely Stephanus ozikknel.* 2. Adat ez is ahhoz, miként pártolá Telegdi Miklós a' magyar nyelvet, *l. itt „Magyaráz. és Jegyzetek 342 lap.* 3. Tanúság a' deák nyelvnek 1571 tájatt az országban általjánosan még nem tudásához, mert kapható vala deák kalendariom, de a' bécsi nyomtatót, Magyarország minden részéből való emberek, csak magyarért unszolák, 's a' deákat csupán“ bölcsz tanulo zemeliek“ érték. *L. Magyaráz. és Jegyzetek, 368 lap.* 4. Egyházi kalendariom magyarul az 1466ban készült Tatosi másolat előtt találtatik. *L. III. kötet.*

1572. I. Miksa k. levele Bornemisza Farkashoz. Csak figyeltetésül. . . . . 403.
 1572. Musztaffa pasa budai főhelytartó Iső Maximilian királyhoz . . . . . 228.
 1572. Bódai Sára, Zoltay Istvánné, cseréjét vallja bé a' csornai conventnek . . . 231.

1572. Krakkóból indul ki nyomtatásban Balassa Bálinttól „Beteg lelkeknek való füves kertecske“ 's költőibb szárnyalattal kelő dalai majd megperlik Lantos Sebestyén száraz dicsőségét. Más verselők: Temesvári János Désen, Nagy Mátyás, Valkai András, Ilosvai Péter, Enyedi György, 'stb. rimelgetései helyett pedig, hősök ajkain táborokban, hajadonokén várak fokain csak a' vitéz, a' jeles tánczu, a' regény szerelmű Balassa zeng. A' nyelvbecs érzet büszkül. *L. Sándor, m. könyvesház; Szépliteraturai ajándék a' Tudom. Gyűjteményhez 1821. lap. 134—143. Szentkúti Sándor (Döbrentei). Balassák reformatiót vallók . . . . . 363.*

1572. Sándor, havasalföldi vajda, Bátori Istvánhoz. Csak figyeltetésül . . . . . 400.
 1573. Enyingi Török Ferencz özvegye, Ország Borbála, Sopron városához. . . . . 231.
 1573. Czobor Imre nádori hivatal helytartója, Nagyszombathoz. . . . . 232.
 1573. *Auguszt. 23d.* Ságghy Imre végrendelkezése . . . . . 234.
 1573. Iktatási tudósítmány . . . . . 238.
 1574. Nagyszombat városa három nemzetbeli hatvanosainak rendeletei . . . . . 238.

A' 239d. lapon itt, fenn, 1374 helyett 1574 kell.

1574. Keresztelésre hívó. Perényi István főispán, Kisvárdai Istvánhoz . . . 240.
 1574. Musztaffa budai pasa, Trautson Jánosnak . . . . . 241.
 1574. *Decemb. 28d.* Gróf Salm Julius perbe idézteti Sáros vmegyei szolgabíróval Kassa városát . . . . . 244.

1575. Debrecebben nyomtatott Komlos Andras által: THEOPHANIA, az az: ISTENI MEG JELENES. Wy es igen szép Comoedia a mi első Atyainknak allapattyarol, es az emberi tisztelnec rendeleröl auagy gradiczarol. Szegedi Lörintz által: (ki 1569b. békési predikátor 's Kürös és Maros közi senior volt.) *L. Hasznos mulatságok, 1838. Első féleaztendő, Pesten, 52—60. lap, Losoncsi Farkas Lajos érde-*

kes bővebb ismertetése szerint: mert Sándor István még csak hűságon említé, Sokféléje III. darabjának 101d. lapján, 's utána ugy Toldy. Prologusából, iskolai examenkor, tanulók által, predikátorok, mesterek, szülék 's más megjelenttek előtti előadása tetszik ki, 's ez történhetett már a' sajtó helyén Debreczenben, talán jóval előbb nyomatása événél. Az eddig „egyetlen egy példány“ Farkas Lajos' birtokában, megcsonkul 48d. lapjánál. Ebből is látszik azonban, már tökélyesebb színmű alaka, 's megismertetője azért akarja nézni „első magyar színjátékul.“

1575. Temetésre hívó. Ruszkai Dobó Anna, Perén István özvegye, Kisvárday Istvánhoz és Mihályhoz. Nyaláb várából . . . . . 245.
 1575. Farkas Ferencz esküje 's esküvőtársaie . . . . . 280.

BÁTORI KRISTÓF ERDELI FEJEDELEM 1576—1581. Május 27d.

1576. Dryk Gábor, Sopron városa polgármesteréhez, tanácsához. . . . . 281.
 1576. Vármegye gyűlésére hívó. Völcsai Bálint Sopron vm. szolgabíró, Sopron városa tanácsuraihoz . . . . . 282.

ISŐ RUDOLF KIRÁLY ORSZÁGLATA 1576—1600zon innen is.

1577. Menyegzőre hívó. Thengeldi Bornemisza János, Sopron városa polgármesteréhez és bírójához . . . . . 283.
 1577. Lévai gyalog hadnagyok, Erneszt főhercegnek . . . . . 246.
 1577. Musztaffa budai pasa, Erneszt főhercegnek. . . . . 247.
 1577. Musztaffa budai pasa, ugyan annak. . . . . 248.
 1577. Musztaffa budai pasa, Iső Rudolf királyhoz. . . . . 249.
 1577. Mahmud bég szolnoki helytartó körparancsa. . . . . 251.
 1577. Viszazahelyzési perben volt felelkezés töredéke . . . . . 284.
 1577. Telegdi Miklós esztergomi prépost, majd pécsi püspök, velős magyarságú szónok' egyházi munkái kezdenek kijőni . . . . . 341—342.
 1578. Menyegzőre hívó. Briberi Melyth Pál, Deregyei Dorkóhoz. . . . . 252.
 1578. Musztaffa budai pasa, I. Rudolf m. királyhoz . . . . . 253.
 1578. Erdélyi országgyűlésre hívó. Báthori Kristóf fejedelem, Hagymási Miklós főispánhoz . . . . . 255.
 1578. Musztaffa budai pasa, Samaria Ferdinándnak . . . . . 256.
 1578. Junius 29d. Usali László, Jákóffy Katához, Beniczky Ferencz özvegyéhez. 286.
 1578. Julius 4d. Felelgetés hatalmaskodási perben 's fogott személyek ítélete . . 286.
 1578. Czobor Imre *propalatinus* Nagyszombathoz. . . . . 257.
 1578. Aug. 6d. Nabojszai Balog Gergely ítélőmester, Nagyszombathoz . . . . . 290.
 1578. Czobor Imre *propalatinus* Nagyszombathoz. . . . . 258.
 1578. Táborba kelésre hívó. Ostffy Jakab alispán, Sopron városához. . . . . 291.
 1578. Tar István felelete a' m. kir. szépesi kamarához, Kassára . . . . . 258.
 1578. Usaly László, Jákóffy Katához Beniczky Ferencz özvegyéhez. . . . . 292.
 1578. Hatalmaskodási per, szolgabíró 's eskütt előtt és abban ítélet . . . . . 293.
 1579. Pap Imre végrendelkezete posoni káptalanbeli György és Mátyás pap előtt. 297.

1579—1600. Magyar veselők: Gosárvári Mátyás, Decsi Gáspár, Bogáti Fazekas Miklós, Nagy Mátyás, Bornemisza Péter, Gyöngyösi Fabricius György, Il-

Iyefalvi István, Ádám János, Enyedi György, Szebeni Ormpraszt Kristóf 'stb. *L. Sándor Istv. Magy. könyvesház, Győr, 1803. lap. 7—14.* Tárgyaik: istenes ének, hősök tettei, tündér világ, dalok, tehát részént egyházba, részént fonókába valók.

BÁTORI SIGMOND ERDÉLI FEJEDELEM 1581.

1581. Bátori István lengyel király a' három praeses urhoz. Csak figyeltetésül . . . 403.
 1582. Iktatási tudósítmány Abaujban. . . . . 298.
 1582. Devecseri Choron János főispán, Sopron városához . . . . . 299.
 1582. Menyegzőre hívó. Kalmár János, Gernighhez Sopron vsa főbirájához. 300.
 1582. Vármegye gyűlésre hívó. Dóczy Simon szolgabíró a' soproni polgármesterhez . . . . . 300.
 1582. XIII d. Gergely pápa brevéje minden katolikus országban a' megjavított kalendárium bevételeit parancsolja, mi szerint 1582b. Octób. 4d. helyett, 10 nap elugrásával, egyszerre Octóber 15d. iratik. De a' már protestans magyar urak inkább a' hibás Julianummal maradnak! 's az 1588beli 28d. cikk szerint egyedül a' király tekinteteért fogadják el a' *novum* és *reformatum calendarium*-ot; azonban a' régi *Julianum* még is nyomattatik, mert az 1599beli 45d. cikk azt, annyszor mennyiszor király által 1000 m. forintig leendő büntetésével tiltá. Így már ez időközben (sőt idebb is) a' kiszámolhatás csupán k. cancellariából költben bizonyosabb, és ott, hol, ó vagy uj szerint, kivan téve. *Többet erről a' III d. kötetb.*
 1583. Mihály János végrendelkezete, a' szentpéteri predikátor, káplán, mester és tanácsbeliek előtt . . . . . 301.
 1583. Decemb. 13d. Törvényes megintésről tudósítmány Bátori Sigmondhoz. . . 303.
 1584. Martius 19d. Tanúk vallomásai, vármegye bírása (szolgabíró) és eskütt előtt Basóék részére. . . . . 304.
 1585. Menyegzőre hívó. Réchey István özvegye, Sopron városához . . . . . 307.
 1585. Vallomások, király embere 's jászói conventbeli előtt, Magócsyék részére. 307.
 1585. Gyulai Pál felelete Sibrik György levelére. Csak figyeltetésül . . . . . 403.
 1585. Novemb. 11d. új kalendárium szerint. Bizonyítmányok Dobó Ferencz, főispán részére, király embere 's jászhai conventbeli előtt . . . . . 320.
 1585. Ó szerint Nov. 28. új szerint Decemb. 8. Megyery Imre alispán, Sopronhoz 321.
 1586. Gönczei György predikátor, Debreczenben nyomtatja ki az újtestamentumnak, Félegyházi Tamás debreczeni néhai predikátor készítette m. fordítását.
 1587. Illyésházy István, Nagyszombathoz. . . . . 322.
 1587. Komárom városa fennlévő jegyzőkönyvének kezdete. . . . . 260.
 Itten a' 9d. sorban, *newe* és *jűűs* helyett, olvastassék: *penze* és *fűűs*?
 (Fűűs) miként a' 40d. laphoz tett „Hasonmások összeszete“ legalsó sorában látható.
 1588. Tokaji k. kamarai tiszt Nagyváti J. jelentése a' szepesi k. kamarához. . . 263.
 1588. Gergey László, 's Hoffman György kir. kamarai tanácsosok, Melyth Istvánhoz a' szepesi kamara praefectusához (elnökéhez). . . . . 265.
 1588. Nagy János túri főbíró, 's eskütt bírák és polgárok, Kassa városához. . . 323.
 1588. Tótprónay Mátyás, B. Zay Ferenczhez . . . . . 324.

1589. Verbőczy tripartitumának fordítása Laskai János által is, Veres Balás és Heltai Gáspár példányai elfogyását 's a' magyar kiadásokon nagyon kapást mutatja . 393.
1589. A' szepesi m. kir. kamara, Pongrácz Déneshez, Ung vmegye rovójához . 325.
- 1589—1599. Visolyban Abaújban nyomatja ki Károlyi Gáspár két foliókötetben az egész bibliát, melyet eredetiek 's más jobb fordítások szerint tett magyarra Gönczön, mint reform. pap és Kassa körüli esperes. Bátori István országbíró állítja a' könyvnyomatot e' Göncz melletti falucskájába Visolyba. Segíté a' kiadást Bátoritól megválva még Rákóczi Sigmond egri kapitány majd fejedelem; úgy Homonnai István, Magócsi Gáspár 's több ur. Ezt 's fennebb említett magyar fordításait a' szentírásnak nyomtatásban most még számosabb férfi és n é m b e r olvassa, mint a' még csak kéziratban forgottakat, kikről Kinizsyné imádságai előtti XVIII. és 10d. lapon áll szó. A' biblia forgató némberek neve, lön majd: Bibliás asszonyok. *L. Bod Péter, M. Athenás, 163. l. Lórándfi Susánna cikkjében.*
1590. Verantius Faustus, Sopron városához . . . . . 326.
- A' „Magyarázatok és Jegyzetek“ között pedig erről szó van . . . . . 399.
1590. Szerdahelyi Dersfly Ferencz báró, Sopron városához. . . . . 327.
1591. *Ó kalendarium szerint Februarius 5d. új szerint 15d.* Katona hó pénzt s ü r g e t ő. Patthy Gergely, Zöttl Jánoshoz, Sopron vsa polgármesteréhez 328.
1592. Ostffy Tamás özvegye Cantor Kata, Sopron városához . . . . . 328.
1592. Illyésházy István, Nagyszombat városához . . . . . 265.
1592. *November 26d.* Borsod vmegye büntetőszékének ítélete, házasságtörésben. 266.
1593. Bódogh János levele Bátori Sigmondhoz. Csak figyeltetésül . . . . . 403.
1593. *Febr. 28d.* Marczaltövy György alispán, Szelestey Ádámhoz. . . . . 267.
1593. Sennyei Pongrácz, Kovachóczy Farkashoz. Csak figyeltetésül . . . . . 403.
1593. Illyésházy István, Nagyszombathoz. . . . . 329.
1593. Maróthi Mihály, Sopron városához . . . . . 330.
1593. Tá b o r b a k e n y e r e t k a t o n á t k ü l d e t ő. Káldy Péter, Sopron vsához 331.
1593. Áron moldvai fejedelem Besztercze vidékiekhez. Csak figyeltetésül . . . . . 400.
1594. Tompa L. udvarnok, 's Vinodoly M., tisztartó, Sopron polgármesteréhez. 332.
1594. . . . vajda és székelyek kapitánya Sennyei Pongráczhoz. Csak figyeltetésül . 403.
1595. Káldy Péter, Nagy Tamáshoz Sopron városa polgármesteréhez. . . . . 332.
1596. Szebenben jött ki: Az Caius Crispus Salutiusnak két historiaja. Elseo L. Catilinanak . . . orszagarulasarul. Masodic. Az Iugurta kiralynac . . . hadairul. Deakbol magyarra fordittatot. Baronyai Detsi János által. Ugyan az, ki felebb a' XIVd. lapon: Decius Barovius névvel említetik Bod Péter után. Baranyából több magyar tudós álla elé a' XVII. százévben. Ezen *classica literaturai* fordítás csonka példányát Primőczy Szentmiklóssy Aloiz ajándékozta Kazinczy Ferencznek 1814b. 's ez megismerteté az Erdélyi Múzeum III. d. füzeté 176—177 lapján.
1596. F ü s t ö n k é n t f e l t á m a d á s r a s z ó l í t ó. Szalay Gáb., alispán, Sopronhoz 333.
1598. Bátori Sigmond levele Mehnet pasához. Csak figyeltetésül . . . . . 403.
1599. A' szepesi k. kamara, Bedeghi Nyáry Pálhoz nagyváradí főkapitányhoz . 269.
- 1583—1599 *közötti. Ó szerint Februar. 3d. új szerint Februar. 13d.* Budai birák :

Szöcs Mihál főbíró és Gáspár deák a' több esküttekkel, Nagyszombatháza

Ötves Imrénék. (Ide tartozó „Magyarázatok és Jegyzetek“ a' IIIId. kötetb. lesznek.) 334.

1599. A' szepesi kir. kamara. Nyáry Pálhoz főispán 's főkapitányhoz. . . . . 269.

1599. Ugyan az, ugyan ahhoz. . . . . 271.

1599. A' szepesi kir. kamara parancsa Kassa városához. . . . . 271.

1599. Kutassy János esztergomi érsek 's kir. helytartó, Nagyszombathoz. . . . . 272.

1601től 1690 körül a' NEMZET' nyelve már békekötésekben, több fejedelelem udv. intézkedésiben, kir. helytartó, nádor, országbíró, kamara, vármegye, convent, kir. város tiszti irataiban. Ezek bővebb eléképéseig néhány adat . . . . 400—401.

A' XVIIId. százév, MAGYAR-deák; a' XVIIIId. százév, DEÁK-német százév.

Hat észrevétel. I. Iskolák nyomai több tájról, azért vannak ide legalább röviden ejtve, hogy felfigyeljen magyar irat' mikor? hol kelhetésének egyik oka, és hogy, mind inkább miért eredezett? Több, volt iskolánk említése vagy az eléhozottak bő előadása, itt nem kívántaték; egyikről-másikról majd meg ott lehet egy-két szó, hol szere van. II. Magyar könyvek közül csak olyat jegyzék ki néhányat, melly a' nemzetre általánosan hatott, 's nyelvét vele azért becsülteté, mivel azon nyere ismereteket. Illyen, 1. a' legelsőbb nyomtatások, 2. Egyházi iratok, 3. Törvéymunka, 4. Költők versei, 5. Színmű. 6. Kalendarium. III. Helyszüke, IId. Ferdinand magyar hitlevelét 1628ból Aug. 15dikéről, mellyet az IId. kötet LXVIIIId. lapja legelsőbb sorai szerint e' IIdikba szándékozámm tennem a' IIIId. kötetre halasztatja. IV. Szokott *ly*, *zs* helyett száraz *l* vagy csak *s* betűvel e' szavaknál: Erdél, Mihál, hel, Sigmond 'stb. némely régiebb írásmód hangoztatása éreztetéseért élék. V. A' „Magyarázatok és Jegyzetek“ között, hátul, 384d. lapon azt kérdém: Hol volt az a' Gibárt, Chybarth, Chybat, Gybard? mint Kesserű Mihály püspök előneve. Le nyomva állott már azon lap, midőn Kesserű Mózes eddig theol. professzor urnak Kfejervárról szíves látogatását vala szerencsém elfogadnom. Tudakozásomra azt felelé, hogy a' mai Kesserű székely ns család Barótról írja magát Háromszéken, de Baróton felül van: Bibarczfalva. Már most kérdés: nem olvasák-e Bibarcz-ot rosszul Gibárt, Chybarthnak? VI. Komjáti fordításából: Epistolae Pauli lingua hungarica donatae Az zenth Paal leueley magyar nyeluen 1533 (*l. felebb XXIId. lap*) kisebb 8czad, még 1823b. szedtem jegyzeteket a' cs. udv. bécsi könyvtárban, valamint akkor is, Erdősi, Tinódi, Gallus Anaxius, Draskovics' munkáikból. Olvasom, Zent Paal leueley megjelenését Budai Ésaiaától 1532re tettek „*Magyar Orsz. Hist. a' mohácsi veszedelemtől Buda visszavételeig* 1808.“ 89d. lapján, Ribini ellen irt észrevételeiben annak említésével, hogy azokat ő, 1806b. Schwartner' barátságából látá „a' Pesti Universitas Bibliothecájában.“ 'S 1532-őt lelek Budaynak 1833beli IIIId. kiadása 73d. lapján is. Ujra megnézém most Pesten Octóber 6d. 1840, Fejér György prépost és kanonok urral 's megint 1533-at találtam, így: A' másod levél innensőjén van: Omnibus Christianae pietatis studiosis Hungaris Chalcographus S. ki, ezzel végzi: Cracouię M. D. XXXIII. Tulsóján kezdetik Frangepán Katalinhoz a' magas jellemű, szerény Komjáti Benedek' ajánlata, mellynek bérekesztésénél ez áll: Ez leuel kewith nyalab varaba kyf a'z'zöny napyan ... Ezer ewth'zaas harmynczkeeth e'ztendewben. Leghátul találta-tik: Clarissimae Foeminae D. Katharinae a Frangapanibus &c. Hier. Viet. Typographus se commendat .... Datum Cracouię ex officina nostra Anno Domini Millefimo quingentesimo trigesimo tertio Menfe Februario. Küldeték tehát a' kézirat Ugocsából Krakkóba Szeptemberben 1532, 's megjelent csakugyan 1533ban Februariusban. Ribini, évre nézve nem botlott, jól tevő 1533ra Bod Péter és Sándor István is, Tóth F. hibásan 1535re.

Szerkesztő.

TÁRGYSZERINTI TARTALOM,

Betűsorban.

ALISPÁN, SZOLGABIRÓTÓL. 1555 Bessenyei Tamás Pozson vm. szolgabíró, Nszombat bírájának 116d. l. — 1565. Ormáni Demeter sárosi alispán Kassához 184d. l. — 1568. lap. 202. — 1585. Megyery Imre Sopron' vm. alispán Sopron városához 321d. l. — 1596. Szalay Gábor alispán Sopronhoz 333d. l.

ALNÁDOR, Spáczai Márton, de csak saját dolgában, lásd: FŐURAK.

APÁT, PÜSPÖK levele. 1486, Albert apáté 359d. l. — 1523 Kesserű Mihály püspök megbékél hugával, l. alább e' lapon: EGYEZÉS, OSZTÁLY 'stb. című rovatnál. — 1562. Vranich Antal püspöké Pongrácz Jánoshoz 175. l.

ASSZONYOK LEVELEZÉSEI. 1545. Szalay Orsolyáé 57d. lapon. — 1545. Magy Luczáé 60d. lap. — 1547. Czyre Örsébeté 62d. l. — 1548. Thurzó Annáé 64d. l. — 1549. Potentia Blagay M. özvegye 64d. l. — 1550. Balassa Magdolnaé 68d. l. — 1550. Korláthkövy Örsébeté 70d. l. — 1552. Thurzó Anna, Bátor Andrásné 88d. l. — 1553. Lykerka Joana 104d. l. — 1555. Szentpétery Borbála, Zayné 113d. l. — 1555. Ugyan az 114d. l. — 1558. Pekry Anna, Losonczy István özvegye 142d. l. — 1559. Bárdy Ilona l. **MENEDÉK.** — 1559. Szelestey Bernátné l. **MENEDÉK.** — 1560. Marinit Klára 164d. l. — 1569. Zaraszi Jánosné 204d. l. — 1573. Ország Borbála 231d. l. — 1592. Csutor Kata 328d. l.

BABONA, lásd a' XLId. lapon: TARTALOM IRAT . . .

BIRÓI ÍTÉLET, lásd: VÁRMEGYEI TISZTSÉG.

EGYEZÉS, OSZTÁLY, SZERZÉS, MENEDÉK, GAZDASÁGI JEGYZET. 1510? 1510.

faluk adója 8d. l. — 1510. Emlékjegyzet osztályról 9d. l. — 1515. Ferus Ágoston, bor-kimérésről 12d. l. — 1515. Fancsikai Nagy János, bor kimérésről 13d. l. — 1516. Háze-pítési költségek 14d. l. — 1518 — 1524. Drágffy János tárnok egyezik 16d. l. — 1520. Drágffy János 9 for. veszen külsőn 29d. l. — 1523. Kesserű Mihály püspök¹⁾ megbékél hugával 17d. l. — 1529. Ráskai Mihály, Sigmond, István szerzése 22d. l. — 1531. Dobó Ferencz szerzése 27d. l. — 1539. Károly Lőrincz menedéke 21d. l. — 1553. Makay Péter menedéke 103d. l. — 1553. Garay Mátyásé 105d. — 1554. Kovarcz Lőrincz számadása 107d. l. — 1555. Egyeztetés 115d. l. — 1559. Bárdy Ilona, Karancsy Gábor özvegyének menedéke 155 lap. — 1559. Szelestey Bernátné és Szalay Benedekné menedéke 156 l.

ELEGY TÁRGYUAK. 1500 — 1505, Fohász a' kereszthez 7d. l. — 1508, Atyai keservszó 8d. l. — 1525 — 1530. Désy nemzetség ivadékiról jegyzet 42d. l. — 1557 Vas István kassai városfő Kassához 124. l. — 1559. Királyi biztosok bizonyítványa 156d. l. — 1560. Petneháziak hatalmaskodása 168d. l. — 1565. Haszna Péter, udvarhelye eladását vállalja 185d. l. — 1568. Urszékére hívó 202d. l. — 1570. B. Zay Péter jegyzései Atyja halá-

1) E' Kesserűnek, *Gibárt, Chybarth, Chybat, Gybard* melléknevére nézve toldékul jegyzem meg, hogy: Gibárt helység Abaujban Hernád folyó mellett van, 's így a' 384d. lapi kérdésemre magam felelek. Této vázóna Görögnek helysoraiban nem találása tett, de beszéd közben hallván később, megelétem Fényes IIIId. kötete 44d. lapján, meg majd a' Görög által kiadott Abauj vmegye földképén a' gönczi járásban, hol, Hernád partján a' szem Nagy *Könyis*-re is esik l. *legelő* e' kötetben IIIId. lap. Illy pótlásra, ha kell, mindig kész leszek.

XXXVIII

- láról 220d. l. — 1571. Névtelen tudósítása névtelenhez 224. l. — 1574. Perbe idézet 244d. l. — 1576. Dryk Gábor Sopron városához 281d. l.
- ERDÉLYI FEJEDELEMTŐL, VAJDÁTÓL.** 1556. Sándor, moldvai vajda¹⁾ Kornishoz 273 l. — 1578. Báthori Kristóf fejedelem Hagymási Miklóshoz 255d. l.
- ERNESZT KIR. HERCZEGHEZ ÍROTTAK.** 1577 Lévai hadnagyok Erneszt főhercegnek 246d. l. — 1577. Musztaffa pasa 247d — 248d l. ²⁾.
- ESKÜSZABVÁNY, HATÓSÁGOKNÁL 'S TESTÜLETEKNÉL.** 1554 Kassa városa jegyzőjének esküje 111d. l. — 1557. Kassa külvárosa birájáé 136. l. — Kassai magyar czeheké 137. l. — Kassai polgáré 137. l. — 1561. Nagymihályi Sándoré 171. l. — 1575. Farkas Ferencz esküje 's esküvőtársaié 280. l. ³⁾.
- FALUSI RENDELKEZÉS,** lásd: KIR. 'S MVÁROSI . . .
- FFLELKEZÉS TÖRVÉNY ELŐTT,** lásd: ÜGYVÉDIEK.
- FŐISPÁNTÓL** hivatalosak, lásd: ORSZÁGBIRÓ . . .
- FÓURAK, NEMESSÉG KÖZLEKEDÉSE HÁZIAKBAN.** 1510. Szalkay László kamaraispán Bánffy Ferenczhez 9d. l. — 1511? Mikó Balás, Nagymihályi Jánoshoz. 10d. l. — 1512. Drágffy János, Károly Istvánhoz, 42d. l. — 1527. Korponai Szabó János levele 20d. l. 1531? Witéz Miklós, a' nszombati biróhoz. 28d. l. — 1547. Pakay Jób, bátyjához, 63d. l. — 1550. Lossonczy István, Zay Ferenczhez 74d. l. — Sárossy János, Lőkös Farkasnak 77d. l. — 1552, Dessewffy János, Körmendy Gáspárhoz 89d. l. — 1552. Illyés-házy Tamás, Nszombat birájához 93d. l. — 1552, Bárson Balás ugyan ahhoz 94 — 96d. l. — 1557, Dobó István, Pongrácz Jánoshoz 135d. l. — 1558, Paksy János, Zay Ferenczhez 145d. l. — 1567. Spáczai Márton a' nszombati birónak 201d. l. — 1569. Dobó István, Zay Ferenczhez 208d. l. — 1570. Zrini György, Magóchy Gáspárhoz 278d. l. — 1571. Balassa András, Szepes vmegyéhez 227d. l. — 1573. Czobor Imre Nszombathoz 232d. l. — 1578. Balog Gergely Nszombathoz 290d. l. — 1587. Illyés-házy Istv. 322d. l. — 1588. Tótprónay M., Zay Péterhez 324d. l. — 1590. Dersffy Ferencz báró Sopron városához 327d. l. — 1592. Illyés-házy István Nszombathoz 265d. l. — 1593. Marczaltövy György, Szelestey Ádámhoz 267d. l. — 1593. Illyés-házy István Nszombathoz 329d. l. — 1595. Káldy Péter, Sopron' polgármesteréhez 332d. l.
- GAZDASÁGI JEGYZET,** lásd: EGYEZÉS.
- GYÓGYSZEREK.** 1416 előtti, mell baja ellen 4d *lapon*. — 1531 — 1542. többféle baj ellen 46d. *lap*.
- HADIREND INTÉZKEDÉSÉEL** 1530—1539 Krusyth János kapitány 27d. l. — 1540. Bornem-
iza vicekapitány 36d. l. — 1544 Barbél Lőrincz, Kassa főbirájához 53. l. — 1544 Hópénz
kérés 54d. l. — 1544. Ugyan az 55d. l. — 1545ből az 59d. l. — 1546ból a' 60d. l. — 1550.
Krussith J. várkapitány 70. l. — 1550, Messnyánszky 71d. l. — 1552. Kisfaludy Bene-

- 1) E' Sándor, mint havasalföldi vajda' levelét 1572ből Batori István erdélyi fejedelemhez a' III. d. kötet mutatja.
- 2) E' Musztaffa budai pasától Erneszt főherceghez 1577—1578ból a' III. d. kötetben 7 darab levél áll. Ugyan ott Erneszt főherceghez 1577ből a' lévai lovag és gyalog hadnagyoktól, egy: 's ismét ahhoz 1577ből Martonosi Ispán Istvántól mint Dunán inneni alkapitánytól, egy.
- 3) Nyitra vármegyei főispán' esküszabványa 1588ból, a' III. d. kötetben találtató.

dek 273. l. — 1557. Kálnásy kapitány 123d. l. — Zoltay Istv. egri kapitány 139. l. — 1558. Lévai hadnagyok 146. l. — 1558. Telekesy kapitány 148 l. — 1558. Bebek György mint kapitány 149. l. — 1559. Telekesy, 150. l. — 1559. Telekesy 154. l.¹⁾ — 1559. Bornemisza kapitány 159. l. — 1562. Zay Ferencz főkapitány 172. l. — 1562. Zay Ferencz 173d. l. — 1558—1563. Perneszy Farkas, babócsai kapitány 178. l. — Magóchy Gásp. egri főkapitány 182. l. — 1566. Haditörvényszék ítélete Vékey Ferencztől 'stb. 196. l. — 1568. Török Ferencz Dunán inneni kapitány, Sopron városához 277. l.

INGÓK ÖSSZEIRÁSA, lásd: EGYEZÉS.

IKTATÁSI (ÉS TÖRV. MEGINTÉSÉRŐL) TUDÓSÍTMÁNY. 1557. Melyth Ferencz és János részére, Izabella királyné aláírásával 128d. l. — 1570. Jóságba vivő 's iktató nemeselek neve 219. l. — 1573ból a' 238d. lapon. — 1582ből a' 298d. l. — 1583ból a' 303. l.

ITÉLŐMESTER, Balog Gergely, de csak saját dolgában. l. FŐURAK.

JÁNOS SIGMOND VÁLASZTOTT KIRÁLY 1564b. Balassa Melchiorhoz 181d. lap.

KÁPTALAN 'S KONVENT ELŐTTIEK, ÉS AZOK ÁLTALIAK. 1555, Bebek Ferencz felelete 118d. l. — 1561 a' 170d. lapon, — 1572 Csere bevallása Csornán 231d. l. — 1579. Pap Imre a' pozsoni káptalanbeli György pap és Mátyás pap előtt, l. a' XLd. lapon lévő VÉGRENDELKEZET czimű rovatnál. — 1585 Jászai konventbeli előtt 307 és 320 l.

KERESKEDŐK, lásd: MAGYAR KERESK . . . .

KERESZTSÉGRE HIVÓK, lásd: MENYEKZŐRE HIVÓK.

KIRÁLYI CANCELLÁRIÁBÓL LÉVŐK. 1342—1382. Isó Lajos idejébéli eskü 336. l. 1446. Hunyadi esküje 354 l. — 1527. Tizedszedők esküje 19 l. — 1527. Hódalateskü Isó Ferdinandhoz 19 lap.

KIRÁLYHOZ FOLYAMODÁSOK, LEVELEK. 1558. Székel Antal, Isó Ferdinandhoz 144d l. — 1572 Musztaffa pasáé Isó Miksához 228d. l. — 1577—1578 Ugyan azé Isó Rudolfhoz 249 és 253d lap.

KIRÁLYI 'S NÁDORI HELYTARTÓTÓL, hivatalosan. 1578 Czobor Imre nádori helytartó Nszombathoz 257d l. — 1578 Ugyan attól, 258d l. — 1599 Kutassy János kir. helytartó Nszombathoz 272d. l.

KIRÁLYI KAMARÁTÓL, 'S AHHOZ, 1552—1553. Kassa' magyar polgárai a' szepesi v. posoni kamarához (vagy a' m. k. udv. cancellariához?) 98d. l. — 1578. Tar István a' szepesi kamarához 258. l. — 1588. Nagyváti J. jelentése, ahhoz 263. l. — 1588. A' szepesi kamara' tanácsosai, annak elnökéhez 265. l. — 1589. A' szepesi kamara, Pongrácz Déneshez 325. l. — 1599, Ugyan az, Nyáry Pálhoz 269. l. — Ugyan az, ahhoz 269. l. — 1599. Ugyan az, megint Nyáryhoz 271. l. — 1599. A' szepesi kamara, Kassa városához 271. l.

KIRÁLYI BIZTOS, lásd: ZÁSZLÓS UR . . . .

KIR. 'S MVÁROSI, FALUSI RENDELKEZÉS, LEVELEZET. 1403. Sajószpéterieké 1. l. — 1546. Nagytúr mezővárosa, földesurához 61d. l. — 1550. Vecse bírája esküttei, Nszombatnak 72d. l. — 1552. Kalmár Kelemen, miskolci főbíró, Kassához 90d. l. — 1557. Aszaló bírája Kassához 134. l. — 1558. Gombos Pál Miskolcz bírája, Kassához 138d. l. — 1558. Vér Miklós sárospataki főbíró 147d. l. — 1559. Eger bírája Kassához 160. l. — 1560. Vinnai bíró bizonyítványa 162. l. — 1567. Győr városa Nagyszombat-

1) Telekesy' több levelét lásd a' III. kötetben, ugy Zayét.

XL

hoz 198d. l. — 1571. Nagyszombat városa házat vesz jegyzőjének. 222d. l. — 1574. Nszombat' három nemzetbeli batvanosainak rendeletei 238d. l. — 1583—1599 közötti, Budai Birák, Nszombatba Ötves Imrének 334d. l.¹⁾

KIRÁLY v. ORSZÁGNAGY ZÁSZLÓALJABELI SZOLGÁK azaz: vitézlő katonáktól. 1537, Gáspár és Miklós Szentpétery' szolgálai, Nszombathoz 30d. l. — 1556, Tarnóczy András szolgálainak kötelezvénye 119d. l. — 1557. Báthori György' udvarnokai, Szoroslai Benedek hitének megazabadulása dolgában 122d. l.

KOMÁROM VÁROSA JEGYZŐKÖNYVE, lásd: MISKOLCZ . . . .

KÖLTSÖN-ÓTALMI SZÖVETKEZET. 1539.²⁾ Majlát és Balassa erdélyi vajdák, 's Kendy tárnok 32d. l. — 1540. Majlát, Balassa, Kendi, Kornis, Andrassy, Geréb, Sándor, Kachayaŷ, Lázár, Nyujtódi 37d. l.

KÖVETJELENTÉSEK. 1557. Gazdag Balás és Török Imre, Nszomhathoz 130d. l. — Török Imre Nszombat birájához 132d. l. — 1558. Rebner Péter Kassához 141d. l. — 1559d. Vendéggy Benedek és Bozinkay Máté, Kassához 161. l. ³⁾.

MAGYAR KERESKEDŐK. 1550. Kádas Illyés 77d. l. — Mezeo Ferencz 1. 2. a' 163—164d. lapon.⁴⁾

MENEDÉK, lásd: EGYEZÉS . . . .

MENYEGZŐRE, KERESZTSÉGRE, TEMETÉSRE HIVÓK. 1553 Szőlőssy Jánosé, menyegzőre 102. l. — 1563. Mikulich Márké, menyegz. 178. l. — 1567. Zrini Ilonáé temetésre 200. l. — 1574. Peréni Istvántól keresztelésre 240. l. — 1575. Dobó Annáé, temetésre 245. l. — 1577. Bornemisza Jánosról menyegzőre 283d. l. — 1578. Melyth Páltól menyegzőre 252. l. — 1582. Kalmár Jánosé, menyegzőre 300d. l. — 1585. Hyrik Brigidáé, menyegzőre 307d. l.

MEZŐVÁROSOKTÓL, lásd: KIR. 'S MVÁROSI . . . .

MISKOLCZ, KOMÁROM JEGYZŐKÖNYVEINEK KEZDETE. 1569. Miskolczé 205d. l. — 1587. Komáromé 260d. l.

NÁDORI HELYTARTÓ lásd: KIRÁLYI 'S NÁDORI . . . .

NÁSZRUHÁK 'S INGÓK ÖSSZEIRÁSA. 1539. Paksy Katáé 34d. l. — 1549. Csuzy Magdolnáé 65. l. — 1551. Ugray Istváné 83d. l. — 1552. Báthori Farkas és felesége marhái 87d. l. — Büky Mihályé 170. l. — 1558. Csapy Eufrosina násztuhája 148d. l. — 1567. Kornis Doráé 198. l. — 1570. Alaghy Györgyné marhái 220 l.

1) Liaszka, Tolna, Debreczen, Czegléd, Rima-Szombat, Verebély' levelei a' III. d. kötetben.

2) Hibásan nyomtatott a' 32d. lapra Szent Tamás Apostol *napján*; kell vala: *esthŷn* = *estin*, *estén*, *estéjén*. Az évsorban álló Tartalom sor XXIII. d. lapján pedig, hol, „*esthŷn*“ szerint e' szövetségzet kelését December 20dikára tettem, e' szavaknál „*mar* . . . *eredetinek*“ lelék sajtóbotlást e' helyett: már, *eredetinek*.

3) Nszombat városa országgyűlési követeinek Posonból 1598b. irt két jelentését 1. a' III. d. kötetb.

4) Földessy István és Bornemisza Jósá m. kereskedők adósevelei 1575 és 1576ból a' III. d. kötetben fordulnak elé. Úgy Cserniczky Illyésé, Komoróczy Jánosé 'stb. 1564b.

NEMESSÉG KÖZLEKEDÉSE, lásd: FÓURAK . . . .

NÉMET VEZÉRTŐL 'S OLLYANHOZ, 1571 Gróf Salm Eckius, Melyth Ferenczhez 225*d. l.* — 1574. Musztaffa pasa Trautsonhoz 241 *l.* — 1578 *a'* 256*d. l.*¹⁾.

ORSZÁGBIRÓTÓL, FŐISPÁNTÓL, hivatalosan 's elegyesen. 1554 Báthori András országbíró, kir. kapitányokhoz 110*d. l.* — 1558, Drugeth Ferencz ungi főispán, Pongrácz Jánoshoz 140*d. l.* — 1561. Ugyan az, ahhoz 172*d. l.* — 1562. Vranichich Antal Kassától üvegest kér, *l. a'* XXXIX*d. lapon*; **VÁROSOKHOZ FOLYAMODÁS** című rovatnál. — 1567. Drugeth Ferencz 276*d. l.* — 1582. Choron János Sopron vm. főispán, Sopronhoz 299*d. l.*

ORSZÁG GYÜLÉSÉRE, VÁRMEGYEÉRE, székezésre 's TÁBORBA HIVÓ. 1557. Pozson vmegye alispána *a'* szolgabíróhoz 136*d. l.* — 1567. Sopron vm. gyűlésére 282*d. l.* — 1578. Erdélyi országgyűlésre hívó Batori Kristóftól 255*d. l.* — 1578. Ostffy Jakab Sopron vm. alispán, Sopron városához, táborba kelésre 291*d. l.* — 1582. Sopron vm. szolgabíró, vmegye gyűlésre Sopron városát 300*d. l.* — 1591. Patthy Gergely Sopron vm. alispán, katona hópénzt sürget Sopron' polgármest. 328*d. l.* — 1593. Káldy Péter alispán, Sopronhoz. 331*d. l.* — 1596. Szalay Gábor alispán, Sopronhoz 333*d. l.*

ORSZÁGNAGY ZÁSZLÓALJABELI SZOLGÁK, lásd: KIRÁLY v. . . .

OSZTÁLY, lásd: EGYEZÉS.

PÜSPÖKTŐL LÉVÓK, lásd: APÁT.

REFORMÁTIÓT VALLOTT PAPOK, MINT BIZONYSÁGOK. 1528. Sztrepkay János pazdicsi predikátor 21*d. lap.* *l. a'* XL*d. lapon* lévő ZÁLOGLEVELEK című rovatban. — 1571 Albert, rajkai, 226 *l.* — 1583. Tolnai Vincze sajószentpéteri predikátor 303*d. lap.*, *l. a'* XL*d. lapon*: VÉGRENDELKEZET, című rovatnál: Mihály János.

SZERZÉS, lásd: EGYEZÉS.

SZOLGABIRÓTÓL, lásd: ALISPÁN és ELEGY TÁRGYUAK.

TARTALOMIRAT LATIN OKLEVELEKEN, BARONA. 1494—1500, lásd *a'* 40*d. lapon*. — 1529—1541, *a'* 44—46*d. l.*

TÁBORBA HIVÓ, lásd: ORSZÁG GYÜLÉSÉRE.

TÁRNOKTÓL, lásd: EGYEZÉS.

TÖRÖK FÓTISZTSÉGTŐL, lásd: ZULTÁN . . . .

TÖRVÉNYES MEGINTÉSÉRŐL, lásd: IKTATÁS.

TEMETÉSRE HIVÓ, lásd: MENYEGZŐRE, KERESZTSÉGRE . . .

UDVARI CANCELLARIAI TITKÁRTÓL, lásd: ZÁSZLÓS UR . . . .

UDVARBIRÓI ELJÁRÁS, lásd: VÁRNAGYI . . . .

ÜGYVÉDIEK 'S FELELKEZÉS TÖRVÉNY ELŐTT. 1517, Pásztor Györgyné 15*d. l.* — 1599, Kassa és Alaghy János közötti perben 151. *l.* — 1577, *a'* 284*d. lapon*. 1578 Usaly László, Jákfóy Katához 286. *l.* — 1578. Felelgetés hatalmaskodási perben 286*d. l.* — 1578. Usaly László 292 *l.*

ZÁLOGLEVELEK. 1452, Belkeny Péteré 359*d. l.* — 1515. Gochyt Jánosé 11*d. lapon*. — 1516. Nagymihályi Dénesé 14*d. l.* — 1529. Pazdicsi 21*d. l.* — 1544? Sory Pálé 56*d. l.* — 1545.

1) *A'* III*d.* kötetben gr. Salm Eek levele Nazombathoz 1573ból áll.

XLII

Zay Ferencz, zsidónak ad zálogot 57d. l. — 1551. Jósa Benedek leköti jószágát 82d. l. — 1560. Prinyi Péter leköti városát Szikszót 166. l.

ZÁSZLÓSUR, KIR. BIZTOS, UDVARI CANCELLARIAI TITKÁRTÓL. 1518—1524 és 1520 Drágffy János, lásd: EGYEZÉS. 1552. Pethő János kir. pohárnok 's biztos Nagyszombathoz 91d. l. — 1590, Verantius Faustus, Sopron városához 326d. l.

ZULTÁNTÓL, TÖRÖK FÓTISZTSEGTŐL. 1559, Huszain bég körlevele 158d. l. — 1565. Memhet thyhaya Nagyszombathoz 186 l. — 1567. Heszon pasa Zay Ferenczhez 200. l. — 1568, Mahmud bég, Zayhoz 203d. l. — 1571. Mahmud bég, Serényi Mihály kapitányhoz 221d. l. — 1572 a' 228d. lapon. — 1574. Musztaffa pasa Trautson Jánosnak 241. l. 1577. Mahmud bég körparancsa 251d. l. — 1578. Musztaffa pasa Samaria Ferdinandnak 256. l. — 1566. Zuleman zultán Debreczen bíráihoz 274. l.

VALLOMÁSOK. 1538—1541. a' 48d. lapon. — 1568. Baksai Anna vallomása 202. l. — 1584. Basóék részére 304. l. — 1585. Magóchyék 'stb részére 307. l. — 1583 Dobó Ferencz részére 320. l.

VAJDÁTÓL, lásd: ERDÉLYI FEJEDELEMTŐL . . .

VÁRMEGYE GYÜLÉSRE HIVÓ, lásd: ORSZÁG GYÜLÉSRE . . .

VÁRNAGYI, UDVARBIRÓI ELJÁRÁS. 1543. Muthnoky Mihál, Nagyszombathoz 53d. l. — 1551. Szentiváni Nagy László, Nagyszombat bírájához 81d. l. — 1557. Kozmay, Baranyai, Mester, Kassa' főbírájához 133. l. — 1559. Csoltay Pál a' garadnai, forrai bíróhoz. 158—159d. l. — 1594. Tompa László, Sopron' polgármesteréhez 332d. l.

VÁROSOKHOZ FOLYAMODÁS, 1553 Lýkerka Joanna Kassa bíráját kéri egy vég vászna fejrítetésére 104d. l. — 1555. Apponyi István, Nagyszombattól bakót kér 111d. l. — 1555. Perén Ferencz Kassán szegődött kályha iránt 116d. l. — 1562 Vranichich Antal Kassától üvegest kér. 174. l. — 1565. Kapi Miklós Kassától bakót kér 183. l. — 1565. Keczer Ferencz ugyan azt 184d. l. — 1578, l. 290. — 1593. Maróthi Mihály Sopron városától gerendel fát kér 330d. l.

VÁRMEGYEI TISZTSÉG ELŐTTIEK 'S BIRÓI ÍTÉLET. 1555. Felfogott bíróságé 112d. l. — 1560. Főispáni ítélet 167d. l. — 1563 Fogott bíráké 177. l. — 1566. Büntető törvényszéké 188d. l. — 1566. Per leszállítás 194d. l. — 1571. Végezés Vas vmegye alispána 'stb. előtt 223d. l. — 1592. Ítélet, házasság törésben 266. l. — 1578 Fogott személyek ítélete 286d. l. — 1578. Hatalmaskodási per 293d. l.

VÁRMEGYÉTŐL. 1563. Sopron vmegye Sopron városához 176. l.

VÉGRENDELKEZET. 1594. Kis Ferenczé 66d. l. — 1551. Ugray István gyámokat vall 81d. l. — 1552. Paliczki Rachelé 93d. l. — 1570. Horváth Ferencz egri kapitányé 210d. l. — 1570. Dersenyi Rusintáé 217d. l. — 1571. Burja Farkasé 225d. l. — 1573. Sággy Imréé 234d. l. — 1579. Pap Imre 297d. l. — 1583. Mihály Jánosé 301d. l.

VERSEK. 1489—1493. Siralomének Both J. veszedelmén 39d. l. — 1490. Emlékdal Mátyás k. halálára, 5d. l. — 1490 körüli. Sz. László királyhoz, 6d. l. — 1529. Sz. Miklós pápa dicsérete, 23d. l. — 1551. Jeruzsálem pusztulata, 85d. l.

'stb.

XA②XP TJC
4 A 4

Tartaric or 1:2 is 3:1 Laphor

Er mij verges. Jink met u. Liefte. Er is
wistgenen, attak ymond is mij leuaten
is was afar attabel er mij Nag Kief zuuk
wat mij wistgenen : 403.

L. F. B.

Tartorik itt a' 350 dik. laphor.

Für die fleißig und zum Braut.
Für die wärgern.

3.4.

3.1. ....dam sol nemen
papeln plat und sol dy mit de
wot zu flößen.....

Zu dem Gehör
Von Rübis

Erödöttök másolta Jászay Pál 1837.

*Musöl
von aneisöl
von Cifin öl*

Dr. J. J. Jones, Secy.

all their mind of my - Gf
planned to by under
sent by walking after 7 7 18

Sept 29 1900

• nyelvemlékek II. kötet 1. sz. lapjához.

Tartorik a' 42 d. lapho

Mij Ginge wel als die bijen, en vliet om de minnen tancen te
 volgen, en laet sij sijn herten om te leggen om de minnen
 zij mij en want vele en vliet om de minnen tancen te
 versnaken latelijck, minde en dages en vliet om de minnen
 mij en want vele en vliet om de minnen tancen te
 minde. y. kth. For. Gethen. s. t.

Er mij vergesjönt mit untekefje ab
wöppjen, attuk ygnoud iz my leuatouke
iz woros alar attibet er mij Nag Kiefz mit
wat my wöppijten : 403.

Eredetirol másolta Tör.ay. Pál Piston 186

Kasomias a' beisi s. köngyörben lövi XV. k. m. iradbeli cederöl. 2838. k. s. nam. alatt.
Tartoruk itt a' 350. dik. laphor.

Für die Flöß und zum Braut.
Für die Wäzgen.

3.6.

3.1. ....daran soll stehen
Papier in 1/2 und soll es mit Öl
noch zu streichen.....

Zu dem gehören
Von Kübis

Eredetirol másolta Jászay Pál 1837.

माओ

non aneisöl
non Cifm öl

Drayton James here.

All other mind of 1401 - 1450
 . Placed to be under
 sent by the law of 1450 77R

Sept 19 7 1891

Nyomd. Posten Walsel A.F.

24. m. nyelvemlékek II. dk ~~hó~~ 1. sz. lapjainak.

Tutorik a' 42 d. laphor.

VEGYES TÁRGYU RÉGI MAGYAR IRATOK,

HAT HIJÁN, A' TÖBBI, EDDIG LAPPANGOTT EREDETIEKRŐL.

1342—1382.

I.^o LAJOS IDEJEBELI, KIRÁLYBIRÓI VAGY RENDŐRI ESKÜ.

Nem eredetijéről vétethetvén le, ide nem tétethetik, hanem látható e' kötetben a' „MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK“ között, 336dik lapon.

1403.

SAJÓ SZENTPÉTERIEK VÉGFÉZÉSE, BORAİK KIÁRULÁSA FELŐL.

I. Eredetije Sajó Szentpéter városáé Borsod vmegyében. Perben forogván, ismeretes lett ügyvédek 's a' kir. udvar (curia) birái előtt is. Megérté ezt Jászay Pál, lev. tag 's mind hasonmássát vevé részének, mind az egészet lemásolá 1837. L. hasonmássát a' MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZ. között, 's Jászainak ott erről értekezését is.

Mý Gergeľ Deak fŵ býro, Efkwťtek es minden tanaczok polgarok, es lakofŷ Saio zentpeternek. Aggiuk emlekezetre hog' mý eg arant valo el vegezett tanaczbol mind ez egez Warofnak lakofŷnak, mind kazdagoknak es mind szegenieknek eg arant valo vegezeseböl, illien vegezefeket auag' rendelesfeketh zerzettwnk auag zerzettwnk, Mell' vegezefekre az mý közönfeges es egg arant walo akaratumkat es engedelmessegŷwnket aŷanliwk es aggiuk mind feienkent, Mind az mý életwnknek iob molgiaerth, es mind az mý hatarunkban lejendö bornak beŷfegejerth kŷ ez mý warafonknak földön terē, es meľuel az kegies teremtö lŷten minket meg latogatott. Hog' soha ĩ. fenkŷ mý közŷlönk sem penig idegen ember auag' wŷdekj, idegen földön termet auag' widekj bort az mý warafonkra be ne hozhaffon mý közinkben hog' elle vesse, illien bwntetes alat az kŷt maŷd meg ielentönk. Hog' ha penig törtennek hog' walakj ez mý wegezefwnknek ellene vak merö keppen idegen bort hozandana be, kŷt az ŷ pinceieben vetne waras hŷrenelkŷl, es meg találhattiŷk, mindiarast ky wonatiŷk, es az waras közepeth az feneketh kŷ vagattiŷk es az bort az földŷel meg emöztettiŷk. Ha penig az waros hŷrenelkŷl effele bort valakŷ itt kŷ arŷland, mas borat annak ollian

araniūt es arwýwt amminemŵ az widekŷ volt, kŷ vonatŷnk es az feneket kŷ vagatŷā az földre ontattiuk. Es hog' ha az kŷ arult bornak kieuette teb bora nem leŷend aznak az arat igaz beczŵlet zerēt es annak az embernek hŷtŷ zerēt meg ertŷē, mind az warafnak adni tartozjk, Ennek felette meg harom gŷrat kellien az bŷronak adnj az kŷ akkor bŷrŷ (ŷgy) leŷend az waros valafta fzerēt, minden engedelemnelkŵl, Es eztendōnek elōttō bort ne legien zabad arŷlnj: | Eŷt is akariŷk, hog' ha valakj mŷ kōzzŵlōnk, vŷdekj bort kerekedefnek okaiert tetoŷa hord, falurul falura es varoŷrŷl varoŷra, es eŷtwe keŷōn iŷt azŷal az borŷal az ŵ hazahoz, Ebed korig az borwal mas nap az varoŷbol kŷ menŷen el aggia, ha penig regŷel iŵ haza wele eŷtweŷg kŷ mennien vele, de itt ben eg zekerrŵl maŷra auag' pinceieben ne vetheŷŷe eŷŷele bort. Ezt is hozza teŷzŵk hog' ha¹⁾ az wŷdekŷ bort valahol az falukon auag' varafokon ez mŷ varoŷfonkj gialant es neŷe alatt valakj el adand, es ez dolog bŷzonnial rea bŷzonŷtathatik, tehat az meg mondott karban tuggia hog' eŷŷk, es eztendōnek fordulaŷanak elōttō niereŷegre bort ŷohōŷa ŷe wŷheŷŷen, ŷem penig itth ne arulhaŷŷon. Akariuk eztes vgian azon meg mondott bwntetes alatt hog' ŷem tŷzed ŷem kŷlenced bort ŷenkŷ meg ne vegien, hanē csak az kŷ az ŷnnōn borabol vag' tŷzedre vag' kŷlencedre illenek, az tŷzedles es kŷlencedles elōtt, ha penig kŵlōmben czelekezik az meg mondott bwntetesuel terhelteŷŷek. Ennek felette miert hog' az Zeremŷ es Somogŷ borok mindenŵt kedŷeŷek, mŷ ŷem akariŵk meg alazŷtanj. Akariuk azert hog' valakŷ mŷ kōzzŵlōnk az meg mondatott Zeremŷ auag' Somogŷ borokot vehet valahol, tehat batran be veŷŷe pinceieben, es tarcza kŷs aŷzon napiaŷg mell nap be tellieŷedŷen, kŷ kezdheŷŷe de fellieb Iceŷēyet ne kezdheŷŷe neg' penznel. Es mind Zent Marton napig arulhaŷŷa, mel Napig ha el

¹⁾ E' dōlt z betŷ ki van tŷrōlve az eredetihen.

nem fogiand, tehát harmad napig az vtan kŷ aggia auag maganak tarcza ita-
ra. Az arulas ideien penig az meg mondott borokot egieb földön termet bor-
űal ne zaporŷthaffa, es kŷczen altalaggal effele bornak maradekat it el ne
adhaffa, de az őnnön pinceieben vesse kŷ menűe az varofbol, auag ha ezt
nē miueli fŷzeffen Az kŷ penig vak merősegből effelet fokaig czelekezik az
felűl meg mondott bŷrfaggal terhelteffek. ||

Hog ha penig valakŷ ez meg mondott Zeremŷ es Somogj borokat auag űn- 2-dik levél.
nön italaűal auag valakŷt vele tŷztelűen meg hŷweŷt auag meg bont, tehát,
egieb fele borűal meg ne töltheffe hanē ismeg azon feleűel. Effele borokot
penig haza zwkfegere zabad legien mindennek altalagokűal vennj es zerzenj.
Est is hozza aggiuk hog az mŷ borainknak sem korczomara kezdetnek sem
penig tele bornak iczeiet senkŷ fellieb ne kezdheffe Neg penznel. Est is akar-
iuk hog senkŷ az ŷ korczoma boraynak az arat fellieb ne vŷheffe hanē am-
mint először kezdi arűlnj. Es hog senkŷ sem fert sem bort ne ar . . . . hanē
peczetes iczeűel es pintűel. Hozza tewen eztes hog valamelŷ feller mŷ közöttőnk
bort akar kŷ arulnŷ, három garafsal tartozzek az az mostanŷ hat penzűel az
eghaznak eppűlefere. Ezt mŷ közöttőnk eg arant valo akaratbol valliuk es
bŷzonŷtwk ez leűel altaŷ hog valakj mŷ közzűlőnk ez zerzefeket meg nem
allia, tehát az meg mondott bwntetes ala vetteffek, es hog ha ez bŷrfag mi-
att meg bozzonkoduā, valakŷt közzűlőnk vag bŷrankot, wag efkwttinket
vag valamelŷ tanacbeli embert es közseg közzűl valot, kŷűfebfeges auag boz-
zw bezedűel illetend erette, es ezt io bŷzonfagokűal rea rakhattiak, tehát
az bwntetes felett az fű bŷronak három gŷraűal tartozzek. Ez mŷ wegeze-
főnknek emlekezetŷre es erőűegere, attuk vgmond ez mŷ lewelőnket egez
warof akarattiabol az mŷ Nag Peczetwnkwel meg erőűeŷtwen . 1403.

1416

ELŐTTI.

II.

ORVOSI RENDELMÉNY MELL' BAJA ELLEN.

Eredetije Nagy Gábor királyi táblai hites ügyvédnél, Pesten. Arról írta le Döbren-
tei G. 1837. Egyébiránt kiadta már birtokosa 1835b. a' Tudom. Gyűjt. VIII. kötete 33—
34d. lapján. A' dőlt betűkkel lévők csak mai magyarázatok.

It obligator dñe Capitaneos Dño francisco Gulay flor. xxxviiiij.	Gengber	}	(olv. <i>gyömbér</i> , <i>fahaj v. kéj</i> .)
	ffahaj		q̄libet 1 lō j nehezok.
	dragoriom		(olv. <i>nehézék</i> .)
	kechgchete	}	(olv. <i>kecsketőj</i> .)
	diufmok		qvo ^t j loth. (<i>diósmák v. mag?</i>)
	fenywmok		(<i>fenyőmag</i> .)
	Ifop	}	(<i>Isóp</i> .)
	falluia		(<i>szállya</i> .)
	obruta		q̄jt manipulū, vnū.
	chjahaia		

Item ade ad h̄ sic̄ iij et mel qv̄tum sufficit et cum vino coqv̄at vaqu ad q̄fumacon
ttie ptis et calide bibat bonū haustum fero et mane p octo dies tñc purcabit fibi pect̄.

Ez ide, csak a' magyar szavakért vétetett.

1446.**HUNYADI JÁNOS KORMÁNYZÓI ESKÜJE.**

Ennek sem kerülván elé még eredetije, itt ezen eredetiekről levettek sorában nem
állhat, mostanig. De látható e' kötetben, a' „MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK“ között.

1486.

**ALBERT, SZ. BENEDEKES APÁT' LEVELKÉJE V. LEVELÉNEK TÖREDÉKE,
TIHANYBÓL, TESTVÉRÉHEZ K... BÁLINT DEÁKHOZ, MÁRAMAROSBA.**

Eredetije ki tudja! hol lappang. Azért ezt is, elérkezhetéseig, a' „MAGYARÁZATOK
ÉS JEGYZETEK“ mutatják.

1 4 9 0.

EMLÉKDAL MÁTYÁS KIRÁLY HALÁLÁRA.

III.

Eredetije, e' könyv táblája és címlapja közé kötöttetett levelen: *Meditationes Joannis de Turrecremata*, 'sth. Rome, M. cccc. xcviij. L. MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

Nehay walo ýo mathýas kýral
 fok országokath the býral
 nagý dicheretw Akoron valaly
 ellenfegednek ellenne allal
 Hatalmaffagodath ýelenthed
 bechnek hog warofath thé meg vened
 Ekes fereged oth felethed
 kýrally zeked benne helheztheted
 Nemeth orzagoth amýkorth kewanyád
 ýent koronához walaýthad
 ees nagh fok rezre haffogatad
 magýary wraknak týýtwl mýnd el oýtad
 Akoron the lel oly igen draga
 theged kewanyá che praga
 meg herwadoz oth ýep zeld aga
 nem kelemethes nekj wiraga
 Terekechtwl nerel aýandokokath
 ne puztyýthanad országokath
 ne kerengethned baffaýokath
 ne fenegedned w chazarokath
 Igekezte wala fok országokra,
 ees nag hatalmas warofogra

Jegyz. Az e' laphoz mellékelt hasonmás' betűit mutatják a' sz. Lászlóra írt sorok is (1. következő lap) az eredetiben, és azért 1490 körüliek.

az vizen Alo welencere
 ees benne walo belch olafokra
 Magyar orzagnak fenes thýkere laga, *)
 ees rethenetes baýnaka
 numuoltaknak kees haýlaka (olv. kies **)
 nagh ekeffegnek ees the wala oka
 Nagh ekeffege thýzteffegennek
 nagh batorfaga felelmék nek
 otalmazóya Magar nepeknek
 rettenetes lel az lengelvknek
 Kýralok kezeth lel the hatalmas
 ees nagh igeknek dyadalmas (olv. ügyeknek)
 neped kezeth nagy býzodalmas
 legh wríftennel mar nugodalmas

*) Ennek cisóbb két sora talán így akarn lenni:
 Magyar orzagnak thýkere vilaga
 ees rethenetes fenes baýnaka (olv. fényes).
 **) Bécsi codexünkben (I. Isó köt.) ke a' gyök, anyyi
 mint: *libentia*. Abból lön tehát *kees*, = *kies*.

1490 körüli.

IV. SZENT LÁSZLÓ KIRÁLYHOZ IRT LATIN HYMNUS' TÖREDÉKFORDÍTÁSA.

Eredetije, ugyan ezen könyv: *Meditationes Joannis de Turrecremata*, címlapja és táblája közti levelen. L. MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK, 1490nél.

Az első levél első lapján álló deák sorzatokból, mellyek a' hymnusnak Sz. Lászlóhoz iratását mutatják, ezek kivehetőbbek: 1. . alue Benigne Rex Ladislao. . . preclara fide cum tu . . . . fidus Idueg legý kegelmes 3. . . . regia proles regum . . . genitő tuus rex pius bela. 4. Tu nobis natus polonico regno celitus datus . . . nomiē dictus Ladislaus. 5. Tu cum esses tener etate eduxit Rex Bela e Panonia, 'stb. A' másad lapon van:

Te thataroknak wag meg tereýe (olv. törője)
 magokath zagatad az haway . . . .
 the poganoknak wag rethenetýk
 therekek mondotak feld felelmenek
 the ký wagdalad Az crethnekeketh

el zagatad mýd ký gomlalat (olv. *mind*)
 nem wolth ýdedben gonozel thewe (olv. *tevő*)
 merth csak híred..
 mýdenek rethektek.

Mert ýgazfagnak walal byroya
 az zep zýzegnek walal koronaýa
 the týzthafagnak týzta othalma
 irgalmaffagnak theles kewethtýe

*S alúl ezt veté az író: Si non scripsi bene tu corrige sapienter finis.

1504.

BEZERÉDY GYÖRGY LEVELE.

Költ Hegykón Sopron vmegyében.

Reá akadott Szalay Ágoston, magy. kir. udv. cancellariai fizetéses practicans. Van és megjelen az ő gyűjteményében. Ezen Bezerédy György elesett Mohácsnál 1526b. Ott maradtak a' már férjfi koru Bezerédyek valamennyien írá hozzám kérdéseimre Bezerédy György k. udv. tanácsos, a' dunántúli kir. tábla elnöke. Döbrentei G.

1500 és 1505

KÖZÖTTI!

FOHÁSZ A' KERESZTHEZ.

V.

Kiírta Döbrentei G. Paksy nemzetséghez tartozott jegyzőkönyvből, mellybe némelly emlékezetest, 's a' ház dolgait illető Paksy Pál, Lajos, Imre, János egymás utánra következetten, íra. Van az most a' Kaposmérői Mérey nemzetség levéltárában Pesten. A' 11d. lapon legalul áll ez:

O Dýcheo kegelmes melthofagos keregh ki minden fanal vagh nemefb:
 the engem meg segez hog ne haliach gonoz halallal.

Ennek felette latinul: O crux condigna sup omnia ligna Benigna + tu me assigna ne moriar te maligna.

Látszik tehát, hogy e' latint valamelly Paksy tette ki magyarul.

1506.**PAKSY PÁL JEGYZETE.**

VI.

Az említett jegyzőkönyv 3dik lapján találhatik:

It. In Anno Dñi M^{mo} Quin^{mo} Se^{cto}: En kÿ wagÿhoc . p. P. emlekezem hogh
 zenth marton napÿan nyërthem meg . p. h. nag Buual nag Banathal, —
 a' mi ezután jó, elázás miatt bizonytalan olvasatu. Egy későbbi másolat így tevè: Kÿ-
 rem, mÿuel elÿth emlekezem P. . . . th Istvan meg ne fogagÿon w nekÿ.
 De ennek értelme nincs. Tisztán ennyi látszik: meg ne fogagÿon w nekj.

1508.**ATYAI KESERVSZÓ.**

VII.

A' Paksyak jegyzőkönyve 49dik lapjáról, Döbrentei G. 1827. Az eredeti ott, így:
 It. In feria Quinta In festo Urbani Pape In Aurora Anno Dñi M^{mo} Quin^{mo} octauo Cristofe-
 rus filius .E. Paulÿ & Pakos natus est, In cujus nativitate gaudiū maxiū sc̃m totaque
 Dies letabund pertransÿt It. In Anno Dñi sp̃dicto post festū Urbani Pape feria sc̃da obÿt
 Cristoferus filius .e. Paulÿ & Pakos: In ecclesia Bte marie Vginis ꝛ Bewlecke iacÿt.

Ho en szerelmes en edews' fÿam Pacÿ Criſtoff ÿmagha . . . . .

A' végszó' értelmét nem lehet kivenni.

1510?**JEGYZÉK HÁROM FALU ADÓJA FELŐL.**

VIII.

Paksy nemzetség jegyzőkönyvébe írva. Ott a' 17d. lapon.

_____, _____, _____, nak Mÿndegÿ Modon walo Adoÿok wagÿon.
 ez három falwnak It. . Adoÿok ez, hogÿ ha zazon wolnanak egÿ wr re-
 zere sem adnak semÿth thewbet hanem csak . 2. Mÿnd feÿenketh agÿak
 ez ewtwen penzth egÿ wr rezere.

1510.

IX.

. . . . . FALU ADÓJA.

Említett jegyzőkönyvben, a' 17d. lapon. Registrum sc̃tum sup. Jobagões E. Pauli de
 Pakos que in _____ sc̃dm divisionem eid successerunt Anno . 15—10. A' melly kés

ezt írâ latinul; írta e' következôt is magyarul, 'a' 19d. lapon: Registrû sup taxâ Jo-
bagiões ad singlorû domorû vnus Anni In ——— nevû helységben (Igy).

It . . Wagyon ezthendewyglen Adoÿa ff CC Az en rezemre

it . . 3ent Gergh napba Agÿak megh Az ff C

it . . 3ent Marthon napb megh az ff C Ez Az Thwbÿ

Ha Mÿdewn oda megÿwnk ÿol keel Tharthanÿ, hogÿ ha lezen Mÿwel.

1 5 1 0.

EMLÉKJEGYZET OSZTÁLYRÓL.

X.

Beírva Paksy nemzetség említett jegyzôkönyvébe, a' 29d. lapon.

It. In Anno Dni 1510 (:|: 8 - jo) ——— enne ezthendewben hozthotham
megh paÿy Janofal. en en kÿ wagyok paÿy pal en kezem ÿraffa ez Amen.

Az az: ——— ban ennyi esztendôben osztottam meg.

1 5 1 0.

SZ. IMRE KIRÁLY NAPIÁN.

SZALKAY LÁSZLÓ DEÁK ERDÉLNEK ÉS . . . . . WSNÁK KAMARAISPÁ. XI.
NÁTÓL VÁLASZ, BÁNFFY FERENCZHEZ, BUDÁRÓL.

Eredetiÿe, gróf Károlyiék levéltárában, Pesten. Arról vette le Döbrentei G. 1837.
Hasonmássával együtt pedig közlé már Waltherr László nemzetségi levéltárnok', akadé-
miai levelezô tag' kiadása szerint Horvát István a' Tudom. Gyûjtemény 1835. XId. kö-
tetében, 33d. lap.

Címzete, kívül. Ez Lewel adasseg Wythezlew . . . . lendew Banffy ferencznek
dobo . . . . Wramnak ees Barathomnak.

Kezenethewm ees Baradflagom wthan, En thÿzthelendew wram ees Bara-
thom, wewen az the kegielmed leweleyth, az the kegielmed panazybol
megh Erthethem az the . k . Bozywflagath, ees nagh ÿelees karaath, kÿth
thwgÿa . k . hogÿ Igen banok, ezzel penÿg megÿs muthathom, hogÿ Ba-
nom ees . Nem een akarathombol wagyon, Merth Irtham rola, deeshazÿ
Lqhwannak az mÿ dolgoffongnak . . . a Wyzaknara, hogÿ kÿ, yewÿeen,

ees ez . . k . lewth · dolgoth meg Laffa , Megh lathwan az Baçay Bernaldal ,
 the . . k . mýnden kararowl ees , Bozywffagarowl , Elegeth thetheffen , Ba-
 çay Bernaldnak es ezen keppen megh Irtham Annak feletheen the . k . ked-
 weeth lelýe , eez . Rewl megh esmerű the - k , hogý nem mý akarathonkbou-
 wasyon , Merth Thwgya kegielmed , hogý En az wagyok , az kynek maga-
 math montham , ees az my Neween magamath ayanlothom , Mert en the .
 k . barathya wagyok , Ez lewel kewlth Budan 3enth Emrűhkyral napyan
 Anno domi 1 5 1 °),

La3lodeak 3alkay Erdelnek ees

. . . . . wfnak kamaraispannya.

Jegyzet. A' levél' fennmaradt pecsétén , lilium.

1 5 1 1 ?

VIZKERESZT UTÁN HARMAD VASÁRNAP.

XII. MYKÓ BALÁS LEVELE NAGYMIHÁLYI JÁNOSHOZ.

Nagymihályi , Mikónak v. apóssa v. mostoha atyja volt.

Eredetije a' gróf Sztáray levéltárban Kassán. Kiadta onnan Ertlý János bites ügy-
 véd 's levéltárnok. Lemásolta Krieger János 1835. Összeolvasta Döbrentei Gábor.

Czímzete kívül.

Egregio Dñio Joanni nag Myhalý Dñio ac Patri suo charissimo.

Vitezlě nemes vram keg: 3olgalatomat Irom mýnt býzot vramnak es attýam-
 nak , Touaba the keg: mýnd a3zoniommal es edes giermekiduel egietemben
 egefsekteket kivanom hallanom en magam felél kedig az azt Irhatom hog
 mýnt ketten az a3zon emberuel igen betegesék vagiunk. Kerõm azert mostan
 keg: hozna be , auag kedig ha keg: be nem hoz hatnaýs en kertem Apaffý
 Istuañt keg: býzna reaýa eõ en hozzam iutatna , akarnam azert hog amýg az
 vr Iñen eltetne lenne nalam es elõtem , mert az a3zoný embernekýs maft
 kellene ha ith volna , ennekemýs kedig hog tudnam el hellýhezdetný a mý
 keues uagion , mas az hog 3ékólkedemýs nala nekél , mert ennekem ith sem-
 mý ieuedelmem nýnchen ha kedig az eóreg 3ekreniék elnem hozhatnak ,

tehat kétózek valamýbe amý benne uagion es az eg' ladat kylgie el keg:
 býza keg: bator apaffý istuan vramra es megýs keg: zauat erre keg. vgian
 igen kerem eörömost kedig es ziuem zërent akarom vala ha eltembe keg:
 uel zeimbe lehetek uala, mert igen beteges ember uagik. Touaba, ha keg:
 be nem íhetne keg. ha modot talalna, bar chak azsoniomat eó keg: met
 eg' keves ideýg bochatna be keg: zolhatnak vele egrel mafrol, az vr iften
 tarcha meg keg: nag' sok ideig mynden iauayual, Datú ex apa nag' falua
 iij Dñica Epiphaniae Ad 1 S 2 Xj

Mýko Balas

Touaba az mezes alat ualo Jozagbol amý keues Juedelmet abraham Janos
 ennekeom adot Ith nalam vagion kýt en meg adok mynden oraban vag'
 keg: iie be auag' azoniomat bohattya keg: uag' eg' býzot emberedet, ký
 kezebe mondgia keg: hog' agiam, keg: azert ezt ne hýrdefse, mert az Jo-
 zag nekelys lezen keg:

1 5 1 5.

FEBRUARIUS 14DIKÉN.

GOCHÝT JÁNOS XVI. FORINTÉRT EGY SOLTIZ HÁZHELET AD ZÁLOGBA XIII.
 KENDY ISTWÁNNAK.

Eredetiye, Pinczen Nógrád vmegyében Szentimrei Gochit Károlyi nemzetség levél-
 tárában. Lemásolta Jászay Pál 1836. Bécsben, hová magával Szentimrei László mk. udv.
 cancellariai conceptualis practicans vitte.

En gochýt Janof wallom ez en lewelemnek rendý zerynt ef adom mynde-
 neknek tutlara az kyknek yllik hogý ennekem adot kendy Istwan az en
 zükfegemre tyzenhat foryntot tallert mel tyzenhat forýntert attam neký
 zalogol zuha dolynaba farof warmegyebè lewen egý foltiz haz helemet
 foldewel retewel erdeywel ef egyeb hoza tartozowal akar mý newel ne-
 wezteffek hogy mynd adigh byrya myg en az fólól meg mondot tyzen hat

foryntō neky meg adom Kynek byzonfagara attam pech̃yetef leweletem kezem Irafaval meg erofytetetet. Datum In possefyone 3ent Imre Die dominico carnis priui uite licet Decima quarta February Anno 1515.

Idem Johannef Gochit

manu ppria

1 5 1 5.

XIV.

FERUS ÁGOSTON HÁROM JEGYZÉKE BOR KIMÉRÉSRŐL.

Eredetijük gróf Zichyék levéltárában, Palotán, Veszprím vmegyében. Kiadta onnan ezt 's a' többi ott lévő magyar iratokat gróf Zichy Miklós Döbrentei Gábornak, 's ez, lemásolta 1836.

1.

1 5 1 5 Janoffy 3ucz Pál arult kondor ferench hozta bornak egyke 3yn bor volt benne + *iiij* defa egy Iczje az defa volt + Ichies Ichyejet arulta

3 8 Ment kj *†* *†* 3 *†* *iiij*

adot be az araban *†* + 6

Moft adot *†* *iiij*

feruf agoſton.

2.

1 5 1 5

Janoffy 3uch Pal arulta fent Imreh bornak egyke 3ynt bor volt 9 defa, az defa volt 18 Iczyes Iczyet arulta 8 Ment ky *†* + *iiij* es 3 + *ij*

eczyer adot be az araban *†* *iiij* es 3 +

Mazor adot *†* 9 es 3 1

Mynd megh fyzetet wol

ferus agoſton.

3.

1 5 1 5 Janoffy 3ucz Pal arulta horuat Myhaltol vet bor felenek egyike 3yn
bor volt tÿz defa benne Iczje *iiij* az folÿ az defa volt +8 Iczÿef Iczjet
arulta 3 8 Ment kj *† iiij* 3 *4+ij*

Viragh 3eredan adot az araban be *†* . 9 .

2 adot ennekem *† ij*

3 adot ennekem *† iiij* 3 *4+ij*

ferus agoſton.

1 5 1 5.

FANCSIKAI NAGY JÁNOS KÉT JEGYZÉKE BOR KIMÉRÉSÉRŐL.

XV.

Mindenikének eredetije gróf Zichyék levéltárában Palotán Veszprim vmegyében. 'S
mindenike külön szelet papiroszon. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

1.

1 5 1 5 Janoffy 3ucz Pal ere . . . . . egh kertj bort volt 3yn bor bene +*ij*
defa ez defa volt +*vj* Iczief arulta 3 *iiij* ment kj *†* 8 mins 3 *††ij*
zent Myklos nap vtan valo vafarnap adot *† v* 3 *††5*
az wtan Ifmet adot *† ij* . . . . . 3 *††ij*

Nagh Janof

fanchjkaj.

2.

1 5 1 5 Janoffy 3uez Pal Masjk kert bort arult . . . . . volt 3yn bor ben-
ne +*ij* defa . . . . . Ichje az folÿ Iczjÿet arulta 3 *iiij* ment kj *†* 8 mi-
nuf 3 8 . . . . . kozepben adot ennekem bort . . . . . *†* 8

Nagh Janof

fanchjkaj.

E' pontozott helyeket, elkopás miatt nem lehet az eredetiben olvasni.

1 5 1 6.

XVI. JEGYZET NAGYMIHÁLYI DÉNES ELZÁLOGÍTÁSAIRÓL.

Eredetije, gróf Sztáray levéltárban Kassán. Kiadta onnan Ertlő János hites ügyvéd's levéltárnok. Lemásolta Krieger János 1835. Összeolvasta Döbrentei Gábor.

Item haty Jobbyagyas helet adot nagmihaly Dýnes Quarū Intribus pin-
de, cepke Demeter, fyket myhal es laslo molýnyak, toty ucýaba Item.
ketý Puřat, az Igyen nagy kw hazýnak ellenýbe ky annak elotte elj
puřulytyak wolt. Es egy kw hazzath mely hazýban lakoth Palochka
neño lakoch. ky mind nagmihalyba tartozzo. Es meg lth mint az odyuar
dolga, mert annak elotte wallotta wolt az mint ezy leuel tartya de meg
ne neüezzy myrt vettetyk woly zalogba. Nyeggýed fely 3az forintba
aryanyba az anyanak claranak soof... ferencynek Maryasy ferencynek,
Eřlywannanak Janosnak et. cetera. 1. 5. 16. Nyeguen hetý eřlendeýben
Jary ezy Imar moř.

A' számok utáni: Negyvenhét . . . . most, szavakat más kéz vetette oda, látszik, később.

1 5 1 6.

XVII. HÁZÉPÍTÉSI KÖLTSÉGEK JEGYZÉKE.

Eredetije, a' Paksy nemzetség említett jegyzőkönyve' 57d. lapján. A' ház épült
—, nevű helységben. Lemásolta Döbrentei Gábor 1837.

Item, Az kew wagonak Atham ff. 1.

It. Az haýoerth Atham ff. xx

It. Az kewmyefnek Atham ff. 120 egy hordo Borth es egy zalannath

It. wethem egy kemenche Mezeeth Manný palthwl ff. xxvii

It. In festo B'te Margarithe virginis . . . . ez napon wethethem zamoth

Az Balas Meřerhel hogý mynth Atham ýmaran ew neký · 1 · 5 · 16.

It. Atham 140 forýnthoth

Borth Attham 11 hordowal

Salonnath atham *W*
 Bwzath atham *Hj* fertallýal

1517.

PAZTOR GEÓRGNENEK MARGIT ASZONNAK ES HEDEGES PETERNENAK XVIII.
 FELELETY TERYEK JÁNOS ELLEN. *Igy.*

Eredetije sz. kir ns. Kassa városa levéltárában 979 szám alatt. Védelmezi magát a' téhányi két asszony, boszorkánysággal vádoltatása ellen, Kassa bírája és tanácsa előtt. Nem igaz mondja, hogy vizet zavart volna, vaj csinálás végett. Találta ottan és lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Tifztölendő biro uram ef nemőf tanach uraim minekőnk ugi mint föl pöröknek tehhani Paztor görginenek margit Afzoninak ef hedegőf Petörnenek Ana Aponinak feleletők ez ef ennekokaert czitaltuk urafagatok eleiben törüenire tereck janost ennek Imar mostan ugi mint Anno 1517. eztendőben ualo zent görgi nap taiaban mulot három eztendie hogi margit Azoni jnet Az kafai malombol me gön uolt haza tehhaniban len en bartufneual de bartufne uizatert uolt ezokaert mert lepedőit felette uolt Az malomban ef mikoron margit Azoni Az hofatt viginel mene tanalta elől hedegőf Petörnet Anna Azont ef mont margit Azona mit uizez Anna Azoni mond őlagi turot meteltem darabra el Adnia mond iffmet margit had lafam mint metelőd mert en fohha nem meteltem Anna megmutatia Az turot margitnak Imaran ennek utana ugi mint ket eztendő el muluan Az mikoron ez dolog volt teriek Janos ment tehhanban enek i ef egi eztendie multel ef Az tehhani birak ef eskötök előt Igi zolt janos bizoni kar tinektök birak hogi meg nem tutjatok butotni paztor göginet margitot ef Az hedegőf Petörnet Anat Az tehhaniakot mert en lattam hogi margit ef Anna keten tüzet raktanak Az hojat uegin Az uiz melet ot Az honat tehhaniban menek ef ő magok keten Az uizben Alotank margit ef Anna ef egi

maſt uizel öntöztek uaiat moſtanak az uizben maga fem margitnal fem Ananal uai fem uolt ef Az teriek Janoſ meltatlan zauara Az tehhani efköt uraim margitot ef Anát meg Akarttak butotnia de ök ütek ez dolognak törüeni zörint ualo meg latafat urafagotok eleiben mert Az ö tizteſegököt Az raitok töt galazatert teriek Janoſnak el nem egedik ef ha Az urafagotok törüeni mutatia mi mind keten margit ef Anna teriek Janoſnak neluehöz felelönk

Urafagotoktól törüeniet uariuk mert meg bizonituk Az ratok töt galafakot Jambor zömeliükel.

Jegyzet. Téhány, Kassához tartozó falu Sáros vmegyében már. Távolſága csak egy kis órányi. Az ut ki oda Kassáról moſt is malom mellett viſzen, melly Hernád vizén közel a' városhoz van. Népe hajdan magyar volt, 's járt, mint majd reformatiót valló, a' kassai sz. egyházba. Nem kedvezés megszüntette azt 's laſſanként eltótoſodott a' falu; némelly lakosának csak neve maradott magyar. 1831b. a' cholerában holt volna ki a' legutolsó, ki még nem tudá tótul. Így hallám ezeket. — 'S hallám Gömör megyéje köznépének ma is azzal tartását, hogy: aſſzonyok vizet zavarnak akármelly forrásnál, 's a' leüllepedés után vaj kerekedik elé.

1 5 1 8 — 1 5 2 4

KÖZÖTTI.

XIX. DRÁGFFY JÁNOS TÁRNOK, ÖZVEGYTARTÁS IRÁNT EGYEZIK, NÉHAI . . . . Ÿ MÁTYÁS' MEGHAGYOTT FELESEGEVEL.

Eredetije Nagy Gábor kir. táblai ügyvédnél, Pesten. Levette arról Döbrentei G. 1837. En kŷ wagŷok Barbara A33on, ... Ÿ pether leŷanŷa nŷhaŷ . . . . Ÿ Mathŷas meg hagŷoth feleŷŷge: Thezek ŷlŷen wallaŷh, es Adok menedeketh, En zabad akarathom zereneth, ez nagŷlagos Dragffŷ Janoſnak kŷralnak Tharnak meŷlerenek, hogŷ Engemeth megŷ Elŷŷŷtheth mŷnden ŷgafagombwl kŷ Engem ŷletheth wolna . . . . Ÿ mathŷas ŷozagabol, g ŷŷŷ hogŷ Adoth nekem . . . . ba Egy nemes Ewleŷh az hoz hath haz ŷobaŷŷoth az hoz zantho fewldeth Retheth es erdewth, hogŷ mŷgh az En wram neweth En wŷfelnem Addŷglan Ilŷem mŷnth Enŷmeth, es ha

holthom Thewrthÿnyek wagÿ fÿrhez menek, thehath Ez nemes Ewlÿs kÿben Az . . . . .ÿ mathÿas lakoth, es az hath haz ÿobagÿ mÿnd az Zantho fewldwel Rethwel es erdewel egyethembe, nekÿ Thÿÿztan es zabadon megÿ zalÿon mÿnden pernel kewl, Thowaba Az En ÿedrwhamrwl es elegeth Thewth, es Adok menedÿketh nekÿ wgÿ hogÿ az . . . . . belÿ es . . . . . balj Rezemeth megh Bochatha es ha nekem holthom Thewrthÿnyek, es az . . . . .ÿ Janos Germekÿnek kÿ az En Germekemthewl az fofy azontwl wolna walo: thehath az . . . . .ÿ . . . . .ÿ rezem, mÿnden pernelkewl megÿ wÿÿÿÿÿ zalÿon az dragffÿ Janofra, Es az Ew Germekÿre maradekÿra, Es ezekbowl En mÿndeneknek Therheth ream wezem mÿnd leÿanÿometh es egÿebeketh hogÿ az dragffÿ Janofon fenkÿ ezekkel ne kerfethheffenek, Az en ÿgaÿlagomerth merth Engemeth megh Èlegÿtheth myndenekbowl.

Dragffy Janos

mā ꝑꝑa.

Évszám nincs kitéve, 's hogy lett volna sem látható sehol. Azért vétethetik azonban 1518 — 1525 közöttinek, mondá Nagy Gábor a' Tudom. Gyűjtemény 1835beli VIII-dik kötete 38d. lapján, hol e' „vallás és menedék“ lenyomtatva is áll, mivel Drágffy János 1518b. lett tárnokmesterré 's volt 1525-tig. Midőn 1837b. Aprilis 23d. velem az eredetit birtokosa legnagyobb készséggel közlé, állítását 1525ről 1524re nyilatkoztatta, minthogy e' Drágffy János 1525b. már temesi grófnak iratik.

1523.

KESSEREW MIHÁL BOSNYAI PÜSPÖK 'S TESTVÉRHUGA KRISZTINA KÖZÖTT xx.
BÉKELEVÉL, KILENCZ FÓUR 'S TÖBB NEMES ELÓTT. OLVASTA WERBEW-
CZI HELYTARTÓ.

Eredetijére akadott Paulányi József, mkir. udv. cancellariai concipista, 's közzétette 1824ben Mart. 2d. a' Magyar Kurir mellett járt „K e d v e s k e d ő“ 18d. számában, mellynek akkor szerkesztője Igaz Samuel volt. Becses gondu tisztelt megmentőjénél sokáig lévén még, lemásolta Bécsben Jászay Pál, saját gyűjteményébe, 's majd e' másolatát a' magyar akadémia számára, nekem adta által 1834b. Az eredeti őriztetik most a'

VEGYES R. M. IRATOK.

nemzeti múzeumban Pesten, hová többel együtt Ittebei Kiss Antal, kir. udvarnok, táblalabíró, Ná d o r u n k ó cs. kir. Főherczegségéhez Bécsben 1833b. Decemb. 9d. költ felajánlása szerint, hazafiúlag nyújtotta. Hasonmássával együtt bocsátá onnan közre Horvát István a' Tudományos Gyűjt. 1836beli Xd. kötetében. Sajtó alá itt, Jászayé ment.

Forma verborum Reconciliacionis Reuerendi domini Michaelis Kesserew Epi Bozneñ. ac Generose domine Cristine Sororis sue carnalis. In Nyarapath coram Egregys Stephano Werbewcz locumteneñ ac Mağro Nicolao de mýlethýncz prothonotario personalis pñcie Regie Maiestatis, necnō Michaele Kenderefý de Gýal Gregorio pesthýený de marthonos regio consiliario Ladislao was de Gýalw comite comitatus Zolnokexterioris. Johanne doczý de Zeg. Gregorio de mýkola. petro de Ibran, Lazaro poka de Isthwanhaza Jowachýn de Zenthlewrýncz ac multis alýs Nobilibus Secundo die festi Beati martini Episcopi et confessoris Anno 1. 5. 2. 3. facte, et primo forma verborum domine Cristine.

FORMA VERBORUM DOMINE CRISTINE.

Jo Wram Ees io Bathýam, az Mýnemew per, ees Indolath awagh zook Mý kewzewttewnk, Wronk ew fewlfege elewth woltanak, azokerth erthem hogy The kegelmednek en ream nehezfege wagyon, Een az mýkeppen Egýebekthwl erthethem wala, azkeppen kenýergewthem wala Wronknak ew felsegenek, hogh the kegyelmed felewl Een nekem therwenth thethethne, de mosthan Eerthem, hogh the kegyelmed en nekem kewthelles nem wolth, mýnth en elewmbe atthak wala, Azerth kerem kegyelmedeth, mýnth ýo Wramath, Ees io Bathýamath, hogy ennekem meg Bochaffad az mýth ebbewl en Ream nehezethel, ees Laas engemeth Jozerethethwel Merth en mýnden ýomath The kegyelmedthewl warom mýnth Jo Wramthol ees ýo Bathýamthol.

Lcta p Me Werbewcziū Locūtenent.

FORMA VERBORUM DOMINI EPISCOPI.

Jo hwgom Býzonýaba, nem thwdom okath. Mýerth en the nekcd wgh fogattam wolna, az mýnth the elewdbe atthak wolth, Merth femmý zýkfe gem rea nem wolth, hogh en the nekcd hýthemre fogattam wolna, Azerth en ees kerlek thegedeth mýnth ýo azzonýomoth ees ýo hwgomoth, hogh

ha mÿ faradfadod ees kewlfeged ez dolog miath wolt, en ream erette ne nehezel? merth az mÿth en mÿwelthem az en Thÿzteffegem olthalmaban mÿwelthem, Innen thowa Ewremesth Lathlak mÿnth zerelmes athÿamfÿ-ath ees hwgomath.

Id Werbewczy qui suppra. In Testimoniũ p̄miffor. m. p.

Jegyzet. Kívül: Hungaricum M. reconciliatio inter kessereo Ep̄um Bosnensem et ejus sororem X̄inam kesserõ. Alább ki vagyon vakarva, de még is olvasható ezen idegen kézzel tett jegyzés: haec propria Verböczii scriptura videtur. — Csak a' bizonyosság-írás és helytartói *Lecta* vagyon Werböczy kezével. — Az oklevél' egész tartalma, XVI-dik század ezen szakában közönségesen divatozó betűkkel, 's más kezével.

Fenn említett békehely: Nyárasapath, sehol sem jó elé Görög helysoraiban, mint még ma is meglévő helység. Nyárs-Apáthi, pusztául igen, Pest vmegyének kecskeméti járásában. D.

1527.

ORSZÁGOS TIZED SZEDŐK ESKÜJE.

XXI.

Eredetije szabad kir. Kassa ns városa levéltárában, 1157 szám alatt. Lemásolta ott Krieger János, 1835. Összehasonlította Döbrentei G. Költ János király udv. cancellariájából Budán, b. Szaniszló püspök vértanú innepén. Onnan vitte Kassához, Szerdahelyi Ewz János királyi rovó, hogy a' város által segédül választott két beszédő, e' szerint mondja el hitét.

Isten Engem vgh segellÿen, BodogA3zon, Ifthennek mÿndzenthÿ, hogh Az mofthan meg zerzeth dolgoth, Az thÿzedeth Igazan be zolgalthathom, Es Abban senkÿnek nem kedwezek, sem wrnak, sem magamnak, sem Athÿamfÿanak, sem Barathomnak, hanem Igazan kÿ Adom, Es be zolgalthathom, El nem Tÿkozlom, sem magamnak nem wezem, Es a kÿ mÿth ad, Tÿthkon tarthom, Isten Engem wg segellÿenn,

1527.

NOVEMBER 5d.

HÓDOLATESKÜ I^s FERDINAND PÁRTJÁRA.

XXII.

Eredetije a' pozsoni káptalannál az úgy nevezett „protocollum Farkassianum“ 156d. lapján, CC alatt. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836. Összehasonl. Kaszay József, jegy-

zó. Elmondotta 1527ben 12 egyháznagy, 33 országnagy és főúr. 1528ban egy ilyen, 's egy püspök; 1530b. egy főúr. Kiadta ugyan már Kováchich Márton, I. Supplem. ad Vestigia Comitior. Tom. III. Budae 1801 pag. 123. de az előttem volt eredetinek helyesíráshoz képest azon lenyomtatásba több hiba csuszott. Ezek itt kikerülvők.

En n. Eskezem elew ýŕenre . az ew zenth ānyara mýnd az zentekre . hogh felseges feýedelmnek ferdinandos wramnak . magyarorznagnak es cheh-orznagnak kýralýanak , az en kegýelmes vramnak , mýndenek ellen . ýelefben kedeeek . az ew ellenfeghý es engedetlený ellen , atalanfogwa senkýt ki nem veven . hýw es engedelmes lezek , es az En Ertelmem zerent igaz es haznos tanachot adok mýnd azokrol Kýket ew felsegenek meltofagara haznara avag artalmara esmerendewk lený Ew felseget zorgalmatoffon es hýven tudoffa tezem az Ew ýavara telýes ereýmvel gondolok , gonozat El tawoztatom . az ew felsegenek týtok tanachat meg nem yelentem , ýŕen Engemet ýgh segelyen es iŕenek mýnd zenthý:

1527.

NOVEMBER 5-DIKÉN.

XXIII. KORPONAI SZABÓ JÁNOS LEVELE ZÓLYOMBÓL, NAGYSZOMBAT BIRÁJÁHOZ.

Eredetije szabad kir. Nagyszombat na városa levéltárában. Mását vette Döbrentei Gábor 1836.

Címzete, kívül. Ez leuel adék az Nagý Sombati býronak ennekem Ig býzodalmas wřamk tulajdon kezjben.

Solgalatomat ayanlom te keñek jo byro ez ŝo En kenek az Adom tutara hogi ennekem az feýrwarý Janos ados fl. 20 es ~ 2 x kotote magat hog az Zo lomj fokada lomra ennekem meg kwldj az Hus foryntot ew az ew fa-wat meg nem teleŝtete es meg nem kwlte az en Pynzemet es ew kotote magat hogy ha az meg hagjot napon meg nem kwldj tahat ket anywal tar-tozjk ennek Azerth en tekñk: adom tutara hog ennekem sem yrt sem ýzent ezen adofagom felol, en keñek tutara adom hogj en walahol embert

kapok en tartom azt kedmetek warafabol ez akarā keñk tutara adnj Isten

tarza myg Datum Zolomjno nouembrj 5 1527 (?) L. Hasonmások összehete.
Sabo Janos korponay

1 5 2 8.

MÁJUS 16DIKÁN.

PAZDICSI BÁLINT UJ ZÁLOGLEVELE.

Ugy látszik Pazdicson, Zemplin vmegye homonnai járásáb.

XXIV.

Eredetije, gróf Sztáray levéltárban, Kassán. Találta ottan 's mássát vetette Krieger Jánossal, valamint ezt összehasonlítja Döbrentei Gábor 1835. Novemb.

En Pazdiczi Balint Vallom Az Lewelemnek rendiben hogi En vóttem Az En jo Akaro fsogor Afsonyomtul Henzelódy Dorko Afsonytul nemenemü fsükfse-
gemre Z5 Magiarj forintot Azon Emberemnek fsumajara Az melljet Attam Az Vitezlő fsomrakj Janofs Uramnak fsogoromnak Krafsnam Vaufs Pal Nevő Emberemre. Actum 16. Maÿ Anno 1528. Ez Jambor szemeliek előtt Stropkay Janos előtt, Pazdiczi Praedikator előtt, és Szomrokÿ Menihárt előtt.

jdem quj fsupra Pazdjczy Balint mÿpria.

1 5 3 9.

SZENT LUKÁCS NAP UTÁN VALÓ VASÁRNAP.

KÁROLÿ LÓRINCZ MENEDÉKET ÁD KÁROLÿ SIGMONDNAK.

Károlban Szatmár vmegye nyíri járásában.

XXV.

Eredetije Pesten a' Nagykárolyi Károlyi grófok levéltárában 2 f. 319 alatt. Döbrentei Gábornak gróf Károlyi György m. akadémiai igazgató 's tiszteleti tag urhoz 1838beli folyamodására megnyilván e' levéltár, kikereste benne Waltherr László, nemzetségi levéltárnok, 's m. akadémiai levelező tag. Lemásolta Kertészffy János. Ide nyomtatását az eredeti szerint javította ki Waltherr László. Bizonyítja Döbrentei Gábor.

En Karolÿ lewrÿnchÿ, fogadokh hÿtemre Thÿztefflegemre, hogÿ az mÿnemew iozagom ennekem wolna karolba, zalogba Karolÿ Sÿdmonthnal, azrwl en ewnekÿ menedeket adok hogÿ soha azt en ew tewle megh nem waltom, hanem meegh kaptalanba wallom erewkewl, es en ezt senkÿnek nem mondom soha, ez en pechetem allath, a hol en ezt walakÿnek mondanam,

Éscreadás. Az előző befejezte mondja meg, miért, azon kívül, ez itten.

hýtemen Thýztefflegemen maradyakh, ez lewel kewlt Karolba zent lw-
cachý nap vtan walo weffarnap 1.5.3.9 ppria manw.

Zöld viasz fölibe tétetett papirosra nyomtatott idegen pecsét. *Waltherr László.*

Jegyz. E' névben itt: Karolý, nem *Carolus* van, hanem a' most *karvaly*-nak mon-
dott madár, melly Molnár Albertnél, 1644*di*ki kiadásában, így áll: Karoly, *Nisus*, *nomen*
avis, *alias*, Karvolý. A' Károlý grófok czimere is, e' *karol*, *karul*, *karval*, *karvaly*
madár. E' szó' ragasztása úgy lehete, mint: szem-*ély*, személ; lap-*ály*, lapál; sereg-*ély*;
seregél 'stb. Karon tartatott a' madár 's lön: kar-*oly*, kar-*ol*. *Szerkesztő.*

1 5 2 9.

SZENT BERTALAN APOSTOL NAPIJÁN.

XXVI.

RASKAI MIHÁL, SIGMOND, ISTVÁN SZERZÉSE,
Pálócson, Ung vmegye kaposi járásában,

atyjukfijáról maradt jószágukra nézve, míg abban őket megegyenesítik.

Eredetije, Zichy grófok levéltárában, Palotán Veszprém vmegyében. Találta ottan 's
lemásolta Döbrentei Gábor 1836. A' pontozott helyek elmállottak.

Mi . . . . . Raskay mihal*): figmōd: es eſvan: vgian azon . . . . .
Emlekezetre: hogý mi Nagiob, bekeffeges meg . . . . . vk aniak palo-
chý katalin akarát . . . . . ben . . . . . tōtōnk ilien
zerzeſt: hogy ez kezenf . . . . . iōſagot: ki . . . i . ran . . . . . azmi atian-
fiatvl maradoth: bekeffegvel tartivk mig . . . megý oztivk: kezōtōnk: egik
fem vezen fem pēzt fem kedegi . . . uhaiat el: ezkiveven azmit oztveſegivel
mint megí egenefōlōnk: azoniō akaratiabul: ezmenieggzōre lagiſrō zerent tit
kelien veni: anak kivōle egiknekis ſe penzer. ſe marhaiat: el nē vezōk ozt-
tan eziōvēdō zent mihalnap vtan azon eſſō vafarnap Raskai figmōd ket atia-
fiat: vagi baratiat fogia mig aztōb atiāfiakval ketōt: ha megí egenefýthe-
nek benōk iō; hanē hat iſten igaffagazerent: kezōnk megí oztok: kinek mi
ivt beñe aval tōrien: azfogot emberek fel ne othōffek ezerzeſt: ha aztōbi nē
akarnaý: ciak keteýs veget teheffen beñe: Eznek erőffegere es megí alafara:
fogadūk hōtōnkre es tizteffegōnkre hogi megí alivk: ez felōt megí irot zer-

*) Így leljük már 1211ből, Fejér, cod. dipl. T. III. Vol. I. pag. 110. „*Mihal* cum
filio suo *Mihal*, Vol. II. pag. 228, quia locus est specialis quod vulgo dicitur Wduorhel. Azon-
ban, Vol. I. p. 156. áll: locus Farkashalowhely. Vala hát hajdanta hasonlóan szárazon
ellezō, 's lágyítva elylyezō vidék. Dunántul ma is ellezés hangzik. *Szerkesztő.*

ze.ŋ ha meliek meg nē alana iozagaig bele vezen: eznek erőffegere atuk eg-
 mafnak pechetonk alavalo levelet es kezonk iraffat, ezlevel kelt Palechon
 3ent bertalan apo.ŋol Napian 1. 5. 2. 9.

P.H. P.H. Emeric, de chahol
 manv pp.

micha . ! . . . rafka pr̄g
 ma . . . . .

Stephanus de Rafka
 manu propria
 figismünduf Szzech . .

1 5 2 9.

SZ. MIKLÓS PÁPA DICSÉRETE, TIZENEGYESEKBEN.

XXVII.

Eredetije, könyv levelei közt, mellyben ezek vagynak nyomtatásban: De continen-
 tia Sacerdotum 1510. De sacramentis 1512. 'stb. E' könyv, a' gyöngyösi sz. ferenczeseké.
 Lemásolta Frankenburg Adolf 1837. Összehasonlította Döbrentei Gábor.

LAVS SANCTI NICOLAI PONTIFICIS. 1. 5. 2. 9. ENDECASILLABON.

Leg mosth segethseg zenth miklos minekewnk,
 Kÿk idnepe . . . es teged tiztelwnk,
 leg the zenth miklos tanolo iffÿaknak
 mÿ zegedelmewnk.

Az kÿk tanofagra neuedbe adathnak,
 es tanofagoth nagyön gyakorlonak.
 bewnth te neuedbe el tauoztaffonak.

zent mÿklos pÿspek.

Vÿ chuda tetelel ziwletel ez vilagra.
 the fÿrededbe fel alal labadra,
 Zeredan penteken the anÿad emleÿeth
 echer. efmered.

Seegen embernek három zewz leanÿa
 kÿketh akar vala gonoz hewre adnÿa,
 ew zozefegek meg maradoth vala
 tne kenched mÿa

Scentelenek teged mirraba pÿspeke.
 ÿoleheth fokath the mondal ellene.
 az the hazadnak holoth the zewletel
 Lÿchia Neue.

Las mel chwda keppen latrok ydenek.
Sydonak morhayath ewk es mind meg vÿwek.
tolwayok bñegbel legottan meg terenek,
es Jambora lewnek.

**Az sýdo legottan kereztýenne lewth vala.
nekýk fegedelmel nagýal lewtel vala.
tegedeth kerewnk leg mý fegedelmewnk
mýnden oraba.**

**Ime mel igen teged tiztel vala.
heth eztendews germeknek az ew edes atya.
kyth the zenth neuedbe ew ayanloth vala,
dyakú thwdomanra**

**Papnak vȳzen vala az germek ebedeth
zegen ember aȳton kenȳergenȳ kezde
hog ew alamifnath ȳaptol erdemlene
istennek neube**

**Ottan az germenek az pap paranchola,
hog zegen embernek alamisnath, Adna,
gyorfan ew fwamek fenkÿth nem lathata
kÿ konergeth volna.**

**Nag hýrtelenfegel ewrdeg ewth meg foýta.
the zenth Mýklos pýspek fel tamaztottad vala.
ennek vtanna germek zýwe zereneth
teged tiztelth vala.**

**Teged eg nemes ember igen tisztel vala.
ew nekŷ magzatoth istentŷl nertel vala.
eg Aranŷos poharth ew fŷaval egb ..
vinnŷ akar vala**

**Ŋña az poharba hog fya nekŷ hozna ,
germek az tengerbe hamar vezeth vala
mene templomothoz az germeknek atya
pohart vitte vala**

**Fel tamaztad fýáth chudalatos keppen.
az ew atýa haromzor oltarottol esven,
the neked az gyermek mafodýk poharwa..
tízteffegeth tewen.**

csak folytatában. A' pontozott helyek, jelentik a' szónak elvágatását, melly az iratnak e' könyv mellé köttetésekor történt. — K a z á r, van Nógrád megye füleki járásában.

1530 ÉS 1539

KÖZÖTTI.

KRUSYTH JÁNOS KIR. KAPITÁNY LEVELE NAGYSZOMBAT BIRÁJÁHOZ ÉS XXVIII.
ESKÜTT POLGÁRIHOZ,

Korponáról Zólyom vmegyében.

Eredetije, szabad királyi Nagyszombat ns városa levéltárában. Kijegyzette ott 1836ban Döbrentei Gábor. Lemásolta 1837. Maklár Ferencz hites ügyvéd 's gróf Zay Károly cs. k. aranykulcsos titoknok.

Csímzete, kívül. Pruden: et Circumpet: Judici et Juratis C. in Tirnavia existēn
dnis et Amicis honoran.

Kezenethemeth es magam ajanlafath Irom kegielmeteknek, minth Jo Vram-
nak. thowab keoniergeth ennekem ez Eotwes Jakap, miel hogj ertette wo-
na, hoggy ty kegielmetek rea haragwth vona, merth hoggy enne Ideig ki-
wewl Jarth wona, azérth az ew ith keffese semj egieb nem leon, hanem
ez hoggy valamj kopiath hozzoth vala Ide keozwkbe, es amit el athatoth
benne es mindenik az Vraimnak muflra feiebe vette el, es ezt kelleth meg
varnj, azerth kegielmetek az en Baratslagomerth miwellie ezt, hoggy valamj-
be meg ne karofethivk, merth ith es eleg karth valloth, kith en tj kegiel-
metektwl Jo newen vezek iflen tharthia meg. k. Jo egeslegben ex corpo-
ra 17. marci 153. . . Joannes krufyth Capitaneus regius.

A' végén lévő 153 mutatja, e' levélnek 1530 és 1539 között valamelyik évben,
költét. A' negyedik szám semmikép nem látszik.

1531.

SZENT BÁLINT NAPJÁN.

RUSZKAI DOBÓ FERENCZ SZERZÉSE ATYJAFIAIVAL,

XXIX.

Szernyén, Bereg vmegyében.

Eredetije Zichy grófok levéltárában. Mássát vette Döbrentei Gábor 1836.

En dobo ferench Rvfkay adom emlekezechre mynden . . . . . 3 en
palochy chatharinaffonnak chaholy Imrenek Raskay myhalnak es Raskay

eſhwann . . . . . hozam walo attyafywſagokerth hogh az en Igaffagom
megh erthwen palochoth az caſelth es mynden hoza tartozowal egyetem-
be az mÿ az ew refek ennekem per nelkÿl megh ereſetek, theffek nekÿek
Illyen walaſh es ſerzeſh hogh aſſonÿomotth migh el bekewel tartom pa-
lochbelÿ refeben az kÿ nekÿ azoſtaſba jwthoth wolth, ez az palochÿ eſh-
wan haza helen harom hazatth cÿnaltatok nekÿ egh Sÿwthew sobath odwa-
rath kertheth be rekeſethem, dubrokath megh bochatom mynden therwen-
kedew ember ellen en kewlcegemwel megh oltalmazom, es az . . . . . s
adoffagath en Ryam weſſem az ewth 3az forintoth kyben Sennna Solymos
nala zalogba wolth, es mynden rendbelÿ dolgokrol menedeketh adok, es
Semÿ Jofagotth jewendere thewlek nem perlek Sem az en ewcheÿm nem
perlÿk, es mynden tehethſegemferenth melletek 2effek az egÿeb Jofagok el
Igazytaſaban es, thowaba dobo eſhwannak es domonkoſnak terhyth Ryam
weſem es ez felel megh Serzeth dolgokath az kaptalanban velel megwalla-
thom, ha kedegh en ewketh ezerth perlenem es wagh az en ewcheÿm ezen
2ewel ereÿewel harom ezer forenton maragÿyak az terwenbe addegh be ne
alhaffak mynd az en ewcheymwel egyetembe . . . . . nigh nem megh fize-
tem az bÿro refnelkÿl, kÿrel attam ez en 2ewelemett kezem Irafawal es
pechetemwel megh jechetheth, 3erenyen kewlth ſenth balynth napÿan 1531.

Franciſcus dobo de Rw3ka
manu ppria

correcta et addita p me
frañ dobo jð dobo mñ ppria

Jegyzés. Ime külön magokra magyarul szerződtek a' világiak, de azon bevallást, mellyet káptalanánál akara tétetni Ruszkai Dobó Ferencz, az egyháziak, latinul adák ki. Így divott a' nyelv, bizonyosan hajdanibb korban is családi kötésekben, hol pap nem jöve közbe. — A' pontozott helyek, elkopvák.

1531?

UR MENYBEMENETE NAPJÁN.

xxx. IVÁNKAI WITÉZ MIKLÓS LEVELE SZABÓ PÉTER NAGYSZOMBATI BIRÓHOZ.

Irmelben *), azaz, mai Ürményben, Nyitra vm. nyitrai járásáb.

Eredetije Nagyszombat na városa levéltárában. Kijelelte ott 1836. Döbrentei Gábor. Lemásolta Maklárý Ferencz 1837. (L. Hasonmások összezetete 's: MAGYARÁZ. és JEGYZETEK.)

Czímzete, kívül. Prudenti ac circüspëto víro Judici Petro Zabho a týrnauýa, döno nðis 'fidentissimo pateat'. (P. H.)

Kezenetemnek Wtanna 3olgalatomat es magam ayanlaßat Irom tý k: towaba Irt wala en hozam zemelye zerýnt az koßút gheorg, hogý ez el mwlt Ideben nemýkron wýtek wot el az ű 3olgaý az en 3enamat az ű hýre nekýl, es mý helen ezt ű megertete wot hogý az ű 3olgaý azt cheleketek mýnden kéfedelem nekýl azon helen en hozam Jwt, wghýan akoron, es ennekem azt az kofot ghergý ennekem meg bhezelete, hogý az ű 3olgaý el wýtek az en 3enamat, enghe Illet, ez Jambhor wghýan akoron megh eleghýthet, ezt en walom Jam-bhor 3emelek elet az Jambhor 3ent elet Irmely ferenth elet es az Irmely býrak eleth, illies ghal elet, es 3az albert elet, es az Irmely oltar meßler elet az Janus paph elet, es az maýtený Jambor polgar elet, az magaradý bhalýnt elet, mýnd enný Jambor 3emel elet walom azt en, hogý engemet megh eleghýtet wghýan akoron, mýkron az tertent wot, entelem menth ember wot, wghýan akoron. tartha megh az Ißen tý k: mýnden Jawawal. Datŭ a Irmel in die ascensio-nis doñi 1531. (?) Nicolaus Witez a Ivanka sal Wa v: d: In omnib9. —

*) Ilmer 's Ilmur-ra, I. Katona, Hist. metr. eccl. Coloc. P. I. p. 327—333. Fejér, cod. dipl. T. V. Vol. II. p. 279. „Joannes de Ilmur (alias Ilmer, Ürmény) praeposit. budensis . . . de terra sua Ilmur, terram duor. arator. vendit cuidam Gallo filio Dereszló de Vasad, (al. Vasard) pro qua-tuor marcis argenti perpetuo possidendam Anno MCCLXXV. 'S Chron. Budense, ed. Podhracz-ky p. 220—221. *Ilmerus*, személynévül jó elé IId. Endrének 1221beli okiratáb. *Cod. dip. Tom.* III. Vol. I. pag. 326, „libertinos contulit, quorum nomina sunt haec: Mata, Cseba, Ilmerus. Ugyan itt, Ivánka is név: Item Ivankae dedit vineam. Tom. IV. Vol. II. p. 363. pedig 1255b. An-dreas, filius Ivanka, Vol. III. p. 253.“ Johanes filius Ivanch de villa Vasard. Ugyan e' helynév leszen, *Ylmer*, in parochia (comitatu) Nitriensi 1155b6l. Tom. II. pag. 142.

1 5 2 0.

SZ. EZEKIEL PROFÉTA NAPJÁN.

DRÁGFFY JÁNOS TÁRNOKMESTER 9 FORINTOT VESZEN KÖLCSÖN VÁRDAY XXXI.
FERENCZ ERDELI PÜSPÖKTŐL.

Erdődön, Szatmárban.

Eredetijét Palotán Veszprím vmegyében a' vásónkői gróf Zichyék levéltára mutatja. Lelé ott 's mássát vette Döbrentei Gábor 1836. Augusztus 12d.

En Dragffy Janos tharnok meſter adom ez leweleth emlekezethwl hogy wethem kelczen ez nagýfagos wardaý ferencztwl erdelý Pýſpek vramthwl ff vvvj forýnthoth ees wethethem zalagon egy arankereſeth ký kewekwel gengekwl Igen kazdagh mig meg athhathom ez ſoma pýnz ez lewel kelth erdedwen zenth ezechýelýs pfetha napan 1520.

Johannes Dragffy
ma pa.

Jegyzetek. 1. Az egész, mind egy kéz írása, 's így Drágffy Jánosé magáé. 2. A' „ff vvvj forýnt“ 29 forintra van téve a' gr. Zichy levéltár czímsorában, ezen jegy: ff, két tizesnek olvastatván. Nem készülhetett el ott helyben e' jegy' tökéletes hasonmása, köre vésetés végett 's közre terjesztésül, de én inkább is nézém azt *forint*-nak, ámbár így kétszer jó elé, előtte is utána is vvvj-nek, hanem ez, több illy régi iratban találtatik. Az író elebb latinosan ejté, szám elejébe f-jét, azután magyar nyelv kívánttaként. És ve-gyük csak fel: a' „zálogon vetett aranykereszt“, bár „kövekkel gyöngyökkel igen gaz-dag“ volt, *kisebb* lehetett, 's mint kicsiny 29 forint értékű akkor, alig, midőn Verbőczy tripartituma I. 133. szerint illy közbecsű állott 1514b. Veres Balás 1565beli fordításaként: egy iobbagý ewlýs kýben ember lakýk, egy gýrara ký negý forýntot tezen, bewchewlte-týk, Ewrewk bewcchýel kedeg, týz gýrara . . . Egýház kýnek két tornýa vagyó, de nem monostor modra fwndaltatoth. XXV. Gýr. Egyébiránt gyöngye válogathatá e' keresztcske becsét, 's érhetett volna 25 girányit is, de *fő* az, hogy *húsz*' régi jegyei közül leghason-lóbb volna fffhez e' jegy: CC, hanem ez még nagyon elűt attól. 3. Csak megreppentem e' helyen, miként áll itt: ex nagýfagos, ez ſoma pýnz, későbbi az, pénzt helyett; *napan* szóban mint van kihagyva j, hogy effélékre olvasónk a' több iratban is figyelmét fordítsa. Bővebben illyekről hátul a' MAGYARÁZATOK 's JEGYZETEK összehuzott példákban adnak vilá-gítást.

1 5 3 7.

szent bertalan böjtén.

xxxii. GÁSPÁR ÉS MIKLÓS, SZENTPÉTERY JÁNOS UR' SZOLGÁJI, NAGYSZOMBATHOZ.

Jókó várából Nyitra vmegyében.

Eredetije Nagyszombat levéltáráb. Kijelelte 1836. D. G. Lemásolta Makláry Ferencz.

Czímszete, kívül: Egregijs Dominjs Judici et Juratis Civitatis Týrnaiensis etc. dñis nostris honorañ. (P. H.)

Űolgalatwkath mynth nemes wraykhnak, az k: leweleth mý megh ertetwk, kýth tý k. az mý wrunknak kwldeth wolt, de amý wrunk moſ hon

nynchen, de azt hihwk, hogÿ megh ma haza Jw, azerth ha haza iw az k. lewelith megh latwan k. waloztÿs wzen ollÿath, az mÿnewth kÿwan. k. ahol k. azt irÿa, hogy az Biro hazára menth wolnÿa az wram ispanÿa, es az fogloth kÿ wetek wolnÿa az kalodabwl, bizon twgÿa .k. azt, hogÿ mÿ azt nem ertetÿwk *ennellwbe*, hogÿ az haznja mentek wolnÿa, wgÿ minth wolnÿa haza, azt mÿ hogÿ megh ertenk, hogÿ az k. iobagÿ az mÿ wrunk iobagÿath megh fogtÿak wolnÿa Bwntelen, azonal torwenth hatwnk wala benne, hogÿ megh lataffek, ha meltan foktak megh, az wagÿ nem, merth az mÿ wrunk fem hagÿa, az mÿ kegelmes wrunk iobagÿath Bwntelen fen-kÿnek nÿomorgatnÿ, azerth nē kelleth wolnÿa az k: iobagÿnak panaſz-konÿ, merth ha igaz k. azt nem kiwantÿa wolnÿa az torwenth, azerth az mÿ wrwnk torwenth teteteth wolnÿa benne, mert nem akarÿa, hogÿ az mÿ kegelmes wrunk w Jobagÿa űs, karba marÿagÿon, kegelmeteknekÿs nem akar wetnÿ, fem az k: iobaginak, hanem mÿndekor io ſzomzed-saghal akar laknÿ, k. ahol k. aztÿs irÿa, hogÿ lowokoth wetek wolnÿa el az k. iobagÿnak, Bÿzon azt nem twgwk, megh ennel twbe fem halottwk, ha-nē az k. lewelÿbe, de im meg twgwk, hogh ha az mÿ wrunk ispanÿa wote el, tahath megh adatwkh torwen napÿk, merth ez minaponÿs az dom-boÿak az k: iobagÿ, wramnak egy iobagÿath wgÿ wertek, hogÿ megh moſÿÿs fekzik, talan megh meghÿs hal bele, egÿebethÿs Sokath mÿweltek az k. iobagÿ, az wram iobagin, kinek nē kelleth wolnÿa lennÿ, azerth Bÿzon az mÿ wrunkhe wolnÿa az panaſz, de nem az k. iobagÿe. ha kedÿk az wrā iobagÿa lezen Bwnes hÿſÿwk, hogÿ az mÿ wrunk megh Bwntetÿ, ha az mÿ wrunk haza jw, tÿ k. ennelÿs iob walaſztoth ÿr wzenÿs, hogÿ kÿn tÿ k. megh eleghethetÿk, im mÿ az lowon megh twdakoſwnk, hogÿ ha az wrunk ispanÿa wete el, tahath ezenel meg adatwkh, iſlen tartha megh k. mÿnth

nemes wrajköth. ez lewel kolth iokwben ženth bertalan bojtyn. 1537.
gaspar et nicolaus seruitores dný Johanis ženpeterý.

1539.

SZENT TAMÁS APOSTOL NAPIÁN.

XXXIII. MAJLÁT ISTVÁN, BALASSA IMRE ERDÉLI VAJDÁK, ÉS KENDY FERENCZ TÁRNOK SZÖVETSÉGE.

Eredetije a' károlyfejérvári káptalannál. Buczy Emfl kanonok 's levelező tagnak, kérésre tett elintézéséből leirta 's hasonmását is vette Horváth Lajos káptalani requisitor. Kiküldötte Buczy, 1837b. A' dőlt betűkkel lévő szavak kitörülve az eredetiben 's helyükbe az iratott, mi itten szétszedve áll. E' szövetséget Verbőczy' személyes kérésére a' gyulafejérvári káptalan foglalta hiteles tanuiratába, eredetijéről, melyet a' három szövetkező ellen tört cancellar, nyilván megkapott és eléadott.

Nos Capitulum Ecclesie Alben Transilvane Memorie commendamus tedore presentium Significan quibus expedit Vniuersis Q Spectabilis et Magnificus dominus Stephanus de Werbewcz Summus et Secretarius Regie Maieftatis Cancellarius noſtram perſonaliter veniens in preſentiam exhibuit nobis et preſentauit qualdam lrás Magnificorum Stephani Májlad az Emerici Balassa pridem Waýuodarum Transilvane et Francisci de kend Magiftri Thauernicorum Regalium in papiro dupplici patenter editas Sigillisq et ſubſcripção manuū ipſorum propriarum roboratas Super quadam mutua interſe facta coniuratione hungara lingua confectas. Petens nos debita cum inſtantia vt nos tenores earundem lrarum ex quibus eiufcemodi coniurationis ſeries pluribus innotefceret Cum ille in ſpecie nequeant vbiq deferri, in tranſumpto lrarum noſtrarum Sigillogoq nro Capitulari comunitarum ei dare vellemus, Quarumquidem lrarum hungarico Ideomate (vt prefertur) conſcriptarum tenor verbalis hoc modo ſequitur.

Mý Majlad Iſtwan Balaffý Imre Erdely Waýdaak kendý ferencz Thaar-
nokmeſter Az mý hazaank Jawaýerth ez Igýenes athýaffýwſagos barathſagra
menthewnk egyenlew *akarathwal* akarathal, Elewzer az thewrwenýek
ees Regý zokaffok es az egeez kewfflegnek eskewffleg Jawanak ellene hogh
semmýth nem chelekedewnk de mýnden koron es mýnden modon chak az
kewzewnfeges Joth kereffewk Maſſodzor hogh ha az feýedelemnek walamý
zerenchethlenſege awagh gonoza Therthenendýk kýth Iſten el thawoztaſſon
Mý egyetembe es egh žýwel, walakýth walažtandonk walažtaffek Ees eggý-
kewnkes maſſýnk hýrenekewl ees akarathýa nekwl nem žall walamý žer-

zefekre de walamý zerzendew lezen egýenlewkeppen, es eghakarathwal mýwelwnk mýndencketh azokba Harmadzor hogh eggýnk azmaffýnknek thýzteffegeth elewwýteleeth a wagh haznaath mýndenkor mýndenýkewwnknek 'az ew Rendeheuwz kcepesth Jgýekezyk Elew wýnný es mýnden modon a hol leheth *Segeýtfegwel* Segecheggel ees Thanachwal keez lezen a maffýnknek Jawanak elew wýtelere, wgh hogh ha walamellýnk thýzteeth le tenneye Thahath az Thewbbý mýnd az ew thýztekethe akar mý Nemewkh legýenek le theezýk sem aathýa eggýnk magath maffýnk akarathýa nekýl walamý thýztbe Negýedzer hogh mý kezzewlewnk eggýkes walakýnek az Thewbbýnknek akarathýa *nekýl* nekewl Barathýa nem lezen Wgh hogh ha Thewrtennek hogh eggýnknek walaký Barathýa lenne az Thewbbýnknek kedýg nem awag kedýg chak eggýnknek mý kezzewlewnk az nem lenne Barathya Thahath az akkýnek Barathýa wolth azth awagh az Thewbýnknekes Barathfagara hozzya awagh Nýlwan mýnden Barathfag ellen ezen kýwel walo Barathýanak ellene mond ees mý hozzyank ragaýkodýk Ewthewdzer ha walamellýnknek mý kewzzewlewnk walamý keppen holta ther-tenendýk Thahath az thewbbýnk kýk, meg maradnak az megholth Arwaýnak mýnden athýaffýwý es Igaz oltalommal es *segeýthfegwel* segecheggel keez lezen chelekedný ees mwthatný Emberfegnek mýnden Thýzteffeges chelekedceffýth. Thowabba ha Jobbagýnk a wagh zolgaýnk a wagh atthyankfýaý *kezeth* kewzewth, waghmý Magonk *kezeth* kewzewth walamý *egyenetlenseg* egýenlethlenfeg thewrtennek a wagh lattatnak az fogoth emberek által mýnden halogatas *nelkyk* nekewl Igazan meg lattafseek es el wegezteffseek, . wegezethre semmýnemw embernek eghmafth meg nem haggýok nyomorýtaný mýnden thehetfegewnk zerenth mýnd Eletewnk Marhaank *foghtaýg* fotthaýg. Ezth *pedýk* kedýg meg zeghetetlenwl fogadýok meg tar-

thanÿ az mÿ hÿthewnĸ thÿztesfegwnkre mÿnd az mÿ *eletenĸben* elethewnĸbe, kÿnek Bÿzonſagara atthok eghmaſnak ez mÿ pechetewĸ, es kezewnĸ Irafa alath walo leweleth, kewlth Almaſba Ezer Ewthzaaz harmÿncz kÿlencz ezhendewben 3enth Thamas Apaſtaluak Eſthÿn. Stephanus Maÿlad ppria, Balaffi Imre manu ſua kendÿ ferencz.

Nos itaq̄ premiſſe petitioni memorati domini Cancellary tanq̄ iuſte et iuri conſone inclinati tenores preinſertarum lřarum Recognicionalium factum (ut premittitur) cuiuſdam coniurationis et mutue obligationis in ſe denotancium de verbo ad verbum ſine diminutione et augmento aliquali Eadem hungara lingua qua ſcripte erant Tranſſummi et tranſcribi Preſentibuſq̄ lřis noſtris patentibus inferi facienē eidem domino Stephano de Werbewcz Cancellario Regio ſui iuris ad cautelam duximus concedenē Comuni iuſticia requirente Datū feria Quarta Proxima poſt feſtum Sacraſſimi Coporis Chriſti Anno eiuſdem Milieſimo Quingenteſimo Quadrageſimo.

1539.

PAKSY KATA NÁSZRUHÁJA,

XXXIV. Eredetiſe Zichy grófok levéltárában Palotán. Lemáſolta Döbrentei Gábor 1836.

Pakſÿ katha a33onnÿal mel marhat Attanak 1539

Egh wereff kamwka 3oknÿa mynd allÿa felÿ aranÿas Barſonnÿal wetteth
Egh keek Tafota 3oknÿa allÿa felÿ wereff barſonnÿal wetetth Egh 3ederÿes
granat 3oknÿa Allÿa felÿ wereff barſonnÿal wetett Egh teſ 3ynew ſtamet
3oknÿa Allÿat 3ederÿes kamwkawal felÿt 3ederÿes barſonnÿal wettek Egh
wereff ſcarlat 3oknÿa, allÿat felÿt fekethe Barſonnÿal wettek Egh feÿer
ſtannet 3oknÿa, allÿath wereff kamwkaawal felÿth wereff Barſonnÿal wet-
tek Egh pwplÿkan 3ÿn karafÿa 3oknÿa Allÿat wereff Ackatcal fewlÿt we-
reff: kamwkawal wet . . Egh 3ederÿes Aranÿas kamwka 3oknÿa allÿat fe-
lÿt wereff: Aranÿas kamwkawal wetettek Egh teſ 3ynew tafota 3oknÿa
Allÿath felÿt zewld barſonnÿal Egh 3eweke purpÿan 3oknÿa Allÿat felÿt
zewld atlachal Egh wyſelew wereff: purgamal 3oknÿa allÿa felÿ zewld
Atlacſal vetett. Egh wonth Aranÿas kentes kÿ ala meegh hewlget adok

Egh wereff scarlat kentes Egh zewderÿes granat kentes Egh wereff karafÿa kentes Egh wereff wÿfelew purgamal kewntes Egh wereff aranÿas hewlg swba Egh wereff welencheÿ tafota swba pegweth hattal belleth Egh wereff pwrgannal wyfelew swba nÿwl mallal Belleth gallera pereme pegÿwet hat Keth rwhanak walo kamwkath egyÿk zederÿes, mafÿk wereff. Egh Rwhanak walo tarka Racz kamwka Keeth Rwhanak walo feel atlacz Eggÿk zewld, mafÿk wereff Neegh rwhanak walo tafota Egÿk aranÿ zÿn, mafÿk teſ zÿn, az ketteÿ tÿndeklew Egh Rwhanak walo zewld Stanneth Egh Rwhanak walo wereff Stanneth ÿſmeth Egh Rwhanak walo wereff stanneth Egh Rwhanak walo keek pwrgonnal Egh nagh Aranÿ zelew fedel kynek az wege kettewtt slogos, gÿenges, az zele es Egh keepews fedel Egh Aranÿas zelew fedel ÿſmeth egh Aranÿas zelew fedel Egh fedel kÿnek az wege Aranÿas az zele nem Harom feÿer fekothow ala walo fedel egyken aran hÿm wagÿon az kettheÿn selÿem Hwzzonharom fÿrfÿ wekon gÿolch ÿmeg, az hwzanak mynd aranÿa hÿme wagÿon, az ketteÿn tarka selÿem parta wagÿon, az harmadyk Parazt selÿemmel kewtett. Hwzon egh fel ÿmegh wekon gÿolch, Tÿzen eggÿen aranÿas hÿm wagÿon kettheÿn elegÿ keſenÿ partha az tebbÿ paraÿth Ezeknek tÿzen harma kebeles Hath keethews ÿmegh kÿken mynd aranÿas hÿm wagÿon, kÿn zewes, kÿn kwſſenÿ, Nee-gÿe hÿmbe zedett, ketteÿ paraÿt Tÿzen Ewth Abroz, hata gÿolch az tebbÿ Sahos Tyzen neegh lepedew, az nÿolcza gÿolch, az hata wekonÿ wazon Tÿz gÿolcz kezkenew az hata gÿolch, negÿe Sahos Tÿz elewkewthe, az Ne-gÿenek Aranÿas feÿe, az tebbÿ fekethe hÿmbe zedett. Ewth wegh gÿolch, ketteÿ wekon gÿolch, az harma gÿapoth gÿolch Keeth darab gÿolch Eggÿk gÿapot, mafÿk troppaÿ Keeth Maÿczot hozzwk aranÿaſſok Egh gÿengÿes Parta Egh Naaffa Tÿzen eggh Arangerew Egh ketthews Aranÿas kwpa

Egh ezew, Selÿe Pohar Keth ezew, kalan Tÿz zewnÿegh Keeth Selÿem
 Paplan egÿk zederÿes maÿÿk wereff Keeth derekal Harom feÿal Keth
 wankos kÿnek Racz kamwka heÿa wagÿon keth wankos kyknek zewld ta-
 fota heÿa wagÿon Egh Rwhanak walo wereff kam wkath

1 5 4 0.

BÖJT BEN ELSŐ VASÁRNAPON.

XXXV. HEVESSI BORNEMISZA BENEDEK VICEKAPITÁNY LEVELE SZEPES VÁRME-
 GYÉHEZ.

Sz. Markusfalváról Szepesben.

Eredetije ns Szepes vármegye levéltárában 69 szám alatt. Engel Sándor, e' tisztelt
 megyei táblabíró 's főjegyző elintéztéből kikereste Bárdossy Elek levéltárnok 1836.
 Mását vette az eredetiről Budán 1837 Döbrentei Gábor.

Csimzete, kívül. Zepes warmegeben Wÿchee jspannak es nemes Wraÿnak, adassek
 eleuel 2c Wraÿnak es barathÿnak

Isfan Wrānak es Nemes Wÿtezlew Zemeleknek, kezenetemeth magā
 Aÿanlÿaffath Mÿnth wraÿnak es barathÿnak, thÿ kegelmeteketh keuetem
 mÿnth wraÿmath hog' thÿ kegelmetek meg bochaffon, merth bÿÿon en-
 magam mentē wolna kegelmetekhez, de eÿen .k.mes, wrā feredÿ Chaspar
 Alÿa hÿwatoth ÿgen hertelen mÿnd engemeth es mÿnd lewrÿnch wramath
 gewrgeÿ lerÿncheth, ez hokaerth bee nē mehetewkh semen sem lewrÿch
 wrā 2c thowāba nemes wraÿ, thÿ kegelmeteknek kewldewttem eÿzen
 .k.mes, wrā leueleth feredÿ Chaspareth khÿ wronk'nak ewfelfegenek fhew
 Chapÿtānyā, latwan thÿ .k.tek ez leueleth wÿffelen .k.tek, gondoth Reÿa,
 ha Zewkfeg' lenne, thÿ .k.tek, nee Agÿon okhoth semmÿwel, 2c tho-
 waba nemes wraÿ, haluā ezth, gergeÿ lewrÿnchnek wolna nemÿnemw
 dolga, khÿerth jdezthek wolna zekben Azferth thÿ .k.tek, mas wdewth
 Adhath nekhÿ mÿkhoron eÿzen .k.mes, wrā dolgaban nem leszen, hÿÿzem
 hog' mÿndennek eleg' teruenth Alÿ, thÿ kegelmetek nee Agÿon olÿan

teruenth Reĵa hon nem leteben mĵnth enreĵa Afĵen honnĕletemben, ezth
 .k.^{tek}, neheznewen newege merth bĵĵon nekhemjs nehez hog' Az malom
 Afĵen molnomath el pwĵthĵthĵa, jĵlen tharcha fokh ĵowal .k.^{keth}, kewlth
 f Markwsfaluan bewthben elfw waffarnp° ennĵ eztendebe, 1540

Wĵche Chapĵtan

Bornemĵĵza benedekh
 heueffĵ

Zöld viaszos gyűrűpecsétjén, szépen metszett kettős fű, homorú sisakkal. Papirosá-
 nak beljegye, apostoli kettős kereszt.

1540.

KARÁCSON MÁSOD NAPIÁN.

MAJLÁTH, BALASSA ERDÉLI VAJDÁK, KENDI TÁRNOK, KORNIS, ANDRÁSSY, XXXVI.
 GERÉB, SÁNDOR, KACHĴAĴ, LÁZÁR, NĴWTHODI SZÖVETKEZETE.

Eredetije, a' károlyfejérvári káptalanban. Buczy Emíl kanonok, lev. tag, elinté-
 zésébűl lemásolta Horváth Lajos ottani requisitor. Kezemhez küldötte Buczy, 1837ben
 Januarius 17d.

Mĵ Maĵlad Ifthwan, balaffĵ Imreh Erdelĵ Waĵdaak Kendĵ fferenchĵ,
 Tharnok Mester, Kornĵs Mĵklos, Andraffĵ Marthon, Peter Gereb, San-
 dor Mĵhal, Kachĵaĵ fferench, Lazar Imreh, Nĵwthodj Gergel, az mĵ ha-
 zank Jawaĵerth es Jgĵűnes athĵaffĵwfagos baratsagra menthewnk Egenlw
 akarattal elwĵer az therwenĵewnk es regĵ űokaswnk es az egeeĵ kwffĵg-
 nek kewffĵg Jwanak ellene hogĵ semmĵt nem chĵelekedwnk, de mĵn-
 denkoron, es mynden modon chĵak az kewffĵges Jooth kerefswk, Ma-
 fochor hogĵ ha az ffeĵedelmnek valamĵ űerenchĵetlen sege gonozá thwr-
 tennendyk, kĵt Isten el tawoztafson, mĵ egĵetembe, es egy űŵwel va-
 lakĵt valaſtandwnk valaſtaffegĵ, es eggĵkenkes Maſſĵnk hĵre nelkwl es
 akarathĵa nelkwl nem űal valamĵ űerzeffekre, deh valamĵ űerzendw le-
 űen egenlw kĵppen, es egĵ akarattal mĵ welwnk mĵndeneket azokba,
 harmadűor, hogĵ egĵnk az maſſĵnknak tĵĵtetsĵgĵt elw vĵtelĵt awagĵ

haznat mindenkor mýndenýkewnknek az ew rendéhez kepewfth Jgýeke-
 zýk elew výnný, es mýnden modon ahol leheth segýtfýgel es thanachýal
 kez lezen az maffýnknek Jawanak elew výthelýre, vghý hogy ha vala-
 mellýwnk thýztet le thennýee, thehath, az thewbbý mýnd az ew thýz-
 teket akarmýnemewk legýenek le thýzýk, sem aatthýa egýewnk magath
 maffýnk akarathýanalkwl valamý thýztbe, Negýedzer, hogý mý kwzw-
 lunk eggýnkes valakýnek az thewbbýnknek akarathýanalkwl barathýa
 nem lezen, vgh hogý ha thertennek hogý eggýnnek valaký barathýa len-
 ne, az thebýnknek pedýg nem, awagý pedýg eggýnknek mý kezelwnk
 az nem lenne barathýa, thahat az a kýnek barathýa wolt az awagý az
 thwbbýnknekes barاتفagara hozza, awagý nýlwan mýnden barاتفag ellen,
 ezewn kwwl valo barathýanak ellene mond, es mý hozzank ragozko-
 dýk, ewthewdzer ha valamellýnknek mý kewzwlewnk valamý kepen
 holtá thertenendýk, thahath az thebýnk kýk megý maradnak, az megý
 holt harwaknak mýnden athýaffýwý es Igaz othalomal es segýtfýgel kez
 lezewn chýelekedný es mwtattný embersýgnek mýnden thýztefsýgesh
 chýelekedetýt. thowaba ha Jobagýnk awagý 3olgaýnk awagý athýank-
 ffýaý kezewt vagý mý magonk kezewt valamý egenetlenseg tertennek
 awagý lattatnek, az fogóott emberek által minden halogatas nekewl Iga-
 zan megý lataffegý, es el wegezteffek Vegezetre Semný nemw embernek
 eghmafth megý ne hagýwk nýomorýtany mýnden thehetsegwnk 3erýnt
 Mýnden elethwnk morhank ffoaýk, ezt Pegýg megý zeghetetlenwl ffo-
 gagýwk megý thartany az mý hýthwnk thýztefsýgwnekre, mýnd az mý
 elethwnkbe, kýnek býzonsagara attwk egý masnak ez mý pechýethwnk
 es kezwnk Iraffa alat valo leweleth. Kewlt 3ent Palon . . . . .
 karachýon masod napýan ezer ewtthaz neghwen eztendewben.

1 4 8 9—1 4 9 3 körüli.

SIRALOMÉNEK, BOTH JÁNOS VESZÉDELMÉN, SZOLGÁJÁTÓL.

XXXVII.

Hármas rímben, de nem az olasz *terza rima* váltogatásival.

Eredetije, vagy közelskoru másolata Pesten a' Kaposmérői Mérey nemzetség levéltárában a' Paksy nemzetséghez tartozott jegyzőkönyv utolsó levelének másadfelén. Közlé Mérey László cs. kir. aranykulcsos ur, Döbrentei Gáborral, ki le is másolá 1838b. Az itteni nyomtatásban álló dőlt betűk, pótlások. Azok az iratban elkopvák.

A.

Gondom nekem jö nagy Isten maſthan nem volna

Feleymnél thýzthefghewm twdom nagy volna

hogý az en zolgalth vram megh nem holth volna

Ream mykor ew zemeýth ýoban vethethe vala

Zolgalathom ew nala . . kellemethefb wala

az wezedelmet az en vram akoron valla

El valazthaak en vramath az nagy zolgalathra

kewethfegen el Bel kewldeek therek orzagba

býzyk wala mathýas kýralý therek Chazarban

Gondýa vala en vramnak az nagy kewethfegbel

kýralnak ees megh ýlenthe ew bezedebel

Bekeffegel hogý megh ýewne chazar feldebel

Oh mely ýghen hamýs hýthnek Az kýral hýth wolth

Kýt Both Janos az Chazarthol neký hozoth wolth

Ký hýth melleth az een vram ýmmaran megh holth

Rea vewe az en vram az nagh kewethfegheth

megh akara ýelentheni az thýzthefgheth

Magah ýol twda hogý oht thalal fok elenfegheht

Ig Be theleek en Vramnak az nagy gondolafa

kýbawl vala kýralnak ýghen nagy Banathýa

mert zemewel az kewetheth thebe fem lathýa.

Észreadás. Miért nem állhata minden darab itt, éve sorában, elbeszéli az előző befejezés.

Jegyz. Az első betűkből itt, Gregori fejlik elé. L. a' végén: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZ.

1494—1500 közöttiek.

XXXVII. LATINUL HÁRTYÁN KÖLT OKLEVELEKRE, TARTALMAIK MAGYARÚL FELJEGYZÉSE.

- B. Eredetiyeik a' jászói praemonstrati convent országos levéltárában a' „Toldékok“ között, *Appendicum fasciculi*. Kikereste ottan B. Fischer Norbert conventualissal 's Fedák Pál főjegyzővel együtt 1835b. Octoberben Döbrentei Gábor. A' latin nyelvszöveget, tartalom ki-vehetéseért csak szakonként írá le Fedák Pál, a' magyar reájegyzést hasonbetükkal Zsi-mek János levéltárnok. Az 1374 's 1494belieken állók első sora látható e' kötetben, a' „Ha-sonmások összezete tábláján.“ Itt is betűről betűre hív a' lenyomás.

NÉGYFÉLÉN ÁLLÓ TARTALOMIRAT.

I. 1374. Egri káptalan bizonyítványa. *Eleje*. Omnibus Christi fidelibus . . . . . praesens scriptum inspecturis. Capitulum Ecclesiae Agrieū salutem in omnium salvatore . . . . *Illy magyar szavak benne*: a dicto fluvio Ticye nec non clausura wiglo Zegye = szeg . . . . fily Johannis de Wéreb . . . . fily Lachk de 3wch. *Béfejezete*: Datum feria sexta proxima ante festum penthecostes anno dñi millesimo CCC^{mo} LXX^{mo} quarto, regnante Ludovico . . . illustri rege Hungarie, Thoma Strigoniensi, fratre Stephano colocen Archieppis et dicto dño Mychaele eppo Agrieū Dño et prelato nostro existentibus. *Függő pecsét helye*.

Kivül reá írva:

Egrj kjaptjaljan lewelje kjben Atak Zýeczenj kjonya ban fjaý mjhalj frak mjkljos fymō zýolnak warmegýeben Iztjzja meljet saap new faljujukjat mjkljos papnak a borsoujaynak w Atjafjaýnjak Werebely peternek es lachk Benednek orjokben.

Mui olvasattal.

Egri káptalan levele kiben adták Szécsenyi Konya bán fia Mihály Frank Miklós Simon Szolnok vármegyében Tisza mellett Sáp nevű falujokat, Miklós papnak, a' borsovainak, ű atyjafiainak Werebéli Péternek és Laczk Benedeknek, örökben.

II. 1374. Váczi káptalan iktatási tudósítmánya. *Eleje*. Omnibus Christi fidelibus . . . . Capitulum Ecclesiae Vachyeū salutem . . . . quod nos literas excellentissimi principis dñi Ludovici . . . . regis Hungarie nobis directas . . . . recepimus in hec verba: Lodovicus . . . . Dicitur nobis in personis Nicolai archy dñi de Borsva, Petri fily Georgy de Wereb et Benedicti fily Lachk de Zuch quod ipse in dominium cuiusdam possessionis Saap vocate in coitū de Zolnuk existentis quas dñus Michael eppus Agrieū, Magister Frank Comes Coitum Sopronieū, et Castriferrey, Nicolaus et Symon fily cond' Konie Bani pro fidelibus servitiis dicti dñi Nicolai Archy dñi eisdem contulissent, legitime vellent introire . . . . Super quo fidelitati . . . . Datum in Wyflegrad in festo beati Emerici ducis et confessoris anno dñi millesimo CCC^o LXX^{mo} quarto. *Béfejezete*: Nos itaque . . . nullo contradictore inibi aparen-te . . . Datum per manus discreti viri dñi Johannis Lectoris ecclie nostre, septimo die termini antedi-cti anno dñi supradicto. *Függő pecsét helye*.

HASONMÁSOK ÖSSZEZETE.

1494-1500. Egri képtalan 1374-beli bizonyítványára irva, lásd. d. 40^a lapot.

Leij kapijalan lounje kiben drak zjorzenj zjonya ban haj

1494-1500. Lagi convent iktatasi tudasit manyan, l. 41st lap.

Zē-bonēdēlī apayur Źekjara volē magyar l'usſo hjoz h'arjioz'io fahur

1517 Pásztor Györgyné's Hagedius Páterne felelete. l. 154. l.

*Frischölens bier ist ein neues Panaceum
unsern ..... meisten eifrigen Freunde JSJ*

1526-7. könüliek. Ismét hártájára 1498, 1514, 1526, 6. költ. levelök tartalomirata l. 44. l. lap.

darjoci fivencs gijogja volk vorebily fanor bjozjoz vpo

1527 Országos tized svédok esküje János k. cancellariájából. 19 l.

Den Knecht voh segellien, bodordson, / Ich emck mündig
 by, hoch d3 Mothan meo zurzich dologoth d3 = h3 f3 d3

152.7 / Kabi Jinas Kore, l. 214. lap.

1534 Witer Miklós here, l. 29^d: lapon.

1 2 3 4
Sub-func
fenz inay

Smith & S. S. J.
Nicholas Vaz

1529. Sz. Miklós pápa dicőrete tizenegyesekben, l. 23^a lap.

Les musta se digressa jura. nitec min kiewe, kyp duna. it kops kigulowak

1587 Komárom városa jegyzőkönyvének kezdete, 1. 260. lap.

Szwedzki Instytut orszeka afroznyj promatorid konflikt 1. April. 87.

Konig Janosfi. Borbala afzony proatort real. fran. Jozsi 1. Apr.

Czefatta für mich für die meine Tätigkeit, eine große in der großen
ich. so muss mich spezifisch, meine große für die so muss mich

R. m. nyelvrosl. II. d. kötetéb. "Vegyes t. iratok között a' 40^d. laphoz.

Kivül reá írva.

Saprrjul waljo Iktjatjaf melj wagyō Týzýe meljet Zyolnyak varmegyeben meljet adot Az egrj mihalj pŷuspok Atjaffjajnac Barsuaŷ mjklŷos papnak, Werebelj peternek es lachk benedeknek týztjā kjolt az Iktjatjas

Mai helyesírással:

Sápról való iktatás, melly vagyon Tisza mellett Szolnok vármegyében, mellyet adott az egrj Mihály pŷpök atyjafiainak Borsvai Miklós papnak, Verebéli Péternek és Laczk Benedeknek. Tisztán költ az iktatás.

III. 1469. Sz. István szentjogi conventje tudósítmánya határjárásról. *Eleje:* Serenissimo Principi dño Mathie . . . Regi Hungarie . . . Thomas de Maythen Administrator et Conventus monasterii Sancti regis Stephani de 3enth Jog... Vestra noverit serenitas, nos literas viri magnifici dñi Comitis Ladislai de Palocz Judicis Curie vestre inquisitorias . . . *Magyar szavak még benne:* In possessione Nyereghaza, . . . ad metas possessionis Nagh kallo . . . Abari miklos rethe alio nomine Nagh kallo ewlesy vocatum... Datum in Pathak, die dominico proximo post festum exaltationis sancte crucis, Anno dñi millesimo quadringentesimo sexagesimo nono . . . Nos itaque premissis amicabilebus . . . Datum secundo die diei inquisitionis . . . anno dñi supradicto. *Rányomott pecsét helye.*

Kivül reá írva:

Por as batorjakal as kallaj hatarerth as njreg hazyakal.

Mai helyesírásként:

Pör a' batoriakkal a' kállai határért, a' nyíregyháziakkal.

IV. 1494. Boldogasszony sági conventétől iktatási tudósítmány. *Eleje.* Serenissimo principi et dño Wladislao . . . Begi Hung . . . Joannes prepositus et conventus eccles. b. Marie virg. de Saag . . . Wladislaus . . . dicitur nobis in personis venerabilis et religiosi fratris Joannis Abbatis monasterii Sancti Benedicti de iuxta Gron et Conventus loci ejusdem, quomodo ipsi in dominium totalium possessionum . . . Datum Bude feria quinta proxima post dominicam Invocavit Anno dñi millesimo quadringesimo nonagesimo quarto. *Béfejezete:* Nos igitur . . Datum quarto die executionis . . . anno dñi supradicto. (P. H.)

Kivül reá írva:

3ēnbenedekj apatjur Iktjatya wolt magyat krjuffo hjoz tjartýozejo faljukba ellē mōtjak Werebelj Georg es Pal kjepeben kik az kjor russot bjrtjak.

Mai helyesírással:

Szentbenedeki apátur iktatja volt magát, Krussóhoz tartozó falukba. Ellen mondtak: Verebéli György és Pál képeben, kik akkor Krussót birták. Krussó, Sárosban.

Jegyz. Ez eléadott 4 tartalomírat mind egy kézének látszik. Miért hihető 1494—1500 közötttről, l. a' végén: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK. Az összevető, hasonló sok j-ézést 1565ből is talál itt, a' 184d. lapon. J-ézés helyett pedig *ypsilonozást* 1516ból a' 14d. 's 1542ből az 52d. lapon 'stb. Külön vidékejtés jele, 's tótos lágyításé.

1 5 1 2.

SZENT BERTALAN ESTÉN.

XXXVIII.

DRÁGFFY JÁNOS LEVELE KÁROLY ISTVÁNHOZ.

A.

Erdődről, Szatmár vmegye krasznaközi járásában. Eredetijét Pesten a' Nagykárolyi Károly grófok levéltára 34 F. 50 alatt, mutatja. Döbrentei Gábornak gróf Károlyi György m. akadémiai igazgató 's tiszteleti tag urhoz 1838-beli folyamodására megnyilván e' levéltár, kikérte benne Waltherr László nemzeti ségi levéltárnok, m. akadémiai levelezőtag. Lemásolta Kertészffy János. Ide nyomtatását, az eredeti szerint javította ki Waltherr László. Bizonyítja Döbrentei Gábor.

Címzete, kívül. „Ez lewel adasfýgk karoly estwannak az en jo barathomnak es somfydomnak (P. H.)”

En jo eftwan vram ýrtham wala neked hogý miwel ez yewendew cze-
thertheken kellene fyzethnem hogý az napra ne hadnal az kewes pýznelkýl
azyrth yrthal wala nekem hogý miwel yrthelenis es wala minek fereth te-
hethnid fereth tenned azyrth ýmar ým csak keth nap wagyon az napba azyrth
kyrlek en jo eftwan vram hogý mindythýlen walo jo wolthomirth wala mi-
nek fereth tehethed ne hagý nala nakýlen ha tewb nem leheth csakakar
harom zaz az wagý keth zaz forynthoth kyldenil az wagý hoznal deha kýldes
hogý tyn magad nem yewendes tehath boczafad emberedeth hogý kýnek ad-
nam byzonfagomath ezen kýrlek minth jo atyamfjath hogý ez maý nag fýg-
ffygembe nehagý ez (en) es wala mikor kellethem nem enniere byzal enhozam
de wala mibe kellethem mind az tywe lyseg ez lewel kelth erdewden fenth
byrthalan eftýn^{a)} 1512

Dragffý Janos mā ppa.

P. s. towaba wala mith meg mond ezen folgam meg hýged en jo eftwan
vram ezen kýrlek.

Lásd erre Waltherr jegyzését 's a' szerkesztőjét: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK, a' végén.

1 5 2 5—1 5 3 0 körül.

XXXVIII.

DERSI NEMZETSÉG IVADÉKIRÓL, JEGYZET.

B.

Eredetije a' Nagykállai Kállay nemzetség levéltárában Pesten. Találta ottan 1837b. Majusban Fluck Eduard királyi ügyviselővel együtt keresve Döbrentei Gábor, így, oda so-

a) Deák nyelven: „in vigilia“ ma: virrasztójának mondják. Waltherr László.

rozottan: *Fasc. 42. App. Reg. 3. Seculi 1400.* Évszáma tehát nincs kitéve. Mássát vette Fluck János. Összehasonlította Döbrentei Gábor.

Defy Janos es Defy Peter eg ember Gyermeké volt Iklod volt Iklody Marthone es hűttlenfegh alath vezthý el Iklody Marthon Annakoka-erth hog mywel Mathias kýralra Tamad Mathias kýral aggýa Istwan kowacfnak Az Istwan kowacf volt eg Darabant'h hadnagy defý Janos és defy Peter Az myne-mes Jozagok nekýk volt aggyak el Penzen es Istwan kowacstol vgy vezik meg ket 3az Araný forinthon Iklodoth Defý Janos volt Erdelý kamor Ispan Tellyesslegwel Erdelýbe hol my soh kamorak voltak mynd Ew Býrtha ma-thias kýral vthan, Defý Peter esmett volt mathias kýralnak komornýka: Defý Janos hal meg, Iklodban marad eg leýanyá teóle az Azzonýa Defy Ja-nosne meghýen Almafý myhalhoz ezth meg Erthý defý Peter Jeó haza ma-thias kýraltol az Azzonth defý Janosneth rakýa kj Iklodbol semýnelkeól az Azzonýn az leanth vűzchý el vele: hog' almafý mihal el výezý, vezý es hog Az leany Anyra fel newekedyk aggyak Dobokaý falattýanak azzonýom annazzonýa mogýoray Banffý Lazlone az leanyá volt Defý Peternek esmett ma-rad három leanya eggýkett vezý Banffý Istwan az mafýkath nywthody Ist-wannak az attýa noýtodý Demeter Immar Banffy mihal és J Nýwthody Istwan Azoktol valok harmadik az apacca affon mindenýknek nyenyé, ky-nek neúe Defy magdalna. Banffý myhalnak az anyawalý, és nwýtodý Estywanak az anyokkaly egy Ember Germeke atýawaly Defý Peter lyany; ezý apacca Il az tobý megh holt gyenealoghie finis.

L. a' végén: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

1 5 2 6 körültek.

ISMÉT HÁRTYÁRA LATINUL KÖLT OKLEVELEK TARTALOMIRATA.

XXXIX.

Eredetiyeik a' jászói országos levéltárban az úgy nevezett „Toldékok“ között, *Appendicum fusciculi*. L. a' felebbi 40d. lapon.

A.

I. 1498. Gömőri alispánok és szolgabíró bizonyítványa. *Eleje: Nos Ladisl. de*

6*

Felfalw Cristoferus de Zemerchen et Joh. de Thorna Vice Comites et Jud. Nobilium Coetus Gewmer. memorie eomendamus, quod Egregius Ladisl. de Saagh . . . . duas sessiones suas jobagionales in possessione Mehÿ . . . habitas . . . . Discreto Dño Sÿmoni Presbÿtero de Hubo plebano de eadem Mehÿ, pro octo florenis auri puri . . . pignori obligasset . . . Datum in Gemer, feria secunda proxima post festum Nativitatis bseate Marie Virginis anno dñi millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. P. H. P. H. P. H.

Kivül reá írva.

Sagÿ lazljó wetÿet zÿyalagban ket hÿaz Jobagÿot mehÿ fÿmō plebanosnak mehÿben.

Mai helyesírással.

Sági László vetett zálogba két ház jobbágyot mehi Simon plébánosnak, azon Mehiben.

II. 1514. Iktatási parancs. Wladislaus . . . Rex Hung . . . fidel. nostris Capitulo eccl. Budensis . . . Dicitur nobis in persona . . Egregii Blasii dē Saag, quomodo ipse in dominium totalis portionis possessionaŕ Egregii Nicolai de Derenchen in possessione Nagh Kewrews vocata, in Coŕtu Pesthiensi . . . titulo pignoris . . . legitime vellet introire. . . Datum Bude, feria secunda proxima ante festum Beati Petri aŕli anno Dñi millesimo quingentesimo decimo quarto.

Kivül reá írva.

Zÿaljagjofÿul Iktjatja mÿagjat fagj baljas nagy kÿorjofÿÿen kj wollt de-recjenÿe.

Mai helyesírással.

Zálogosul iktatja magát Sági Balás, Nagykörösbe, ki volt Derencsényié.

III. 1526. Osztató parancs. Ludovicus . . . . Rex Hungarie. . . . fideli nostro Egregio Magistro Nicolao de Mÿlethÿncz personalis presentiae nostre protonotario. . . . Exponitur Maŕti nostre in persona . . . . Egregii Johannis de Werebél legitimi tutoris nobilis pueri Francisci, filii . . . Michaelis de Darócz, ex nobili condam Dña Dorothea filia olim Johannis de Saag progeniti, quomodo ipse una cum nobilibus . . . de Herenchen . . . divisionem habere vellet . . . Datum Bude feria = ta proxima post festum beate Sophie vidue anno dñi 1526.

Kivül reá írva.

darjocj ferench tÿutjorja wolt Werebelj Janof hÿozjot wolt Janos kÿralj parancjoltjat herencjenÿekrje hogÿ meg oztjozÿanyak

Mai helyesírással.

Daróczy Ferencz tutora volt Verebélyi János, hozott volt János, király parancsolatát Herencsényiekre, hogy meg osztozzanak.

Jegyz. E' három ismét ugyan azon egy kéz' nyoma. L. MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK, valamint, a' „Hasonmások összezete tábláját.“

1529—1541.

XXXIX. BABONÁS KERESZTELES VAGY, SZENTELT VESSZŐRE, KISÉRTŐ OLVASÁS, ARANYKINC S LELESE VÉGETT.

B.

Beiratott, üresen maradt lapjaira ezen nyomtatott vulgatának: *Biblia: habes in hoc libro prudens lector utriusque instrumenti novam translationem aeditam a reuerendo sacre theologie doctore sancte pagano lucēsi concionatore apostolico praedicatorii ordinis.* 'stb. 1528. Kisebb folióban. Döbrentei Gábor 1835beli kérésére lett keresés közben találta Gyöngyösön a' Ferenczes atyák könyvtárában 1836 p. Magócsy István guardian 's hozta Budára 1836, majus 3. A' czímlevél első 's második lapján illy bejegyzések vannak más más kéztől: *Catalogo Bibliothecae Conventus Gyöngyös inscriptus R. Conventus Gyöngyösiensis Ordinis fratrum minorum Reformatorum. Inscriptus Bibliothecae Per Fr̃em Joannem Bárkányi. 1662. Szecseniensem.* Van ezen babonáskodás, *Genesis* végénél megkezdve, *Malachias* után végezve, hol a' „Nyilakra parancsolás“ mindjárt a' „szentelt vessző“ vel üzött ostabaság után áll. Mássát vette onnan Frankenburg Adolf 1836. Aug. 14. Összeolvasta Döbrentei Gábor.

Experimētum ad v̄gas ꝛsecratas

En keroztolek teghedet zentelt vezze, † atyanak † fivnak † es zent lelek neweben, Vronk criſofnak zent teſleveL, zent vereveL, Bodogazoyinak Tiztaffagos zent 3wz teýevel, hog a mit en teneked parancýolok abban te chwargo ne leg ha nem En nekem Igazan meg mvtaffadh, kizerittlek az eLõ iſenre ki zemelebe három aLatýaban egh, atýa fiv es zent lelep (iſy) iſen Es keziretlek az meýnorzagbeLý zentekre, zent apaſolokra, profetakra, patriar.^{ra} martiromokra es 3vzekre, Es kiziretelek az neg Ewāgeliſlara zent matera, zent lukasra zent marcra, es zent Janofra kerlek es parancýolok teneked, hog te eleted femj nemv igaz doLog kivaltképpen ez eL reýtót kinch eL ne Enýezheffek, mikeppen az zent eLona a3ýoý eLõt criſtus iefus vronknak kereztfaýa eL nem enýezhetek, es mikeppen az ieriko varoffaban az akantvL Lopot palaſteL nem Enýezhetek, es eL TitkoLtathatek, kit az iosue, iſennek akaratýaboL meg lele, Azon képpen te ellotted ez foldbelý eL Reýtet kýnch eL ne titkoltathaffek. † Atyanak † fivnak † es zent Lelok iſenek ne^{ben} Es kezerrittlek az három zent kiralokra, meleket az chillag Igazan az mi nemes idvezoýteknek 3vLetefferc vezerLe, mel ighen igazan ýtet az cillag vezerLe, olyan Igazan vezzerý es vig te Engemeth ez eL Reýtet kincre, es ne mútas vaſra ſe Rezre ſe onra, ſe Batokra, hanem bizonyál aráyra ezvſre es tiſla kincre, † A † f

† es zent L n, olvas ot p̄r noſterth háromzor, három k. vtan mikor az kincnek helere meg az veze aiaýt Egýbe vefſed mond ezt elen keppen, Vram Jefus criſtus ſegeL meg Arra amire en maſtan Indvltam az te Jo wotodbol es nag ErgalmaſſagodboL ký elz es vralkodoL mind örökv̄l öröke Am.

NYILAKRA PARANCSOLÁS.

Alia ad virgas

Primo lege quinque p̄r n̄r .p̄ vlncrib̄, dñi n̄ri ieſu criſti, es ket nýlnak az aýat Nýlak en ti nektek parancýolok atýanak fivnak es zent lelok iſenek neveveL, es hatalmaſſagaüaL kinek hatalmaſſaganak minden hatalmaſok engednek, ezen iſenek^h parancýolok en nektek hog ez eL reýtet kincet En nekem es igazzan meg mvtallatok,

L. ezen, korszellembélyegről: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

1531—1542 közötti.

XI.

GYÓGYSZEREC TÖBBFÉLE BAJ ELLEN.

A.

Beirvák, ezen, már gömbölyű betűkkel kisebb 8czad rétbe nyomtatott könyvnek: „ADVERSUS CANINAS MARTINI LUTHERI nuptias, aduersusque alia eiufdem, vel gentilibus adominabilia paradoxa, opus nouum, fratris Conradi Koellin Vlmensis, sacrae theologiae professoris studij Coloñ. ordinis praedicatorū regentis, ac per Moguntinam, Treueren. ac Colonien. provincias, haereticę prauitatis, Apostolica auctoritate inquisitoris. TVBINGAE ANNO M. D. xxx. eleibe kötött 5¼ levélre, mellyek után 9½ még üresen maradt. Az első levelen van: 1. Contra scabiē capitis. 2. arwa chýalyan, a' többi *latinul*, e' szót kivéve: týkmőzek. 3. .p̄ halýag, a' többi *latinul*. 4. Contra scabiē cap. *latinul*, e' szót kivéve: Bor kew. 5. Aliud, *latinul*. 6. Aliud exptū .p̄ Gerýnth kos. (Gerincz kos) *latinul*. 7. Contra cozw̄ar capit. *latinul*. 8. Contra fluxū sangūis, *latinul*. A' másod levelen. 9. Si uis vt mulier possit parēe *latinul*. 10. Ut si quis captus fuerit, *latinul*. 11. Si qua mulier nō poteſt parere, *latinul*. A' harmad levelen:

13. RA3ROL WALO ORUOSAGH fekete Nadal fwnek az gekeret terd meg mofarba mýnt egý tormat, es teýben fezd megh es melegē keſd reýa Az razt-ra meg gogwl,

14. KE3WÝNROL WALO ORUOSAGH. Edes lapwth keres es Jol megh

týztýhad es fa mofarba therd Jol mýnth egý tormat es Azwtā, ős Rea felwl egeþ borth, es kezed kezzeth facýard Jol hogh wýzet wehefd az wýzben oztan ős feýer temýeth, mýnth egý lath wolna kýth harw pýnzen Adnak, ős ezel kenýed Az kezwýt mely helen Az ýnakat faýlalýa egý nap ketzer.

15. AZ KÝBEN KW WAGÝŌ CALKUL, DR keres chýerfa gengýet fa- gýal faheath Es rak erwenýet, terdh ezwe őkwtet es kýnyer hai allath fezd meg borban eþwe es Regwel Igýa megh gwgwL, Ezt az agh bornemýþaba kefertettek az doctorok hazanaL.

16. AZ KÝNEK TWDEÝE MAÝA MEGVE33ETH ES GONO3 NEDWES- SEGH HÝDEGH HWRWTAS FLAGMA KE3WENTH ES MEGH WÝGA3- TAL. Keres fenw 3wrkoth terd meg Es meg Anný Baraný fagýat Es egý ký- chýet fa olaýat de Elezer Az feýer Rwla atal megh 3wrd, es Azwtan mýnd Egwth fezd meg wket es az fele Jo 3agos fwueket wes kezeýe mýnth beto- nýkat wtý fýweth,

A' negyed levelen következik: 17. Contra morbum kaducū, *latinul*. 18. Contra cor- fagh, *latinul*. 'S megint új czikkben:

19. CONTRA CORSAGH. Ez ký haza ez zent benedek haza kw kýzebe, Vas Aýtoýa korfagh, hal meg Az teþben, Teþ tarcha megh Az korfagoth, Mýkepen 3ýz marýa, 3enth 3enth kerezt fa alat 3ýzefegbē megh Ala teþ wgā megh Alýon te Bened korfagh athýanak es fýwnak es 3enth leleknek Newe- ben Amen. A' fennebbi: kýzebe, . . hal meg, = küszöbe, halj meg.

20. Contra morbo caducum, *latinul*. 21. Contra ÝZ ETHEL, *latinul*. 22. Contra SUL qui est interius . . . *latinul*, kivéén e' magyar szót: swl, ful = süly. Az ötöd le- velen. 23. Qui patit febrē, *latinul*. 24. 9tra fluxum sanguis, *latinul*. Erről alább. 25. Ad congregandas colōbas, *latinul*. 26. Si quis volt scribtur pulcrā facere, *latinul*. 27. Ad ape- riendā serā, *latinul*. 28. Ut canes non latrent, *latinul*. A' hatod levelen következő két írás sokkal későbbi két kéztől való, mindazáltal álljon ez is mindenik itten:

29. FOLÝOSOROL WALO ORWOSSAGH. negý penz arra Tymfo neg penz

arra grifpan neg penz arra galitz kp, neg penz arra Themÿen Ezeket eroffen meg kell Torni Es egÿ itcee ecetben ezeket eggywtt megh kell fozni.

30. LONAK HEREIE MEKORON MEGH DAGAD. Az ros leztet ecedben zep giongen mind egi parna kenot, es egi kicinne megh . . . . es az hereiet ked megh úele . . . . probalt dologh. (E' pontosott helyek olvashatlanok.)

L. az ide szükséges felvilágításokat: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

1538—1541 közötti.

JULIUS 20DIKÁN 's AUG. 4DIKÉN.

XL.

VALLATÁS A' SZENTMÁRTONI APÁT CSÉCSÉNYI BIRTOKA IRÁNT.

Csécsény, Győr vmegye sukoróaljai járásában.

B.

Király embere volt: Kosma Mátyás. A', több helyen követelt birtokra nésvesti vallemás latinul jegyzetett fel Bodonhelyen, Szováton, Sopron vármegyében, így Lébenben, Moson vmegyében; magyarul: Szentmiklóson, ugyan ezen megyében.

Eredetije a' szentmártoni főapátság házi levéltárában, *Capsa LXVI. lit. G.* Pannonthalmán. Találta ottan Czinár Maurussal szent Benedek szerzetesbeli titoknokkal együtt keresvén Döbrentei Gábor Április 7d. 1839. Mássát vette 's ezt eredetijéhez hívnék bizonyítja ugyan Czinár Maurus, ki megküldötte Budára Május 31d. 1839.

20d. Julii.

Az évszám nincs meg. Vagy leszakadt vagy lekopott, vagy ki sem vala téve.

Possessio Bodohel, *Pethessÿ* *) meminuit bellum Cruciferorum.

Emericus Bolla examinatus fassus est in hunc modum: Bene scit, quando illa sua pars Sessionis pertinebat ad Sanctum Martinum istam vero alteram possidebat Sybrik Oswaldus. Boboly Mathias Idem fassus est.

Possessio Zowath.

*) A' dőlt betűkkel nyomtatott szavak, kitörőlvék az eredetiben. Szeszélye rándítá csak úgy látszik a' királyemberével együtt volt papot? e' vallemások' majd latinul majd magyarul írásba tételére. Latin része nem ide való volna ugyan, azonban felvevém, mivel az iratási év' hiánya kipuhatólását vagy az ahhoz vetést, a' latinban lévők is világítgatják. 'S az írópapról? szólván, itt kérhető mindjárt, szentmártoni lehetett-e, vagy osornai? győri? Valamellyiket a' két utóbbi közül azért vehetni-fel inkább, mert a' szentmártoni apát ügyében, csak nem az ő conventualisa járt-el, hanem jöve pap, vagy a' csornai conventből vagy a' győri káptalanból, mint legközelebbi hiteleshelyről. Székesfejervár akkori káptalanát vagy az ott volt keresztesbarátok conventjét már távolabbsága nem számláltathatja ide. Hátha egyenesen a' csornait mondhatnók? Sopron vármegyében volt, van az, abban folytak e' vallatások 's az ott kezdés általmene Mosonba is. A' csornai convent régibb irományai elveszvék; az újabbak, mellyek most ott legelsőkül nézetnek 1535b. indultak meg, miként arrólí jelentésem eléadja majd az Évkönyvek IVd. kötetéb. Ellene a' Győr vmegyei Csécsény helység állana. Vagy, *conventualis, capitularis*, nem tetetvén ki, jelen sem lett volna? Bizonyítás kellene, hihetésére.

Thomas Kis idem fassus est.

Comitatus Mosoniensis.

Exsecutio facta est quarta die Augusti, homo regius Mathias Kozma.

Possessio Lében. Mohacs *septem* Annis 9.

Judex Laurentius Nagy fassus et examinatus est dicitque, erat quidam Laurentius Kif, qui fuit affinis matri suae apud quem etiam S. Martini Officialis habebat hospitium it. oō meminit, quod illa media pars abbatis erat.

Blasius Varga fassus est quod media pars erat abbatis, qui habitabat eotum in villa *gent mihal* et dixit quod mollae non mediam partem sed totam possidebat abbas S. Martini; dicit etiam quod . . . . . se in molla volebant Canisienses accipere, isti vero contra abbatis Coloni in Csécseny existentis rursus ab eis acceperunt.

Mohacs 12.

Paal Balas fassus et examinatus est. dixit se audivisse a senioribus suis, quod illa media pars fuit abbatis.

Emericus Pethe Ladislai regis Anū meminit fassus et examinatus dixit, se audivisse, quod media pars pertinebat ad abbatem S. Martini molam totam et non mediam possidebat Abbas Sancti Martini.

Petrus Tsiokus fassus et examinatus dixit, quod domum edificaverat in illa parte abbatis, Colonus fuit abbatis, ex molla quoque redditus ad S. Martinum pertinuit, verum terras aquas mediam partem possidebat deinde post nescio quo anno . . . . . est . . . . . Ladislaum Sybrik officialis erat nomine *Chezneki György* deinde *Pribor Mikloos*.

Budai Janos meminit tempus Ladislai Regis fassus et examinatus dixit se meminisse, quod media pars abbatis erat, et molae reditus ad S. Martinum portabant; deinde dixit quod Georgius *Cheznek* erat officialis n̄r, et etiam meminit, quod Georgio *Cheznek* dedit libertatem unius domus quam nunc etiam possidet. *Post.*

Mohacs.

Anthonius Fazek fassus et examinatus dixit se meminisse et non pro certo quod media pars pertinebat ad abbatē S. Martini qui etiam ibi *szonabat (így)* vulgo *Diozseg* abbas S. Martini.

3enth mikloos

Nicolaus Toth *qua Mýkor Landor feýér war elwezet az ekorj walo eýtendó-be jwtem en ide ez foldre. az w legelozér akor zalottam checsenbe akor en Csecsenbe keth Urat talaltam Egyik zerth nap enizet walo fei zerth býrta bornemiža A masýk zert napkeleth felet birtha þenth Martony apatur Az Monoth keth fele býrtak a haznath*

Az apat

Az Landor feýerwar el wezesse eloth bornemiža kýrlnak kerezth attýa
VEGYES R. M. IRATOK.

woth wdwar býroje woth budan, az apatur keth 3az forintot adoth woth, *hog* bornemizanak *hogý* oth komorassok lowakath tartottak, mert ith *gyo-*roth so komora woth kýralý idejbe. Es megh Mohatsj had wezedelem wtan massod eztendobe foglala el bornemiza kezýbwl Sibryk oswald ugj mynd *felesegetwl* felesegenek estwl marath Jo3ag. Annak wtana egy Horwath Gyorgý somogybol fel jwwe, Awal egyetemebe egy korut býrtak, Mert a felesége Sibryk Oswald urnak az anya az a keto egy ember Gyermeke wolph Horwath Gyorgýnewel. Merth *hogý* Horwath Gyorgý maktalan wolph felesegewel holtat wtan Sibryk oswaldnera þaloth az fele az wta fogwa mynd Sibrykek býrtak azt az egy feleth Nap enezýten waloth. Akor az idebe þenth Martony apatur az feleth býrta az Molnoth ket fele býrtak. Annakutana *hogý* bakýts Pal gyore 3ala, es nekj udwarbýraja *ax* Che3nekj Gyorgý wdwarbiraja vala, az Che3nekj Gyorgý megh Annak elotte þenth Martonba wdwarbjro wolph tizenket eztendejg az apaturnak, adossa tewe apaturt þolgalathjaert masfel 3az forjntjgh, wgy immar Bakits Pal segjtsegewel hoza wewe az fel re3eth falunak melj az apatur re3e vala. Añakwtana tudtara adak Sibrik Oswaldnak *hogy* Cse3neki Gyorgý bele Jwth, elfoglalta az apatur re3eth, Sibrik Oswald oda joven ezt 3ekre wete, *hogy* ha ewteth illeti, awagy nem. Elegh az *hogy* megh Nyiara (*így*) Sibrik Oswald az Cse3neký Gyorgýoth ki elegetette az masfel 3az forinthbol. Annakwtana ugý halottam, *hogý* az utan Sýbrik Oswald adoth wolna konwenthnek ismegh ewtwen forintho *hogý* ket 3azra tolsolt wolna. Annakwtana warmege Ispanal es hataros 3om3edsagal bele iktatta magat zalog 3erinth Ekeppen az feleben ott anafogwa töl? býrtok az idejth megh nem tudom mondani de mikor Bakýts Pal vezedelme . . . . . Kocsjan hada ellotte harom awagy negý lon az foglalas Bakýts Pal wezedelme elotte harom awagy negý eztendo eloth follassa.

Emlekzik *hogy* Csezneki Gergyhel hallotha *hogy* Csere jozag wolth wolna meg h rigen.

Colomanus Györÿ fassus et examinatus dixit, quod mediam partem possedit abbas, et quia vulgo Diozegh ibi tenuit, oves quoque habuit multas sicut opus est in hereditate.

Barnabas Koldus fassus et examinatus dixit, quod ego nunquam memini tempore illo nomen et cognomen illius Oswaldi Sÿbrik sed totam habuit Possessionem Abbas S. Martini, dicit etiam quod erat unus secus bodogh Isten cuius erat offilis Georgius Cse3nek 12 annis qui Acceperat puellam Georgii Gentsÿ In eadem posessione degentem.

Ante bellum Cruciferorum fuit annis 20.

Jegyz. Minő adatok ajánlják ehhez 1538—1541 felvételét, I. MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

1 5 4 2.

SZENT KERESZT NAPJÁN CSÜTÖRTÖKÖN.

RASLAVICZAI BALÁS LEVELE A' BÁRTFAI BIRÓHOZ, TANÁCSAIVAL EGYETEMBE.

XL1.

Maruson, Hontban.

A.

Maros nevü hely van, Bihar, Veszprim, Arad, Nógrád, Hont vmegyében, Marosfalva Barsban. A' honti, ma is neveztetik Marusnak, melly a' duna' bal partján Váczhöz közel fekszik. 'S ez, e' levél kelésének helye, mivel Váczt Pestet emlegeti.

Eredetije sz. kir. Lőcse városa levéltárában. Döbrentei Gábornak a' magyar akadémia nevében írásbeli megkérésére, felnyitá azt e' nemes város tanácsa, 's találta benne e' levelet és betűről betűre híven lemásolta Fabriczy Samuel, táblabíró, bites ügyvéd 's m. akadémiai levelező tag, Lőcsén Decemb. 3d. 1838. Hártyapapírosra pedig hasonmását vette 's az akademiának kedveskedésül küldé meg Fabriczy János, Szepes vmegye földmérője.

Czímzete, kívül. Ez lewel Adaffek az barthway býronack tanaczýawal egyetembe ennekem týftellendo somfed wraýmnack. (P. H.)

Keffenetemneck es Magā Aýanlaffanack wtanna, kegelmekneck egýeb wýfflagot nem ýrhatok, hanem eft, hoýg ýften akarathýabol watz nemeth pefznel (*így*) wagýon, Az nep fantalan mýnd nemeth mýnd magýar, wýg wellýwk hoýg wagýwnk sazezeren, temeswarrwol afth ýzenteek az raczýok hoýg nýolcz ezeren ýwneck, abbarath azýs týz ezeren ýde, Moldwaý waýda azýs pes (*így*) ele ýwný fantalan nepwel ha fýkfeg, Az terek fíel, mehmeth Bassa keth negwen ezer emberwel ýwtot fíel pefte, mý nalýwnk az ahýre hoýg te-reck czýaffar nem ýwezestendeben ký, towaba kegelmeteckneck efthýs ýrhatom hoýg azwrack, orfag hýre nelkýl három orth pensth akarnack roný, laffa

kegelmeteck mÿ femwÿkepen meg nem agÿwk adnÿ 2tſ kelt Marwſſon ſent
kerefth napÿan czeterteken anno doimÿ 1542. Raſlawÿczaÿ Balas.

1 5 4 2.

SZENT ANNASZON NAPUTÁN VALÓ SZOMBATON.

XL1.

BORNEMISZA BENEDEK, SZEPES VÁRMEGYÉHEZ.

Nagyidáról Abaújban.

B.

Eredetije Szepes vmegye levéltárában 151 szám alatt. Kikereste Bárdossy Elek, le-
véltárnok. Tudósítást küldte ott léteről Engel Sándor táblabíró 's főjegyző 1836. Lemásolta,
Budán 1837b. az eredetiről, Döbrentei Gábor.

Czímzete, kívül. Egregijs ac comitibus Zepüsien doñis ac fribus noſtris honorañ.

Kewzewnetēnek es ſolgalatōnak Aÿanlaſſanak wtanna: keuanom iſtentewl
lennÿ mÿnden ÿo ſerencheÿet es ÿo egeſſeget tÿ .k.^{nek}, : towaba Az prÿ-
nÿ peternek wtolſſo leuelerewl walÿo walÿaſh ÿgen ewremeſh keuanom:
walÿa ertenē: hogy ha ÿanos dÿak meg letwolna wele: mert hog meg nē
leltek engem wele: kherem tÿ .k.^{ket}, kwlgÿe ennekem Az prÿnÿ peter
leuelet: ha techÿk .k.^{nek} hog ennekem ertenē khel: 2c ÿm en khez' wol-
nek Az ſolgalÿatra chak twdnek howa mennem: dee ſenkhÿt nē latok ez
egeſ fhelfhewlrewl hog khÿ meg el ment wolna: ſem khÿchÿn ſem nÿag:
prÿnÿ peter ÿthon wagÿon Bebek ſherench ÿthon wagÿon Raſkhaÿ Chaſ-
par Horwat Chaſpar feredÿ Chaſpar prÿnÿ ſherench es egÿeb wrak mÿn-
den nepekuel hon wadnak: es mÿnden warmegÿe hon wagÿon en ſem
thwdom howa khel meñem: prnÿ peter melle Bÿſzon nē merek mennē:
egÿeb feregeknek latnam ÿndwlaſſokat: Aſzok khewſzet ewremeſ elmen-
nek: Az thÿ .k.^{tek} neuben khÿralnak es ez orzagnak ewremefth ſolgal-
nek: laſſÿa .k.^{tek} mÿt khellen ebewl tennÿ: nekhem tetnek ez hog ha
wernerÿws wrānak ÿrna .k.^{tek}, nā ewnekhÿ mÿnden oraban poſlaÿa wa-
gÿon: kherne .k.^{tek}, es ada eleÿben: hog ÿrna Az khÿral khapÿtanÿanak,
khÿt hÿſzek hog ewremeſh mÿelne, es mÿnden haragtol meg menthetne:

dee mÿn ez altal thÿ .k.^{tek}, láffa: amÿ ez mÿ haszanknak ÿawara ewre-
mesth 3olgalÿok: ÿſen legÿen .k.^{wel}, eleuelet ÿrtā nag ÿdā 3ent Annaf-
ſon napwtā walo 3ombatō ennÿ eſſendeben .1.5.4.z.

Bornemÿ33a
Benedekh heueſſÿ.

Pecsétviasza barnazöld. Czimere elsikálva.

1543.

MAJUS 25DIKÉN.

MUTHNOKY MIHÁL ESZTERGOM VÁRA UDVARBIRÁJÁNAK LEVELE, BOLFF. XLII.
MÁRHOZ NAGYSZOMBAT VÁROSA BIRÁJÁHOZ.

Eredetije, Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette ottan Döbrentei Gábor 1836.
Lemásolta Makláry Ferencz 1837.

Címzete, kívül: Egregio domino Bolffmar, Judici ciuitat̃ thÿrnauÿen etc. domino
et amico nobis honorā.

Egregie domine Amice honorāñ Salutē et ñri 9mendom̃ Wramnak egh
ÿobagÿa, kÿnek neue hÿpolth demeter, kÿ wewth wolth Sambokÿ em-
berthwl chÿorba balaſhwl eghÿ lowath, kÿ maſh 3ombathba lakÿk, az
lowath el tharthothak, az Wram ÿobagÿathwl, Azerth kerem .k.^{det} mÿnth
barathomath, hogÿ thetheffen thewrwenth, es ÿgazath, az Wram ÿobagÿa-
nak lowa felewl, merth az Sambokÿ ember felelth wolth az lo felewl,
wolth az Wram ÿobagÿanak nagh kewlchÿege wagÿon lezenÿs mÿatha,
Strigonÿ 25-a die maÿ 1543 Michael Mwthnokÿ puifor arcis ſtrigonieñ.

1544.

JUNIUSBAN, VASÁRNAP.

BARBÉL LÓRINCZ HADNAGY, KASSA FÓBIRÁJÁHOZ,

XLIII.

Alsó Németiből, Ung vmegyében.

Eredetije Kassa városa levéltárában, 1640 szám alatt. Lemásolta Krieger János
1835. Összehasonlította Döbrentei Gábor.

Címzete, kívül. Adassek Kassa kocziós varasnak fÿw Birájanak es gonduifelőienek
Tulaÿdon kezeben.

Szolgathomat Irō keġmednek minth bocfiw̃letes vramnak keuanok kegyelmednek minden testi es lelki jokat meg adatn̄y, mind az keġmedhez tartofzokkal egietemben, azon keppen az keġmed tanaczinal egietemben. Touabba kerem s'. koniurgok kegelmednek mint böcziw̃lletes vramnak hog, az szegeny legyenek keġmed legen kegelmes szabaditoja kit az utannis szolgahafsak meg kegỹmednek mind feregemmel egietemben, kegelmed hatta valla hogi kegelmedhez kw̃lgiem legenymet hetfün, azerth im be kw̃ldöttem hogi az Istenertis kegelmed czielekegek iol vele, hog had szolgahafson szegenj as Orszagnak mind vrasagoknakis. Az vršten latogafsa meg vrasagtokat fok iokkal io szerencziekkal. költ also nemetiben vofarnap Juny. En Barbel Lörincz Cziaszar eo felsege gialoginak Hadnagia. mpp. *Jegyzés.* Az 1544 van feljegyezve a' levél külsejére, és száma 1640.

1544.

PÜNKÖST ESTIN.

XLIV. POLYANKAY, BERZEVICZY, BERTHOLTHY, KOROTTHJÁNY, HÓPÉNZT KÉR SZEPEŠ VMEGYÉTŐL.

Eredetije Szepes vmegye levéltárában 217 szám alatt. Kikereste Bárdossy Elek levéltárnok. Tudósiottt felőle Engel Sándor táblabíró 's főjegyző, 1836. Az eredetiről le-másolta 1837. Döbrentei Gábor.

Czímzete, kívül. Egregys ac Nobilib9 Dominis vice Comitti ac Judicibus Nobilim Comitatu de Sepes cch dn̄is amicis honorand.

Szolgathunknak vtanna Mynden Agyanlafunk th̄y k. mynd ferelmes vraynk-nak es atyankffayaynknak Emlekezhetyk thy .k. az my szolgathunkrul myndenkyppen hog az my honk ymmaran be kezelgeth Azyrth th̄y k. laffa my vgy szolgáltunk mynd yamborok .k. Azyrth my eſh yrhatthywk thy .k. hog az vr Batory Andras ygen harakfyk az warmegyekre hog ennyeth yr femmyth nem gondolnak azyrth .k. laffa: | ſykeczczygre .k. ne wegye | Eſhys Nylwan yrhatthywk thy k. hog mynketh az wysbe akar

az vr mynketh wethnÿ komaromba, laffa ymmar k. myth erunk my oth
 az ho pÿnzal, feletthe nag dragaſſag wacyon raÿthwnk egy ludath adnak
 az wajarth nyolcz krayczaron egÿ tykffiyath hath krayczaron csak az
 az hog fath es wyzeth pynzen nem wefunk am laffa .k. ha erunk my
 az ho pÿnzal Towaba My eſÿs Tutthara adgywk thy.k. az aſthal pÿnz
 felol hog my femyth awal nem erunk Azyrth az my kywanſagunk az hog
 k. harmycz keth forrynthoth adgyon k. merth csak koweczczyghezys ke-
 wes az lam my hywen ſolgalũnk Eſÿs yrhatthywk thy k. hog az vr Ba-
 thory Andras ſykſo fele megyen az eg nÿpywel de a warmegÿeketh ko-
 maromba haggya altalan fogwa aſth my az eo ſagyabul hallottuk, az my
 ſolgankthul es yanof *komankuol?* yzenthunk kegÿelmeteknek ſowalys .k.
 Nekye meg az eo ſawath myndenbuol, Az erek yſen Tarcza meg k. myn-
 den yowal, kolth ez lewel pynkeſh eſthyn Anno dñi 1544 Tomas po-
 lyankay Valens Berzewyczÿ Tomas Bertholthÿ Nycolaus Korotthjanÿ
 Szũetores ṽri.

Pecsétviasza barnazöld, az elsikált czimer felett W.B.

1544.

szent Mihály Innepe Előtti Szerdán.

POLÁNKAY TAMÁS, TÁRSIVAL, HÓPÉNZT SŰRGET SZEPES VMEGYÉTÓL. XLV.

Ipolyságon, Hont vmegyében.

Eredetije Szepes vmegye levéltárában 236 szám alatt. Kikereste Bárdossy Elek le-
 véltárnok. Tudósítást irt ſelőle Engel Sándor táblabíró 's főjegyző 1836. Lemásolta
 Budán 1837 az eredetiről, Döbrentei Gábor.

Czímzete, kívül: Egregÿs dominis ac Nobilibus Veche Comitti et alÿs dominis de
 Zepees dom̃ nobis honorand.

Egregÿ domini Nobis plurimũ honorand Poſt Salutē et Nri ſmen, Jol meg
 Emlekezhetyk tÿ k hogÿ hogÿ nemeſſer Imar Illÿen hozÿw wtra es enÿe feld-
 re Nagÿ kelcfegwnk fogÿadkozafara munkalkottonk ezt Jolÿ erhetty tÿ .k.

hogý Annalkwlys Eleg kelchegeth es nwghatatlanfagoth eýel nappal Mýe-
lýwnk, Azerth mýnketh Ineth el nem akarnak bochatný . . . hanem
tişlan eghez eñlendere akarýak hogý ez orzagnak zolgalýwnk . . . ze . . . k . . .
tara Agýwk hogý Az Nagfagos Bathorý Andras eg kantorra walo penzth
farof warmegek es az teb warmegenek es parancholtha hogý . . . . .
Azerth lassathok megh megh mý moşh es Anýra megh fogýadkoztonk hogý
chýak Az işlen tugýa Menýere wagýonk es Mý reank sýnth N . . . . vesse-
thek meg mý eg Napoth sem wonşlonk merth'ha akarnank es tulenk nem
lehet, thowaba . k . egýeb wýşfagoth Nem Irhatonk hanem az poganok
fenth kereş nap wtan walo kedden el Jewenek es lewath megh egethek
es meg rablak işlennek Akarattýabolý mý eleýkbe men . . . k es oth eketh
Anýra megh wertuk hogý maffel ezer therekbe harom zaz el nem zaladoth,
Immar ezen walo haragýaba mehmethbek taborba zaloth es naponkenth fe-
ýenkre warýwk walamýth işlen Ad ez dologrolý . k . Agýon valaş mý
nekünk azfarof warmegýe emberetholý tarcýa megh işlen k, ex saagh,
feria quarta Ante festum Scti Mýchaelis Anno domi 1544

thomas polankaý et Alý şýpendiary vři.

Pecsétviasza veres. Ság van Fejér, Vas, Veszprém, Szala, Sopron, Nyitra, Pest,
Temes vmegyében, azonban ez itt, csak Ipolyság lehet, Lévához nem messze. A' pon-
tozott helyeken a' papiros megéve.

1544?

XLVI.

SORY PÁL ZÁLOGLEVELE.

Eredetije, na Abauj vmegye levéltárában. Lemásolta Döbrentei Gábor 1835. A'
pontozott helyeken, papirosa szétmállott. Azért, vége sincs meg.

En Sorý Pal tefek Illjen vallomaş hogj En ez Sory farkas Josefának Ide-
gen keşwl valo megh valtasert az tob Sommia Penz kozzul ki k vallot . . . .
vettem Janokj Gaspar fjam vramtol harmynt öt magiar forýntot fel Enys
attam vgian azon 35 forýntban zalogban faros warmegyeben —————

egjhaz egez Jobagiot Vajda Janoſ es benjot Illj ok alat hogj valamikor
 En vagj felefezem vagj Germekjm meg akarjak váltaný . . . . . fl. 35
 . . . . . tartozek kj botjatnj kezebol es meg Ereſny Es ha Interym
 valakj . . . . . botjatna valamykeppen En tartozzam . . . . .

1545.

CSETERTEKEN SZENT BARBARA NAP ELŐTT VALÓN.

ZAY FERENCZ A' KISMARTONI ZSIDÓKTÓL ZÁLOGRA VESZ FEL PÉNZT.

XLVII.

Bécsben.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Láttá ottan Döbrentei Gábor. Lemásolta Makláry Ferencz 1836.

Een Zaý Ferencz wallom ez lewel általa. Hogy Een wettem az Kýs Mar-
 toný Sýdokthwl Zalogra. három araný gywremre, kýbe mýnd haromba
 wagýon Tyzen harmadfeel araný forýnth. Az Egýkbe wagýon az nagyóbýk-
 ba egý karniol, a' maffýkba wagýon egý gemako, mýnd kettew pethe-
 tes, a harmadikba nýnthen semý kew, merth ký wettem belewle, an-
 nak felette attam nekýek a melleth hath Bokor Ezewstý kapthoth Terek
 mýweth aranýasth. kýbe wagýon týzen nýolcz loth ezúst. kýre attak ne-
 kem hwzon negý renes forýnthoth, e zerzes alath, hogý mýnden renes
 forýnthra egý hethen wfwrath tartozzam adný egý egý magýar fýllýerth
 kýknek Býzonýfflaga ees lataffa woth az een gazdam Chýřsthoff herchýgh
 hamor, kýnek Býzonýfflagara attam ez een petchetemeth ees kezem Iraf-
 fath, napýa a walchagnak femmý nýnchen. Irtham Becsben cheterteken
 3enth Borbara nap Eleth walon 1545. Eztendeben.

1545.

VÍZKERESZT UTÁN ESETT HÉTFŐN.

MONOSTORI SZALAY ORSOLYA, NAGYS. KÁPOLNAY FERENCZ ÖZVEGYE, XLVIII.
 NAGYSZOMBAT VÁROSÁHOZ.

Bolondos várából, Trencsín vmegye' alsó járásában.

VEGYES R. M. IRATOK.

8

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Zerelmes vram, kefsenetemet, en kegelmedet azon kÿrem, hog the kegelmed megadnyá erthenem mÿ okkerth nem hagya kegelmed ennekem salahst Ahdnÿ az mÿ felsiges wrunk warafsaba. Ennekem fogadoth salafom wolt. mel salaférth megh attam woltis az pinzben az Gazdanak, es beÿs keftthem volth kelthefsnÿ Dhe kegelmed mas nap az Gazdawal Ream wethethed az pinzt es Engemet nem bothattad be, es Engemet Igy megh cwffolwan el kelet onnan hÿwnwm. Azzerth en ennek okkath Akarwan Ertenem. Es az mÿ felsiges wrunkath akarwm megh lelny es semelem fferinth akarom Panazolnwm, mynd az en attÿamfÿaywal egyetembe. Zam fokan vannak Nagÿ Sombbathba, kÿk az mas partra walok wolthanak, kyknek nagÿ Sombathba salasok wagyön, mÿkor en semelem serÿnt kynergethem wolna, az mÿ felsiges wrunknak. hogÿ nehagyön az en Arwaymwal egyethembe Bwdofnwm mert en ew felsige uthan lethem Arwawal Mÿerth ew felsige mafth ennekem egieb helth nem hathathot, Anem ew felsige meg hagya, hogÿ ennekem a wagÿ Pofswnba wagy nagy Sombbathba, Merth Praepost Wram, ew felsige heltharthoia hazzat wegyen, En kedig az ÿde hÿws kepes Akarom wala magamnak oth Cahak Salasth foglalnÿ, kit kegelmed nem engede, Cak Salasth is foglalnwm, nem hogÿ hazzat wennem. Erthem kedigh hogÿ kegelmed ezt montha wolna hogÿ nem Akarna kegelmed, hogÿ delÿak Laknanak a wag legenek ha warafba, ÿol twlgÿa azt az mÿ felsiges wrunk, hogÿ en mast delÿakath nem tharthatwm, Azert ennekem mast is az Akarathwm, hogÿ inkap akarok a my felsiges wrwnknak warafaba lenÿ, mynd walamÿ wr waraffaban nomorganwm, merth en ew felsige Arwaya wagiok, Azerth wagÿ walamÿ hafsaczkath wezek ah wagÿ salasth tARTHOK de oda Akarok menÿ Azerth Akarom Adigh megh erthenem, ah kegelmed azon Sajandekban

wagion hogÿ Ennekem nem adnad sem hazzat wennem, sim Salasth tarthanwm Azerth kegelmedeth kyrwm hÿelenczÿen kegielmed leweledben mÿnemÿ saÿandekban wagÿon kegelmed. Tugÿa kediglen the kegelmed hogÿ Shoa Az en wram ez warafnak nem wettheth, Deÿnkab Baradfsagal myndoha, wolth, Ezzel halalÿa kegelmethok az ÿw Arwaÿnak, Az en Wram az kereftÿensigh meleth holth. Azerth en az yw Arwaÿwal, erdemlenek mÿnden warasban az mÿ felfiges wrwnknak Bekeffigeth es thÿstheffigeth, Az ew yambor ðolgalathyaerth es halalaÿerth, Azerth kyrwm mynÿaÿn kegyelmetheketh, Ne legÿen kegelmethek Ennekem kegyöthlen, merth nem erdemlethe Az en ðerelmes Wram kegyelmethekthwl, sim en, maftÿs Bÿfswm kegelmethekben, azerth Akarwan kegelmethek kezel mennem Thoha-ba iften tarthÿon kegielmetheketh dat ... ex Bolondos feria Secunda Post Epiphaniam Anno 1 5 4 5

Orfola Zalaÿ de monofstor, 9dām m do fran kapolnaÿ Relicta.

1 5 4 5.

SZENTIVÁN NAPELŐTT VALÓ VASÁRNAPON.

BORNEMISZA BENEDEK LEVELE SZEPES VÁRMEGYÉHEZ.

XLIX.

Költ Somban Sáros vmegyében Szeben mellett.

Eredetije, Szepes vmegye levéltárában, 254 szám alatt. Kikereste Bárdossy Elek, levéltárnok. Hírül adta Engel Sándor táblabíró 's főjegyző 1836. Mássát vette az eredetiről 1837b. Budán Döbrentei Gábor.

Címzete, kívül. Szepes vármegyében ÿspan wramnak: ef afz nemef wraÿmnak Adafsek eleuel: Bÿfðodalmas Atÿamfÿaÿnak.

Kewßewnetemet es ðolgalátomath Aÿanlom mÿnt Nemef wraÿmnak es atÿamfÿaÿnak: eßtÿ .k.^{tek} leuelet latwan ÿgen ÿonewen wewttem megÿf erttem: dee netalan tÿ .k.^{tek} kewßewl walamÿ tewelgew gondolat wagÿö ðÿwÿben en hoßam: Byßon meg hÿgÿe .k.^{tek} hogÿ nÿnczen afele tekelletlenffeg enbennē: fewt ÿoncab tÿ .k.^{nek} ðolgalatwal es atÿafÿwÿ ðeretet-

wel akarok lennē: dee tŷ .k.^{nek}, mŷnd Aŷ kewtel leuelet keeŷ wagŷok
 meg Adnō: mŷnd aŷ menedek leuelet: nem wolt meg ŷdewm hoŷa: ŷŷlen-
 nek engedelmebēl amŷre en eieg wagŷok: tŷ .k.^{tek}, atŷafŷa es ŷolgaŷa
 wagŷok: Aŷ napnak fenŷeffege ŷgen nagŷ: dee neha meg aŷtŷf Bee fogŷa
 ahomal: eŷel ŷŷlen tarcza fok ŷowal tŷ .k.^{ket}, elcuelet ŷrtam ŷomban ŷent
 ŷwan napelewt walo waffar napon Anno . 1 . 5 . 4 . 5 .

Bornemŷŷa Benedek heueffŷ.

Som nevŷ helysēg van egy, Somogy; egy, Berag vmegyēben. Ez itt, hihetōbben
 a' Sárosi.

1 5 4 5.

VIRÁG VASÁRNAP.

L. MAGŷ LUCZA NÉHAI KENDERES JÁNOSNÉ, SÁRMASÁGI ERZSÉBET ASSZONY- HOZ VÁRDAY MIHÁLNÉHOZ.

Eredetije Zichy grófok levéltárában Palotán. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Címzete, kívül. Ez lewel adaffek Sarmasagŷ Erŷebeth aŷzonnak warday mihal ur-
 nenak nekem ŷerelmes aŷzonomnak.

ŷolgalatomnak wtanna kerem kegielmedet minth zeretew azzoniomath hogŷ
 kegielmed az farkas bwreketh kwlgie megh wagŷ keeŷ wagŷ nem keeŷ,
 merth kenderes Peternek el kell mennŷ oda es megh Cinaltattŷa es kwl-
 tem kegielmednek az makaicha kewrtwelnek az agaban, walaminth vagŷ
 Cawaban wagon wagŷ minth wagon merth kenderes Peter el wizŷ az
 tewbiwel Egit. — kwlgien kegielmed Kaffaŷ rofat, iŷlen tarcia kegielme-
 det, ez lewel kwlth wirag wafarnaph 1: 5. 4 5.

Magŷ luca nehaŷ kenderes ianosne

1 5 4 6.

ORBÁN PÁPA NAPJÁN.

LI. RÉGŷ KELEMEN KAPITÁNY LEVELE SZEPES VÁRMEGYÉHEZ. Szendrő várából, Borsodban.

Eredetije na Szepes vmegye levéltárában 264 szám alatt. Kikereste Bárdossy Elek, levéltárnok. Hírül adá 1836. Engel Sándor táblabíró 's főjegyző. Mássát vette az eredetiről Budán 1837. Döbrentei Gábor.

Címzete, kívül. Egregijs dom̃is vicecomitibus, Judlium ac Vniuersitatibus Nobiliu Comittu Scepusieñ 2c dom̃is fr̃ib⁹ et Amicis nobis obseruand.

Egregỹ d̃ni fr̃es et Amici Nob̃l obfvañd, Poł Salutē ac feruitior̃ nr̃or 9mēn, Hýzzwk hog ke: Nyłuā vagion hog Az m̃y kegielmes vronk Ennek elwtteys Irth vala: kegielmetek leuelet Az Soldosok Jozaganak o3lafarol, Azert mołan Ertýwk hog ke: Az kýral Ewfelfege lewelewl ký akar Bocýatnỹ az Jo3agnak o3tafara, Annak okaert m̃ys az m̃y kegielmes Vr̃ok vtan kerýwk ke. m̃yt vraýnkot Es atýankffýáyt hog ke: halazza Azkorra m̃ýkorō Soldos Imreỹs Raýta lehet az o3lafon, mert tugya azt ke: hog Soldos Imre Vr̃anak Porkolabya Es mołan Az m̃y kegielmes vr̃ok hon nincē, Az m̃y Vr̃ok. Hýrenelkwl Az warbol sem̃i keppē Ew ký nē mer meñỹ kegielmeteknekys Job lezen hog Ezekys Raýta legýenek wg tugia ke: han Re3re kel o3taný, In Reliquo Eafđ felicfme valē optam⁹ Quib⁹ feruitia Nr̃a 9mēndam⁹ Ex 3endrew In die Vrbani pape Anno dom̃i 1. 5. 4. 6.

Clemēs Regỹ Capitane⁹ 2c et Sthany Lazaý puifor ... Arc... 3endrew. Pecsétviasza zöld. Nyomata nem látszik.

1 5 4 6.

BOLDOG SZŰZ MARGIT INNEPE UTÁN SZERDÁN.

NAGYTÚR MEZÓVÁROSA, NAGYKÁLLAI LÖKÖS JÁNOSNAK IR MINT FÖL- LII.
DES URÁHOZ.

Túr városából Heves vmegyében.

Eredetije, a' Kállay nemzetség' levéltárában 242 szám alatt, Pesten. Leirta Fluk János, 1837. Összehasonlította Döbrentei Gábor.

Címzete, kívül. Egregio Doñio Johanni lõkos de Nagý Kalló domino Nostro semp honorañ.

Eroke valo 3olgalatonknak és hýwfegonknak utanna, Magonk Aýanlasonkat Irýwk m̃y te kegielmednek m̃ynt kegielmes Vronknak Irt wola

te Vrafsagod mÿ Nekonk hogÿ io bort vennenk mÿ te kegielmednek ol-
cÿo arwt es fel Jutatnoiok kegielmednek Azert mÿ az it nalonk mÿnd
el kereflwk es latogattwk de Jobat mÿ nem talaltonk, Ennel ez ket bor-
nal kÿt te kegielmednek fel kwldottok, azert az egÿket vottwk tifzen
negÿ forÿnton az maffodÿkatÿs tÿzen negÿen mert 3eker bere nekwl va-
gion. ez ket bor hw3on nÿolcj forÿntban . . . . Ennek vtanna eztÿs Je-
lentÿwk mÿ te kegielmednek hogÿ Gergely Dÿak 3abadoffa tartÿa kez-
tonk magat mÿndenbe. meg vdwaran valo felÿerytis 3abacÿagon tartÿa,
mÿnd varaskozze valo fÿzetesbol. es 3olgalatbol. kÿ mÿ nekonk Igen El-
lenonk vagion. Mert nagÿ haborgaffök vagion rayta kerÿwk te: kegiel-
medet mÿnt vronkat hogÿ ne fogÿagion tob tarsat, melleÿe, mert eleg
3olgat talal te kÿgielmed . . . . Tovaba meg farkas vronkÿs Irt vala ne-
konk felole hogÿha ellenonk nÿncÿen. tehat' 3abatfagot Engedne nekÿ,
de bÿzonyawal Irhattÿwk kegielmednek hogÿ ugÿan Igen ellenonk vagion
az w 3abadfaga. Ilen tarcÿa meg kegielmedeth, Datum ex oppido thwr
feria 9rta post feßu bte margarete 7ginis Anno 1546.

Judices et Jurati ex oppido Nagÿ thwr v̄re dom̄ationi Jnoibus

1 5 4 7.

HUSVÉT UTÁN VALÓ VASÁRNAPON.

LIII. CZÿRE ÖRSÉBET NÉHAI SÁRMASÁGÿ ANDRÁS HÁZASTÁRSA, SÁRMASÁGÿ ÖRSÉBETHEZ VÁRDAY MIHÁLNÉHOZ.

Eredetiye Zichy grófok levéltárában Palotán. Lemásolta ott 1836. Döbrentei Gábor.

Czímzete, kivül. Ez leuel adassék Sarmaságÿ Örsébetnek az wardaÿ mÿhal wram-
nenak nekem tÿztelendő nemes a33onomnak.

Kÿzenetemnek es magam aÿanlafanak wtanna Tÿztelendő A33onÿom, Izent
wala kegelmed ennekem mÿklos wramtul hog .k. Be Jw es meg latogat
engem az en arúaymwal egetembe, de meg ekedÿg nē Jwt .k. es az oka

mÿ legē foha nem twdom gondolnÿ, Annak okaert kerem .t..k. mÿnt
 azzonomat, hog .k. Irÿa meg ennekē mÿ legē az oka, Towaba Bÿzoná-
 úal czodalkozom azon meġ Igē el wete .k. zemeÿ elöl engē az arwakual
 egembe, kyúannā azert mÿnd az altales hog .k. meg latogatna, mert az
 Sarmaßagy andras eg nehan Renden ol Igen beteg wolt, hog csak az ha-
 talmas Iſten tartotta meg, maſles wġan, Azert kyúannā hog .k. meg
 latogatna, Toúaba Sarmaßagy Iſtúanes meg hala, es maſtā fok dolgunk
 czoda keppen wagon. kÿk ert kyúannā hog kegelmed be Júne, mÿ hoz-
 zank, kÿt .k. ereke meg erülkedem zolgálnÿ az aruakual egembe. Iſten
 tarcÿa meg kegelmedet, mÿndē Joban. Amen. Ez leűel költ Sarmaßagon
 húfűet wtan walo wafarnapon Chruſnak zűletefenek wtanna mÿkoron. Ir-
 nanak 1 5 4 7 Ezteendőbe

Czÿre Őrſebeth az nehaÿ Sarmaßagy Andraſnak hazas tarſa.

Towaba, azt mongak hog az Sagol ferencz fÿa tamas ſeredÿ Iſſwannah
 wagon kerē .k. hog kerycz kezedhez mert foha nē Nwġhatnak wġ kÿ
 wannak latnÿ az zwleÿ.

'S egy kis czédulán e' levél mellett, még ez van:

Megis kerē .k. hog ha en ertē es az aruakert nē mÿelÿs .k. az Iſten-
 ert teġe azt .k. Jwÿē be, mert ennekē kegelmeduel ol dolgom ol Be-
 zedē wagon kÿt meg ſem Izenhetē ſem Irhatom .k. es ſelebē waloan .k.
 foha nem kyuantā mynt maſta. kerlek Iſten ert tÿztelendō azzonom Jūÿ el.

1 5 4 7.

SZOMBATON SZ. MÁRIA MAGDOLNA ASSZONY NAP UTÁN.

PAKSÿ JÓB LEVELE BÁTŸJÁHOZ.

LIV.

Geszterēden Szabolcs vmegyében.

Eredetije Zichy grófok levéltárában Palotán. Mássát vette Döbrentei Gábor 1836,
 zolgalatomat mÿnt Nemes Vramnak es Battÿamnak Emlekezhetyk k: rala
 hogÿ k: ygerte vala az zenth Gergÿeket ket napra, azert jÿmar kerem k:

mýnt Nemes Vramat es Batýanat hogý ýmmar kegyelmed bochatnaýa el tapaztaný mert ýmmar Egeb mýnt el vegeztek. kýt En kegelmednek meg 3olgalok mýnt Nemes Vramnak es Batýānak Isten tarcha megh k. Ez 2e-
wel kewlt Ge3tereden Sōmbaton 3ent Maria magdolna azon nap vtan 1547

Pačý Job

1 5 4 8.

SEKENT MÁRTON UTÁN VALÓ CSETERTEKEN.

LV. THURZÓ ANNA, NAGYSÁGOS BÁTHORI ANDRÁS' FELESÉGE, KISVÁRDAY MIHÁLHOZ.

Ecsed várából, Szatmár vmegyében.

Eredetije Zichy grófok levéltárában Palotán. Lemásolta ott 1836 Döbrentei Gábor.

Czímzete, kívül. Egregio domino Michaelj de Kýswarda domino et tanq fri Nro honorañ.

Keozenetenket es Magunk Ayanlafat Irom k^{nek} mýnt Jo Batýanknak, Ez thaýý Pal deaknak ký mýnd Jel Nappal az mý 3olgalatunkban vagýon, ot tha3on vagýon valamý Buzaýa, Azerth kýrýuk k. hogý k. 2enne el az kýlenczedý nelkýl, Es k. Jo wala3t varunk, Isthen thartha meg k. Ez 2e-
wel keolt Ethed varaban, 3ent Margýt vthan valo chetherteken Anno 1548

Az k. Jobagýa fýa Mýkech Janos fija

Anna Thurzo Nagfagos Bathori Andrasnak felesége mpp.

1 5 4 9.

JANUARIUS 25DIKÉN.

LVI. POTENTIA, BLAGÝAY MIKLÓS ÖZVEGYE, ZAY FERENCZHEZ,
Nagyszombatból.

Eredetije, gróf Zay levéltárban. Láttá Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Makláry Ferencz.

Czímzete, kívül. Wýtezlew Wramnak Zaý Ferencznek nekem býzodalma3 Wramnak Ada3lek ez levelem.

3olgalathomat ýrom kegelmednek wýtezlew ew3 býzodalmass wram; kegelmed ýol tuggýa az Zablýa az Zegen wramnal Zaz harmýcz keth forýntha

wolth Zalogba. az paplan týzenharom forýnthba, az kegelmed annýa ýol twggýa, hogý ennýbe woth Zalogba, ýol leheth en annýba nem vetetthem, ammenýbe nalwnk woth, elthembe ha kegelmed megh akaryá waltaný, haat megh aggyák. ýol twggýa ezth kegelmed, eghnehanfzor kerthem kegelmedtwl az paplanth. kegelmed ez napýglan nem attha. ýmmar tfak azth adna megh kegelmed, amnybe az paplan woth. ýfthen tarthýa megh kegelmedeth. Thýrnawýe 25. January Anno 1549. Potencia, Rlcta E. D. Nicolai Blagýaý.

1 5 4 9.

SEPTEMBER 27/DIKÉN.

CSÚZY MAGDOLNA NÁSZRUHÁJA.

LVII.

Chwzý Magdolnawal Hathalmý Peternewel haza adasakoron ezeket attak Romanffalwan 1549. eztendewbe.

Eredetije, a' pozsoni káptalannál. Kikereste Gyurikovic György levelező tag 's ösaze is olvasta Kaszay József káptalani hites jegyző másolatát 1835.

Egý wont aran neft Swbat. Egý weoreos athlacz 3oknyat, kýnek az allýa ket 3errel wont arannyal hant. Egý Theghla 3ýn kamoka 3oknyat, fekete barsonnal hant ket 3errel. Egý sarka Thafflota 3oknyat weores Barsonnal hant, mynd allýa smýnd galliera. Egý 3ederýos Mokhaer 3oknyat, weores Barsonal hant mynd az allýa smýnd galliera. Az kýn ewt Bokor kapoch ezwt aranýazot, kybe kewek es gyeongyek wadnak. Egý 3ederýes Thafflota felseo Rwhat, fekete Barsonnal hant. Egý 3ederýes taf-fota Swbat, pethwet mallal Bellet. Egý weoreos Iftamet wýfeleo Keonteoft. Egý parta Ewet. Egý ffeeo keotheot mynd homlok eleoftwl, hw3 foryntarat. Masfýk homlok eleot ffeeo ketheo nelkwl. Egý gýeongýes fedelet, kýbe három theozes wagýon Thýzen ket foryntarat. Egý aranýas karajo fedelet. Az keth azfedel nelkwl Ismeghýnt, eot Wýfse-

leot aranyas Wegheok. Ket hÿmet aranÿal warathat, Racz Waras. Egÿ
 3eowes hÿmet kÿt ezwtel araannyal ketthek mÿnd Ingeftwl, Az ewmeogh-
 nek az ket wÿaban hat 3errel aranÿal wagÿon a 3eowes fel Benne. Het
 aranÿ gÿwreot. Eggÿk Saffÿr. Egÿ eoregh paplant, weoreos bÿborral
 Belletet. Ket derekalt, mÿndenÿket ket ket haÿba. Negÿ feÿelt.
 Ket Wankoft ket ket haÿba, Az Eggÿknek weoreos taffota haÿa. Negÿ
 gÿolch lepedeot. Negÿ gÿolch abro3t. Negÿ gÿolch kezkeneothe, kÿ
 mÿnd gallos gÿolch wolt mÿnd Abro3 fmÿnd lepedeo. Nÿocz wazon le-
 pedeot. Negÿ wazon kezkeneothe. Hat wazon Abro3t. Egÿ Dwlnat ket
 haÿba, Annakÿs az felseo haÿa gallos gÿolch wot.

Eadem die 27. Septembris praescriptas res in una ladula manibus meis
 consignavit Joannes Szuczy m. p.

Jegyzés. Románfalva, Nyitra vmegyének nyitrai járásában.

1 5 4 9.

SZOMBATON SZ. ANDRÁS NAPIÁN KARÁCSON ELÓTT.

LVIII.

KIS FERENCZ KASSAI VÁROSFÉL' VÉGRENDELETE.

Eredetije Kassa levéltárában. Kikereste 's Krieger Jánossal lemásoltatta és össze-
 vetette Döbrentei Gábor 1835.

In Nomîi domîi Anno 1549.

3ombatō 3ent Andras Napiā karachiō elet En kÿs ferenzi kassay eskwt
 polgar lelkiemet az i3lenek aianwan es te3emet az feldnek, Jo e3em3erint
 tizek iliē te3lamētomot kimelet wolt bakaj georgÿ az e3tendei few biro
 kassā es trombitas Janos eskwt polgar es Lippay Janos es az en gazdā azon
 az en kewefembel kassan. *Item* else3er hagiok az espitalba az ew 3wk-
 figekre 4 5. *It* .. az misleben niomorwlt 3egineknek 4 5. ferench wrā ...
 az azonhoz. *It* .. thowaba enekē fenki ninchiē olÿ atiafia hogy kÿ the
 weled o3toznik de maga erre kerdlek 3erete atiā fia hogy az mint el Ren-

delē helt athy neký az azony mindenek helt adok walamit kegelmed Rendeli el. *It . .* En hāgiok az en germekemnek fiañak $\text{†} \text{ij}$ kyz pinzwl, hogy tanitaffak wele, mikor az iſten az idot agia irni kinek pal newe. *It . .* az en fiamnak hagiok egy arānios kwpat kiwl es belel fedel nekwl. *It . .* pohart harmat masik kik eſy masban Jarnak wiak az zile arāniazot es az labā az egikē gomb wagiō harō az laban, esarānios. *It . .* hagiok egy chezet az zile arānios fogatoia arāniō. *It . .* három arāngiwrw, Egikbē wagiō egy bekakw. Egikbe wagiō egy himes kwh harmadikbā wagiō karnivl. *It . .* hagiok hwzar apro kapchiot bokros $\text{v} \text{ij}$ arānioſt. *It . .* hagiok kalanokat 5. arānios Az nele gombos wilat ij egik arānios az mafik feir zekes. *It . .* Egy Neſt ſubat ſkarlat weres az fele aztis az gyermeknek palnak hagiō arānios horogj Raita. *It . .* egy zold kamukat mind gombiawal ezwe $\text{†} . \text{j}$. az gomb Rakot lwkas Cukos. *It . .* egy weres kamuka zwpithat *It . .* gombot arānioſt egy kamwkan weresſē hagiō az gyermeknek *It . .* egy weres zwpithan wallo arānios gomb $\text{†} \text{iiij}$ aztis az gyermeknek hāgiom palnak. *It . .* ſabo mihalnal wagiō adoffagō kit az gyermeknek hadtā tanitaffara feir pinz $\text{†} . \text{j}$. hetwen j . *It . .* az minemwh borokat wettw̄k wolt ſabo ſlipwel az tebit en mind el mgettē tartozik fizetni $\text{†} . \text{j}$. egy ſomaban. *It . .* ſabo mihalýnak adta bort hat hordoval $\text{†} \text{†} \text{iiij}$ kinek az arawal tartozik ſomaban tizen $\text{†} \text{†} \text{iiij}$. *It . .* keteles Janoſnenak es egy ſechnenek adtā bort három hordowal $\text{†} \text{v} \text{ij}$ tizen ſomabā $\text{†} \text{†} . \text{j}$. *It . .* Inen legien megý az ket 3az forint az kit az en fiamnak hadtā Palnak. *It . .* Sos ſerencz nenel wagiō adoffagō $\text{†} \text{v} \text{ij}$ *It . .* Mizaros Mihalý Comiſhar eſtwan melet $\text{†} \text{iiij}$ *It . .* egy giongios partha wagiō zalagban nalam paiggiato andraſe $\text{†} \text{†} \text{iiij}$ de ha megý waltia megý agiak az pinz megý livin. *It . .* wagiō zalagj

nalā paisgiarto Andrafe kalan . 3 . kegý egre walo lanchj gombiawal. De ha megý waltia megý agiak *It . .* Egy kis labas pohart arancias hagiō kapitā vramnak. *It . .* Egy pozto aranos hagiō kapitā vramnak *It . .* Egy kýs aranyiora Mihali Deake wagiō zalogba $\text{₯ } 4_{\text{v}}$ ha megý waltia megý agiak *It . .* Nigý eregi gomb Rakot es het Apro mindenik aranos hagiō Az gyermeknek palnak *It . .* Minden ereksligý haz zele zanto feld es egieb nemeth akar mý ligie gazdam azonie es Az gyermekhe owek ligien. *It . .* Zenieget kettet hagyok az gyermeknek palnak *It . .* Philep Deaknak hagiok egi zenieget *It . .* Az meli lowat Žabo Mihalnak adōt egy lowat ký megý holt wolt $\text{₯ } + \text{₯}$ de ezt fogata hogi oly lowat wizen erbe kin megý elegez? hanē az arat fizeti megý *It . .* Žabo Mihal adot poztot ōt heian Nolth forintarat de haitok Žabo Mihalnak hatod feli forintot. Az folkmari kowachj nal megý maradok ados az pozto araban $\text{₯ } \text{₯} \text{₯} \text{₯} . 25 . -$

1 5 5 0.

KIS KARÁCSON NAPJÁN.

LIX. GYARMATI BALASSA MAGDOINA, NÉHAI FORGÁCS FERENCZNÉ, HORVÁTH BERTALAN, 'S KOMJÁTI BIRÁK, NAGYSZOMBAT VÁROSÁHOZ.

Komjátiban.

Eredetije Nagyszombat' levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklárý Ferencz 1837.

Címzete, kívül. Ez Lewel adassek az Zobathý beraknak es eskwttheknek: mý nekwnk týtzelendo wraýknak.

En balaffla magolna Gyarmathý, az nehahý fforagacz fferenchene: es horwath berthallanna csetheben: mý Irank the ke: nagý Žombatthi beraknak es eskwttheknek kwzenetwnket: Thowaba mjes komjathj berak es eskwtthek, es mýth ezekhis waras: the ke: zombathi beraknak es Vraknak es eskwtteknek es minth az ekes warafnak kwzonetunkwth, Jrywg mint Jo žomzed wraýknak is baratýknak.

En, kÿ wolnèk balaf magdolna azzon es horwath berthalanal egetemben: kherÿwk mÿ te ke. hogy az minehmo dolgwnk wolna az Santa ambrosfal feleletwk wtan es thanofagh be kelven, tenne le ke: ol twrventh, hogÿ kÿt te ke: ezwtanis wennek jo newen: es ha twrtenek walahol az mi Jozagkwnkban te ke: walamÿ . . . . kÿ twrwen nelkwl nem lehetne: es az wtan felelethÿ meg halwan es thanofakokoth meg hertwen: mÿ te ke: mÿnde Iras twrwen thetetwnk:

Az manayÿ bÿro thanofaka az, hogÿ mikoron az santa ambros barmath zolkajk wolth, azkoth khet 3olgaÿa efwen be menthenek wolna, aÿanlak 9k magokoth azra, hogÿ regeel be mennek, es Igafan meg wamolnak: azerth 9k be nem mentekh, ha nem az wamoth el zogtethek: az bÿro hogÿ 9kwth be nem warhatha megj indulth wtan megis erthe wolth 9keth komjathÿ: Ira thezÿ ezth az manÿabÿro az kjul emberenek:

Masodÿk thanofak ezth tanolna: hogÿ az Santh ambros barma kharra menth wolna az barrak aleberthera 9 alwth wolth, be neg 6krot, menth hat az santa ambros be fwaban, az 9krokerth kwltek, az tyztartok eleÿbe zemelÿe zerenth oth wolth berthalan wra ÿs az santa ambros, it ffogadafokerth hwtt, Jot 8 Armadezten napraala Jwn, és mindeneketh meg eleketh, ezth 9 pegik Itere es tÿztezfegere ffogatha: ez aztat ffogatta: hogy 9 nekÿ hoth fen 9t 3az fforinban al, dolga: es 9 horwath bertalan elwth az fogatha, hogy 9 Iffÿw azzonnak eg rohanak walo chemeleteth hoz. Az Zwranÿ khet eskwth Ifmeg eflh thanolan: az 9 ltekre: hogy 9k 3aÿabol allottak, hogy 9 armad ez tennapra ala Jw: es mendeneketh meg elegeth mende karokrol: — az meg hagyoth napra azzonom ala kwldoth Zwraiban az 9 embereth, hogy meg halgassak az santa Ambrws bezedeth, hogÿ mi-

wel akaryä meg elekentenj; eñlen tarcha meg tÿ ke: ez lewel kwltä
Komjathÿ kÿs karachon napÿan Anno 1550.

---

1 5 5 0.

PÁL FORDULATJA ELŐTTI CSÖTÖRTÖKÖN.

**LX. BUCSÁNI KORLÁTHKÖVY ÖRZSÉBET, NAGYS. NYÁRY FERENCZ HITESE,
BUDAY JÁNOSHOZ NAGYSZOMBAT BIRÁJÁHOZ.**

Bucsánból, Nyitrában.

Eredetije Nagy Szombat' levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Makláry Ferencz, 1837.

Czímzete, kívül. Prudenti et Circumspecto dño Joanni Bwdaÿ, Judici Ciuitatis Thÿr-
nauiē etc. amico et vicino nobis honorā.

Prudens et Circumspēte domine et Vicine nobis honorāñ, Salutem. kerem
the k: mÿnt Jo ſomſedomath hogÿ ez embertwl kÿlgȳ ennekem egÿ wegh
gÿolchÿoth Gallerth, es egÿ aranyas kareÿw fedelet, ha olyan wolna,
thehat kÿnek zeles aranyä wolna hatwl, kÿ három wagy negÿ forÿntara
erew wolna, ha nalad nem wolna, es the ke: tegÿe zereth: k. megh kwldem
az arrath Pal deaktwl, ha techÿk ennekem, — ha nem techÿk the
k: Ifmegh wiſſza kwldem. Ex Bwchÿanÿ fā quinta ante 9ÿfionis Pauli
1550. Elisabetha korlathkewÿ de Bwchÿanÿ, Confors m. d. Franc. Nyárÿ m. p.

---

1 5 5 0.

URNAPJA ELŐTT SZERDÁN.

**LXI. KRUSSITH JÁNOS CSÁBRÁGI VÁRKAPITÁNY, BUDA JÁNOS NAGYSZOMBATI
BIRÓHOZ.**

Csábrág várából, Hont vmegye bozóki járásában.

Eredetije, Nagyszombat levéltárában kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Makláry Ferencz, 1837.

Czímzete, kívül. Prudenti ac circumspect Viro Johannj Buda, Judici In ciuitē Tÿr-
navÿen, dño et amico honorāñ.

Poſt Salutē Ac mei paratiſſimā 9mendationē. Prudens ac circumspect. donnē.
panaſolkodÿk ennekem ez Jankus Lerench ez Beenÿ ember, kÿ az felf-

seges kýralnak vgýan Jobbagya mýnth egiebek vonanak. hogy az mýkon Gaspar, ký thý kegelmetek kezzeth varafegýk vona: hogý hwneký Ados vona es kegielmed helwthýs kereþhe; annak vtanna zerzeskeppen el vegezthe vona veleh: kýben az mýkon Gaspar megh nem alloth vona, es az napra az hw fogadaflath megh nem tellefeýtetth vona: annak okaerth kerem En k: mýnth vramoth, hogy k: ellegeýtette megh az felfleges kýral Jobbagyath, hogy theb kaarth ne vallýon, merth immar sok kelthege es faradflaga vagion, ha the kegielmed ezth thezzy ez embernek az hw ýgafsaga ýerýnth: ennekemýs nagh kellemetes dolgoth tezzen the ke: kýth en the ke: ennel nagýobbakban megh akarok halalnýa: Towaba azth Býzzonýal hýgye ke: hogh en az felfleges kýral Jobbagiath karba nem akarom hadný, hanem megh vezzem az hwweth, walahol es mýkeppen megh wehetem. ex caþtro chabragh feia 3ta Ante cõporis iþli Anno domi 1. 5. 5. 0. Johannes Krwffýth, Capitaneus Caþtri chabragh.

1 5 5 0.

MÁJUS 3-DIKÁN.

MESZNYÁNSZKY JÁNOS PALOTAI VÁRKAPITÁNY, NAGYSZOMBAT BIRÁJÁ. LXII. HOZ.

Palotáról, Veszprím vmegyében.

Eredetije, Nagyszombat városa levéltárában. Kikereste Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklárý Ferencz.

Czímezete, kívül. Prudenti ac circumspcto Viro domino .N. Judicý civittaí Tirnauiē domino et amico honorā.

Thýztelendew Wram es ennekem Jo Barathom. kezenethemnek es Barathfagomnak wtanna. ð. nýnchen kethlegem benne, hogý kegelmednel thwdwa nem wolna, harazty Gergel, kýt az fogfagbol az Ith walo sok Jambor wýtezekkel Igetemben kezefflegen ký wetthem wala, de ez Jambor hýtywcl es ffogadaflawal, engemeth megh chala. engemeth nagh fýzetekben

öythe, az ew walchagath ennekem erethe megh kel adnom. thwdom azerth kegelmetek kezeth neký Zalagya wagyon. azerth kerem k : mynth wramath es Barathomath, haraztyt kegelmed tarthoztaffa megh, es mynden marhayath. ha ke^{med} azt mywely, en rewýd napon kegelmedet esmegh emberemel erthethem. Thowaba walamýth ke ez en emberem nyelwel megh mond, k : megh hyge. — Valē eand cupio. ex Palotha 3^a maj 1 5. 5 0 Joannes Meznýanþký, prefectus castrí Palotha. —

1 5 5 0.

MÁJUS 5DIKÉN.

LXIII.

VECSE' BIRÁJA, ESKÜTTEI, NAGYSZOMBATNAK.

Vecse, falu, Nyitra vmegye nyitrai járásában.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Makláry Ferencz 1837.

Czímzete, kívül. Egregya dominis, Judici totaeq Senatus Cluitatis Tirnavien.

Kéfenettwnknek vtanna szolgallattwnkat, mynth Týztelende nemes vraknak, ezéknek vtana teþwnk my attý k : polgar tarfa felél nagy Antal felwl Illý vallaft, thý vrasagtoknak.

Hogy Ammý kegelmes vrwnknak kapwchý Imrének vala egy Iwan new zolgaýa, mely Iwan tartotta vala Andorko Janosnak ýt nalwnk vehýen hwz eokert meg' Towaba Andorko Janos attartafnak es þwksége nek Ideye talallýa Illyen Barattyat meg, mynth þombathý nagy Antalth es andorko Janos mond nagy Antalnak, þeretó Attýamfya Antal vram kerlek, legy kezes ertem harmad napýg, had þabadwlýon meg az hwz eokér, es Amýbél Iwan Az en pérésem keres engemet, Jwýen fellýere, es en oth terwenth allok neký, es Azon terwenbe akezelegét en veþém rolad vgýan fellýen (merth ha Iwan Amý vrunk þogaýa Az ew vra Tartomanyabol ký nem Bottýatta vona attartaft, kapwchý Imréhét az ew vrat ket

βaz forýnton maraβtottak vona tērwēny βerenth) Towaba ezēknek vtanna fellýen tērwēn napoth hadnak napoth, es az harmad nap el Iwen, Andorko Janos nagy Antallal az ew kezezewel egetēmbe fellýerre Be menth az hagýott harmad napra, es az tērwēn napra, Iwan penigh az andorko Janos Pēřefe be nem menth az hagýott tērwēn napra, kýrel mý wallaft teβw̃nk Igaz hýtwnkre, mýnd ez egez falwwal, Azerth ezeknek vtanna Andorko Janos tudomanth tēth fellýen mýnd az egeβ varafnak, es Awaydaknakýs, hogý az ew pēřefe Iwan az tērwēn napra rea nem menth, kýrel mýs wallaft tezw̃nk ez egez falwal, hoky rea nem menth — Ezeknek vtanna ebēlỹs mý wagýwnk Býzonfagok, hogý nagy Antal akezeffeget le Tōtte, es az varos tērwēnye menth embēre tōtte nagy antalth, Igaz tērwēny βerenth, es Andoko Janos (kýerth nagy antal kezes wolth) az nagy antal terhet ísmeg fel vētte:

Towaba Iwan Ammý vrwnk βolgaya es az Andorko Janos pēřefe, haga el a mý kegelmes vrwnkath kapwczý Imrehẽth, es ala Illý nagyfagos vrhoz, mýnth Podnemýczýký raphaelhōz, oztan ezōknek vtana e nagyfagos vrhoz valo Býztaba vgý kezde kergetnỹ ekezeft nagy Antalth, mellý nagy antal (mýt oda fel meg mondok) akezeffeget le tōtte, es ký menekēdēth akezeffegbēl.

Towaba ezēknek vtana enagyfagos vr Podnemiczký kewanta meg twdnỹ mý twlwnk veczyēyēktwl, mýkepen βabadult meg nagy antal az ew kezeffegebōl, mý penigh meg mondottwk, hogý nagy antal ameg kezes volth Andorko Janoferth az tērwēn napýg, akoron andorko Janoſt elēwe allata, es akezeffeget vgý tōtte le nagy antal.

Ezēknek vtanna enagyfagos vr Podnemiczký raphael Bottýata egý βolgáyat Tarnaczý Palt Ide mý kezýnkbe veczyere, Iwannak kepebe az ew

nagýfaga lewelewel, hogý mý Igaz t rwenth laffwnk, m ynd az nagy antal kezeffege fele , es m ynd az Iwan Tartaffa fele .

Jollehet B yzon  az nagý Antal nem akar wala t rwent Allan  az Tarnocz  Palnak, az Iwan kepe Bel  embernek, m yerth hogý Iwanth nem latt a vala  emely   erenth, De hogý az Tarnocz  Pal az Iwan kepe Bel  ember, az nagýfagos vr leweleth mwtata, twrwenth kelle nek  alan .

Azert Imar m  a ket felele  meg hallok, es t rwenth latank Benne, es nagý antalth Am  t rwen wnk s vg an  abad ta a kezeffegbe , m th Igaz affell e  t rven .

Azerth ebb l m  vag wnk B zonfagok ez ege  valawal, hogý nagý Antal akezeffeg t le tette, es k  menek de h akezeffegbe . Valet  quam felicissime, Dat  ex Vecz e 5 die ma  1 5 5 0 Judex Jurati  Pag  Vecz e. —

1 5 5 0.

SZ. J NOS APOSTOL INNEP N.

LXIV. LOSSONCZI ISTV N, N GR D' F ISP NJA, Z Y FERENCZHEZ, MAGA DOLGAIBAN.

Fegyvernekr l, Heves megy  tiszai j r s ban.

Eredetij t, Zayn roczi  s Cs m ri gr f Zay lev lt r mutatja. Lem sol  Makl ry Ferencz, 1836.

C tmzete, k v l. Egregio domino Francisco Za  de Chemer, prefecto Ca telli Zolnoken., Domino Fratri et amico nobis Char.

Egregie D ne et amice noster charisme, salutem et nostri comm n. — En  erelmes Wram es Baratom   nte wg an cheleke  k m yndenben ke : en wellem, m ynth ha en ke  elmednek walam  nagy baratsagal woltam wolna. Jele ben az adossag meg keresben, k th ke  elmed Ing en sem emleth. Jol leheth Bizon  ke  elmednek ann zer ezeben n nthen, m ynth ennekem koroskenth. De az en nagh fog atkoz som m a nem adhattam meg, merth a honnan varom wala, hog  ke : deth meg elegethetem, abba weeg

nem leve, az Balaffawal walo dolognak. kÿ meeg elewttewnk wagÿon. En ezth gondoltam rayta, hogÿ Ide ez Tartomanÿra wezek Borokath Jokath Gyengÿefÿeketh, kÿ arwltatnÿ, azérth ha keg: akar az adoffagerth abba el wennÿ, kegðeth kerem, mÿnth ðerelmes wramath, es baratomath, agÿa tudtomra kegÿelmed, merth azon wagÿok mÿnden keppen, hogÿ keg: meg elegethem. Jol leheth ha keg: ez elewtÿs reÿa erewlteteth wolna, Joszagomat ÿs zalagban wetetthem wolna, es keg: meg attam wolna, mÿndazaltal mastÿs csak keg: Jelencse meg, kész wagÿok mÿnd Joszagomath es Ezewsthemeth el zalogofÿttanom, es keg: meg elegetenem.

Thovabba, az en megh holth atÿamffÿa megh maradoth arway. Jobbagÿ Barhalmaÿak Jewenek hozzam, es az ew Bantafwkath nekem megh beÿellek. annakokaerth kerem keg: hogh keg: agÿon leveleth nekÿk. kÿ melletth szabadon megh maradhaffanak, merth Igen kevesen wannak ðegenÿvk, kÿth keg: tewl felette Igen Jo neven veszek, felÿes hogh nem mÿnth az en magamewal keg: mÿwelneÿe, had ÿfmerÿek meg, hogÿ az en hozzam walo bÿzodalmwk haÿnal nekÿk, es annÿwal ÿoban hozzam folyamlÿanak, — walaÿth warok ezekrewl kegÿelmedtewl, Iften Tarcha meg keg: mÿnden Jowal, Ex Fegÿwernek. In festo Stj Joannis aÿlj. anno ðnj 1550: Stephanus de Loffoncz. Comes Co: tus Neugradien m.pp.

1 5 5 0.

MÁRIA SZÜLETETE UTÁN, SZERDÁN.

BARAY MIKLÓS, NAGYS. ZAY FERENCZHEZ, EGER VÁRA FEJEDELMÉHEZ. LXV.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Lemásolta Makláry Ferencz 1836.

Címzete, k;vül. Ez lewel adattassék az Nagfagos es Vitezlew Zaÿ Ferencznek, Eger Varanak fejedelmének, nekem kegÿelmes Vramnak kezebe.

Nagfagos es Vÿtezlew Tistelende Vram, Iftenbeli kezenethemnek vtanna mÿndenkepen valo ðolgalatomat Irom te k: Vramnak es Jo Theth bÿzodal-

mamnak, mýkron te k: N. en el Jwttthem volna, Bekefegel az Istennek
 akarattiabol hazam nepehez es barathýmhoz Jwttthem, annak vtanna mýnd
 Býrakal. es egieb Barathím̄al zembe voltam, es az ke: levelet is nekýek
 attham, de az kar vallot nepek kýk volnanak, azoknak harmad rezze is
 hon nýnthen, ký Beczben ký penig nag rezere Baranyában az Zýwrelre es
 Somogban el ozloth, menek thowaban az Basslahoz, mýnd az Býrakkal egie-
 tembe oth az Bassla kerde, mýmodon zabadotham volna ký, en meg Jelen-
 them, hog ke: kezeffegere es az en hýtemre, annak vtanna azt kerde, ha
 akarok esmeg Ide mennýe, en azt mondam, hog az en hitemet meg nem
 akarom zegnýe, es k: es az en attýam fýaýnak nem akarom nýomorwfa-
 gokat, ha meg az feýem el kelne is, az Bassla azt monda, hog az Themlech-
 ben vettet, es kezemet es Labamat is az kalodaban vetteti, es kenný es
 az themlechen lennē kezelen, hozhatnak ennem hazam nepe is, en azt
 mondam, hog zabat ewnagchaga velem, de ennekem az en hýtem melle
 keel mennē, otthan foga el výtethný, az Býrak az vdwar nepewel kezde-
 nek erettem kenýergenný, es az Býrak kezeffegere el Bochattata, azért tif-
 telende Vram, meg hýgge nagfagod, hogý ha az karos Emberek hon leznek
 vala, tellýeffegel wegel akarok vala kii mennē, de Idesthowa, ký thýþara,
 ký howa elethenek keresesere ký ozlotthak, warom, hogy Be gývlyenek,
 mýnden volta zerent akarom el vegezný, de en azt meg erhettem, hogý
 vgý meg nem lezen, hanem felýeb keel igerný. k. azt is Izennýe meg, mý-
 wel kel felýeb mennýe, mert mýhent az karos nepek haza Jwnek valamýt
 velek vegezhetseg. k. meg mondom, ha az Basslahoz kel mennē is, wýza Jwek,
 Azon is kerem k. mýnt en Jo Vramat, hog Te k. ezbwl hýthý þegeth ne-
 wet reýam ne agýanak, mert az dolog ezben fýwg, es ennek okaýert k.
 nem mehettem. Thowaba nagfagod mýre kert vala, Imar nagioab réþere

kezen vagion, mýkron Isten akarattýaban oda megýek, en magam meg wýþem. Thowaba Isten Tarcha meg N. mynden Jawawal, kýnek esmeg mýnden 3olgalatomat Aýanlom, mýnt Vramnak, el-kewý, feria quarta post natts marie 1550. Eiufdē Do V. m. Stōr Nicolaus Baray, deditiffimus.

1 5 5 0.

OCTOBER 14DIKÉN.

KÁDAS ILLYÉS VALLJA MAGÁT HANS VON AYCH ADÓSSÁNAK.

LXVI.

Bécsben.

Eredetije a' pozsoni káptalannál. Kikereste Ivanóczi Gyurikovics György levelező tag, össze is hasonlítottta Kaszay József káptalani jegyző' másolatát, 1835.

En Kadas Illýes Waradý polgar, vallom magamath Adoffa lenný, ez Týz-telendew Vramnak Hans von Aých Bechýnek, egy Swmma penzel 3az hethwen forýnthal 10 ₰. magýar Zamra, Melý 170 ₰. Magýar forintot fogadok en meg fýzethnem ez Jeowendeo zenth Kataryñ a3zon napýara, bechben kez penzewl, minden keolchege nekewl, es kar vallasa nekewl, ennek býzonsagara Adom en az en pechettem Alath valo ados lewelemeth. Es lewel keolth bechben octobrýsnak 14. napýan E. 1550.

1 5 5 0.

SZENT ERSÉBET ASSZONY NAPIÁN.

SÁROSSY JÁNOS, LÖKÖS FARKASNAK, NAGYKÁLLÓBA.

LXVII.

Kassáról.

Eredetije, Pesten, Nagykállai Kállay nemzetség levéltárában 313 szám alatt. Kikereste Fluck Eduard kir. ügyvivővel Döbrentei Gábor 1837. Lemásolta Fluck János. Nyomtatáskor ősszeolv. Wargha István.

Czímezete, kivül. Az wýtezlew nemes wramnak Lewkews farkasnak, Naýg kalloba, Nekem ýo wramnak adaffýk.

3olgalatomnak es magam Aýanlaffanak wtanna wýtezlew wram, twdýa k. hoýg ez elmúlt Ezkendewkbe kwldet wala nekem eyg zolgaya által fel az k. w athya, Eyg fýffakot es eyg zablýat, hoýg en neký zereznýk, wala-

meýl . . ramtwl az zalagra 3az forintott, En meg tekentwýn ez ew .k. kýrýfýt mýnd addýg fwto, lam akor baratim kewzewt, hoýg azt meg zertzetem wala, az mýnemw napokot tewt wala akor Janos wram az fýzetýfnek, Abba eýgnýhāý wgýan Schokýs elmúlt, It ennekē býzoýn Schok 3ot kellett fel wennē az ýo wramtwl, hoýg Janos wram þomha az pinzt megnem kwlte, wýgre zent Eged napýa taýan, wgýan megýs ýram Ew .k. hoýg ha zent Mýhaýl napýara, meg nem kwldý az pinzt, tahat az ember az mýnt el adhathýa el agýa mert az rofdays meg ewtte, Es az tewbit az pinznek ew .k. kel keresnem, ha az pinzt fel nem ýrý, Nekem mýnd es ýdeýg sem lewt waloztom, Hanem ez heten hallottā hoýg meg holt ew .k. kýrem azýrt .k. meg bochaffa hoýg .k. emlekezem rwla, Meg wram ados ýde 4 55 8 69 kýrul tamafdyaknak keze ýrafhaýs wagýon ýt, Ennek felette, hoýg 3olgaýmot ew .k. Jartata ez dologýrt, kýbe nekem semý haznom nem wolt mo, l fincf, Hanem cfak mýndenha aýanlotta magát ew .k. hoýg hýaba nem hagýa mŭkamot, ez elmúlt nýaron ýob Lowam holt meg oda ýarwa az wtba, Negue forintra, kewlchýginelkwl, azýrt kýrē .k. mýnt ýo wramot, Hoýg ha az Sýfhakra es 3ablýara .k. 3wksýge wagýon, k. kwldene meg az pinzt, ez ýewendew gent Miklos napýara, Mert Engem az ember, Naýg fhok pýrongatafwal ýlletett, kýt býzon nem wartā wolna Janos wramtwl ýs hoýg ezt mŭelte raytā, Az ember kýtwl az pinzt kýrtē engem nem war, Ez ýdewtýs fhok ýambor altal engette meg nekem, Ha az pinz akora ýt nem lýzen, Azt mongýa, hoýg az mýnt el adhatha az marhat el adýa, Es az felýt raytā akarýa keresný, Llen tarcha meg .k. Caffan zent erlebeth a330ýn napýan A° 1550.

K. ýrýon walaýt mýt kel tennem

Saroffý Janos k. Baratja es 3olgaýa.

1 5 5 0.

GYALUI WAS LÁSZLÓ, KÁLLAI LEWKEWS FARKASHOZ.

LXVIII.

Tamáshida melletti táborból.

Eredetije, Nagykállói Kállay nemzetség levéltárában a' 310 szám'alatt. Pesten. Kiadta onnan Fluck Eduárd tiszt. kir. ügyviselő. Lemásolta Fluck János. Összeolvastá Döbrentei Gábor 1837.

Czímzete, kívül, Egregio domino Wolffgango lewkews de kallo domino et fratri mihi honorañ.

Wýtezlew nemes Vram, es Ennekem attýamffýa, zolgalatomat Irom mýnt Vramnak, Erthem hoghý panazolkottak k. reýam az kegýelmed Jobagý hoghý Ewketh akasztaffal fenýeghettem wolna ' de nem chak hoghý En magham de meegh mafnakýs zabadsagot attam wolna reýaýok, Býzon az Ew en reýam walo Irýghýsegek naghý, es mýndenwel azon vannak Mýwel Nekem Akarnak Arthaný, de keerem kegýelmedeth hoghý mýnden zawokon kegýelmed felne Indultaffek, merth kegýelmed Latnaýa ha walamýnth En magam dolgaban awaghý haznombaýs chelekettem wolna, Awaghý chelekednem, Merth Býzon nem akartam kegýelmed Ellen chelekednem, Az mýnth megh Izentem wolth Az kegýelmed zolgaýatolýs, Býzon Azthsem Bannā, ha kegýelmednek maas týztartoýa lenne Nalamnal Bathor csak holnapýs, Az mý dologban Irtham wolth Az Thwrýaknak fenýtekel kegýelmed ertette es Latta mýnemew orzagos wezedelemben walo dologh wolth, Az hoghý zewksegh wala zewnethlen kewldewznewnk Az groffhoz és Immar Akoron Jewthwala Ennýhan Pana3 reýaýok, hoghý mýndeneketh sýkethseghel akarnak mwlatný, zýnthen akorýs nem akartak Chaký Mýklos Vram alay3 kocfhýth adný, Es nem chak Neký, de meegh Egyebeknekýs, azerth kegýelmed reýam ne nehezellýen Belewle; merth Býzon Ifmeth nagy3ob dologbanýs megh kymjilettem Ewketh, Jol twgýak ha Igazath akarnanak Mondaný Ewmaghokýs

3olth wala kegyelmed 3olgaŷa Nekem walamŷ Vram Bora Arraŷ felewł
hohŷ Az 3eghen nepeth ne erewltettnem reŷa Eghŷ Ideŷgh kegyelmedeth

Azerth wartham mŷnd Edŷgh Ewketh, de Imar vramŷs megh Irtha
hohŷ kŷzegŷem es Nem thehetek Egŷebeth Benne, kegyelmedet kerem
kegyelmed abolŷs, reŷam k. ne Nehezellŷen merth Bŷzon 3anth 3andebol
nem akarok wetenem kegyelmed Ellen Iŷen tarchamegh kegyelmedet mŷn-
den Jawawal datŷ Eŷ Caŷtris ꝑpe Thamaŷhŷda Poŷith Anno 1550

Laðŷs Was de Ghŷalw

1 5 5 1.

SZ. PÁL NAP ELŐTT VALÓ SZOMBATON.

LXIX. SOMOGYI GYÖRGYNÉ, MARGIT ASSZONY, BUDAY JÁNOSHOZ NAGYSZOMBAT BIRÁJÁHOZ.

Komjátin, Nyitra vmegyében.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Makláry Ferencz 1837.

Címzete, kívül. Ez lewel Adasŷek budaŷ Janosnak ŷzombatban lakozonak, nekem 3erelmes Wramnak.

Köŷönetemet es 3olgalatomat Irom te kegyelmednek, mŷnt Jo wramnak.
Towabba kerrem te kegielmedet, az Iŷenert, hogŷ ram ne nehezeliŷ,
hogŷ penzt nē adok, merth Tudom bizzoŷnnŷal, hogŷ kegielmed az tŷ-
eŷdeth megŷ warod, merth az tŷeŷd nelkwl nē lehecz, azérth Imar men-
tel hamarab 3erret tehetem, 3ereth Teŷem, es hŷzem Iŷent, hogŷ Imar
hamarab megŷ fŷzethetek, merth Im moŷlant egŷ Jambor Adott hw3zon
ött forŷnttot, es az wttan elek gŷyermekeŷtol, merth hogŷ ha walakŷ ad-
na marhat, kŷ wttan kereŷlethetnē hat el elhetnek, de ŷenkŷ nem ad.
Iŷen tarchan mŷnden hazzad nepewel, es mŷnden Jowaŷwal. Ez lewel
kolt komŷattŷn, 3ent Pal nap előtt walo 3ombaton 1551. Somogŷ gŷörg-
né margit a3zon. —

1 5 5 1.

FEBRUARIUS 17DIKÉN.

SZENTIVÁNI NAGY LÁSZLÓ, JÓKÓ VÁRA' UDVARBIRÁJA, NAGYSZOMBAT LXX.
BIRÁJÁHOZ BUDAY JÁNOSHOZ.

Jókó várából, Nyitra megye vágújhelyi járásában.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklár Ferencz 1837.

Czímzete, kívül. Egregio domino Joanni Bwdaŷ, Judici Civit̃tis Tyrnavien. etc. domino et amico obl̃mo.

Egregie domine ac amice honoraĩ, Salutē, et mei commeĩ. mýth erthem nem az zegýe Ember wetthkýwel effet, az ký oth fogwa wagyon, az lo hozás. ha nem Ith walo ember deýthej, ký zenath hozoth wolth eladñy, ahoz ketettek wolth, azth alowath. hogy az zenath el attha wgý hozta haza a lowath: azýerth kerem the kegel. mýnth wramoth. Bottýaffa the kegel: az þegýe emberthshaza, analkýlis nagý karth wallotha. három lowath weztetthe. nam azt a lowath wýza kýldethem, kegel. Lþen tharchon mýnden Jowawal.

Hýþem kýth the kegel. ezth megh mýwely Orþagh Wram 3omþedffa-gayerth. Ma Jwth cheýthere az alfo hazaýkbol. ex Jokw 17. febr̃ri Anno 1551. Ladiflaus nagh de 3enth Iwan, arcis Jokw pwifor etc.

1 5 5 1.

SZENT HÁROMSÁG ELŐTT VALÓ CSETERTEKEN.

GYERMEKEINEK UGRAI ISTVÁN GYÁMOKAT VALL.

LXXI.

Vagy Olcsán Biharban, vagy Olcsván Szatmárban.

Eredetije, Pesten Kállay nemzetség levéltárában 301d. szám alatt. Kikereste Fluck Eduard kir. ügyvivővel, kinél a' levéltár áll, Döbrentei Gábor 1837. Lemásolta Fluck János.

En Wgrai eþwan is Adom en . . ekeztre minden wraimnac es Barathimnak hagi . . . walloc oltalmat es Twtort Iltemben Az En Arwaimnak Mikor En wolnic foglalatos Betegfigh mýat igen Geotrednim holthom

wtham legienek Ezec oltalmi Es gond wifeleoý Az en zegin Arwaimnak es Giermekimnek · Elewzer hagiom Azen Nemes A33oniomot Arthandi Anna A33ont · Nizný walo Bywdj Mihalnet · Az wy keme giermekiwel Egiethembe Bywdj mihalwal Beregh Waar Megienec fw espannyawal · Bywdj Lazlowal · Bywdj Farkaswal, Bywdj Gergelwel es Bywdj Georgh Wramwal · Egiethembe wallom wket · Ilien zemilieek Elewt vallo^m Twtorra Az en Giermekýmnek · Mintt Twdnia Illic · Hethei eßwan Wram Elewtt · Farkas georgi Wram Elewtt · Paçi Pether Wram Pal Elewtt · dobaý Ambrws Wram Elewtt · Petheoczj anthal Elewtt · es Lazar Pal Elewtt · hagiom Az en zegin Arwaimnak oltalmazoiul · de fw keppen hagiom es wallom oltalmazoiul · Az en zerelmes Nemes Wramott Chiapi Ferenczet · hogi az Teßamentom zerint igaz dolgocban az ißennec igaffaga zerint legien olthalma es gondwýfeleýe az en zegin Arwa " giermekým^{ne}c Minden igaffagocban · · · · · hagia wy keme zegineket megh Niomorodný · Mert Mind iozagomott es giermekým^{et} wy ke^{nec} hattam oltalmazoiul es gondwýfeleoiul Ez Lewel kewlt Alciaban zent haromsagh Elewtt walo chieterteken Ezer Ewtt 3aaz vthan Egj eztendewben mikor irnanak · in arce alcá dte -ß 1551. wifelie gongíat Mint az wy ment Twlaydon magayenak mert en wy kemet waltottam ·

En Wgraý eßwan Twliadon kezem Irafá ez.

1 5 5 1.

URNAPJA ELÓTT SZERDÁN.

LXXII.

JÓSA BENEDEK, LEKÖTI JÓSZÁGÁT, FELVETT PÉNZÉRT.

Oroszváratt, Moson vmegyében.

Eredetije a' pozsoni káptalannál. Kikereste Gyurikovics György levelező tag 's össze is olvasta Kaszay József káptalani jegyző' másolatát 1835.

En Josa benedek ualóm hogi en uetem uot az en batiamtúl barocz paltúl ualami soma penzt es marhat kiert atam uot neki az en rezem beli Jo-

zagot orożuarat. meli dologbol alkotam megí az baroc pal halala utan az eo felesegeuel Forgacz Sofiazonual es barachkai ilonazonual az baroc pal hūgauual ilen modon. hōgi eo k. gelmek az iozagnak felet, meli iozag baroc palnal uot zalogba enekem megh erezek es az felebe zent Mihál napig bekeuel megí maragon eo kegelmek es birgiak, hōgi ha pedig en letehetem zent Mihál napgia az eo kegelmek penzet mel penz lezzen 494 tartożanak eo kegelmek ki meni az en iozagombol. ha pedig le nem tehetnem az feliol meg neūezet somat birgiak eo kegelmek az en iozagomat ugh mint az e mostiadnak mind zanto feoldeūel, reteūel es minden iōue-delemeūel mind adig mig kiualthatom hōgi ha pedig zentmihál napeleot eo kegelmek ualamit ūetet aztis iouendeobe bekeūel betakarhasak enek felete hōgi ha ualami zam adasal tartozot ūona enekem baroc pal aztis megí engetem az eo maradekinak. Mink is Forgacz Sofia paraczkaŷ ilona pedig igertūnk benedek uramnak tiz borgias tegent es az menes keozol koczi louat, hat zanto eokrot es tiknak, ludnak, mehnek, diznonak felet az mi az orożuari haznal uagion, es het mut buzat, egi mut arpat, es az orożuari hatarba minden fele ūetesnek felet, enek ūetetuk ket zaz forint keotelet hōgi valameli fel megí nem alna, az ūarmege Ispania igazat tehesen felole. 1551. Feria quarta ante Festum Corporis Christi.

1551.

UGRAY ISTVÁN INGÓINAK ÖSSZEIRÁSA.

LXXIII.

Szalkán.

Hont és Tolna vmegyében van Szalka. Szatmárban, Máté Szalka, Beregben Tisza Szalka. Mellyik ez itt? nem tudni.

Eredetije Vásonkői Zichy grófok levéltárában Palotán. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Sup pecora. e. qdā ſtepanj Vgray In Szalka eciſen.

11 *

Az zanto ewkwr	ɛij	Fa mafaar	i
Az Twlok	v	Reez mafar	i
Az fejëw Inew	v	Reez medencze	i
Az meddew Inew	vij	Vas nÿas	iii
Az byka	i	Vas Rofstel	i
Super clenodia domus		Vas gjertÿa tarto	ii
Az Ires hordo	lv	On taal	iii
Ewreg tekenew	ii	On talnÿer	v
Fa Taal	ɛiii	Reez gjatÿa tarto	i
Fa Talnÿer	ti	Kezkenew	i
Fa pwtton	ii	Abroz	ij
Wÿz hordo Seffel	ii	Az Reeze	ti
Fa kwpa	i	Az 2wd ithon ky vagō	ti
3ekren	ij	az kÿt nē lattā	ti
Altalag eczet	i	Az pawa	viii
3ÿta	ij	On so tarto	i
Rofta	i	Agtal	ii
Saak	iii	Settzel zeek	i
Meez fazekal	ij	Kopÿa	viii
Na3olÿ	iii	Paÿs	v
Derekal parna	v	Syflak	v
Feÿal parna	vij	3alonna	v
Twro	v	Haÿ	v
Fel fazek vaÿ		Az gabona hordowal	i
Cheber	ij	az arpa hordoal	i
Choban	i	Az lÿzt vgmynt keet sakal	

Az tehen bewr	evij	Pwfka palack	iii
Az zab hordowal	i	Fej'er pawa tol eg bokor	
Res que Inparwa Camera Sunt		zer tanj'ra	i
Inclufa.		keet kys on tal	
Neged fel korda Ifmeg eg kys bard		On talnyer v'jak kylencz	
Keeth palack		Het lanczos fek	
Harom kanna		Kewthew fek	iii
Eg gertha tartho		Kochys fek	i
Eg vafas lada		Sarkanthj'w harom bokor	
Eg j'w tegzestewl		Njereg ketthew mj'ndē zerzamawal	
3ablj'a eg		3aaz hw3on Ewt So.	
Pwfka	iii		

1 5 5 1.

JERUZSÁLEM PUSZTULATA, NÉGYES RÍMEKBEN.

LXXIV.

Eredetije Szabolcs vmegye jegyzőkönyvének 150dik lapján. Irta úgy látszik arra, az 1551ben folyt vármegyei tárgyak közé a' megye' jegyzője; egy későbbi kéz pedig e' verseket keresztül húzá. Találta ottan és lemásolta Jászay Pál levelező tag 1837.

„Megh hallj'atok fej'nkinth kjk Ith watthok;
Rj'gy dolgoth hallani kjk akarthok,
Jerufalemnek Mj'nth lewe el Romlaffok
Romabeliektwl el pw3thwlafllok:

Irnak wala, vr 3wleteffe wtan
az hethwen Nj'gh E3tendewel az wtan
geflus florus Nero c'azar wtan
kj' Sido orzagban lewn tiztartho aztan

Kegietlenfige zinten Nagh wala,
Jerufalembe hoch Be menth wala,
Waros 3erthe Nagh koborlaft titeth wala
es sok kwfllegeth Megh Ewletheth wala.

Hamar Nagh Indwlas Raytha thamada,
 az kewffigh Igen Bozzonkodik wala,
 tyzen het talent. pinzt kyrwala
 aldozathra kyth Be gywtetthek wala.

Akkorō Nero cȳazar el Bocȳattha
 cestius galluft firiaba orzagba
 cestius menth wala Jerufalembe,
 hogh Megh latna floruft az ew dolgaba.

Erre waros Erwffen Bozzonkodek,
 hogh kegietlen floruft thewlewk ky vinnek,
 kyn keweffe Ew cȳak megh mofolyodek,
 Inthe hogh ez wtan florus megh zewnnnek,

Lewe Mȳnd ez Nero cȳazar Ideciben,
 Cȳazarfaganak tizenketthewdikben
 es Agrippa kiral fido orzagban,
 tizenhetedik Nemes eztendeiben,

de Immaran az fido Nȳpek kevzevt
 Nagh Indulas wala Mȳnd az orzagh kewzt,
 hogh thamadas lenne Nilwan Ew kewzethewk
 florus Ne lakhathnek Ezutā kewzthewk

Erthe florus Rohanaflath az Nȳpnek
 gywlyft titetthet ew az few papoknak
 hogh ky menne Jelenthe Ew azoknak,
 cȳak hadna hadath oth az Romaȳaknak

Mȳkor aggrippa kiral ezt megh halla,
 Mȳnd az orzagoth ew Ewzwe hȳwata
 fok Bezidwel Nekȳk thanacȳwl ada,
 hogh Romaba Adoȳokath Be Adnak,

Azwal az kewffigh femith nem gondola,
 Sewtk kiralra Ewk Nagh zwgwa morogwa,
 kewcketh hagigalnak wala,
 kezzewlewk Ew ky menth wala. —

De hirre lewe Ebben az firiaba
 Cestiuss gallas wdwaraba
 hogh fidok el haýlothak egh thanachba,
 Nem akarnak adoth adni Romaba,

Hamar kizewle fel az ew nyípiwel,
 Anthiochiabol tizenketh legiowal
 es valazthoth zýp keth ezer gýalogwal,
 Nygh zarnýwl zýpen lowagokkal

Azwtan kiraliok Segýthfigýwel,
 anthiochiabol, keth zip Ezer lowaggal
 harom ezer gýalogwal Ijiefekel
 aggripa kiralwal es hoemuffal

De Mýkor Jwtttha Zabulon Varofba,
 ký Nagh waros wala galileaba
 Rablata fel gyotthata haragiaba.
 Merth thalala pwýtan az Ew wtaban,

El Bocýattha onnath egh few hadnagiath
 felfew galileara hadath
 cestemius gallust es hadath,
 holdotthata megh few few Warofath.“

Jegyzés. Az eredetiben előforduló felesebb igazítás, e' néhány verset említett megyei jegyző saját költeményének mutatja, ki a' megye köz dolgait hihetőleg papiros szűke miatt írta az ív' még fennmaradt tiszta lapjaira. Szolgáljon ez tanúságul a' költőség akkori cseesemő korának, 's az í-vel akkor is tele volt szabolcsi szőejtésnek.
Jászay Pál.

1 5 5 2.

SZENT FÁBIÁN ESTIN.

BÁTHORI FARKAS ÉS FELESÉGE MARHÁIRÓL JEGYZET.

LXXV.

Eredetije Pesten a' Kállay nemzetség levéltárában 331 szám alatt. Kikereste Fluck Eduard kir. ügyvivővel kinél a' levéltár van Döbrentei Gábor 1837. Lemásolta Fluck János.

Az Karoly Janosnal valo morhaknak Regestoma, kýk voltanak,
 az meg holth, Bathori farkasse Es az w felesfigee kýket Be pre-

sentalt Bathori Imre hodos Thamas vice espan Žobolchÿ Es Ban-
chÿ Benedek Erdewdi Anthal ŝolga Bÿrok, Es Rozwanchÿ Janos,
vraÿ Imre Elewt lerÿnch deak elewt, Žent fabÿan esthÿn Ezten-
deben 1·5·5·2

Ket aran lanch. +j Aran gÿwrw Harom Partha ŵ. Egÿk vont
ezwŕh Harom kupa mÿnd fedeleŕwl Nÿgÿ ezwŕh Pohar Egÿ
ezwŕh kannu, Egÿ Cheze pogan Pÿnzal Rakoth, Egÿ Žiles fenekw
Pohar Hat ezwŕh kalan Egÿ ezwŕh villa Ket hwŵel kes egÿk
Aranÿas Maſſik Ez ŵŕles Egÿ lofekere walo vert, harom cheÿe Egÿ
Ezwŕhes. Aranÿozot fiſſak Taltokoŕwl Egÿ ezwŕhes ŝabla Egÿ
granat ŝuba malal Beleth Egÿ Barſon Menthe vonth aran ŝeldel Tÿndekle
Neŕlel Belet, aŝzone Egÿ veres kamika Neŕlel Belet kenthes Egÿ far-
ga Twndekle feÿr helgel Belet kenthes, Egÿ granath kenthes Egÿ fe-
kete Barſon ŝoknÿa Egÿ mohara ŝoknÿa.

Hét pecsét helye.

1 5 5 2.

INVOCAVIT VASÁRNAP UTÁN SZERDÁN.

LXXV. BETHLENFALVAI THURZÓ ANNA, TEK. NAGYS. BÁTHORI ANDRÁSNE,
NAGYSZOMBATHOZ,

Semptei várából, Nyitra vmegye nyitrai járásában.

Eredetijét mutatja Nagyszombat levéltára. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Le-
másolta Maklárý Ferencz 1837.

Címszete, kívül. Prudentibus ac circumſpectis dominis Judici et Jurat. Civibus
Civit. Thernavien. ac dominis et wicinis nobis honor.

Kezenethemet Irom ke. mÿnt Jo Žomŝedÿmnak. panaŝolkodÿk mÿ nekÿnk,
az mÿ Jobagÿwnk Harmaŝ Thamaŝ, es Farcaŝ Vrban nagÿ machedÿ, mi-
keppen hogÿ walamÿ nemew barom meg wetteleÿert, kÿt that Iſtwan ga-
lanthaÿ, Az ew Žemeben meg wet wolt ew hÿrek nekÿl: ewket Immar

moſan Az that Iſwan adoffagaert, meg tharthatha wolna az mÿ Jobagÿn-
kot: barat dÿenes: Az the kegelmethek ſomſeda, mert hogÿ az mÿ Joba-
gÿnknak. Az marha meg wethelebe — ſemmÿ hÿrek nÿnchen, hanem Az
that Iſwan wetthe meg az ew zemeben, keriewk the k. mÿnt Jo ſom-
ſedÿnkot, hogÿ mÿg that Iſwan, az kÿ az barmot barat Dÿeneſwl meg
wetthe, Ide hoza Jw bethÿ bewl, Addÿk legenek bekeſegeſek benne, ne
haborgaſſak Az mÿ Jobagÿnkot, ha az that Iſtwan Az w Tharſok meg Iw,
legenek zembe es weſſenek zamot egÿmas kezet. Az Igaffaghÿs Azt mw-
thathÿa, hogÿ the k: meg warÿa az ew Tharſokat, es egy maſſal zembe
legenek. thowaba Iſen thatia meg k: ex arce nr̄a ſempthe, feria tertia
poſt dominicā Inwocauit 1552. Anna Thurzo de bethlenfalua Sp. et m. do-
mini Andre de bathor 9sora 2c.

1552.

APRILIS 26DIKÁN.

DESEWFFY JÁNOS, KEWRMENDY GÁSPÁRNAK,

LXXXVI.

Pozsonból, Nagyszombatba.

Eredetije, Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásol-
ta Maklár Ferencz 1737.

Czímzete, kívül. Ez lewel Adaſſek Witezlew Wramnak kewrmendÿ Gaspárnak,
minth Baratomnak, Tirnavie.

Witezlew Vram es Barathom, kewzewnethewmnek Vtana, magam aÿanla-
ſath, megh ertettem az Gergely Deaktol az te ke: Tewrekewdeſſeth,
kith bizonyal Jo nevennis Vezewk Tewled, enis Vizont amibewl Twdok,
ſemibewl ke: megh ne kimelyen. De hogy en az Pappal egieb zerzeſt
Tennek, az kith zegenÿ Mihaly Vramal el Vegeztewnk Volth ſemmikep-
pen aban hatra nem megiek, ezt pedig azzonÿom ew kelme meg bo-
ttiaſfa mindenbwl akarok ſolgalni, mig en elewk, miwel Tizteſſegemel hoz-

za ferek, De ebben femikeppen egieb nem lehet, mert en az zegeny emberert Tewrekewttem elejtewl fogwa, aszerth en ew ke^{lmét} ha az zas forinth meg nem lezzen, ez Jewendew hetten, ezenel reya hiwatom, merth az zegeny gergely Deaknak senky nem egieb ados, hanem zegeny mihalý Vram, es az ew Rabsagais Cyak ew miatta halladoth ennyire, miwel ew Inkab egy hitwan nem Igazmondonak kedwezewth, hogy nem minth az zegeny Rabnak, es Istennek es az en baratságomnak, aszerth en femikeppen senkiwel nem akarok sem zewrzewdnewm, sem Wegeznewm, mert ennekem Azzonýom es ty ketek kik atyafiak Vattok cyak ty kelletewk etc. Towaba meg ertettē az te ke: lewelet a' mirewl ke: Ir, de az dolgot nitrai Pispekel kell kewzlenewnk, es Ide warýuk ez napokban, es eremeft bizonyawal erte lezek. Pofonj 26. Aprillis Anno 1552. Vr Joańs Defewffý mpp.

De kerem ke: minth atyamfiat. Te ke: zolyon azzonýomnak, hogy zegenek erewl hamareb lehet Walamý Jo Weget benne, merth nem Ewrewmeft Wetenek ew kegielmenek. —

1 5 5 2.

SZENT SÓFI ASSZONY UTÁN VALÓ KEDDEN.

LXXVII. KALMÁR KELEMEN MISKOLCZI FŐBÍRÓ AZ Ó TANÁCSIVAL, KASSA VÁROSÁHOZ.

Miskolczról.

Eredetije, Kassa levéltárában. Kijegyzette és Krieger Jánossal lemásoltatta ottan 1835ben Döbrentei Gábor.

Czímzete, kivül. Prudentibū ac Circumspectis Viris dominis Judici Juratisq̃ Et Toti Senatui Cassouiēñ ſnīs nob. obſeruañ Dentur 1552.

Prudens ac Circumspecte dōiñ, et nobī Plurimū honorañ, Salutē űri comtē, Tiztelendo biro Vram 'e mý Polgar tarsink mý Eleýkben Iwuen Ez Pallo Marthon Es 'e Pallo Benedek, hog' wolnanak oth a keg: varafaban wnekiek neminemw adoffak Tudny illik 'e kövefdý lukacz ky tartozik 4 51.

Es Gýtliθ lenartne Annak vtanna 3abo Simon kiknek ados leveleĵ Ek nalok vadnak, Melĵekert az ŵ flāĵket fel kwldĵk hoĵ 3abadon kerefhef-fek mĵnth Saĵatokat valamikoron keg: Eleiben Iwik Es hiĵak kerĵwk minth vraĵnkat feĵenkenth 3olgaltaffon Igazot keg: nekiek, Mert Ezek ve-rek benne. — Ezek peniglen oth nem leuen kis Gergelĵ 'e tĵ Polgar Tar-fatok 3abadon kerefheffe, merth azes atok fia nekiek Es űrők keppen meg vehesse Ez adoffakon kik regtwl foguan adoffak kit megis bizonyto-nak az wnnön Es Eleĵktwl adott Peczetes leuelekuel. Merth wk Igen El nehezettek, Es Erte nem farathatnak Es fok kar mia megis fogatkoztak. Lĵen tarczā meg tĵ keg: Ez level kōlth Mifkolczon 3enth Sophĵ a3zonĵ wtan valo kedden 1552

Kalmar Kelemen mĵfkolczĵ fő biro az ŵ tanaczynal eĵetēben.

1552.

MÁJUS 18DIKÁN.

GERZSEI PETHEW JÁNOS, KIRÁLY Ó FELS. POHÁRNOKA ÉS BIZTOSA, LXXVIII.
NAGYSZOMBATHOZ.

Pozsonból.

Eredetije, Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásol-ta Maklár Ferencz 1837.

Czímezete, kívül. Egregís domís Joudicis . . . ratis Ternavieñ, amĵcis honoř: de.

Kezenetem es azen orok magam aĵanlaŵfanak wtana witezlew wraim es nekem bizot baratĵm, az tĵ ketek leuelet megerttettem hol ketek panaĵ-kodik az lowak es az zekerek felol, bizonyaba en is emlekezem rola tĵ kĵnek eleg karawal eŵet, mĵerth hoĵ az lovakat, es az zekereket az tĵ ktēk 3olgaĵ mind el hattak wala, de az kĵ tĵ k:twl ezeket el kerte wolt, az ĵl kart w nala keletjk tĵ kĵnek kerefnĵ, mert ha az ew felŵlege Co-miŵŵoĵa melet en tĵ k:ĵnek walamire feleltem wolna, waig az en 3omra

bochata wolna oda tȳ k̄med, ez kart tȳ kt̄ek nem walota wolna, hol ȳr tȳ k:t̄ek enekem, hoġ en tartotam wolna meg tȳ k̄nek egy zekeret neig lowal egietembe, ezt tȳ kt̄ek cfak ȳg ercfe, hoig az louakat cfak wgȳ hattak en nalam, mȳnt el wezeteket, az az hoig semȳ modon touab nem mehetek sem haza nem Jewhetek wolna, ezen tȳ ketek kergie, Bator chak az zeker wezetot, es az ifȳat, meg az kȳk welek woltanak, azert ezt en chak tȳ k:k̄ert mȳueltem volt, es az Jamborert, az kȳe az lowak hoig ot nalam tartottam, es ot nȳwgattam, foha az wegre hazamba nem fogatam, es chak meg sem gondoltam, hoig egieb wegre ot tartottam wolna, hanem azert, hoig ha az Jamboral penzemert meg alkothatom, wgȳ mȳnt az fele el wezet marhaert Jo, hol nem esmeg meg akartam az Jambornak az ew marhaytt kwldenȳ, az mȳnt elobis meg ȳrta wolt nekȳe, mert azt az ew maga zolgaȳ Jol tougiak, hoig en azt mȳweltem, az mit mas nem mȳwelt wolna, mert az kor az lowak mȳnt woltak, talam mas hazaba sem wette wolna, es bizon koltottam harmintzket forintot reajok, foha kenig az en dolgomba ot merfoldnel towab nem woltak, Bator tȳ k:tek az legent ew magat kergie meg az kȳ welek wolt, azert bizot wraȳm es baratȳm, Im ez napokba oda lezen wtam, en tȳ k:kel zembe lezek, ha tj k:tek által az Jamboral meg alkothatom, mȳert hoig koltottam reajok Jo hol nem, adom az Jambornak az ew marhavat, es tȳ k:nek mȳnden baratfflagal lenȳ az mȳnt ez elottis woltam, es lenȳ akarok. iſlen tarcha bekewel tȳ k:ket, kȳknek ayanlom myndenkor magamat, mȳnt Jo wraȳnak, es Jo baratȳmnak, datum Poffonȳ 18. maȳ ano 1552. Vr̄ar donȳ amicus Joanneſ pethew de gerffe pincernarius, et Comisfariȳs regie math. manu p^a.

---

1 5 5 2.

JULIUS 6DIKÁN.

PALICZKI RACHEL VÉGRENDELETE.

LXXIX.

Kassán.

Eredetije, Kassa levéltárában, 1683 szám alatt. Kijegyzette 's Krieger Jánossal lemásoltatta Döbrentei Gábor 1835.

Paliczkine teſtamentom tetele awaig nelwe wallaffa halanak orayān A zombori zwlwt el agiak, ſaz arawal az adoffoknak fizezſſenek. Az terharzti kif zwlwt mindenek elwtte hagiom balaf fyamnak A hazban penig balaſt benne hagyatok kérlek io fyaim A uyg hazat kyben ſeredy lakik wettem $\overline{+ij}$ ſaz forinton mel haz araba megfizettem $\text{f} \text{v} \text{o}$ pinzt pro $\text{f} \text{v} \text{ij}$ ſaz Az egy hazban wagyon egy araniaſ kereſt $\text{v} \text{j}$ gira ſakmar banian wagion adofflag ezer arani forint. Paliczki felwl illen wallaſt twt hoggy ſemit oda nem wit hanem csak hat arain forintot. Paliczkinak volt talam egy fel zwlwie iakab Dyak es Hanz ſink kwzwwt annak az fel zwlwnek ket reze az paliczki wnokayae Efel zwlwhwz wet paliczkine egy fel zwlwt mihal mwzertwl az wgian paliczkinec talian a nergeſ hwgwñ ki zwlw wagion kit ſeredy bir annak ef ket reze az wnokae olah agoſon ki hazba lakik annak ef ket reze az wnokae de a hazra epwtwttem $\text{f} \text{ij}$ olah agoſon ki zwlwt bir az rak patagban rezeſwl annak ef ket reze az wnokae.

Az teſtamentom halgatak kik woltanak illen tizteletel zemilek ferber gwrg hanz ſink kalmar bona hanz Gem ſabo tamaſ.

1 5 5 2.

NOVEMBER 3DIKÁN.

ILLYÉSHÁZY TAMÁS, LYNDER SEBESTYÉNHEZ NAGYSZOMBAT BIRÁJÁHOZ. LXXX.

Szentgyörgy várából.

Eredetije, Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklár Ferencz.

Czímszete, kívül. Circumspecto viro Sebaſtiano Linder Judici Ciniſt Tirnaueſa domio et amico honorañ.

Kezzenetem es magam ayanlaſſanak wthanna. Irtham wala megh ennek elewt ys the ke: hogÿ egj peredj zegen Jobagyomnak ados oth walamj mefaros, negj ewker arrawal, kerem the ke: thegien Igazat the ke: nekÿ ne Banthaffek walamj zegen emberÿfhmeg Bÿnthetic megh erethe. In reliquo v. d. valeat felix, ex Caſtro Sth geür 3. novēbris Vr Thomas Illyefhazj.

1 5 5 2.

SZENT KATALIN ESTIN.

LXXXI. BERÉNYI BÁRSON BALÁS, LINDER SERESTYÉN NAGYSZOMBATI BIRÓHOZ.

Holicsról, Nyitra megye szakolczai járásában.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Lemásolta Maklár Ferencz.

Czímszete, kívül. Vitezlew nemef ferfinak Linder ſebeſteÿennek nag ſombatÿ bírónak en regÿ bizot vramnak, ez leuel adasſewk, tulaudon kezében.

Solgalatumot ayanlum ke: mint regÿ bizot vrainmnak, meg bocasſa kegelmed, hon enÿ iraffal bantom meg kegelmedet, az kis péter dolga fewlewi, kegelmedtewl igazat kÿuanok, eleb is irtam vala kegelmednek, mint vagon az en dolgom kis peterrel, im mindent igazan meg írok kegelmednek, és balint ifpant hagom ot en kepemben minden dolgomban, az kÿtewl az bewret vetem azÿs adof tiz forentommal, adasſa meg ke. vele, ertem forteloz, de hamiffan, ot volt Kolmar emre vram es balint ifpan, ig attam nekÿ az tÿz forentot, hog nekem hozzon ket faz bewrt ſzent miclos nap-iara, anni ſommaért, mint ezeſt vettem tewle, ha ſeretem, ewl veſem, ha nem aggÿa meg az en penſem, aggÿa annak beret, kÿneck akaria, kegelmed tugja, az aruak dolga en eletem volt, en az napra oda ſem mehetem, meg az meg vet berert is mind ezzigis, megis izentem nekÿ balint ifpantol, hog ewl aggÿa, mert engem egeb dolog talalt, ber vtan nem iar-

hatok, ez dolog ninc kilemben, adassa meg ke: vele, Touaba kis peter dolga ez volt, it ados neký terek mihal, kjn semmi kepen az ew adossagat meg nem vehette, kere engem, hog az ew atýafisagaert meg uennem rauta en mert az fombati vrainnak eremest folgalok, folgaltam is, az mellik miben megh talalth, vem fewl ez munkat, hog még wezem terek mihalon, eg maf aprolekal, mint Kolmaron meg uem, peter vrammal sembe lők, meg mondam neký, hog meg vetem raitta, de nem penzewl, mondo hog bort kewlgek erte, ez meg azzýk hallada, meg aft monda, hog nem kewl az bor, hanem penst aggyak, en mondam, bizon ninčen, az fok futofasban az mi uolt, ewl kewlt, hanem az kýtewl az bewrt vetem, adof tiz forental, ved fewl, azt az neged felet meg adom, leuelet adek neký, ezen meg marada, ez alat ew ewl ment, ewl vite nekem saz harmic ket beremet hatolmaual, hifem kegelmed hireuel nem miuelte, en attam volt ewl az en beremet it fen eg eg magar forenton, mert en az berekben fewl hoztam vala tizen hatot, ehez kepeust aroltam vala meg it fen az berre az vargakal, ez penig it fen az allýa volt, nem az ioua, kegelmetewl en igazat kýuanok, bizomýs mint vramban, az en regý folgalatomert, mert en minden koron feretetel voltam fombatý vrainhoz, nekem igazat tefen kegelmed kýs peter felwl, aggya meg nekem az penst, min en ewl attam volt az bert saz harmic ket forintot, az tizen neged fewl forent heian, az vag kewlgen nekem ol bert kyt en it ewl athaffok, eg eg magar forenton, ezeft kiuanom hog az bert fewl hozza, hog az en fekerem oda ment az en beremer, ewrefen bochata, vette volna ký az ew penze arrat, kewlte volna meg az tebit az en fekeremet ne iartatta volna heiaba, es ne kewltetett volna heiaba velem. meg bocassa kegelmed, mind az egez varasnak eremest folgalok, bizom kegelmed igazat tefen kýs peter fewlewl, es az be-

res ember fewlewl, ha az enim meg nem losen, meg bocaſſa kegelmed, az enim nekewl nem lehetek, az hatalmaſ iſten tarcha ke: egeſſegben, mind hazod nepeuel eggetemben, holichan ſent katolen eſtin 1 5 5 2. Barſon Balaf Berenyj.

egéb hirink it nyncen, hanem hog az moric ioſagat korfiſt*) igen dul-lyá, touaba az raczokal elég haboronk vagon, ne hagyon kegelmetek legetek ſegetſegel ha meg talallok kegelmeteket. —

*) Talán Churfürst. *Maklárj Ferencz.*

1 5 5 2.

BOLDOG ASSZONY FOGANTATÁSA ELŐTT HÉTŐN.

LXXXII.

BERÉNYI BÁRSON BALÁS, A' NAGYSZOMBATIAKHOZ,

Eredetijét Nagyszombat levéltára mutatja. Kijegyzette ottan 1836. Döbrentei Gábor Lemásolta Maklárj Ferencz.

Czimzete, kívül. Vitezlew es tiſelendew nemeſ vrainnak Linder ſebeſſtennek, zambokj ſabo peternek, paif giartolo matjafnak, baradj ſabjannak, es mind az tewb few vrainnak, nekem biſodalmaſ vrainnak, kjknek ſolgalnj akarok, ez lewel adaſfewk tulajdon kez.

ſolgalatumat ayanlum kegelmeteknek, mint bizot vrainknak, az hatalmaſ iſtentewl kjuanom kegelmeteket egeſſegben lenny, meg ertetem az my emberewnktewl, az my hozank valio io akaratjat kegelmeteknek, kyt az en zegen arua vrain meg ſolgalnak ideuel kegelmeteknek, en penig ewreke akarok ſolgalnj kegelmeteknek, ne haggatok benneunket, mint io zomzedok ſegelletek meg mind louagal es galogal, mert ha eſek it meg telepeſnek, kegelmeteknek es ez egeſ fewldnek romlafara leſnek, mert maſſanif azt mongyak, hog ol nepet hoznak az fewldre, kj femeunk lattara ſelegewnkewl hal, es az leianinkot kepeneg alat hordoza, es az kj nem enged nekj raba teſj, azert tugja the kegelmetek ez nemzetſeg mennj romlaſtet magar orſagban, ha it hagok ewthet, immar egeſ magar or-

fagnak vefnÿ kewl, iſenert ne haggatok, penzewnk nekewnk beven nÿncen, kÿuel fok nepet tarthatnak, im az kerwl valo ſomfedok meg ſegetetek kÿ miwel lehetet, kegelmetek is ne hagon, holic alol immor ewl indetotam ewket, maſſan ſafinban gilekeznak, ne hagon kegelmetek, rontok meg az hituan embereket, nam eleg ioſagtok vagon eleg garaban vagon benne, ha penig kegelmetek atÿaſifag kepen nem akar ſegetennÿ, valamÿ penzth, az garabont fewl iew, es az louagis ha lehet bocaſſa kegelmetek eg bizot emberet az nepel, az en hitemert fogadom, az mit reaiok kewlt, nekj meg adom, mert nem tagadom kegelmetektewl, moſſan ſerzewnk moruaban penſ baratinktol, azert ne hagon kegelmetek, es az egef kerwkben heg alat hirdetteſſe thÿ kegelmetek, valakÿ melleiek tamadna, mind le vagattaffeſek, irÿon kegelmetek orſag vramnak, hagÿa meg ioſagaban, valakÿ melle tamad, meg bitetteſſek, ehez kegelmetek reſ nem leuen, iſen akaratÿabol meg bitethetÿek ezeket, vgh, hog ne kÿuankozanak erdelbewl ide az mÿ fewldewnkre, iſenert ne hagon kegelmetek, ha igaz kereſtenek vottok, Touaba komarom fewle kewlteſek garabontert es hufarert, irion kegelmetek minden fewle, valakÿ melleiek tamad nem leſen it ez fewldnek baratÿa, nam vagon ſanta amburoſ vrammal ſena, arra ha igaz kereſtien ne hagÿa kegelmeteket penz nekewl, kÿuel az nep fewl irien, ne ſannia kegelmetek kewlceget melletewnk, bizon kegelmeteknek is nugodalmara leſen. Towaba kerem kegelmeteket, mint en vrainmot, valamÿ marha kazdak balafnal vagon, az vag egebet is, kÿ rachoke volna, az vag cw hoza iok tartozot, kegelmetek mind meg tarcha, kÿ ne adaffeſek nekÿk, mert mind holiczÿ tarhazbol valo marha az, mÿ ot vagon, kegelmetektewl mint bizot vrainktol io valaſt varunk mindenrewl, en nem geznem meg irnja az arolok minemew kegetlenſeget mivelnek, ember kinzasokat, kÿt ſeha

nem hallot ember, mind fimandÿ few hozar beñe gertÿa kynhoz nem
 eleg fagat heuetnek meg, azt cepegetik faikban uag orogokban fenet
 tewltenek, kit meg keteznek, pufkaua! es alguwal leveldeznek hozajÿa,
 ezthet penig mind artatlanlanok, kÿken ezeft miuelik egyyikis nem ve-
 tek ezewknek ewnekÿk azert hifem mindnaÿainknak ezt mivelneiek, ha
 birodalmok lefen, hatalmaf iſten legen kegelmetekkewl. holicban hetfen
 ante conceptionis mariae. 1552. kegelmetek folgajÿa Barfon Balaf Berenÿ.

1 5 5 2—1 5 5 3

KÖZÖTTI.

LXXXIII. KASSA MAGYAR POLGÁRAINAK PANASZA ÉS KÉRELME, AZ OTTANI NÉ- MET POLGÁROK ELLEN.

Adatott ez, vagy a' magyar kir. udv. oancellariához, vagy a' szepesi kir. kamarához,
 L. felőle: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK, e' kötetben.

Eredetije, melly úgy látszik csak első feltevés, minden czímezet 's évszám, aláírá-
 sok nélkül, a' nemzeti múzeumban Pesten. Adta oda Ittebei Kiss Antal, kir. udvarnok,
 táblabíró, 1833b. *L. felebb*, 18d. lap. Lemásolta Frapkenburg Adolf 1836. Összeolvasta
 Döbrentei Gábor 1837.

Mÿnek wtanna az wr Iſten ew zenth fewlſege, az mÿ kegielmes Uronk
 kezebe atta volna ez warast Ew fewlſege wgÿan azonnal mÿnketÿs ke-
 gÿelmeffegebe hÿwſegebe es zaarnÿa ala wewtth mÿnt egÿeb hÿweÿth.
 Melreh mÿes mÿnd feÿenkent Ew fewlſegenek meg Eskÿttewnk hogÿ
 halalonkal; werewnk hwllafawal; tagonk zakadaſawal zolgalonk Ew fewl-
 ſegenek. Mÿnth kegielmes wronknak, Mewllÿ ew fewlſege hozzank walo
 kegielmeffeget ezzel mwtatta meg, hogÿ az warafnak Priuilegiomat: za-
 batfagat meg confirmalwan mÿ kezewnkbe magyarok kezebe atta, hogÿ
 mÿ mÿnd nyaian Ew fewlſege hÿwſegebe kaſſan lakozok kÿk wagÿonk
 Igienlew keppen ellÿewnk wele, mewllÿ Ew fewlſege kegelmeffegebewl
 meg adotth Priuilegiomnak ellene Illÿen nyomorwfagÿnk eſtenek

Elfew hogý egy Attýank ffýath Rakay Gyewrgewth az Priuilegiom ellen, meg fogak, Býro wram ew kegielme tartozott volna tewrekedný erette, Nem hogý meg fogný, az waras Priuilegioma zerýnth, de nem hogý tewrekedet volna, de Capitan wram ezer forýntýg kezes lezen wala erette, ew fewlsegere es appellal wala, oda sem Bochatak, de walamýg kedwewknek kelle addeg tartak

Az Thawalý Eztendewbe wr napba egy Attýank ffýath Lýppay Janost meg fogak az waras zabatlagaba ok nelkyl Býntelen, az Priuilegiom ellen, Mert az warafnak Priuilegioma ez. hogý Sokadalomnak Ideien zabatlagban senkýth cfak meg se tarchanak, Annak kýwýle waras belý embert, kýnek Ewrewksege wagyon meg ne fogyonak, de Ew kegyelmek sem Tharnak mester zekýre, sem kýralra ew fewlsegere nem Bochatak, walamýt akaranak, mynd azt myeleek az Priuilegiomnak ellene.

Ez el mwlt hwfwethba az magyar nemzetseg az my kegyelmes wronknak ew felsegenek Supicioba effewtth wala, Es wgyan ezen suspcioert Egy Attýank ffýat, wgyan azon Lýppay Janost meg fogak ok nalkyl, fogwa tartak, kýt chak az wr Isten, es az my kegielmes wronknak Igassaga (kýwel mynden hyweýhez wagyon) zabadýtha meg. Mynden nyomorwfagbol, mellýel mynd nyaian my Magyarok el weztewnk volna, ha az wr Isten az ew kegielmeflegebewl Igassagonkba nem oltalmazoth volna. okayth penyg chak ew kewgyelmeket mongyok, Ez okkal, mert mynket sem Eew fewlsegehewz nem bochatanak, az my magonk mentesere, sem lewelet nem adanak kýwel ew kegyelmewk tartozott volna, az waras Priuilegioma zerýnth. Sewth Jnkab az kýt el fewl kýwltewnk wala Attýankffýayhoz hogý ew fewlsegenek Supplicatíot aggyanak. Mert mynket fewl nem Bochatanak az my mentsegewnkre. Mykorontan ala Jewtth

wolna, meg fogak es ahowa az halakra walo Embereketh zoktak tennő, oda wettek, es az Mőg akartak ott tartottak, az Magyar Nemzetnek Bo33wfagara.

Es mőkorontan az mő Attőankffőő, az kőknek mő Izentewn k wala, az ew felfege kegyelmes wala3ath meg hoztak wolna, az Ew fewlfege Parancholattőa zerőnth, hogő mőnd Magyar Nemzeth es Nemeth Nemzeth az ew fewlfege kegyelmeffeget Ertse, kőt Bőro wram ew kegyelme soha nem mőele, hanem tőlenk erewzak zerőnth kő wewe, kőt ez oraőg sem mőnd nőaian Ertewn k, Sewth Jnkab mőnket nagh haraggal Sediciofufoknak neweze es monda.

Jol lehet Ezeket Capitan wram Ew nagfaga, az ew fewlfege akarattőa es lewele zerőnth le zallőtotth wala, de mast wionnan Bőro wram ew k. ottffen walo letelebe az mő Attőankffőőra Bakő Gyergőre es Kewfdő 2wkachra panazolt, hogő mőwel ez warafban walamőnemő gőwlest tettenek wolna.

Immar Efmeg az ew .k. panazabol Illően Suspicioba hozott mőnket, hogő Capitan wram Ew Nagfaga Attőank ffőő kewzzewl nemel zemelőeketh Ew fewlfege hőweőth kő akar wala kőldenő ez warafbol, Es mőkor azt meg Ertettők wolna, Ew Nagfaganak kewnőergen k, es feőewnket kewtewk Erettők es az Iőenert korewk ew Nagőfagat hogő kewnőewregien ew fewlfege nek, hogő Engedneőe Terwenre ew fewlfege, hogő oknalkől Bőntelen ne Romlanank meg. Azert Im Ide hoztwk feőewnket, az kőhewz kő Mőt twd, ew fewlfege hőwfege ellen, zollőon hozzank es mongőa meg, Es Bőnteffe meg Nagőfagtok ew fewlfege kepeben,

Thowabba chak thawalőes az Magyar Nemzetnek Bo33wfagara az kewzseg kewzzewl egő nehan Magőarth few Nepeket kő hantanak

Thowabba Ezős Ellene wagőon az Magyar Nemzetnek, Mert az Pri-

uilegiom Ezt tarthja hogy ha mynden Ewrewksegnek weteleben Eztendew es egy nap telyk, es ha tylalom nem lezen, haat ppetuum silencium lezen abba, Ebbennys ew kegymewk kynek tarthjak meg kynek nem. Es az kyk Tharnak mefter zekyre walamel dolgot appellalnak, Ew kegymewk kyt Bochatnak el es kyt nem.

3abatsagonk ellen ezewk eflak.

Meg tyltottak ew kegymewk hogy hazat ne wehessen egy Magyar es zs*).

Thowabba Adajokat es zolgalattywkat az Magyaroknak felljeb tettek, Myndket Magyarokat felljeb zolgaltatnak es felljeb Ronak, kywel azon natioiokat fegetyk Es Ezzel mennek my Reank panazlanj, es wgyan ezen kewltsegen lewelet es zabadsagot hoznak nemelyek hogy senky hazwkra ne zalhasson,

Thowabba Istennek Ew zent fewlfezenek Ellene wagyon, hogy o ly plebanost hoztanak Be egy nehanjoknak kedweert, az Magyar Nemzetsegenek akarattyja nekyi es Ellene, ky Mynekewnnek semmybe nem zolgahat, mert semmyt nem thwd magyarwl, es csak hejaba kewlty el az dezmath kyt Neky adonk.

Kaplant nem tarth tewbbet ez egy predicatoral, ky Ezes olljan hogy neha az Pater Nofter sem twggja el mondanj, Immar Emberekys holtanak meg myatta gyonatlan, Illyen halalos Idewbe,

Thowabba Ofkolank pwztan al, mert Egy Nemeth Mefter hozanak, Melj nemeth mefter ky were az magyar deakokath belewle, moft Egy Inaft Allattak bele, gyermekeynket zellel kewl Budofstatnonk nynchen ky Tanjtho.

Ennek okaert kegymes wrak Im Ertj ty Nagfagtok mynd Ezeket az kyketh ty Nagfagtok Elewtt mondottonk, sokkal tewbbek wolnanak ha

*) Ez ki van törölve az eredetiben.

az Idew zenwetthe wolna, Mýnd azon altal kenýergewnk tÿ Nagfagtoknak mýnt kegýelmes wraýnknak, hogý tÿ Nagfagtok wýfelne olý gondot Mý Reank, hogý wronknak ew fewlsegenek zaarnýa alatt az ew fewlsege warafaba maradhaffonk meg Istennek Týzteffegere, az mý kegýelmes wronknak Ewrewtte walo hýwseges es alazathos zolgalatonkba, Elheffewnkn Igýenlew keppen Ew fellegetýl meg adot es meg confirmalt priuilegiommal es zabatsaggal, es Jo Rend Tartaffal, mýnt Ew fewlsege Egýeb warafýban, Ahol effele keet Nemzetsege wagýon, wgý mýnt Regenten Bwdan *Pesten* *), mastes Nagýzombatban es Kolosfwarat wagýon.

Merth mosthanes ez Thekenthwen sog zeken fwthoth nepek wadnak kjwlomb kjwlom warafokbol yde Bwdofthanak Eromesth hazath wennenek *hogy* **) wethek wolnaes ha ez Egýenethlensegeth nem lathag wolna. Sewth azth es Erthwk hogý meg es Thýlthotha ew kegelmek ***).

1 5 5 3.

JANUARIUS 25DIKÉN.

LXXXIV.

SZÓLÓSSY JÁNOS, KASSA BIRÁJÁHOZ ÉS TANÁCSÁHOZ.

A' szepesi prépost' udvarából.

Eredetije Kassa levéltárában 1696 szám alatt. Lemásolta ott 1835ben Döbrentei Gábor.

Címzete, kivül. Pruden et Circumspect dominis Judici ac toti tenatui Cassouen ut dominis et Amicis obseruatis 1553.

Týptewlendew Byzodalmas Vraim kewzewnetemnek zolgalatónak vtanna. Meg hattam wolt az en Emberimnek kykewt ez fele dologra kertē wala, hogý k^{det}, Býro vram mýnd az Egez tauacfwal el hywionak az en Menýekewzewmre, kýt hýzem hogý meg es mýweltek De *hogy* annal Byzonyofb lýgýek benne, Nem twrhetem hogý meg ne reiterálýam az hýwataalt, Azyrt kegýelmeteket Mýnt Byzot vraitot azon kerem *hogy* k^{tek} el ne maragýon, lýgýek týztes kuel, Ewrewkke meg akaró k^{nek} zolgalný,

*) **) Ki van törölve az eredetiben. — ***) Esen 4 végsort, más kéz vetette ide.

Az napja ez Iwendew kedhez Eztennap, Az hel ennek az Zepeffy kapta-
lamba Prepoſt vram haza, Meg es kerem k^{ket}, hogy ebbe egyebet ne tye-
gyen k, Iſten tarcsa k egeſſeguel es Jo Zerenchewel Datum azon Prepoſt
vram vduarabol 25 January anno 1553. Zewlewffy Janos

1553.

SZENT GERGELY PÁPA UTÁN VALÓ CTÖTÖRTÖKÖN.

MAKAY PÉTER MENEDÉKE ARRÓL, HOGY KASSÁTÓL A' BÁTYJUK HAGY- LXXXV.
TA 100 FORINTOT FELVETTE.

Kassán.

Eredetije, Kassa levéltárában 1696 szám alatt. Lemásolta ott 1835 Döbrentei Gábor.
Mý kýk Makáý thamas Papnak Atýafiýaý wagyonk az ket Makáý Peter
es makáý Sabo thamas es makáý Janos es wallýwk mý mynd nýaýan
azt, hogý az mý Atýankfýanak wolt ejth kassan egý hazban 3az forýn-
týa, mely 3az forynthot hagýot wala mynekeonk Theſlamenthomban,
Azert mý azt wallýuk, hogý az waras mynekeonk eleget theoth, kýreol
mý megh elegettheonk, es az 3az forynthol mý az warafnak engetheonk
harmýncz forynthoth kywel mý tharthoſthonk adoban, az waras ygaffaga
es theorwene ferent, Azert az kýs 2eorýntzuel En makáý Peter wgý we-
geſſem hogý ennekem eleo penſt 4 11v aggyon, mellýet megýs adot,
azert az wtholſo fyzetheſre adot ennekeom napot, ez ýeowendeo Pynkest
napýat, mely adofflagrol ennekeom menedekeot adot, hogý mýndeon per
patwar nekewl thartoffek az adofflagot megh adný, Az adofflag enýe 4
111v kjwel ennekeom adoffla maradot az hetwen forýntbol, kýreol en
menedekeot adok az warafnak az en peczetheom ala, es feleleok az en
Atýamfija kepeben, ez lewel keolt kaffan a 3ent Gergeol papa wtan walo
czeotheorthokeon anno dom̃ 1553

Makáý peter aggya keze ýrafat, mynd az Atýafijak kepebenn.

1 5 5 3.

UR MENNYBEMENETE INNEPÉN, VAGY ÁLDOZÓ CSÖTÖRTÖKÖN.

LXXXVI. LYKERKA JOANNA, NAGYSÁG. WYGARTI HORVÁT GÁSPÁR' ÖZVFGYE, ME-
LEWZLIN ANDRÁS DEÁKHOZ, KASSA BIRÁJÁHOZ.

Eredetije, Kassa levéltárában. Lemásolta ottan Döbrentei Gábor 1835.

Címzete, kívül. Circumspecto domino Andree lřato melewzlin Judici Calfowien doño
et Amico nobis honorand.

Circumspecte domine Amice nobis honorand Salutem et nostram commen-
dationē ez Andras vramtol kŷldem t. k. Egy vegh vaznat kerē te. k. hogy
feŷrenteffe megh t. k. mint Aznak elette az vazon hwzonnŷolcz Sŷnghet
tarth Thoaba ezt ertē hogŷ t. k. nagŷ karth vallott wolna valamŷ kato-
nak miat, ha hwgŷ vagŷon Bizon ŷiwem ŷerent Banō, kŷtel iften t. k.
illŷen karwallastol megh menchen. Az wr iften te k. mynd Aŷonŷomwal
egŷetembe es haza nepewel tarcza Jo egheffegben ez Arce nrā Thorna in
festo Ascensionis dōni 1.5.53.

Joanna de 2ŷ kerka quondam Mŷci dōni Gaspar
Horwath de wŷgarth Relicta

1 5 5 3.

JUNIUS 17DIKÉN.

LXXXVII. LUKA JÓZSEF MEGISMERVÉNYE 100 MAGYAR FORINTRÓL, MELLYET ZAY
FERENCZTÓL KÖLCSÖN VETT.

Bécsben.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Lemásolta Maklárý Ferencz 1836.

En Lwka Jofa, walom ezen lewelemben, hogŷ en az naghŷaghos Zaŷ
Ferenchthewl, Kŷralŷ w felseghe nazados hadnaghŷathwl zwk ŷwksfeghwre
kerthem kwlthwn ŷaz magŷŷar forŷnthoth apro penzth, es egh vegh ka-
rasŷath, hogh kŷerth en foghadok, az felŷwl megh mondoth naghŷagos
Zay Ferenchnek, hogh mŷhelt az en mennŷeghfŷwm meg leŷzwn, aznak
wthana azonal ismegh kez penzwl megh fŷzethwm, az felŷwl megh mon-

doth 3az maghÿar forÿnthoth apro pénzwl, es az egh wegh karasÿath, is-
megh karasÿaÿwl, mikoron az w nagsagha nepenek mwsthrÿaÿok leszwn,
es nekÿek megh fÿzethnek, ha penÿgh po3thoth nem adnanak az fÿze-
thesben, thehath en tharthozom megh fÿzethnÿ keszpenzel. enek bÿ-
zonÿfaghara kwthwm thÿÿtheféghem es kezem irafath es pwthethwm ehle-
wel. Kwlth Bechben 17. die Junÿ anno 1553. et wnum aureum florenum.
Joseph Lwka. mappia (P.H.)

---

1 5 5 3.

SZ. LUKÁCS NAP UTÁN SZOMBATON.

GARAY MÁTYÁS VALLJA MAGÁT ADÓSSÁ 100 FORINTTAL.

LXXXVIII

Győr várában.

Kétszer van meg, egyszer szegletes barát, másodszor folyó német betűkkel, Kassa levéltárában, 's mindenike mint másolat. Amazt lemásolta Krieger János, emezt Döbrentei Gábor 1835.

En Garay Mathias, most Bartphan lakozo, walom magamoth adoza ez wy-
tezlew nemes wramnack Gostony wrbannack Gewry porkolabnak, 3az
forinthwall, mellet fogadock, ócwgegelmeneck megfyzethny, ez jwen-
dew zenth miclos napyara, keez penzewl az en emberfegemre, azzes fo-
gadam hogh ha en az en fogadasomot, es felwl meg mondot napra megh
nem thellefextenem, hat hew kegelmeneck ' hatalma legen, en erettem
tharthany, annack fellethe en magamon es mÿnden therwennelkywl, myn-
denewl fogny ezellen en nekem menth3egemre, ne haznalyon se kyral lewe-
le, se walamy hatalmaffe, ezneck ez dolognak nagyob byzonfagara es erew-
fegere adom ez en peczettem allat walo lewelet, ez lewel kewlth Gyewr
waraban, zenth luca3 naph wtan walo 3ombathon 1553.

1554.

JANUARIUS 12DIKÉN.

LXXXIX.

NYEWRE IMRE, KIRÁLY SZOLGÁJÁNAK KÖTELEZVÉNYE.

Bécsben.

Eredetije a' pozsoni káptalannál. Kikereste Gyurikovics György level. tag 'a össze is hasonlítottta Kaszay József káptalani jegyző másolatát 1835.

En kÿ wagÿok Nyewre ÿmre az felseges Kÿral zolgaÿa, maſtan gÿewreth lakozo wallom en magamath, az en lewelemnek Rendÿbe hogÿ az mÿnemew Marhayath erekfegheth, hazayth, Zeleyth, Ez Thÿzthelendew Martha azzonnak Nehay Nagh Thamaſnenak feÿerwarÿ byronenak, es nagh peternek Ew fÿanak en erettem az Kewÿ 3abo ÿſtwan el Bewchewltette wolna, ez maſtan Pechet alath ketelbe, es fÿay's fogwa, Azert ÿm en maſtan fogadok Ewnekÿ az en hÿtemre es emberfeges Thÿzteffegemre, hog' adok ew Nekÿ az en Erettem leth Nyomorwsagherth Tÿz Ezer kazath ez Jeowendew bewÿth kezep napÿara mÿnden ok wethetlen, es mÿnden halladek nelkwl, es ewnekÿk mÿnden Erekegeketh kÿ zabadÿtom, ha kunÿgh ez summa tÿz ezer kazat megh nem adnam, that mÿnd az elebÿ derek Summath kereſſheſſek en Raytham Twdnÿ illÿk tÿzen nyolch 3az fl. Es se kÿralÿ ew felsege, se kÿralne azzonÿ gratÿayÿa, se wthanna walo Wrake ennekem ne haznalhasson, hanem mÿndenewth zabadon foghaſſanak. Melÿ dolognak es fogadasomnak ereſſegere es bÿzonſagara adom-ezen pechetes lewelemeth, meg ereoffewltettet, ez dolog leth bechbe, 12. nap Januarÿ 1554. Ezeketh kenÿgh Ez Jamborok bornamÿ3a pal Kewÿ kozdadÿn czwetko, es nagy Illÿes, elewth zerzettek meg, hogy ebbe ez dologba semÿ hallaztas ne legÿen, ha az azzonnak az ew marhayÿa meg zabadwlyon melyet en erettem wettenek el.

1 5 5 4.

MÁJUS 10DIKÉN.

KOVARCZ LŐRINCZ SZÁMADÁSA 100 FORINTRÓL.

xc.

Komáromból küldé, talán Zay Ferencznének.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Lemásolta Maklárý Ferencz 1836.

N. es ennekem myndenkoron býzodalmas Aββoným. Az en örökkewalo hývseges βolgallatýmnek, és magam Aýanlasanak wtanna. nagsagtoknak tudasara akartam adný, hogý Zamarýa jw̄t be komaromba, Pýnkösd honak 29 napýan, ebed elew̄th 10. oran. az Somma penzth kezeben adam, az 3az araný forýnthoth meg olvasa, de az két 3az týz tallerth nē akara meg olúasný, es az kötes leveleket ýs mȳnd az thý N.^{eth}, es mȳnd az enýmeth kezeben Attam. Az münemüs betegseghen waḡok, azon betegseghen örwlök es wýgadok, mert Im̄ar az Isten ký hozza az N. Zay Ferencz wramath, — Tý kēteket is. kérem, hoḡ thý kētek örwlýön mȳnd hazatok nepevel eḡetemben, de az öröm melleth kõnyörögýetek az hatalmas Istennek, hogý az örök Isten hozza ký naḡ Jó egeffegben, es fok Jo serenchaban, hoḡ latogathasson meg mȳndnýaýatokath jó egeffegben, es az wý emberth, merth walakýnek Az Istenben waḡon remensege, az soha el nē weβ. Az kapýβta meg Igen Jó, es ha thý N.^{nak} Zúckfeg, thehath fȳdemesről Jw̄yon eḡ kochý le, es wýgek fel. N.^{nak}. Ha kegýg thý. N.^{nak} nē β.³kseg, thehath teḡen býzonýossa engemeth belöle, merth Penzenýs el adatnā, merth ha femý nelkw̄l kel el az kapýβta, tūdom en Az w̄ erkw̄chet, — hogy zamon be nem wehβý. azert wḡ kel ra gondolnō, hogý harag reā ne βallýon. Aztýs meg irtam w̄. N.^{nak} Konstantynapolýban, hoḡ az thý. N.^{tok} hazanal meg betegeḡem, es thý kētek mȳ nemw̄ naḡ azeretetel es týzteffeggel tartotatok, es kw̄lomb kw̄lomb fūth wýzekkel. — Towaba aztýs tudasara adom thý. N.^{nak}, hoḡ Bechben adanak wala ket 3az renes

forjntoth, atam woth oth Bechben az . N. žempeterj borbara Aβjonāk
negwen maġar forjntoth, Ismeg mýkron meg Jwtem wona, az Lowa
mesterwelys kwldöttem woth negven maġyar forjntoth . N.^{nak} . Az teszen
zaz renes forjntoth, Im az zaz renes forjnthrol . N.^{nak} žamoth adok .

Eloβör wettem az wrfýaknak atlachot . . . . . f. 20. — —

Ismeg attam nadragra walo poβtora, kýt az wrfýak-
nak wettem az w βwksegekre . . . . . f. 4. ③ 20.

Ismeg attam Györg dyaknak, aβjonjomnak walo wa-
fariasra . . . . . f. 3. — —

Ismeg az zeker wezetewnek haġotth aβjonjom Tamas
Ispan altal, hoġ aġġanak . . . . . f. 1. ③ 25.

Ismeg adtam zold waβonra, kýth oda haza wyttenek . f. 1. ③ 50.

Ismeg Tamas Ispannak attam horsra es safranra, kýth
kēteknék weth . . . . . f. 2. — —

Ismeg attam Tamas Ispannak az w žwksegere . . . . . f. 1. — —

Ismeg attam ezwsth fonarra . . . . . f. 1. ③ 25.

Ismeg attam Györg dyaknak tafotara . . . . . f. 5. — —

Ismeg attam Tamas Ispannak köchegre . . . . . f. 3. — —

Ismeg attam Bechben Tamas Ispanekerth, az Gazdanak
neg heġan zaz kraýczart, ký teβen . . . . . f. 1. ③ 28.

Ismeg Bechben attam az zenth martony Janos dyaknak,
aβjonjom akaratýabol az w tolmacholasaerth, es gond wy-
seleseerth . . . . . f. 5. ③ 25.

Az tý . N. arvaýnak, az Zotaý Istvan Huganak wġan
ezen penzbol wettem ket ref tafotath . . . . . — — ③ 74.

Ismeg attam az wram βolgaýerth bechben az gazdanak . — — ③ 64.

Jo leheth hoġ thġ .N.^{nak} ebböl ez Bechben walo Jara-
somban, nē sokat hasznaltam, de az penz wġan el kŵlth,
abbol az penzbol kötötē . . . . . f. 5. 3 29.

Az N. 3empeterġ Borbara Aβ3on mġkoron el menth
w parancholatġabol, zab arath es 3ena arat' es walamġ
neġ etelnek az arrat fġzettem az gazdanak . . . . . f. 2. 3 60

Es ez köchegeth eġben wetven, teβen keth forġnth
heġyan hatvan magar forġntoth, megġs ez 3az renes fo-
rġntbol marad ennalā . . . . . f. 22

.N. aβ3onġom az mely pezt sporczġa wram kŵdoth wot ennekem
en abbol the .N. kŵdöttē woth Tallerth 60. en nalam maradoth Taller
40. es 55 kraġczar. Tartozoth sporczġa Wram .N. Zaġ Ferencznek, 3az
tġz tallerral, meg vŵ .N.^{nal} maradoth sporczġa Wraġal 9. taller es 15.
kraġczar. N. a33onġom az mely bechġ penz, kġ ennalam maradoth f. 22.
es az sporczġa wram 40. tallera, és 55 kraġczarra, eġben vetven mġn-
denestwġl f. 60. maġar forġnth es 5 kraġczarth, ezzel tartozom en thġ
.N.^{nak}. ha kegġg .N.^{nak} Jobban eġben tugġa ennel wetnġ, thehath weffe
eġben .N.^{tok}, merth nġlvan hġggē N.^{tok} hoġ en hamġfath thġ keteknek
nē akarok, hanē ha törtenetböl esġk, a. hoġa w N.^{as} mġth paranczolth,
hova köczek, oda kötök benne, w .N.^{nak} βamot ġs adok rola. Eseth mo-
stan 13 ökör, Izenġe meg .N. ha Chapġ Fülep oda haġtata e, avag nē
ha oda nē haġtafa lezen, en azth hġzem, hog ketten meg fognak wele
o3toznġ, azerth wramnakġs meg irtham kustantġnapolġban. naġsagtokath
kerem, hogy Tamas Ispannak parancholġatok, hogġ az Sġposok nekŵl
ne hagganak. azon is kerem naġsagtokath, hoġ meg bochassa .N.^{tok}, hoġ
ennġ sokath irtam, merth keves 3oval meg nem irhatom, mert sok az

dolog. Isten tarcha meg thÿ .N.^{ath} mynden Jo 3erenchawal, mynd Hazatok nepevel egyetēbe. Ez Level adatoth Komaromban 10. die maÿ A. d. 1554. Kovarcz Lörÿncz myndenkoron thÿ N. 3olgaÿa cth.

1554.

SZENT TAMÁS NAPJÁN *).

XCI. BÁTHORI ANDRÁS ORSZÁG BIRÁJA, SZATMÁRI ÉS SZABOLCSI FŐISPÁN,
GYÓNI JÁNOS ÉS VITFY PÁL KIR. KAPITÁNYOKHOZ.

Királynépen, Abauj vmegye füzéri járásában.

Eredetije, a' nemzeti muzeumban. Adta oda Ittebei Kiss Antal kir. udvarnok 's táblabíró 1833. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Frankenburg Adolf.

Czímszte, kívül. Egregÿs Joanni Gyÿoni ac Paulo Vÿtfÿ Capitaneis gentium sacre Reg^{ttis} Amicis Nobis dilectis.

Egregÿ et Amici nobis dilecti, salutem et fauorem. Im az 3abolcz varmegÿeyek kwltek most hozzam Tetÿ gyergÿat, es farkas Sandort, kÿkkwl Ennekem megh Izentek, hogÿ semÿert Egy Pÿnzt sem attok mÿert hogÿ Pÿnzetek nÿncz vgÿ eltek ot az varmegÿebe, Az gazdaknak lagistromot attok rola az mÿt el veztek twlek, kÿt vgÿan megh Izentuk, hogÿ semÿkeppen el nem 3emwetÿk Azyrt kerem kegyelmeteket, hogÿ tÿ kegtek: Jeÿen fel Ide 3abad falwba az Castelba, 3olgallÿatok az orzagnak, Im en Irtam ma3imilianus kÿralÿnak ű felsegenek, kÿt kÿralÿ ű felfÿge kepebe hagÿot az tÿ fÿzetestek felwl, hogÿ ű felfÿge fÿzetest kwldene nektek, Ide 3abad falwba, kÿt hÿzem hogÿ ű felfÿge megh kwldÿ a latwan az tÿ 3olgalatotokat, kerlek Azyrt hogÿ Ebbe Egÿebet ne tegÿetek, hogÿ kÿralÿs latwan tÿ 3olgalatotok az vehesse Jo newen twletek.

Im Tetÿ Gyergwtwl tebbetÿs Izentem hÿggÿetek meg 3awat Isten tarchon meg benneteket, Ez lewel kewle kÿralÿnepen 3ent Tamas napÿan 1554.

Comes Andreas de Bathor, Jude3 Curie Reg^{ttis}, et Comes Comitÿ 3athmar et 3abolcz m.p.

*) Mellyik Tamás ez? Van: *Thomas Aquinas*, Martius 7d. *Thomas Apostolus* December 21d. *Thomas Cantuariensis* December 29d. 'S mindenik, szeat. Hihetőbb itten Sz. Tamás apostol, tehát December 21dikén.

1 5 5 4.

SZ. KIR. KASSA VÁROSA JEGYZŐJÉNEK ESKÜJE.

XCII.

Eredetije Kassa levéltárában. Áll e' jegyzőkönyvben: Protocollum arestationum, fundorum et aliarum appertinentiarum ab Anno 1538—1552, a' legelső levél első lapján. Egyébiránt pedig e' jegyzőkönyvben minden latinul van. Találta ottan Döbrentei Gábor 's lemásoltotta Krieger Jánossal 1835.

Juramētum sup Regiftrum fptum 1554. En A. d. wallom azt Istenre az en kerezthien hitemre s ęstientiamra hogh valami itth ez Regiftromban ęrwa waghion, mind tizta es nylwanvalo igaz dolog, femmi hamifs benne ninchen, Isten engem vgh' ęgellien es az en kerezthien igaz hitem.

1 5 5 5.

MARTIUS 26DIKÁN.

NAGYAPPONYI APPONYI ISTVÁN, NAGYSZOMBATTÓL BAKÓT, HÓHÉRT, KÉR

XCIII.

Sipkón Nyitra megye vágújhelyi járásában.

Eredetije, Nagyszombat levéltárában. Kikereste Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Kaiser József városi hites aljegyző 1837.

Kezenethemnek es magam Ayanlaffomnak wttanna, mynden io Barathfagomoth. Thowaba thwgýa nettallan kegyelmettek hogh ez mosthany Idwben mychoda dologh therthent raytwnk, hogý egy falumoth az gonoz lathor emberrek mynd elekettek zanzanddeggal, az falwnak neue Sypko kýwel mynd Kýrally ew felfegenek mind az zegeny embereknek es ennekem ys nagy karth thetenek, es immar az lathrokban megh ys foktanak. Annakokayerth kegyelmeteketh kerem minth Wraymoth es byzzoth barathymoth, hogh the kegyelmetek az en barathfagom fejeben adadna ide az the kegyelmetek mestheret az hoharth, merth zewgfegh nekyek es en meggenth hazza wyttetem kegyelmeteknek, es Jwttalmatth ys megh adom, kyerth the kegyelmeteknek ýs Jewendewre mynden attyaffýssaggal es jo Barathfaggal megh akarok halalnom kyth megys zolgalok kegyelmeteknek

hogy ha the kegyelmetek ezt mywellj. Thowabba Ifthen tharcha megh kegyelmeteketh mynden Jawawal. Datum ex Sypko 26 die Martii Anno Domini 1555. Stephanus Appony de Nagy Appony. Thowaba az mikeppen the kegyelmetek kewzeth therwenye wacyon, es wgyan meggent olyan bekeffegel hazza kewldem kegyelmeteknek, es mynden bekeffegel hozom.

1555.

SZ. MARGIT ASSZONY NAPJA ELŐTT (JUL. 13.) KEDDEN.

XCIV. FELFOGOTT BIRÓSÁG ELMARASZTALJA NAGYMIHÁLYI JÁNOS PERÉBEN VINNAY LÁSZLÓNÉ RIBNICZEI JOBBÁGYÁT MIHÁLKOVICS ALBERTET, MEG NEM JELENÉSE MIATT.

Szobránczon Ung vmegyében. Ottan Ribnicze is.

Eredetije nagymihályi gróf Sztárayak levéltárában, Kassán. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal praemonstrati rendbeli kir. professzor és Ertlő János hites ügyvéd 's a' Sztáray grófok levéltárnoka 1836.

Mý Janossy gywrgy Betleny Gywrgy Es Fekeshazy Gelyerth vgm̄t Nemes zemelyek, Ifmegh Benedek András zobranczy Biro Frujto Kelemē Welýkymatowýcz Imre Antolyk mýhal Es trukan Iftwan zobranczy Esküttek, Agýwk Emlekezetre mindeneknek hog Ez wýtezlew Nagymihalý Janos wram tartatta wolth thewruēre Mýhaljkowitz Alberthoth, Rýbniczeýth Wýnnaý 2azne azzonýom Jobagyath Az zobranczy Býroval es eskwttekuel, tartotta wolth wgm̄th hatalmasth ky az ew Retnek Eg nehaný eztendeýs haznath el wewtte. Es ez mostaný haznat ýs meg kazalta Es el wýtte, Ez felwl meg mondoth Mýhalýkowitz Albertoth wewttek wolth kezeffegen ky napýgh, Es napýa wolth 3enth Margitha azzon naph elewth ked hog Az naph Janos vramnak eleg thewruē al, mely napra Janos vram mind nemes zemelyekkel Es varasbelý eskwttekel kez wolth Az thewruēre de ez mýhalýkowitz alberth Az napon thewrvēnek nē alla, ezerth Az kezeffek ew-

teth Ismeg Az býrowal meg tartatak, kýrewl Janos vram mý elewttök tudomāth thewn hog Immar az kezeffek foglia es ewk tartattak megh, hog Annak nē alloth Az mýerth ewk ký wewttek wolth, Jolleheth az winnaý 2azlone azzonýom zolgaýa koffa miclos Az thewrwēre el Jewth vala ký mý elewttýk meg valla, hog, Az eŵ Vra vdwarbýraýa ewteth ennek thewruēyere Bocýatta Es nemes zemelyeketýs kereffeth de nē talalth, Es Az Jobagý felwl mind feýeýg felele de thewruēth nē thewn felwle, Azerth Ennek thewruenýe ew Raýta mulek el, merth Janos vram mind nemes zemýlyekkel smind Az varafbelý efkwttetekel kezvala Az thewruēre, ez leueleth agywk mý pechietwkel meg erwflýtettök mindeneknek tut-tara Datum In oppido Zobrancz Eað die Anno 1555.

1555.

SZ. MIHÁL HÓNAP TIZENEGYEDIKÉN.

SZENTPÉTERY BORBÁLA, NAGYS. ZAY FERENCZ ANYJA, NAGYSZOMBATHOZ. XCV.

Órvistýéből, Nyitra megye vágujhelyi járásában.

Eredetiye Nagyszombat levéltárában. Kikereste Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklárý Ferencz 1837.

Czímszete, kívül. Ez leuel Adassek az nagy Zombatý býronak, es az Polgaroknak, es eskutteknek, nekem Jo vraýmnaak.

Prudens Judex ac Ciues, et Jurati Tirnauiens, kozonetemet es polgalatomat Irom keg: kegiel: azt athatom tut-tara, hogý melý embert megh fogtatok Zombatban, hogý az en fiam Zaý ferencý ký vatotta teorok o'zagban, es az ellenfegh keozeol kw kulteo az eu nepeuel es zekereuel, kinek neue 3a-bo Laßlo, de nam megh volt az en fiamtol es en teolem zabad leuele, azerth keg: meg kellett volna hýdný, es ha keg: meg fogatta keg: Irth volna le-uelet nekunk ervistere, es keg: nem kellett volna az zegen emberen okne-kul semmit raýta Cielekedný, merth keg: mjndent meg erheteth volna az

zabad leuelben, mellet en neký attam az eo efetýrol, hog: ew týzen keth Egtendeiegh volth fogva az poganok keozeot fogua, es az Isten most ký zabadetotta volth es keg: Igen meg faniargatta, ký maganak sem Jo, merth Igen el tortek az fogfagnak mýatta, azérth keg. kerem bofaffa el bekeuel, ne niomorgaffatok zegent, ha tuttunkra atta volna keg. meg Irtam volna, es meg Jelentettem vola keg: hog ke: el bocatta volna bekeuel, Isten tarfa keg: ez leuel keolt ervíftiebeol, zient mihal honak týzen egiedýk napian Anno domi 1555. Barbala Zent Peterý mr̄ m. dmi Francisci Zaj.

1 5 5 5.

SEPTEMBER 13DIKÁN.

xcvi. UGYAN SZENTPÉTERY BORBÁLA, NAGYSZOMBAT BIRÁJÁHOZ.

Örvistyéből.

Eredetije Nagyszombat' levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklárý Ferencz.

Czímszete, kívül. Ez leuel adassék az nagy Zombatý Býronak, es polgarokak, el eskutteknek nekem Jo vraýmnak.

Közonetemet es zolgalatomat Irom keg: Im az mulando napokban mýnemó fogliot fogtatok volt, melnek neue Zabo laßlo, es keg: el bociatta ewtek bekeuel, mýnemo leweleth keg: el veth teolev, mellý altalý meg zabadolth twrok Orßagban, azerth kerem keg: hogy keg: frater Giorgnjnek adnatok, es ew ennekem hamar valo napon meg kuldý, merth ha ßegen valahol foglia efneyek teorteneth zerenth az teoreok kezében, meg is zabadolasa lenne nekýe mýndeneot az teoreokeok kezét, Isten tarcia keg: mýnden Jokal, ez leuel keolt ervýftiebeol 13 die mensis Septembris Anno domi 1555. Barbala Zentpeterý mr̄* m: fci — Zaj.

* = mater.

1 5 5 5.

SZENT MÁRTON NAP UTÁN KEDDEN.

FENESY, JÁNOS, OLÁH MIKLÓS ÉRSEK' HELYTARTÓJA, OMANI ANDRÁS, XCVII.
LORÁNTFY JÁNOS, KÜRTÖSSY MIKLÓS EGYEZTETÉSE.

Mohiban.

Másolata Kassa levéltárában. 1750. szám alatt, illy külrattal: paria obligatorium Joannis Lippay et Nicolai Varga super fl. 1100 Urbano Gosztanyi datarum.

Mÿ Fenefÿ Janofs Olach Miklofnak kÿ mostan Eztergomÿ Erfÿik wolna Ith Gemer warmegebe Hell Tharto zolgaÿa: Omani Andras Loranthffÿ Janofs, kewrthewssÿ Miklofs Agÿwk emlekezetre lewelwncknek rendeben, hogÿ mikor az Gÿoztoni wrban wram es az Cassaÿ polgarok kewzwl három zemel, Thwdnÿ illic Lippai Janofs, Varga Miclos: N. g õzwe zolwan ez egienetlensegrwl kÿ nemÿ: adoffagert eÿ raitok tharthas effet wolna, es mig thethÿck az ffelelethbwl, hagi ez Tharthasnak, senkÿ nem egyeb oka wolna, csak az Cassaÿ Biro, ezt meg ertwen az felwl meg mondot kassaÿak hog az biro wolna oka heÿ kezthewk bekefegnek okairt Illÿen egyeneffegre mÿ altolonk Indúltatanak, hagi ha ez Jowendw wizkereÿth nap wtan walo wofarnapig Garaÿ Mathiasÿh meg fogÿack ez Goÿthon wramnak az kassaÿ Biro oth az warasban ellÿe Thwrwennek allassa' es ffelelwle w torwent zolgaltasson, Thorwen igazat wtan es ez wÿtezlw Goÿtonj vrban wram, ez zenth Andras napi tartaf dolgairth ez kassa wramoth ne kerefheffe, es ha ez felwll meg mondoth zemel magokat Illÿen kÿtelben hoztak, hogÿ wyÿkereÿth wthan wala wofarnapon Thwrwenth mÿndent hatra hagÿwan, benne pathwarth semit nem kerefwen akor Tartozzonak ez három kassaÿ Polgarok ez wÿtezlw Goÿtoni Vrban hog welck wagÿ kezteck, mÿ egenthlenseg wolt ez thartas felwl, mÿnd az Garaÿ Mathias kÿteleth es az kassaÿacketh, kit ez Nagÿlagos Balassÿ Sigmonthnak athak wolna azkor Thartozzek kezbe adnÿ mikor nekÿ, telÿes fizetiffe meg le-

zen, kewlth 3enth Marton nap wtan walo kedden Mohi newew warofban
anno dñi 1 . 5 . 5 5.

1 5 5 5.

MÁTYÁS APOSTOL FÉRIÁIBAN.

XCVIII.

PEREN FERENCZ, KASSA BIRÁJÁHOZ SZABÓ ANDRÁSHOZ.

Nagyidai várából, Abaujban.

Eredetije Kassa levéltárában. Találta ottan és lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Circumspecte domine Amice nobis honoraū salutē ac Amicit̄ nost̄ 9men̄da-
cionem. Az k varofaban vagyon egy fazekas Gergely k̄ywel en megh zer-
zötem vala hog en nekem valamy kalyhakoth cynalna es első fizetesben
megis attam nek̄y, En imar izentem nek̄y es csak naprol napra halaszt̄ja
az kalyhak megh cynalafat. Azth hallom penig hoḡ túbeknekes ados
ezzenkepen. Azerth kerem the k. mynth baratomoth hoḡ k intze rea es
haggya megh neky hoḡ az kalyhakoth cynallya megh en nekem előz̄er
merth 3wkfegem volna rea, ön magays azth yz̄ete hoḡ ez iöwendö keden
ky iöne, Im azerth akkora be kwldöm az koczyth erthe es kegyelmedes
3olion neky hoḡ iöiön k̄y akkoron hozaky az kalyhakot es ne iar̄yon az
koczy heaban. Vegeze ith eles el az myweth es annak vthanna egyebek-
nekes myelheth. Valere v 3 quam foelicissime a dno op: maximo e3-
optamus. Datū e3 Castro nōro Naḡ Ida'in fer̄ys Matthey aḡli Anno 1555.

Franciscus de Peren mpp.

1 5 5 5.

SZENT MIKLÓS NAP ELŐTT VALÓ SZERDÁN.

XCIX.

GALANTAI BESENYEY TAMÁS POZSON VMEGYEI SZOLGABIRÓ, LINDER
SEBESTYÉNNEK NAGYSZOMBAT BIRÁJÁNAK.

Galantán.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kikereste Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta
Kaiser József városi hites aljegyző 1837.

Czímzete, kívül. Ez lewel adaffek az tiztelende nemes wramnak Linder sebestinnek nagfombatý Bironak nekem bizot wramnak kezében.

Kesemetemnek wtanna folgalatomat Aianlom te Kegelmannek mint tiztelende wramnak, hegy Sebestinnek wala walamý terwenie en eletem wete-
nek wolt kazdag Balaztol hegy ambroz es hegy Balaz hegy Sebestin wa-
lamý bort maratanak wolt adoffa kazdag Balaznak tizedfel forintal ez
adoffagot fizete meg mind hegy Sebestin, az felet kerefy vala hegy Sebes-
tin hegy Balaznen azt monda hegy sebestin hog mind en meg fizete wol-
na meg az adoffagot kazdag Balaznak hegy Balazne azt monda hog ő aban
femit nem twd azt monda hegy Sebestin hog meg bizonitia kazdag Balazal
hog ő meg fizetet nekie az hegy Balazek refet is meg ata azert te kegel-
medet azon kerem mint wramot hog te kegelmed az mit twd eben a mi-
re kerdý ha twga tahat te kegelmed wege be az bizonfagot tele te kegel-
med irja meg fele nekink mert Imar azt monga hog egnehanfor wolt od
ben nem talalta hon kazdag Balazt ebel enekie nag kara effik hog ha meg
nem bizonithatia te kegelmed ne mwnkalotaffa tele hanem te kegelmed we-
ge be kilge ký kegelmed Irwan enekem, Isten tarca meg te te kegelme-
det minden jo egeffegel ez lewel kelt Galantan sent Miklofnap elet walo
ferdan 1555 Befenieý tamas galantaý Poson warmegeý folga Biro te knek
Aianlom mindenben folgalatomat.

---

1 5 5 5.

DECEMBER 15DIKÉN.

GYARMATI BALASSA ZSIGMOND' MENEDÉKE.

c.

Diósgyőr várából, Borsodban.

Eredetije Kassa városa levéltárában, 1745 szám alatt. Találta és lemásolta ottan
Döbrentei Gábor 1835.

My Balassa Sýdmont Gyarmati, Agýwk emlekozetre ez lewelnek Rendibe hogý
az melý Marhat, az Tyztelendo Raýki. . . . az Nyhaý Zéchý Petorne Ha-

gyöt wolt az en selefegem Athyafjāynak Tunny Illyk Raykky gergnek es az Rayki gabriel 2eannynak, mely marha wolt az Tyzteletos Azsonnyalath kezyben Warga myhalnenal ky kassan lakoznek. azt Az marhath mynden-
estwl Atta, az felýwl megý mondot Varga Myhalne ez wýtezlw Raykky Ga-
briel kezybe mynden fogatkozás nekwl, kynek Byzzonfagara es menede-
kere Attuk ez my 2ewelunket Pechetyinkel megý Erwffittetten, Datū ez cas-
tro Dyofgywr Decimo quinto die Decembris Anno 1555. (P.H.)

1555.

NAGYKARÁCSON INNEPE ELŐTTI PÉNTEKEN.

- CI. PELSÓCZI BEBEK FERENCZ FELELETE, BUDAI FERENCZ ÉS SEGESDI AM-
BRUS JÁSZÓI CONVENTIEKHEZ, MIÉRT NEM MEGYEN AZ I.⁶ FERDINAND ÁL-
TAL 1556^{ban} JANUARIUS 1^{őjére} ÖSSZEHÍVOTT ORSZÁGGYÜLÉSRE, POZSONBA.

Eredetije a' jászai convent országos levéltárában. Kijegyzette ottan Döbröntei Gá-
bor 1835. Lemásolta Zsimek Nep. János levéltárnok. Összeolvasta Bárá Fischer Norbert
subprior, conventualis, és Fedák Pál főjegyző, 's kiadta hitelesen többfélével együtt a'
convent. Bebek Ferencz' ezen felelete, úgy látszik, a' két conventbeli küldöttnek csak
első feljegyzése, azután fordították abból latin nyelvre, mellyen hivatalos tudósítma-
nyukat tevék. Bebek Ferencz, e' nyílt feleletére lön, király és országgyűlése által az
1556beli 24dik törvényczikk szerint: *infidelitatis nota damnatus et publice proscriptus*
György fijával együtt, kinek felelete latinul is csak töredékben van az említett jegy-
zéken. L. MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

R e l a t i o.

Az ew felsege parancholattýath es hywatallyath Jol erthem, en mynd Adigh
ew felek hywen es igazan zolgaltham, meddyg esmerthem hog ew felsege
cz zegen nyomorult orzagoth meg akarýa oltalmazny de mafth ýmmar la-
tom az ew felsege erewthlen wolthath es hog ew felsege wtan az ellenfeg az
hatara zýnthe benneketh zwrithoth, ew felsege chak Payfnak tharth benne-
keth Az myre fokzor igirthe es fogadoth hýthýwel ew felsege hog az ellen-
fegwel zemýlezerinth meg wyh magýar orzagnak mynden hatharath me
zabedythýa azt ew felsege mynd ez my wtholfo wezedelmeýnkýg, nō my-

elte fem mýelhetthe en mýnd hazayá es nemzethýnek zeretheye meg erth-
wen azt a' honnek mýnekek meg maradasunk lenne kethelen azt kellet
meg kerefnem, mert nē wgy hog ew felsege azt me zabadýthathna es az ew
hýthýnek elegeth thehethne, de meg az maradykath es ha mý magyarok
ezenkben nē wyhzewk magonkath ew felsege wthan elwezunk mert ha ez
ýdeýg es ew felsege ez zegen orzagoth meg nē kethelezý wala enne fok
fogadafawal hýthýwel es mýnketh nē haborgathoth wolna fegwerýwel bo-
dog elethben woltunk wolna, az hatalmas isten vthan az mýnd walank es
most ýmmar feýenkýnth Budofoban estenk Azert az mýth en chelekethem
en vg mýnd Jambor es hazayá zerethe, illyen wtholfo wezedelemkorth vg
chelekethem

1 5 5 6.

APRILIS 13DIKÁN.

WRAGOÝCZ JÁNOS KEMENDI PORKOLÁB, MÁTYÁS DEÁK, KIRÁLY BÁLINT, CIL.
NAGYS. TARNÓCZY ANDRÁS SZOLGÁINAK KÖTELEZVÉNYE.

Kassán.

Eredetije Kassa levéltárában. Találta ottan Döbrentei Gábor 's mását vétette Krie-
ger Jánossal 1835.

En Wragoýcz Janos kemendj porkolab Mathias dyák es kýral balint, ni-
hay Nagfagos Tharnoczý andras 3olgay valluk ez Lewelnek rendiben, az
mý wrunk maradot adossa ýtben cassaban vtwen ký kylencz forýntal ký-
lenczwen Nyeg penzel, kiket ha figmond wram monstra mester eperiesth
meg nem adna, az mý kegelmes azonýoktwl Tharnoczý andrasnitwl meg
kerink, es capýthan wramnak kwn balasnak meg kwlgu, ha penýk azo-
nýok meg nem adnay, magunkath hitýnket týzteffegunket ketýuk capitan
wramnak es býro wramnak az ýwendw 3ent ýwan napjara Idebe kwlgik,
az mý twlaydonokbol cassaban kelt ez lewel, aprilisnek tizenharmad nap-

yan 1556. Id kýral Balint manu pra. Johanes Wragoýcz. Mathias Ira-
tus manu ppria.

1 5 5 6.

PÜNKÖST NAP ELŐTT VALÓ VASÁRNAP.

CIII.

CSICSERI MIHÁL GYERMEKEINEK OSZTÁLYA.

Eredetije Kassa levéltárában, 1790 szám alatt. Találta ottan és mássát vetette Krie-
ger Jánossal Döbrentei Gábor 1835.

Az vrnak neuebē legen.

Itē: Chicery mihálnak maradot volt negy germeke mikort ez vilagbol
ky mulot, kettey ferfu es kettey lianjo, az nagibik fia megy hazafolt
volt, hogy megy hol attol maradot egy fia, ez haro gyermek az affion fia-
nal egetembe ky elegietettek mind jozagbol maradot egy swlw az haro
gyermekre azt ostottak haro repre, az haro gyermek is az eggike megy
holt, az swlw maradot ket repre ast az berbw vrain ostottak ket repre
egyik reje visney martone, az mafik reje jutot barfay jarabucza eljebet
affionra az vrain igy effmert lelek berent ez berbies kwrt pinkwft nap elwt
valo vojarnap 1556

Itē: az iffu vett volt egy swlwt jpchio andrastol Fl 11 d 50 ostan wt
napy samo az swlwt hatta az ipchio andras fianak tamasnak

Ez berbiesben voltanak illen semelek mint lakatgiarto mate dregler
jacab markalf gwrgy bakal tamas ef rojgonj martō. (PH) (PH) (PH)

1 5 5 6.

SZENT ANNA ASSZONY NAP UTÁN VALÓ CSETERTEKEN.

CIV. KÁLLAY PÁLT ÉS KÁLLAY FARKAST, KÁLLAY FERENCZ MINT FIZETÉ KI
A' NAGYKÁLLAI UDVARHÁZBÓL, KI MOST KÁLLÓ VÁRA.

Nagykállóban, Szabolcs vmegye nádudvari járásában.

En Leokos Kallay pal . . Adom Emlekezettre ez lewel Latwan mostha-
nyaknak Es Jowendore waloknak, hogy Ez el mvlth Eztendoben twdný

Illők pinkesd nap tájában, Mikoron az en atyámfyáýwal Az Nemes ló-
 kós kallaý farkaffal, es ferenchel kezenfeghes akarathbol es Atyáfywý
 zerethetbol, az mi eleýnktwl Es atýanktwl lókós kallaý Janoftwl mý
 Reank zallot es Marado^t, Jozaghokath Nagh Kallohoz tartozandokath, ký-
 rol Ew felleghé Iteló Mestere közben Jarwan Megh zamlalwan három Re-
 zre Intezte volna, azon Mý megh eleghódwen es Mý arrol megh Eggýe-
 fwlwen, Mýnek okaerth ahmý atýanktwl es eleýnktvl Reank zallok Nagy
 Kallaý hazwnkat es wdwarwnkat: az mý atýankfýanak wgý Minth kýf-
 sebinknek Igassagh zerenth ez Newezetós lókós kallai ferenchnek Intezwen
 Negý 3az forinthban böchwltek volna, mely haznak böchýwletýben En-
 nekóm ez felýwl megh Irth kallaý ferench, 3az harmýnch három forinthal
 tartozoth volna: Mýnek okaerth az felýwl megh Irth 3az harmínch három
 forýntrol Ighazat akarth Nekóm tennýe, Annak okaerth Ez Maý Napon
 Ez Nemes vitezló zemelyók elöth twdný Illők Nemes Ihetý gergý 3abolch
 varmegie Ispania, Nemes 3emnefý Mýhal ghelsen lakozando, 3abolch var-
 megie 3olga býraya: Nemes balogh Lówan Nagy kalloban lakozando, Ne-
 mes perkedý Mihal misken lakozando, es tekentetes fyrfýw Mezaros ba-
 linth kalloban. lakozando elöth kallaý ferenchnek maftan vdwar býraya
 elöth, az felýwl megh Irth 3az harmínch három forýntrol telýeffegel megh
 eleghetöth kez penzwl, es nekóm tellýeffeghel megh fizetöth, Melý Do-
 loghnak býzonfaghara attam menedekwl azen lewelemeth cimeres peche-
 tomvel Megh eröfswlteth ez lewel köth Naghý kalloban 3ent Anna a3zon
 na p wthan walo cheterteken Ezer Ewt 3az Eöthwen hath eztendöben (PH)

Eredetije, Kállay nemzetség levéltárában Pesten, 343 szám alatt. Kikereste Fluck
 Eduard kir. ügyvivővel Döbrentei Gábor 1837. Lemásolta Fluck János.

Czímszete, kivül. Anno 1556 Kallaj palt es Kallaj Farka^t Kallaj Ferencz Mintt Fi-
 zete ki az nagi Kalaj vduar hazbol ki mo^t kallo vara x

1 5 5 7.

BALÁS NAPJÁN.

- CV. SZENTBENEDEKY JÁNOS, EGRY BALÁS VÁRNAGYOK, PILISI SZALAY KRISTÓF, NAGY FERENCZ, KÖRTVÉLYESY MIHÁL, DELY GERGELY, NAGY BALÁS, SOLYMOSI JÁNOS MINT NAGYS. BÁTHORI GYÖRGY UDVARNOKAI, SZOROSZLAY BENEDEKHEZ.

Csicsva várából, Zemplinben.

Eredetije Pesten Kállay nemzetség levéltárában 346 szám alatt. Kikerezte Fluck Eduard kir. ügyvivővel Döbrentei Gábor 1837. Lemásolta Fluck János.

Czimzete, kívül. Egregio Domino Benedicto Zoroziay, Amico Nobis Chariss.

Egregie domine et Amice Nobis Chazmē, post Salutem et nrī Commenī, Erthjēwk az keg: Lewelet kŷben Jr keg: az keg: hytŷnek megh zabadŷ tafarwl, kŷrŷs keg: Mŷnketh hogŷ az mŷnth mŷ abban Twdnank, megh Irnoŷwk Nagywb, Igaffagnak mŷ voltaerth, azerth . . . ezben az mŷth Twdwnk Tahath az mŷ . . bersegewnk zerenth Igazan megh Ir.wk. Annakokaerth az keg: hŷtŷnek megh zabadwlasaban Ennŷth Erthewnk es Twdwnk hogy mŷkor, kaffarwl walo megh zabadwlasod Leoth wala, es hozzank Ide Jeottel wala aznak Eleotthe Egh zolgajath foktwk wala megh. korlath mŷhalnak az hwzthŷ porkolabnak, keg: med, penŷgh mŷhelt mŷ hozzank be Jeowe, azontwl azt Nekewnk megh Jelented, hogŷ Eskewth wolnal azra, hogŷ az kŷralŷ fŷa partŷara Nem zolgainal, es kŷrŷl mŷnketh, hogŷ az the hŷtednek meg zabadŷtafaban. Jo Theorekedeo Lennenk, azerth mŷ az the hŷted megh zabadwlasaban, Egŷeb Modot Nem Talalāk, hanem hogy ez korlath mŷhal zolgajā Atal lenne megh, merth Az eleotthŷs Irth vala Immar az kapŷthan, az Legŷnth hogŷ El Bochŷathanoŷwk, de mŷ ozthan wgŷ Irok wŷgezetre megh az Capŷtannak hogŷ femmŷ kŷppen, Nem, zabadwl kewleomben meg, az Legŷn, hanem ha, Ew.N. az mŷ keg: mes, vrwnk zolgajānak Zoroziay Benedeknek megh za-

badýthanajä hýtýth, es ez Lewelre Ismegh Irth vala Egh Lewelet, kýben Irtha vala, hogý megh zabadýtotta, chýak hogý az Legýnth Bochýat-hanoýwk el, Mely keg: hýtýnek az ollýan kýppen walo megh zabad.. afath Nem zeretheok, hanem Ismegh megh Irok Neký Capýtannak hogý maskýppen, walo Leweleth aggyon az keg: hýtýnek megh zabadwlafara, Es az vthan wgý Ira, týztabbán, Rwla, mely Lewelethmý keg: atwnk wala, az keg: Igaffaganak megh oltalmazafaerth, Es az Iffýath wgý Bochýatok ozthan El, hýtedert azerth Jo Benedek vram, mý kewleomben Eznek nem Twggýwk sem Erthetthewk ez dologban, az keg: hýtýnek megh zabadwlafath, ha zýnthe, vgyan megh kellene Efkennewnknýnd feýenkýnthýf, merth Jol Twdod, hogý azkor Theob few vraýnkýs voltak Itth az Ew .N. hazaban, kýk Theorekettek ezben ez keg: hýtýnek megh zabadwlafa dolgaba kýk moqth vrwnkval Ew .N. vadnak benek, Mýndazatal ha, Jo Benedek vram mýth haznalhacz mý welewnk, Igaffagod Melleth kýzek vagýwnk Segettffeggel Lennewnk, mýnd Ew .N. es mýnd az hol zewkffegh Mwtattýa, Et cum hýs Eundj valere OPTan, Datum ex Arce Chyczwa, In die Blafi Anno 1557.

Joannes de Zenth Benedek ac Blafius Egrý Caßellani Arcis, et, Chropherus Zalaý de Pýlýs frañ Nagh, Mich . . . keorthwýlýefý Gregor delý, Bl . . . us Nagh, et Jões Solymof . . familiar, Sp: ac Mj, do: Georgý de Bathor, Comit f ac Capitanej f, In Caßro Chýczwa Ecißeñ f,

1557.

INVOCAVIT UTÁN CSÖTÖRTÖKÖN.

KÁLNÁSY FERENCZ KIR. KAPITÁNY KASSA BIRÁJÁHOZ.

CVI.

Sáros mývárosából.

Eredetije Kassa levéltárában. Találta ottan és lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Czímzete, kivül. Prudentibus ac Circumspectis dominis Judici et Juratis Civibus Civitatis Cassoviens dominis et amici honorand.

3olgalatomnak vtanna magam Ayanlafath Irom t̃y kegelmeteknek minth b̃yzoth wraymnak es baratymnak Im En jól Ertem az te kegelmetek leweleth kyben Ir Ennekem te kegelmetek az segen Nagy Pal Penze felől hogy w nek̃y valam̃y atth̃yafiãy wolnanak, Enes Ertettem hog̃y wadnak kyketh Ertek hog̃y oth leznek kassan, Azerth kerem t̃y kegelmeteketh hog̃y az Penzth adgỹa az En Emberem kezeben Palaſy Andras kezeben, es az Nagy Pal atth̃yafiãyth t̃y kegelmetek jo byzonsag alath boczaſsa fel az En Emberemmel Merth az marhanak az dereka lowa Egeb zersama en nalam azth akarom hogy az Penzes Nalam legen M̃ywel hogy En volta hadnag̃ya, nem azerth kywanom hogy Ennek̃ kellene valam̃y az w Marhaja-ban, hanē az kyk atth̃yafiãy wadnak legen azoke es az m̃yth barat̃ynak hag̃yoth legen az barat̃ya kegelmeteketh kerē hog̃y te kegelmetek m̃ywellje ezth az En barathſagomerth, hog̃y t̃y keg̃yelmetek̃ys Ennek wtanna meg ne bantaffek ezwel Valere eāſde Cupio datū eē Oppido Saros feria quinta Poſt Invocavith 1.5.5.7.

Franciscus kalnaſy Capitanus Regii — M̃th.

1557.

MAJUS 14DIKÉN.

CVII. VAS ISTVÁN KASSAI VÁROSFÉL LEVELE KASSA VÁROSÁHOZ.

Debreczenből. Városfél = polgár.

Eredetije Kassa levéltárában. Találta ottan Döbrentei Gábor 's a' város egyik cancellistája által készült másolatot összevetette 1835.

Prudentes et Circumspecti Domini plurimum observand post salutem, mei, ac merū servitiorū paratam Commendationem. Emlékezhetik rola tisztelendew vrain. Mikeppen Een thi kegieltek attiafia ees varas tagia legiek.

Mert mikoron thi keg^{tek} kewzze een be adam magamat, az varas eggieffé-
get keg^{tek} nekem fel ada, ees βamlala keg^{tek} nekem felada, ees βamlala
keg^{tek} az tewb attiafj^{ak} kewzze. Neuemet az varas kewnjueben be Irat-
nan. Ackoron keg^{tek} rendeket ees parancsolatokat ada ki. Melliek ellen fo-
ha czelekedni sem akartā. sem akarokis, hanem azokat minden Cickelieben
hysfeggel telliesitette, ees ewriztem. Ackoron az tewb dolgok kewzewth
keg^{tek} az kiraly varasnak tewruenieth ees priuilegiū zerent valo zabattza-
gat Ig ada elewmbe. Igis eel keg^{tek} veele. hog zabad varas volna Casfa
(vgis vagion mint ez egeez orzag tuggia) βabad volna Jewni. menni, De
annak Illien moggia volna hogy acki varas feel lenne. ees az varas βabat-
thagauel elni akarna. magat be adnaia keg^{tek} kewzze. ees ha megent el
menni akarna, buchu veeue menne eel, s magat ki venne keg^{tek} kewz-
zewl. Een tuggia feienkent keg^{tek} varas eggik lewttem. Neuemet be Iratta
keg^{tek} az varas kewnjuebe, s meg ez mai napis ugian azon varas feel va-
giok. Mert keg^{tek} kewzzewl magamat ki nem vewttem, sem buchut nem
vewttem, Az minemew czapaβ az vr Iβen varasul reank veteth vala, annak
az eppiteseben sem voltam vtoffo, ez vtannis nem akarok vtosfo lennem,
Ha penig ez el mult idewben kezerrittetem ieles zewkseges okokert keueffe
haazū kyuel lennem, azzal nem veetettem semmit sem keg^{nek} sem senkinek,
sem az varas feelsegnek, mely ezzel le nem βalloth, Nam ewrewkfégem, em-
berem, marham, mindenkoron otth volt. Itt alat valo letemnek penig few-
képpen ez keeth oka vagion, Elsew oka az minemew eeletem, kereskedesem
eennekem vagion az azfok iambor segettzegebewl vagion. kik kiraly ew fel-
segenek az mi kegielmes vrunknak iambor hiuei Beczy aros nepek, melliek-
tewl meeg minek elewtte ez Idew meg haborodot volna, somma zerenth valo
marhat vewttem fel hitelben, mely vgian sommat tezen. kit az vr Iβen ha fel

vigen keg^{hez}, meg is ielenthetem keg^{nek}. Azoktól az mely marhat fel vewttem hitelben ki oztottam, mint keg^{tek} iol eerti az arofflag dolgath ha penig een ith alat zemeliem zerent nem lewttem volna ees appronkent wy marhat nem hozogattattā volna, az kith ki oztottam semmikeppen be nem vehettem volna (mint meeg mo^lannis io reez kin vagion benne) az iamborok peniglen ackiktewl een fel vewttem, az eweket meg keuantak volna. gondot attak volna meeg keg^{kes} ees keg^{tek} mint marhamat, ewrewkfegemet, s meg feiemetis keezbe atta volna, sugis kellett volna lenni, mert az tewrneny Igasfag senkinek nem keduez, ez peniglen nem keuefben Iar de vgian sommat tezen az kyuel oda fel tartozunk, oka ez hog Itt alatt kelleth lennem hog oda fewl az iamborok meglehessen, ees adoffagtól zabadulliak. Maas oka ez. az minemew betegfegeth az vr I^len ream adot. kit keg^{tek} iol tud, minemew nehez ees sulia betegseg. Az sem engette hog fel mehettem volna. Mert Igazat mondok, harom honapi egeflegem csak valamennyre sem volt, mind az olta foguais, hanem zewntelen Inkab agiamba kellett nag saydalomba fekewnnewm. Mint Im mo^lannis csak az vr I^len kezebe vagiok, ha forditnak megh fordulok, de een erewmel sem kezemet, sem labamath vgh az mint kellene, nem mozdithatom. Bizonfag ebben az fok Iambor kik lattiak mint vagiok. Mind azon altal. noha emmagam ith voltā. Zam marha ewrewkfeg. felesge. giermekim othon keg^{tek} kewzewt vanna, suoltis mindenkort nekem emberē hazamban, kerem azert keg^{tek} mynt vraitat. keg^{tek} ream ne nehezellien. az Io I^len akarattiabol csak anni kewnniebfegem lehetne azonnal em magam is haza mennek. s mo^lan mennek keg^{hez} ha lehetne, de csak az vr I^len markaban vagiok, kerem kerem keg^{ket} mint vraitat. Irion keg^{tek} vrunknak ew felségenek ees turzo ferencz vramnak is, mellettem, mert ezt iria ewczem. hogy az keg^{tek} Irafa nagioth haznal

ew felfegenel vagg ha keg^{tek} embert boczattana ew felfegehez bizony mind ewrewke meg zolgalnā keg^{nek} minth vrainnak, bator az een kewlczege-men bochatanaia keg^{tek}, Eerthÿ, hizem, keg^{tek}, arultatas eseth rajtā Ire-gimtwl, s nem barathimtol, meltatlan az mint az een Attiamfÿa' Iria onnet fellierel, Az Iſenert kerem keg^k Iria meg keg^{tek} ew felfegenek, hog een keg^{tek} attiafÿa varas feel ew felfege hÿue vagiok ees hog ackinek mi kewzi vagon velem. a vag az een Attiamfÿaual, keg^{tek} keez tewruent mindennek felewlē zolgaltatni, enis keez vagiok tewruent allanom min-deneknek, 2am keg^{nek} priuilegiom zerent valo zabattzaga vagon varaful, ellien keg^{tek} az ſabattzaggall, ees oltalmazzon minketis keg^{tek} melyben hizem ew fewlſege is meg tart ees megoltalmaz, csak keg^{tek} erie ees Lel-lie meg ew felfegeth. En ha az vr Iſen megkewnniebit haza megiek, fel vizem feiemet keg^{tek} kewziben, ees ha kellettik tulaÿdon ew felfege ze-melie eleiben is, mindennek keez vagiok mindenrewl megfelelnem tewr-uennek allanom, ees mindenbowl magamat ki tiztittanom, tizteffegemet, hitemet, megoltalmaznom, keez vagiok Inkab eletemet elveztenem, hog nem mint tizteffegemben fogiatkozas esnek, avag hatra allanak tizteffegem dolgaban, mert semmiben vetkefnek magamat nem tudom sem Iſmerem, ha penig talaltatō meltonak bewntetefre, vg bewntetteffem, mint acki mit erdemel, vayha felmehetnek maſlan keg^{hez} bizony emmagā zemeliem ſerent zolnek keg^{tek} elewt, csak az Iſen tuggia, ees emmagam eerzem sulÿfa-gat ez en ielenvalo betegfegemnek keg^{tek} kerem, ne haġion, Irion ees bo-czaſſon embert keg^{tek} kith ewrewke zolgalliak meg mind az een Attiam-fÿaual egietemben keg^{nek} Io valaſt varok keg^{tewl} minth vraÿmtol, Iſen tarcza megh kegielmeteketh, Datum Debrechini 14 Die Maÿ Anno 1557.

Stephanus Vas Conciuis Do-vrarum.

1 5 5 7.

PÜNKÖST NAP ELŐTTI CSÖTÖRTÖKÖN.

CVIII. JÓSZÁGBA IKTATÁSRÓL TUDÓSÍTMÁNY, BRIBERI MELYTH FERENCZ ÉS JÁNOS RÉSZÉRE, IZABELLA KIRÁLYNÉ ALÁÍRÁSÁVAL.

Tordán.

Eredetije pergamenen gróf Sztáray levéltárban. Hasonmását vetette Krieger Jánossal Döbrentei Gábor 1835. Őszsze olvasta 's hitelesítette Ujházy Lajos Kassa városa hites aljegyzője.

Lenyomatta legelőszer Kovacsóczy Mihály, I. Árpádia, Második év: Kassán 1835. lap 270—273.

Nos Ysabella Dei gratia Regina Hungarie Dalmatiae, Croatiae, ^{2c} Memoriae commendamus tenore presentiū significantes quibus cōpedit vniuersis, Quod pro parte et in personis fidelium nostrorum Egregiorum Francisci et Joannis Melýth de Briber exhibite sunt nobis et presentate, vigesimo die Juný quedam Írae fidelium ñrorum nobilium Andree Jarmý et Joannis Kýdeý, duobus sigillis obsignate nobis inscripte, In quibus fide eorū median̄ rescripserunt nobis seriem et modum statutionis seu introductionis dictorum Francisci et Joannis Melýt. in dominiū infracriptorū bonorū, ad Íras mandati ñri superinde confectas et eisdem sonantes factae, Supplicantumq nobis est humilr, vt eisdem in formam nostri priuilegý iuriū suorū p defensionē redigi facere dignaremur, quarum tenor hungarico idiomate conscriptarū sequir hoc modo.

Az mi kegyelmes feiedelmmknek es azzonýwnknak magyarorzagnak Dalmacianak, et Horwathorzagnak feiedelmenek adaffek, Superscriptio Írarum hec erat, intus vero tenor íle eſt, 1557, pwnkoſh nap előth valo chöthürtökön, ez wýtezlö mýlých ferencz es Janos kiralne azzonýunk ö felsege parancholattýawal vittének minketh Jankhoztartozó iozagban, hogý beleýktaffwk ö felsege akarattýabol, thwdný ýllýk Jankban es Gwgyében es Hermanzegben, ezekben mý el mentwnk es beleiktattuk ez fellýwl meg newezeth falukban, az mý regy zokas thörwenýwnk zereneth, hataros zomzed nemes wramwal kik ez iktataſban ielenbizonfa-

gwl voltanak, Sarialyanbol, az zolgabiro fodor Janos, Petry Benedek, Albert Ispan, feldeffy Pether, Zwbor Meniharth, ez 6th nemes zemely el6th iktattwk az iozagban Jankrol volth zel Pether, wardaj Mihalÿ kepely ember, varday mihal byraya Thar Mathe Jankÿ, kÿral Benedek, Gyazÿ Pal, Albert kowach, Janki efkwtték ezek ielen voltanak, az iktafnak hagyataffaban. Ezen zemelyekkel az nemes wraimwal mentwnk Hermanzekre, es ottis iktattwk, ez felÿwlmeg ÿrth vitezleo zemelieketh, az hermanzegÿ iozagban, halgatho volt ottis wardaj mihal biraia wegÿ ferencz.

Gewgyere mentewnk ez nemes zemeliekkel ottis Iktattwk ez vitezlo zemelieketh az iozagban ez felÿwl megÿrth Melÿth ferenczet es Janoſh az falwbeliek voltak halgatok, Bornemÿzsa Boldifarne azzonÿom birayä Gyorgÿ kowach es karachon Alberth efkwt ember. Conclusio Iſrarum hec erat mÿ Jarmÿ Andras es kideÿ Janos Jarmiak, az mÿ hitwnk zerenth ÿrÿwk hogÿ mi eliarunk ez meg newezeth falwkath, es iktattwk ez meg ÿrth zemelyeket, ez meg irth hataros zomzed nemes wraim el6th es polgarok el6th, De ſo holt fenkÿ ellene nē mondoth, es mi 6 felfege parancholattÿabol az iozakban hattwk.

Nos igitur accepta humili supplicatione pro parte p̄fatorū francisci et Joannis Melith modo quo supra m̄tti nrae porrecta, et clementer admissa, p̄ntibus Iſris n̄ris priuilegiis libus prenominatorū Andree Jarmÿ et J6is kideÿ Iſras relatorias de verbo ad verbum inferi fecimus, atq̄ in huius rei fidem et testimoniū, p̄ntes pendentis sigilli n̄ri munimine roboratas, p̄fatis francisco et Joanni Melÿth, ipſorumq̄ heredibus et posteritatibus vniuersis iuriū suorū ad cautelam dandas duſimus et concedendas, nullo penitus contradictore etiam coram nobis apparente. Datum Thorde vigesimo quinto die a die exhibiti6is Iſrarum computando Anno Dñi millesimo, quingentesimo, quinquagesimo Septimo, supra scripto: —

Ysabella

1857.

PÜNKÖST UTÁN PÉNTEKEN.

KÖVETJELENTÉS.

CIX. GAZDAG BALÁS ÉS TÖRÖK IMRE NAGYSZOMBAT KÖVETEI TUDÓSITJÁK
VÁROSUKAT A' POZSONI ORSZÁG GYÜLÉSÉRŐL.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Találta ottan Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Kaiser József ügyvéd 's városi aljegyző 1837.

Czímszete, kiűl. Prudentibus et Circumspectis Judici et Juratis Thýrnavýeň doŕmis nobis semp observañ.

Kezenetýwnketh ews 3olgalatwnkath aýanlýwk kegelmeteknek. Tegnapýnapýgh Semmý gywlekezeffek awagh 3ollafok nem wolth az orzagnak fem az 3abad warafoknak, hanem tegnap ebed wthan három oran az wrak kýk ýtth wannak az warmegekbewl ews az 3abad warasokból walaztoth emberek, Erffek wram házaban be gywltének wolth, mellý gywleffre mý eff reaja erkeztýwnk, ews eleýtýwl flogwa wegezetygh az mýth 3oltanak otth woltwnk.

Elffew ez, az mýnemýw keweteketh Rezenbe ¹⁾ kýwltének wolth eggýketh az pýspekek Rendýre az az eghazý Rendrewl, maflýkath az wrak Rendrewl, harmadýkath az orzagh Rendrewl, Azok mý walaztal ýartanak awagh az mýnemýw kenýergesfth oth tetthenek az fok 3owal lenne megh, de az fommaýa rewýdeden ez. Az Aufrýabelý orzagok, herczegfegek, fliffýa, Cheh orzagh, Morwa orzagh kýrallýal egetemben, 3ýwek 3erýnth kenýergetthenek ez nyomorodoth Magýar orzagh melletth. Mýerth hogh hataroff 3om3edýnk, ews hogh naprol napra az ellensfýgh wezedelemmel egetembe hozzayok elkezelegh.

Az kenýergesfth Imperýwmban walo kereztýen ffejedelmek ffýgelmesfen megh halgathwan Swmma 3erýnth magokath erre aýanlotthak nýwcz holnapra adnak nýwcz ezer lowon ffegwerefere penzth, ews negwen ezer gýalogra, ennek ez pýnznek walamý rezeth hw3arokra ýs adnak kýral

¹⁾ Batisbonát ért lemásoló.

kezeben. Lezen erre ez nepre nŷwcz Mwŷtra Meŷter, kŷk korofkenth az nep kezeth leznek, hogh heŷaban ez penz elne kellŷen. Azon Imperŷwmbelŷ ffeŷedelmektŷwl leznek ez fŷŷzethew meŷterek walaŷtwan fŷenŷetek alatt, hogh az penzben tekozlaff ne lŷgen.

Towabba tegnapŷ napon ʒoltwnk az Poŷonŷ birowal. Mŷnemŷw ʒertartaffok wagŷon az Poŷonŷ kaptolonnal, de megh tebbeth akarnak rola ʒollanŷ, ews bewebben elewnkben adnŷ, nŷlwabban azt ŷs megh erthwen, ezt ŷs meg ŷrŷok, awagh megh ŷzenŷek kegelmeteknek.

Wegezetre, eremeŷt ŷobb hŷrth ŷrnank kegelmeteknek, tegnap ezth wetettek ʒemŷwnkbe hogh Eʒtergamŷ Terekeketh mŷ tartottwk tarthywkŷs eleŷfel, buzawal, zabbal.

Eztŷs nŷlwan hŷgge kegelmetek, ez ŷwe hethffen ʒnaŷmba mwŷtralnak, tŷzenewth ʒaz lowon walo fŷegwereŷth. Azokath be kell bochŷatnwnk az Waroŷban, eggh kewef ŷdeŷgh, ezth bŷzonnyal hŷgge kegelmetek, hogh ezth el nem kerŷwlhettŷek, tŷ kegelmetek gondollŷon reaŷa. Zaboth az waraŷbol kŷ ne bochŷaŷfatok ŷe papoth ŷe waraŷbelŷ embereth. Merth az tebb articulos kezeth, ez ŷs be wagŷon ŷrwan Imperŷwmthwl, ha mŷ wghmond ŷo akarathal wagŷwnk az magŷarokhoz, ewk eŷ legenek az mŷ nepŷwnkhez tiŷta ʒŷwel, ʒeretethel, ha tetcŷŷk kegelmeteknek Balaff Wram heleben kŷwlgetek maŷ. Az mŷnemŷw dologh all elewthewnk, otth kell lennŷ, ez maŷ napon ew fŷelfŷgenek ezth attak eleŷben, mŷerth hogh hadakozaŷh kewan, adotth epŷwleŷh az wegh waragban, erre illŷen walaŷth tetthenek az wrak, ews az Warmegŷek orʒagwl eleŷer ew fŷelfege modoth talallŷon ebben, hogh az hadakozo nep ʒŷwnnŷek megh ember eldewklŷeŷŷwl, dwlaŷol foŷtas ews koborlaŷwl, mŷnden gonoffagtwl, ez wthan ew fŷelfŷgenek walaŷth adnak. Az Demŷen

Meſler megh j̄ewtth Tóth orzagbol de meegh nem 3olhattwnk wele Batorjwal ſem lehattjwnk meegh 3embe, merth nagh ſok dolgok wagyon.

Az Commiffioth tegnap kj̄ attak, hogh ebben egjebeth ne thegjwnk, be bochjaffok az ſlegwereſſeketh, h̄j3jwk ha otth nj̄nch j̄s, de megh ma otth lezen. Eand̄ val feliciter. Poſonj̄ feria ſexta poſt Pentecoſtes, Anno 1557. fr̄s v̄ri et q̄ciues Blaſius Kazdagh Emericus Thewrek.

1 5 5 7.

JULIUS 5DIKÉN.

CX. TÖRÖK IMRE, NAGYSZOMBAT' ORSZÁGGYÜLÉSI EGYIK KÖVETE IR KALMÁR IMRE NAGYSZOMBATI BIRÓNAK, POZSONBÓL.

Eredetije, Nagyszombat levéltárában. Találta ottan Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Kaiser József ügyvéd 's városi aljegyző 1837.

Czímezete, kívül. Prudenti et Circumspecto Doimio Emerico Kalmar Judici Thyrnavj̄en. Doimio et patrono meo in ſemp obſervando.

Tyztelendew byro wr̄am, 3olgalatom Ayanlafa wthan az tebb dolgaynk kezewtth, menthem wala barackaj̄ Palhoz, otth wolth kapolnaj̄ Myhal Deak, megh montam neky, hogh az mj̄ pynxth wetthenek meltathlan az ſwandorffy wr̄amon erre ezth mongya hogh ew megh o3tozoth aponyakkal ews az tebb Athyaffyakkal ys erdewel Retekkel, 3anto ſfewldekkal wamokkal, egyeb yozaggal ys, erre reaja ſfelelt, hogh be megyen kegelmetekhez, ha az ew hozza tartozo wamos wetthe, hatra adatthya wele, Nadaſſon, az mi kalodazas effeth fanta Pal batthyan annak j̄s wegere megj̄en, ha az ew yobbagya mj̄elthe, elegh terwenth te3en ſfewlewe, ews kegelmetekkel nem akar gj̄wlelkeznj̄, j̄nkab j̄o 3om3edſſagal, ews athj̄aſſj̄ſſagal akar lennj̄, az h̄jth dolgaban j̄s kegelmetekkel megh j̄gj̄eneſſednj̄, ha 3j̄nthe j̄tth h̄ywatalth 3erzenek reaja hogh Poſonj̄ Captolon h̄jna, j̄tth mynd nj̄nchenek. Ammj̄nth en erthem barackaj̄ Palthwl az maſ

Rezei wannak hatonnys, oztan terwen sem lezen zenthmyhal napegh, Az orzagh hywatalyth megh zerzem de yttth nem hywattathathny Pofony Cap-
tolonak merth az mykloff pap yttth nynchen sem papy fferencz, hanem
wgyan az eztergamy Captolonnal kell hywathnwnk ewketh onneth ha-
zwl. Az orzagh az wrokkal megh ygenesfywlteneke, ma kyralnak wyttek az
articuloffokath megh komffyrmalny. Azokbol megh erty kegelmetek myth
wegeztenek. Apony janossal ys zoltam. Az ews mynden yowal magath
ayanlya, ezth mongyak mynd ketthen nagy hyttel, hogh nem ew akarat-
thyokbol lewtth ez wam wethel, hanem azth mongyak, hogh mast flogat-
tak walamy dely porkolaboth, az chyelekezyk. Ead valeat felic Pofony 5
July anno 1557 Servitor humilis vr Emericus Thewrek.

1557.

SZENT ANNA INNEPE UTÁN KEDDEN.

KOZMAY PÉTER TEREBSI VÁRFÓ, BARANYAI ISTVÁN UDVARBIRÓ, MES- CXI.
SER ANDRÁS PORKOLÁB, SZABÓ IMRÉHEZ KASSA FÓBIRÁJÁHOZ.

Terebes várából. Tóke - Terebes, Zemplénben.

Eredetije Kassa levéltárában. Találta ottan 's a' város egyik cancellistája által le-
vett másolatot összeolvasta Döbrentei Gábor 1835.

Czímszte, kiül. Ez level adastek Szabo Imrenek Cassay few Bironak etc. nekünk
tiszelt Uronknak s barathonknak.

Kewzewnethewnyket yrywk kegyelmednek, Mynt Wronknak és Barathonk-
nak Jewt wala my hozzank az thy kegyelmetek Jobagya Wyfalwfy Way-
da György, Illyen thanwfagok thy kegyelmeteknek, hoggy ha ezeket az
kyk it wadnak fogwa wyfalwfiak Peterrel egyetemben Ewtten wadnak,
hoggy ha el bocfatywk ewket thehat thy kegyelmetek es, mynd Janos Bi-
rot az ew Wejwel és három drabantot, ez ewth Zemelert, Ewtet bochat
el kegyelmetek, Azert Janos byro it walo Polgar ky otth wolt fogwa ke-

gyelmeteknel meg Jewe, es mas tanufagal bochata el kegyelmetek, hogy csak ew magat az ew wejwel egyetemben bocsatja el keg: ez foglyokert, my az elebelj thanwfaghoz tartottjwk magonkat, mostis az hoz, Azert kerjwk kegyelmedet, hogy ha thj kegyelmed az my levelewnkre el nem bocsatja ewket, thehat bathor csak 3alanczra kwlgye Kegyelmed ewket, mynden 3emelert egy egy 3emelt, myes arra fogadonk, hogy ezeket es oda wytetjwk 3alancz ala, es bekewel el bocsatjwk ewket. Isten tharcha meg Kegyelmedet mynden Jawawal Datu ec Castro Therebes feria tertia post festum Sanctae annae anno Dni 1557. Petrus Cozmaý pfectus Stephanus Baranyay pwifor Andreas Meffer Castellanus Castri Therebes.

1 5 5 7.

KISASSZON NAPJÁN.

ASZALÓ BIRÁJA, KASSA VÁROSÁÉHOZ.

CXII.

Aszalón, Borsod vmegyében.

Eredetije, Kassa levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta gróf Dessewffy József igazgató 's tiszteleti tag, és Szidor Antal praemonstrati rendbeli kir. professzor 1837.

Czímzete, kívül. Prudenti ac Circumspecto Providoq. viro, domino Judici celeberrime civitatis Cassouiens. et domino nobis semper honoran. atq. observan.

Közenetonknek wtanna 3olgalathonkot ironk kegielmednek mynt Bizot wronknak, Towabba twggia te kegielmed hogy kwltonk wala E mynapiban kegielmedhez a my Emberonket az myattjankfia marha felwl kalmar Andras morha felwl, Azert mywel hog meg nem egenefhettének terwen nélkül Az myzaros menyrhertwes, hanem azt akarja hog terwen legien benne, Annakokaert kerwnk kegielmedet mynt tyztelendü wronkot hog keg: wala my gondffagot ebben ne wegien hog my mostan fel nem mehetonk, mert felette igen 3orgalmathos dolgonk wagion, a kytol mostan Semikeppen fel nem mehetonk, de ennek wtanna csak kegielmed terwen

napot haggion kezek akaronk lennÿ mÿndenkeppen az terwenhez. Azert meg ÿs keronk kegielmedet mÿnt tiÿtelendö wronkot, hog' kedg. a morhaban az mÿzarios menÿerhertnek Semmÿt ne aggion addig mÿgh terwen nem lezen Benne. Wegezetre az wr iften tarcza meg keg': mÿnd tiÿtelöndö Bÿro wronkot, Ez lewel kwlt Azalon kÿs Azon napian Anno dō 1557.

Judeç de Azalo ceteriq. Affines Eiufð Andree kalmar.

1557.

NOVEMBER 28DIKÁN.

RUSZKAI DOBÓ ISTVÁN, NAGYMIHÁLYI PONGRÁCZ JÁNOSHOZ.

CXIII.

Szerednyei táborából.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban, Kassán. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Le-másolta Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal praemonstrati rendbeli kir. professzor és Ertly János, hites ügyvéd 's nemzetségi levéltárnok.

Czímzete, kívül. Egregio domino Joannii Nagÿ Mÿhalÿ domino fratri nobis obsdmo. Egregie domine frater Nobis Charissime, Salutem et omnis bonÿ incremen-tū. Ertem az te kegielmed panaßolkodafsat, Banomÿs ez fele kg^{tek} között walo haborwfsagot, De mÿert hogÿ feÿedelmwnk wacion, teczik ennekē hogÿ kegielmed az feÿedelmet talallÿa megh, Es törwen ßerent ÿarion el ez dologban, Im en ÿrok azsoniomnakÿs hogÿ bekeffegel legien keg^{teol}, fel teert penigh az hadÿs, es ßembe leßek Edenffÿ ferenczel es Nagÿ Mÿ-halÿ Sandorral eünekÿek ys ßolok ez dologrol, Sigmond deak ÿmar el ment wala, mikor az keg': levele ÿwta, de nekÿs ÿrok, hogÿ ez fele keg^{tek} közt walo haborw ßerzefnek beket hagian. en penigh mÿndenben keg': attÿfia wagiok: Isten tartsa megh keg^{det} Ez castro nro ßerednÿe die 28 novembr̄ 1557.

Stephanus Dobo De Rwzka etc.

1557.

DECEMB. 13DIKÁN.

CXIV. WAS ISTVÁN POZSON VMEGYE ALISPÁNJA, RÉCHEI MÁTÉNAK AZON MEGYE SZOLGABIRÁJÁNAK.

Somorján, Pozson megye csalóközi felső járásában.

Eredetijét Nagyszombat levéltára mutatja. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Le-másolta Kaiser József városi hites jegyző.

Czímszete, kívül. Egregio domino Matheo de Rethe Judliu comitatus Posonien domio et amico honorand.

Egregie domine et amice honorañ Salutē ac mej comendationē. Towaba nem tudom mý oka te k. az zeekben be nem jwt nem fok Jambor jwt-tenek be de te k. vgyan nem akarta, azert kys karachon nap vtan valo hetfwn megent zeek lezen, te k. tartha ahoz magat. Tovaba az Zomba-ty Vraym irtak ennekem es kertek hogy valamý terwenyek lezen az gal-gotzy Tifztarto elewt hogy en te k. oda engednem es bochatna annak okaert kerem te k. hogy mykorō te k. meg talallyak te k. menyen el velek de te k. olykor menyen hogy az zeek el ne mullyek. Isten tar-chon mynden Jawawal datu in samaria 13 decembr 1557 Stephanus Was vice Comes Cots pofonien m. pp.

1557.

CXV. KASSA KÜLVÁROSA BÍRÁJINAK SZABOTT ESKÜJE.

Eredetije Kassa levéltárában. Találta ottan Döbrentei Gábor 's mását vetette Krie-ger Jánossal 1835.

Juramentum Judicum Suburbanorum.

Isten teged vgy fegeyen, az the igaz kereztieni hűted, hogy the, hyu es engedelmes akarz linný ew felfeginek Ferdinandus kiralnak, az mi kegiel-mes vrunknak, es az ew felsége germekinek. Azon kipen byro vramnak, es az egez thanachnak, es az egez kýrali warofnak kaffanak. Az te tiz-

tedben mindenkor hyuen es igazan el yar3, mind zegennek smynd bodog-
nak. Ha valamit hallaz az waras elenn akar hon ligen, biro vramnak
meg mondod. Az warafnak tytkiat penigh, a kit meg erte3. odaky soha
senkinek meg nem ielente3. Es mynden dolgaidban ez warafnak igafa-
ga zerint igazan eliarfs Isten teged vgy segelyen, es az zentt Euangelium.

1 5 5 7.

KASSAI MAGYAR CZÉHEK SZABOTT ESKÜJE.

CXVI.

Eredetije Kassa levéltárában, 19244 szám alatt. Felül, az ugyan ezt mutató levél-
re van írva: Juramentum Communitatis, németül; Juramentum Notary Ciuitatis, né-
metül ¹⁾; Juramentum Cecharum németül. Ezen itt következő magyar eskü felett áll:
Juramentū Cecharum hungarice. Találta ottan 's lemásolá Döbrentei Gábor 1835.

Juramentū cecharum hungarice.

Isten teged vgy segielen, az te igaz kereztieni hwtöd, hogy te hyu es
engedelmes akar3 lenny. ew. felségének Ferdinandus Kyrálnak, az mi ke-
gielmes vronknak, es az ew felsége gyermekeinek. Azon kepen Byro vram-
nak, az ege3 thanachnak es az egef3 kyraly warosnak Kafsának. Az te
tyztedben es hyuatalodbān hyuen es igazan el iar3. Az te mesterfeged-
nek minden czelekedetyben igaz akar3 lenny, mind zegennek smind bol-
dognak. Es az the gonwifelefeduel senkinek nem arthany. De minden
igafagúal ez warafnak yaűat kerefny: Es az Cehenek igafagatt mynden-
ben es mindenkor megtarthany. Isten teged vgy segelyen es az zent Euan-
gelium.

¹⁾ Volt, hallám, ekkor Kassának magyar jegyzője külön, 's német jegyzője kü-
lön. De már e' tájatt, magyar és német bėjegyzések ugyan azon jegyzőkönyvben vált-
ják fel egymást.

1 5 5 7.

KASSAI POLGÁRSÁGOT NYERTNEK SZABOTT ESKÜJE.

CXVII.

Eredetije Kassa levéltárában, illy czím alatt: Juramentum noui Ciuis quando Jus
Ciuille assequitur. Találta ottan Döbrentei Gábor 's lemásoltatta Krieger Jánossal, 1835.

Juramentum noui Ciuis quando Jus Ciuile assequitur.
 Isten tited vgy fegelien, az te kereztieni hwtöd, hogy az felfeges Ferdinandus kyralnak az giermekinek. Byro vradnak az tanaczbelý vrainnak, az egez warafnak törwenéth es igazfagat mindenkor meg tartaz. Titok dolgoth fenkinek oda ky meg nem ielentez. Walamit hallas ez waras ellen, biro vramnak es az tanaczbelýi vrainnak meg mondod.

Az warafnak priuilegioma & es igafaga ellen soha semmit nem chelekezel. Isten téged vgy fegelien.

Jegyzés. Látszik e' tájatt Kassán a' magyar lakosság' nagyon megsaporodása, 's a' jegyzőkönyvek mutatják mennyire magyarosodott meg a' németiség is ottan, melly közül azonban a' magyarul még jól nem tudott, németül tette le ilyen hitét.

1 5 5 8.

BENEDEK ELŐTT, HÉTFŐN.

CXVIII. GOMBOS PÁL, MISKOLCZ BIRÁJA, 'S A' TÖBBI ESKÜTTEK, KASSÁHOZ.

Miskolczról.

Eredetije, Kassa levéltárában. Kijegyzette ott 1835. Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János 1837. Összeolvasta e' másolatot gróf Dessewffy József igazgató 's tisztel. tag, és Szidor Antal akadémiai professzor a' praemonstrati rendből.

Címzete, kívül. Egregys ac dominis Judici Cassouienf et Senatui Domis Et amicis nobis honoran.

Keozeoneteonknek vtanna magonk ajanlafat Irywk mynt my Tyztelendeo byzot vrainknak, Jeot vala my hozank ez deres ferencz Eperýeffý, Valami Valafnak hyt zerent meghalgatafara, Azert ez my keozteonk lakozando Ember ez Zabo Tamas ezt valla hyt zerent, hgo ez Zent Lwkacz napban Mohiban, ez ez deres ferencz Vyzen vot hatan ket veg Poztot, eggýk borgis volt es az mafik Leompeos az Zabo Imre satraban, es halotta azt hog ez deres ferentz kery volt hogy myvel zent Marton napiara az arat meg adna, da ew is meg valla hog nem twgga my wolt az arw chak hog halotta Zabo Imre kegýg azt monga volt hog nem fogad ollýan fogadaft

hog' kýt meg nem alhat, hanem hog' 3ent ersebet a3zony napjara mýnden ketfeg nelkewl meg fýzet, es hog' nem Jwtot ezeben hogy han forint volt, az arw, chak hog' latam hog' kezet ewtenek. Isten tarcha meg ket, Datum e3 Mýfkolcz feria 2 Ante festum Benedicti Anno 1558.

Paulus Gombos Jude3 Ceteriq: Jurati oppidi Mýfkolcz.

1 5 5 8.

PÜNKÖST ELŐTT SZOMBATON.

ZOLTAY ISTVÁN EGERVÁRA KAPITÁNYA, ZAY FERENCZHEZ.

CXIX.

Egerben.

Eredetije: gróf Zay levéltárban. Lemásolta Maklárý Ferencz 1837.

Czímzete, kívül. Ma3co dno Frañco Zaý, Supmo Capitaneo Na3adistarü, Cesarë mattis Consiliario et dno mi semp obferdimo. (P.H.)

3olgalatomat Irom te ke: — magam felöl azt Irhatom ke: hogý egefflegbe wagýok, az minemew marhayá ke: Döbreý Lörýn3el wolt, azt en ký wal-totam, azt monda, hogý az kupa harmýn3 negý forintara wolt, annakel ke: haat forýntawal wolt ke: ados, en negý wagý öt hadnagýal mentem wala ho3za, de azok elöt azt monda, hogý annal töb morhayá ke: ew na-la nem wolt, azt en ke: Zaý petetül meg kýltem, egy che3et, negý da-rab eze3stöt, ennekem tobet annel nem adot, azert tewlem 4. 40. wet, az mýt ke: Sarkandý pal en 3omal meg mond, azt ke: meg hýgge, mert pal wramal en azt wegeztem; hogý ha Ide lezen wta az ke: hazatwl, az en gazdam a33ont Ide hozza, mert oka ez, hogý Ide sok ellenfegeink va-gýon, mýnd Török, mýnd Magýar raytwnk vagýon, az Tata dolgat is Tvgyá ke: mýnd vagýon, meg az labwnkat 3erenchere wý33wkw ký az ka-pon. ke: aggyon az en gazdam a3zonnak az vthoz mýnden Jo Tanachýot, ke: irna Ide mý felelewnk mý gondolat wagýon, mert mý rolunk Ide el feletkeztek, mýert hogý Píspek wram is ký ment küzwllewnk, ke: Ide

mýnekwñk Jo tanachiot; kerem Jakufýt wramal, ke: anyámat, hugomat ne hagya, mert hogy keves atyafya, zolga, kyt en is ke: meg zolgalok örökke, Zaý petertul kyltem ke: egy berbencze wýzat, týzen három zýwolt halat, egy zýwolt Tokot; ha Zaý Kata ala akar az en gazdam aßonnal Jevný, ke: az vtul meg ne tarchya, mert, akar ke: akar en nalam legen, vgyan mý atyankfya, ke: megh bochaffa, hogý en ke: semmýt nem Irhatok, mert az ember igen zeŵkin megen innét oda, hirt, mýndent meg ert ke: pal wramtul, Isten tarchya meg ke: mýnd aßonnyomal angýomal, es az ke: gyermekýwel egetembe, datū agrie, fabbato ante festū pentecostes anno Dñi 1558. Stephanus Zoltaý, arcis Agrien Capitaneus. m.p. ke: kylge meg ennekem az hangar nelet, az vafat is, kyt ke: meg zolgalok. —

1 5 5 8.

KERESZTELŐ SZ. JÁNOS SZÜLETETE ELŐTT LEGKÖZELEBBI KEDDEN.

CXX. HOMONNAI DRUGETH FERENCZ UNGI FÓISPÁN, NAGYMIHÁLYI PONGRÁCZ JÁNOSHOZ UNG' ALISPÁNÁHOZ.

Gerényből, Ung vmegye szerednyei járásában.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban Kassán. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János 1836. Összeolvasta Szidor Antal praemonstrati rendbeli kir. professzor és Ertly János hites ügyvéd 's levéltárnok.

Címzete, kívül. Egregio domino Joanni Pongratz de Nagymýhal etc. Amico nobis honoran.

Egregie domine Amice nob̄ honorand̄ poſt Salutem noſtri Commendationem. meg érthettem az k. leweleth, kýben kegielmed kwnýeregh Ennekem hogý meg zabadýtanam En k. az Iſpanfagthwl en thýwlem femýkeppen nem leheſ, mýnth hog lattya kegielmed wrwnknak Ew felfegenek, zorgalmatos dolgath, es ez fwldnek wezedelmes woltath. Az warmegýe ellen en femýkeppen kegielmedeth meg nem zabadithatom ez iſpanfagnak týzthý-

thýwl, merth az warmegýe walaztýa az ispanth, nem akarom hog' Ennek wthañais wg agýanak en welem okoth, hog' En nem akartham azth az ispanth a kýth Ewk walaztottak fogýatkozás lewen en welem adnanak zamoth, Azerth io wram es io Barathom wýfel gondoth reaja. Inthem kegielmedeth hog' ez holnapý napon az warmegýe wegezefe zewrýnth Be jewý az warmegýe wraým kwzýbe es az ispansagra meg eskýwgyel, merth kegielmed ezben Býzonýos legien hog' ezben En egiebeth nem tehethewk hog' a mýth az warmegye el wegezewth, az En týztem zewrýnth abban Ennekem el kel Jarnom. Es a mýnemýw terheth az warmegýe k. wethewth meg wezem kegielmeden, Isten tarcha meg k. mýnden Jawawal. Ex Geren feria tertia proxima ante festū natiuitis Beati Joannis Bapt Anno dny 1.558 franciscus drwgeth de homona Comes Comittus de Wngh. — Ir thowaba k. Ennekem, hogy el hanthak volna az hanaynay hýdat kegielmed lellýe meg az warmegýeth rola, walamýth az warmegýe ennekem elewmbe aad, az k. igaffagaba mýndenben akarom kegielmed oltalmaznom.

1 5 5 8.

SZENT PÉTER SZENT PÁL NAPJÁN.

REBNER PÉTER KASSAI KÖVET TUDÓSÍTÁSÁBÓL KASSÁHOZ, MUTATVÁ- CX XI.
NYIL, TÖREDÉK.

Bécsből.

Eredetije egészen, Kassa levéltárában. Leiratta ennek néhány sorát Krieger János-sal Döbrentei Gábor 1835.

Címzete, kivül. Prudentibus ac Circumspect dominis judici juratífq̃ ciuibus Ciuitatis Calchouiensi dominis mī gratiofsifsimys 1558.

Post salutē et seruiciorum meorū commendationē mī plumū honoratífimý Istennek akarathiabul io egifsigbe vagiok de mindennek altala the .k. sokzor irtam kikben en nem vagiok kettsigos hogý the .k. nē juttottak volna azonn es Thudalkozō hogý the .k. semmý Izenifft sem jraft nē kwł-

dý kikben en etc. etc. — Datū vienne feria 4 pettri ett paūli 1558. peter rebner .k. zolgaia. Towaba azth fem engette hogý emberek előtt .k. szigenitette, megis aztth kith emberekel meg bizonioýtom kiknek fem hire fē Tanacha nē volt Rutthsagal hantth Szolgallwomott kikel meg bizoniottom .k. előtt hogy ha haza jútok the .k. vagý megý tarchion fog-sagbā mig haza megiek vagý az hogý Ream meg bizonioczia hogý hirdef-se vagýok ha nē bizonietthia az bizony hogý Tiftefsigōmōtt meg keref-sō .k. előtth ű rajtta the .k. vagiō Bizodalmō ha .k. zenűedi Bizō en nekē nagý kýfsepsigē azertt the .k. kōwettē mind vrajmott igafagomban mellettē legiek 'stb.

Noha hirdettō vagiok azirtth hižō az istentō kōwette hogy valaszō io lefsē 'stb.

Draškoŭich vram ninthē itt Bechbe, pofonba vagiō fōl giwtht volt, semmitt nē mūlatott, odűar hoz semm mentt de mindē oraba variūk Istē tarchiō meg .k.

Peter rebner .k. zolgaia Bechból zent peter zentt pal napian 1558.

1 5 5 8.

B. LŐRINCZ VÉRTANÚ INNEPE ELŐTT HÉTFŐN.

CXXII. PETÓWINAI PEKRY ANNA LOSONCZI ISTVÁN TEMESI GRÓF ŐZVEGYÉNEK
LEVELE, SZABÓ IMRE KASSAI BIRÓHOZ.

Szaláncz várából, Abaujban.

Eredetije Kassa levéltárában. Lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Czímzete, kívül. Prudenti ac Circumspecto domino Emerico Zabo, Judici Ciuiſt Caf-souien cet. dño et Vicino nobis honorañ.

Prudens, Ac Circumspecte dñe et Vicine nobis honorañ Premiffa Salute, ez napokban Bochattam vala valamý Emborometh oda kassara Syndol von-ný. Mýerth hogý valamy mýweth kezdettem Ith zalancz varaban. Ertom

hogý the .k. meg týltottha az Sýndöl myweßóketh hogý Senkynek eghý Sýndölth Se Aggyónak k. hýre nekwl, Azerth kerom .k. hogý .k. Adafon nekom hath ezor Syndolth Pezomom, hogý ha zekeremeth oda kyl-denem erotthe Ne Jarna heýaban, Ismeg ha valamýbe thý. k. kelletten-dom. thý k. En is myndon Jo zomzedfaggal lezok erotte, Rliquum est vrām dō felir vale et optamus Ee Castro nro žalantz feria secunda an festum Bti Lauren Mtris Anno 1558.

Anna Pekry de Petteo Wyňa, Spectabilis et Mg
qdā dñi Stephni de Loffontz Comit Temeffien Recta etc.

1 5 5 8.

NAGY BOLDOG ASSZONY NAP UTÁN, AVAGY SZENT ISTVÁN KIRÁL NAP ELŐTT KEDDEN.

SZABÓ MIHÁL VALLJA MAGÁTT ADÓSNAK 420 FORINTTAL.

CXXIII.

Kassán.

Eredetije Kassának illy czimű jegyzőkönyvében: *Protocolum, Mandata Regum, et Missiles privatorum in paribus de 1559—1560.*

En ky wagýok szabo mihal kafsaj, wallom ez lewelnek szeriben en magamat adofnak lenni az en týztelendeó es býzott vramnak szabo ferencnek negý száz es húz forýntwal, mellýet eó kegyelme ennekem az en kere-femre kóltfón adott mell ₧ 420 fogadok en eó .k. ez Jwwendeó hwf-wetra ismeg keß penzel megfýzetni, kýnek nagýob býzonfágára es eró-fégére attam ezen twlaidon es szokot petfétem alat walo lewelet, mell lewel kólt kafsán nagý Boldog afzon nap vtan, awag, szent Istwan ký-raí nap előtt walo kedden ezer eótfaz eótwennjolc. eztendeóban. Ez fo-mabol attam megh ₧ 70 ③ — az lowatt attam wyża neký.

1558.

AUGUSTUS 28DIKÁN.

CXXIV. SZÉKEL ANTAL ESEDEZETE 1° FERDINAND KIRÁLYHOZ HOGY AZON PÉNZT MELLYET HADNAGYSÁGA ALJÁNAK MAGÁÉBÓL FIZETETT, NEKI TÉRÍTSE MEG.

Barkó vára alatti táborból.

Eredetije a' nemzeti muzeumban, Ittebei Kis Antal említett ajándékozatai között. Lemásolta Frankenburg Adolf 1836. Összeolvasta Döbrentei Gábor.

Címzete, kívül. Sacratissime Romanorum Caesareae Maiestati ferdinando Dei grā Regiū Hungariē Bohemie, Dalmatię Croatie etc. Domō etc. Domō mihi semper Clementissimo.

Sacratissima Caesarea maiestas, domine domine Clementissime Seruitorum meorum perpetuam humilimamq̃ exhibitionem.

Felfegednek Errwl akarek könyörghenjem mýnth kegýelmes feiyedelmemnek, Ez el mwlt napokba mýkoron az fölfeged hadanak, az penzt ala hoþtak wolth, akkoron En fölfegednel woltam Az mýnemw Emberth penýglen en kepemben ith hattam wala, az en hadnagfagom alatt walok kezec az te fölfeged þolgaý közec, Azth az te fölfeged kepe, Telekefý wram, az te fölfeged þolgalattýaba' köwefd wara ala kwíte wolt, mely köwefd te fölfeged ellen wagyon, Akkoron az en kepembely Emberem hon nem leteben, chýak þaz 2ora attanak az en hadnagfagom allyanak penzt, kýt te fölfeged megh erthet kegýelmes wram, az fölfeged commissariuffatwl, hog en az mwftran es mýnd az te fölfeged egýebwt walo þolgalattýaba', þaþ es hatwan nyolcz 2owal woltam, az mellýeknek penzt nem attanak wolt az 68 2owagnak, azok el akartanak menný, de en az en magameböl, kýt mastwl tettem þeryt, abbol fýzettem megh nekýk, es Ig maraþtottam megh wket Azert fölfegednek könyörgök, alazatoffan mýnt fölfeges wramnak, hog te fölfeged az en könyörgesemet halgatna meg kegýelmeffen, te fölfeged paranchýollyon, hog mýkoron az te fölfeged hadanak ala hozzak az penzt es az fýzetefth, adnayak megh. Te fölfegednek ezennýs könyörgök alazatoffan mýnt kegýelmes wramnak, kýröl te fölse-

gednek ez elötyys könyörgottemwala, hog' az mel' három ho penst, az tawalj eztendüben az te fölfeged hadanak attanak wala, Ennekem penygh es az kük en uelem woltanak, Szalay ferenchnek es Horwat Györgnek nem adanak, te fölfeged ebböljs halgatna megh az en alazatos könyörgefmet, te fölfeged ebböljs halgatna megh az en könyörgefmet, te fölfeged paranchyolj hog' aggyak megh aztys merth az fölfeged polgay közöt en sem Erölköttem alabwalowl polgalnom te fölfegednek mynt Kegyelmes wramnak, Fölfegedtöl erre Kegyelmes walaft warok, Az hatalmas Isten te fölfegedet Tarchya megh mynden jó berencsyekkel, es tegye gyözüdelmefle mynden ellenségyn. Ex Castris Sacratimae mattf Vra^c sub Castrā barko, 28 Augusty Anno 1558.

Eius^d wrā^c sacratime mattf perpetuus et humilimus Seruitor
Anthonius pekcl,

1 5 5 8.

SEPTEMBER 23DIKÁN.

PAKSY JÁNOS LEVELE, SÜVÉHEZ ZAY FERENCZHEZ.

CXXV.

Komáromból.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Lemásolta Maklárý Ferencz 1836.

Czimzete, kivül. Magnifico dōno francȳco Zaȳ de Chemer, Consiliār, ac Supremo Capitaneo v̄ nazadistar S. Rom. Casare mast Comaromien, ac dom̄o et affini observanthimo.

Magnifice Domine et affinis, mihi honorandime, salutē et servitiō meōr comen. Immar the nagsagodnak ez Leveleth meg Irtham wala, Istwan wram oth fen Pechben wolt, az mynemw dolgay woltanak w nekȳ, kȳt the nagsagod Jol erth, azokath mynd el vegestthe. az mwstra felöl egyebeth nem Irhatok, hanem Isthwan wromoth, ala kwltek onanth fellȳöl, az mondottak nekȳ, hog myhelen penzt hozzanak, mentel hamareb leheth megh kwldȳk. Ez en dolgom felöl ezth Irhatō the nagsagodnak, hogȳ

wagyon Immaran teob harom honapyanal, hoggy emberem offen bechben wolth az keolchyek wgyan el keolth, de semmy Jo weget dolgomban nem erheteth, thovaba Chazar w felseget mongya, hog az el mwlt 3ombathon mentel el es ez may napra montak nekyy, hog meg jo, wram magcam do valer exopto Datu Comaromy 23 Septeber 1558. Joannes Pacyy.

1 5 5 8.

SZENT MIHÁLY NAPJÁN.

CXXVI. LÉVAI HADNAGYOK ÉS A' KÖSSÉG, NAGYVÁTI ISTVÁNHOZ ÉS CSIRKE ISTVÁNHOZ.

Léváról, Barsban.

Eredetije a' nemzeti múzeumban a' Kis Antal ajándékozta kéziratok között. Lemásoltatta 's összeolvasta Döbrentei Gábor 1837.

Csimzete, kívül. Az Vitezlő es Nemes Nagywaty Estwannak es Chyrke Estwannak Nekwnk zerelmes atyankfyaynak adassek.

Vitezlő vraym es zeretű atyankfyaay. Jol tuggyatok mely nagy zeghensębe vagonk hoggy meg költsęhet sem adhatank hoggy innę fel bochatank. Ty my nekwnk semmyt nem Izenetek sem iratok, ha w felseghenęl erteteke valamyy veghet, az mynemw fogyatkozasynkert fel bochattwnk w felseghehez, awaggy myben allyon az ty dolgoatok. Hoggy el menetek tizen öt drabant vala, ez may nap feyenkent elonkbe iowenek es bwlchwt wewenek, my sem tarthattyywk ennęl tovabb. Azert ty tegyetek tudomant mynd w maganak Chazarnak w felseghenek mynd hadakozo tanachanak, hoggy ha valamyy törtenyk ez varafon my ne legyonk oka, mert mynd gyalogok mynd lowagok vagyonk. Im mostan žent Antalt el rablottak es az Selmechy hwtakbolys mynd el vittęk az nepet, my nem merwnk mozdulny, mert nem tuggwk myre megyywnk, felwnk chalardsfagtwl hoggy nynch kynek hadny az vara. Towabba az Basa lewelet zellyel hordozzak az falwkon, kybe ast paranchollya, hoggy Lewatwl fogwa az eghez Garam mellyeke elest hor-

gyön az taborba dreghely ala. mý nem tuggýok zandekat, reank akare iw-
ný, awagý rabolný akar, vagý Sagot es Gyármatot cýnaltatný. Azert ezen
ighen türekeggýetek, hogý w felseghe fyketsegre ne wegye az mý könyör-
geswnket. Hanem az zaz Nemet gýalog puskast, kwlgýe ala myndýarast,
es az ötwen magýart fogattalsa w felseghe. Mert ha Lewa el vez, bý-
zoný az mý kewes wagýon Magýar orzagba, mynd Banyastwl eggýwt el
vez. de myndenzer tudomant tegýetek, hogý mý oka ne legýwnk, mert
kewesen vagýonk, es fwzetetlenek vagýonk, 'S ighen el nyomorottwnk.

Ezennýs könyörögýetek hogý w felseghe aggyon parancholatot Bars
es Hont Varmegýekre, es kýwaltkeppen az 3ent Benedeký Papok iozagaý
newezetbe legýen. Mert az Nemes vraym nem tartananak ellent benne an-
nyra mynt az papok, magan wkes Lewa arnýkaba nywgoznak. Latta
az Mwstra mesterýs mynemv rozsas az Palank, es az hely ighen nagý.
Ha penyg latnatok hogý fem Chazar w felfeghe, fem az tanach nem gon-
dolna az tý türekedestekwel, tehat kerýetek azon w felségét hogý aggyon
zabadsagot hogý mehefswnk mý magwnk es adhasswk w felseghenek eleý-
be az mý fogýatkozaswnkot. Isten tarchon meg bennetek. Lewarwl zent
Mýhalý napýan 1558. Az tý Atýatokfyay. Leway Hadnagyok es az kösseg.

1 5 5 8.

SEPTEMBER 30DIKÁN.

VEER MIKLÓS, SÁROSPATAKI FŐBÍRÓ, KASSÁHOZ.

CXXVII.

Sárospatakról.

Eredetije Kassa levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Lemásolta Krieger
János 1837. Összeolvasta gróf Dessewffy József gazgató 's tiszteleti tag, és Szidor An-
tal, kir. professzor.

Szolgalatunkat irjuk kegelmeteknek mint nekwnk bizodalmas Vrainknak
Kewanunk az Vri,3entöl kegnek minden iokath megadatni Towabba ióve

19*

mi eleonkben az kegielmetek Vároffában lakozo Papi Janos, ideze mý elónkben az mý Varofunkbā lakozo Baranȳ Illye.† Nemes embert, ký twta βerent ezt vala. Tudō ugymond azt, hogj az Peter Deak borait meg vóue Negyuē Negýuē forintō, melȳ borokra ón maga is tars lón, es min-giarth atanak egymafnak kótes leűelet. Az ketes lewelet penigh attak egymáfnak ez wegre, hogy az borokat ottā el adgyak es az aran marha-kat vegyenek ottan 's azt az marhat ký hozuā oztā arra az marharais tars legyen oztan. L†en algya es tarcza meg Tw̄ kegyelmeteket fejenkent. Datū 30 7bris Patachini, Saros Pataký feo biro Veer Miklof k̄gteknek βolga.

1 5 5 8.

OCTOBER 3DIKÁN.

CXXVIII.

TELEKESY IMRE, KASSA BIRÁJÁHOZ.

Eredetije, Kassa levéltárában 2011 számmal, a' levelezetek között. Kivette 's le-másolta Döbrentei Gábor 1835.

Czímzete, kívül. Prudenti et Honesto Viro Judici Cittiſ Caffoviensis dño et Amico nobis honorand.

Prudens et honeſſime dñe Amice nobis honorañ ſaluť et űri commend
Im egȳ Gyermeket kwthem Kegýel Kerem .k. hogy .k. Teteſſe az fogh
Hazban talallýā megh k. mýkor en oda fſel megýek de az Gyermeket Ký
ne Bochaſſak az fogh Hazbol Had ſanjarogýon merth en Nekem rokonom
had tanullýon walamýth Ra Kel f 3 en megh fyzethem the Noked Cum
His eand̄ ſir wāle optamus eſ caſtris 3 die octobris Anno dñi 1558.

Emericus Thelekeſy mpp.

1 5 5 8.

DECEMBER 2DIKÁN.

CXXIX. **ESZÉNYI CHIAPÝ EUFROSINA NÁSZRUHÁJA, ZINY ISTVÁNHOZ MENTEKOR.**
Eszényben, Szabolcs vmegye kiſvárdi járásában.

Eredetijét gróf Zichy levéltár mutatja Palotán. Lemásolta ottan Döbrentei Gáb. 1836.

Laistrom super parafernaliū Euphrosinae Chiapÿ de Ezen Conforte: do: Stephani Zinÿ.

Egi veres karmafin Atlacz Suba, hachoka modra nestel belleth. Egi venecheÿ Tafota hachoka, Arani zynnel tÿndoklõ fekete barfonnial hant, Egi zöld venecheÿ Tafota zoknia ola3 modra fekete barfonnial hant Egi veres haitot Stannet Suba, roka mallal belleth Eleÿ galera nest, Egi Zederies haitot Stannet köntös, Egi Zöld mohara zoknia fekete barfonial hant, Egi Ruhanak valo kamoka, Veres mostan költ kamoka, Egi rúhanak valo zöldel tÿndoklõ venecheÿ tafota fekete barfoni Egi tÿwretben, Feier venecheÿ Tafota mas tÿwretben Egi Aranas fõköttõ kinek Az homlok Eleÿ giõngiel Egi font Arani fonalat Ket nehezek flogoth, Egi veg ola3 waznoth, Harmadfel veg dikra hayath, Egi Giõngeõs fedel Arani zelw, Ege Sÿma Araneu fedel, Egj merõ parta kõ Aranas Es kõues, mas parta kõ Harom Arani gÿrw Egikbe veres kõ, mafekban törkes, Harom gallos giolcz Abro3 Harom gallos giolcz kezkenõ Harom Trupaÿ giolcz Abro3 Harom Trupaÿ giolcz kezkenõ Harom gallos giolcz lepedõ Harom Trupaÿ giolcz lepedõ Egi Paplan, Egi Eõreg labas rakot zekren Egi nagi lada Rakoth Egi kõffeb lada Rakoth, Egi kechen rakot ladates,

In Anno 1 . 5 . 5 . 8. In Ezen .Z. die decemb. Kivül van: Ez az derek Zaistrom Az mÿt Zinÿ Istuanneval Adtunk.

1 5 5 8.

DECEMBER 31 DIKÉN.

PELSÓCZI BEBEK GYÖRGY GÖMÖRI ÖRÖKÖS FÓISPÁN, CS. KIR. Ó FELSÉGE CXXX.
KAPITÁNYA, KASSA BIRÁJÁHOZ.

Szendrói táborából.

Eredetije, Kassa levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Lemásolta Krieger János 1837. Összeolvasta gróf Dessewffy József igazgató 's tiszteleti tag, és Szidor Antal kir. professzor.

Czímzete, kívül. Nobilŷ viro Judicŷ Ciuitatis Cassouienŷ. Domino Amicoŷ. Nobis honorā (Reddit. sunt Sexta die January An. 1559.)

Keozonetwnknek es magunknak Aianlafanak vtanna ꝑ Panazolkodek En nekem Ez mŷ Kereztwry Jobagiunk varga gergely hogy mŷwel adot volna Peczy gasparnak kegték közt lakozo Embernek öt bort hat hŷan 3aaz forintert, Az fŷzetefnek napia Ez elmúlt, zent Jakab napia wolt mely napra az mŷ Jobagiunk fel ment hozza de az mŷ Jobbagiunkat meg nem elegytette, Azert kerem keg: mŷnt baromat hogy keg: Ez mŷ Jobagiunkat elegyteffe meg. Az Peczy gasparral, bŷzony hogŷ az mŷ Jobbagiunk Ennek elötteŷ kert mŷnket hogŷ meg Engegyiwk nekŷ hogy az w adoflagaerth Kaffay Embert Tarczon, de mŷ Ez Ideig az kegték baratfaga Nezwen Semmikepen nem Engettŷk, de Immar mostan lewelet attunk nekŷ, hogy ha keg: meg nem elegytety hat mindenütt tarczon az w adoflagaert, Isten tarcza meg keg: Ez Castro nostro Zendrö In vigilia Anni 1559 Georgius Bebek de Pelfwcz Comes Perpetuus gemerieŷ ac Capitaneus S. Rom. Cefareŷ Regie mattis ꝑ

1559.

JANUARIUS 18ÖJÉN.

CXXXI.

TELEKESY IMRE, KASSÁHOZ.

Tárkányi táborból.

Eredetije Kassa levéltárában, 2144 számmal a' levelezetek között. Lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Czímzete, kívül. Honeŷŷŷimis Ac prudentibus Dominis Judiciŷ et Juraŷ Ceterisŷ Ciuiŷ Ciuiŷtis Kassa, et dominis et amicis nobis honorā.

Honeŷŷŷimi Ac Prudentes dnj et Amicj nobis Honorā Salutē et Amicit noŷr megh Ertetthem az kegh leweleth a mŷ wgh wagyon azth en

sem Thagadom merth wohatok mýnd Tharatkothokkal algýwtokkal porothokkal de ha keg. az eth zaz pwfkaſt akkor megh aggya wala mykor en kerem wala Addigh hittem volna az iſlenth hogý ellenſegthwíl megh menthunk volna reghen Thowabba Kalnaſý ferenchel: k. azth Nem wegezthe hogý az zaz Gyálogoth wgý haggýa k. oth Hanem Ha keth zaz Nemetheth Ad. k. Ith penýgh zaznal Theob Nýnthen Hallom penigh hogý akkoronýs az Theob warafoknakýs k. Gono3 peldath Adoth merth azokys Chak keg: Nezthek de en meghýs keg: wgýan azonth kewanom Az myth Pwſpek wram Sydmonth deak es Peſtý ferenth wram kewannyak hýzem penigh iſlenth hogy maſt kaſſath atthwíl Nem kellene felthenwnk Hanem ha walamý Arwlo wolna Benne In Reliquo d v. valere optamus dat ec caſtris In Tharkan poſitis, 1 die Januarij Anno 1559.

Emericus Thelekeſy †

Thowabba az porth es egýebeth kg. w felfegetwíl megh warja merth w felfeghe k. kegýelmes wra †

1 5 5 9.

MARCELLUS PÁPA NAPJA UTÁN HÉTFŐN.

KASSA ÉS ALAGHY JÁNOS KÖZÖTTI PERBEN FORRÓ 'S GARADNA IRÁNT, CXXXII.
KARÁCSONDY ÉS BOZINKAI ÜGYVÉDEK MAGYARUL FELELKEZNEK; PERÉNYI GÁBOR FÓISPÁN LATINUL HOZ ILÉLETET.

Eredetije, a' jászói convent országos levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Hasonmását vette Zsimek Nep. János, ottani levéltárnok. Összeolvasta B. Fischer Norbert subprior, conventualis, és kiadta hitelesen a' convent.

Actio et Administratio Juris facta est inter Eregium-Alaghy et prudentes Circumspectosque Cives Cassovienses-Magnifico Domino Gabriele Perény Comite Perpetuo Cottus-feria secunda post Marcelli Papae 1559.

Pro Joanne Alaghy Karachondy, pro Civibus Bozinkay:

karachondy, az ký leweleket ez élet walo zeken be adot wala esmet be kýwanyá: azoknak az derekat az az az ſentencziat az Pcator hiwaf vtan. Bozýn-

kaŷ, Ertem az Ew kewanfagat the u: meg erti kŷt kellyen oltalmaznŷ eŷhibet lŷas Pceptoŷ ad Joannē alaghŷ, karachondŷ azt mongya hogy ez erétlen ez okon hogy fine Pceŷŷu wagyon es hogy nē az Bŷro pechetŷ wagyon rayta. Deliberatū eŷt hogy wekeŷ zabadon Pcuralhat alaghŷ mellet ez okon hogy mŷkorbn wekeŷt az térwenbel fel keltettek akor ŷenkŷ nē Phibealt, de 9ŷencialtak azert libere aŷtalhat.

Bozynkaŷ Pteŷlat hogh alaghŷ erétlennek mongya az Ew felfege pa-rancholatŷat kŷ Ennen maganak 301. karachondŷ ez okon erétlen hogy az pechet nē Judex ordinariuŷe ŷe nē magyar orzagŷ hanē Cheh orzagŷ pechet maŷ az ha adiudicata wolna amŷre dirigala hat az meŷtereknek kezek lraŷfa wolna rayta ŷewkepen nageeŷpan Vrame, harmad az hog ŷem citaciobe-lŷ nē Jwt ŷem apellacioba el nem wŷttek hog ot terwen lehetet wolna benne azert az zabadŷŷag ellen wagŷon. Bozynkaŷ, azt mōgya hog erēŷ az parancholat mert 9ŷal hogy az Ew k. athŷaŷŷa tennen maga es Janoŷ Vrā kepebe Ew ŷel: az panazbolŷ byroŷol fogta es engedet nekŷ kyt az maŷyk parancholatbolŷ nŷlwabā meg ertthe k: towaba 9ŷal hogh Bŷroŷa fogta Ew felfeget Ew ŷel: orzag bŷraywal egyetembe meg lattatta es vŷtalalta hogy Jo Igaffagal vannak benne az kaŷŷayak es ez mellet paranchola minden kapitanynak es az ŷew eŷpannak Eew n: hog meg oltalmazak ez Jozagba, azert en erēŷnek mōdō az Parancholatot ŷ ha mŷ Juŷŷat Pten-dalya kerēŷŷe tewrwē ŷolŷaŷŷawal mint ŷ nē allok el az Ew ŷel: parancholatŷa mellēl mert deliberatio ezt talalta Ew n: hogy az parancholatoknak mŷndē a mŷ woltanak Bekeŷeget hagy, de az actionak az derekat mŷndē Pceŷŷuŷawal be agyak az kaŷŷayak es onnet meg teczyk kyt kellyen oltalmaz-nŷ az Jozagba Bozŷnkaŷ azt mongŷa hogy moŷt mŷ ez dologhoz nē mehe-tēk mert az orzag terwenye nē mutatya mert en velem Pceŷŷuŷŷba vagyon

annak Ideyēn sua serie ele adom. karachondy myf walywk hog pceffuf-
ba vagyon veluk mert az revocatio pcu^r az terwennek egyk termifa es
ma allot Pcatora altal az tewrwenbe azert mi in pmo revisōis teriōis azt
kywatwk hog be agya az adiudicatat es az telles Pceffu^l mellyiknek qti-
nenciaiabol meg ertywk az eleby Pcatorwknak wethket melyet az mo^lany
Pcator hywaswknak mellete meg akarwk reformaln^y azert mo^lys azon
Pceffu^l kywanywk ele adny az deliberacio zerint.

Bozynka^y ehez ninch mo^lan^zom hanē az nagfagod deliberacioara hagywk

Deliberacio azt talalta Ew n: mo^lys hogy ele agya myndē Pceffufat
ez dolognak mert Ew n: meg nē erthet^y annalkyl kyt kellēn oltalmazn^y
az Jozagba mert mynd az ket fel hyta Ew n: ez dolognak meg lataffara:

Bozynka^y deliberacio iterum ezt talalta Ew n: hog^y az novū Judici-
omāk nē adhatya massat mert azt az peres letette, cū onere q^sueto: azert
ha nē akaryak Pducaln^y az adiudicatat tehat mas deliberatiot talal Ew n:
mert Imar haromzor Intettek az be adafra azert ha be nē akarya adny
tehat az orzag terwenye zerent deliberaciot mond benne. Bozynka^y Im
ertywk hog^y mortificalta az nouū Judiciōt cū onere solito azert en semy^t
orzag terwenyenek folyassawal is nē tartozō feleln^y mert Ew n: th^y k^{el}
egyetebe fine novo Judicio egy terwenre ma^l nē tehet ez okaert nē tar-
tozō Pceffus^lomot ele adnō terwent warok benne mert terwēt tet Ew n:
benne karachondy ahol az felely hogy az novū Judiciū mortificalt, nē,
hanē chak deponaltewk cum onē q^sueto, aholy penig azt mōgya hog absq
novo Judicio eg terwenre ma^l nē tehetnēk arrol^y az mongywk hog zaba-
don felelhetwk az pcator meg hywassa mellet, amyt megys feleltewnk mely
Pcator megh hywas nekys placuit megys feleltwk mellette Eewys meg fe-
lelte Pducaltys.

Bozýnkay elezer Pcatort hýt azutan deponalta az novũ Judmot azert az mōdō hogý nē felelhet fine nouo Juđo.

Deliberatio ex unanimi consensu Dominorum Judicum in discussione cause inter Joannem Alaghy et Cives Cassovien. existen. pronunciata Quod Magnif. d. Gabriel Perény cum praedictis Dominis Nobilibus in praedicta causa Judicib. talem invenit modum, ita deliberavit et conclusit, ut usque ad informationem a Regia Matte expectanda et accipienda do: Rebeles milites Suae Majestatis regiae ex possessionibus Forro, et Garadna educat, et dicte Possessiones fiant sub sequestro apud manus communes Domini Vice Comititis per quē usus percipiant et integre reserventur ei partium reddende cui vel Regia Majestas vel finalis decisio adjudicabit, praesertim autem ista deliberatio ideo taliter pronunciata est, quod quoniam secundum totam seriem, et cause illius processum, Sententia pronunciari nōn potuit, propter avertenda mala ne plus subsequatur periculi arma sunt educenda, utraq pars super tali deliberatione exstitit contenta. Quoniam utraque pars vocasset Dominum Perény ad cognitionem istius causae unanimiter ita conclusum est. Quod super tali deliberatione omnes Domini nobiles Judices recordarentur per optime, et ita fateri parati sunt semper coram sua Matte et ceteris omnibus.

1 5 5 9.

JANUARIUS 26DIKÁN.

CXXXIII.

TELEKESY IMRE FÓKAPITÁNY, KASSÁHOZ.

Kisvárdához közel Ajak melletti kir. táborból, Szabolcs vmegyében.

Eredetije Kassa levéltárában, 2146. szám alatt, a' levelezetek között. Lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Címzete, kivül. Pruden Ac Circumspecti Domis Judici Juratifi Ciuitat. et totae Vniuersituti Civiū Civilis Cassouiens. Domi Amic. honorat.

Pruden ac Circumspecti Domi Amici nobis honorañ Poſt Salū et noſtre amititie Commen Thoaba ezth Irhathom thý knek, hogý en az Iſtennek zenth akarattýabol Az kýral ew felfege hadawal az Thyzara althal Jótthem, es kýswardath az ellenfegthöl megh zabadytottā. Deh mykeppen en az ellenfegnek eleffeth elözer el fogthā wala Azonkeppen Moſthan Az ellensegh ýs el fogtha az mý eleffönketh wgý Annyra hogý foha az eles az ew felfege hadanak Illýen ýwkw nē wolth, Az mennýew Moſthan wagyon. Azerth kýral ew felfege kepeben paranchýolok en thý kñek hogý ha feýetheketh

Jozagothokat zerethýthek es Bekeffeges megh Maradaſlokat kewannýathok, Thehat Ezennel Ezennel az Wronk ew felfege hadanak eleſh, kenýereth, hwſh, abrakoth, Serth es mynden fele eleſſegeth pýnzre Tharkanyba kylgyétheK ha ezth Mywelytek ebból megh yſmerem hogý ew felfege hýweý watthok ha pedyglē Ezt nē Mywelytek, Wronknak ew felfegenek Bo33w allo haragyáth reýathok waryathok. Deh Meegh ýs ew felfege Newewel en azth paranchýolō, hogý egyebet Benne ne thegyétheK, Datū In Caſtris Regýs prope arcē kyswarda Ad Aýak poſit 26^{die} Januar 1559.

Emericus Thelekeffy Capitanus Sup̄mus.

1 5 5 9.

XX. MÁTYÁS NAP UTÁN SZOMBATON.

BÁRDY ILONA, KARANCZY GÁBOR MEGHAGYOTT FELESEGE LEVELÉT CXXXIV.
ADJA DERÉKMENEDÉKÜL.

Erszényben, Szabolcs vmegye Kisvárdi járásában.

Eredetijét gróf Zichyék levéltára mutatja Palotán. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

En Bardý Ilona A3oni, matheýcznay Az nehay karanchý Gabrielnek meghagiot felesége Adom Emlekezeteré es Tudafara mindeneknek kiknek Tudný Illik, hogi en Adom ez en leuelemet derek menedek w̄l Chiapý ferencz Vramnak, hogy Az minemw̄ marham es holualom Ennekem Ew̄ nala wolt Ennekem mindeneket meg küldöt kallaý farkafne A3oniomtól es gióke boldifar Vramtól mindē fogiatkozás es kar nalk w̄l, Azert Jpuendobenes ſenki ew̄tet ezért ne keresheſſe, ſe kereſſe, mert Az mint felewl̄ es Irtā Ennekem minden holualomat marhamat Epen meg Atta mindē fogiatkozás nalk w̄l kallaý farkafne A3oniom Altal, es gióke boldifar Vram Altal, Azert meghis ez feliw̄l meg Irt Chiapy ferencz Vramnak, ez leuelet derek menedekw̄l Adom, meli menedek leuelet Erp̄ſetettō es Epetet-

tē meg pechetemel. Ez leuel kōlt ezenben 3ent Matias nap vtan valo.
3ombaton Ezer Ept 3az Eptūen kelencz E3tendoben.

1 5 5 9.

HUSVÉT UTÁN SZERDÁN.

CXXXV. FAGYEL PÉTER, MÓRÉ GÁSPÁR, SZÓLÓSY MÁRTON KIRÁLYI BÍZTOSOK
BIZONYÍTVÁNYA, HOGY UGRAY JÁNOS NEM HITLEN A' FELSÉGHEZ.

Gyulán, Békésben.

Eredetije gróf Zichyék levéltárában. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Mÿ fagyel Peter More gaspar es 3ewleofÿ Marthon keralÿ ew felsege ko-
mÿfarÿwfÿ megh ertettwk ez Nemes Wgray Janos keoncorgeset kÿbe mÿ-
nekwnk keonoreogh hogh mÿwel az ew Jo3agat hÿtlen newen el
kerthe wolna Berzencheny Iftwan, mÿwel wgray Janos az mas Parthon
waradon warkwtz Thamas 3olgaÿa wolna, Mÿ megh Ertettwk ÿambor Ne-
mes 3emelyek atal, kÿk gÿwlan Az ew felsege warofaba lakoznak, hogÿ
thwgÿak hogh wgray reghthewl fogwa horwat ferencz 3olgaÿa wolna Ith
gÿwlan, annak okaerth meltatlan kerte el az wgray Janos Jo3agath ber-
zentzenÿ ÿftwan, merth nem az mas Parton lakoth hanem ÿth az ew fel-
sege warofaba gÿwlan, az ew felsege kapÿtannÿaual horwath ferenczuel
kÿth meg bÿzonÿtoth, annak-okaerth atwk mÿ az mÿ pechetes lewelwn-
keth bÿzonfagwl az az Nemes wgray ÿanos melleth ez lewel keoth Gÿw-
lan hwfwet wthan walo feredan Anno dñi 1 5 5 9.

1 5 5 9.

APRILIS 2DIKÁN.

CXXXVI. SZELESTEY BERNÁLTNÉ RUZSINT ASSZONY ÉS SZALAY BENEDEKNÉ
ADVIGA ASSZONY 'S HOZZÁTARTOZÓIK MENEDÉKE.

Szelestén, Vas vmegye szombathelyi járásában.

Eredetije Urai Ujfaluban Vas vmegyében Alsó Szelestei Szelestei Sándor táblabíró-nál a' Szelestei nemzetség levéltárában. Találta Döbrentei Gábor 1837, 's vivén magával Bécsbe, lemásolta ottan Jászay Pál 1837.

Anno domini 1559 2 die Mensis aprilis In Zelefthe.

Az Megy Irth Napon thwdny Illik aprilis honak Masodyk Napyan, Egy feljeol Zelefthej Bernalthne azzonjom melleth az Ew keg: fyaýwal Egiethembe ferencz es georgh wramal Masfleleol adwyga azzonjom Es zalaý Benedek wram fleleol, Azzonjommal adwyga azzonnal Felesegewel Egethembe germekýnek Bodýfarnak Es gaspárnak therheth felj wewen, Es Kathalin azzonnyak az Ew keg: germekeinek kezekbe adassawal, az wraým altal thettenek Illen wegezesth, thwdnyá Illyk Nemaý mathe wram altal, chaký Istwan wram altal, Es Kamoný Ferencz wram altal, zambo Istwan wram altal wesprým warmege Vice ispannya altal, Es Hernath Istwan wram altal, geredeý Es chako Matthýas wram altal, kezeth Be adwan adwyga azzonjom, es Rwfýnth azzoniom ferencz wram Es georgh wram zeleftheyk Mind az ketth felj kezeth Be adwan thettenek Illien wegezesth hogý az Jewendew kýs azzon harmadnapyan az Minemw sommaba 3az forintba El wegezthek azt akkor thellieffegel Megh fýzethýk waswarath Mind Egy felj Mind Mas felj Egy Masnak menedeketh adnak minden akar melj Newel Neweztheffek peor pattwar le zallýon Es semmýwe legen Az Melj felj penyglen Ezt megý Nem allanaýa az keresethen Maragion.

(P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)

Stephanus Hernath	Ego Frañ Kamoný	Stephanus Zambo	Mathias Czako
manu pp ^a	Manu propria	manu pp ^{ria}	manu ppria

Martin, Irät,
de thaap. m. p.

1 5 5 9.

APRILIS 22DIKÉN.

CXXXVII. **HUSZAIN SZOLNOKI BÉG KÖRLEVELE. ASSIGNATIÓJA FORSPONTRA.**
Szolnokban.

Eredetije gróf Zichyék levéltárában. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Török pecsét helye.

En kj vagok hußain bek ßolnokj ezt adom tudaflokra hog chapj krißof-
nak egy rabjat tartottak volth Itt ßolnakban melj melj raboth Ime fel ßa-
baditottam, es ez en lewelem Mutato be Jaro Polgaroktol ifmeg vißa kül-
tem Azerth hagom es Parancholom hog mind falun . . . . . affon az hol
ßwksfeg tartja az rab ala kochit aggatok es az melj faluban akar varafon
Megßallanak az be Jaro býrak melle erzeketh aggatok hogy az raboth eriz-
zek merth ha el ßalaßtjatok ez raboth tehath az fakchath raytatok we-
ßjk meg ßolnakbol 22 apr: 1 5 5 9. Jegyz. A' pontozott hely, szakadt.

1 5 5 9.

MAJUS 13DIKÉN.

CXXXVIII. **CSOLTAY PÁL REGÉCZI TISZTTARTÓ, A' GARADNAI BIRÓHOZ.**
Regécz várából, Abauj' gönczi járásában.

Eredetije Kassa levéltárában. Lemásoltatta Krieger Jánossal Döbrentei Gábor 1835.

Paulus Choltaÿ Pronisor .†. Judici in Garadna Salutem et omne bonum.
Hagÿom en te neked býro hogy ot myñdiaraß ßantas hatwan kewbewlre
walo Wgarath, egyebet ebbe femmÿ keppen ne mywellÿ. Vale. Datum ec
arce Regecz. 13. Maÿ Anno domini. 1559.

1 5 5 9.

MAJUS 13DIKÉN.

CXXXIX. **CSOLTAY PÁL REGÉCZI TISZTTARTÓ A' FORRAI BIRÓHOZ.**
Regécz várából.

Eredetije Kassa levéltárában. Lemásoltatta Krieger Jánossal Döbrentei Gábor 1835.

Paulus Choltaÿ Pronifor ꝥ Judici in Forro. Salutē et ōne bonū. Hagyom en te neked býro hog' ot myndýra, ꝥ ſantas hatwan kewbewlre walo Wgarat, Wram ſamara, egyebet ebbe ſemmy keppen ne mywellý. Vale. Datum ec arce Regetz 13. Maÿ Ann̄ domini. 1559.

1559.

MAJUS 16DIKÁN.

CSOLTAY PÁL REGÉCZI TISZTTARTÓ, A' FORRAI BIRÓHOZ.

CXL.

Vilmányból, Abaú' gönczi járásában.

Eredetije Kassa levéltárában az egyvelgesek között. Lemásoltatta Krieger Jánossal Döbrentei Gábor 1835.

Paulus Chýoltaÿ ꝥ Judici de forro, Salutem, hagyom en te neked hogý Ez lewel latwan ezennel hozzam ýeðý Ide Wýlmanban, Bezedem wagýon weled, Towabba had megh keöſſegnek hogý Ezennel az wgarlath el kezgyek, es ſanchýonak hatwan keöbeölnek walo feöldeth, Ebben Egyebeth ne tegý, Ez lewel keölth Wýlmanban, 16 Maÿ Anno 1559.

1559.

JULIUS 12DIKÉN.

HEVESI BORNEMISSZA GYULAI VÁRNAGY ÉS KAPITÁNY, KASSÁHOZ.

CXLI.

Gyula várából, Békésben.

Eredetije Kassa levéltárában 2150 szám alatt, a' levelezetek között. Lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Czímezete, kivül. Prudentibus ac Circumspectis dominis Mgro Ciuium Judici et Juratis ciuibus Ciuitatis Cassouiens ac dominis et amicis obsuah^{mi}.

Prudentes et Circumspecti domini et obffuañ^{mi} Salutem et feruitý mei commenñ. kerem kegýelmeteket myñth wrwnknak ew felfegenek kwlchos warafaban lakozo hýweýth, ertem ꝥudom azt nýlwan, hogý oth az kegýelmetek warafa bewes tharazk es ſakalos Golýobýfal, ky nekwł en ýgen ſýkes wagýok merth ez wý Bafa ew mel fewes hozzam akarattýa my le-

gyen fenkÿ nem twgÿa, kÿth en ew felsegenekÿs hÿrre attham, es ew felsege aÿanlottha, magat hogÿ az warath affele Golÿobÿfokal hamar walo napon meglatogattija, de mÿg azt el hozzak hogÿ kÿldene kegÿelmetek ez formakhoz kepeſh kÿth en keg. kÿltem, hwz wagÿ hwzonharom ez reth en fogadok Ismeg ezen lewelem zereben hogÿ wagÿ azt akÿt ew felsege kÿld awagÿ az arrat akarÿa keg: kez wagÿok meg adnō Erre wgÿan Igen kerē keg: annalkwl ne hagÿon keg: Iſen tharchÿa meg keg: datum ex Arce Gÿwla. 12. Julÿ Anno 1559.

Benedictus Bornemÿzza de hewes
p̄fectus et Capitaneus Gÿwleñ.

1 5 5 9.

AUGUSTUS 30DIKÁN.

CXLII.

EGER VÁROSA BIRÁJA 'S ESKÜTT POLGÁRAI, KASSÁHOZ.

Egerből.

Eredetije Kassa levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Lemásolta Krieger János 1837. Összeolvasta gróf Dessewffy József és Szidor Antal.

Címzete, kivül. Egregiis et prudentibus viris dom̄is Judici et Juratis Ceterisq̄ Ciuibus ciuitatis Cassouienſis dom̄is nobis ſemper honorand̄ pr.

Egregiis dom̄is nobis honorand̄, Salutem ac ſeruiciorūq. noſtrorū commendationē, ez mÿ Atÿank ſſÿanak gergel koowachnak az mÿnemw tórwenÿe waġon es lezen tÿ keg: ellen, az hw tanoÿnak walaffokot hÿt zerent be wotuk es keg^{nek} Irwa az mÿ warofonknak ello peechetÿ allat kwltwk kÿbül tÿ keg: mÿnden Igaffagat meg erthetÿ. Towaba tÿ keg^{et} kerÿwk mÿnd bÿzot wraÿnkat, hogy ha lehetſeges az hw torwenÿet foka az wag hoozw ödöre ne halazak, de mÿnd az altal az mÿnt az mÿ torwennek folaf fa mutatÿa wg legyen, es Igaffagaban ez mÿ Atyankſſÿanak keg: legen oltalma kÿrt mÿ tÿ keg: kezek leſwnk mÿndenkör ſolgalnunk, wr iſten

tarcha meg tÿ keg: mÿnden Jowal. Datum Agrie die 30 Augſti Anno domini 1559. Judeꝝ et Jurati Ceteriq̃ Ciuittis Agriens̃. —

1559.

SZ. MÁRTON NAP ELŐTT VALÓ KEDDEN.

KÖVETJELENTÉS.

VENDEGHÿ BENEDEK ÉS BOZINKAY MÁTÉ KASSA KÜLDÖTTET, TUDÓSÍT- CXLIH.
JÁK VÁROSUKAT.

Pozsonból.

Eredetije Kassa levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Lemásolta Krieger János 1837. Összeolvasta gróf Dessewffy József, igazgató 's tiszteleti tag, és Szi-dor Antal akad. professzor.

Csimzete, kívül. Tíztelendeo wrainnak cassay bironak es eskutteknek adaffek ez level.

Kofoneteonk es 3olgalattonk aialaffa wtan, minket az wristen beghefegvel hozot ide, keket is kÿvannwk egeffegben lennÿ istennek engedelmebol, tÿ kenek, azt irhattwk, hogÿ az torwenÿ igen folgaltatyk, es az wraim igen fentteciafak egÿ maſt per non venienciaba kÿk reia nem érkeztek ieroni tÿ keket meg edÿg ſenkÿ nem ſoleÿttatta, mÿſ tÿ ketek kepeben ma ſoleÿt-tattonk az pereffeket, de az hiwattalokat amÿnt eſmeriwk kelene ha iob modon volna nemelyk kÿwaltkepen az varmegie eſpānia es ſolgabirak es eſkwttÿ ellen, mert ſe azok newe ſe az tÿ ketek newe nem neweztte-tik meg az hiwattalban, pale, petere, mint annak kelene lennÿ, eehez kepeſt mondgiwk, hogÿ az twrocÿ varmegÿe eſpanya is biray ellen vagÿon moſtan it illien per, es azt ÿs ſemÿnek erttiwk lennÿ, azert ha tÿ, ketek mely attiatok fiat ſel kwldÿtek adgiattok valamÿ informaciot errol tÿ mint eltetek ezelot es az hivattalba igy vagion irva pro prwdenttÿbuſ et circumſpectis iudice ivratÿaq̃ ciwibus civittÿ caſſovienſ, contra egregios et nobi-les vicecomitē et iudlium comittus abawÿwarieñ, chac igÿ vagion meg ir-

wa kÿrol immar az mefterekis zollottok nekonis rola, hogÿ nichen meg kereffelve fe az actorok fe az in caufam attractuffok, moftan tÿ kenek, többet nem irhattonk, mert az torven meg ma kezdettek el folgalttatnÿ, ez ideÿg chac zoleÿttottak, iften tarcha io egefflegben tÿ keket, mind feienkent, ez lewel keolt Pofonba fent Marton napelot valo keden 1559 Vendegÿ benedek es bozinkay Mate.

1 5 6 0.

SZENT MARGIT ASSZON NAP ELŐTT HÉTFŐN.

CXLIV. VINNAI BIRÓ ÉS ESKÜTTEK BIZONYÍTVÁNYA, ÁRVÁK ÖRÖKÉRŐL.
Vinnán, Ung szobranci járásában.

Eredetije Kassa levéltárában, ebben: Protocollum, Mandata Regum et Missiles privatorum in paribus 1559—1560. Találta Döbrentei Gábor 1835 's lemásoltatta Krieger Jánossal.

Post reditū Vienna die prima Augusti Anno 1560 En kÿ wagÿok Vÿnnaÿ Bÿro Zachÿs Georg, Mÿnd az eÿ eskwtÿwÿel egetemben tudnÿ Illÿk Kozma Matÿas Luchash dÿak Jamida Pal, Gerda Luchach, demum Andras Zombat Peter Wanrÿk Adam Matok Tamas Mÿko Istwan Waife Andras Fodor Georg ofwalt Antalÿ, Mÿnd ezekely egetemben ezek Mÿnd eskwttek-Mÿ Adgÿwk Mÿndeneknek Tuttara az kÿnek Illÿk hogÿ wolt ez három arwanakÿ az oro3kaÿ hegÿen ketto az zole Simon Wargane Sophÿanak es az Masÿk Nenne Erzen Jarto Mÿhalne Ilonai az harmadÿk Borbala Erzen Jartone es annalkul wagÿon It ket attÿafiw. Azert ezek az attÿafÿak ke-resttek az eorökeot oro3kan kÿ Nekÿk eostul marat attÿaktul es anoktul azert ot oro3kan lattak az polgarok teorwent es ezeknek az arwaknak hattak wolt hÿteot az zölöert oro3kan tÿzenharmad magawalÿ hogÿ meg eskugÿënekÿ, azert az felölÿ meg mondot arwak es attÿafÿak ezt az teorwent Nem Igazlottak ot oro3kan es wettek Ide elönkben Wÿnnara mert

Ide Jw az teorwen azert azt mÿ Wÿonnan meg lattuk es hat tano walotta ezt hogÿ fenkÿe nem az eörök hanem az arwake azert az kÿ elte hatalmafolÿ elte az eöröket es hatalmaful tartotta azÿrt mÿ ezt az teörwent meg lattuk lelünk zerint es az arwaknak Itelluk az zölöt azert ez az törwen mÿ raytunk meg nem alÿ hanem mÿ tulünk mÿgen elfo ferfuzo hogÿ akÿ nem igazollÿa hogÿ fogÿanak egÿ felÿs Mafÿkÿs Nemes Wraÿmot es laffak meg az plebanos hazanal ÿtt Wÿnnan azert az mas fel ezt nem igazlotta wolt hanem wette wolt nemes Wraÿmra azert az arwak arrayÿs re Juttek es aztÿs wartak de Rea nem Jÿwt az mas fel es nekünk Tudomant töttek azer az eörök owekÿ fenkÿ ezt ebolÿ kÿ nem wehetÿ hanem ha kÿ hatalmafulÿ. Ez Lewel kelt Wÿnnan 3ent Margyt Aÿon Napÿ eleot walo hetfen Anno dñi 1 5 6 0.

1 5 6 0.

1. SEPTEMBER 8DIKÁN,
2. DECEMBER 27DIKÉN.

MEZEO FERENCZ VALLJA MAGÁT ADÓSSÁ LEWIN MARBNAK BÉCSBEN CXLV.
LAKOZÓNAK.

Bécsben.

Eredetije a' posoni káptalan országos levéltárában. Lemásolta Kaszay József káptalani jegyző. Összeolvasta Gyurikovics György levelező tag, 1835.

1.

En Mezeo Ferencz barathj wallom magamat adoffa Ez Tÿztelendo vramnakh Lewin Marbnak beczben lakozonak Tÿzen magiar somawal, killencz ezert tÿzen hatt frÿntall, mely 9016 3. — fogadok en Neky meg fizetnÿ p: 10 3. Nemett penzell Ez Jewendéó 3ent mihall Napnak wtthanna Egj hette minden ok wettetlen Es halladekh Es per patwar nelkwł, kinek bÿzonsagara Es Ereffegere adom as En Petczetes lewele-mett. adathot beczben adj 8. Septembr. Año 1560.

2.

En Meze Ferencz barathj wallom magamath adofsa ez tÿztelendo Wramnak Lewin marbnak beczben lakozonak Tÿztan 3az fõrintal mellj 100 f. — 3. fogadok Nekj meg fizetnÿ Nemett pinzel p. 10 3. Ez Jewendõ böÿtt kezepre, Mÿnden ok wetetlen Es halladek nekÿll, Es per patwar nekÿll, kinek bÿzonsagara Es Erõfsegere adom az en petczyetes lewele-mett, adathothh beczbe adÿ 27. December Anno 1560.

1 5 6 0.

32. KERESZT FELMAGASZTÁSA UTÁN KEDDEN.

CXLVI. MARINIT CLARA NÉHAI GESZTÿ LÁSZLÓNÉ, BÁRÓ ZAY FERENCZHEZ.

Hajnácskõn v. Ajnácakõn Gümör vmegye serkei járásában.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Lemásolta Maklárj Ferencz 1837.

Címzete, kivül. Egregio Domino Francisco Zaÿ, Domino ac Fratri mihi honorando, atque consideratissimo dentur. P.H.

Egregie domine ac frater mihi honorande. Salutē, ac servitÿ mei ppetuam commendatiõm. The keġdet akaram ere emlekeztetnem, hogÿ ez el mwlt napokbanÿs Irtam vala keġnek, és Draskowÿch wramnak az en nÿomorwsagÿmrol, az mÿnt vagÿok Gede waraból Janos Gÿak mÿa, mÿnd Jobagióstol. The keġdet kerem, mÿnt attÿamfÿat, nehez newen ne wegÿe keġmed, hogÿ ennÿper wntatom keġdet Lewelem által, mert nam egÿ attÿamfÿa sem leon, kÿ valamÿ nÿomorwsagomba mellettem tamad Igaf-fagomba, nÿcnch mÿt tennem, hanem te keġnek kel konÿorghenem. mert 3amtalan nÿomorwfagba wagÿok, mÿnd Jobbagÿoftol, kÿket egÿnehan3or megh jelentettem te keġnek egÿnehan3or, es ennek eleotte walo lewelem-beÿs, mÿnt dwlattÿa peteo mÿnden ty3tartoywal Jobagÿmot. Im egÿ hol-napÿa nÿnchÿen, hogÿ az Chÿordat Janos Dÿak el haÿtata az Aÿnathkÿÿ

feoldrol, ßolgammak okkret lewagata, hogÿ Draskwÿt wrammak kónÿor-gottem levelembe, irt Janos dÿaknak feleolem, emberem eoleot igen aÿan-lotta magath, hogÿ mÿndenbol gondomot akaryä wyßelnÿ. The keġdet ke-rem, az Istenert ne hagÿ, leegÿ oltalmam, ßollÿon Draskwÿt györgÿ wram-nakÿs. mert mÿnd el pwßtÿtÿä Jobagÿmot. mostÿs azt mongÿä, hogÿ ín-kab akaryä hogÿ pußta legÿen — wgÿan Pußtawa akaryä tennÿ, hogÿ nem mÿnt nekÿ ne ßolgalnanak, chyak egÿ hÿwatalara bee ne meheffenek, vagÿ Teorok mÿyat, wagÿ egÿeb fÿzetesek mÿyat, azonnal dwlattÿä, — mostÿs mentenek el Jobagÿm, mÿatta, kÿknel jobak nem woltanak az hÿtwan falwba, — ha te keġmed mellettem nem tamad, nÿnch kÿhez bÿznam, — ha keġÿk peteo Lewelet ir — semmÿ. mert ennek eleotte supplikaltatott wala Sarközÿ mihal kÿrlnak, az Weom Joßaga feleol, az enÿm feleol is, peteo hitire fogatta, hogÿ nem bantatÿä, lewelet irt Janos dÿaknak, kep-wt alas kepen, mas feleol megh megh irta, hogÿ bÿria wgÿ, mÿnt az teobit. Quod sup est q^m felicißÿum valër opto eumd^r. datum ex Aÿnashkw, feria tertia poßt exaltationis sanctae Crucis anno 1560.

Marinit Clara, nehaÿ Geßtÿ Lápłoné. —

1 5 6 0.

OCTOBER 3DIKÁN.

HOMONNAI DRUGETH FERENCZ FÓISPÁN ÉS DRUGETH GÁSPÁR, LOSONCZI CXLVII.
BÁNFFY ANNÁHOZ, NAGYMIHÁLYI PONGRÁTZ JÁNOSNÉHOZ.

Gerényből, Ungban.

Eredetije gróf Sztáray leveltárban. Kijegyzette Pöbrentei Gábor 1835. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Szider Antal praemonstrati rendbeli kir. professzor és Ertly János hites ügyvéd 1836.

Czímszete, kivül. Generose dñe Anne Banffÿ losonczi Consorti Egregÿ Joānis Pongratz de Nagj Mÿhály etc.

Meg Ertették Jo Azzonjóm Az kegelmed lewelebél mýwel hogý Nagý Mýhalý Gabriel Igen read zokoth kar thetelbél, es egýeb bozzw Allafbol kýth bizoný Igen banónk, rea es gondolunk meg latthýia Azt, de Jol meg lafa keg^d ha meg warýok mý az dologra Vradat Nagjmýhalý Janost Awagý me warýok. Mert Igýeld vrad Nagy Mýhalý Janos therwenýel Akarýa rea kerefny Nagý Mýhalý Gabrielt ez dolgokra, talam Ew thëbbeth nýerne benne, hogý nem mýnt Igý venneýék meg Raytha. Azert kegyelmed Irja nekénk ha rea varýok vradat Nagý Mýhalý Janost, Awagý ne warýok Agýad thwttonkra mýnekünk Isten tharchýon meg Jó Azzonjóm Ex Peren 3 die octobr 1560.

Francis drwgeth de homōna † Comes

Et Caspar similr druget de homōna †

1 5 6 0.

SZ. FERENCZ NAPJÁN.

CXLVIII. PRINYI FERENCZ LEKÖTI VÁROSÁT SZIKSZÓT FELESEGÉNEK NAGYS. BEBEK KATALINÁNAK.

Kassán.

Eredetije a' jászói convent országos levéltárában F. jegyzőkönyvnek 23d. lapján. Kikeresetten elejébe adta Döbrentei Gábornak Fedák Pál főjegyző. Lemásolta Zaimék. Összeolvasta B. Fischer. Kiadta hitelesen a' prépost és convent.

En Priny Ferencz & Vallom ez en lewelemnekh althala ezth hogý mýkor az wr istennek oftora ez el multh Ideokbe en raytam Effeth wolna ký myat feleségem̄el gyermekým̄el egyetemben fogfagba estem wala vgyan akoron az en feleségem mýnden marhayath thwdny illik Araný mýweth e zewlth mýweth draga kewveyth rwhayth es egyeb feele marhayath en mellettem elwezthetthe wala melly nyomorwfagoth es karth artatlanul es býnthelen zenwedeth en melletthem, annak okaýrth hogý en azen zerelmes

tarfomnak az eo nag Nyomorwflaga es kaar zenýwedefeerth kyth en mel-
 lettem artathlanwl zenwedeth halaadatlan nem akartham lennem es hogý
 halalom vtañýs nem akarom hogý ezekerth karban maragýon mýndenef-
 theol fogwa ennek okajerth ez en lewelemnek zerýbe wallom es kewthem
 az en felefegeomnek ýkzoth az en warofomath ký wacyon wywarmegye-
 ben Negy ezer forýatba Illýen moddal hogy ha ennekem theortýnnek hol-
 tom zalogba legē nala az waras az felewl meg Irth Swmaba hog sem az
 en fýaým sem penýgh az en Attyam fýaý addýgh ez warafth eothewle
 el ne weheffekh se hozza ne Nywlhaffanakh mýgh nem ez Negý ezer fo-
 rýntoth az en felefegeomnek meg Aggyak Ammýkor penigh meg Aggak
 ez Sumath tehat az en felefegeomýs tartozzek mýnd okh wetethlen mýn-
 garafth az en fýaýmnaakh ez warafth megh eregthený Ennek býzonfagara
 attham az en lewelemeth mellyeth en kezemmel Irtham es pechetemmel
 meg Ereoffýtetem ez lewel keoth kassan ýenth ferenz Napýan Anno Dñi
 1 5 6 0. — Idem qui Supra manupia.

1 5 6 0.

FŐISPÁNI ITÉLET

A' KASSAIK ÉS CZÉCZEY ÖRÖKÖS KÖZÖTT FOLYT ÜGYBEN.

CXLIX.

Eredetije töredékesen a' jászói országos levéltárban, a' 16. csomó 7d. száma alatt. Végére van írva egy különben latinul feltett vallatásnak, mellyet több kassai polgár és birtokos, kiknek neve mind magyar, eléadott. Az egész vallatás küldetett osztán befejezése szerint: una cum ipsis literis adiudicator. in margine superiori capite sigilli nostri consignatis et in specie remissis, Spect. Magcen Vrae duximus rescribere Datum octavo die diei exequutionis praenotatae Anno Domini 1560. Ezen Spect. Magcus neve nincs felírva, de kellett lenni a' főispánnak, mint felebb 1559b. Találta Jászon Döbren-
 tei Gábor 1835. Lemásolta Zaimék Nep. János. Összeolvasta B. Fischer Norbert 's ki-
 adta hitelesen a' convent.

Hogh ha az kassáý wraým hethed ýwen az megh mwthathot gywmelch
 kertheth es wethefth czeczey petherthol ythhon nē lethyben az az mýkor

ország gywlefsben wolth el foglalthak mel kertheth erek aron weth wolna es az kassay hazhoz byrth wolna Leo: czece annakvthana azon terwÿn ygaffagal czece pether wgh mÿnth heres es azth a kertheth engethÿk wolna az Cassayk feledÿ leftharnak. Awagh hogh semmÿ kertheth nē foglalthak wolna, merth czeceÿ Lenarthnak semmÿ nemew kerthe az kassay hatharon nēm wolth azÿrth az czeceÿ Wram kerefethÿ Cassayk ellen melthatlan wolna.

1 5 6 0.

CL. PETNEHÁZI EMBEREK ÁLTAL ELKÖVETETT HATALMASKODÁS' LEIRÁSA.

Pethneháza, Szabolcs' dadai járásában.

Eredetijét Szabolcs vmegye levéltára mutatja, 2d. csomó, 5d. szám alatt, 1560. Lemásolta Jászay Pál levelező tag, 1837b. Februarius 6. Nagykállóban.

1560. 33ekel anntalnak kapitanfagaba panazlotak volt hogi gulahazan egi ember meg vetkezet volna es meg nem buntetik volna 3ekel antal az byrakot be hÿuatuan nekiek erofen parancholuala hogha fejeketre es Jogagatra hog el menenek es meg kereffik azt az gulahazi embert az kÿre o neki panazlotak azert ezek ez gulahaziak egebet nem mertek tennÿ hogi fejekre paranchol hanem kelnek fel egi keuefen az kÿ othon volt benek hog meg kerefnek azt az embert menek volt az karaczi falu vÿgről el Izik volt ott harom petnÿhazi legin az korchoman, ferenc vram Jobagi, Jo halal iftuan dignos Balaf kokoroskÿ lazlo, ott mondanak vala ember hog amigen valamÿ dardaf emberek menek petnÿhaza fele, az karaçi vton, ezek az zemelek mÿnJaraft fel keluin ott az korchoma hazra ez az Johalal iftuan dÿznőf balaf kokoroskÿ lazlo, mondanak Irtek vtana az beste lelkeknek mert Jol tudom hogi kuruat kerefnek ot mÿnJaraft zuroket az karyokra tekergetik es zabliaokat kÿ vontak, vtanok futottanak az a Jo-

halal iftuan Ilen 3oual Irtek el chak en magam mind meg ölom az kurua kereső beſte lelket, mýkor el ýrtik volna az gulahaziakat az karaſi vton hog menek vol petnýhaza fele ot mýndJarat raiok tamatanak hatalmaſul meg rýattiak azt aký vtot megen vol, Ilen 3oual haltok kurua kereső beſte leket őt ahoz hoza hagigalnak az mýnd Jarat az tobý kozi-be futot meg monga hog harom legin chak nem meg olte azon kozbe az tobýtis mynd el Irý azoknakis mond mýn Jarat houa mentek kurua kereső eſſe lelket, ezek ez gulahazayák mondanak, neký kerunk Jo attýam fia hog mený dolgodra mýketis bochat bekeuel mert nem kuruat kerefunk Ihon az hatalmaſ pechetý hatalmaſ dolgaba Jaronk nem az kerefuk, ezel femit nem gondolual az a Johalal iftuan, az keteitul el valuan mýnd Jarat vagný kezdý őkot kýt Ide kýt toua kergetet az gabona közbe benek kit vert kit vagot kitul dardat volt el, hogi latok vgi mond hogi femý kepen nem mekedhetunk meg túle býzon vgmend hogi fokat kirtuk hog el menen miketis bikiuet bochatſon de ſoha ſemi kýpen el nem mehetink tule reýank tamada hatalmaſul rut zýtkokal zidot vot vagot benuket vagot, hanem akarok hog mý meg fogiuk magunk oltalma de nem foghatok meg hanem el zalaztok az erdobe futata ýmeg az erdobol meg reýank futa ott hat nag fok hegef hagitto fakat vagdalt meg ifmeg reýan tamada hatalmaſul ott hagigalný kezde az fakal egi zekerceuel eget le vte benuk, femý kepen el nem mehetink tule hanem meg keletik fognuk magunk oltalmaba mýuel hog karaſi foldon vola az dolog be vóuok karaſba meg tartatok az býroual vg mýnt hatalmaſt az ký mýket el nem bochatot az mý Igaz vtunkon, ott az hatalmaſnak zekel antalnak löt hiriuel valamýkipen hog ez dolog egi löl volna az legin az Johalal iftuat az kit mý meg tartatúnk volt az karaſi biroual výtete be mert mý karaſbais ramen-

tūk volna az toruinire valamit az toruin hozot volna aba Jartunk el, azirt mý nekuk meg vzene zekel antal hog ramenuk az tóruinire vardaba mý reýa mentūk mý nekunk tóruint nem tót hanem el bochatat Ibrani fere-
renenek, vramnak, mý akoris el voltuk volna az toruin de mý erouel
nem vehetuk az hatalmaftul azirt az mongiuk hog o tamadot hatalmaful
mý reank kit meg býzonýtūk kegelmetek elót hog az mý feleletunk Igaz
lizen.

1 5 6 1.

SARLÓS BOLDOG ASSZONY NAP UTÁN LEGKÖZELEBBI PÉNTEKEN.

BÜKY MIHÁLY INGÓINAK ÖSSZEIRÁSA.

CLI.

Eredetije a' csornai convent országos levéltárában. Kikereste Pauer Zsigmond con-
vent lectora 1837. Martius 6. Lemásolta Csornán az eredetiről Döbrentei Gábor 1837.
October 19d. Összeolvasta Pauer Zsigmond, lector, és Leska Károly hites conventualis.

A n n o d ñ i 1 5 6 1

Regeſtum ſup Res et Bona Egregý od Michlis Büký

Roka mal swba	ſ	Egý ezöſthes zablá dömölcký	
Roka hath swba	ſ	Mas domolchký zablá parazt	
Neſth swba	ſ	Egy ſkarlat fek	
Roka bör chýnalt	††	Het on kanna	
Paplon	ſ	Egý on palaczk	
Weres zónegh	ſ	Egý tokba wý palaczk	iii
Feýer zónegh	ſ	Hat on thal	
Chotar egý lora valo	ſ	Harom aranyas fedel	
Ezöſth pahar	ſ	Keth maýcz	
Granath doman	ſ	Egý selem o	
Granath felsö rwba	ſ	Keth teghes nýl	

Egý weres kanycha ő	viii	Aran görő	ii . . . *
Egý neſth kapa főveg		Ozpora	Li
Taller	Li	Mathyas kýral penze	† . . *)
Selem ő	i	Aranýazoth ez őſt gomb	††
Egý ez őſt aranýazot erekleben		Egy ez őſthős — kes	
aran	Li	Egý kewes teret ez őſth	
Ez őſt kalan	. . . *	Ewt heýan három záz föller	

Actum feria ſecta Prima poſt feſtum viſitationis Bte yginis Marie.

Coram Conventu Chorneñ.

*) Fennebi pontozott helyeken szétmállott a' papiros.

1 5 6 1.

NAGYMIHÁLYI SÁNDOR ESKÜJE, HOGY I^{us} FERDINÁNDHOZ NAGYMIHÁLY VÁRÁVAL EGYEMBE HÍV LESZEN. CLII.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Találta 1835b. Döbrentei Gábor 's mását vetette Krieger Jánossal, össze is olvasván.

Kivül írva reá ez van: Juramentum Sandrini Bánffy de Nagy-Mihály super illibate servanda erga Regem Ferdinandum primum etiam quod Arcem Nagy-Mihály Fidelitate de Anno 1561. (Igy.)

Következőt pedig későbbi kéz tevé fel: Alexander de Nagy-Mihály qua Frater natus major pro conservatione Arcis Nagy-Mihály, alias Vinea Vara dictae ubi cum Nobilibus inclusus fuerat, jurat pro Fidelitate Ferdinandi I^{us} Imperatoris et Regis Hungariae de Anno 1561.

En Nagmýhalý sandor eskwzem az Eleo Istenre es az tellýes zent háromfagra, hogy en vrunk ew felsegenek ferdýnandus Magary kýralnak hýw lezek mynd az mý Warunkal nagmýhallal egetemben. Mýnd az egeb Jambor ýgaz hýweý ew felsegenek. es az attýafiaknak walakýk. kýknek az warban mostan rezek wagýon hýw Lezek es ew tewlek az warat sem týtkon sem nýlwan femmý okkal el nem ýdeghenýtem. sem el nem zakaýtom. Isten engem vgý segellýen.

1 5 6 1.

CLIII. DRUGETH FERENCZ FÓISPÁN, NAGYMIHÁLYI PONGRÁCZ JÁNOSHOZ.

PÉNTEKEN.

Talán Enyiczkeről Sárosban vagy Abaujban.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Krieger János. Összeolvastá Szidor Antal praemonstrati rendb. kir. professzor és Ertly János hites ügyvéd 1836.

Csimzete, kívül. Egregio domino Johannÿ Pongratz de Nagmÿhalÿ etc. Amico nobis honorand.

Egregie dne Amice nobis honorand, poſt Salutē et Nŕam Commendationē En ki Erul ýzenthem wala, hogÿ En vgān gÿwleſth Hirdetetē wala Ez el mult ſombatra, Azert hogÿ a gÿuleſth el vegeztek wolt, az wttan kenzeritetek az vice Iſpant, hogÿ Theorwenÿs lenne, Ew ſem akaria wolt mert nekÿis meg montam wala hog' chak gÿüles lenne, es addÿgh ſoltak nekÿ, hogÿ Theorwenth wlt, Erthem hogÿ keg^{det} Birlágon marasztotak volna, Azert En fel hÿwatam wala Az vice Iſpant hozzam, es Eleget feddem reja hogÿ mÿnden lagÿ ſonak nekÿk enged, en mondā hog' fel kellett volna kelni es leot volna kÿ ne theot volna Theoruent, Ezt Bizon Banom hogÿ keg^{det} meg marasztotak de ezt a Birlagot az vice Iſpānon kellene meg veniek, mÿert hogÿ Theoruent teott gÿüles vtan, ezt ne tantā keg^{ed} ebeol En reÿam velekedet, hogÿ En Thulem leot volna de meg hÿgye keg^{ed} hegÿ En chak gÿüleſt hÿrdetēm es az Iſpannakÿs vgÿ attā Eleÿben, de ha Igÿ eſet a keg^{ed} dolga Bÿzonÿ Banom, Eand felic eſopto Ez Nenizke feria ſecta Anno 1561.

Francis drwgeth de Homonna ꝑ Comes ꝑ

1 5 6 2.

FEBRUARIUS 21DIKÉN.

CLIV. CSEMERI ZAY FERENCZ FÓKAPITÁNY, BÁNFFY SÁNDORHOZ, ÉS ÖDÖNFFY FERENCZHEZ.

Terebesi táborából.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal prof. és Ertly János hites ügyvéd 1836.

Czímezete, kívül. Egregio domino sandrino Banfŷ ac francisco ewdenfŷ de Nagŷ mŷhalŷ etc. dominis et amicis honorandis.

Egregŷ dñi et amici obfuañdi poŷt falutē ac mej Commen Towaba tŷ kegeteket kerem mŷnth wraimot baratimot es ew felfege kepebe azt hagyom tŷ kegeteknek hogŷ ezentwl ez lewel lathwan tŷ kegetek, mŷnden zere- tekkel Ide fŷyetŷegel jwietek az ew felfege hadaba merth maŷt βwksfegh ew felfegenek ŷolgalnŷ egŷebre ebben tŷ kegetek ne mŷwellŷen valer easð felr optamus eŷ caŷtris ad terebes poŷitis 21 februarŷ 1 5 6 2.

Franciscus Zaŷ de chemer Capitaneus ŷuppmus.

1 5 6 2.

MÁJUS 11DIKÉN.

ZAY FERENCZ, NAGYMIHÁLYI PONGRÁCZ MÁTYÁSHOZ ÉS JÁNOSHOZ. CLV.

Ecsed melletti táborából.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal praemonstrati rendb. kir. professzor és Ertly János hites ügyvéd 's családi levéltárnok 1836.

Czímezete, kívül. Egregŷs dominis Mathie et Joannŷ Pongratz de N: Mŷhalŷ et Dñis nobis honorand.

Egregŷ dominŷ et amici nobis honoran, Salutem et amicitie Commenda- tiōn, A mŷ nemŷw wŷŷa wonŷas es haborwŷfagh eŷŷet wolth kegŷmetek kezet Es az Nagŷ Mŷhalŷ Urak kezet arrul kegŷelmetek mŷnekewnk Ew felfegetewl parancsolatoth hoŷot wolt, hogŷ mŷ az dolgoth thŷ keŷtetek terwŷn βerinth el Igazŷtotvŷk wolna, kŷ mŷnd ez maŷ napigh ŷem le- hetett mert twggŷatok azt, hogŷ mŷ megh karachon eleoth Caŷŷarol el Jwttewnk, Es mŷnd az wlta fogwa Ew felfŷege dolgaban foglalatoŷŷok woltwnk annŷira hogŷ meegh mŷ magwnk dolga hoŷ ŷem lathattwnk, de

mýnd az altal, megh hattwk wolt mý t̄y k̄tekn̄ek hogý addigh mýnd egy feel mýnd mafýk bekewel legýen, kýke nem w̄gý leoth, merth Nagý Mý-halý wraým mýnd harmon panaßolkodanak, mýwel hogý kegyelmetek ký-nek haßara mentetek, kýnek Jobagýth fogdostatok Es az kýw mýwest es megh fogtatok, annak felette kýlemb kýlemb hatalmasagot mýweltek mýnd vntalan, kýnek nem kellene lenný semmý keppen, feo keppen most mýgh ewk Ew felfege, es az orßagh ßolgalatthýaban wadnak, mýnd mýweleonk egyetemben foglalwan hanem warnotok kellet wolna mý t̄ywewnk az Igasslagot, ammy keppen Ew felfege megh parancholta wolth, mert felýwnk raytha hogy thýk raytatok effýk megh Immár az tereh, Azerth Inthýwk týteket Es haggýwkes, hogy ez lewel lathwan mýnd az kýwmýwesth Es mýnd az teb Jobagokat el ereßetek annak felette, ez fele hatalomtwl megh ßewnnýetek, hanem warýatok az terwýntewl merth ha kýwlemben leßen, megh hýggyetek, hogý Ew felfegenek megh Irýwk, hogý mýnden habo-rwnak thýk wottok az oka. Es Ew felfege keotelet, keöztetek thýk-ßegtetek megh, Et Cum hýs Easf: fel̄ valere optamus. Datum Eꝛ Ca-stris ad Echet Sitis 11 die Maý Anno 1562.

Franciscus Zaý de Chemer etc.

1 5 6 2.

JAKAB NAPIÁN.

CLVI. VRANCHICH ANTAL EGRI PÜSPÖK, HEVESI ÉS BORSODI FÓISPÁN, KASSÁHOZ.
Egerből.

Eredetije Kassa városa levéltárában 2370. szám alatt a' levelezetek között. Találta 'a lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Czímszele, kívül. Prudentibus et Circumspectis Judi. Jurat. Ciuibusq. Ciuitatis Cassouiens. 2 amicis nobis honorandis.

Prudentes, et Circumspecti amici nobis honoran̄ Salutē et n̄ri Commen̄
Es el mult napokba irth wolth keg: az mi kapitanuknak az gýalog feleol

hogi hazza Bochyatna, de myerth hogý megh az frignek femý mogiat nem twttwk, es hogi az mý drabantink ky aratokual ký egmasual kýwwl for-
 golotak, azert eokot tartoztattwk megh, most pedig ennek ellotte Nýg
 wagi eot Napal walamý kewes pinzt attunk nekýk, melyeknek hawok ha
 ký telýk haza Bochatýwk, hogý pedýg . keętek. illýen eo feolfege wig
 hazanak enný segytseglw lettetek mýs keozeonýwk keg. Towaba mostan-
 fagal keztunk walamý coreg ablakokat eoteot wagý hatot Chynaltattný
 kiknek Chýnaltatafara zeokeofeok wagiwnk eoweg ablak giarto nekwl,
 Azert keriwk kęteket, mint Baratinkat hogi kwlgitek alla az tý eoweg
 ablak gyartotokat mind Jaraft, ki minden zerzamawal ewegel Býwen es
 onnal kinek mukaiat es marhaiat Jol meg fwzetýwk es kegýelmetektul
 Jo Newen weziwk feler valere vos optamus, Agrie in festo d. Jacobi 1562.

Antonius Verantius Epus Agriens.

Comes perpetuus Hewefien et Borfodien.

1 5 6 2.

OCTOBER 30DIKÁN.

VRANCHICH ANTAL PÜSPÖK 'S FÓISPÁN, NAGYMIHÁLYI PONGRÁCZ JÁNOS. CLVII.
 HOZ ÉS MÁTYÁSHOZ.

Egerből.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kijegyzette Döbrentei Gábor, lemásolta Krieger János, 1836. Összeolvasta Szidor Antal professzor, és Ertly János hites ügyvéd.

Czímszete, kívül. Egregýs dominis Joanný et Mathiae Pongrach de Nagy Mýhalý etc. Amicís Nobis honoranđ.

Egregý dní Amici Nobis honoranđ, Salutem et nostri Commend. Twttara agýok ezth mý kegýelmeteknek, hogý az Nagý Mýhalý dezmath mý fen-
 kýnek egýebnek nem adtwnk arendaban ez eztendeoben, hanem chak ký-
 gýelmeteknek az teob attýatokfýaýwjál es az horwath Ferentzel mý kapý-
 tanwnkal egýetemben, Azerth walahónnan walamý bantafok wagýon fe-

leole, hÿßem kegÿelmetek patronus az ÿoßagban, es kegÿelmetek twgÿa, mÿth kel rwla mÿwelnÿ, ha penigh walakÿ mongÿa hogÿ mafnakjs attok, megh techÿk az Arendatoriabol, de mÿ wgÿan ha törwjnben wolnankÿs, nem mondhatwnk mafthÿ, ha nem kegÿelmeteknek wagÿon adwa. Ingÿen ha törwenÿnnek kel rola lennÿ nem akariÿok hogÿ egÿebwth lÿgyen benne törwjn, hanem mÿ eleottwnk, wagÿ az mÿ Vicariÿwfwnk ðekje, merth ez dezma dolga az mÿ Egyhazÿ ðekewnketh ÿllethÿ. Melÿ okaerth ÿm erthÿ kÿgyelmetek, mÿhez tarchak magokat. Isten tarcha meg kegÿelme-teketh. Agrie 30 octobris 1562

Antonius Verantius

Eppus Agrien Comes p̄ptuus Hewesien ac Borsodienf.

1 5 6 3.

SZENT GYÖRGY NAP UTÁN HÉTFŐN.

CLVIII.

SOPRON VÁRMEGYE NEMESSÉGE, SZ. KIR. SOPRON VÁROSÁHOZ.

Ujkéren tartott törvényszékéből.

Eredetije Sopron levéltárában, *lad. XVIII. et 5. Fasc. 1. Num. 18.* Találta ottan és lemásolta Döbrentei Gábor 1837. Őszeolvasta Schultz Pál városi levéltárnok.

Czímzete, kivül. Prudentibus ac Circumspect. Magro Ciuiū, Judici et Jurat. Ciuib. Totiq. senatui Ciuit. sopronien Dñis et Amicis Nobis honorañ.

Kewßenethwnket es magwnk Aÿanlafat Iriok .tek. Thowaba Jÿwt wala mÿ Eleokbe kwlchar benedek, es monda ezt mi Eleottÿwnk, miwel hogj farkan Antal ÿnekjek walami somawal let wolna ados kÿrÿl Testamen-
tomis let wolna, kÿt .tek. ÿmagatÿk Njlwaban vleghe erth. kerÿek azert .tek. mjnt Jo wraiñkat es Attiankfiajt hogÿ .Tek. az mÿ az Igaz .Tek. az ÿ Igaffagokat eleo wegÿek, es .Tek. wgÿ chelekediek az mjt az Igaz-
sagh mwtat kÿt Tekegÿelmeteknek Mÿes megh ðolgalÿwnk, Isten tarcha meg .Tek. Datū In fede Nra Juchria Wÿker feria secunda poft festū geor-
gj 1 5 6 3

Vniuerfitas Nobiliū Comittÿ Sopronien.

1 5 6 3.

SZENT IVÁN NAP ELŐTT VASÁRNAP.

FOGOTT BIRÁK ÍTÉLETE NAGYMIHÁLYI PONGRÁCZ JÁNOSNAK JOBBÁGYA CLIX.
ELLEN VOLT PERBEN.

Nagymihályban, Zemplinben.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kikereste Ertly János családi levéltárnok. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal kir. professzor és Ertly János 1836.

Mÿ kÿk woltunk fogoth Emberek ez vÿtezlö nemes zemeljnek Nagÿ Mÿ-
halÿ Janosnak az w Jobagÿa felülj nemÿnemw Tervene volth ez nemes
zemelÿ ellen Wbrÿzÿ ferentz deak ellen mÿ kÿk woltunk ezek Posa pe-
ter kÿs roznagÿ es mako Janos zemlÿn varmegeÿ eskuttek ket hazÿ Palÿ
nagÿ Borlobas fekes hazÿ es Cofa Mÿclos vÿgan fekes hazÿ es Az wÿtezlö
nagj mihalÿ matÿas es nagÿ gergely Baranaÿ agÿuk ezt mÿndeneknek Tut-
tara ez mÿ leuelunknek zerjben hogÿ ez Janos wram Jobagÿanak hlÿnnÿ-
kÿnek kÿnek neue Bubennÿk hrÿtz mÿ elettunk Illen Teruene volth hogÿ
ferentz deÿakoth hazanalÿ mordalÿfaggaly Agÿon wtette volth Buntelen ok
nekülj az Tanuknak vallafÿth meg Ertvö Illen Teruent lattunk, hogÿ mÿ-
velÿ Illen mordalÿfagoth mÿvelth es hogy mÿvelÿ ez fele gonoz Teue Em-
bernek buntettefe az wrat Illetÿ azerth Janos vramnak ez felülj meg mon-
doth hrÿcz feÿen Jozagan marath azzalÿ János zabad walamÿth miuely wele.
Azert Janos wram mÿ Elettunk Illen modon meg kegelmezeth mÿnd feÿe-
nek marhaÿnak hogy foha semmÿ okon sem articulus zerenth sem Eÿeb
modon Janos wram alolÿ elj nē megen es hogÿ ha elÿ akarna mennÿ valamÿ
okon Janos wram mÿnden Teruenekelÿ ezen Teruenek terheleffevelj za-
badon hozza nulhaffon es hogy Tebe Soha Illen dolgoth ne Celekegÿek ez
fele gonozt es hogy ferentz deak hu3 forintÿg az w nomorufagaerth ha
meg mer eskünnÿ nemes zemelÿnelÿ neg negj forintra parazt zemelÿnelÿ

egý egý forintra hu3 forintýg 3abad meg eskenný Ennek Býzonfagara at-
tuk az mý leuelunketh Janos wramnak pecetunk alath Ez leuelý adattoth
nagy Mihályban 3en Iuan nap elet valo Vafarnap Anno 1.5.6.3.

(P.H.) (P.H.) (P.H.) (P.H.) (P.H.) (P.H.) (P.H.)

1 5 6 3.

NOVEMBER 9DIKÉN.

CLX.

MENEKEZŐRE HÍVÓ.

HEGYKÓI MIKULICH MÁRK, SOPRON VÁROSÁHOZ.

Hegykőről, Sopron megye Rábán kívüli felső járásában.

Eredetije Sz. kir. Sopron városa levéltárában *lad. XXVIII. et CC. Fasc. 1. Num. 25.* Találta ott és mását vette Döbrentei Gáb. 1837. Összeolvasta Schulz Pál levéltárnok.

Czímzete, kívül. Prudeñ Circūspectis dñis Mgro Ciūm Judici Senatoriq̃ liber Ci-
uñt Sopronieñ etc. dñis et Amicis meis obseruandiffimis.

Prudeñ et Circūspectj dñi et Amicj obfuañ Salutē et Seruitior. comenñ,
Adom .k. thwttara, hogý en az en leanyomath Sophiath, Iñennek per-
zeffe es törwénye perént, Attam az Nemes jemelnek Chepregý Szabo Em-
renek, órók hazas tarfful, kýnek menekezeýenek týztessege szolgaltatýk It
az en hazamnal, Szent Andras nap elóth walo wafarnap, az az ez ho-
nak huszon nyolczadik napjan, Azert kerem .k. mýnt wraýmath Baratý-
math, .k. ez fellýül megh Irt napon It az en hazomnal az en leanyom
týztessegebe, legýen Jelen, hogý az en órómem es týztessegem az .k. Je-
len letewel, az tób wraym Baratým es Attýassýaý kózóth óregbüllýen es
newekeggýek, kýth en .k. megh akarok Jówendóre polgalný, Iñen tart-
tia megh, .k. mýnden Jowal, Datū in Hegykw 9 9mbris 1563

Marcus mýkulich de Hegýkw

1558—1563.

CLXI.

**PERNESZY FARKAS BABÓCSAI KAPITÁNY TÖRÖKRABJAI DÍJAINAK
JEGYZÉKE.**

Eredetije gróf Zichyék levéltárában Palotán. Lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Anno Domini 1558.

Mykor Irnanak Ennÿ Eßtendeŵben akkor chÿazar es kÿralÿ Eŵ felsege attha En kezemben az Babochaÿ Capÿtanfagoth Illÿen okkal hogÿ walamÿ Nÿereslegh az wÿtezek althal effÿk Ith. Babochÿan harmadath kÿ esnek Eŵ felsege az eŵ kegelmeßtegebeŵl mÿnd Ennekem Perneßÿ ffarkafnak Engetthe, kÿreŵl eŵ felsegenek 2eweleyß wagÿon nalam rola, ßerzeŵdefemÿß wagÿan ezel wagÿon es azal wette ez pußthath fel, es wgÿ Jeŵttem bele hogÿ ßerenchet kÿferchek benne, kÿreŵl Iraßomÿß wagÿon,

Az Mÿnemew Rabokat az
Thekÿnthetes es Nagÿfagos Bathorÿ
Andras wrā ez Ideŵ alath
En thewlem elweth. kÿth az
Eŵ felsege kapÿtanßlaga alath
Nyertē ezek azok.

Wgÿan Azon Eßtendeoben Egÿ Perwana Newew Therekem wala kÿth az Nagÿß Bathorÿ Andras wrā el wen thewlē kÿ harmadabā Jwtoth wala Nekē melÿ therek adoth . . . . . ₺ 80

Maffikoth wgÿan azon eßtendeoben kÿnek Alÿa wolth newe weth el thewlē, kj azÿs harmadabā effet wala, melÿ Alÿa az wrnak farczolth megh . . . . . ₺ 50

Harmadÿkoth wgÿan azonkeppē wetth el thewlem kj wgÿan harmadbā effet wala kÿ hozoth az wrnak Egÿ nagj ßeönyegeth. . ₺ 50

1 5 5 9.

Ebben ez eßtendeoben es megh Jwtha egÿ rabom kÿnek delÿ Mwßtaffa wala Newe, melÿ Nem tellÿeßlegh harmadaba effeth wala hanē pÿnztÿß fÿzetthē wala Eretthe, kj althal lengÿel Ißwā ßabadwla megh keß pÿnzbe . . . . . ₺ 800

Wgÿan Azon EÛtendeübe efmegh Jwtha egÿ Rabom kynek Alÿ
 wayda wala Newe melÿ thereknek Az harmada kjweülÿs attam
 wala egÿnehanÿ forÿnthoth. aztjs az wr el wewe, es megh far-
 czola marhaba es loba . . . . . ₺ 900

Wgÿan akkor egÿ derwÿs therekē wala, es kjt Mathÿas Œol-
 gajanak ada, melj therek farczolt wala meg . . . . . ₺ 150

Efmegh egÿ Memÿ Newēw Therekemet ada Nagj ferenchnek
 farczolth wolth . . . . . ₺ 60

Egÿ Œegh men lowam wala nyolchwa forynt arra wala, kjth therek
 Mjhalj wÿth wala fel, azys nala wagÿon,

---

1 5 6 2.

Egÿ peÿ men lowam wala kÿth more geörgtewl fel kÿwltē
 wala, p . . . . . ₺ 120

Ez EÛtendeobe ez wrnak Nagj ferencz wÿth egÿ kek men lo-
 wath ket Œaz forynth arra wolth, wgyā ezē eÛtendebē egj MwŒ-
 taffa newēw Raboth kjnek walthŒagabā attak granathoth . . . ₺ 50

---

1 5 6 3.

Mykor Immar az Babochja wara az wr Œamara wolth Mÿklof
 wramnak, adoth egÿ Bokor gem thollath. kÿrewl menedeke wagon ₺ 60

Efmegh egj Aranÿas nyerget . . . . . ₺ 50

Georgius ŒratuŒ ppria.

Debitum Condam Egregÿ Wolffgangÿ Perneßÿ Erga ·S· et M. Doim̄um
 Comitē Andreā de Bathor.

Eredetijéből ezt úgy látszik, mellyet eleje szerint, Perneszy Farkas maga jegyzett
 fel, György deák másolta le, folytatá és 1563ban, irta reá latinul tartalmát. Kitet-
 szik belőle,

1. Hogy Perneszyt, Ferdinanddal egyezése jól feltüzelte török fogásra, 's árukból jószágocskát szerze.

2. Adósságát Perneszy nem fizethetvén, Báthori abba törököket vett el. Tehát

3. Valamint a' török által fogságába ejtett magyar, áru volt Konstantinápolban, úgy adták vették Magyarországon a' török rabokat, főbbjét nagy summával kiváltatása fejében, a' szegényét pedig dologra fordították.

E' rabjegyzék mellett van még Palotán gr. Zichyek levéltárában következő is, év-szám nélkül:

Pernezÿ farkas Rabÿajerth kezeflewkw Ezewk Mwffla Aganak Ezer ₰
 3arczolasfa ezekerth az Memÿ odabaffanak Ewt 3az ₰ Beslÿak kezeflewkw
 Ifmegh Mwfa aga wjth el Egj Thereketh kj megh 42 ₰ adoff, *ast Mwffla*
agan kel kerefnÿ Delj Pÿrÿ Kapoffÿ Negh 3az ₰ Kyth Mwftapha Aga hi-
 tÿre Bochattak el, Kalmanczehjek Wyttjk el Hwfaÿn Aga Toth orzagÿ
 walamÿ Rabokerth ados 90 ₰ Razak Aga Eg Raberth ados ₰ 60 Safer Aga
 Egÿ Skarlath Nereggel Pafayth odabaffa, Egj Nereggel es Ket Aḡtalra wa-
 lo feÿer 3ewnÿeggel.

Perwananak, Megh adoffaga 3az ₰ Hozzon ket patyolath Ket 2ÿtra
 Bwla Selmeth Eregh Marhamanokat Warrottakath sepeketh az tebbÿre 3ew-
 nÿegeth Paplanth Eregh feÿer 3ewnÿegeth sepeth Bagaryath Ewth wegge.

4. Tehát, szőnyeg, nyereg, selyemmű is jött török váltsága' díjában.

1 5 6 4.

APRILIS 8DIKÁN.

JÁNOS' ZSIGMOND VÁLASZTOTT KIRÁLY, BALASSA MELCHIORHOZ, I^{us} MA- CLXII.
 XIMILIAN MAGYAR KIRÁLY KAPITÁNYÁHOZ.

Gyula Fejérvárról.

Eredetije Galantai Nagy Károly családi levelei között. Lemásolta Budán Döbren-
 tei Gábor 1837b:

Czímszete, kívül. Magnifico domino Melchiori Balassa de Gyarmatt Capitaneo Sacre
 Cesaree Maieſtatis Romanorum zc nobis dilecto (P. H.)

Joannes secundus dei gratia electus Rex hungarie dalmatie Croatiae zc
 Magnifice domine nobis dilecte, Nyílwán wagÿon kegyelmednel. hogy ez el
 mwlt Pofony gyewles wegezese 3erent az adonak fele az mÿ kezewnkbe

kellene ſolgaltatny, kyreol nekewnk Maximilianus kiraly's leweleben emlekeozetet teſen. es ſemmy ellent nem tart benne, de ertyewk hogy wannak nekÿk az Romaÿ chyaſar kapitanÿ keozzewl, kik az ado be ſolgal-tataſaba ellentt akarnak tartanÿ, es meeg chyak az egy foryntotys nem akarnak nekewnk maſt az warmegyekbeol megadatny, kynek nem kellenne lenny, mert myes nem lehetewnk az my Igaz Jeowedelmewnk nekewl, nemÿs kywannank ſemmy chyendelleget meg haboritanÿ, Akarywk azert nyilwan meg ertenÿ ha kegÿelmed az Poſony gyewlefbe ſerzett adonak megadaſaba nekewnk ellent akarſz tartanÿ, wagy nem add meg ertenewnk leweled es ezen my emberewnk altal, tuggywnk rea gondott wifelnÿ. datz in ciuitate nra Alba Julia octaua die Aprilis Anno domini 1564.
Joannes Electus Rex m. p.

---

1 5 6 4.

MAJUS 7 DIKEN.

CLXIII. **MAGÓCHY GÁSPÁR EGRI FŐKAPITÁNY, VÁRDAY ISTVÁNHOZ.**
Eger várából.

Eredetije gróf Zichy levéltárban Palotán. Találta ottan és lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Czímezete, kívül. Magnifico domino Stephano Vardaÿ de eaſt ac domino et fratri Minori obſeruandiſſimo.

Magnifice domine et frater minor honórande. Salutē et Seruicÿ Commendacionē. keuanok az vr iſtentul kednek minden iot io egeſſeget, mind az ked: attiaſiaial es aſonyokkal aniakkal egyetembe. Hirt kednck egyebet nē Irhatok hanem az Teoreökeok it igen forgodnak keoruleottē de iſten megh oltalmazot Túleók, Az Hatwanÿ bekkal Eoſwe veſtē, valtig Rwtollÿwk Egÿmaſt lewelnek altal, Immar nē tudom mi keowetkeözik belole,

Touaba, Im kultem ki az Dezmara Ez vetezleo Dencz Janoſ az en ſolgamat, Azert kedet kerē mint io vramat Eczÿmet, hogy kd: oktaſſa,

es vífellyén gondotrea hogý fe en, fe ketek ne vallýunk kart benne, mert az meeg tudatlan, tuggia tý ketek az mint el vegeztwék Georgý vrammal es ketekkel. Erre kedet felette igen kerem hogý ked: vífellyén gondotrea, P. V. M. opta feliciffimā valere optam⁹. Datū eē arce Agriens. 1 Maj. 1 5 6 4.

Gaspar Magochy Capitane⁹ Suppr. Arcis Agriēn.

1 5 6 5.

JUNIUS 12DIKÉN.

KAPI MIKLÓS, KASSÁTÓL HÓHÉRT KÉR.

CLXIV.

Kapiváratt, Sáros megye tapolyi járásában.

Eredetije Kassa levéltárában a' levelezetek között. Találta ottan 's mássát vette Döbrentei Gábor 1835.

Czímxete, kívül. Prudentibus Ac Circumspectis Judici et Jurat Ciuib⁹ Ciuitat⁹ Calsa etc. dñis et Amicis observ.

Prudentes ac Circumspecti Dominj Amici obseruand⁹ Salutem et feruit⁹ mei Comēn. Ez el mult napokon az mi kekenj Jobaginktól az örök negj louat loptanak. meli louakat az Homonaj vrak Joßagaban leltenek meg es az ornotis meg fogtak. hallom hogj az k̄metek varasaban vagion moßan hoher ki terueny zerint az Bines Embernek Erdeme zerinth fifeth kerem k̄meteket mint Jo vraitat es Baratimat hogj ez Jeuende zent háromfag Nap vtan valo kedden az mikor Az En folgaim es Jobagim erte mennek kedden vagj seredan aggia kj k̄metek hogj Ez fele gonoz Embernek legien meg buntetefzere az ti k̄metek varaszaba Esmeg be vitetem Jo valagt varok k̄metektel Az vr iñē ti k̄meteket Tartzia Jo Egeflegbe Dath In kapj 12 die menfis Junj Anno Dominj 1 5 6 5

Nicolaus kappi

1 5 6 5.

JULIUS 5DIKÉN.

CLXV. LIPOLTI KECZER FERENCZ, KASSÁTÓL MESTERT (BAKÓT) KÉR.

Sztropkón, Zemplin sókuti járásában.

Eredetijét Kassa levéltárában találta 's mását vette Döbrentei Gábor 1835.

Czímzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis Domnis Jadici et Juratis Cuius Civitatis Cassa dñis et Amicis Vicinis q. honōdis.

Prudentes et circumspectj domj Amici Vicini q. honōrdj Salutem eth Seruicj mej Commendationē hýßem hogý Thý kek hallotta hogý ßent Peter ßent Palj nap elewt walo kedre wyrathlan az ewthem kether Janos vram hazat megj lopek ladeyat penzewelj ezeßh mywewelj elj wýwek Jollehet myndyaraß vthannok volthanak emberynk es Ith fropkon meg fogtak azert holnap leßen Terwenýe vellywk vala aß hogj Barthfen Meßert Talalunk de nýnchen kerem azzert kdket Mjnt Byzoth Vraynkat zomsedynkat hogý Thý ktek Aggja Ide Az Meßerth Az en kezeßfegemre en knek kezes leßek keeth ßaz sorýntyg hogý Ismet knek kezében kyldem ezzelj Ißlen Tartßa meg kket kewlth fropkon Julius Hewanak 5 Napýan Anno dōnj 1.5.6.5.

Ketcher ferenth lýpolthj keze yraßa

1 5 6 5.

SEPTEMBER 18DJÉN.

CLXVI. ORMÁNI DEMETER, SÁROS MEGYE ALISPÁNJA, KASSA VÁROSÁHOZ.

Eperjesről.

Eredetijét Kassa levéltárában lelte 2651 szám alatt a' levelezetek között 's lemá-solta Döbrentei Gábor 1835.

Czímzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis dominis Judici ac Juratis Cuius Civitatis Cassouiensis dominis et Amicis obseruandissimis.

Salutē ac seruitiorū meorum Commendationem Towaba ýó vraym ezth aka-rō kegelmeteknek tuttara adnō hogý Júttón Jú az fwendi vrā lewele az ilis felől Ir mynd fwendi vrā smýnd Zaý ferencz hogý howa hamarab le-

het vittē vigik . Azŷrth ŷo vrain Wz györgŷ megŷ Irta Ennekem hogŷ
 az kegyelmetek ŷofagabol cziák vágy felet vittik el az Ilifnek Azŷrth ke-
 rē Intemis thw kegyelmeteket hogy kegyelmetek Mŷnd ŷaraŷ Jndichia az
 maradikatis Bator kegyelmetek Egyeb ilŷŷ Neviteŷŷe hanē cziak az liŷlet
 es abrakot az kapu ŷam ferint az az mynden kapurul egŷ kōbōl liŷlet es
 egŷ kōbōl zabot. De azt kegyelmetek ŷietfigel el viteŷŷe leleŷŷi kel penigh
 vŷnnŷ az menŷt ot le rakatnak velōk rakiak oth le az myt le nem ŷed-
 nek raknak azth vigik az taborba, az howa az ilŷs meŷler mongia oda
 vŷgŷe az ŷegin Ember iŷŷe lŷgŷe kegyelmetekel. Datŷ Ex eperies prima
 die ŷeptembs 1 5 6 5   Demetrius Ormani Vice Comes Cottus Saaros

Megis kerē kegyelmeteket hogy kemeteknek lŷgŷe gongia ria hamarŷagal
 oŷla ne lŷgyek oka En az kegyelmetek ŷegŷninek karoknak. Merth ha el
 nē viŷik niluā megŷ Birŷagoltatō vketh merth az haragh cziak mynden
 riā vagiō az vraktul az ŷolgaBirakval ofwe.

1 5 6 5.

KERESZTIÁRÁSKOR MÁSODNAP CSÖTÖRTÖKÖN.

HASZNA PÉTER EGY UDVARHELYE ELADÁSÁT VALIJA TÖBB NEMES   CLXVII.
 ELÓTT, 'S LEVELET ERRÓL A' POZSONI KÁPTALANBA TESZI.

Eredetije a' pozsoni káptalan országos levéltára jegyzőkönyvében. Kikereste ottan
 Gyurikovics György levelező tag 's ŷe össze is olvasta Kaszay József hites jegyző által levett
 mását 1835b. Octob. 18d.

En kŷ wagyok Haŷna Pether wallok egŷ wdwar helth Haŷas Janosnak es
 az ew felesegenek Kathalŷn azonnak, Haŷna Mŷklos leanyanak, Haŷna
 Mŷklosnak, az attya, Haŷna Benedek wolth, Haŷna Benedeknek az feles-
 ge anna azonŷ wolth, es kathalŷn azonŷ leanyanak, fŷyanak, Chrŷtŷtŷn azon-
 nak es Gergelnek es mŷnd az ew wthanna waloknak haŷas Janosnak megh
 maradekŷnak, az thelek melleth wallok thŷzen negŷ hold foldeth, az ador-
 ba negŷedfel holdoth, nap keleth felol, az horgas ŷelbe egŷ holdoth, nap

keleth felol penyghlen nagy wdwarnok hathara felol maffel holdoth, Ismegh annak a labyan delrwl egy holdoth, az thelek melleth penjgh nap keleth felol harmadfel holdoth, nap keleth felol kys Benedeke wagyon mellette, follýwl penyglen anda Pale. Wgyan azon harmad fel holdnak az labyan, egy holdoth, Marczel Janose wagyon mynd alol fewllywl mellette. Az also adorbán falw felwl harom holdoth, nap kelet felol mellette Marczel Imrehe, nap emezethrwl penygh Marczel Pethere. Pok hegýe alath fel holdoth az hathar melleth follýwl. Az kys Berhesnek penyghlen az kýth Hazna Pether Býrna annak ismeghlen felet ehez penyglen halas wýzet, nadasat, erdeýeth, sasath, nadath, es mynden hozza tharthozóyath 3az e3thendeýglen wgý hogý hajás Janosnak semmý maradeka megh ne Bolýgafsa se perrel se semmýwel az Hazna Pether maradekýth, wala mellýk fel penygh ezt megh Bonthana az 3erzest, thahath 3az forenth kothele, az wallast ezek eloth az nemes Zemelyek eloth thettwk. Wermes Balýnth Bwdafalwarwl eskwth Býro. Oros Marthon, Balafsfalwarwl. Bwchwhazý Anthal, wgýan azon Bwchwhazarwl, Wercze thamas Bodofalwarwl, Koczýs Mathyas wgyan azon Bodofalwarwl, Lazko ambwrws nagy Madý, Karacson Janos Hodofý, Nagy Isthwan modor Barrwl. Ismeghlen Gyor Warmegýebwl Kemený andras, Kemený Mathyas Kys Bayczyak, Oros Gergel, wgýan azon kys Bayczy. Kegýelmetheket kerem en wermes Balýnth hogý kegýelmetek ezt ez lewel wýwoket megh hýggýe merth mý elottwnk wolth ez az wegezes ez follýwl megh mondoth nemes 3emelyek eloth. Ez Lewel Adafsek Pofoný Kapitannak az en 3erelmes es týzthelendo wraýmnak thwlaýdon kezekben (P. H.)

---

1 5 6 5.

KATALIN SZOMBATJÁN.

CLXVIII. MEMHET THYHAYA ÉS MAHMUD BÉG VÁCZI FÓHARMINCZADOSOK
NAGYSZOMBATHOZ.

Váczról.

Eredetije Nazombat levéltárában. Kiválasztotta Döbrentei Gábor. Mását vette Kaiser József városi hites jegyző, 1837. Junius 3d.

Czímzete, kívül. Ez Lewel adassék az Nagyszombathy Bironak, es mynd az Thób fiew fiew Thanatz wraknak nekónk Tjztelendő wraýnknak es baratinknak.

Köszönetönköt Irýwk mynd fleyenkent Thý kegyelmeteknek mynt Jo Nagyszombathi Thanacz wraýnknak. Jol Thwgýa Thý kegyelmetek hogý en az kereskedő nepeknek megh thýak az leg kýsfebýkben soha semmi bantassalra nem woltonk, Seýtt a holott Lehetet myndenýwt olthalomwal woltonk, moşlan is es ennek wttanýs mynden olthalomwal akaronk Lenni, es azt akarywk szabad wttok legýen mynd ala Jónnj menni, azert Jo Thanacs wraým emlekezhetyk Thý ktek ennek elötöýs Irthonk wala Thý kæk hog Irfaşóghi Mathe adofflaga fíelöl, kýwel az itt az cfaşlar harminzyagýan adoffla maradot wala es az 3ýdok Löttenek wala kezeflek erethe mynd egýglen fem atta meg, Imar hogý az 3idok kezeflek wolthanak mynd hazokat marhayokat el adattam az chyaşlar penzeýert megh onmagýs mynd ffeleşsegek gyermekkek kezefleghen wadnak moşlanis, azert ennek elötthe hogý Irtonk wala Irfaşóghi Mathe fíelöl, vgý Jelentethe wala megh thý ktek hogý mywel otthon nem wolna, az ugý wolt az Jelentes is igaz wolt, de moşlan býzonwal megh értetwk. hogý Irfaşóghi Mathe otthon wagýon, es kerýwk thý kket Thowaba walo baratsagonkert hogý Igaz Thórwýn şerent, mert thý ktek hýşwk, hogý Igaz thórwýn wagýon, eleghetessenek megh imar az 3ýdok wele, mert akoron az 3ýdok wele Jamborol chelekedenek wele hogý kezeflek merenek erethe Lennj az wttanýs hogý az kochýt Lowaşol es marhaşol Thólem megh zabadeýtak býzon az ýs kóşónt wolna ha megh ghondolna de my azt cheleketwk az Thý kegyelmetek baratsaghaert es az sok Jambor kerekedő nepekert, Azert Jóýon ala az my hýtonkre myt fíel, mert

mý az 3ydokwal is býronk, nem hagýwk hatalmaskodni, Lam az chýaffar penzet az mý hýttonkre keetßaz Loo Thereh penzt reyá býznak, nem merne azert az mý hýtónknek hýnnj es ala Jonný, es hozza megh moßan az mýt megh hozhat, az Thóbý bolýs mynden Joot chelekeßónk wele Thý kßert, Towa ez moßani Thórwenýet wgýan Thý reatok býztuk mýnt Jo Thanas wraýnkra, mert Jol Thwgýa Thý k. moßani Idóben az 3ydok oda Thórwyñre nem mernek, es ha walamit Thý ktek my reank býzand ký Týteket Ide ala olý dolgotok wagon, myndéból seghedseghet aýanlywk Thý kßek. Jo walaßt waronk Thý ktwl. datum Vatii Sabbatto ante katharine 1 5 6 5 Watzon Memhet Thýhaýa es Mamut bek az hatalmas Csaffar wttan fíew fíew harmiczadoßok.

1 5 6 6.

FEBRUARIUS 11DIKÉN.

CLXIX. POZSON VÁRMEGYÉBEN TARTATOTT BÜNTETŐ TÖRVÉNYSZÉKNEK ITÉLETE, GYILKOSSÁG ÜGYÉBEN.

Eredetijéről hitelesen levett másolata van a' pozsoni káptalannál, *Caps. 7. Fasc. 6. Nro. 17.* alatt. Találta ottan Döbrentei Gábor 1836. Majus 31d. Mását vette Kaszay József káptalani hites jegyző.

Anno Dñi 1566. die 11. Mensis Februar. factum, et celebratum est Judicium inter Egregios Dominos Magistrum Georgium de Olgya Prothonotarium Dñi Judicis Curiae etc. ab una, ac Michaellem Farkas de Besse partibus ab altera ratione Interfectionis Agilis Galli Zabo per hos Infrascriptos Dños Nobiles ad id per Michaellem Farkas convocatos, videlicet Anthonium de Naghwath Judlium Comitatus Posoniensis, Gaspar de Thard, Leonardum Amade de Warkon, Sigismundum de Bwchan, Joannem Literatum de Felsew Zthwbýcza, Blasium de Seyther, Nicolaum de Erdewhegh, Demetrium Papý de Kexýholcz, Sebastianum de Arokhath, et Gregorium Thewrek de Borý, Propositiones, et Allegationes ab utraque parte simili modo per omnia sunt factae, propositae, et allegatae, quemadmodum in Sede Judria Coñtus fuerunt, et prout Literae Citator. continent. Tandem processimus ad examinañ, et inquireñ. testes infrascriptos. Itaque

Primus Testis Gaspar Mereý, Juratus et examinatus fassus est, hogh mýkoron a Korompa kes dezmaýat megh wetthek wolna, olgyáý Mester, Spaczaý Marthon, Kemendýek ew wele Eggyetembe kerthe wolna Emre deakoth, es

gal deakoth, hogh az dezmalafth, Bohonÿczon kezdenek el, merth az 3e-
 gensegh kenyérgeth wolna nekÿ, hogh Ideÿen Be hordhathnak Marhaÿo-
 kath, es az Wetheshez kezewlhethnenek, Amazok rea felelthek wolna az
 dezmalafra es hogh el kezdettek wolna az dezmath 3amlalnÿ es Irnÿa, de
 hogh Emre deak arczol Chaptha az Porth ew nem latta wolna, Emre deak
 lowara Ilt wolna, es el menth wolna, az ew 3olgayath Merey Gasparetÿs
 Immar Igen werthek wolna, es hogh ew oda menth wolna ew nem latta
 wolna sem Matthÿas Ispanth, sem Mattÿas deakoth, hanem fel ora mwlwa,
 Awagh majdan nagyob Idew mwlwa, Azonkewzbe Jewtthek wolna Be
 Matthÿas Ispan, es Matthÿas deak de nem az wczarol Jewttek wolna Be az
 hazba, hanem az wdwarrol az Paytha felewl Jewttenek wolna Be 3ablya-
 yok fel kewthwe, es az Pwskara rea wonwan az gemeth, gal deakoth
 3ÿdnÿa kezdettek wolna Besthÿe, kwrwaffÿanak ez okaerth hogh az ew
 Wrok Jobbagyath werthek wolna, gal deak mondotta wolna hogh ewtheth
 ne 3ÿdnaÿak, merth nem ew mÿelthe wolna, hanem az kÿ mywelthe wol-
 na, dolgara menth wolna, Annal Jnkab 3ÿttok, es fenÿegettek wolna, gal
 deak mellewle Pwskayath Ragatta wolna, ezt lathwan ew Mereÿ Gaspar le-
 chendezetette, es Intette wolna, hogh semÿth ne Indetanna, Amazokra for-
 dolwan Megÿs 3ÿdogatta wolna Ewketh, es Intette wolna ewket, hogh
 dolgokra mennenek, Wroknak, es Magoknak karth es Bwth ne 3erzenne-
 nek, merth ebbewl Ember halal tewrtennek, Aztes mondotta wolna Mat-
 thÿas deaknak, hogh az Botthal wgh Ithneÿe Agÿon hogh megh halna, ha
 dolgara nem menne, Annak Azt mondotta wolna, hogh maftan nem ew
 3olgayÿa wolna, es az okaerth azt raytha nem mywelne, Ew Azt mondotta
 wolna nekÿ hogh wagh wolna ew 3olgaya, wagh nem de megh mywelne,
 hogh haboronak oka ne lenne, o3ton gal deakal az ew haza fele Indoltanak

wolna, panazolkodoth wolna gal deak, hogh mynemew dolgot mywelne-
nek Raytha, es hogh 3allasara menne, de ha Bekewel nem lennenek, el
nem zenywedneye nekyk, ew hazanal le sekewth wolna, gal deak wy3za
menth wolna, Annak wtonna nem twdna3a, mynth Jarthak wolna, de mynd
az Farkas Myhal Jobagy, es mynd az ew Jobagy azt mondottak wolna, hogh
gal deak abban Bynthelen wolthwolna, merth gal deak feddetthe wolna Em-
re deakoth, hogh az zegeny Emberth werthe wolna, hanem azth mondotta
wolna, hogh wenneye megh az mywel Tharthoznek, es lenne Bekesseges
Thewle, es hogh Matth3as Ispan kyaltott wolna az Byronak, hogh fel kel-
ne, es lenne megh az myt Wrok hagioth wolna, mert maftan wolna Ideye
ew ez dologban tewbbet nem thwdna.

Secundus Testis Michael Somogy Servitor Domini Martini de Spacza, ibidem in Pos-
sessione Spacza commorans Juratus, et examinatus fassus est, hogh domlorol Jewtte-
nek Wolna Bohonyczra dezmalny az Byro Hazanal megh zallottanak wolna,
Mattyas deak, es Matth3as Ispan Jewttenek wolna oda zallasokra, es Mat-
th3as deak az Merey Gaspar 3akatth3anak Itette wolna az Pwskath Agya-
hoz, Imre deak kerdette wolna az Byrot my wolna az oka, hogh be hor-
dottak wolna az dezmath, Azt mondottak wolna, hogh Wrok hatta wolna,
mert ew nek3k karos wolt wolna, mondotta wolna Emre deak nek3k,
hogh hath ember az eltemesebe Eskwnenek megh Raytha, hogh thewrwe-
nyek wolth wolna, es mennenek el wele, Amazok peny3 megh nem Akar-
tanak wolna Eskewdn3 Raytha, es Azon kew3be Jwthot wolna egh Kry-
san Newe3 Ember, az Azt mondotta wolna, hogh Thewrweny3k wolth
wolna, Imre deak hazzuttat mondotta wolna, Krysan Ismegh wy3za mon-
dotta wolna, es Imre deak Arczol chaptha wolna, gal deak az ew tarsaywal
fedette wolna Emre deakoth, hogh Azth ne mywelne, merth maskeppen3s

megh leheethne, Imre deak ezen megh haragwth wolna, lowara fewl Ilt wolna, es dolgara menth wolna, hanem az wthbol zolgaýath wý33a kýwl-dette wolna, es megh hatta wolna, hogh ha dezmalnanak welek lenne. Az Býro hazathol az ellen Bely zomzedhoz menthenek wolna, Merey Gasparýs oda Jwthot wolna, Az zegensegetýs Begýwltettek wolna, Irtak, es zamlal-thak wolna, Az dezmath, azon kewzbe Matthýas deak, es Matthýas Ispan, feghwerekkkel, es Pwskaýokal Az hazba Be Jewttenek wolna, gal deakoth zýdnýa Bestýe, Arolo, Kwrwaffýanak kezdettek wolna, hogh ew Wrok Jobbagýat werthek wolna, ezt halwan Mereý Gaspar kewzthek el chýgetthe wolna, Az Iraft, es zamlalafth, mýkoron el wegeztek wolna, Wý33a Is-megh az Býro hazához menthenek wolna, Merey Gaspar gal deakoth ha-romzer Izbe hýwatta wolna, Ezen kewzbe, Mattýas deak Jwtot wolna, es ezt mondotta wolna, hogh gal deak az ew Thwrbáýarol az lakathot el lop-tha wolna, mondotta wolna neký, hogh ne kereskedneýek, merth nem Jol Jarna, mert nem loptha wolna gal deak az lakathot el, merth gal deak-nak wolna penze kýn lakathot wehethne, az harmadýk hýwasbol mýkor wý33a Jewth wolna gal deak, az Byro hazához, mondotta wolna Mattýas deaknak, hogh ha megýs azt mondannaýa, hogh ew Bestýe Kwrwaffý wol-na, Matthýas deak azt felelthe wolna, hogh megys Azonth mondannaýa, gal deak Arczol Chaptha, Istegbe estenek wolna, gal deak mýnd feghwe-refthewl az fewldhez chaptha wolna, es mondotta wolna, hogh azt mýwel-hethne Raytha az mýth Akarna, de nem mýwelneýe, ezt lathwan az Býro ký fwthamoth wolna, es hogh az nepeth fewl kýaltotta wolna, Kochora es Barchýk az ket ember Jwtottak wolna, gal deakoth Isteken kapthak wol-na azon kewzbe Matthýas Ispan ýs Jwthot wolna, ozton wgyan Azonok ke-zebe wagdalthak wolna, ew Somogý Myhal hogh segetený akartha wolna,

az Býro hathol megh ragatta wolna, es megh nem segethette wolna, merth ew nekýes ákaryath waghtak wolna, gal deak ad wdwarra fwthamoth wolna, wtanna mykoron ky menth wolna Imar akoron gal deak el eseth wolna, kerthe wolna hogh myndeneketh megh kewethne, es hogh papoth hozathna, es hogh az pap mýhelen el Jwthot wolna, ottan megh holth wolna, ezthes mongýa Somogý Mýhal hogh az Farkas Mýhal Ispannýa Altal akartha lewnný kettgerýs de gal deak nem hatta wolna, es hogh Matthýas deakthol el wetthe wolna az Pwskath, es fewldhez Itette wolna.

Tertius Testis Nicolaus Zakach Servitor Gaspar. Mereý, Juratus, et Examinatus est, fassus est per omnia modo simili sicuti Testis praecedens Michael Somogý, ezt hozza tewen, hogh ew gal deaknak az zablayath kezeben atta wolna, de semmyth nem mywelhethet wolna wele, merth Imar sebes wolth wolna. Thowabba hogh Barczykoth megh fogthak wolna, es mas nap az Wrahaza-hoz wýtthek wolna megh Jewen mondotta wolna Barczyknak, hogh az Arwlo mýre mywelthe wolna ezt mondotta wolna, hogh az mýth wrok hagioth wolna, Annak megh kelleth wolna lenný.

Quartus, Quintus, Sextus, et Septimus Testes. Providi Paulus Kraýchý, Sebastianus Herýan, Stephanus similiter Herýan, et Joannes Synko Jobagiones Domini Gaspari Mereý, in Bohonycz commerantes, Jurati, et examinati fassi sunt uniformiter, Mýkoron az dezmasok kewzeth, es az Ispanok kewzeth az ezweweýes megh eseth wolna, Emre deak megh haragwth wolna, es lowara fewl Ilt wolna, es Zombathba menth wolna, ezek ezt lathwan feltenek hogh az dezmalas el halladna, menthenek Mereý Wramhoz, es Ewthet kerthek hogh Ala Jew-ne gal deakhoz, kerne hogh ne hadna el az dezmalafth, hanem had zamlalnaya megh Mereý Wram Ala Jewth wolna, es kerthe wolna gal deakoth, hogh az dezmalafth ne hadnaýa, Amaz megh mýwelthe wolna, Mereý Gaspar kerthere hogh megh zamlaltha wolna az dezmath. Azon kewzbe hogh

ký Jewth wolna gal deak az Wczara, Matthýas Farkas Mýhal Ispannýa azt mondotta wolna gal deaknak Befthye, kwrwaffly. Immar ky Izetek Spaczarolýs de megh ma Innethýs ky kergethlek, az halal mýnth es hogh eseth, Abban semýth nem Thwdnak.

Octavus Jacobus Berthkowýcz, *Nonus* Joannes Awgwathynowýcz, *Decimus* Adam Awgwatýnowýcz, *Undecimus* Michael Bereczko, *Duodecimus* Matthýas Alexkowýcz, *Tredecimus* Georgius Dardwlla, *Quatuordecimus* Petrus Hrony, *Quindecimus* Vincentius Prwhaczowýcz *Coloni praefati* Gaspari Merey in eadem Bohonycz Commorantes, Jurati, et examinati fassi sunt, de Morte galli literati nihil scire.

Prima Sententia ezt nyérth, hogh az Citatioban ys megh wagyon az Comílsio az Býzonsagok es megh wallottak hogh az Ispan mondotta es kýaltotta, hogh annak mostan wolna Ideýe az mýt Wrok megh hagyoth wolna hogh megh lenne es az Byro Macze Palowýcz Nahoreth kýaltot wolna, ez okokerth Farkas Mýhalnak harmad magawal wagyon hýthý sibi similibus in facie loci Bohonýcz Thýzen Ewted napra egh 3olga Býro es Egh Efkewth Afsefsor elewth Az Bohonýczý Býrohazanal, ezen hogh gal deakoth az ew hyrewel Akarattýawal es Hagyomasawal megh nem Ewlthek, es hogh az Býroýs az ew Akarattýabol es Hagyomasabol Nahoreth nem kýaltot, ha penýgh megh nem eskezýk *Condemnatus*.

Secunda Sententia, Matthýas Ispan, Matthýas deak, Kwthera alias Kwdlathy mýerth hogh ezekel zewkthenek Ewnen magok Býnefse tettek magokath, az Býzonsagok es azt wallýak, hogh ezek garazdalkottanak es ewk Attanak okoth az haborsagnak es az ew kezek mýath holth megh gal deak, ez okokerth az orzag el wegezet *Articulosa* zerenth *Proscriptusok*.

Tertia Sententia Barchýk Monýowýcz mýerth hogh Tharsa wolth Kwthorawal es egyewth kapthak gal deakoth Isteken es az ew kezekben wagdalthak, es Ewltek megh Barczyknak es wagyon az ew *Sententiaýa* tewr-

wenýe mýnth az fellýewl megh mondoth haromnak, de wgh hogh az Actor az orzagh Thewrwenýe zerenth mýndenýkre kylemb kylemb zemelyekkel Eskwggýek feyekre harmad harmad magawal.

Quarta Sententia Myerth hogh az Byro Macze Palowýcz az Ispan Żawara Nahoreth kyaltot, es Myhalth Hatholth megh wagatta neghwened magawal walo hýthý wagyon sibi similibus, hogh ew gonoz zandekba, sem Nahoreth nem kýaltot, sem penýgh Mýhalth gonoz zandekaba megh nem kaptha, wgyan azon Bohonýczon Eskewggýek az fellýewl megh mondoth Thýzen Ewted napon, hol penýgh megh nem Eskewzýk, Wgyan azon Sententia mýnth az tewbbýnek. Farkas Mýhal az Barczýk dolgath es rea walo Sententiáyath Appellala pro eotum. Wgyan azon Farkas Mýhal az Byro Juramentomath ýs Macze Palowyczeth Appellala pro eotum. Wgyan azon Farkas Mýhal az tewb dologba Semmyth nem Appellal. Thowabba az ewnen Juramentomath es Acceptallýa, Wgyan azon Farkas Mýhal mýerth az hogh az Żolgak proscriptusok semmý kewzýth es dolgath nem atthýa hozzáýok. Olgýaý Mefther Wram Az Farkas Mýhal Juramentomath omnino Appellalýa hogh ew Farkas Mýhal wgh Eskwggýek az mýnth Olgay Mefther az Citatioba az ew Actioyath fondaltha, de az Citatio lewel mý eletthewnknem wolth, es my azt nem latthwk, hanem Olgýaý Mefther az Warmegye Notariussanal mongýa wala hogh wolna. Ezt sem kel el feledný hogh az felelethkoron az In Causam Attractus az Byzonsagokath prohibealta, et post latam Sententiam prohibuit. Corcordat cum Originali Michael literatus Lyndwend. Juratus Notarius Comitatus Posoniensis ad fidem suam manu ppria.

1566.

NAGYPÉNTEKEN.

CLXX.

PER LESZÁLLÍTÁS, v. EGYEZÉS FOGOTT BIRÁK ELÓTT,
Nagyjókán, Poson megye posoni járásában.

Eredetije a' posoni káptalanban C. 10. F. 3. Nro 5. alatt. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Kaszay József káptalani hites jegyző.

Az mýnemeó pere Es Teóruenyé Wolt Gal Janosnak Farkas Janossal Es Az Eó fiaýual Ezer Eót szaz hatuan Eót Esztendeigh eleet, Ez maý napon Tudny Illýk nagy pinteken in Possessione Nagy Jolka le szalletottak, Ilý Ok Alath, hogy Walamellyk feel Aszt fel Inditna szasz forýnton Maraggýon, Es A mý nemő Ember halal kősztők Eset Wolt Farkas Benedektől, Waykaý Kelemennek, Aztes Ez maý nap Weghesztek El, fele dýanak Ez maý napon meg Attak, Es Az felet Pinkeófd napýara hattak. Esztis Illyen Ok Alat, hogy Walamellyk feel Asztes fel Inditana Szaz forinton maraggýon. Waykaý Janosnak Ismeg minemő Harogýa Wolt, Nagy Peterre, Asztis mýnd Jora Weghesztek. Ezeknek Szerzeóý Ezek Ez Szemýlyek Woltanak. Illyes Istuan de Illyes Hazarol, Gergely Deak Nagy Magyary, Bosnyák Markó Magyarbeelreól, Bertaly Peter Nagy Jolkaý, Betlen Gergely Wgýan Azon Nagy Jokaý, Czenkeý Benedek Chenkereól, Matýus Mathe Kýs Jolkarul, Providus Nýreó Jacab, Illyeshazarul, Providus Gal Miklos Wýhelyreól, Molnar Benedek Vyhelyreól Býro. 1566.

AZ ELEÉBBIHEZ TARTOZÓ. A' káptalanban C. 7. F. 11. Nro 24. Az mýnemew dolog ez Ig Erthe megý K: hogy az Waykaý Janos Achýa wolth az Waykaý Kelemenek az ký megý holth es az dolgoth addek el nem wegezhettek kwlwmben hanē. Illyen okkal hogý az mýnemew perre wolth az En Attýamnak Farkas Janosnak gal Janofsal azt En megý Engetthem merth az Gal Janos fýa onokaýa wolth az Waykaý Janosnak es nem akarta hogy en azwtan megenth Perellyek wele Azerth az ember dý wthwen forenth de ýllyen okkal: hogý az Per le sallýon, es Annak kwtele ₰: 200. walaký Indeythýa. Immar az fel Perefsek Waykaý Janos Por Wýhely ez fellel fýaý felewl Mathias es Georg felewl, es Attýafýaý felewl es az Gal Janos fýa Ger-

gwl Nemes ember kys Jolkay es felel hogý w ys Nem Indeythya az Perth az mynemew Pere wolth az en Actyamwal Farkas Janos Gal Janosnak. Immar Ennekem felelnék es wálnak menedeketh Farkas Benedeknek, es Nagy Peternek Nemes embernek Nagý Jolkayak ez es Enys wallom hogý nem Indeythom az Perth es felelek bathiam felewl Farkas Isthwan felewl, es Atthyamfyay felewl.

1 3 6 6.

KERESZTELŐ SZ. JÁNOS SZÜLETÉSE NAPJÁN.

CLXXI.

HADITÖRVENYSZÉK' ITELETE.

Ungváratt.

Eredetije gr. Sztáray levéltárban. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal praemonstrati k. professzor és Ertly János levéltárnok. En Wekey ferentz, Chazarnak Ew felfeghenek hadý Býraya Es Capitan-nya Myndeneknek az kýk ez En lewelemeth lattyak adom emlekewzethre, hog mykor zenth Janos Baptista zywletese Innepe napyan, En yth Ongwarth az Ew ffezfeghe Thaboraba az En zokafom zewrýnth Eskýwth Ispanokwal, Es egyeb tewrwýntudo Nemes zemelyewkkal Taborý Therwenýewknek meglathasara le ýlthem wolna, Jewwe elewegbe Pongratz Nagý Myhalýi Janos Es ada elewnkbe elewzer Eg kewthel leweleth Mel kewtel lewel kewlth wolth ýth ongwarth Ez Ew felfeghe Thaboraba, gywmelth otho Bodok azon nap wthan walo thethertheken. Mas leweleth esmegh ada be elewnkbe, itelth leweleth, mel lewel kewlth wolth ýth ongwarth zenth Vrbán Papa napján. Mel lewelnek mogya folyasa azth tarthanaya hogý fok io Býzonfagh által. Naghmýhal waraba, az o warban az Nehay Zobrantzy János konhaya heleth, kyn az idesbyk Ewndenffy fferentz hatalmaswl walo Epýwletewth tewth wolna az kewthel lewel zewrýnth Naghmýhalý Pongratz Janosnak itelthewk wolna. E melleth wgyan azon Pongratz János ezth mondvan, hogy ez meg megmondoth idesbyk Ewn-

denffý fferentz nem hogý ez Therwenek az Ewnnen maga kewthele 3ew-
 rýnth Engedne, de mýnd Ez maý Napýklan az megitelth konha heleth
 hatalmafwl az kewthelnek terhe ellen nala tarthanáya moſhan fem akar-
 náya meg Bochataný kýbawl kýwana mý Thewlýwnk terwýnth az kew-
 thel lewelnek mogýa es terhe 3erýnth. Ezth meg halwan wý3onth az meg
 mondoth idefbýk Ewndenffý fferencz oda Be elewnkbe Erfewk wramnak
 wg mýnth Chazarnak Ew ffeleghenek heltartoýanak Eg leweleth wýite-
 lethrewl walo parancholattýath, mellýeth mý Nagý Týzteſſegwel Elewnkbe
 wetthýwnk es megolwaſok Mýkor az Erfewk wram leweleth mýnth
 wrwnkoth meg Erthewtthewk wolna. Wýjonnann ez kethffel kewzewth wa-
 lo Therwenth mýnd eleýthýwl. flogwa ez maý Napýglan wegýk meglat-
 thok wolna az Ewnnenmagok kewthel lewelewk 3erýnth Jo igaffagnak
 meglathafa 3erýnth. mýnth hog ez ffwlýwl meg mondoth idefbýk Ewn-
 denffý fferentz, az Ewnnen maga 3abad akarattýa 3erýnth walo kewthel-
 nek rea es magara wethelenek az itelth lewel mogýa 3erýnth nem Enghe-
 dewth de fewthýnkabb hatalmafwl ellenne alloth. Mýkeppen Maſhan is
 ellene al, az Ezewr florýnthnak fýzetefe terhen maragtaltok maragttyók is.
 Ez mý Therwenýwnkkel az kewthel lewelnek ereýewel Thowaba mýnth
 hog ez keth ſſel kewzewth walo Pewr, ýg, Ewnnenmagok 3abad akarat-
 tyók 3erýnth walo kewthel reaýok wethele alath wagion. Mýkeppen az
 kewthel lewel nýlwaban meg mutattýa. az mý Therwenýwnk Ennel Tho-
 wab nem Bochatattýa. — Mel dolognak Emlekewzetýre es Erewſſeghere
 Attok ez mý lewelýwnketh, meg Erewſſethwe chýmeres Pewchethýwnkel
 es kezem irafawal, Ez lewel kewlth Ongwarth ez felýwl meg irth 3enth Já-
 nos Baptiſta 3ýlethefe Innepenek napýan. Anno domini Milleſimo Quingen-
 teſimo Sezageſime ſecto (P. H.) Frañ Wekey manu ppa

1567.

JULIUS 18DIKÁN.

CLXXII.

GYÓR VÁROSA NAGYSZOMBATHOZ.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette ottan Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Kaiser József városi hites jegyző, 1837.

Címzete, kivül. Prudentibus ac Circumspectis dñis Judici Juratisq̃ Civibus, Civitatis Týrnavien Dominis et Amicis nobis obseruandissimis.

Prudentes ac Circumspecti dominj et Amici nobis obseruandi, salutē et obsequij noŕri commēn: Akarok keĝteknec twthara adnunk mýnt Jo Őom-
zydýnkknak mýwel hog Jeŵt wala az mý Őemýleŵnk eleýbē az mý Polgar
tarŵnk Kalmar Balas es panazolĝodik mýnekeŵnk hog onnaýd az keĝme-
tek warofabol fenýegethe wolna kazdagħ Janos meg thartaffal az meg holt
Kalmar Farkasnak adoffagayrth, mell leweleth az mý Őemýlýwnk elewth
ýs megh olwaŕhattwnk. Azýrthen mý thý keĝteket kýrýwk hog hýwa-
fa keĝtek eleŵ azt az kazdag Janoŕh es fegýe meg keĝtek rola hog igen
ne fýeffen herthelenkedný mert meg adoffa sem thetthe, hanem ha mý-
wel adoff az mý Polgar tharŵnk, awagh adoff wolthýs, Jeŵýen ide, es
meg elýgýthethýck wele igaffagos theorwýnnýel, addýg ne irýon effele
kýsebfýges dolgokat ide In reliquē eadē dō quam ũelmē valere cupimus.
Datū Jauriný 18 Julý anno 1567. Thomas Safar, Judex Caeterique Jurati
Cives Civitatis Jaurien.

1567.

AUGUSTUS 10DIKÉN.

CLXXIII.

KORNIS DORA NÁSZRUHÁJA.

Eredetije gr. Zichyek levéltárában Paletán. Találta ottan és mássát vette Döbren-
tei Gábor 1836. Aug. 15d.

A mene marhat wekey ferenc adot kornis doraua Golopi gasparnewal Arul
walo legiftrum 1567.

Egi araný lanczot eőreget kýben wagoný 3az araný forint Mas kys araný

lanczot kŷn aranŷ fŷgŵ wagon draga kŵekel Tyzenhet aranŷ gwrŵ kŷ-
 ben kŵek wadnak Egŷ pechetes eöreg aranŷ gwrŵ kŷ az anŷaŷs wolt
 Nocz aranyas kupa mynd fedelestŵl Egy zerechen dŷw kupa Týz ezwf
 kalan Egy ezwf so tarto Egŷ eöreg parta eŵ aranyas Egy korda
 modon walo parta ew Egy wŷfelŵ parta eŵ Egŷ eöreg aranŷas Ezwf
 nŷakba wetŵ mynd bonchok wal egetembe Egŷ ezwf aranŷas karŷ-
 ka, Egŷ ezwf aranŷas hangar Egŷ ezwftes Aranŷas zablŷa; Egŷ
 Ezwftes aranŷas hegefter Egŷ ezwf aranŷas Sarkanthŵ fŷw Egŷ
 Embere walo ezwf aranŷas kapoch nŷoch Ket eöreg ezwf pohar, Egŷ
 kŷchŷn ezwf pohar Egŷ wont aranŷheög fwba; Egŷ neŷ fwba kŷ-
 nek kamoka afele Egŷ kamoka kvntŵs kŷnek tafota az alŷa Egŷ gra-
 nat keönteös; Egŷ Skarlat keönteös Egŷ rwhanak walo zŵd kamoka
 Mas rwhanak walo weres kamoka Harmad rwhanak walo dwpla Tafota
 Ket weres kamoka ŷoknŷa; Egŷ chemelet ŷoknŷa Egŷ tafota ŷok-
 nŷa; Egŷ felseö rwha fkarlat Egŷ weres kamoka dolmany kŷn ara-
 nyas gombok wanak Egŷ aranŷas barŷon paplan; Egŷ eöreg ŷwneg
 Harom kezep ŷeöneg; Ket bokor gem tol keötet Egŷ bokor darw
 tol keötet, Egŷ Sŷwegbe walo gem tol keötet; Ket aranŷas fektŵ
 Ket gŷngeös homlok eleö; Ket eöreg geöngeös fedel, Ket geöngeös Ele-
 kwtw fŵ; Ket geöngös Ingwal, Geöngeös hŷmeg (az az hímek) Ing-
 walak; Eleö keöteök; lepedeök. Abrozok, Parna hayak, kezkeneök,
 Parnak, Ezeket meg nem ŷamoltam Egy Irot hŷnto ŷeker, Negŷ ŷe-
 keres lo ŷaz aranŷ forŷnt, ŷaz forŷnt apro Pinz Egŷ fel falw kŷ-
 nek weche newe wŷ ŷarmegebe kŷ ŷaz hetwen ŵt forintba wolt Rwŷkan
 egŷ Jobbagot kŷ ŷaz forŷntba wolt zalogba cŷ.

Frañ Wekej manu ꝑꝑa.

Atta az wttā 1567 1° Aug: It tarkanba Egý ezwest aranyas parýkat Egý rwhaba walo ezwest kapochot aranyest nýg kethes Egý ezwest hanzart ket aranyas kwppat (P. H.) Ið Frāz Wekej manu ꝑpa.

Jegyz. Wekey Ferencz, Kornis Dorát nyilván mint atyjafiját nevelte, 's annak anyjáról maradottjait is vele adta. Így az atyjáról, sarkantyút. Vagy magyar asszony tánczban talán viselt? Eléjő asszonyrubák között dolmány veres kamukából, süvegbe való gém, daru toll. Irott (festett) hintó, akkor! Figyelmet érdemel ez az akkori öltözet-re nézve. *L. Magyarászatok és Jegyzetek.*

1567.

SEPTEMBER 29DIKÉN.

Simándról.

CLXXIV.

HESZON TEMESVÁRI PASA ZAY FERENCZHEZ.

Eredetije gr. Zay levéltárban. Lemásolta Maklárý Ferencz, hites ügyvéd 1837.

Czímszete, kívül. Magnifico domino Frañ. Zaý de Chýemer Capitaneo ac Consiliar. Sacratmi Romanor. Cefar. ac Regie Maíestat. dño et amico nobis honorando. (A' pecsé-ten ez olvasható: — — son : pasa temes : vari).

Magnifice dñe et amice nobis horañ, salutē et amititie ntre summam com-
men. az nagýfflagod rabýath az Ratz Iwant Temesvarra kwltem, kerelfe meg
az Wrath, Im enýs rōwýd nap haza megýek, es nagýffnak wagý a szaz tal-
lerth, awagy a Ratzot meg kwldem. az en kegýelmes Wran, a hatalmas Thýa-
ßar maßtan nekem atta Jaß Lukachýoth, arokhattý Lōrýncheth, es Jenōý ne-
met kapýtant, azert N. lasson, hogý az ßegýen rabok ßabadwlýanak, de
kerem megýs, hogý N. Paranchýollýon Bornemýßa Imrenek, hogý az en
Rabaýmat, nagý ambrűß, nagý Janoß kwlgie be. Im enýs az gýermeket
kw kwldem, es Lefan mykloßýs kwgýe be ke: vele. felic. dat. ex Sýmand
29 die Septembris 1567. Temesvarý Heßon Passa.

1567.

OCTOBER 21DIKÉN.

TEMETESRE HIVÓ.

CLXXV. ZRÍNI ILONA, GUTI ORSZÁG KRISTÓF ÖZVEGYE, NAGYSZOMBATHOZ.

Csejtéről, Nyitra' vágújhelyi járásában.

Eredetije Nszombat levéltárában. Találta ott és lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Czímzete, kívül. Prudentibus ac Circumspectis dñis Judici et Juratis Ciuibus Ciu-
tatis Tyrnauensis Amicis et Vicinis honorand.

Prudentes et Circumspecti dñi et Amici Nobis honorandi Salutē et Nostri
commendationē. Mýerth hogj Az Wr iſen illjen Nagj keſerwſegel latoga-
ta Megh hogy elottwnk walo Jaroth kj wewe ez wílagbol es az teſnek
el takarafának walo Napoth hattuk mjnd zenth Nap wtan walo wafarna-
poth az az Novembernek maſodik Napiath Azerth kerijek keġmeteketh
mjnth zomzed wrwnkath hogj kegtek az Nap legien Jelen ith tſeiten az
temetefen Íſmegh kegnek mjnden baratſagal Megh halallýok Iſen tartſia
Megh kegteketh Jo egeſſegbe Datū eġ tſeite 21 Octobr 1567

Helena Zrini Relicta Spt. ac Mag. quond dñi
Chtophori Orzagh De Gwth, Comitís ꝑ

1 5 6 7.

KARÁCSON ELŐTT KEDDEN.

SPÁCZAI MÁRTON NÁDORI HIVATAL HELYETTESE, TUNYOR JÁNOS
NSZOMBATI BIRÓNÁK.

Spáczáról, Pozson vmegye pozsoni járásában.

CLXXVI.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta
Kaiser József, 1837.

Czímzete, kívül. Ez leuel adassek Twnyor Janosnak Nag Szombatý Býronak Nekem
Jo Wramnak Barathomnak kezében. P. H.

Köſönethemetth es ſolgalathomatth Irom kīmednek, mýnt Wramnak Ba-
ratomnak, Im mondgia az en Jobbagiom Tronſých andras Spaczaý, hogý
ſombatban ſiartho Iſtwan ados woltth neký ketth forýnthal, es az az ſý-
artho iſtwan mýnd feleſegestöl meghj holtth wolna; Amý morhaýa pedýgh
woltth, azt mýnd kīmed wette wolna hozza, azert kerem kīmedét, hogý
kīmed elegýche megh az en Jobbagýomat az ketth forýnthrol, mert Testa-
mentomaban ýs meg hatta. Iſen tarcha meghj kīmedet. Kōlt ez leuel

VEGYES R. M. IRATOK.

26

Spaczarol karachón előtt walo kedden 1 5 6 7. ezteendőben. — Martinus de Spacza, vicegerens officij Palatinalis. —

---

1 5 6 8.

JANUARIUS 16DIKÁN.

ÚRSZÉKÉRE HÍVÓ.

CLXXVII. ZRINI ILONA, ORSZÁG KRISTÓF ÖZVEGYE, NAGYSZOMBATHOZ.
Csejtéről, Nyitrában.

Eredetije Nszombat levéltárában. Találta ottan és mását vette Döbrentei Gábor 1836. Junius 10d.

Címzete, kiűl. Egregys Dominis Judici et Jurat Ciuibus Cinitatis Tyrnauiens. Amicis ac Vicinis observ. (P. H.)

Egregy domini Amici ac Vicini nobis obseruand. Salutem et nri cōmenđ. Ez yőweo 3enth fabyan Sebestein Napyan, az az Bodogh a33onny hawanak. 20. Napyan, az my Modri Polgarynkal wgyan oth Modron lezen valamý teorwynnywnk, k. kerýwk ezerth mynth ýo wraýnkoth Baratýnkoth es 3om-3ýdýnkoth, hogy .k. azra az Napra kegýelmetek kwzzewl keeth attýafý-ath kýk thewrwýn twdok wolnanak, oda Modorra kwldene, teob Nemes zemýlek kwzyben, kyketh ellýttwnk, kýth. k. ha megý mywely .k. nagýob barathfaggal es 3om3ýdfaggal megý akarywk halalný, wr iñen tartfya megý .k. Datū ec Cheite 16 Januar 1 5 6 8

Helena Zrýny. S. et M. dní Comitis Christophor Orzagh Indcur Rel.

---

1 5 6 8.

FEBRUARIUS 19DIKÉN.

CLXXVIII. BAKSAI ANNA VALLOMÁSA BERZEVICZY HENRIK SÁROS MEGYEI SZOLGA-BÍRÓ ÉS ROSKOVÁNYI KÁLMÁN ESKÜTT ELÓTT.

Roskoványban, Sáros vmegye felső tárczai járásában.

Eredetijét Abauj vmegye levéltára mutatja. Találta ott és lemásolta Döbrentei Gábor 1835. Novemberben.

Mý berzewýczeý henricus faros warmegie þolgabyraýa es Rofkowaný kalman efhwth wallywk azt hogj hoza my elónkbe Gergelffalwaý Georg Ba-
 çay annazgonth az nehaý Rofkowaný Antal feleshegeth baçay Ambrws lya-
 nyath es hýthý þerynt ezt vallya hog az eo Emlekezetyre Jol twgýa hog
 Mýnthþenten az kjþ þeget egieb nem býrta Mýnthþentý ferencznel, erröl
 mý adwnk býzonþagot, kezewnk Iraþawal es petzetownk alat. Valeté,
 Datum In Roþkowan 19 die Februar Anno dñi 1568
 (P.H.) (P.H.) 1ð Henricus Berzewýczeý et Colomanus Rofkowaný mañ ppa.

1 5 6 8.

OCTOBER 6DIKÁN.

SZANCSAK MAHMUTH BÉG, ESZTERGOMI HELYTARTÓ, ZAY FERENCZHEZ. CLXXIX.

Eredeti je gr. Zay levéltárban. Lemásolta Maklárý Ferencz hites ügyvéd. Czimzete
 leszakadt. A' pontozott helyek pedig olvashatlanok.

Mý 3anchak Mahmúth Begh, az hatalmas Thörök Chazarnak feű helythar-
 thoýa Ezthergamban, kezenethemnek wthanna, — azt akaram thwtthodra
 adnom, hogý az mely három rabokérth az amhad Begh az ký oth fogwa wolt,
 kezes wolth, Im az egyknek az eű farcholafath fern agathwl fel kwldethwk,
 kýnek muztaf wolth nowe, azon Beg þolgaýa, kýnek 400 forint wolth
 farcholafa, lowal es egýeb morhawal egýethemben, azérth kerlek az en ba-
 rathfagomérth, az Chýefnieo Bafanak oth ne legien banthafa, es az thöbý-
 nekýs, hamarwalo nap fel kwlgýwk az eű walchagokath, es az mýth kwld-
 hethnek, ým megh ýrthwk; egý lowath fekewel, es pokrothawal, skarlath
 nyergewel, egy fathorth 12 parchýawal, egy bonchokoth, egy bokor gem
 thollath, egy . . . . . ený az eű farcholafa, az mýth . . . . .
 Ezeket amhad Beg Thörök orþagbwl kwltthe ennekem fel fern agathwl, hogy
 k: ekképen thuthokra agýam. Ez lewel költh Ezthergamban, octobernek
 6. napian Anno 1568.

1 5 6 9.

SZENT MÁTYÁS NAP UTÁN VÁSÁRNAP.

ZARASZIL JÁNOSNÉ VERES MIHÁLYNÉNAK.

CLXXX.

Eperjesről.

Eredetije Kassa levéltárában az egyvelgesek között, számatlanúl. Találta ottan és mássát vette Döbrentei Gábor 1835, Novemb. 4d.

Ez leüel adattassék Veres Myhálnenek Cassay Polgar affonnak nekem bizodalmas tisztelendő affonyomnak tulajdon kezebe.

Keo3eonethemeth ez 3olgalatomath Irom te kegi mýnth en týztelendeo affonýomnak Az atya í3enteol az eo szenth fyaerth keúanom te keg: mýnden Jo egeffegeth Az Vr í3ennek legien hala meg mýis Jo egeffegben űagyunk Touabba az en Irafom te keg: semmý nem egieb ha ez napokban az mely dayka az fiaczkamath fel tartotta vala menth oda Caffara Im az varas 3olgaja az Jano3ul Izente hogý meg fogtak azerth tudom hogý te keg. ertene hogý az eleottis az vetekbe efeth volt es ký is vesszózte volt Azerth Immar azt gondolta hogý el feletkeztek rula es mýhelt be menth az varasba mýngýarth megh fogtak valamy ruha3kaýa es ladaýa volt ott es azerth megyen volt oda merth Itt egý Jambor akarýa vala el venny Merth mýolta Itt ez Varason lakoth es en nalam lakoth tizteffegben es Jamborul lakoth, Azerth kerem az í3enerth is tý keg: hogý te keg: legien segetseguel nekýe kýt keg: enis eoreokke meg 3olgalok, Miklos Deaknenakis akarok vala Irnýa, de Im azt ertem hogý nýntzen ott hon, Azerth kerem te keg: mint bizodalmas affonýomath hogý keg: kerýe eotetjs az en szomual hogý keg: ne hadgia az Vr í3enerth is egý nehaný affonýokath kerýen te keg: talam az Vr í3enre tekintue . . . . Jot te3nek vele. Barbelý Demeterne is keg: 3olgalatiath Irja te keg: kery mýnth bizodalmas affonýath hogy keg: barbelý Benedeknenek mongia 3olgalattiath es kerý te keg: w szaűaűal hogý w keg. Is legien segetsefeg az mýbeol lehet mýnt kegeűel egýetembe. Az

Vr iſenerth is kerem te keg: hogŷ keg: legien ezekben Jo gondvifeleoye
Az Vr iſen tarcza meg keg: nagŷ Jo egeſſegben. Ez leuel keolt Epperi-
eſen ſzent Mathias Nap vtan valo Vaſarnap Anno dñi 1569.

Zaraŷil Janofne.

1 5 6 9.

PÜNKÖST SZOMBATJÁN.

MISKOLCZ VÁROSA JEGYZŐKÖNYVÉNEK KEZDETE.

CLXXXI.

Kiválasztotta Döbrentei Gábor 1835. Máſſát vette Novák Iſtván, leleſzi convent
kiérdemült főjegyzője. Öſszeolvasta Vosics Ferencz Miskolcz vároſa hitelſ jegyzője 1836.

Anno Domini 1569, Sabbatto Pentecoſten.

Gyöngyöſi ſabo Gaſparnak kötöttö kŷſ kalmar ferencz mŷnd a ket ſö- 2dik lap.
lőyett az debreczenŷ kadas mihal adofſaga, kŷ telwen nolcz ſaz ſwues
arabā kŷ tezen ſ: 96.

Ebey E. ſuā valtotta meg az ſabo ferenczne kö lyukat ſzent mikloſi do-
mōkoſol P ſ 7 ſaŷat ſolgalattŷauul lelt Penſell vgŷ hog ha az arnak va-
laha kereſnek Erette az ű Penſe elne veſſen hanē fel terŷen ez lōtt Pwn-
kofd napŷā. 5 die Julŷ

Wŷnarafi Matŷas dŷak kŷ Eperyeſen lachŷk Ellenſŷ es Tŷltŷa az Ma-
tyas pap ſölōtt kŷtt moſlā Berthalom dŷak bŷr.

Vgyā Ezen Matŷas dŷak Ellenſi az Palant ſölōtt a mellyet a ſolgaŷa
Pohlott Görg ell adott wolt bana Andraſnak aggŷk mŷg ez maſikott a kŷ
moſlā keſenel vagon bŷrŷa a wagŷ el adhattŷa.

Bőŷti Dorko az meg holt Pallo Benedek leanyā kŷ moſlā Paŷſgarto 3dik lap.
Imreh feleſege Tŷltŷa es ellenſŷ az Babonybercz ſölōtt kŷtt bŷr Tot An-
talne, öſröl marattul.

Poſridie Gregor Pape: Her Györg'ne Sophŷ aſſon tezen illen vallaſ
es köteſ Sandor Benedeknek hog a mell 50 ſtal ados wolt nekŷ es meg

nē fizette, köttő a' beteg wogý þölätt neký illen ok alat hog a þölätt her Gorg'ne meg myelteffe, de ha 3ent Phýlep 3ent Jacob napra her Gorg'ne az meg Irt adoffagott meg nē fizetthettne, tehat ký menyének, es meg beczwllýek a þölätt, es a mytt Err, abbā Sandor benedeke legyen a þölö, ha penýg Töbet Er, a felýtt fell Terýcze neký, ha penýg azt meg nē Erne Tehat her Gorg'ne fel Terýcze a felýtt.

4dik lap. Pankota Lucaczne 22 martý Týlta es ellenze az kadas Miclos þölätt a' beteg wölgýön ký az előtt vala Sandor Mate feleýe.

9. Aprill. Olah Bertalomne tön my Elöttönk illen Vallast hog az my-nemw adoffagbā maratt volna az ő Vranak hólta utā kalmar Sýmonnenak † 36. Es hog Telleffeguel meg nē físethetett Olah Bertalonne, þegeýtette meg az mostany Vra Kouacz Imreh † 18. Ez okaerth vallya Olah bertalonne ez mostany vranak a szölönek felet Igy. hog ha holta Törtennek, Tehat az Olaha bertalantol maratt Gyermekey le Teg'ek a 18 †, ha le nē Tefik, Tehat kouacz Imreh hoffa nyulhaffon a bakony bercz þölönek a felehez.

5dik lap. Szörý Mihal Týltýa az isten hegyen valo þölätt ký Peczy Miclofe volt, ký mostan Forgo Janossal vagyon, az feleþegere Týltýa a' Peczy Miclos leanyara.

11. April Cassay þabo Mihal Týltatta vala Ebený Estuā örökseget kýre napott hattonk vala ez 11 Aprellist, Es hog vra nē Jöhetett Erre leuelet kwldött vala, hog' Töb szorgos dolgay, es Perý volnanak, es vra nē Jöhettné mostā Azert Erre Tudomant tott Ebený Estuā hogý ő kez wolt volna, es þabo Myhal vra nē Jött.

11 Aprill Vincze Tamafne G'ermeke, mywel hog' Idettlē es nýnczen alkalmas Ideýe a' perhez, a mynt Plebanos vram Heűefi Mihal Pap þekýn Talaltak, hog' 12 E.ðendös lewen þabadon Felhet az atýafiaikal, de agýk nē.

Bana Andras, pent Miclofi domonkos, sabo Pal, es balas dyak Jelen lewen a Plebanos hasanal a Törvenyen.

18 Aprill Laslo Albert tezen Tylalmat mind Gyermekyre a' Laslo Ferencz hasa felöl, kyben Laslo Janos lachik a barátok hasa elleneben. Későbbi. Anno 1573. 23. Aprill meg elegettenek, es egyenesettenek egy massall. 6dik lap.

Eod die Eses Janos haytotta volt be a' Miskolczy barmott Szolczara kyert plený akartth Eses Janossal Teýfeles Gergely, kytt Eses Janos bechere wött, mely bekenek engettek az Vraim mynd feýenkent Ill ok alat hog' valaký Erre ualo kepest massor illen meltattlā dolgott Tamas Tehat Törwen zerent meg bwntetteffek. Mert Eses Janos mynd Espant's mind fell Tamaslott wolt es vgy wöttö ell a' Miskolczy Germekek elöl a' barmott. kyben fokepen Bachos Andras wolt fzerßö.

Pankota Lucaczne Lucaczne Törwenkedek Miskey Peterrel a' beteg wolgy fölöert ky a' Pankotane fiae Pandor Mateye wolt, es a' Törwen lgy adatott ki miuel hog' Pankotane az Onokara keresi a' Miskey Peter Germeke, Miskey Peterys ugyā azon Germekre kereße, a' þölö marag'ö Miskey Peternel a' Germekre, ky ő Tölö valo. Erre 40 sisetet Miskey Peter.

Anno dni 1569. 17. die Mensis July.

7dik lap.

Heves Warmegheý kereßluri Janos Jöwö my Elönkben Szýrachý Balas kepeben ky Beßerczey Pfectus, Es Tylta my elöttönk Kys Lörýncznek a vagý Jachus Lörýncznek mynden örökþeget hazat þöleyet vgyā azon þýrachý balas kepeben Ennyi Sommabā harom Ezer harom þaß negywen ött fhas es harmýncz hatt penþes egy beczen.

Anno dni 1569. Itt valo Török Pallne vallott my Elöttönk az ő þölöt az islen hegýen Peter kouacznak p f. 10. 2 d:

Anno dni 1569 7 die decembr az Nagý þombati Nehez Tamas atta my

köþýnkbe Ide ez Ez Varasra es a' hatalmas Czaras adajabā fýzetett Es Illen köteþ Tótt hog' valahol az ő adoffagaert Tartananak vagy Török vag' Magyar, Tehat az Tartasbol þaját ő maga farattþagaua, es Kölþþegeuel ký menti a' Tartott Embereket Es ha Törtennek hog en fogþagbā esnē es a' ký En Ertē Jarna, hat a ne Jarýon a' Varas kölþþegen hanem az Enyimē.

Szent Peterý Barbély Mihal az meg hol Paýsgarto Lörýncz fia az ő Anýaua Egyetembe es az ő Oczeýuel Görg'uel Egyetembe es Tamasal es mynd attýafiaýua Egybe a mely þölő örökþeget ýtt my elóttönk Törwen nel meg nyerenek ugy mynt attýoktól marattat, Azt a' Törwen utā adak mynd az Atýafiaak ez my varasonkbā Lachozo Vaf Peternek örökös kepen „p f. 8 kýtt mynd Jaraft meg fizettek my elóttönk. 'atb.

1 5 6 9.

SZENT MÁRTON NAP UTÁN VALÓ VASÁR NAP.

DOBÓ ISTVÁN, ZAY FERENCZHEZ.

CLXXXII.

Poson várából.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Lemásolta Makláry Ferencz hites ügyvéd.

Címzete, kívül. Az en bizodalmas vramnak és Barátomnak Zaý ferenchnek Aad.P.H.

Magnifice dñe et amice mihi obřvañ. salutem ac svitr meō commēñ, Az Wr Iþten algýa megh te k^{deth}, ez mostanj ewremibe mynd Testj es leký Jo waywal, — Towabba bizodalmas wram es baratom, Te k^d: semire egebre ne willije ez en mostanj Irasomoth te k^{dnek} hañ mykor az maý napon Ith be rekezthwe gondolkodnā, Jwta ezembe az te k^d: maftany allapathia, es kedwes Iletj, es nywgodalma, mynd ez mostany esmerethben bizodalmas aþoniomat az te k^d: hazas tarsawal egetembe, kýnek az en þolgala tomoth Aianlom, mynth en nemes es bizodalmas aþoniomnak, kýnek myn den Jowath es kedwe þerenth walo istentul walo Aiandikat agia az Wr Isten, mynd k^{dcl} egetēbe. mykor mynd ezekrul gondolkodnā ezembe Jwta

ennekemis Az Wr Istentul weth fok Jok, es aldomafi, kikel engem is megh
 aldoth wala az Wr Isten, mýnd az en βerelmes athýa fýawal egetembe,
 kinek az mostaný nýawalýaflagomba walo emlekeztj bizon ennekē Igen ne-
 hez es keserw, de aldoth az Wr Isten ký ez elewtis en reā mýnd ez fele
 rabsagoth mýnd ez oftorath bochattha az Wr Isten, es fok heleken nýl-
 wan . . . . . twl, es žernýw halaltul megh oltalmazoth, nagy . . . . .
 mostanis bizodalmā wacion az en theremthembē . . . . . az ŵ ženthfy-
 aýerth nē hagy el veþnē, Jollehet, hogy . . . . . el mwłth niomorwfa-
 gomnal ez mostanj kýts . . . . . mos wramtwl wallok, mýnd nehezeb
 az elebenieknel . . . . . Wr Isten Imar megh atta Job wdemeth Irnē,
 es wj . . . . . agiok, az mellet az beteghsegýs el gýwtreth . . . . . az Wr
 Isten tarth, azon filek hogh erwym fem . . . . hathnj, mýnth az tewbith
 az kiketh ez Ideigh megh . . . . . hanē wgian Isten ký wettetik az
 beleketh, merth en nē latom semmý mogiath ez mý . . . . . sagwnknak,
 Az mý allapotwnk penigh balassa Janos Wramal ez, kýlewn hazba wa-
 gýwnk egh maftwl, ŵ k: wgian azon hazakba wacion, a kibe elewþer
 wittek wala bennwnketh, en penigh felwl mellette az kýralne aþon leany
 kýbe woltak azba wagýók, thak egý kwfal keztwnk, ennwnk Igaz elegeth
 adnak, az mý az mýndennapi Itek mogia, de borwnk bizon alawalo wa-
 gion, zabadfagunk enie wacion, hogý az en þolgaým ŵ k: zabadon jarnak
 Ide en hozam, az ŵ k: wiþontagh zabadon Jwnek, az ký egeb ember be
 akar Jwnj, wagh þolgank wagh egeb hirrel be bochajthiak; Ballásiné
 aþoniom harmadnapigh wolt Ith nala mýnd az apro Leanywal ettembe, de
 chak nappal Ichakara ala menth mostā bethbe bochata wfel: Ennekē mýnth
 az elewth mostanis nagh bizodalman wacion te k^d: hogh ahol hele lezen,
 en rwlā el nē felethkezik k^d: ha penigh illý dologh wacion, kýwel mý

felelwnk kŷth k^d : megh Jelentheth megh 3olgalŷwk mŷnd ketten te k^{dnk},
 es Irteffē walamŷ wŷfagal te k^d : Az Wr Iŷten tarcha megh te k^d : mŷnd
 az en bizodalmas azoniomal egetembe mŷnden Jowajŷwal, adatoth Pofon
 Waraba 3enth Martō naph utan vala Wasarnaph 1569 Servitor Dobo m. p.

Jegyzés. A' pontozott helyeken elmállott a' papiros, így a' mit ott volt, nem olvasható.

1570.

JANUARIUS 16DIKÁN.

CLXXXIII.

PETHEOPOLYAÍ THYWKOWYTH HORVÁTH FERENCZ EGER VÁRA KAPITÁNYÁNAK VÉGINTEZKEDÉSE.

Eredetije a' pozsoni káptalan egyik jegyzőkönyvében. Kikereste a' magyar akade-
 mia felzárkózására Ivanóczy Gyurikovics György levelező tag 's össze is olvasta Kaszay
 József hites jegyző által vett másolatát, 1835b. Octob. 18d.

Ego Franciscus Horwath Thywkowyth de Petheopolya corpore quidem eger, com-
 pos tamen mentis etc. tale condo Testamentum etc.

Primo. Vnam subam mardurinam damascenam Coloris Cariophilli subdu-
 ctam wlgo: Egy 3ekfew Kamoka nesth suba, wērews Selewmmel Elegh
 Aranyas, kétett gombok wadnak raytha. *Item* Ewgy granath auba, hŷoz
 Bōrrel Bellētt, 3edēryes Selemmel elegh ezwth fonallal kétett gombok wad-
 nak raytha, swrēn az mellŷen ala. *Item* Ęgy gyēngŷēs aranyas fekethe, Tŷ-
 zenedgy kō vagyon Benne, Saffelŷ, Rwbŷnth, Smaragd, Twrkes, 3aaz ēregh
 gyēngŷ 3ēm, kŷ mŷndenēstwl foghwan Bēchben, ētt 3az forŷnth arra wolth.
Item Nŷolcz Bokor Aranyas ezwth kapch, 3aaz forŷnth arra. *Item* Ęgy
 Ezwthēs aranyas Sarkanthŷw. *Item* Keth awagh harom aranyas ezwth
 kwpak negŷ negŷ ghŷrasok. *Item* Felesseghēm Rwhajŷa, Ęgy wonth Ara-
 nyas Barson haczoka, kŷnek az allŷa Zeold Taffota, kŷ Tēbbeth erth 3aaz-
 forŷnthnal.

Mŷnth ezēk ez fellŷwl mēgh Irth morhak wadnak nala zalogban harmad
 fel 3aaz forŷntban.

Michael Thopoldy habet apud se Bona mea subscripta.

Prime. Egy Dömetzký Zabljám, kýnek kewthéwasa, farkwasa es Boglaary Ezwsték, az Boldajá Is ezwsthél Bwrethott, maroklattýa es annak annak Teteýe Ezwshés, kýnek chýak az wasajert sokzer mégh attak wolna éthwen forýnthott. *Item* Neegy arany gywrw, egy éwregħ en maghame, az haarma feleségeme wolth. *Item* Egy aranyas ezwsth kéreğthechke, es egy ezwst kanal, mynd ezekre mykor Egerben Kapýtan woltham, adoth ennek flor. 21. *Item* az en feleségem wetette wolth éwgý wen azzonnak egy ezwst poharomath keeth forýnthba zalogban, kýth az éw kégyelme feleséghe Chaký Borbara komam azzoný waltott mégh, es nala wagyon. *Item* Gywla elwezese koron, mykor Janos Kýralý fýa Morhamath el wýtete, akkor ghazdam azzon, az Thebbý kezwl zakagtott wolth ký hath Borýws Tehenth, negý gyermekdýd wzew tehenth, keeth zeep ékewr Thwlkoth, Týzen hath éregħ hasas eme dýznot, Ees hwz wagý hwzonegý éregħ swldét, kýk mynd nala marattak. *Item* Éwgý negý zegw éregħ fekŵ lada, meely wason, es egyeb haaz ezkéwz marhawal rakwa wolth.

Ezéketh wgý hattam nala mynth Jambor komamnal hyw keznel, kýth hyzéwm, hogý wagý magamnak, wagý az en maradékymnak mégh aad, ezewn kývól Thýk, Lúd, es egyeb Aprolek ky ezeembe nem Jwthna, arrol mastan nem 3olok, hyzém Istenék lélkék wagyon, ewk Thwgýak komam azzonnýal Chýaký borbarawal Egyethemben, kýnek az en feleségem Raskaý Chrýstina kezebe atta wolth. *Item* Raskaý Chrýstina az en feleségem wetett wolth Zalaghban Melýth Palnak, egy zéderyes selemmel wonth arany Subath, kýnek az allýa hewlgý, az probajaban wagyon ladamban egy Darabchýa. *Item* Egy 3oknyath azon feleth, kýnek mynd féwly, mynd allýa fekete Barfsonnýal wagyon mégh hanywa, Ezeketh zaaz forýnthba

wettette wolth Zalagba 1550. eztenében. *Item* Warday Frwsýnanal égy wéröss Barson 3oknyá, Emelth aranyás wýraggal walo, kýth Baskay Christina, Edemffý Isthwannak, mýkor Madarasth, melyth gyéwrgýthwl pèrlette hw3 frýnterth, Tèwtt wolth le, de wgý hogý ha madarasth megh nyerhettýék, hath keth 3aaz Jobbagýoth kéwfsén Edemffý Isthwannak addýgh mýgh az hw3 forýnthoth megh adhattýok neký, de az 3oknyath még adgyá. Azon kézben Edemffý Isthwan még holth, ees wgý maradott felefsenel Warday frwsýnanal sémmyben, azth az 3oknyath még kerýetek, mérth en elegeth kéwltettem, ees fwtottam az éw Jozagaerth sémmy feýben, ha még ném adna, haath keréseték mewgh, mérth ez okkal Tarthotta eddýgh, hogý Edemffý Isthwannak három gyérmeke maradtt, az Týzén éwth forýnthýa azoke, ees hogý chak az éwte wolna éwe, de az Arwakthwl eel wétthe ees nala maradott, az Leyán még holth, ees chak ketten wadnak, Janos ees Chrýstoff. *Item* Wadnak Jozagrol walo Lewelek ees nala, ees kéwthelys wagýon rola kézthwnk az Lelezý Conuenthben, azokathýs kerýethék még Thwle, az Thebbý az ký en nalam wagýon, az ltt wagýon, hordgyatok éwzwe ees éwggýwtt kerésethék az Annýarol walo ýozagot, mérth éwgy az a kereseth, ha még ném adnaýa, wégýeték ký az Kaptholombol az kéthel leweleth, ees hýatok arra, mérth en sokath kéltettem az pèrre, ees keeth 3aaz forýntothýs kéwtéwt wolt gazdam azzoný, wgý hogý mýgh ennekém az még lezen, Madarasth atýat ees gérbedet býryám, arrol lewel wagýon, ha penygh ýo moddal, wgý mýnth Athýaffýak még alkhathnak ezen kéwchsegém még Therwen még alkwdgyanak.

Qui uero michi debent, sunt isti subscripti.

1. 3enth Janofsý Layofsnak attam kölchén Négwen Thallerth, kýwel Tarthozýk még adný. 2. Prepostwarý Balýnth 3olgaýa által kerethék Thw-

lem ewth Tallert kölchön, kÿ tartozÿk mëgh adnÿ. 3. Żÿkzaj Mÿklos dÿ-
 aknak attam kÿwlchën Tÿz Tallerth, kÿwel Tartozÿk ees ados, Lewele wa-
 gÿon rola. 4. Fewldwarÿ Mÿhal dÿaknak az wra Homonnaÿ Ferencz ados
 Lewelere, attam Tÿz Tallerth, kÿwel ados. 5. Melÿth Iſtwannak attam
 Heeth Tallerth, kÿrëwl Lewel wagÿon, Tarthozÿk wele mëgh fÿzethnÿ.
 6. Berencheÿ Mÿklosnak, Lenarth Pethërnÿ Żolgaÿanak, hogÿ az azzonÿa
 Leweleÿth nëm wala mÿwel megh walthanÿ, attam negÿ Tallerth, ados
 wele. 7. Thegënyeÿ Tamasnak attam këwlchën keth Tallerth. 8. Jakab dÿ-
 aknak garaÿnak, kÿ Thrÿnchëmben lakÿk, attam Tÿz forÿnthoth lengÿel
 penzth, nëm prokathorsaga feÿeben, hanem kÿwlchen, Tartozÿk wele. 9.
 Efzën Jakab dÿaknak, az el multh Żenth gÿëwrgÿ octaua koron, attam wolth
 Tÿz forÿntoth, az ewtheth Żolgalathÿara deputaltam, az ewthewel tartozÿk
 wagÿ mëgh adnÿ, wagÿ penÿgh erthe Żolgalnÿ. *Item* az Demether dÿak
 Jożagarol, kÿ Maÿthÿnban lakott, mëlÿ donatio wagÿon, azÿs az donatio
 mÿnd Iktataſawal ëgÿetemben nala wagÿon, mërth azth Thwttam, hogÿ
 wagÿ Żenth Mÿhalj napban, wagÿ Wÿzkereżthben octaua leżëwn wgÿ hattam
 wolth nala. *Item* az Posonÿ Sweghgÿartho gazdam ellen, kÿnel 31. forÿn-
 thomath, ees ë wgy forÿnttara Ingëmeth lopaak el, ezën ſakab deak proca-
 tor. Egrÿ Pÿspëk wram Werancius Anthal, kÿth az Iſthen maſthan erfsek-
 ſeagre emelth feol, ew nagÿſsaga egrÿ Żolgalatomban annalkwl az kÿth mëgh
 attak Benne, adoos meegh 768. flor., kÿrëwl lewelem keze Irafſa, ees pew-
 chethÿ wagÿon. *Item*. Thwet, Tÿzaworsanth, mÿnd az Derenchenÿ Joża-
 goth hogÿ përlëtem, azerth az përerth, ees arra walo kewlthsegerth, az
 mÿnemew Ezwfth, aranÿ ees Ęgÿeb ëgÿmas morhaÿmath eel Zalagoſÿtot-
 tam, arrol az en Ladamban ëwgÿ Iskathwlaban Jeczés wagÿon, mÿnd az
 Embërek neweth, mÿnd az morhath mÿchoda, ees mÿben wagon zalogwl

nalok, abban mynd megh wagyon Irwa, ez perre kelttettem eggyel mafsál neegy ezéwr forýntoth, kýth fogattak ennekém megh adný, ha megh zabadythatom, ees hogý az mygh megh nēm adnayák, az Jozagoth mynd addýgh Byrhafsam. *Item*: Derenchený Farkas ýs a' mywel ennekém Ber arraba, Żakalosok, ees por, golyóbýs arraba Tarthozýk, arrolýs Jeczes wagyon, aztýs azon helēm talalyatok megh, otth megh wagyon Irwa, myth megh adott Benne, ees meegh mywel tartozýk.

Res et bona, quae hic Pofony, apud Joannem Saffar heo,
funt haec Infrascripta.

Item 164. Taller. *Item* ducenti flor. in moneta. *Item*. Mynden Jozagomrol walo Leweleým az kýk wadnak, azoktwl megh walwa, az kýk welem Żalafsomon wadnak Ladaba, kýk mynd pēcheth alath wadnak egy ladaban. *Item* az en wērres Iskarlath fēlsew rwham. *Item*. Keeth nywl-bēr gerezna, kýnek egyketh Saranak mafýkath Annanak Leyanyőmnak wēwttem. *Item*. Keeth gyengyēs aranyas fedel. *Item* az gaal lŧthwan hēgyes Thēwre, kýth az Battýa kýldett neký simplex. *Item*. Fw Żerzam, kýth Bechben wēttem pro flor. 33. kýrēwl Jeczes wagyon. 2. Hwzon ēwth reff wērres kamoka, ēthwen forýnth arra. 3. egy wērres Ifkarlath fēlsew Rwha, Mallal Bellēwt, arany fonalbol, ees wērēws se-lyembel kēwtett gombok wadnak raytha. 4. Egy granath dolmaný Baga-hýawal Bellēt, Ezwŧth fonalbol, ees Żēdēryes selembeel kēttett gombok wadnak raytha. 5. Harom Żeep wý abroz, ees egy aŻthalra walo kezke-nēk, Týzenketthew Ewgý wegben, kýketh hath forýnthon wēttem. *Item* Wardý Istwannal, az mynemw kēthelwnk wagyon, kýrēwl Lewel wagyon, Mefthēr pēchethý alath, Arrol Illýen wegezefsem wagyon, hōgý mykor ala

megyék haath Týzen éwthéwd nappal eléwb hýrre adom nekýn, ees wgý
 megýék ozthon rea, ees az kèthel zèrenth, mýnd morhamath, smýnd ok
 leweleýmeth, az kýk nala wadnak mégh aggýa, abban az lewel zèrenth eel
 Thwttok Jarný. *Item.* Balafsý Janosnak hýthý wagýon az Balafsý Sýd-
 mondrol walo pèwr feléwl, kýth Balafsý Janosra, Andrasra, Isthwanra
 zallýtottam wolth, de mýerth hogý Balafsý Janos Batthýok az hýthèth ő
 rea zalýttottak chak, az hýthnek napýa, ez Jówéw zenth Matthýas' napýa,
 zenth Benedék az hele, arra kwlgyetheok rea, ees mýerth hogý Balafsa
 Janos maftan foghwa wagýon, Lafsathok ha el Týltthýa magath az hýt-
 twl awagý nem, ees wègyeték leweleth rola, wagýon fýa ees wadnak éwt-
 theý Andras ees Isthwan, zollýchýatok azokra, wagý penýgh ha mégh Igýe-
 néswlhették welek lassathok, az kereseth égýk Týz ezéwr, mafýk Ezéwr
 forýnth enn ném mondom hogý mýnd mégh wègyethék, magha Thwggýa
 azth az Isthen, hogý Igaz kerefethém wagýon, smeg Thewb wolna annalýs,
 de ha mégh akarnak alkodný, a mýnth Jo moddal mégh alkhattok, hogý
 ewkýs mégh ne serédgyenek feléwtteb, ees en wttannam gono3th mondgyón,
 haném az mýnth Joob, azth mýwelýethék.

Item Quibus ego debeo sunt hý infrascripti.

1. Edemffy Ferencznek woltham ados fl. 200. erre fýzettem neký, ele-
 zéwr winnan Tý aranyath, ký tezen flor. 15. Janosý Janostwl kwldètem,
 kýn egren az papokthwl quartath wón Tallér 60. az rabnak engedètt flor. 10.
 Sérýen Mýhálnak hatta wolth, hogý adgyák flor. 16, kýth en ream wèttem
 neký mégh adný, de Sérýenýnek attam wolth az koronazathkor flor. 6. az
 Týzeth ozthan. Thwdgyák ký az kewlthfsegbél, kýth az Derenchený Jozag-
 nak pèrire kéltètem, az Thèbbywel Tartozom neký, Edemffy wramnak. 2.
 Az zeghený fýam wewtt wolth egy haath Swbath egy Kalmarthwl pro flor.

16. awal Tartozom, ha mēgh keery adgyaak mēgh. 3. Nagy Mýhalý Janosnak, Pongoracznak, ees Mathýasnak tartozom, kýrēwl lewelem wagyon nalok. *Item.* Az mēwlý 3olgam az poharral, egy Swbammal, ees egy a3thagh Rwhamnak arawal eel Zēwkēt, kýnek Janos deak newe, ký malfthan Demetey Bornemýza Janosnal wagyon, Demeten, Ezēwketh Erēwe mēgh wēgyek. *Item.* Ezen Janos deak, Zolthay Istwanthol kerth wolth en 3ommal nyolcz forýntoth, azth mēgh fýzefsek az Enýmbēl, de azon az en nēm Jambor el zékēt 3olgamon ha kaphatýak, haath mēg wēgyek. *Item.* Istwan deaknak ký lelezt lakýk egy feýer zenyegre flor. 5. *Item.* lelezý gazda rerýnek wagýok ados Bor arraba, kýth leanyom gaal Isthwanne ys Thwd menný. *Item.* Eperýesen Barbel Demetérnel wagyon, ewth forýnthban Zalagban, egy Taffota 3oknyá, egy gyēngyēs fedel, egy gyēngyōws Elēwkéthē rwha, ees egy ember kezere walo gyēngyēs kezelēw. Ezēwketh waltsak mēgh az enýmbeol, ees azth hagyom Anna leanyomnak. *Item.* Ersebēth leýanyomnak, Nagy Benedék felesegenek hagyom az egyk gyēngyēs fedelet, ký itth nalam wagyon. *Item.* Az mýnemw, ees walamēnny marham Tholdý Mýhálnal wagyon, az Dēméczy 3ablýatwl mēgh walwa, walamýnemew Ingo Býngo Marham wagyon, azokathýs mýnd ezēwe Ersebēth Leanyomnak hagyom. *Item.* Fýamath Horwath Janofth mēgh keresek, ees ha meegh eel, hath annak hagyom, hogy az Dēméczy 3ablýath mēgh walchak Tholdý Mýhaltwl, az en pezēmbēl, ees Éwe legyen. *Item.* Ezen Janos fýamnak hagyom az wý skarlaath maal swbath, egy skarlath felsew swbath, es az wý granath dolmanth. *Item.* Sara Leanyomnak, az gaal Isthwan felesegenek hagyom az mǎfýk nywlbör gereznath ees az egyk gyēngyēs fedelet, ký welem wagyon. *Item.* Ezek kýwöl az mý wolna, Elēzér adofsagymath, a' kýwel kýnek en Tartoznam, mēgh fýzethwen, ees

az Enymbēwl myndenekēth mēgh Elegytwen, az mý attol marad, hagyom hogý azzal Igazan negý rezze o3thwan, mēgh o3tozzanak, mynd azokkal, az kýketh felywl megh Irtham. *Item.* Az hol mý adofsagom wagyon, kýwel nekēm tartoznak, kýkreol leweleýmýs wadnak, kýwel wagý Egrý Pýspēk wram, ký maffhan Erfek, wagý Chazar ew felsege, wagý Derenchený Farkafne, wagý ēgyebek a kýwel Tartoznanak, azokerth mynd Igyenlekeppen erthe lēgyenek, ees az mýth mēgh wehetnek benne, azokkal ēgy aranth, Igazan negyen az en leýaným ees fýaým o3tozzanak. *Item* az kýkkel 3erzetben wagyok, mynth Wardaý Ifthwannal, ees Egýebbekelýs, az kýk wolnanak, azoktolýs az mýth wehethnek, azzalýs Igazan mēgh o3tozzanak mynd ēgy aranth. *Item.* Thwthorul hagyom Nekýk, Ersēk wramath Drafkowýth gyērgyēth, ees Drafkowýth Casparth, Magochý Casparth. Ees Zaý Ferenczewth, ēw Nagysagokath. Ezeketh kerēm hogý ēw Nagysagok Tērekewdyenek ēw felsegenel az en 3olgalatomerth, hogý ēw felsege az en arwaymnak mēgh adgya, gaal Ifthwan ēw fwfsa kēwz kewlchegbel, mynd ez dolgokath. *Item.* Harom Koczý Lowam wagyon, azth mynd kochýftwl hagyom az harom Leanyomnak, ewk o3tozzanak wele, az negyedýk lo ký ewth welem wagyon, az 3enth Janofsý Laýofse.

Az Pýncze Thokoth hagyom gaal Ifthwannak. *Item* Emerico Servitori etc. Datum 16-a die Mensis Januarii Anno Dñi 1570.

1 5 7 0.

MARTIUS 14DIKÉN.

DERSENYI RUSINTA, SZELESTEY BERNARD ÖZVEGYÉNEK HAGYAKOZATA. CLXXXIV.

Eredetije Sz. Ivánfán Vas vmegyében, Szelestey Sándor táblabirónál. Találta Döbrentei Gábor 1837b. 's vivén magával Bécsbe, mássát vette ott Jászay Pál levelező tag.

In nomie dñi nr̃i Jesu xp̃ti Ammen Ego Rwfinta derfený Relicta condam Bernardj Zelestej in anno dñj 1570 decima qr̃ta Martj corpore Egra mente tamē p̃ optime sana tale meū extremū facio testamentū.

VEGYES R. M. IRATOK.

1. *Primo* Mýndeneknek felethe az En lellemeth hagýom az theremthew hathalmas Istennek az megh fezwth Jefus Cristusnak , testemeth hagýom az foldnek. 2. Az mýth attham, fýamnak zelestej ferenchnek Es felefege nek Es leanyanak orfik azzonnak, kýt arron kýt keolchön kýt Ennekeom mýnd orayg-lan sem attak megh ký tezen flor 425 Ezekett hagýom mýndenesteöl fýamnak szelestej ferenchnek. *Itē* Esmegenthen hagýom Jegh Rwhamerth ýt zeles-then az wdwarhel földeth keth tagh földeth zelestej gorggh fýamnak, az mel tagh földek Ennekem oztalyomban Jwttak az oztal lewel megh mwtattýa, Igh hogh ha az törwen helth nem adna neký hogh az foldeketh en el nem haghattam tahath annak felette mýndenesteol neký hattam az En Jegh Rwhamatth fiamnak zelestej gorgnek. *itē* Esmegenthen hagýom az mayorbely marhamatth mýndenesteol flogwa ký Ingo morha wolna kýchýnthol flogwan nagýgh hagom fýamnak zelestej gorgnek. *Itē* Esmegenthen hagýom fýamnak zelestej gorgnek ýtfen walo morhamath az az az wdwarbelj morhamath hazý Ezkeozometth mýndenesteol flogwan mýnden morhamath. *itē* Esmegenthen kez penzem wagon Eotwen forintom aztis neký hagýom zelestej gorggh fýamnak. *Itē* Esmegenten adoffagým vannak keozegen, Kalmar martonnal wagyon Týzennegh Rennes forýnth, Cýmer Janofnal keth forýnth ezeketis hagom fýamnak zelestey gorgnek. *itē* Ezekett mýnd azert hagom fýamnak zelestej gorgnek hog en öteth Semýwel nē Segýtöttem, azert ezen kerem fýamath szelestej görgyöth hogh Engem Týzteslegel temessen az morhabol kýt neký hattā. *Itē* Esmegýnthen azon kerem fýamath zelesthey györgyöth, hogh az En zolgaýmáth megh Elegýche az morhabol. *Itē* hagýok az En szolgamnak weörös Mihalnak zolgalattýaban harō forýnthoth kýert agghanak Buzath neký. *Itē* az keth leannak hagom hogh agganak ket ket forýnth arra zoknyáth. *Itē* az leanyok Annýanak aggon egh tehenth valamelliketh akaryá

wennÿ. *Itē* ados wagok kis tamafnak d. 48. azt megh agga nekÿ. *Itē* Isme-
gÿnthen ha az en fÿam fzelestej ferench Igÿekezneÿek ez testamenthomoth
semmÿwe thennÿ es megh theörnÿ hath zelestej ferench az neg 3az hwzonõth
forynthoth kÿt nekÿ attam tartozek elew hoznÿ Es az Egh aranth ozollÿek
közötteök mynden morha az wtan. Az kÿk eleõth az Testamenthomoth thet-
tem Ezek az szemellÿek: Themerdi görgh Reches Janos hegfalwÿ p̄dicator
Temerdi balas zelesteÿ farkas Eolbeÿ andras Ewlbeÿ ferench Loranth Janos
Ewlbeÿ Janos Temerdi pether Temerdi Leorÿnch Temerdi Lazlo Temerdi Ja-
nos Was Janos. *Pecsét* 13^{mé}.

---

1 5 7 0.

APRILIS 11 DIKÉN.

JÓSZÁGBA VIVÓ 'S IKTATÓ NEMESEK NEVE. CLXXXV.

Eredetije t. ns. Borsod vmegye jegyzőkönyvében. Találta ottan Döbrentei Gábor
1835. Mását vette Szatmári Király József első alispán ur elintézéséből Novák István le-
leszi convent kiérdemült főjegyzője. Összeolvasta Okolicsnai Okolicsány János Borsod
vmegyei tiszteletbeli főjegyző, 1836.

Az Nemes 3omelyeoknek Neweok kÿk porkolab Agothath Nagÿ Agoſthon
felefegeth az Nemes Bÿkÿ Jozagaban Bewÿttek es Ittattak hwfinth nap
vtan valo Masodÿk 3ombathon Az az 8 die April Anno 1570 Lorancffÿ
Criſtoph Az Borfod Warmegÿenek ÿre Ispannya: Chechÿ lazlo 3olgabyro
Mattyas Imre eskeoth: Bogachÿ Lſhvan chechreol Neomeos embeor Bÿkÿ
Benedek Nemes Bykreol Salffÿ ferencz Nemeos ember gyermek Nemes Byk-
reol: Jam Lſhvan Nemes ember vgÿan ottan. Wÿzaÿÿ Janos vgÿan otthan
Iwanÿ Benedek vgÿan ottan. Safwarÿ Mattÿas vgÿan otthan Lakozo Ma-
gas Pal Nemes ember Egreol: geley orban Nemes Bÿkben lakozo: Senÿeÿ
Pal Jobbagÿa: Dora Mathe vgÿan ottan Lakozo: Senÿeÿ Pal Jobbagÿa kÿs
Lazlo vgÿan otthan lakozo: Vÿzaÿÿ Janos Jobbagÿa Chyrke Marthon vgÿan

otthan Wýzazý Janos Jobbagýa: olah Iq̄hvan vgyan otthan lakozo Mattývs
 Thamas Jobbagýa berzethe Petber vgyan otthan lakozo Matthyvs Thamas Job-
 bagýa dekan Petheor vgyan otthan Iwaný Benedek Jobbagýa: dat̄ Myskolcz
 vndec̄ die Aprīl Anno eod̄ 70: Ezek elöt Attak meg Porkolab Agotanak Az
 Jofagot Az kjt Seczyený Peter mitwl meg nýerth Törwenwel.

1 5 7 0.

SZ. MIHÁL HAVA 1^{stjda}.

CLXXXVI.

ALAGY GYÖRGYNÉ ASSZONYOM MARHÁJÁRÓL JEGYZÉS.

Eredetije gr. Zichy levéltárban Palotán. Találta és mását vette ottan Döbrentei
 Gábor 1836. Aug. 16d.

Memoriale Alagy györghne azsoniō morhájárol walo ýegzes kýth neküm
 melyt györgh kezeben ez maý napon hoztak Sýnei ístwan es nýerges ma-
 tias 3amoszegy zentmihal hawanak 1 napian Anno 1570.

Aranias kwpa *iii* egý masba borito wiragos. Araný lancz. . Z
 egyik forgacz zömre wagion. 32 zöm benne masik kerekded zömre; 99 zöm
 benne. Araný koröf *i* Araný györö *vii* egik törkes, masik karnio-
 lanak kel lennj kettejebe farga köwek wadnak, balassanak kel lenny, ege-
 kebe granat kö, hatodikban feýer zabaßw kö wagion, hetedikben keek.
 Tallert hoztak *iii* Egy kýs ladaczkat arantias es ezwf fonalal kötöt.
 Egy skatwlaczka fekete barfonial borýtot. Adosflagban kiwel ados wolt
 küldöt ezön nap ezön emböröktöl keth megh attak nekö. . . . f. *i*

1 5 7 0.

CLXXXVII.

B. ZAY PÉTER JEGYZÉSEI, ATYJA ZAY FERENCZ HALÁLOS BETEGSÉGE FOLYTÁRÓL.

Eredetije gróf Zay levéltárban. Lemásolta Maklárý Ferencz 1837b.

Anno dñi 1570 1. Az nehezsek wramon kesdeteth rayttha effely wthan egý
 orañ, 3. die octobris. 2. mazor. 4. octobris effely wtthan egý oran. 3. har-

madþor Thÿs oran Ebed elewth. 4. negedþer delben negÿ oran. 5. eoteo-
 dÿkþer eþhwe kÿlencz ora korth es thÿs ora keozeoth. 6. Hatodþor 5. die
 octobris ebed wtthan keth ora wthā. 7. Hetedþör negÿ oran delbē. 8.
 nolthadÿhzer 6. die octobris effelÿ wtthan Tyzenketh ora keozōth, es egÿ ora
 keozewth. 9. kÿlentsfedÿkzer negÿ ora effelÿ wtthan woth raÿttha. 10.
 Tÿzedÿk. egy ora eleoth ebed wthā Ismeg el wtttheotthe. 11. Thÿzen egedÿk
 hath ora eleoth ewrthe el, ebed wthā. 12. Thyzen ketthedÿk 7. die effelÿ
 wtthan harō oran wooth raÿttha. 13. Thyzen harmadÿk ebed wtthan Tÿ-
 zenketth oran ertthe el. 14. Thyzen negedyk nolthÿ ora wtthan effelÿ eleotth
 woth raÿttha. 15. Thÿzen ewttheodÿk 8. die octobris effelÿ wtthan keth
 ora eleoth woth raÿttha. 16. Thÿzen hatodþor kÿlenthÿ ora wthā otthan
 hammar woth raÿttha. 17. Thyzen hetedik de ¹⁾ wthan harom ora eleoth woth
 raÿttha. 18. Thÿzen nolthadih effelÿ eleoth kÿlenthre yarth mÿkor woth
 raÿttha. 19. Tyzen kÿlenthedÿk 9. die octobris effelÿ wtthan negÿ ora
 eleoth woth raÿttha. 20. Huzadÿk de wthan keth ora eleotth woth raÿ-
 ttha. 21. Huzon egÿth nolth ora eleoth woth raÿttha effelÿ eleotth. 22. Hu-
 zon kettheodÿk, segen Atthÿamath effelÿ wtthan harom oran multh kÿ ez
 wÿlagbol 10. die octobris Anno dñi 1570. 23. Sepellÿvimus in Themplo noþro
 In Vgrothÿ, Inter horam primā et secundā 29. die octobris Anno 1570. hoc eþh wlti-
 mum, quod servivimus.

¹⁾ De van az eredetiben is, mai: dél helyett. Egyébiránt ma is mondják Dunántul: dére ha-
 rangoznak = délre.

1 5 7 1.

JANUARIUS 26DIKÁN.

MAHMUD BÉK SZOLNOKI HELYTARTÓ SERÉNYI MIHÁLY KÁLLÓI KAPI-
 TÁNYNAK.

Szolnok várából.

Eredetije Kállay nemzetség levéltárában Fasc. 5. Nro 491. Pesten. Kikereste Fluck CLXXXVIII.
 Eduard kir. ügyviselővel Döbrentei Gábor 1837. Lemásolta Fluck János.

Czímszete, kivül. Adassék az Nemes vitézlő serfőjnek Kallay magyar kapitánynak mint Jo szomszéd barátomnak kezében.

Köszönetem vtan Magam ányaslat k^{nek}: mint Jo szomszéd barátomnak k^{nek} ezt adom tudására, hog kallo semjén ennekem nē csak ketőz forintal voltanak Adossok hanē hetőz 5 forintis volna, mert csak alőbeknekis ketőz 12 forintal marattak volt Adossa kýt latya az ílen hog en magam meg fíztem erettek mýert hog en azt gondoltam hog meg vehetem rajtok es más bek ne fýrtesse azen Jobagymat Illel kereesert semem lattara, es nemys veltem hog en tolem el Idegeneggenek, mert ha twttam volna nē volnek bolond hog penzemet el hannā mýerth hog eleg Jambor solgaym vannak kýk soldot es kenyéret kernek tolem, No Imar en az alőbek penzet v erettek meg fíztem, en penyg az mint samot vetek harom eztendye hog solnakot býrom, eg regisromban 11 f talaltam hog hoztak volna az tobbý mind rajtok vagon, de mind az altal az el mwlt dolgot hagyuk erre hog k^{med} kwlge be wket azen hýtemre týtteslegemre semmit ne felienek es hozzanak haromőz f es fogadok embersegere hog az el mwlt dologrol meg sem emlekezō es ez vtan minden eztendoben sommaýok Am bator legyen ketketőz f Annak felette az k^{med} levelet latom kýt kýhamnak kwlidet hog menyen meg holtanak es kwssen vannak az hatalmas csaýar Abayabanis gamolfaggal lepek ílen tarcza meg k^{det} solnak varabol 26 die Januar 1571.

Mahmwd bek

solnak varanak hely Tartoya es samsak bekje.

1 5 7 1.

FEBRUARIUS 22DIKÉN.

CLXXXIX. NAGYSZOMBAT VÁROSA, LATKÓCZKI MÁTYÁSNAK MINT JEGYZŐJÉNEK HÁZAT VESZEN SZOLGÁLATJA FEJÉBEN.

Eredetije Nazombat 1569—1586beli jegyzőkönyvében. Kiválasztá onnan Döbrentei Gábor 1836, Lemásolta Kaiser József városi hites jegyző Julius 15dikén.

Mi Zombati Biro es Tanat tettwk Illyen 9dio zerint walo Alkoda. Ez tiztellettes Nemes ferfyyal Matyas Latkozckiwal, hogy is Ez Zombati Varasban vezunk hazat zolgalatya fejeben, kjert ke zolgalny, es mindo Ezten-
dohē ke zolgalatyabol kitudny f 50. Azert mj Biro es tanats vettek megh
ez Jacob Zigiarto hazat Zent Janos Vltiaban f 210 egy felol Zomzegia Bol-
disar eber. mas felol zomzegia Jan vazloit, mely haznak Az arrat ma mi
tolonc fol vette kis Jacob kamarassagaban, es Jelön lewen Zigarto Jacob fol
Vallotta az hazat mint zabad orokseghet es felelt mindenek ellen, mys ma
latkocki Matya. ki mo. lan Zombati Varas Notariussa ez meghnevezet haz-
ban veßwk Illyen 9ditiowal, hogy mikor ki fizeti zolgalattjawal ez megh
newezet f 210 az haz arrat, akoro ostan tartozzek az Zombati Biro, es Ta-
naty folzabaditani es zabad orokseghetnek nekie Engedny az 9ditio zerint, hogj
egieb keppen ne fizessen ez megh Irot haz arrat hanem twlajdo Eztendön-
kent zolgalatyabol az az mindo Eztendoben f 50, es ois tartozzek az w
tizti zerint tartozzek Jol es hiwen zolgalny es Ahoz tartanj magat az mi
az w tizti es hwsegy mutat, ha penigh okot adna hogy nem zolgalna vgj
az mint Illik, tehat tartozzek az haz arrat megh adny es birni mint wr.
Ez Iras lot februarjwsnak 22 napyan 1571 Eztendoben.

1 5 7 4.

AUGUSTUS 6DIKÁN.

SZELESTEY FERENCZ ES GYÖRGY KÖZÖTTI VÉGEZÉS VAS VMEGYE ALIS-
PÁNJA, JÁSZÓJE FŐ ES ALSZOLGABIRÁJA ELÓTT. CXc.

Jákon = Jákán Vas megye szombathelyi járásában.

Eredetije Sz. Ivánfán, Szelestey Sándor táblabirónál. Magával vitte attól Döbren-
tei Gábor 1837. Bécsbe 's ott lemásolta Jászay Pál levelező tag.

Mý Botthka Imreh wafwarmegyeý vice Ispan Beýczý Gergell notar Laký
Gergell, zolga býro, Bornamizsa Balinth vice zolga býro eloth Thettwnk

Nadwdwart, wagy chegen: Nekwnk igr mongyak, hogy ot akarnak chynalny, de N. bizonnyal nem Irhattywk. Arra akarok N. tuttara adny hogy N. Jo wolna rea wygazitny. Ez wtannys az myt ertwnk N. tuttara aggywk. Isten tarcha megy N. költ Kyfa33on hawanak 12 Napian Anno dñi 1571.

1 5 7 1.

OCTOBER 28DIKÁN.

GRÓF SALM ECKIUS, MELYTH FERENCZHEZ, DIÓSGYÓRI ÉS SIROKI CXCH.
VÁRNAGYHOZ.

Gyórról.

Eredetije gróf Zichyek levéltárában Palotán. Találta és lemásolta ottan Döbrentei Gábor 1836, Augustus 13d.

Czímxete, kívül. Egregio domino Franco Melýth Castrorū et bonorū Dýos Gýeör ac Syrok Praefecto 2c Amico nobis hōrañ.

Egregie domine et amice nobis honorañ Salutem et ūri commēñ. Im Cha-
bý Achatius Vramath bohattok oda mý kepünkbe az Homonnaý Vram me-
nyegzeýere. Annakokaýrth the kēs: kerýek hogý ha ualamý 3ýkfegebe
Auagý akar mý dolgayba the kēs: megh talalandgýa, The kēs: mý ertünk
legýen mýnden fegetfeggel, es barathfaggal neký kýth the kēs: wyzontak
mynden barathfaggal megh akarunk halalný. In reliquo Vrām Eg. do. fēle
ualere optamus. Jaurini 28 8br 1571

D. V. Egregie Deditifsimus Amicūs Eckiūs Comes a Salmis Manu p̄pria.

1 5 7 1.

NOVEMBER 11DIKÉN.

BURJA FARKAS VÉGRENDELETE, SZOLGABIRÓ, NEMESEK 'S A' RAJKAI CXCH.
PREDIKÁTOR ELÓTT.

Eredetije a' pozsoni káptalan levéltárában. C. 64. F. 1. Nro 9. Találta ottan Döbren-
tei Gábor 1836. Lemásolta Kaszay József jegyző.

1571. Die undecima Novembris, hoc est die Sancti Martini.

Tewtt ýllýen Testamentomat az Jambor Wýtezlew ees Nēmēss Bwrya Far-
kas, az Nēmēss Wraym ees Wýtezlew Nepek eleit, 3olgabýro Wram elewtt,

VEGYES R. M. IRATOK.

te ket 3oknyät meteltetet el koborne a3zonýom. Azt az ket 3oknyät hagyom
 igi, hog en woltam adofs, hu3 forýntal kobornak, ha arra mond kobor, hog
 még nẽm erý, az hw3 forýntot, Tahat az en wram Apam el Igazecha, es az
 en Atýamfýanak még Adafsek rwha, Chwzý Anna A33onnak. Wagýok adofs
 Poztho metew Lẽrýncznok Prwkýnak, harmýnczharmadfel magýar forýntal,
 Azt hagyom hogi rwhaymat aggyak el, es Abbol fizesek még neký. Esmeg
 Wagýok adofs Holderen Týzẽn ẽg, awag Týzẽnket Renes forýntal, Semlger
 Lýpoltnak, Aztýs Wram Apam ýgazecha es fyzeise még, wag ha az Rw-
 haym arrabol nẽm maradna anný ýs ew maga Wram Apam Agýa mẽwgh.

1 5 7 1.

NOVEMBER 18DIKÁN.

BALASSA ANDRÁS LEVELE SZEPES VMEGYÉHEZ.

Kurima mvárosból Sárosban.

CXCIV.

Eredetije Szepes vmegye levéltárában 317 szám alatt. Kikereste Bárdossy Elek le-
 véltárnok. Ott létét hírül adta Engel Sándor táblabíró, 's főjegyző, 1836. Lemásolta Bu-
 dán 1837 az eredetiről Frankenburg Adolf. Összehasonlította Döbrentei Gábor.

Címzete, kívül. Egregýs et Nobilibus dn̄is Vice Comiti et Judliũ ac Vniuersitati
 Nobiliũ Comitũs Scepsiens. 2c dn̄is Amicia et vicinis obferuandis.

Egregý et nobiles dn̄i, Amici et vicini obferuañ, salutẽ et feruitiõr meo-
 rum Commendationẽ. Thowabba erthem 3eoch ferenczteol hogy thý kegme-
 tek ez mýnapýban az mý Jozagwnkra Dwnawýczra Rea kylthe, az zolga
 Byroth, ereo hatalommal Býrfagolný, mýerth hogý az gýwlefre valo keolth-
 segeth, ellenzette ký adný, býzonýos okokerth, nemýs akartha adný, de
 o3tan vgy kellett nem keeketelen megh adnýa, mýwel hogý az nyomo-
 rwlth keoffegeth kartwl megh oltalmazhaffa, kýtth en akaratombol es en
 lýrembeol nem chýelekedeth, nemýs kelleth volna semmýkeppen még fy-
 zethný, hanem ha ereowel orzagwnk 3okafa ellen Býrfagolth volna, merth
 moggya volth volna neký abban, merth nem Tartozwnk vele, En massal
 semmýth nem gondolok, az ký fyzetthný akar, heabais 3abad vele, Enýs

kegyelmes fejedelmwnk paranciolatiat kyben paranciollia w felsege hogymyndon uoltakeppen az fryghoz tarcjuk magunkat; Azert my myndon Igyekozetwnkel Azon lezunk hogy az w felsege paranciolattia ellen ne Jariunk, fwt myndeonben Akariuk oltalmazni, es Azonnal myndonfele parancolatunkat kwldottuk az Bekoknek hogy valamellik tyztye tyztoffeget kiuannia Az frygy ellen semmy ellenkodo dolgot ne mywoliön moli dolgot hyzwnk hogi Innet nem Indultatik, Cyak hogi onnet az fld, partiatul ne ellenkoznek.

De Hogy neminemw dolgok felöl kerdözködnenk az követöktöl, Azonban panaz ere; hogy myuel Az Egryek harom ezör Juhnal többet Ragattanak uolna el, kiket Immar peztön alol nem meze, Az szölöfy Renden Hajtottanak uolth; Ezöret Az my zemunkre Hazuttak, Az ket ezöre vagi valamiel töb az zegeny, Budaý pesty mezarchoke voltanak; Illien ellenkodo dolgokat miuelnek, Azert ha az my Irafunkban fld; ketölködik kerdöze meg fld; Az követöket, meg tuggiak mondaný Azert mind effele ellenkodo dolgokbol Indultatik Haborufag kinék nem Illenek lönný, ha effele ellenkodo latrok vtan tamadnak az my nepeink, Azonnal az az hyre hogi Haddal nyargalnak varak alath; es mindön meltatlan dolgot zolnak es Irnak fldnek;

Az teöb Dolgok közöt Emleköztetę az fld; köwete Az ormandi Attia fia felöl, Jol lehet Az my hiu zolganktulis Ibrahim Agatul, Izenth uolth fld; kit my nekwnk hiuen meg bezellöt, Ibrahim Aga Azert Im my az fld; kyuanfaga zörent el Jarunk, Az dologban, Jol lehet nem my Rabunk ormandi petör, hanem, Hanzabek rabia, es my w neki nem paranciolhatunk, ha my rabunk uolna Byzonnyal Higgye fld; hogi elseö kerefet sem Hattuk uolna fldnek; hiaban, Jelöfben hogi Igý törtent az Dolog, kinék nem Illöt uolna lönný, hanem el bociattuk uolna; mynd az altal, ualamynt fualahogy

lehet vagy penzwnkel vagy egiēb modon meg zabadithattiuk, ertē lezwnk es meg zabaditiuk De ily okkal Hogy az mynemw Dōbrōciōny zabo mate felöl leuelōnk es kōuetwnk által, fīdt meg talaltuk vala, ky fok Jambor kerefkōdiō zōmeliōknēk kart tōt, es egy nehanyat meg is zegenitōt ben-nwk maftan, az kafaŷ kapitan Byrtoka alat lakyk farof patakon, Jol lakik vgyan az fok Jambor Jozagabol, kik eyl nappal fyrattiak es ohajtiak Azt az embeōrt, fīd; kwlgyesse be zolnakra Igaz szam vetefre az kafaŷ kapitannak, mierth Hogy az szolnaki emennēk meg adof tyz ezor forintal az w maga Adof lēūlē zōrenth; Azt Az ement es az tōbbit meg eleghituen, hytōnkre fogaggjuk miēs hōgi ormandit Inneth myndōn farcioltatas nekwl ki bociattiuk. ezzel az summanal penig az Hatalmas Ciazar szamara adof, ef semmi kēppen el nem vez Jol lehet eddig if Dōbrēcziōni, farof pataki es tokai arof embōrōkōn meg viēhettek volna de mi nem bociattuk Arra hōgi maf bwntelent bancianak ertē Azert fīd; ennēk az dolognak vifellie ugi gongiat hōgi maft nē bancianak erte; Meg bociassa, fīd; Hogy ennē fok Irafsal Bantiuk fīd; vgian ezōn zolnaki emmennēk, Hochya Hazannak, az Attiafiat, az Hatalmas Cyazar Harminciadiarol az Egriēk el Ragattak, ki mostanis ott egrōn vagion, egy nēhanzor kertōk fīdt; hogy bociataffa el fīd, miert hōgi az frygben fogtak el, maftannis keriwk fīdt, hogy Bociataffa el fīd;

Az zegeny ven török Azzont, kit kūn petor ket leanyauat, zōged es Csongorad közöt fagoth uolt el, Immar ketzōr, Igerte meg fīd; Azt nem tuggiuk ha az Egry kapitannak meg parancyoltae fīd, vagi nem, hōgi az my kōuetink meg Juettenek, ottan Hamar az, fīd, Jo Igeretie meg Jelōntottwk neki kire meg Ciak valaki sem Ir, nem az hōgi meg adna wkēt; mynd az által my Az fīd; Igeretiben es io Aianlafaban semmit nem ketöl-

ködwnk, hagi azokat zegenyeöket te, fíd; Az Aianlas zörent mi nekwnk meg nem adatna, kiert ha az Isten eltet, Býzonnias Higgýe fíd, hogý, mindön týztöfflegös Dolgokban Hafonlo Haladatoffaggal lezwnk fídnék; ebben feő keppen vgian Igön keríwk fídt; hagi tē fíd. keduönket ne fzegýe; Isten fídl; Datum Budae 18 die septēbris Anno dñi 1572.

---

1 5 7 2.

SEPTEMBER 19DIKÉN.

BÓDAI SÁRA, ZOLTAY ISTVÁN HÁZAS TÁRSA CSERÉJÉT VALLJA BÉ A' CXCVI.
CSORNAI CONVENTNEK.

Eredetije ottan a' 2d. számu jegyzőkönyvben. Kikereste 's lemásolta Pauer Zsigmond a' t. convent lectora. Összehasonlította Szeredi Kovács János e' hiteles hely jegyzője 1837. Dec. 1^oáján.

En bodaj far azzon az vitezlő Zolthaý Istwan Vram törven hazas tarfa tetthem Illýen vallast thýornaj ppost Vramnak, Galamboký Mathenak es az egez Conuentnek hog thýereben attam en neki, az en őfeimthwl marath ökö-rős Jobbagiomať Roftha balast, faradon lakozot Illýen Conditíowal, hog ewk vyzanthag Ismeg adtak Nekē es az en meg maradek..mnak az žent Egýhaz Jozagabol žeplakon egý azinte pufztha heles in qua pvidi Gregor Balogh et thomas Mizaros resident' habuifset Jobbagiwt .... Vagio soppron Warmegýebe, Mely žeplaký Jobbagýert Medio temp .... Meg az derek seffio Meg atta volt farkený Jobbagyát Varga amburust es tamať ez Maj Napig, kýt p Compositionem Roftha balafiť ppost Vram es az Conuent p Manus vizza adot es azon keppen Aβonís p Manus atta Roftha balast ppost Vramnak es Conuentnek.

Zoltaj Janos es Mjklos fia . . . . . es Lami fofia.
rosta Balas Fradi.

---

1 5 7 3.

JUNIUS 1sőJÉN.

ENYINGI TÖRÖK FERENCZ ÖZVEGYE GUTTHI ORSZÁG BORBÁLA, SZ. K. CXCVII.
SOPRON VÁROSÁHOZ.

Pápa várából, Veszprím vármegyében.

Eredetije Sopron városa levéltárában, *lad. VI. et F. Fasc. IV. num. 156.* Találta ott Döbrentei Gábor 1837. Mását vetette a' ns. város és azzal az akadémiának kedveskedett. Összeolvasta Schultz Pál városi levéltárnok.

Czímzete, kívül. Prudeū ac Circumspectibus (revera sic) dn̄is Judici Primāo, Juratis Civibus ac Ceterisq̄, et totae Univer̄ oppidi Sopron eC̄iſeñ, etc. dn̄is et vicinis nobis honorañ. (P. H.)

Prudeñ et Circumspeeti dñi nobis honorañ, Salutem et nri commēñ. thoaba, ez mi Jobagionk, Beledben lakozo molnar Lukacz jeõthh wala mi hoßank, es kónierge azon mi nekünk, hogÿ Irnank kemeteknek mellethe egy attiafia wolth, Sopronban, kÿnek, molnar Petheõ wolth newe, meli Attiafia Imaron megh holth, es az mi marhaia maradotth es eoreõkſege az eo Attiafianak; felet mÿndeneknek ez Attiafianak hattha, es feleth az felesegenek, Az felesege Peniglen Imaran iob rezetth, az marhanak el kwltheõtthe es ennek femmith nem attanak benne, Azerth hogy etthw̄l el ne zakadgiõ es karoffa ne maradgiõ thÿ k̄meteketh kerem mÿnth io 3omzed Wraimotth, hogÿ k̄modtek ne hadgia eoketth karoffa maradni, hanē, az mi az eo reze, es eothetth illethÿ k̄metek adaffa megh ez mi Jobagionknak, kÿertth k̄meteknek esmeth theob baratthsagal akarunk helieben lenni, es k̄metektheol io wala3th warunk, waleñ eafdem optañ. Datū eC̄ Arce Papa 1. die Junÿ 1573. Barbara Orzagh de Chwtth, mañri dñi 9dam Frañci Theoreok de Ennengh etc. relicta.

1 5 7 3.

AUGUSTUS 12DIKÉN.

CXCVIII. CZOBOR IMRE NÁDORI HIVATAL HELYTARTÓJA NAGYSZOMBATHOZ.

Manigáról, Nyitra vágújhelyi járásában.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kiválasztotta Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklár Ferencz hites ügyvéd.

Czímzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis Dominis Jadici et Juratis Ciuib. Ciuitatis Thÿrnavienſis, Amicis et Vicinis nobis honorand.

Týztelendő 3omzed vraym es Baratjm . kezenethemnek vthana magam Aÿan-
 lassath Irom keg: es kewanom az the keg: ýo egeffegeth halanný. Towab-
 ban, az en eochem Thoth Benedek, adýa ez előmben hogý thý keg: töl fok
 rendbelý banthafok kezeth wagýon, illýen Iniuriaýa, hogý az mýnemő fa-
 lucskayá wagýon oth, az the keg: 3omzedfagaban, feýeregýhaz, Thý keg:
 ez előth hatarath el foglaltha, es az mýth akarthatok benne megh hadný,
 zabad akarathatok zerenth chýak azth hattatok megh, es hatarth mutatta-
 toth tý keg: nekie, az eo tulaýdon feolden, az hol zenthe zerette keg: Im-
 mar maş meg výoban, ký menth thý keg: es az mýth az előth neký megh
 hattatok wolt, es muttatatok, abais immar maşan výoban el akartok fog-
 lalný. Es köwethkezýk az, mýnth az előthis the keg: vele chelekedeth,
 hogý az nagyath el foglaltha apronként igy őztendőnkenth mindeneşwl ký
 rekezthenetek az eo twlaýdonboll, kýth íşlennek igafagha es az Jo 3omzed-
 fagnak ketelle nem mutatna, mierth hogý peniglen thý keg: tudýa azt,
 hogý en mindenkör the keg: mýnd az en atýamfýamal egýetemben Jo 3om-
 zedffagal igekezthem lenný, zinth azonth warnam the keg: twlis, es re-
 melenem azt, hogý nem hogý thý keg: az en attýamfýath rontana, főt in-
 kab maşwlis oltalmazna, kérem is the keg: hogý ne addýon okoth az mý
 közthwnk walo Jo 3omzedfagnak megh bomlafara es az en Attýamfýath ne
 haborgaffa, hanem inkabb legýen mýnde Jo oltalomall neký, es az őwenek
 legýen bekeşleghe, kýth en ismegýnthen the keg: mind az en atýamfýawal
 egýetemben megh halalhaffak, hol peneghlen thý keg: egýebet akarna en-
 nel chelekedny, addýa tutunkra, hogý twdýwnk mý is mýhez tartozny, es
 az mý atýanfýa az ő igafagaban mý bennwnk megh ne fogýathkozok, keg:
 twl walazth warok, Işlen thartha megh keg: Jo egeşlegben es Jo zerent-
 chewel. Datum in manigha die 12. auguşı anno Dñj 1573. Emericus Czo-

bor Locumtenēs offī Palatinalis Regni hungar̄, ac Confiliār Sac: Ces: et Regie Mttis manu ppria.

1573.

SZ. BERTALAN NAP ELŐTT VASÁRNAPON.

CXCIX.

SÁGHY IMRE VÉGRENDELKEZÉSE.

Eredetije a' pozsoni káptalan országos levéltára egyik jegyzőkönyvében. Kikereste ottan a' magyar akadémia felszólítására Gyurikovics György lev. tag 's össze is olvasta Kaszay József hites jegyző által vett masolatát. 1835. Octob. 18d.

Ezer éttaz hettwen három ezhendeben Vrwnk Christus 3wletesenek vtanna. En Saagÿ Imreh, Jollehet testemben Betegh vagyok, De elmÿmben semÿ fogyathkozas nem Lewen Tezek az en Jawaÿmbwl vegseo testamentomott, Illÿen 3emÿlek elëtt, mÿnth az Bechwletes es Tÿzteletes 3emelyk elëtt Gÿeorgÿ Plebanos elëtt kÿ fel Baaron lakozÿk, vgÿmÿnth Ennekem Confessorom elëtt, Es Pakay Plebanos Thamas Pap eleotth, Ismegh Peleskey Erdeogh Mÿklos elëtt, Saaghÿ Janos attyamfÿa elëtt, Ismegh Nemes 3emylek elëtt mynt nagy Thamas elëtt, es az w fÿa Nagÿ Adorÿan elëtt, Ismegh Nagy Lazlo elëtt, es Farkas Deak eleott, Mÿklos Balÿntt elëtt.

Eleoger hagyom es Aÿanlom Lelkemeth az Mÿndenhato Istennek, es teftemett hagyom temethnÿ Az en megh holt ket leanÿm keozëtt.

Towaba mÿndenek kyk ennekem vadnak, mÿert hogÿ az en 3erelmes felesegemmel dorko A3zonÿall egÿwtt kereftw̄k, Eggÿwtt Talaltw̄k, Ennek okaertt mÿnd Ingho Marha, a kÿ Enÿm wolna, kÿchÿnthwl fogwa Nagÿgylan mÿnd nekÿ hagyom, az w thwle walo Arwaÿmmall Egietemben a Jofzaggal eo3we, es mÿnd erekséggel eo3we. Az en Arwaÿm, gyermekym, Mÿndnaÿan w hoza halgafsanak es Tÿztellÿek, Leghen Sagÿ Janos az en Attÿamfÿa gond vÿseleo Twttor az en 3erelmes gazdam A3zonnak Dorko A3zonnak, mÿnd az en Arwaÿmmal Egietemben. Ismegh Saaghÿ Janof-

nak Egý Araný Lantza es Egý Naasfája vagyon ennalam Zalagba, azt pýnzenelkwł, ha Ennekem Theortýnńk halalom, Adgyak megh Neký. Symon Deaknenal Posomba vagyon Ennekem 3az Araný forýnthom, Arra kertem 3az tallertt, Ismegh Saghy Janofsal keretthem Týzen  tt forýnt tt, Ennekokaerth mýkor   Neký megh adgyak az 3az Týzen  tt forýntot, kerem Simon Deakneth hogý mýnden per pathwarnekwł az en penzemeth adgya megh Az en 3erelmes feleségemnek es az   thwle walo Gyermekýmnek. Az Pofony harmýczadosnall vagyon eottwen Arany forýnthom Zalagba, kyre adott nekem hetwen forýntott. Ismegh kett 3az Araný forýnthom wagyon, azt hagyom hogý az en 3erelmes feleségem Dorko A3zoný az en Anokamnak Leanyomnak, eo Neky megh Tarczia, ha kedýgh eo neký feleségemnek halala theorthýnnekes, mýerth hogy ez az en arwaym kez tt kýczýn, azt akarom hogy   holtha vthanes meg tarthafsek eoneky, az   Iftent l paranczolt Szerencheýre. Vaykan mely Jozaghom wagyon, kýtt 3erzettem, azt hagyom feleségemnek az   arwaywall Egietemben. Ismegh Enýedý Farkasnak az Itt walo Pw3tha, awagy ereoke ký wolna Itt chwkarpan, arra attam hettwen  tt forýntott eottwen e3tendeigh, Azert azt hagyom az testamentomofokra ha az en pýnzemeth annak ele tte megh adgyaif Engedgyek megh az Jofzagott Neký.

Az chwkarý hazatt, mýnd Jobagywal egyetembe, Azt hagyom az en feleségemnek Dorko A3zonnak, az   thwle walo gyermekýmnel Egietemben. Vagyok ados Pofonba az Bolthos legýnnek Výdanak týzen nýolcz forýnttall. Az Boltba kyt vasarlottam Teole Wýdathwł, Az Lajstrom 3erýntt Irwa wagyon kýkkell adofs vagyok. Az Kowaczýnakis ky Paawas 3erýntt mýelt Posomba, a ký az kapwhoz kézel lakýk, Annak es Adoss vagyok. Ismegh 3olgaýmnak kýknek a Menywel Adofs vagyok fýzfelse-

nek megh Mýndenýknek. Nagy Thamasnak chwkaron vagyok ados týzonket foryntall. Ismegh Farkas Thamas Vzorý Adoos Ennekem szaz harmitz forýnttall, Ezekbwl Adott megh hwsz pýnz hean hwsz foryntotth, az thebywel adofs. Ismegh érdegh ferencz Ados Ennekem Eottwen forýnttall. Thowabba Saagý Pal, Mýerthogý gyermeksegethwl fogwa szolgalth Ennekem, hagyom azertt azt gazdam azzonra, es Saagý Janofra, hogy az w Jwthalma zerýntt ne haggýak szolgalattýat heýaba. Ismegh Sagý Sigmondnak es Albertnak Az Anýoknak, es Anýokthwl melý Kwpath el vettem volth, mýerthogý ezeket Illetý Sýgmondot, et Albertott Az Kwpa azert hagyom hogý adgýakmegh nekýk. Ismeg ket falw wagýon Behenýtz es Meretze ket falw, Melý Jozagh Illyeshazý Iftwan vrammal, es az w Attýafýaywall Egietemben ofztallýos Jofzagwnk wolna, Az en Rejemeth abbwl is hagyom az en Szerelmes feleségemnek Dorko azzonnak az w theole walo Arwakkal Egyetemben. Azert kerem Illyeshazý Iftwan Vramath, mýnt Igaz Ispanomath, hogy az Jozagbél, a ký engemeth Illethne az en feleségemnek Adgýa megh az w Gyermekýwel Egyetemben. Az megh holth Amade Peternek megh hagýoth feleséghe, gywlaflý Sofia Azzoný Adoos Ennekem szaz hat forýnthall, kýreol Itt ennalam Zalagha wagýon. Egy kereszt, Azert mýkor Az en szerelmes ghazdam Afzonnak a pýnzth megh Adgýak. Awagy Az ew gyermekýnek, tehat Az Zaloghott Adgiak Ismegh výfzha Ismeg Saarkedzý Alberth Nadasdon Adoos Ennekem, Egy hordo bor arawall, Ismeg perfonalis praesentianal Andras Mesterrel, mýkor az Retett foglaltatta, Ismegh hogý be Iktatta magatt, mýnd ezekbwl w Irette, fyzettem hwzonétt foryntott. Eszt megh engettem Neký, hogy ha halalom theorýnik, De Ilý ok allath, hogý az en fýammall Bekefseggel lakozek, es az Attýafýaywall. Ismegh vgyan ezen Sarkeozý albertt Egý fegýwer Derek

arawal Ados, kÿ teszen kÿlencz forÿntott. Ismeg vgÿan ezen Sarkeozÿ Albert adott wolth Zalagba Egÿ kÿs darab ezÿstet Tÿzen ket forÿntertt, ha az pÿnzt megh adgÿa, adgÿak megh az ezÿsthÿet nekÿ, ha kedÿgh az darab ezÿsth azt megh nem Erneÿe tartozÿk annak az teobÿtt az en szerelmes gazdam A33onnak megh fÿzethnÿ. Az en Pofonÿ hazam legien az en szerelmas felesegemee Dorko Afzonÿe az eo gyermekÿwel, De Ilÿ ok alath, hogÿ mÿkor az en gyermekÿm oda mennek Bekefseghes Lakafsok ott leghÿen, ha kedÿgh el Adgÿak az hazat kÿchÿnthÿwl fogwa Nagÿglan egy Arant o3tozzanak Az arawal. Sagÿ Sigmondnak hagyom a 3empczy eoregbÿk szÿleott. Ismeg Sagy Albertnak hagyom azt a 3ÿleth 3emptczen, a mellÿet Ereos Damokosthol wÿttem. Recheÿ 3eleo, nÿgÿ, az en szerelmes felesigheme Dorko Afzonÿe, Az ÿ thÿle walo Arwaywal Egietembe, Legÿen mÿnd hazanal Eo3we. Erfek vram eo Nagÿsagha Verantius Anthall vram, Ados Ennekem hat szaz forÿnttall, Ismegh kÿtt Rea kÿltettem sayat pÿnzemeth harmad fel szaz forÿntott azzalis adofs, Ezekre kerem Egrÿ Pÿspek Vramath ÿ Nagÿath Ho33wthotÿ Vramath, Ismegh Vsalÿ Vramath, hogÿ feo otalmok legienek az en szerelmes Ghazdam A33onnak, Az ÿ Arwaywall Egietembe. Egrÿ Pÿspeok Pfectus Vram eo Nagÿsagha Joll thwdgia hogÿ ados ewel Ersek vram, eo Nagÿsagat kerem, Pfectus Vramatt, hogÿ azt a' pÿnzt szolgaltatsa ÿ Nagisaga az en gazdam A33onnak kezebe. Ismegh az en Zarway Jofzaghom, mÿerth hogÿ az en fÿamnak Sigmondnak fellesigethis Illethÿ, Mÿerthogÿ Sarkan Nemzett, ahoz hagyom azertt hogy Sigmondnak felesege utan, ahoz Resze legyen, ha az Sarkanÿ Vrak hozza szolnanak, es az Czobor Wrak es megh akarnak valthanÿ, es az arath akarnak le tennÿ, fel ne wegÿek, mert Sigmond feleseghe az ÿ gyermekÿwel Egietembe wer a Jo3agba. Azert mÿ kÿk e testamentomnak halgatoÿ vol-

thwnk, ezt a Testamenthomoth Erēsb wolthaerth kȳl megh erōfitettw̃nk, peczyeteonkel megȳs pechytelteonk ženth Berthalan nap elēt walo Vasarnapon a felȳwl megh Irtt 1573. ežtendeobe.

1 5 7 3.

OCTOBER 8 DIKÁN.

CC.

IKTATÁSI TUDÓSÍTMÁNY.

Eredetijét, töredékben a' jászói convent országos levéltára mutatja. Azonban csak a' vége magyar. Ide tétetik mutatóványul, miként kevertetett latin 's magyar együvé ugyan azon egy irathan. Kijegyzette Döbrentei Gábor 1835. Lemásolta Zsimek Nep. János. Összeolvasta B. Fischer Norbert, 's kiadta hitelesen a' convent.

Anno Domini 1573 8 die Mensis Octobris facta est Introductio et Statutio Comētanens Ex Chemethe Poſſione Nobiles vrbanus Belseȳ Judex Nobilium et Ambrosius Thewrewk, Ignobiles Georgius Chako relice Pauli Írati Alpary Martinus Kathona Gaspar Horwat de žakachy Judex, et Stephanus Bendȳ, Stephani Zakaȳ. Cometanei Ex Lȳthka Poſſione Nobilis Gallus Íspan Ignobiles, Matheus Kardos, Ambrosius Kowach Blasius Kormos Michael Kardos Anthonius Kormos Thomā žechȳ Coloni. Cometanei Ex Poſſione kech Nobiles Mathias fwlo Ex Poſſione faȳ Nobiles Michael Darochy Ladiflaus faȳ, Georgius faȳ Ignobilis Joannes Thoth Petri figedȳ Colonus Valentinus Nagy Nobilis Auguſtinus Gal Ignobilis Ladiflaȳ faȳ Colonus. Vicini Ex Poſſione Alfo gagy Matheus vyda Chypo Egyed Joannes Berthok valetiny Patchos Pauli Mondolaȳ Colonȳ Demet: chonthos Petri Mondolaȳ fid̄gnum P̄brum. Joannes faȳ als Blasius fulo in persona Pauli fwlo Petrus figedȳ in persona et Petri figedy filii quondam Mathei figedy et in persona filii sui Pauli figedy pmittunt se perſoluturos Expensas ad partes eorū Cedent̄ es kȳualtattyak.

Darochy Mihalȳs faȳ Annos Ažžony kepebe kȳnalȳ az kewlcheggel, az ožlas žerȳnth. faȳ Benedek azt mongya Ez ellen hogy legyen Tewrwēn benne ha mellem Jewhethnek hogy vgy Illeth lȳanth minth fȳath hath mellem vezem es kellyen lewel rola az en kewlchegem megh lewen ha az tewrwēny azth tallallya hogȳ mellem Jewhethnek es mindgyayan Ajanlottak hogy kezek megh lattathnȳ Tewrwēny žerȳnth.

1 5 7 4.

FEBRUARIUS 4 DIKÉN.

CCI.

SZ. K. NAGYSZOMBAT VÁROSA HÁROM NEMZETBELI HATVANOSAINAK RENDELETEI.

Eredetije Nagyszombatnak 1566—1579^{be}i jegyzőkönyvében. Kiszemelte onnan Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Kaiser József városi hites jegyző.

Statuta Communitatis Trium Nationum Sexaginta virorum in domo Senator^{um} existeñ. Die quarta Februar Anno 1574 quae sunt in script^{is} tali mō oblata.

Megh erthwen az Wraym az keğetek kűwanfagath mind az Býro Wramwal egýethemben, emlekeztetik keg. ez elmwlth hwfweth masod napyan walo weghezefre kűth keg. mind az keöffegel egýethemben Confirmalt es Jowa hagýot, de az keöffégnek neheznek tetzýk, hogý az mit wegheznek, Annakwthanna Tý keg. elfeletkezwen rola nē olthalmazza.

Annakokaerth hogý az igaffagh keözthewnk Megh tarthaffek, es az Warafnak mind az Respublicaval egýethemben Zabadsaga megh ne Rontaffek, az keg. Propositioiara illien deliberatioth tettehwnk.

Mýwel hogý Býro Wram Keömýwes Jakaboth az keg. igaz Juditioma zerinth teürwen zerinth býntette, nem zeűkfegh wolt wolna Keömýwes Jakabnak az Waras zabadsaga ellen kegýelmetekre ez fele Evocatoriat hozný, de mýwel hogý az Mandatum harom dolgot contineal, Tuwdný illik az Loo kirekezte, az 33, es az 10 3. Býrfagoth, es hogý tý keg. Býro Wram zawath zeek teörefnek nē itelte, Azert mýwel hogý mind az harom dolgoth egýben foglallýa, es ha ennek eleötte ez fele Appellatiokat el 3okot bothýataný keg. tehát ezth sem tarthatný megh, ha penig ez eleöth nē wolt, mo3 se legýen.

Thowaba, Erre ýs emlekeztetik keg. hogý ennek eleűtte keğetekkel egýetemben az Keöffegh el weghezthe, hogý Býro Wram Warafbelý 3ompedoth Terwený kűweöl ne býntetheffen, Eű keğnek ahoz kellet wolna magat tarthaný. Mert mýkepen hogý az Keöffegh Wala3t Býroth az igaffagnak olthalmara, Azonkepen Biro Wramnak ýs Terwený ala kel magat wethný es az 3ompedfagoth Terwený zerinth býwntethný.

Az kowath Györgh fja es Balint kowath közewth mýnemw Per wagyon az Attýok Joozaga feleol azth deliberaltak hogý az marha megh Innwentaltassek, es mijert hogý mind a kettew Ewrekes, eggýk az mafik myat megh ne fogiatkozyk az Pörnek wegheig.

1 5 7 4.

JULIUS 16DIKÁN.

CCH.

KERESZTELESRE HÍVÓ.

PERÉNI ISTVÁN FŐISPÁN, KISVÁRDAY ISTVÁNHOZ.

Nyaláb várából, Ugocsa tiszántúli járásában.

Eredetijét Palotán gróf Zichyek levéltára mutatja. Lelte és lemásolta ottan Döbrentei Gábor 1836.

Czímszete, kívül. Magnifico domino Sihano de kyfwarda 7c dōno et Affini Nobis observand et Confedent.

Magnifice domē et affinis nobis suaviff et Confedertfme. Salutē ac Seruitior Commend. hjzem hogj kg^{nel} nylwan wagjon, hogj mynket az gazda azzonýal Egjethembe az wr iqlen Egj lean magzatthal latogathoth, kýth meg ez Ideýgh kjwaltkjppen hazam nepe Betegsege mýath es Egjeb zorgalmazob dolgaýnk mjattes, az kerezthýenek moggjok es zokafok zerýnth, meg nem kerezeltethettewk hanem kereztfýgenek napjath wegezthem ez Jeowendeo kjsazzoný hawanak Elseo Napjath, kjrem azýrth keg^{det} mynth Býzodalmas wramot es Atthjamffjat hogj ez meg Irth napon vélc Primo die Menfis Auguſti legjen keg^{ed} az En hazamnal therebeſt hogj Az keg^{ed} Jelen lýthýwel Az En leanýomnak Elseo Eoreomeben . . tyztelkedheſsem Egjeb Barathým es Atthyamfýaý keozcotthes, mas az hogj Ennekem keg^{ed} Eleýtheol fogwa mýoltha keg^{det} Ismerthem Býzodalmas wram es Atthyamfýa wolth, Ezbenys mwtaffa meg keg^{ed} Az Atthyafýfagot, hogj az En leanýom kerezthýenfegenek legjen keg^{ed} Bjzonfaga hogj az komafag koztheonk lýwýenes, maraggyon ezen Jo Atthyafýfag keoztheonk el walhatatlanwl, es fel feýt-

hetetlenewl. In Reliquo Eandē maĝ do: vram p̃ felic^{me} valere optamus,
datĝ ex Arce Nra Njalab 18 die Mensis Julĝ Anno 1 5 7 4

Sthanus de Peren Comes eŝ

1874.

SEPTEMBER 7DIKĖN.

MUSZTAFFA BUDAI PASA, TRAUTSON JÁNOSNAK RÓMAI CSÁSZÁR TANÁ- CCIII.
CSÁNAK.

Budáról.

Eredetije Galantai Nagy Károly családí levelei között. Lemásolta Frankenburg Adolf 1837. Aprilis 17dikén.

Czímzete, kivül. Tekintetős es nagifagos Vrnak Trautson Janosnak Romaĝ Ciazar Tanacianak es uduaranak fő gond ügyelőienek, nekwnk tisztölendiö Baratunknak.

Mÿ muztaffa pafsa az Hatalmas török Cÿazarnak fő hel tartoia Budan es gond ügyelőie magyar Orzagnak.

Tekÿntetős es nĝf; vr nekwnk tisztölendiö Baratunk Kiözünetwnk es baratsfagunk Aianlasanak vtanna meg adak mÿ nekwnk Az nd, leuélet, kibiöl ertiwk mit Ir. nd. Az segiósdiek es Börzöncyeyek félwl Hogi miuel mind szwnetlén kanifa félę Ciataznak es lęfwket Hannak, mÿnt Im mastannis Hogi Istuanfÿ Istuant mafod magauul el Ragattak, es Hogi ottan Hamar 13 zömelt es három feiet vittének volna Touabba kanifahoz tartozo három falut el Rablottak volna; Az vr Isten Jol latta Hogi mi Hirwnkel nem miuelték, es mÿ okaÿ nem vagiünk. Ha mÿ törtentÿs okaÿ Ismeg az tieÿtök, kik félöl Immar el vntük az sok panazolkodast; Az bék félöl Hol azt Irÿa nd, hogi az müran Altal mönth volna vagi hogi mikor Istuanfi Istuant el fogtak Jelön volt volna, Byzonniál Higgię nd, Hogi az bęknęk Abban fęmmÿ Hire nincien, mert Akkor az bęk It mi nalunk volth It valo lętelęnęk oka penig ez uolth, hogi miuel az Hatalmas Istęnnęk Jo Akarattiabol, Az Hatalmas Ciazar Az mÿ feÿędęlömsęgwnknęk męltosagat, nagiobra vitte, vgi minth eęęsęgwnk latnÿ Iduęözlęny Jw̄t vala De nam mÿ ezt egi nęhanzor męg

Irtuk, ndk; Hogi az Zrinÿ gyÿrgÿ, minëmiw Ellënközö dolgokat miuël; fziget Ala Babolcÿa, Börzöncÿe, fëgiöfd Ala zaguld, nagÿ Haddal; lefÿwkët Hanj; De Hogi az miëjnk ezökbën vëzik Cialardfagokat, ki nëm mönnëk vtannok, Igi oltalmazsak magokat. Vgyän ezön Zrinÿ giÿrgÿ nagi Haddal feol këzÿwt, es az Posga tartomaniaban valo falukat, kit zep fzaual kikët erözak këppen föl vëzön, es az ÿ Hataraban le tëlëpity, Immar eginëhanÿ falukat azonkëppen puztan Hagyoth; Az Izpahiak pëniç firnak ohaitnak ehelis mëç Halnak mërt nincÿën mëhöz nÿulniok, Azoknak penig Az ado-iokat më raitunk kërük es mindön Jÿwëdëlmöket; effëlë Dolgokat mind elëÿbën attunk më ndk, kirë mëç Ciak valazt fem töt nd, Touabba ezis niluan vagion ndl; Hogÿ mëniçör az më kegiëlmes fëÿëdëlmÿnktÿwl Paranciolat Jÿwt, kit më zep rëndël Romaÿ Ciazarnak föl kÿldöttÿwnk Hogi az Budaÿ mëzarofok Juhait, Hazan Emënth Hatra aggiatok, es az nagÿ kallot el Rontafatok ÿ fölsëge Paranciolattiat mëç nëm fogattatok Az më Intëfÿwnkët pëneg mint fogadnatok mëç. Mÿolta az nagÿ kallot epitëç zaz faluknal töb kÿ az elöt Az Hatalmas Ciazarnak Adozot es bë Jartanak vrokhoz, kik Immar maftan bë nëm Jÿwnëç es fëmmy fizëtëft nëm tëznëç. Is-meg tatat es Bözpörimöt miolta mëç vëuëç maffël zaz faluknal töb, zëköf fëiërvár tartomaniaban, Az kik az elöt, mindön fizëtëfth zolgalatot miuël-tëç, kikben maftan Ciak egges nëm Akar bë Jarnÿ, Eztergam tartomaniaban mëç Azon këppen tahat mint ellienëç el az zëgenÿ Izpahÿak. Jol Tuggya azt nd, Hogi mindönnek zolgalattiaban Jar es mindön mëç kiuannia Az ÿ Jutalmat, fënkÿ zellel nem elhet, Igÿ köuetközik oztan Hogy az fele vak-merö Jobbagiokra rea mönnëç, es eginëhaniath el Ragadnak Bennök, Az Hatalmas Ciazar Adoiat es ÿ magok Jÿwëdëlmët kiuanniak raÿtok, ha oztan mëç eleghetek ÿkët Ismëç ël bociattiak ÿketh mikor effëlë fzo fogadatlanok-

ban eginęhanjath el Hoznak, az tiejtők Azonnal ráytok tamadnak Igy lę-
 zőn oztan Hogi Az ki erőfb lęzőn, Azę lęzőn Az Jutalom, mint mastann-
 is Az tiejtők az męęynkre rea tamattanak, elözör az mieęynkben kit lę
 vagtanak fkit el fogtanak volth; Az vtan Isten seęetseęeből Az mieęynk meg
 ęertęk ęket, es vgi törtęnt veződelmiők, De ha ęk bękenęl maradnanak,
 az mieęynktől Býzoni semmý nem Judultatnęk, Jol lęhet erre mý nękwnk
 paranciolatunk vagion Az mý kęęielmes feęędelmwnktől, Hogi valamwli
 varafok faluk Idę vannak Iratatuan kýk Annak ęlőtte Az Hatalmas Ciazar
 Adoiath es Izpahiacok Jwuędelmęt Igazan lę zolgaltattak, es mastan bę nem
 Akarnak Holdolný elözör Romay Ciazarnak Iriunk felölwk, es Ha vgian
 vakmęrőseęnęk Aggiak magokath Az vtan zabatsagot Aggiunk, Affęlę vak-
 męrőkneęk, meg Bwntętęfőkre, Dę meg mý semmiben eddig nem Hörtęlen-
 köttwnk, Býztunk az ę fölseęe Aianlafaban, mikor Hozzatok gyiörgi Al-
 tal Aianla magat Hogi mindőn fęlwl meg paranciollia Hogi bę Jwięnęk ki-
 ben vgian semmý nem kęlę mind ez oraygis, Irya nd Hogý az faluknak
 az nęwőkęt Rőndęl męg Iriwk ndk; Az ęrt Im mindőn fęlę Embőrwnket
 kwdöttwk, es zęp Rőndęl Hamar nap Az nęwőketh Irua kwlgiwk vgis
 meg lattiuk ha bę kwdiwk Mýnd Az altal kęriwk te ndt mint tigtölęndő
 Baratunkat, Hogi te nd, zollion Romay Ciazarnak, paranciollya meg min-
 dőn fęlę, Hogi Jarianak bę, Az Hatalmaf Cýazar Adoiat es vrok Jwuędel-
 męt zolgaltaffak bę Ha ezt miuęlý ę fwlseęe, mi fęlęlwnk Arra, Hogý Az
 mý Býrtokunk Alat valok, nem az Hagi Az ę fwlseęe Jozagaban mőnnęk
 Dę az fzamara męg Ciak egis loúat sem nięrgęlnęk męg; Dę az mint föllwlis
 meg Jelöntwk, mindőn męg kiuannia az ę Jutalmat fęnký zęllęl nem elhet;
 Az valýak sambokiak komarom zigętęből Hogi anný fzmęlt Hoztanak vol-
 na el newý azoknak Anný feýők Hogy azt męrnęk miuęlný, Dę az koma-

romiaknak Tatajyáknak Cjyatyók sem eýel sem nappal meg nem szwnik;
 Az samboki Ahmat odabafanak, mi meg parancýoltak Hogi veztegefegben
 legien, ha többé Irand nem solgialual hanem Býzoni fejeuél erý meg Róui-
 dedón Ciak onnet Az ti partotoktul maraggianak békeneł Innét vgian sem-
 my ellenközö Dolog nem Indultatik; Istén eltessé ndt; Datum budae 7 die
 septembris Ao 1574.

---

1 5 7 4.

APRÓ SZENTEK NAPJÁN.

PERBEIDÉZET.

CCIV. GRÓF SALM JULIUS PERBE IDEZTETI KENDI ISTVÁN SÁROS VMEGYEI
 SZOLGABIRÓVAL, KASSA VÁROSÁT.

Eredetije Kassa levéltárában. Találta és Krieger Jánossal mássát vetette Döbrentei
 Gábor 1835.

Citatio Comitís Julý, Contra Ciuitatem Cassouiensem. Comes Julius à Salmis Na-
 turalis Tutor filię sue Anne eC Generosa ac Magcā quondā dñā, Elizabet Thurzo pge-
 nite, Ideztette per Sthānum kēndý Judliūm az Cassay warařh, az Býrot Laurentiū au-
 rifabrum, als Goldsmid totumq senatū dictq Ciuiťis Cassouien, Vincenciū Pinger, Ste-
 phñum kýrsner hans t. hans oler, Jacobum Secbans Jacobum grochner, Andream Burger
 Geor Werchýnger Thomā Suttor et petrum pezo, hogý In Judio comparcalýanak, es
 hogý iktassak, Georgiū ožýka Alberth. ožýka fedwr Bwznak. Stephanū lyžý Leonardū
 lyžý Stephanū Marhak, Ladislaum deak Benýo Vedottžýn kelemen choba, Thomam
 Zchýhan et figismundū Demeter In Alfo ladna, In isto Cottū Saaros ecisten cōmorān.
 Azert hogy Ezen 1574 Ezteendeobe circa festum Petri et Pauli Apostolorum,
 az feolwl megh Newezeoth kassay fő Býro, es Eskwth polgarok, es eges
 waras kywldesebwl. es hagyomasabol, az Jedlýczky hatarra mentek, mel-
 lyet hyak Na krywe žkalýe In hoc Cottū Saaros ecisten, mellýet býr az
 vr vgý mýnth Tutora, az feolwl megh Newezeoth gyermeke wthan, az fe-
 leth mýnd hatarosthwl, oth egý Jwh kosart als žallast hatalmaswl el wag-
 daltak wgý mýnth hatalmasak melybe kart tettek 75. Item Azon Comes
 Julius à Salmis Ideztette, per Pdictum Judliū hogý az feolwl megh Irth ha-

talmaffagokkal, megh nem elegeodwen. Anno 74 Circa festum Andreae Apli az ew hagyomafokbwl, es parancholathokbol, Rea mentek az Caffajaknak Jobbaghy ez alath megh Irth parazt zemelök Az feolwl megh newezeoth hatarba, mafodzor az Jwh kofart als zallast, hatalmafwl el waghdalthak, melybe kart tettek $\frac{1}{2}$ 50. Iktassak ezeoketh, klema Symonth, wawrza dina Zachart Janost, Symon Valent Griger p. Andras Griger Grigerrzo gzy-an, In feolseo Ladna item domianu dyna Brofya graka Laurent welezko, krifan teriffa, Sthofan Masny Vrbán dyna, Mathey Sigmonth Michal Machny In keozep Ladna, Item Georgiu et Benya ozyka Sthum et Leonardum fodor, Jwanys fdor, stofan Marhak Mathey kama3 Laczko trenkans Demeter Banja3, Grege Berthok Benya Radozyn, Jwanys Marha, Clema choba hana tamas, Sigmonth demeterfya In Also ladna, omnino in isto Cottu Saaros eçist, comoran. Ezeok chelekeottek az hatalmath az vrok hagyomafabwl, mynth hatalmafot. Ad que omnia dicti dni Cassouien Cassouien Citati per pfatum Stephanu kendy Judlium medio determiny eorunde Irmos vocati als Lwkacs Janos in possione Radach in pdicto Cottu Saros eçisten. comorand Anno 1574 In f6 die Innocentu.

1 5 7 5.

MARTIUS 11DIKEN.

TEMETÉSRE HIVÓ.

RUSZKAI DOBÓ ANNA, PERÉN ISTVÁN ÖZVEGYE, KISVÁRDAY ISTVÁNHOZ, CCV.
ÉS MIHÁLYHOZ, KIR. POHÁRNOKHOZ.

Nyaláb varából Ugocsában.

Eredetije gr. Zichyek levéltárában. Találta ott és mását vette Döbrentei Gábor 1836.

Czimzete, kivül. Magnificis dominis Stephano de kys warda et Michaelj de eadem kys warda Sacrae Caesar Regieq Mattis Pincerna Magro donis obseruand. et confid.

Magnifici dñi mihi obsuand Salutē et Seruitior Meor Comendationē. Kegielmeteknek ezth Akaram Megh Jelenthenj hogh az wr Ißen az en perelmes wramoth ezen honapnak Martius hawanak Nyolczad Napian vive ky ez

wilagbol, kynek teſlinek el themetýffire valagtottvk Jwdica waſſar Napoth az az ezen Martius hawanak hwzadik Napiath itth feke the Ardoban. kerem azyrth kegelteket mynth bizodalmas wraimoth, hogh kegtek az en ſerelmes wramnak tyzteſſeges Temetſegeben legen Jelen. Lſten Ilſeſſe es tarczia megh kegelteket. Datū et Arce mea Njalab, die Vndecima Menſis Martý Anno dñi 1575.

Anna Dobo de Rwzka Magý quōdā dñj Stephanj de Peren † Relicta.

1 5 7 7.

APRILIS 11DIKÉN.

CCVI. **LÉVAI GYALOG HADNAGYOK, ERNESZT AUSZTRIAI FÓHERCZEGNEK 'STB.**

Léváról Barsban.

Eredetije a' nemzeti muzéumban az Ittebeli Kiss Antal által ajándékozottak között. Kiválasztotta Döbrentei Gábor, mását vette Gromann András 1837. Összeolvasta Perlaky Sándor hites üggyéd.

Czímsze, kivül. Serenissimo Principi dño dño Ernesto Archiduci Austrię Duci Burgundie, Comiti Tirolis etc. dño dño Nobis Semper clementissimo etc.

Fewlſeges wrwnk az mý hýwſeges eerecke walo ſzolgathwnk aýanlaſſa-nak vtanna megh emlekezhetyk fewlſeged kegýelmeſſen arrol, hogý Immar ketth attýankfýat Innet Lewarul es Carponarul fewlſegedhez fel Boczya-thwnk az mý fýzeteſſwnkeerth tewrekednye Es az mý attýankfýaý által fewlſeged kegýelmeſſen azzal aýanlotta wala magath hogý fýzeteſt kwld fewlſeged, es azys Imar el mwlek; es nem gýozý az alathunk walo gýalogok warnýa az fewlſeged keſedelmes fýzeteſſeth. Hanem ez maj napon mýnd feýenkenth az alatunk walo gýalogok az kapwn ký menthek wala, hogý el mennýenek. hané mý fewlſegednek zegený gýalogh Hadnagý czýak adigh kerthwk ewket hogý megh maragýanak. Mégh Imar fewlſegedthwl walaſt Jw, mert azt mongýak az Gýalogok mýnd feýenkenth. hogý Imar nem gio-zýk warnýa. az fewlſeged fýzeteſſet. es akar mýtt mongywk Imar nekýek-

is, semy szonkat nem hyzyk es mykor azt mongywk az gyalognak hogy Im fewlseged kegyelmeffen fyzetesth kwld. de ez Ellen ewk ezt mondgyak hogy regen hallottak ewk efele szokath nem mostan. hanem az gyalogok azt mongyak feyenkent, hogy Im az loual ky megyen az fwre egyebet nem tehetnek azok, mert Imar nyinch lowaykat es zolgaykat myuel tartanyok Es az gyalognak kel ez helben maradnyok, es orzenye ez helt. es ha derek fyzetest ne kwld fewlseged ezek myngyaraft, megh Eskuttek feyenkent hogy ewkis myngyaraft ky mennek ez helbol. azert my' fewlsegednek zegeny gyalogh Hadnagy proteftalunk hogy ha ez Ido alat my tortenyk ez helnek my okay semynek ne legyunk. Mert az my kewlchyegek nekwnk uolth azt Imar az gyalogok kezzé attwk es nyinch myt adnunk nekyek. Azert Im fewlsegedhez egy attyankfyat Boczyattwk fel Bwchyay andraft kythol fewlsegednek Bewsegesben Izenunk myndenekrol. Isten tarczia megh fewlsegedet mynt kegyelmes wrwnkat. Datum Lewae 11 aprilis anno 1577.

Lewan ty fewlsegetek alazatos zolgay gyalogh Hadnagyok feyenkenth f

1 5 7 7.

APRILIS 27DIKÉN.

MUSZTAFFA BUDAI PASA ERNESZT HERCZEGNEK, RÓMAI CSÁSZÁR TANÁ- CCVII.
CSÁNAK ÉS FŐGONDVISELŐJÉNEK.

Eredetije a' nemzeti múzeumban, az Itsebei Kiss Antal által ajándékozott leveleze-
tek között. Kiválasztotta Döbrentei Gábor. Mását vette Frankenburg Adolf 1837. Apri-
lis 13d.

Címzete, kívül. Tekintetős es nagifagos vrnak orlastus Herciegnak, Romai Ciazar
zerelmes Attiafianak tanacianak es fő gondvfyelöienek, nekwnk tiztölendeö Baratunknak
es io fiunknak.

My muztaffa passza az Hatalmas török Cyazarnak fő hel tartoia Budan es gond
nyfelöie magyar orzagnak. Tekyntetős es nagifagos vr, közönetwnk es ma-
gunk Aianlafanak vtanna; Jwuenek my Hozzank, az zegeni török Baratok

könyörgenek Hogi myuel Irnank ndk, zegenyök felöl, myuel hogi Barmokat Juhokat az tatajyak komaromiak es egiëbwnnen valok, Ragadozton Ragadozzak wk penigh mynd zegennek Bodognak vton Jaroknak, zallaft eledeelt Adnak keriwñk ndt, hogi tē nd, Romai Ciazarral egi mast ertuen, aggion oli leueleth nd, hogi maradhaffanak meg mind w magok smind marhaiok bëkēuel, kięrt Istenis Jot Ad ndk; mert ezöktwl semmý ellenközö dolgok nem törtennek, mert ezök fęginert sem Hordoznak Istęnert az ki minęl latogattia azzal elnęk; Istęn ndl, Datum budae 27 die Aprjllis 1577.

1577.

MÁJUS 7DIKÉN.

CCVIII.

MUSZTAFFA BUDAI PASA, ERNESZT HERCZEGNEK.

Eredetije Galantai Nagy Károlynál. Kiválasztotta Döbrentei Gábor. Lemásolta Frankenburg Adolf 1837. Május 15d.

Czímzete, kivül. Tekyntetős es nagifagos Vrnak, ernestus Hercýegnek, Romai Ciazar zserelmes Attiasianak, tanacianak eo fő gond ügyelőienek, nekwnk týtölendő Bara-twnknak es io fiunknak.

Mý muztaffa passa az Hatalmas török Cýazarnak fő hel tartoia Budan es gond ügyelőie magyar orzagnak. Tekintetős es nagifagos vr, közönetwnk es magunķ Aianlafanak vtanna, nem t. rhetiwk Hogi te, ndk; meg ne Jelöntenek Az mynemw Dolgok mastan törtentenek eütödik napian pinköft Huanak, Balai kalman zolgai kik mastan az Cierepý týt tarto mellet Balaý gwgöli mellet voltak, mint egi eütüen loual föl kezwltenek volt es az Hatalmas Ciazar Jozagaban Ragadoztnak lefelköttének kiket mikor az myeink ezökbēn vöttek volna reaiok möntenek, kit le vagtnak bennök skit el Hoztnak, kikben tizön eggien nalunk vannak, kiknek az neuök ez, nagi Benedök, Racj matias, kif Balint, szalai petör, paxy petör; kis Benedök, tot Balaf, Racj petör; kif matias, kis pal, kun petör, ezöket myndön zörzamokkal el Hoztak, ezök penig nyluan valliak fok vetezlw vrak elöt Hogi

törököt fogni Jwttének volt, mert w̄k kicjnsfegöktw̄l foguan szablaiokkal eltenek, es ha semmit nem vihetnenek es vezteg w̄lnenek Tahat w̄nek k̄yk semmi tisztöfegök nem volna; De Hogi w̄ nekik Balaj Gergöltw̄l mindönre zabatsfag engettetöth Azerth meg Itelhetend, mint Illiek ez az frighöz ndt keriw̄k Hogi azt az frig ellenfeget meg Bw̄ntesse nd, es tisztit mafnak Aggia nd, mert ha mindönre zabatsfag Adatik, mint Im naponkent lattiukis, mind egriek, onadiak Tokayak kallaýak, komaromiak Tataýak giöriek, vezperemiek, palotayak papaýak, az fok Ciatazaftul Ragadozástul meg nem szw̄nnek, kiböl Bizoni semmi Jo nem fog Indulny, Azert ha nd, Akaria az frigöt tartany vgian valoban paranciollia meg mindön fele nd, maraggianak bekenel Hol penig mi akaratotok aggiatok tuttunkra, mies tuggiuk mihoz magunkath tartany, Isten ndl, Datum budae 7 die maj A. 1577.

1 5 7 7.

AUGUSTUS 26DIKÁN.

MUSZTAFFA BUDAI PASA, 1° RUDOLF R. CSÁSZÁRHOZ ÉS MAGYAR
KIRÁLYHOZ.

CCIX.

Eredetije Galantai Nagy Károlynál Bécsben. Kiválasztotta Döbrentei Gábor. Lemáselta Frankenburg Adolf 1837. Aprilis 11dikén.

Címzete, kivül. Az fölségös Rudolfus Romaý Cyazarnak nekwnk t̄yztölendö Baratunknak.

My muztaffa passa az Hatalmas török Cyazarnak fő hel tartoia Budan es gond nyfelöie magyar orzagnak. Fölségös Romai Ciazar, közönetwnk es magunk Aianlasanak vtanna; vewök az ty leucletöket kiböl meg ertw̄k az feýervary bek felöl való panazokat; lattia az Isten Hogi az Beknek es az w̄ Alatta ualoknak abban semmý vetkök nyncyen, nam mý eginehanzor meg Jelönettöw̄k ti nektök mýnemw̄ szömtelenw̄l az t̄yeýtök az frigi ellen Cýeleköznek, varak ala zaguldnak leföket Hannak Barmot Juhot Ragadoznak vatak Allanak, Im mynaponnys zinten feýer var alol kirali kuta mellöl egi

törököt Ragattanak el, Innet Budarol Ismig egi Ispahia segi tizedös megiön volth valnal lefben vözik az tyejtök, mind kettöt el vittek; Az kalayak egryek es az körniwl valok, az zent myklofiakat lefre vöttik fokat kit le vagtanak skyt el vittenek; Ismeg ez Holnapnak 23, napian az egryek onadiak es az környwl valo veg beliék ezörnel többen lefben leuen, Hatuan Ala zaguldoth Bociattanak az myejnk vtannok leuen el ertek, mind az kjt felben estenek, Jol lehet Az lefre nem vihjttek wkét, Vgian ezön Holnapnak 21 napian forgács symon maffel ezörön az eztergamy palankhoz közel lefben Allot, az palank ala zaguldot Bociatot Hogi az myejnk ezökben vöttek ki nem möntenek vegre az Beknek Izent, Hogi ky Jweön vjadalra. Ezön Holnapnak Ismeg 20 napian szecyen Ala zaguldottanak az Bék vtannok leuen Isten segitsegiböl meg verte wkét, kyk nyluan mongiak Hogi semmy frigeöth nem tudnak, es myndönre, zabadfag adatot nekük; Az eztergamyakatis mynapon miképpen lefre vüek, kyk mastannis oda vannak szamtalanokat Irtunk es Irhatnank de lattiuk Hogi semmi foganattia nyncien azt nem tuggyuk ha aggiake Igazan elötökben Auagi vgian nem gondoltok vele; naprol napra Inkab öregbödik az tyejtöknek ellenközö Dolgai kik az myejnknekis myndön Haborusagra valo okot Adnak. Az feyruary Bek Dolgat summa zörent Igý ertjetök Hogy fokzor zaguldot Bociattanak Az var ala, zinten az kapu elöl is Ragattanak el benök mastannis az var Ala zaguldottanak volt, az Beknek Hire lezön abban mynd kyccynnel naggial vtannok lezön. Az lefhis meg Halladuan, Tahat az györy kapitaniis mindön Hadaual kin volth Az Istennek segitsegeböl az Bék meggh verte wkéth es io nyerességel Jarth. Immar Hogi az nyerességel nalunk volth vionnan Ismeg két ezörnel többen lefben Allottanak, mynt huzon eot louagot az var Ala kwldöttének, kik vtan ki nem möntenek az

lefből el möntenek es az zaguldok egi falura möntenek, es erőffen szittak verték az falu béliket, es w magok meg Izenték Hogi ot vannak Az my-eynkys ki mönnék vtannok, oth Az falun talalliak wkét, kit le vadtak bennök skit el Hoztanak; ezökbén semmýt né kétölkögyiétök Hogi Igi nem löt volna az dolog; Immar még Itelhétitök Hogi ha az mieynk Adnaké okot Haborufagra vagi az tyeýtök; Eztys Akaruk tuttotokra Adny, Hogi az my kegyelmes fejedelmwnk mynd vntalan Ir minékwnk es pirongat Hogi mi mulattiuk el Hogi nem Irunk az Ayandék bezolgaltatasa felöl ty nektök, kinek Immar maid Harom eztendeye lezön Hogi az el vegezöt napra be nem zolgaltatöth; Azert Ha az my kegielmes fejedelmwnkel zyn zörent valo Baratfagtök vagion; es mynketis nem akartök valamiben eyteny, kerwnk zeretettel Hogi kwlgietök be, az möli valasztot en börötök vele be Jwuend, az ty Jo Akaratotök Jövent vele egi maft ertuen, meg latiatok, Hogi vagi az Eztergamy vagi zecieny vagi feiervary, vagi zigety Bék lezön de tiztitwl meg foztatik, mint Im ez el mult ezteudöbennis eginéhanya tiztitwl meg foztatik Ha kinek penig bwné lezön ha még nem Bwntetetik Bator mi aggiunk okot rola De mig az Aiandik be nem zolgaltatik ty magatoknal az ertelmé Hogi, nem tuggiak mire velny, Azert ha lezöne még Auagj nem, mindiarast aggiatok tuttunkra, miés Tuggiuk az mi kegielmes fejedelmwnk köuertet Tylliés tanusaggal bociatny, Istén veletök Datum budae 26 die Augusti 1577.

---

1 5 7 7.

SEPTEMBER 5DIKÉN.

MAHMUT BÉG SZOLNOKI HELYTARTÓ KÖRPARANCSA, TISZA MENTÉBEN CCX.
ÉS TEKERÜLETÉBEN LAKÓKHOZ.

Eredetije a' nemzeti múzeumban, az Ittebei Kiss Antal által ajándékozottak között. Kiválasztotta 's mását vetette Gromann Andrással 1837b. Döbrentei Gábor. Összeolvasata Perlaky Sándor hites ügyvéd.

Mýnden Varofsokrol Varofsokra, es falwkrol falwkra, jtth az týza jw̄wetelyben, es tekerw̄letyben, Zent-Mýklofra fegwernekre, es Mýnd Rendel, Azon hamarlaggal jarton jar̄yon ez Lewel.

Haḡyom es paranczyolom erw̄ssen, Mýnden falwkon es waroffokon walo Býraknak polgaroknak, Itth az týza Menteben es tekerw̄letyben lakozandoknak, az gw̄zhetetlen Czýazar hazanak ep̄w̄letyre, Mýnden ket ketth haztwl, egh egh embert, Afowal, lapattal, kapawál, fawal wezzw̄wel Ide be Jw̄yenek, Mýngýaraft, týmagatokýs Býrak polgarok be Jw̄yetw̄k, es Mýnd Laýstromba Irattaffatok Itth, honnatth Menný fatth es wezzw̄tth hozattok. Mert az en hýtemre, az en hýtemre, es az gw̄zhetetlen czýazar hýtyre eskw̄zwm̄ hogh egh hetth Mwlwan, vdwarbýramat Waydamat, Czýawzýmat kw̄ldwm̄ reatok, ez vthan ne Mongýatok, hogh megh nem hattam es megh nem paranczyoltam, ne Mentheffetek Magatokat. feýetekre zemetekre paranczyolom el ne halgaffatok, Mýngýaraft Mýngýaraft Mýnden Varoffokrol falwkrol Jw̄ttwn̄ jw̄yenek, kýk ezen zanczyokfagom alatt watok. 5. Septembris 1577.

Fegwernekrol kezdetýk el, ez lewel jaraffa, megh latom hova kildýtek, mert ez levelet ez vihanýs megh kerefem, feýetekre paranczyolom egy oraygs sehol ne kelleffetek.

1 5 7 8.

JANUARIUS 17DIKÉN.

MENYEGZŐRE HÍVÓ.

CCXI.

BRIBERI MELYTTH PÁL, DEREGNYEY DORKÓ ÁNGYÁHOZ.

Czekéről, Zemplín bodrogi járásában.

Eredetije gróf Zichyék levéltárában. Találta ottan és lemásolta Döbrentei Gábor 1836.

Czímzete, kívül. Ez lewel Adassek deregnýeý Dorko azzonnak az nehay wytezleo Melytth Janos wrammenak Ennekem zerelmes azzonyomnak Angýomnak Tulajdon kezében. Zolgalathomath Ayanlom kegyelmednek mynth zerelmes azzonyomnak Angýomnak, Adom twtthara kegnek hogý en Istennek theorwenýe es Az annýa zentth egyhaznak Rendelese zerynth walazthottham maghamnak eoreok hazas tarffwl, Az nehay wytezleo Chýapý ferencz wram leanyath Cristina azzonth kýnek menyegzeýe es tyztefflege Napya zolgalthathyk Ith Czeken az mý hazwnknal Gyerttýa zentheleo Bodogh azzon Napýan, az az februa-

rius hawanak .Z. Napÿan, Annakokaerth kerem kegdet mÿnth zerelmes
 azzonÿomat Angÿomatth Az fellÿwl megh Iroth Napon es helen, legÿen Je-
 len .k. mÿnd az en eothÿemmel es hwghommal az .k. zerelmes gÿerme-
 kÿwel eggÿetthemben, hog az .k. Jelen wolthawal, az en wraÿm Bara-
 thÿm es Attyamffÿaÿ keozeoth tÿztelkeodheffem, kÿt .keg. mÿnd az en
 wramual Batthyamual Igyekezwnk megh zolgalnÿ, the kegmedet nem wgÿ
 hÿwom mÿnth egÿ Ideghenth, hanem wgÿ mynth Attyam fÿath, es Azon
 kerem kegdet, hog .k. az Napnak eleotthe masfel hettel eleob Jÿÿyen Ide-
 kÿt kegnek Igÿekezwnk megh zolgalnÿ myndnyaÿan, Es kegawl Jo walazth
 warok mÿnth zerelmes Azzonyomthwl Angyomthwl, Az wr iften Elteffe
 es tarttÿa megh kegdet mÿnden hozza tarthozandoÿwal eggÿettemben Sok
 Jo eztendeÿgh, Ex nÿra Czeke 17 die Januar. Anno 1578.

Melÿtth Pal Brÿberÿ m. p.

1 5 7 8.

MARTIUS 23DIKÁN.

MUSZTAFFA BUDAI PASA, RUDOLF MAGYAR KIRÁLYHOZ.

CCXII.

Eredetije Galantai Nagy Károlynál Bécaben. Kiválasztotta Döbrentei Gábor; lemá-
 solta Frankenburg Adolf 1837. Aprilis 18d.

Czímzete, kívül. Az fölsegös Rudolfus Romai Ciazarnak nekÿnk tÿztölendö Bara-
 tunknak Adafsek Hiuen.

Mÿ muztaffa passza az Hatalmas török Cÿazarnak fő heltartoia Budan es gond
 uÿfelöie magyar orzagnak. Feölsegös Romai Ciazar, Közönetÿnk es magunk
 Aianlafanak vtanna; Ennek elötte ualö leueleinkbennÿs meÿ Jëlöntöttÿk
 vala mÿ te fïdnÿk; mÿkkeppen nadafdi, az pözpüremÿ, papai palotai kapi-
 tan, özue giwltenÿk, nem kÿwlömben mÿnt egi orzagof Hadra kezÿwltenÿk
 uolna fÿmon tornia Ala zaguldottanak, az Beköth lefref Akartak vönnÿ, wn-
 nön magok közzwl egi prÿbÿk be zököt, az; feÿer uarÿ Bÿknÿk Hirÿuÿel
 adta, az Bÿkif mÿndiarast mindön nepuÿel kezön leuen vtannok fïet az

męg segitfęgrę mýkor egibęn elegiödnek mind az kit fęlben fokan el hulnak, törtęnyk Az Bęk wćienęk malkucj Bęknek foglja esný, ki fęlöl Im az mý kęgięlmęf feýędelmwnktwl paranciolatunk Jwth; Hýzżwk Hogi fđnękis, Hiręuęl leżön; Azert w fólseęę neuęuęl kęriwk fđt; Hogi malkuci Bękõth nadafdiual, vagi az kikkęl Illik Bociataffa el fđ; tessęk męg az mi kęgięlmes feýędelmwnkhöz valo mýndön týztõffęgõs Baratsaga fđnęk; mýes penig Azon leżwnk Hogi Ha fđ, az mi kęgięlmes feýędelmwnk kiuanfagat, es az mi kęřfwnketh bę tellięfýtý, io moggiaual w fólseęęęk mind eleýben aggiuk az fđ, io gond viřeřęřet, ký fęlöl Hýzżwk Hogi az mi kęgięlmes feýędelmwnk el fęłedikõn nęm leżön, mięs penig az mi feýędelõmfęgwnknek męłtosaga szõrent mindön Hozzank Illęndü týztõffęgõs Baratsaggal leżwnk ez dolog fęlöl penig fđtwl; mýndön io valaýt varunk, Ili ok Alat Hogi mięs az mi kęgięlmes feýędelmwnket Byzonios Hirřel tuggiuk Ertetný; Egýęb Hýrt mařtan nem Irhatunk, fđnęk; kit tudunk Hogi ez Jelõn ualo kõuetõkis męg tudnak mondaný Az kõzöl bas maradeki tamattanak uolt az mý kęgięlmes feýędelmwnk Jozagy es nepeý ellen; kiknęk ellenkõzõ dolgait mýkor męg ertõtęę volna az vanný passa, az kõrniwl valo passaknak Hirřę aggia egi mařt ertuen, reaýok Rohantanak řzamtalan fęgiuerřel męg emęztettęk Bennõk kik kõzzwl az kõzöl bas fýaýs oda eřõth; es řantalanth eleuenõn el Hoztanak; Hýzżwk Hogi az Hatalmas Vr Iřten az mi kęgięlmes feýędelmwnket io řzõrõncięs Diadalommal męgh řzõrõncięřýtý, Nem twrhetõk Hogi, fđnęk, ne panazolkodnank mõlj panazinkat fokzor mind leuęlwnk Altal řmind Embõrink Altal męg Jęłontõtęwnk fđnęk; Immar azt nęm tuggiuk Ha fđnęk; aggiake Igazan eleýben Auag nęm, Auagi penig, fđ, nem gondol veřę; řzřýný giõrgi mind vntalan Az mi kęgięlmes feýędelmwnk Jozagat dulattia, Rablattia, řaniargattia; Az kanyřaý

kapitan, Ismęg az 3iget var tartomaniat Dulattia saniargattia, farvarý, Papy, Bőzpöremý, Palotay, Györý, tataý týt tartok giakorlatoffaggal valo varak Ala zaguldaftul lęs Haniafoktul, Ragadozafoktul meg nem f3wñnek, Im minaponnis sambęk Ala zaguldottanak az mýeýnket lęfrę Akartak vőnný, Az valiakat męg azonkeppen geztős Alliath egi nap Haromzor zaguldottak męg; Buda kőrníwl Immar fęm Barmot fęm Juhoth vgian nęm tarthatnak, męg Ciak fajert fęm męrnęk ki mőnný, f3ölőwkben vagý kertőkbenis nęm męrnęk ký Jarný ezők ellen pęnig mind Alhatnank, Dę Bizuan az fíd; Jo Aianlafaban, es főkęppen az mi kęgięlmęs fejędęlmwnk paranciolatia ellęn Hogi nęm Jarhatünk mýnd ez az oka; Az Egrięk onadiak, ecýętięk, tokajak, es mýnd az kőrníwl valok, giakorlatoffagal, Hol Hatuā Ala, Hol Jaz Býrin Ala, Hol f3zent miklos Ala f3aguldanak Im nęm regőnnis 3ęnt miklofrol valamý 3ęgený törökők elęfert mőnnęk volt, rea talaltak es kit le vagtak bęnniők Azęrt keriwk fídt; Hogi mind ezfęlę ellęnköző dolgokat fíd, f3allicion lę, Hogi mýes tuggiunk az mi kęgięlmęs fejędęlmwnk es tę fíd, közőth valo frigi męg maradafaban tőkęlletőffęggęl zolgalný, Hol pęnig fídnęk mý Akarattia aggia tuttunkra fíd mięs ahoz kępőst tuggiuk az mi kęgięlmęs fejędęlmwnkęt Hirręl ertefiný az fődelezni valo Cięrepek felöl io valagt varünk fídtwl; Iften fídl; Datum budae 23 die martý A. 1578.

1 5 7 8.

APRILIS 4DIKÉN.

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉSRE HÍVÓ.

BÁTHORI KRISTÓF FEJEDELEM, HAGYMÁSI MIKLÓS KÖZÉP SZOLNOK CCXIII.
VMEGYEI FŐISPÁNHOZ.

Gyula Fejérvárról.

Eredetiye gróf Zichyek levéltárában. Mássát vette ottan Döbrentei Gábor 1836.

Czímzete, kivül. Magnifico domino Nicolao Hagýmas de Beregzo Comiti Comitatus
3olnok mediocris Nobis honorando (P. H.)

Magnifice domine Nobis sincere dilecte, Salutem et nr̃i beneuolam Commendationem. M̃yert hogy m̃y thanachinkal es Eg̃yeb velwnkualo fw 3em . . . . . kkel Eg̃yetemben Jeles es bizonios dolgo . . . . . el Vegezesẽyert, melyek ez orzagnak keoz . . . . . egos Allapatt̃yat es Javat nezik ez Jeve . . . . . v Cantate Vofarnapsa mely ezen Aprilis haw . . . . . hetedik napian Vagion, Colofwarat . . . . . 3agbeli harom nemzetnek es magyaror3agbeli Nemeflegnek generalis giwle3 Vegezt̃wnk celebraltatni. Inth̃ywk azert haggiukis keg̃dnek hog̃y keg̃dis a' felw̃l megh Irth napra es helyen, holot m̃ys Istenek Segetsegewel Jelen le3wnk 3emeliwnk 3erint, leg̃yen Jelen, hog̃y keg̃yelmetekkel thanach̃ynkal, es eg̃yeb 3emelyekkel Eg̃yetemben Eleottwnk Valo dolgokrul Alkalma3ban es haznofban Vegezhe3wnk nec Secus faciat. Datum Alb̃ Jul3 4 die Aprilis Anno do: 1 5 7 8

Chri3tophorus Bathor de Somljo m̃pa.

1 5 7 8.

APRILIS 9DIKÉN.

- CCXIV. MUSZTAFFA BUDAI PASA, SAMARIA FERDINANDNAK KOMÁROMBA.
- Eredetije Galantai Nagy Károlynál. Kiválasztotta Döbrentei Gábor, lemásolta Frankenburg Adolf, 1837. Aprilis 19dikén.
- Czimzete, kivül.* Nömös es t̃yztöletös ferfiunak, ferdinand Zamarianak, nekwnk vi-tezlö Baratunknak komaromban.
- M̃y Muztaffa pass̃a az Hatalmas török C̃yazarnak fő heltartoia Budan es gond ũyfelöie magyar Orzagnak. Nömös es t̃yztöletös ferfiu, közönet̃wnk es magunk Aianlasanak vtanna, enne3k elötte3s Irtunk valam̃y födele3zni valo Cie-rep̃ek felöl kd, azt Ira Hogi romai Ciazarnak Irnank m̃y3 aztis me3 m̃yuelök es w̃ fölsege me3s Igert̃e volna, de Im lattuk Hogi kd, sem̃y gondunkat nem Akaria vis̃elñy egi keues munkat rö3telle3 ert̃wnk föl vönñy, anñyra me3 hw̃lt Jol lattiuk Hozzank valo Jo Akaratod, Hogi mikor az mi

félől Irunkis Ciak valaszt fem Ir3; Azert maftannis kerwnk Hogi ez Cie-
 repék meg Hozatafaban legi myndön Jo gond veselēfel, touaba Im maftan
 Akarunk valamý mecýtöth Cinaltatny, vgian Igön kerwnk Hogi mönnel
 Hamarab lehet huz szalath kwlgwñ kd, az aros nepēktwl, valamý ezör
 dezkatis Irt valamý az arra lezön mind meg Adattiuk, ezökre kerwnk Hogi
 legiön göd vifelēffēl kd, Istēn kdl, Datum budae 9 die Aprýllis 15 78.

1 5 7 8.

AUGUSTUS 18ÖJÉN.

CZOBOR IMRE NÁDORI HELYTARTÓ, NAGYSZOMBATHOZ.

CCXV.

Sassínból v. Sasvárról Nyitra' szakolczai járásában.

Eredetiét Nagyszombat levéltára mutatja. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Lemásol-
 ta Maklárý Ferencz hites ügyvéd 1837.

Czímzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis Domino Judicij Juratisq̃ Ciuibus Ci-
 uittis Tyrnauiens. Amicis et vicinis nobis honor (P. H.)

Prudentes et Circumspectj Domini Amicj et Vicinj Nobis honorañ. Salu-
 tem et nostrj commen. Az ti keętek Irafat meg ertettuk, holot te kegelme-
 tek azt Iria, hogj eggiut uolt kegelmetek, es merthogj Irtā uolt, hogj Zwcz
 Mihaly haytot uolt 460 eokreot az Wamō, melínek cziak fele uolt eove, es
 az teobbj mas embere es hogj az eo maga neue alat haýtotta uolna el az
 Binoczý Wamō fizetesnekul, te kegelmetek ereoffen tudakoęot rayta, de nem
 mehetet te kegelmetek vegere, mert eo maga Wallast teöt rola, hogj az fe-
 lerul igazodot meg mindenut. Minelhogj ti kegelmetek wegere nem me-
 hetet, nem cfudalō, mert talā olliaktol ertekeęet te kegelmetek, kik ab-
 ba femmit nem tudnak, de adō keęteknek tuttara, hogj az ký akkort Wa-
 mos uolt, im azt kultem oda, az meg beęellj, mint uolt az dolog, es mint
 Jart, es ha řwgfeg leęen, az kík Jelen uoltanak akkor, aęokis megbeęel-
 lík, es meg mögiak te keęteknek, ha kiwanna tý keętek aęokat is eleō
 allatiuk, Cziak hadgiō napot ti keętek nekj, oętō ugý inkább vegere mehet

VEGES R. M. IRATOK.

33

tj kegelmetek, ha aßoktol ertj meg kegi az kik Jelen uoltanak, ugj tud kegelmetek ennekem Igaßjtaft ebbeol tennÿ. In reliquis E. D. V. foeli ualere cupimus Ex nostra Saffÿn 1 die Augufti A. D. 1578. Keg. Somsfed barattÿa Emericus Czobor p̃palatinus manu p̃pia.

---

1 5 7 8.

SEPTEMBER 4DIKÉN.

CCXVI.

CZOBOR IMRE NÁDORI HELYTARTÓ NAGYSZOMBATHOZ.

Sassínból.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Lemásolta Maklár Ferencz hites ügyvéd 1837.

Czímzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis Dominis Judicij ceterisq̃ Juratis Ciuibus Ciuitatis Tyrnauiē Dominis Amicis et Vicinis nobis honorañ (P. H.)

Tiztelendeo 3omsfed uraÿm, nekunk ßerelmes barátjnk. Keðßeönetunknek utanna, magunk aÿanlasat Iriuk kegelmeteknek. Adgiuk kegelmeteknek tutlara, hogj Cziaßar urunk eð felsege minket mingiara.ß fel huiatot, hogj az herczeg melle mennioenk Beczben, — minthogy meg Irta, hogj ket holnapnak eleöttē onneth el nem bochyat, az minemeo Perunk wagion 3wc3 Michallial kiuannok, hogj olikorban uolna, es folna az mikor miis ithon lehetnenk es gongiat wifelhetneők, mert nem akarnok, hogj az mÿ ithonj nem letunkben emberink mia ualami wetek effen benne. Azert kerÿuk kegelmeteket hogj té. kegelmetek ehez kepe.ß hadgiō olj alkotματος napot nekwnk, hogj kere miis itthon lehetnenk, kit kegelmeteknek ismeg minden baratsfagual meg halalunk, es kegelmetekteöl walaßt warunk. In reliquis Easdem feli valere eßoptañ! Ex nostra Saffÿn 4. die Septemb̃r A. D. 1578. k. barattja Emericus Czobor p̃palatinus, manu p̃pia.

---

1 5 7 8.

SEPTEMBER 20DIKÁN.

CCXVII.

TAR ISTVÁN, A' SZEPESI M. KIR. KAMARÁHOZ.

Debreczenből.

Eredetije a' nemzeti muzeumban, az Ittebei Kiss Antal által ajándékozottak között. Kiválasztotta Döbrentei Gábor 's mását vette Gromann András 1837. Összeolvasta Perlaky Sándor hites ügyvéd.

Czímzete, kívül. Vytezlew Nemes wraymnak Czjażar ō felfege Žepesŷ Camorasi-nak Nekem thŷztelethes wraymnak adassék ez Lewel. Stephanus Tar de mercibus 10^m flor et de 2000 flor in paratis Cassann.

Vytezlew Nemes wraym zolgalathomat ayanlom kegh: es az wr iŷentul mjnden Jokath kywanok kegh. Megh attak ennekem az kegh: Leweleth melyben Ir kegh hogj walažt Iryak az Morha felul melj Morhath az Nemes tiztelethes thewkwlj Sebeŷljen akarna en altalam az ō felfege zamara ad-nj. thj keghmeteknek: Mjwel hogj othon Debreczenben nem votham hanem erdelben votham, ennek okaŷrth nem thehethem kegheteknek az lewelre valazth Azerth Im moŷlan megh Irtham az Marhanak zamath thj kegjelmetheknek.

2500./ Erdelj kwdmen 100 f 140/	f 3500/ —
500/ Erdelj Béélés 100 p f 140/	f 700/ —
150 fonth Erdelj safran 1 p f 5.	f 750/ —
80 font faheath 1 p f 4/	f 320/ —
500 font gjewmberth 1 f 1/	f 500/ —
100 Vegh Veres Czjemelethet 1 p f 9/	f 900/ —
50 Vegh fekete Czjemelethet 1 p f 8/	f 400/ —
400 V. Moharth 1 f 4/	f 1600/ —
Kez penzt	f 2000/ —
Karaŷloth, Saŷot, londiŷ	f 1330/ —
Egy Summaban ez tezen	f 12000/ —

Az Karaŷnak Veget . . . . . f 17/ —

Az Sajanak es Londjŷnak Senget p f 1 ŷ 40.

Ennek az megh fŷzetheŷerwl az Poŷonj kamoratul kewanok ados leweleth az Poŷonj kamora Newe es peczjethek allat, Sebeŷljen wram Newere feleth fel Ežtendewre feljt ežtendewre kez penzel megh fŷzethnj Sebeŷlen wramtu, hol penygh Sebeŷlen wrammal más modoth vŷgezne oŷfen az megh fezetheŷerul az Poŷonj kamora Nam oŷfen vagjon Sebeŷlen wram es V-geznenek Vgjan oŷfen ō keghmewel, Mjheljen ennekem Sebeŷljen wram Ir, azontul mjnden halogatasnklwl az Morhanak es peznek kezhez adafara

gondom lezen, es thokajban adom keghtek kezehez hol peniglen ehez keghteknek akarathja vagjon ezel Semjt nem kel keþnj merth az kwdmenth fŵ keppen moſlan kellenę el adnom, azerth erre en mindiaraſ wa lazt varok keghtektl, Ez el mult Eztendewkben Wrban — wramnak ŵ .N. nak: attam kwdment Czjemelethet es Mohart. Vgjan ezen Aáron attam' — Iſen Ilteffe kegh mjnden Jawajwal ex Debreczjen 3 20 Septembris Aõ 1578.

Keghteknek mindenkör 3olgal
Tar Iſwan debreczyenj manu p̄pia.

1 5 8 7.

CCXVIII. KOMÁROM VÁROSA FENNLEVŐ JEGYZŐKÖNYVÉNEK KEZDETE.

Kiválasztotta 1836. Döbrentei Gábor. Sz. k. Komárom városának főbirája Amtman József közbenjárultául hasonmássát vette Zubor János városi cancellista. Összehasonlította az eredetivel Rauch József városi levéltárnok.

Judiciū administratum 1. Aprilis Anno 1587.

Szuch Iſwane orfolia afzoný procuratorē conſtituit 1. April. 87. Szuch Balintne procuratorē conſtituit. 1. Ap. 87. Szabo Janos Egerſzeghi procuratorē conſtituit. 1. Ap. Koves Janos leania Anna afzoný, es az ura procacort ualnak koves Bernatoth 2c Koves Janofne Borbala afzoný procacort val. frañ chegej 1. Apr. Koves Janos leania Anna afzoný J. exiſlens respondet ŵ maga moſlaha aniam Borbala afzoný hivot hazahoz es . . . . . es el vitte es nē ment hatalom̄al hazaba. haec pro pō J: p̄betur exiſlens respondit: ŵ maga. Czapatta ferencz pörj le nem ſzalhat ezért hogý ninchen hele ideie, es neue meg ſpecificalva, mivel hogý jűſűs töruent nekj nem allot az moſloha ania llona afzoný, es hogý immar megis tartotta vduarbiro akaratiabol miert hogý Szúchne töruenek nē allot, Es vduarbiro elöt ſem tagatta hogý fel nē vötte volna az poztot es (. . . . .) chetis J. Appellat. Deliberatū eſt appellationē loim nō heře, 9ā cā

finē nondū het. J. köz helen kel leni tartasnak A. akkor chapatta. őrfön lakot azért itt tehetőt Comaroabā tartas vgy mi—t. köz helön. Id quoq̄ deliberatū eſt q̄od iure, areſtauit frañ Czapattta novercā D. helenā. reſponſio ad propōnem frañ Czapatta: Azt mondgia Czapatta Peterne, hogý mj az mit keres Czapatta ferencz. mi fel nē vettuk, hanem chak azt az mit az en vram Czapatta Peter hagiót enekē Ilona afzonak, mert ninchen per ſemihele, ſem keniglen meg nem ſpecificalt engemet kj enekē nevem, azért en chak azt vettem fel az mit az en vram hagiót enekē es ezt mondgiuk hogy ez az cā condeſcendalt. A. implicat kifogas, meg bizonite hogý az v̄ maga nielvevel nē tagatta hogý fel nē vőtte volna az poztot: Deliberatū eſt, p̄betū per A. frañ chap. q̄od noverca ſua aſſūmpſerit panū, in ratione Dependý mariti fűj Petrj Czapatta. Kellő Ilona ellen bizonfagok.

Vaſu biro ſzaſpur, meſzaros. Benedek es Andras az nehaj marthe aſz fia, hithők ſzerent vallotnak az egéz ſzek előt. hogy kellő Ilona az zomzedfagot hazug beſſie kurvaknak ſzitta es főkepen filizj mehalnet beſſie kurvanak. Deliberatū eſt kellő Ilona neluen maradot feliz mehalyne ellő. Vas Albert elő időt veſzön toth martō ellen. Szuch Balintné elő Időt veſzön Erdelj martō ellő. Pinter Janofne J. exiſtens, nō comparuit contra Bernardū koris 5 dō. Keſzj Pálne elő időt veſzen. Barbely Bennart és ledechi András pert Jelentnek koppenj Gaſparnak 7 font bor. *Concordia* az thamaſne chriſtine kelemē Janofne margit, az v̄ ſententiaiok ez, hogj ha többbe meginditiak valamely fel, ezen ſententia az v̄ feieken, az minemő ſententiaiok lőtt volna feiekön akkj iambor afzont niluā valo kurvanak mond, az āla alol neluet heaniai kj nekj. Goroliaj mathias J. exiſtens ſdō nō comparuit contra Benedictū ſinta. Örkej Benedek feleſege Ilona afzoný, az v̄ őſitül az maſik apiatul, Farkas haidutul maradot örököt, hazat týltia mind az el adotul ſmind

az vevőtul, mely haz vagiō itt Comarombā, mely hozak nap keletről zomchedgia az nehaj horvathi ferencz haza, mas felül vgmit nap enezetre fufana afzony pal deak leania haza, ellenbe delre derek piach es vcha. Kaitor marton tudomant teszen kaitor orfolia ellen, hogy miuel wtet töruenek idezte pert ielentöt, ciak vtana nē comparealt, azért mj túlünk menedék leuellet kiuant mert ennek kilenchedik holnapia es niolchadik szekönk napia, vgmit à 6. Auguſti Ano. 86. Boregető domonkosne tudomant teszen az v igieffe ellő azthj az ludat kereffi, hogy nem comparealt. primo Erdelj martő Először tartatta szücf Lſuā morhaiat, Azvtán szücs Balintne. Nagy mihaly nē comparealt Chepellj palne ellő. Primo. Somogi febeſtiē elő időt vefzön Izdench mathias ellő.

Anno 1586. Itt Comaronf hatarbā vgjmit pinkőfd nap taibā mely Comarom vagion vgian ezön Comaron warmegieben, nem midön honnan indullatának ez az molnar Pál, szallaj János maskepē molnar Janos, megek wala Eſue kéffen az vagh duna Parthon az malomba, mely malom itt az vagh dunan vagion, ezek nem tudom mi okért in ream tamadanak földén le verenek, véremet kj ontotak, vggy annira hogy ott engemet holt eleveniol hattanak, egy chakanka volt kezembe, aztis el vöttek én tőlem, ez maj napolis vagion azért az mit az decretom mondgia, nalok nē tarthaták volna, hanē biro kezhez kellöt volna hozniok, azért ezt mondō hogy ezt mindē nap giraiual tartottak, azért ha én mit vetöttem volna v nekiek, biro volt itt, kapitan, hadnagy volt, engemet nē verhetenek volna, nē tagolhatanak volna illiē rettenetőffül, mert en nekiek ha vetöttem volna, az törüeny engemet meg büntetöt volna, azért the kegktul . . . .ok, mert ezt én raitā vök nem chelekődheték volna, Azt mondgia molnar kelemen, hogy meg bizonitom iambor szemelliekkal, hogy fekettem fél eſztendeig ebben az

vereffegben, mĕg tonab. Azert thi kglöktul töruent varok, hogy akkj embert leverj, verĕt kjontia, micfoda anak törvenie Petit par.

1 5 8 8.

FEBRUARIUS 8DIKÁN.

TOKAJI KIR. KAMARAI TISZT NAGYVÁTI J. JELENTÉSE A' SZEPESI KIR. CCXIX.
KAMARÁHOZ KASSÁRA.

Eredetije gróf Zichyek levéltáráb. Találta és mássát vette Döbrentei Gábor 1836.

Czímzete, kívül. Generosis ac Egregys Dominis N. Praefecto, Caeterisq Sacrae Caesareae Regiaeq Maftis Camerae Scepusien Conſiliarys id: Dominis obseruandiffimis. Caffowiae (P. H.)

Generosi ac Egregy Domini, Domini obseruan. Salutem et seruitioꝛ meoꝛ commen. Az minemeü kĕtt kerekeü monath es egi hazat, kĕtt zeüleüth Tolchwan per defectum feminis Ide Tokayhoz az w feolſege zamara ez el mult Ideokben foghlaltanak wolth, moſlanaba nyzontak el foglaltak Dobo Wram zamara, azt mondwan, hogi w feolſege adtta a Doboo vramnak, vgi wagion hogi az Conuent es akýral Embere ott woltanak, de az mint mongiak, azok egiet fem zoltanak, hanem az Doboo vram vdwarbyroýa muto-gathoſth walamý lewelĕth, azt mondwan, w feolſege vramnak atta ezt az Eoregſegett, azerth foghlalywĕk el, azutan wette az zekerchĕtt kezýbe es alakathoſth le werte, es moſlanaba walamý drabantok waginak a haznal, ohnan mentenek a malombā es aztis elfoglaltak, walamý bwza pedigh ott wolth, ky Immar w feolſege zamara az malom wamrol Jutott wolth, azt mind feol teotette es elwitette a Doboo vram vdwarbyroýa, Errol thý kmetek Jobban megh tudakozhatyk az Itt walo vice vdwarbirotol, mert w ott wolth ma, es vgi menth wegere ennek a'dologhnak, azerth lafa thý kmetek mjtt kell myelni, Ennekeom ugi techýk hogi a Conuentbe kell menný es contradicalni kell, ha a contradictionak helt aad, es ký meñek helole, Joo, hol nem pe-

digh, Irna kollonich vram Ide Capitan vramnak, hagi kuldene rea, es kuldene kÿ belole az Dobo vram zolgayt mert vim vj repellere licet, az hatalomra pedig, hagi az ũ feolfege buzaÿat hatalmasul elwÿtette, arra Dobo vramoth rea kellene citalni. Nem gÿezek eleget raÿta chodalkoznom mÿ legien az oka, hagi ű feolfege efele Eoregseget sine Information̄ el aad, mert byzon nagi kaar ha Tokajtol elzakad, egi faluual Job wolt Ide Tokayhoz, mert sohol Tokajnak malomÿa kezel ninczen a mell wagion, negi nagi magyarj mÿllfeold, azis pedegh puzta, hanem moſh chinaltatom meegh, Jo lehet ez elmult eztendobe az bodrogon kerezturnal wÿonan chinaltatam egÿett, de az chaak nÿarba foroghatt, es akkor amÿkor a wÿz kÿchin, nagi nio-morufág az zeginsegnak, feokeppen moſan, hagi abuzatt meſe kell wÿnnÿ fok mÿllfeoldre Idegen malomba megheorletnÿ, holloth neha teortenÿk hagi egi hettighis kell warnÿ, es ugi ifmeg nagi munkawal es faratságall hoz-zák megh az liſlet a profonthra, Ez kedigh a mallom a mellÿet moſ wÿo-nan elfoglaltak, chaak kett mÿll feold Tokaÿhoz, es nem mezze wagion a bodrogtol, walamÿ pattak haÿtÿa, a bwzat zekeren wyttek fel ihnen Tokaÿbol, oztan aliſlet nagi commodé haÿon hoztak alla a bodrogon, es zinten á waar kapuÿanal allotak kÿ welle, azerth legien ktēk erte hagi walamind walahogi ez á malom maragion Tokaÿhoz, mert nagi haÿnara le-zen Tokaÿ waranak, En zinten el akarok walla Indulnom, es oda akarom wala a malomhoz wÿtettne maghamath, hagi en Jobban meg Eppitefem azt a malmoth, es vgi chinaltafam hagi á malom zitalion es, de azon keozbē chiak hallam hagi el foghlaltak, es Ennekeom minden zandeeom chak heaba leen. Iſten tarchÿa megh thÿ kmetekett. EC Thokaÿ 8 die febr̄ Anno doñi MD. LXXX. VIII.

Gener̄: ac Egr̄: D: Vrum.

Stor J: Nagwati manu p̄pia.

1 8 8 8.

FEBRUARIUS 12DIKÉN.

GERGEY LÁSZLÓ 'S HOFFMAN GYÖRGY SZEPESI KIR. KAMARAI TANÁCSO- CCXX.
SOK, MELYTH ISTVÁNHOZ A' SZEPESI KAMARA PRAEFECTUSÁHOZ.

Kassáról.

Eredetije gróf Zichyék levéltárában Palotán. Találta ottan és mását vette Döbren-
tei Gábor 1836. Aug. 17d.

Czímszete, kívül. Generoso ac Egregio domino Stephano Melýth de Breber Sacř.
Caes: Reginaeq Matris Consiliar. ac Praefecto Camerae Scepufieñ Doño et Patrono nobis
obseruan^{tes}. (P. H.) (P. H.)

Generose ac Egregie domine Patrone nobis obseruan: Salutem et Seruitio-
rum nořrorum Commend Thowaba Naghwathý Vram ir mynekonk, wala-
wý kewes reß Jozagrol, Melý Tholchwan wagion, Melý-Jozaghoz egy malom
es wagyon, Mel molnott Naghwathý Vram egy falwnal Jobnak dýchýr, es
haznosbnak eo felsegenek, Mý penigh ez elott Nem erteottwk hogý az a
Jozagh illýen haznos leğen, Melreol walo leveleth Naghwathy Wramnak in
specie Im oda kwldwk, kegđ megh erthý mith Irýon Naghwathý Vram
feloleh, Jollehett mý az elotth Iteltwk wala, hogý el adhatný, de igý
Lewen az Dologh az minth Naghwathý Vram Irýa, kegđet, kerýwk, hogý
kegđ Superfedealliđ thwle, es kegđ senkýüel ne tractallýon feloleh. Gen.
dó Vram. felr valere optamus Caffoniae. die Xij Februarij Anno dominj
MDLXXXVIII. Sacř^{mo} Caes: Regiaeq Matris Camerae Scepufieñ Confiliarij.

G^{rac} Dó Vrae storř.

Ladiflaus Gergey m.p. Geor Hoffman m.p.

Az Naghwathj Vram lewelet kegđ el ne tewežze, hanē kegđ megh hoz-
za Veleh.

1 8 9 2.

NOVEMBER 8DIKÁN.

ILLÉSHÁZY ISTVÁN, NAGYSZOMBAT VÁROSÁHOZ.

CCXXI.

Bazinból.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kiválasztotta Döbren-
tei Gábor, 1836. Mását vette Maklár Ferencz hites ügyvéd.

VEGYES R. M. IRATOK.

34

Czímzete, kivül. Prudentibus ac Circumspectis uiris Nobilibq̄ Dñis Judici ac Juratis ciuibus Ciuitatis Regiae Thŷrnauiens etc. Dominis et obisim. (P. H.)

Prudentes ac Circumspectj Viri nobiles Domini et Amici obfedi. Post Salutē et servicj mej comēnd: Ez zegin níomorult ember Mifcoczi benedek, kýt ktēk ppter fúfpiciōnem megh chigasztatot wolt, kít immar az wdó is megh mútatoth, hoḡ bwntelen zenjwette, az nađ níomorúfagoth, zeme wílagatol is megh foztatoth, es a miat órók kuldofagra iútoth, kere engemeth, hoḡ mellette Irnek ktēknek: hoḡ ktēk Rendelne walamy alamifnat nekj, kýwel taplalhatna magath, ne keóllene ktēk Iteletj miath illjēn zernjw halallal ehel meg halnj, azerth kerefet, mjnth Igaz dologban, heaban nem hagyhatham, hanem kerem ktēket: hoḡ ktēk gondolia az Istenj ígassagath ennekis zegennek illien zertelen zórniú nađ níomorufagat, es rendellien ktēk walamjt nekj, kýwel magat taplalhaffa, kýt az wr iften fogh ktēknek megh fýzetnj. Isten tarcia meg keteket. Datum ex Bosin 8. 9ber Aō 92. Dō Vrm amicus Stnus Ilieshaj m. p.

1 5 9 2.

sz. ANDRÁS AP. INNEPE ELŐTT SZERDÁN.

CCXXII. BORSOD VMEGYE BÜNTETŐSZÉKÉNEK ÍTÉLETE, HÁZASSÁGTÖRÉSSEN.

Eredetije na Borsod vmegye levéltárában annak 1592b. *feria quarta ante festum Beati Andree apostoli* tartatott széke jegyzőkönyvében. L. ott IIIdik jegyzőkönyv 153—154d. lapj. Kikereste Döbrentei Gábor 1835. Átirta Novák István a' leleszi convent kiérdemült főjegyzője. Összehasonlította Okolicsány János vmegyei tisz. főjegyző 1836.

Deliberatum est, ex parte Susannae Mulier Consortis Pauli Kalmar, Hogj miért hogj megh tecczjk az Bizonsagokboll, hogj az Azzonj Loranttfly Sigmondall egj ágban fekwttene, az Isten teórwenje penigh deuteronomi 22 Capite, hogj az mely ember mas hazas ember agjaban fekendjk, megh fer-teztetj az az w Jambor Vranak Agjatt, mely dologertt megh kellien halnj, Azert ezjs ez Azzonj allatt maft az w Agjaban, hazas ember lewen, bo-chjattwan megh erdemlj az halaltt. Azert az Vranak Kalmar Palnak vgj kel

fejere Efkwnnj, hogj ez Sufanna az az A33onj, az kj az w Agjatt meg fertette, 's megh erdemly az halalt, mind ez Vilagj teorwenj zerent, mind penigh az Isten teorwenje zerent. Miert hogj penigh az A33onj allat hasas, megh kel warnj, hogj az Gjermeket el hozza, el hozvan az Gjermeket, oztan wgj kel terminust hadnj, mely terminuson eskewggjek az feleol megh tet teorwenj zerent az fejere harmad magawal Jambor zemeljekkel, es wtteffe ell, Ha fejere nem eskwzik Kalmar Pal, tohat mjnd az ketteott wezgeozek megh, es kewlgjek kj az Varasboll. Az mi az Marhaja dolgat Illety, addigh legjen Biro keznell, ha rea eskwzyk, 's fejett wetety, minden Marhajatt megh aggiak, Ha penigh rea nem eskezyk, et res ipso Amjttent. Addigh az A33onj allat legien fogwa, 's az Vra Kalmar Pall etelebeoll wi-sellie gongjat, de az A33onj Bjro keznel legien.

1 5 9 3.

BŐJT ELŐ VASÁRNAP.

MARCZALTÖVY GYÖRGY MOSON ALISPÁNJA, SZELESTEY ÁDÁMHÓZ.

CCXXIII.

Oroszváratt, Moson vmegyében.

Eredetije Sz. Ivánfán Vasban Szelestey Sándor táblabírónál. Mágával vitte Bécsbe 1837. Döbrentei Gábor 's lemásolta ott Jászay Pál.

Czímzete, kívül. Ez lewel, Adassek, Az wýtezló, szelestey Adam, wramnak, nekem, szerethó, fiamnak, pozomban, maga, Thwlaýdó kezehez. (P. H.)

Szolgathō, es magā Aýanlafa, wthā, Istentwi, Jo, Egeffeges, hofzw, Eletheth, kywanok, meg, Adathny, kenek: mynd, Azokal, Egetemben, walakyl, Istenthwl, kywanod, Thowaba, szerethó, fiam, wram, Im, Erthem, mynd, Az keth, szolgamtwl, hog, Isthen, Athal, Jo Egeffegben, Jóth wýfza, pozomban, Narý, ferencz, wramtwl, kyth, Igen, Akarthā, halaný, Thawaba, Erthem, Aztis, szerethó, fiam, wram, hog, kemed: haragzyk, Jakapra, hog Ala, kwltthem, mynd, kochifthwl, lowafthwl, Azert kemed: femýth, ne, haragodgek, Jakapra, hanem, En, ream, merth, En,

kwlththem, Ala, nem, Akarttham, hog, kemed: Arra kólchō Ithfón, Afsth, gondolwā hog, fokaig, kefig, Ith fón, kemed: Az, wrral, es, Afstthis, gondolwā, hog, Ennekem Ez, Ideig, Ithfón, kóllethik, maradnō, Az, okerth, hog, Az, malomnal, fok, szam wetesem, wolth, gathā, Az, monarokkal, es, nwlaſon, Az, vñczellerekkel, Az, ferthō melleth, Eg, fereg, gwla, barmwnk, Afstis, meg, kóllóth, lathnō mas, ſalwra, ſzenara, haýthatnō mýnd Ez, dolgaýnkerth, Ez, Ideig, Ithfon, lewen, wg, wegezem magamban, hog, Eg, ſzolgamath, tharthchā, pozomban, mýg, meg, Jw, kemed: es, mý helen, kemed: Izený, mýndýaraſth, be, kwldō, kemek: mýnd, lowaýmath, kochimath kýn, Ala, mennen, kemed: Ez, okerth kwlththem, Ala, Az, kemed: kýchiath, lowaith, Azerth, Im, Erthem, Imar, ſzabo, pal, ſzolgamtwl, hog, kemed: monttha, hog, Az nwlaſý, hazadhoz Akarſz, Jwný, ſzerethó, ſiam, wram, Afsth, bizō, Akarnā, ſzwem, ſzerenth, Im, Ithkýn, wagiok, orofzwarath, óchemael, Joza, benedeknel, bizon, Akarnā, ha, ký, Jwnó, kemed: wag, gathā, Az malomban, warnā kegelmedeth, lathnaýa, meg, kemed: ez, gathaý, monodatis, keredzzek ký, kemed: Az wrthwl, kegelmedel, ſzemben, lewen, En ſem, kefnem, Imar, Ithfón, chak, Eg, napis, hanem, Ala, mennek, marczalthóre, Anyadhoz, Iſthen, elteffe, es tharcha, meg, kegelmedeth, fok, Eſthendeig, Jo, Egeſſegben, mýnden kýwantad fok, Jo, ſzerenchewel, mýnd, Azokat, Egetemben, walakýkel Iſthentwl, kýwanod, Ez, lewel, kólth, orofzwarath, bóýth Eló, wafarnap, Anný: 1. 5. 9. 3: kemek: týſzttha, ſzwból, walo, Igaz, Jo Akaro, Apýa. Georgius, Marczalthówý, Vice Comes, Comitatus, Moſonien: m. pia.

Az kemed: ký, Jwweteliból, Jo walafsth warok menth ſzerethó fýamtwl, wrätwl.

---

1 5 9 9.

JANUARIUS 22DIKÉN.

A' SZEPESI KIR. KAMARA, BEDEGHI NYÁRY PÁLHOZ, NYÁRADI KIR. FÓKA- CCXXIV.
PITÁNYHOZ.

Kassáról.

Eredetije gróf Zichyek levéltáráb. Találta 's mását vette Döbrentei Gábor 1836.

Czímszete, kiűl. Magco domino Paulo Niarj de Bedegh Supremo Capitaneo Varadi-
en Sacr. Caesar. Regieq Mattis etc. domino amico nobis obferuañ. (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)

Magnifice dñe amice nobis obfervand Salutem et fervitiōr. nr̄or. commēñ.

Az Debreczeniek varassul találak megh az eő felfege Camaraiait Supplicatio-
ioiok által es Jelentek hogi Török Istuan Vrammal eztendonkent volt vol-
na elvegezet bizonios fizetefek, kit eztendónkent megh fizettek volna eő
kegelmenek. Homonnai Istuan Ves..... es kegielmed azzal nem elegendűen
hogj meg fizettek az S..... erőuel es hatalmassul az keğtek szamara es
megh..... te volna, keğtek raitok, kiűel Nem tartoztak volna, Mostanes
azonkepen mind Homonnai Vrames keğd szamara keuannak twlok, Török
Istuan Vrames megh keuanna raitok, Semmit abban ki nem tuduan az mit
Homonnai Vram es keğd Venne raitok, kóniőrogűen azon hogi kegielmetek
az ordinaria Solutioual elegendiek megh. Annakokaerth mierthogi ez megh
neűezet Debreczeniek Immar eő felfege szamara ide birattatnak meltonak
itelliűk lennj keuanfagokat, azert keriűk keğdt az el vegezet Summan az
melliet annekelotte fizettek elegendiek megh, az tób Vrakal az kiket az Sum-
ma illet, eggiet vetűen. Do: Vram Magcam bene valere optañ. Cassouie 22 Ja-
nuar . 99. Sacrae Caesar. Regiaeq Mattis Camerae Scephusien. Prefect. et Confiliar.

1 5 9 9.

JULIUS 14DIKÉN.

A' SZEPESI KIR. KAMARA, NYÁRY PÁLHOZ BIHARI FÓISPÁN, KIR. POHÁR- CCXXV.
NOK 'S NAGYVÁRADI FÓKAPITÁNYHOZ.

Kassán.

Eredetije gróf Zichyek levéltáráb. Találta ott és mását vette Döbrentei Gábor 1836.

Czímzete, kivül. Magnifico domine Paulo Niarý de Bedegh, Comiti Comitatus Biharien. Sacr̃ Caesar̃ Regiæq̃ Maītis Pocillatorj, et praesidý Varadieñ Supremo Capitaneco ze Domino et amico nobis obser^{mo}. (P.H.) (P.H.) (P.H.) (P.H.)

Magnifice domine et amice nobis obser^{mo} Salutem et Seruitiorum nostrorum commeñ. Az Debreşenyék talalak megh az eó felsege kamaraiath ielenthwen, hogý mikor az Erdely feyedelem býrodalmaban voltanak, hazankenth eüketh megh nem zamlaltak, es az zerinth ualo rauaft raytok nem kiuantak, de kes zerenth ualo tazat fizettek, hanem kgd most eöketh megh zamlalthathny akarna, es keúfeöldy falukkenth rauaft kianna teúlok, mely do logh eó nekýk felettes fullios uolna, keóniörgenek ez eó felsege kamaraiathnak, hogý kegdik irnank mellettek. Mýuel Debreşenyş szabad varos, es az reghy Magyar Orzaghý kýralioktul feó Prinuilegiomok vagien, kyketh eó felseghe à mý kegielmes Vrunkis meghconfirmalth feótt mind Generalis Vramk, es mind az kamaranak Protectionalth adoth reaýok, hogý szabadfagokban megh oltalmaztaffanak: Az meny szabad Varafý eó felsegenek ez orzaghban uadnak, edgik sem zamlaltatyk megh, hanem chak bizonios summakban tazaltattnak megh Debreşenyş szabaduaras, melto hogy szabadfagokba megh tartaaffanak, es keúllómbfegh legien keözteók, es az keúlfeó falukkeözth, merth ha Debreşen domorum connumeracione bantatyk, es az zerenthualo rauaffal, az ellenfeghnek ieóuendóben tudafara lenne, hogy fok nemes ember uolna keözteók, es kys kianna teúlok es igý fok károk keúethkezhettnenek: mas az hodolnak az Debreşeniek, es fel annyual tartoznak. Azerth kerieúk kgdeth, hogý kgdne banchia eöketh az Connumeracionual, meg hadtuk nekiek, hogý keözzeúlok bizonios eskeúth Polgarokath fel bochaaffanak, tazath ueth az eó felsege kamarayá reaiok, kyth kezehez sem uezen à kamara, hanem oda az Varadý zeúkfeghez adattya. Elteffe Isten fokaigh kegdeth. Caffoniae. 14. July . 99. Sacr̃ Caesar̃ Regiæ Maītis Camerae Scepusieñ Praefectus et Confiliary.

1 5 9 9.

JULIUS 24DIKÉN.

A' SZEPESI KIR. KAMARA, NYÁRY PÁLHOZ BIHARI FÓISPÁN, KIR. POHÁR- CCXXVI.
NOK, 'S VÁRADI FŐKAPITÁNYHOZ.

Kassáról.

Eredetije gróf Zichyek levéltáráb. Találta és mássát vette ottan Döbrentei Gábor 1836.

Czímsze, kívül. Magnifico domino Paulo Nyáry de Bedegh Comiti Comitatus Biharien, Sacr Caesar Regiaeq Mattis Pocillatori nec non Praesidy Varadien Supremo Capiteo dono et Amico observand. (P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)

Mag^{co} domine Amice nobis obseruan, Salutem et feruitior. nostror.
paratā commēn. Veottunk az .k. leuelet az Debreczeniek Taxaýa feleol.
Az Debreczeni Birakbanis juttenek vala egi nehanýa hozank. Azirt mindeneket iol megh hanwan vetűen, noha az kewanfagh tulunk nagioib wot, de az 1200 ₺ Taxan megh kellet eeket hadnűnk, azt howa hamareb lehet megh zerzűk, à mikor kezen lezen. oda adattyuk az Waradi zukfegre Vgi itiliuk ha az hazak zamlalafra menth wolna az dologh csak az ezer forintra sem ment wolna az Raűafh, de igi itiltűnk eó felfegenek haznosabnak lenni, kegdt kerűnk azon kdis megh maradgion es az hazak zamlalafara ne kezerichse eeket. DEVS conferűet Mag: dom: Vram saluā et felicē Capouiae die 24 Julý Anno 1599

Sac̄r Caesar Regiaeq̄ Mattis Camerrae Scepustien Praefectus et Consilar

P. S. az oda való harmiczadokon 1600 ₺ fleisgeltet ennekul rendeltunk es kezen profont mester altal aggiak.

1 5 9 9.

OCTOBER 5DIKÉN.

A' SZEPESI KIR. KAMARA PARANCSA KASSA VÁROSÁHOZ.

CCXXVII.

Kassán.

Eredetije Kassa levéltáráb. 4801 szám alatt. Lemásolta Döbrentei Gábor 1835.

Czímsze, kívül. Prudentibus ac Circumspectis dominis Iudici et ceteris iuratis Ciuibus liberae Ciuitatis Caffouicā zc Amicis nobis honoran. (P. H.) (P. H.) (P. H.)

Prudentes Circumspecti dominj, Amici nobis obser Salutem et űri commēd:
Miuelhogý ith kassan az eó felfeghe profontia gabona nélkül megh fogiatko-

zoth, az Nemeth witezeknek feles woltek miath. Ennekokaerth intiúk kemeteketh, az miben megh arendalta kemetek, az Berký processuſ, ſol-galtassa ide be, az kassaý profonth meſſer kezehez, keſedelem nélkül. Va-leant felč. Caſſoniae dje 5 Octob. Anno . 99.

Sacr. Caes: Regiaeq Mattis Camerae Scepufien Praefectus et Confiliary.

1599.

OCTOBER 27. DIKÉN.

CCXXVIII. KUTASSY JÁNOS ESZTERGOMI ÉRSEK 'S KIRÁLYI HELYTARTÓ, NAGY-SZOMBATHOZ.

Pozsonból.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kiválasztotta Döbrentei Gábor 1836. Mását vette Maklary Ferencz bites ügyvéd.

Czímsze, kívül. Egregio Domino Martino Chereodý, Judiej Ciuitatis Týrnauien. etc. Domino et amice obseruand.

Egregie Domine. et amice obser^{me}, Salutem et mej commenem. Vgy ertem, hogj keğtek azokath a kýk mód nekwl az Tatar rablafakor Varasbol az egeş Varasnak nem keues gjalazattjara ký futottanak uolth most bñ tetnj walamý býrfagh şedeffel. — Hogj şýnte menthetnem keth az bñtetetstwl, nem, de mynthogý azzal mētyk nemelliek magokath, hogj semmy keozeonféges tý-lalom az ký menes feleol keğtekteul nem wolth, kýhez kepest megh kél-leth wolna maradnyok, ugj gondolnam, hogj ez egj rendbélý wétkeketh ta-lam megh kellený engedny, ereos parancholat alatt, megh publicaltatvā azt, hogj ez uthan a fele işonyu, es gjalazatos mod nekwl walo futastul ký ký mynd megh tartoztassa maghath, kewaltkeppen a' ferfjak, merth az teorten-hetnek beleole, hogj puştan maradwā az varos, az ellenşegh bele şallana, es nagj feoldet weştene beleole, kýtwl Isten oltalmaz: ezt az en lewelemeth keğmed ugjan az Tanachbelý Vraym eleottýs megh olwafhattja keg: kýk tu-dom hogj az en intefemnek ellen mondoý nē leşnek. Isten tarcha meg keğ-medeth. Datū Posony 27 Octobris anno Dominj 1599. Do Vrae Amicus

El: Strigoniens.

1 5 5 2. 1 5 5 6.

273

1 5 5 2.

AUGUSTUS 7DIKÉN.

KISFALUDY BENEDEK LEVELE SOPRON VÁROSÁHOZ.

Kisfaludról Sopron vmegye rábaközi felső járásában.

CCXXIX.

Eredetijét sz. kir. Sopron ns városa levéltára mutatja. Találá ottan *lad. VII. et G. Fasc. IV. Num. 148.* és mássát vette Döbrentei Gábor 1837. October 26d. Összeolvasta 's hitelítette Schultz Pál városi levéltárnok.

Czímzete, kívül. Az lewel Adassek az Soppronÿ wraknak Polgar Meßhernek es býronak nekem býzoth wraÿmnak.

Kezenethem es zolgalathom wthan thowaba emlekezhethÿk the .k. ra hogÿ mÿkor en thÿ keg: nel walek thÿ keg: thek: en welem megzerzedek hogÿ az keg: thek: Jozagabol en el mennek az kÿralÿ hadaba Azerth en kezen wagÿók es az en Indwlaom Az Jewendewÿzerdan lezen es az en homnak napÿa Az Jewendewÿzerdan wagÿon zenth lewÿrÿncz napÿan Azerth keg: keth kerem hogÿ .k. egÿ býzoth emberthewl keden kÿlgÿe meg az thewbÿthÿs az pezneke es Annak az embernek az kÿ az pezth hoza quitantiath Adok, keg: theketh. Azonÿs kerem mynth wraÿmath hogÿ Az hath kopÿath ethewl az en emberemthewl kÿlgÿe meg kegtek Az kÿth kegthek: Adoth: kerem keg: hogÿ az pezth ne keflelye keg: thek Thowaba emÿ gongÿaj Ide keg: nek wolna Annak en mÿnd gongÿath wÿfelem ha kenÿglen keg thek Az pezth nem kylthhetÿk the keg: Agÿa Az en emberem kezebe thÿ keg: kÿlgÿe meg kedre delre merth en Aczÿg nem Indolhathok myg az pez nem lezen merth az kÿ pezth Adoth keg: Azth kÿ oÿzthotham es zerzamothe wethem wele Lÿen tharczÿa meg. keg: thek Datÿ ex kÿßfalwd .7. die Augußti Anno 1 5 5 2.

Benedictus de kÿßfalwd.

1 5 5 6.

FEBRUARIUS 20DIKÉN.

SÁNDOR, MOLDVAI VAJDA' LEVELE, KORNIS MIKLÓSHOZ ERDÉLYBE. CCXXX.

Jászról v. Jászvásárról.

VEGYES R. M. IRATOK.

35

Eredetije a' Gyula v. károlyfejérvári káptalanban. Döbrentei Gábor felszólítására eljárt kikeresésében Buczy Emíl ottani kanonok, csillagásztoronny igazgatója 's m. akad. levelező tag, 1838b. Mását vette Erdélyi János káptalani requisitor. Kiküldötte Buczy, 1838b. Augusztus. Tartalmát kijegyzé latinul gr. Kemény József: Notitia hist. diplom. archivi capitul. Albensis Transsilv. Pars Secunda, Cibinii 1836. pag. 91. de nem emlité magyarul létét.

Alexander Dei gracia Waywoda Moldavus, ac Ejusdem terre Dominus, et Verus. — Egregie Domine Amice Nobis dilecte, Salutem, et bone vicinitatis commendacionē. az k. Levelet és Izenetj̄t megh értetthwk az k. zolgáyatol, az hol k. izenj̄ m̄w nekwnk hogh az el mult napokban k^{nek} Levelet irthwnk wolna, nemw nemw dolgokrol, B̄yzon̄yaba nekwnk wg attak erteñunk hogh Ferdinandus k̄yral̄j̄ k. harom̄zaz Aran̄j̄ for̄ynthot kwldet es 3az haz Joba-
giot iḡyrt wolna, chiak az k̄yral fia dolgaban ellent tartanal, mostan es az Iḡyrethnek kedweert ellent tartanal. De mw m̄yndazaltal azt az 3ot nem h̄ythwk n̄ylwan, nem es h̄y3wk, m̄ynth hogh mw nekwnk m̄ynd elej̄tol fogwa walo Byrodalmunkba Jo Barathsagal akartal lenn̄j̄, Erthwen azt es az mw Igaz hiwej̄nkt̄ol hogh nem Baratid awal chiak nekwnk h̄yzelkednek, De m̄ynd azáltal The k^{nek} mw bennwnk Jo reménsége leḡyen, mert az k. 3a-
wanak mw nalwnk megh h̄ytele waḡyon, es m̄ynden Jo barathsagal aka-
runk k. lenn̄j̄, Imar k. az el kezdet dolgot Jo wégre wiḡye, mw es m̄yn-
den dologhban segetsegel akarwnk lenny, Thowaba az menemw dolgok ot
kwn tertennek k. aḡḡya nekwnk Thuthunkra, m̄y es azt m̄ywelȳwk Annak felete az k. zolgáyatol k. 3owal beowebben Izenthwnk, k̄yk 3awat megh h̄ynn̄j̄ kewannyuk. Datum in Civitte N̄ra Jaas 20 die mensis February An-
no D. 1556.

---

1 5 6 6.

PÜNKÖST UTÁNI YASÁRNAPON.

ZULEMAN ZULTÁN LEVELE A' DÖBRÖCZÖNI BIRÁKHOZ.

Nýss városából.

CCXXXI.

Eredetije sz. k. Debreczen ns. városa levéltárában. Döbrentei Gábor felszólítására mássát vetette ottan Péczely József ref. colleg. professor, m. akadémiai rendes tag, 's megküldvén, azt is bizonyítá, November 27d. 1838. hogy a' másolat szóról szóra, betűről betűre a' legkisebb vonásig tökéletesen megegyezik eredetijével.

Czímzete, kívül. Ez lewel Adaffek az Dewbrewczewnű Býraknak. *Ezen kívül török írás, itt.*

Istennek Akarattýabol En Zwltan Zwleman Paffaknak es Wezerewknek Wra, Nag wraknak es kýralioknak feýe Geřewg orzagnak Zerechin Orzagnak Tatar Orzagnak Achýam orzagnak. Tot orzagnak horwat orzagnak ű. Chýazara es feiedelmē ű. Hagiom es Paranchiolom tŷ nēktewk Dewbrewczewnű Býrak es Polgarok, hog myndēn kewrniēletewk walo warafokba es falwkban lakozo nepeknek Twttokra Adgyatok, hog im en az En Wezerēmet Pertaal Pafsat Gywla ala kētem De senkŷ az ew oda meneteletewl meg ne Rettennyēn hazabol falwyabol Sohowa ne mennyēn, hanem myndewn embewr Chýaladoűwl Jořagoűwl Barmoűwl hazaba helien weřteg legien. Ihon az En lŷtēm hog senkŷ sem zemeliebe sem marhayaba senkŷt meg nem bant Es ha walameű hodolatlan fewldrewl Gywlarol awaĝ egieb warafokbol falwkbol walameű Embewr az en hodlot fewldemre Jewt lehend aAwaĝ akar Jewnű, Akar mŷchioda Rendbelŷ embēr legien nag bizwaű Jewien az en lŷtēmre, mert senkŷ sem zemeliebe sem marhaiaba meg nem banthŷa Ezt kedig myndēn falwknak meg Izennŷetēk, hog myndēn fele Eleű, kenieret liztēt, Arpat, Jwhokat, Teheneket, mezet, waĝat, Es Egieb Eledelre walo Eleű zewrēřzenek Akkŷtewl mŷ lehet, Es myndēnt az Taborra nag bizwaű hordgyanak zabad wafarra senkŷnek semmŷ kara nem ležēn, senkŷtel Erewel semmŷt el nem weřnek mert Akkŷ Az en nepem kēzzēl valamŷt Erewel el venne Akar kŷtewl waĝ Taborba waĝ Tabor kewēl de azt Erewfsen meg bŷntetŷk. Te kedig Dewbrewczēnű Býro. mŷhelt az En lewelemet latod ha feidet zeretēd myndgiaraű kefewdelmēřseg nckewl Az En Wezē-

rēm Elejbe syes, Es az mýt ev paranchiol abban Jarý Az mel' Birakat kedig heliëtted othon hacz azok mýnden fele Eleft kezýchienek, hog' mýkor Az En Wezerēm nepemmel Egietembe Gywla ala Záll. mýndýaraft evk az Elefsel oth kezewn legienek. ha kedig Thý Az En Paranchiolatom zerent hýwen Jarandotok Es az kewrneíletewk walo Falwk Az tý Intef-tewknek es gondwíselefsték mýat eppen meg marad Az En wezeremnek En meg hattam hog mýndenýtéknék az ew zolgalattýa zerent kýnek Tý-mart falwkat kýnek kedig fýrwl fýra walo zabadfagot Adgion. Ezt Azert Irattam magýarwllis meg nektewk, hog meg Twdgýatok az En Tewrékewl Irt lewelembe mý wagion Irwa Irattatot Ez lewel Nýfs Warafaba Az En wtambol Pýnkësd vtan valo, Vafarnapon 1 5 6 6 Egtendewbe.

1 5 6 7.

SIMON JUDÁS UTÁN, SZERDÁN.

CCXXXII.

DRUGETH FERENCZ UNGI FÓISPÁN, PONGRÁCZ JÁNOSHOZ.

Gerénból.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kijegyzette Döbrentei Gábor. Mását vevé Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal prof. és Ertlý János hites ügyvéd, Kassán 1636. Julius 20d.

Czímezete, kívül. Egregio domino Johanný Pongratz de Nagy Mýhalý dño et Amico vicinoq nobis honorand.

Egregie domine amice nobis honorāde Poft salutem et űri comēdationē. Az kegielmed lşuelýt en eleg bewfegeffen megh erthetem, de ezt Irhatō kegielmednek hog' meg It az kegielmed hazan semý nem eset, kegielmed ellene merth ha walamý effet volna edig regē meg Irtam volna kegielmednek, de Inkab hýzem hog' semý nem lezen most ebül merth fuendý Vram mýnd egue gejtette volth mýnd Az kamarafokat smýnd Az varofakath. vğ tanatfkoztak, de vgā nem attak thanachül hog' valamýt ollyath mjuellenek. Az vice Ispan oth volth kassan eo is azt bezellethe hog' ezt e dolgoth bathor ne fuffuk olly

Igen merth annal nagibath artunk vele, eztis mōda hogý eben edologbā
 Igen meg lassuthanak az kassajak hanē matýas Vramtül erthem mjuel hogý
 suēdý Vram az hadý Toerwený mogia þerinth akarna teruenth tarthatnj ben-
 ne de meg az Cýthathoria njnchen semsem Irhatok kegelmednek bizon dol-
 goth. hogha az serýnth latthatthia meg suendý Vram. Im mjnt matyas Vram-
 mal. keezek vagiunk hozza marthō diakoth is Vramnal ide þobbranchra. . . . .
 . . . . . Thowaba ezt is Irhatō kegelmednek mýuel hogý az varofok eztis
 flebikalnak, Talā segennek meg vere is oda kezd vezný merth purgeles leuel
 sem volth segenek az az varos þabatchagarül valo leuele nem volth ez oka-
 erth talā meg Výre is el kezd vezný, eben vagon az dolog kegelmednek ezt
 Irhatō ꝑꝑ sup restat eand felicitater valere optus Datum eꝝ Curia Nra geren
 feria 4 post festum simonis et Judý Anno Dñi 1567.

Franciscus drwgeth de homona Comes Comitꝑ de Vngh.

1 5 6 8.

JANUARIUS 2DIKÉN.

ENYINGI TÖRÖK FERENCZ HUNYAD VMEGYEI ÖRÖKÖS FŐISPÁN, SOPRON CCXXXIII.
 VÁROSÁHOZ.

Pápáról.

Eredetije Sopron városa levéltárában. *Lad. VII. et G. Fasc. IV. Nro. 157.* Találta ottan
 Döbrentei Gábor 1837. October 27d. Mássát vette Schulz Pál városi levéltárnok.

Címzete, kívül. Generosis Dñis, Magro Ciuium et Judici, ac Senatui Ciuitat. So-
 pronien. etc. dñis et amicis nobis honorand. (P. II.)

Generosi Dñi et Amici nobis honorand Salutem et Nri Commen, adom
 knek thwdasara hogý ez el mwlt napokban 3ýlý Janosne ký az theoreok
 fogsagaba volt kezeffeghen ký ieot wala, thwnný illik horwat Hýeroni-
 mosne kezeffegen ký Choron Janos Wramnak Nennýe, es egýeb feo rahok-
 nak is kezeffegen, de mýwel hogý ertette hogy az eo waltsaganak zereet
 nem tehethý, Inneíd meg fwthamot, tezen penig keet ezer forentot eo Sar-

colafa, kerem azert k: mint io wraimat es Barathimat, hogÿ ha ot k^{tek} keozeot wolna, im oda erte mentenek ez en iobbagÿmban, k: megh ne tartoztaffa, hanem k: aggÿa kezhez mert hwzann Agha az kÿnel fogwa wolt, az kezefeket megakarÿa erthe taglatnÿ, az mint kezefek lettenek erthe, azert ne akaria k: hogÿ olÿan hithwan agnei^{erth}, Ilÿ fee kezefek meg taglatnanak k^{ket} erre wgÿan Intem es keremis hogÿ k: meg ne tarchÿa hanem ha oth wagÿon k: aggÿa ez lewel wÿweok kezekhez, Iſthen megh tharchÿa k. Dat. Pape 2. Januar. 1568.

Franciscus Thérék de Ennÿngh Comes perpetuus Comitſus Hwnÿadien
et Supremus Capitaneus partium Regni Hungar cis Danubianar m. p.

1 5 7 0.

JUNIUS 5DIKÉN.

CCXXXIV.

ZRINI GYÖRGY GRÓF LEVELE, MAGÓCHI GÁSPÁRHOZ.

Csáktornyáról, Szalában.

Eredetije a' Gyula fejevári káptalannál. Kikereste Döbrentei Gábor felszólítására Buczy Emíl kanonok, csillagásztorny igazgatója, m. akadémiai lev. tag. Mássát vette Erdélyi János káptalani requisitor. Megküldötte Buczy, 1838. Augusztusb. L. gr. Kemény, Notitia capituli Albens. Pars II. pag. 91. hol tartalmát latinul kijegyzé, nem említve magyarúl létét.

Mağce Dñe, et Amice Nobis obsuan^{me} Salutem, servitiorumq. commendationem. Meghozta ennekem az k. ſzolgai^a az Nagh Lazar az negy zeke^{res} lowath, kiket iollehet en magam nem lattam, mert az vizek mia ide nem hozhattak de ſzolgajm az kik lattak dÿcherÿk. Keg^{nek} azert megſzolgalom mint Vramnak. Bizon igen nagy ſzükségem vagyon ſzekeres lowakra, mert negy holth meg közzwlek ez iden, itt penig jott nem igen találhatnÿ. Keg^{det} azert kerem hogy k. ne hagyjon annelkÿl, k. ſzerezne megis negyet, ollyat hogy kÿ az en magam Szekerebenis io volna. Azonis kerem keg^{det} hogy ha k. volnanak io porozkaÿ, ne hadna k. egynelkew^l en gemetis, kÿldene keg^{ed} egy porozkat, kyth k. meg akarok ſzolgálnÿ. To-

vabba az az minemew leweleket Somoggra ker keg. en tewlem, azokat meg kereftettem, es ime ez skatulaban be pechetelwe kyltem ked^{nek}. En k. mind ebben smind egyebbe kez3 vagyok minden szolgalattal es baratsagal lenny, nem azert hogy keg^{tewl} ezert Lowakat warnek, hanem keg^{nek} kewanom mindenben haznat es elömenetyth. De igen kerem keg^{det} hogy keg^{ed} lowak nekyl ne haggyon, szerezze meg keg^{ed}, es kylgye ide az en szolgalatomerth hogy annelkyl ne legyek. Hyrek ide mi felenk illyek vannak. Az Török Chazar kerte az Velenczesektöl Cypriat es egy Millio Aranyath. Ezerth kyldötte volth követyth Velenczeben, az Velenczefek minekelötte az követh el jwott volna, meg ertöttek az követseget, tanachotis tartottak rola. Mikor oztan az követ el erközyk nem kyldnek az követ eleýben szokasok zerint few emberth, hanem porozlokat, es azokal hozatyak az tanach hazba, a hol immar özwe gyöltek volth. Ott mindiaraft felzowal, hogy az egez tanach hazba meg hallyak, meg kialtattak az köwettel az követseget, mikor említette hogy Cýprost keri Chazar, egy papýrofon irt Cyproft hoznak elő es neký aggyak ily szowal mondwan ez Chazarodnak Cipriayá, mert mi az mi Czipriankat neký nem aggyuk sött meg Konstantinapolt es Molimoth ký minket illetve el akarýuk tewle venny. Az Aranyat hogy az követ fogia kerny egy sak holth szenet adnak neky ily szowal ihon ugymond chýnallýon Chazarod ezzel maganak aranyat ha kel neký; Es ezutan mindiaraft ký kyldöttek az követeth azon porozloktwl, es rettenetes lövesth töttenek az követ ký menesekor, jelenthwen örömöketh. Az vtan az minemew Leweleth Thörök Chazar az Velenczefeknek kyldött, annak mafsat Olazul hoztak vala hozzam onnat Velenczeböl, es Magyarul forditattam, es K. kyltem. Chwda nagh kezewlettel mongyak lenny mind az Velenczefeket mind az Török Chazart. Velenczeseknek ew magoknak mas fel

az Galljáýok, tizenket temerdek gallya, Hwz nawaiok, es egý Gallýoniok vagyon; ezen kývól Papa, Hyspaniaý kýral, Florentiaý Herczeg, Ferrariaý Herczeg es Maltha nagh segýcseget adott nekýk illy okkal hogy többbe soha ew hyrek nélkül Törökkel frigyet nem vetnek. Füstánok ezen kývól kýben ötwen, hatwan ember fe ————— zantalan vagyon. Ezt el hírdettek kőztők hogy valaký emlýthý hogy Törökkel meg bekellený kel, meg öllýek, ugyan ezen okaerth az Duxoth ky eleb Herczegők volth meg ölteek, es maft tőttek helyyeben. Czipria oltalmara hethwen ezer ember kýldőttek az Czipriaý erőnelkýl. Török Chazaris Galljáýth immar vizre vetette, de meg nem indult. Immar az vege chak Isten kezebe all, aggya ew Szent Felsege minden jora. Ezek az hírek kiket onnat az Tenger melleth valo tíztartóým irtanak, tegnap Velenczeből iőtt egy szolgam azýs azt bezellý, ide közelb penig minekwnk frigywnk vagyon az Török ————— de azerth az Török igen siet Kastélyokat epýteni, immar Segesdet, ký igen sok helyen vagyon meg epítettek, most többnek épitesereýl igyekőznek. Annak feleőtte ide minden fele szertelen nagh dragasag es szűkseg vagyon. Mind ezeknek Isten jo vegre výhetőie. Ezzel kegnek aianlom magamath es kerem k. hogy k. kerefemet heýaban ne haggýa. Isten tarcha meg k. sok jowal. Datum in Nra Chaktornya 5. Juný 1570.

Comes Georgius de Zrinio ff.

1 5 7 5.

CCXXXV. FARKAS FERENCZ ESKÜJE 'S ESKÜVŐTÁRSAIÉ, *CONJURATORES*.

Eredetije a' pozsoni káptalannál. Kikereste titoknoki felszólításra 1835b. Ivanóczy Gyurikovics György, táblabíró, Pozson városi tanácsnok, m. akadémiai levelező tag 's bizonyítja is a' vétetett másolatnak betűről betűre megegyezését.

En Farkas Ferencz Bessey Eskwzeom az elew Isthenre, Atthýa fyw, es zenth lelek Egý Býzon Isthenre, Ez zent kereýthen, hogý az en alattam wa-

ho Rechen lakozo Jobbagym, az en kywalth keppen walo hagyasombol, es Parancholatombol semmyth azokba a dolgokba, a mellyek az fel Peresnek Reway Ferencznek keresethybe, es hywatallyaba Irwa, es newezwe wananak, nem chelekettének, es nem mywelthenek, Es az Reway Ferencz Borayth mellyeketh weth wolth Doctor Paltol, es Bay Myhal adoth wolth nek y ez el mwltth ezhendeoben Rechen az en hagyasombol, es Parancholatombol megh nem Tharthozthatthak. Es Ezokaerth en az ew keresethybe es hywathallyaba thellyefseggel Arthatlan es wetthethlen wagyok, Thellyes 3enth Haromsagh egy Byzon Isthen engem wg y segellyen, Amen.

Az Coniuratorok Eskwefek.

Isthen theged wg y segellyen Atthya, fyw 3enth lelek egy Byzon Isthen, hog y az myre Farkas Ferencz mosth megh Eskwth, Igazan eskwth, abba ew myndenekbe arthathlan, es wetthethlen walamyre megh Eskwth. Isthen Theghed wg y segellyen Thellyes 3ent Haromsagh egy Byzon Isthen. — 1575.

1 5 7 6.

APRILIS 4DIKÉN.

DRYK GÁBOR LEVELE SOPRON VÁROSA POLGÁRMESTERÉHEZ, BIRÁJÁHOZ, CCXXXVI.
ÉS EGÉSZ TANÁCSÁHOZ.

Alsó Lindváról, Szala vmegye lövői járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára mutatja *lad. VI. et F. Fasc. IV. Nro. 157.* Kijelelte Döbrentei Gábor 1837b. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok, 1837. Nov. 4d.

Címzete, kívül. Nemzethes, v ytezlew, es nemes wraymnak polgar mesternek, Byronak, es az egez Tanachynak Sopronyban lakozoknak etc. ennekem Byzoth jo wraymnak kezebe (P. H.)

Generofi, Egregy, et Nobiles Dni obseruan^{mi} Salutem et Seruitior. meor. Commen. Myerth hog y wronk ch yazar ew felsege tawal y ezhendewben azon hazamhoz Raykra, ky immaran vegben wagyon, adoth wolth Egy Tarazkotth, a hoz porth, es Golob ysh, az tharazkotth el wyttetem mynd

VEGYES R. M. IRATOK.

36

az porral egyettembe hýdwegre, az Golobýřh Zakan iřwá hazanal oth Soppronban hattak wolth el, mely golobýřlerth koczyth kewldettem wala regethlenes az Golobýřh fel attak, azth mondottak otth, hogy Zakan Istwan megh holth wolna, es be pechetlettek wolna hazatth, hogý ha az Golobws Bekewel megh maradhattod wolna az keth attalagban wolth mynd azon tharaczk golobýs es mas Golobws wolth haromszaz es három wolth, myerth hogý mořā egy kochý menth fewl kerthem hogý ala hoznayak az Golobwsokath, merth az howa ew felfege adoth azth az hadakozo řzerřzamototh ennekem, annkul řwkews wolth řerřam nekewl. merth az ighen wezedelmes wegh helen wagýon: Azerth kerem kegteketh mynth Býzoth wrymatth, hogý the keged az en morhamath az Golobwsokath Adaffa megh ezwttthal hogý hoznayak megh ennekem, hogý ne faradnek es ne keolthenek ezerth thebbeth, amenýeth reýa keolthettem, es řarottam erette, merth Zakan Iřwannak vgý mynd keoz kezhez attanak wolth tharthany egy jdeýghř: de en nem wolthā řoha Ados mořā sem wagýok Ados Zakan iřwannak az myerth kellene az en morhamath megh tarthaný es en thwlem el wezthený, thý kegteknek nagyob dologban megh akarō řzolgalnō. ha Az vr iřen eltheth, kegtektvl jo walazth warok. Iřen tarchya megh k: jo egefegbe, Datū Alfolyndwae 4 Die Aprill. 1 5 7 6. Gabriel de Dryk m. p.

1 5 7 6.

JULIUS 7DIKÉN.

VÁRMEGYE GYÜLÉSÉRE HIVÓ.

CCXXXVII. VÖLCSEJI BÁLINT SOPRON VMEGYEI SZOLGABÍRÓ, SOPRON VÁROSA TANÁCSURAIHOZ.

Völcsejről Sopron vmegye Rábán kívüli felső járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára mutatja *lad. XVIII. et S. Fasc. 1. Num. 23.* Kijelelte Döbrentei Gábor 1837. Octob. 27d. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok 1837-Novemb. 2d.

Czímzete, kívül. Ez lewel Adassek az Soprony Tanach Wraimnak onnekem tisztelen. deo es bizodalmas Wraimnak.

Kozeónetemetth zolgalathomath mýnth egez Tanach Wraimnak. Adhathom kegteknek tuttara hogý Chorony Wram küldetth wala ennekem egý Leveletth, kyben erőffen Parancsollya hogy ez Jóweó wasarnapra gywleſh Hýrdessek, az az, ezten wasarnapra wgyan oda Chýrakra, mýnd welal tartoknak mýnd egyhazhely Nemesseknek erőffen parancsollyá három gyra býrsagh alatth hogý þemelyek þerenth otth legýenek, Kegteknekýs adom tuttara hogý kegtek gondotth wýsellýen rola. Ennek wthanna Kaldý wramnak ýs kegtek aggyá hýrre. Ennekeleotte ýs 3oltham wolth kegteknek, mynden býraknak kegtek ennek eleótte adotth walamýtth en ýs megh zolgalnam kegtek adna walamý egý Ruhanak walo Poztotth wagý mýtth. Azerth en magamýs chóteórteken oda fel megyek. Isten tarchýa meg kegmtetekth Jo egessegeben. Ez Wólcheý 7 Julý Anno 1576.

Vólcheý Balýnth Sopron warmegýeý 3olga býro.

1 5 7 7.

JANUARIUS 10DIKÉN.

MENYEGZÓRE HIVÓ.

THENGELDI BORNEMISZA JÁNOS, SOPRON VÁROSA POLGÁRMESTERÉHEZ CCXXXVIII.
ÉS BIRÁJÁHOZ.

Kanizsáráól, Szala vmegye kapornaki járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára mutatja, *Lad. XXVIII. et CC. Fasc. 1. Num. 47.* Kijelelte Döbrentei Gábor 1837. Octób. 27d. Mását vette Schultz Pál városi levéltárnok 1837. Octóber 31d.

Czímzete, kívül. Prudent et Circumspectis Dñis et Amicis Mro Ciuium et Judici Ciuitatis Sopronien etc. Dñis Suis honoran.

Keozenetemetth Es szolgalatomat Irom knek: Mýnth Jo Vraýmnak, Es Barrattýmnak Ezth akarwan: keknek: tudassara Adný hogý En Iſenek el rendelth terwenýe þerýnth, Attam az En þerelmes Gyermeke meth tudný

Illýk Tengeldý Bornemýþa Anna azzonth Az výtzeleð Batthýaný Iþwan Vramnak, Eoreok haþastarfwl kýnek týþtesseges menýegþeyenek þolgaltaffa Napýath vegezteok, ez Iwendeð Seþageffýma Vasarnap, az az 10. Febbruár; Ith kanýflan az Ew felflege haþaban, Azert kerem tý: kēketh: Mýnd feýenkinth mýnth Jo Wraýmath : f: barattýmath: hogý tý kēk: Ez fellýwl meg Irth napra lene Jellen: hogý az tý: kēk: Jellen letewel lenek. Dýches Es Ekes teob wýtzeleð wraým Es Barattým keozeoth, mellyeth Enýs mýnd az En þerelmes Gyermekýmek, Egýetemben meg akarok þolgalný: kēknek: Iþlen tarcha: kēketh: Nagý Jo Egeffegel. Datū eþ Canýfla 10 die Janúar, Anno 1. 5. 7. 7.

Johanes Bornemýþa de Thengeldi m. p.

1 5 7 7.

CCXXXIX.

VISSZAHELYZÉSI PERBEN VOLT FELELKEZÉS TÖREDEKE.

Felperes: Thybay László. *Alperes:* Thybay Dorottya, Iváni Fekete István hitese. *Tárgy:* egy rét. *Bíró:* Thybay Ferencz, Ung vmegyei alispán 'stb.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kijelölte Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Szidor Antal prof. és Ertlý János hites ügyvéd. 1836. Jul. 20d.

Anno 1 5 7 7. 3tanizlo 3ēt Mýhalý nap előtt walo hetfeðn mýw Thýbay ferentz vice Iþpan fekes hazý Peter 3olga Biro, komaroczi miklos efkeüt, Borbély gergelj efkeüt krobák Petr efkewt fekes hazý ferentz efkewt, fekes hazý Alberth efkewt — Az thýbaý hatarban Ciapoþký neweð retē ew3ue gülwē Iþ Thýbay laþlo felelete ez leðn, emlekezhetik Iþpán vrám emlekezhetyk, keþ rola hogý ez el mult eýtēdeübē hittā wala ký, keg: az 42 es 43 eýtēdeý articulufoknak rend tartafa 3erint hog ký ýewwne hatalmaful foglalt Jof3ag kazalo reteknek es 3antofeöldeknek meg adafara, —

Pro A. Azyrt ezt mondō Thýbaý Dorko azzonjhoz Iwani fekete nagý Iftwanihoz hogý ez Ciapoþky neweð retēnek egyik rezereül 3inamot elwittette,

ezzel feuldemet akaria el foglalnia azýrt ha meg bizonithatō keg, azt warō hogý ad meg az en feuldemet. —

Pro I. Joanis Madach, Im ertē mit mondaž en nē foglaltā, de azt ertē hogý te az en ritēben meg kazaltattāl wolt, az te retedre hordattad az fzinat, ha witte az en emberem es talan az en retemē kazalt zinat vitte, azýrt én nē kazaltattam azt az en retemet mert honýkotzy Jobbagimnak attā, hogý Illýk az ritet az en Jobbagiam kezek ezē meg esküdný hogý az en retemē beleül az te retedet nē kazaltak hanē kazaltak az en ritemet az mellet én attā nekiek.

P. A., azt mōdō hogý en az nagy Istwanne ritet nē kazaltattā, holot azt mongia hogy en kazaltattam es az zinayāt az en feuldēre hordattam En nē kazaltattam hanē kazaltattam az én magā ritet, azt az en kazalt zinamot Witetted el az honýkoczý Jobbagiodwal, Pechinka žterüel az en feuldemreül, azýrt moft is azt mōdō hogý en azt ritedet nē kazaltattā en akaratombol nē kazalta fenký az te ritedet.

P. I. azt mondod hogý fē kazaltattad fē az zinayāt el nem hordattad az en feuldemreül, retemreül, azō beleül az meddýg megh muttattjak hatarat, Azýrth en az hatarat nē tuttā fnē lattā hanē az honikoczi Jobbagim birtak, azok meğ býzonitiak az hol wagiō hatara smeddýgh llték, ha keües wolna az býzonfag hitewkkel es meghýzonitiak az en Jobbagim hogý az te feoldedet ewk nē kazaltak. —

P. A. az te Jobbagidüal nē bizonithatz hiteükre fē hagiō, de en meg bizonýtō hogý te hordattad el az en feuldēreül az zinat, az te Emberíd hordottak el. —

---

1 5 7 8.

SZ. PÉTER SZ. PÁL NAPJÁN.

CCXI. USALI LÁSZLÓ, JÁKÓFFY KATÁHOZ, BENICZKY FERENCZ ÖZVEGYÉHEZ.
Nagyszombatból.

Eredetije a' Beniczky nemzetség levéltárában Pesten. Döbrentei Gábor kérésére ki-kereste Beniczki Beniczky Ádám táblabíró 1838b. Nyomtatása az eredetiről. Pecset viasza barna. Cziimer elsikálva.

Csímzete, kívül. Ez lewel adasek Nemes es Nemzetes Jakoffy katha a33onnak, az ne-haŷ wýtezleo Benýczký Ferencz wram megh hagýoth eo3weg felesegenek 2c: ennekem tý3telendeo a33onýomnak es Angýomnak.

Nemes es nemzetes nekem myndenkor tý3telendeo a33onýom keo3eonethem wtan 3olgalatomat ayanlom kegyelmednek . kywanom az wr ýftentewl kegyelmednek hozza tartozokwal egyetemben, yo egeseget, es ho33w eletet. Az the kīmed lewelebawl megh ertettem, hoĝ Benýczký Benedek wram meghýs azon 3andekben wolna, hoĝ az peorrel megh ewzze kegyelmedet. býzot a33onýom, Benedek wramoth en ez napokban ýde warom 3ombatba, en magam myth wegezhetok wele, kegyelmednek megh ýrom; az my az kegyelmed peore dolgath ýth 3enth3eken ýlletý, Klwbnyk Balýnth wram gongýat wýsely, hoĝ ha Benedek wram peorbawl ky nem akarna alaný. Az Testamentom lewelnek masawal megh kýnallýwk ewtet, ha el we3ý yo, hwn el nem akarna wený, kegyelmednek Testamentommal egyetenben býzoth embertewl megh kewldem. Az wr ýften tarcha mynden ýowaywal: kegyelmednek a33onýom Angýom mynd felesegemmel egyetemben 3olgalattýo-kat ayanlýak. Nag 3ombatban kewth ez level, 3enth Peter, 3enth Pal napýan. 1 5 7 8.

Kīmed 3olgaýa Wsaly 2a3lo.

1 5 7 8.

SZENT JAKAB HAVÁNAK NEGYEDIKÉN.

CCXLII. FELELGETÉS, HATALMASKODÁSI PERBEN 'S FOGOTT SZEMÉLYEK ÍTÉLETE.

Rimaszécsben, Gömör vmegye serkei járásában.

E' per volt Almágy és Dété, Gömör' említett járásabeli faluk birtokosi 's lakói között. *Almád* és *Dejter* irvák azonban ezek, *gy* helyett ugymint *d*.

Eredetije a' járszói convent országos levéltárában az 1ső csomó 20d. száma alatt. Kikereste ottan Fedák Pál főjegyzővel együtt 1835b. Octoberben Döbrentei Gábor. Lemásolta Zsimek Nep. János. Összeolvasta B. Fischer Norbert subprior, éneklő kanonok. Kiadta hitelesen a' convent.

Az almadyak Wraynak felelete az Dejteriek ellen ezeke tudny' illýk Zima Georgy Boldifar deak Szapary Peterné, Zuniog Barbara és Ziny Boldisar ebben ez dologban tutor mind ezeknek ez szemelyeknek kepeben Ziny Boldisar az ó prokatoraua ezt feleltety Im erti'k wgy mond hogy az Deýteriek az w wrok hagyomannyabol es parancziolattyabol Czýato Zorad akarattya-bol haytottak be az makkos erdeoreol az mý Jobbagink az almaðiak díznaýt azert mý azt mondgwk hogy mý rajtwnk meltatlā dōlgot chýelekkettetet es maganak Cziato zorad patwart kerefet mert eleýtwl fog 'a az az erdeo tilalmas nē wolt, hanē az deiteriekis zabadon eltek es az mý Jobbaginkis zabadō eltek, ha penigh Cziato zoradnak az az erdeo fayattya wolt wolna ky az tanok wallafabol ký teczyk ő warmegenek birayā es efkwttē wolt es war-mege peczetewēl kellett wolna týltaný de mý azt mōdgw'k megh bizo-neýtiwk hogy az nē zorad vram feolde se hatara, hanē mý feoldw'k es mý hata-rwnk. Azert mý azt mondgw'k hogy mý az Deiteriekkal hatarofok wol-tw'k es minket ennek eleotte sem tiltatot sem iobbaginkat attw'l a feoldtw'l sem a tized dížno wettelt sem hallottunk soha azert zorad wram mý rajtwnk meltatlan dōlgot czelekkettetet, mert mýnket semý dolog felöl meg nem ke-refet se meg nē kerefletet azert walamý kart az Deýteriek wallottak, sem my, sem az mý Jobbagink arra okot nē attak sem az hatalmasnak be ne mō-dottak hanem az Deyterýek mindenre ó magok attak okot. Ezt mondattyw'k azert mý kýk az almadyaknak vray wagw'k hogy ƒ 50 fel nem weottwk

wolna az Deyterieknek mý raytwnk es az mý iobbaginkon walo meltatlan chýelekedeteket.

Az almadýák tanoj Deýteriek ellē

Czyan Tamas Lorantfy Sigmōd iobbagya Chriſtoph Pal azon wr Jobbagya ezekkel ez tizteſseghelj ſemeliakkal ezt akartak bizonejtani hogy az Almadýák az Deýterieknek ſemmj gonozt nem ſzoltanak mýkor az Diſnokat a Makrol be hajtottak a Deýteriek. Az Deýteriek penigh ez okon tiltottak el ez tanokat a hitwl miwel hogy ezek egy wr Jobbagy maga almadbā Lorantfy Sigmōdnak ky az Deiterieknek perefe wolna egy Jobbagyanal teob ſinczen

Az Deyteriek feleletý Almagýák ellen.

Mý Deyteriek egy olykor menthwnk wala az mý wrwnkhoz Czýato Zoradhoz kerde az mý wrwnk Czýato Zorad hogy ha termette az eo erdeýen az mak mi azt feleleok hogy termet walami, reſ ſerenth annak wthanna kerde eztis az mý vrwnk hogy ha iare arra az eo erdeien walo makra widekyeknek es zomzed falwknaſ dyſno barmok felelenk mý hogý iarnak ezt halwan az mý wrwnk hagna es paranczyola hogy ha azok az wydekiak es ſomped falwfiak a kiknek diſno barmok oda az eo erdeiere iar es ha a tizedet ki nē adāgyak hat minden ok wetetlen be hajczyýwk mi annak okaert az mi ſomped falwfiaknak az mi wrwk akarattyat meg jelentettwk az tized diſno barō feleol de kiwaltkepē a almagyak ezt femminek aleytwan az mi wrwk parancziolattyat, mi ez mi vrwnk makkos erdeýerōl az almagiak diſnait be haytottwk eo nekik mi ezt meg izenwē ieowenek által az almagiak es haragkepen kerdek mi okaert haytottwk be az eo marhayokat az eo erdeýekrōl es hatarokrol annak feolōtte minket illienkepen meg ſeniegetenek, hogy nem hogy eok ket penzē de meeg cziak egyen ſem valtiak ký, hanē ōk oly embernek mōgiak meg, kitwl walo feltwkbe meg mi Mōgwk haza hazok-

hoz hajtiŵk, annak feoleotte egj az orrat werwē eo maganak ezt mōda hogy mi azt az eo barmoknak behajtafa meg araniazzŵk, azert mi ezektŵl meg rettenwē az almagiak diŵnokat haza ereztettŵk, annak wtanna mŷ nē twd-gwk bizonnial sem mōgwkw ha ōk mōtake wagy kŷ monta be az Teoreoknek de mŷ fok Niomorwfagokat ſzenwedŷē † 13 fizettŵk az teoreoknek mŷ azert io byzonfagok alatt es ha arra kel hjtŵnkelis azt mōdgŵk hogy az a' hatar a' honnā mŷ az almadiak barmokat a' makrol be hajtottŵk az mŷ wrŵk erdeye es wrŵk vtā mŷ hatarŵk es mŷ ſayat feoldŵkreol hajtottwk be az almadiak dŷznaŷt

Az Deyteriek tanoj az Almadyak ellē

kwfa Peter Nemes ſemely kŷs falwdō lakozo az eo hiti ſerent ezt walla hogy mentenek wolt eo hozza a Deiteriek es keoniergeonek vgj mōd ennekem hogy az Iſlennek kedweert es ſ: halalert ne hadnā eoket, hanē eo mellett el mennek az ajnaſleoŷ (*így*) waydahoz, oda annak okaert en el menwen az Deyteriek keonieorgesere fok keoniergefem vthan ſerzem el dolgokat † 13 es egj wago teheneben, az bekeſeg eleōt penigh fok ſŷtok vtan kikel illetie az Deiterieket ezt mōda az wayda hogy eo eleotte az hatalmas Czŷaſar Jobbagya az almady ember ſirua panafzolt w neky Ajnaſkeobē miwel hogy az ō diŵnokat az Czŷaſar erdeyerōl behajtottak wolna. Eztis monda az Ajnaſkeoy wayda, hogy az Dejteriek woltak az kuruak mind kaliak wayda, es ebek mert eotet es ferhat beket. (*Így.*)

Az almadiak es Deŷteriek között illyen tōrnen lōt Rima Zeczben negedŷk napya. ſent Jacab huanak Anno 1579.

Zador Miklos Nemes ſemely Zadorhazy Czank Celemen Zine Boldifar Jobbagya Farkas Barlobas wtaſi Sarj Janos Jobbagya Adam Biro baſi Miklos iobbagya baſbā, Medwe Antal wgyā azō wr Jobbagya Nag Matias Ragioczy

wolna az Deyterieknek mý raytwnk es az mý iobbagia
chýelekedeteket.

Az almadýak tanoj Deýteriek ellē

Czyan Tamas Lorantfy Sigmōd iobbagya Ch
ezekkel ez tiztelsegbelj βemeliakkal ezt aka
ak az Deýterieknek femmj gonozt nem f
rol be hajtottak a Deýteriek. Az De
tanokat a hitwl miwel hogy ezel
Sigmōdnak ky az Deiterieknek

Az Deyteriek feleletý Al

Mý Deyteriek egy oly

radhoz kerde az mý

az mak mi azt fel

kerde eztis az m

kyeknek es

halwan az

megye szeredi járásában.

βomβed ... városának levéltára mutatja Urszényi Mátyás levéltárnok bi-
Kijelelte Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklárý Ferencz hites
zede

Prudentibus ac Circumspectis dominis, Judicj ac Juratis Civibus Ci-
vitatís Thýrnavién. etc. dominis amicis et vicinis Suis observandis. (P. H.)

βolgalathomatt aýanlom Tý kegelmeteknek mýnth ennekē býzodalmas
βomβed wraýmnak, kezereýtetem nemýnemő βwkfegemben megh Talalnom
kegelmeteketh, amýnemő Týzenket Ezer Teglath vetteneK Ennekem keętek
engedelmebeol, valamý epēlethet akarnek Itt hazamnal thýnalhathnom,
Annak o kaerth kegelmeteketh kerem mýnth býzott βomβed Wraýmott,
keędek az en Towabba walo βomβedfagomerth es Baratsfagomerth the-
lekedgyek Illýen Jott welem, hogý ha mýndenebeol nemýs, megh-

Rezet kŵldene Ide hazamhoz naboŷzara, es megh ha mŷben
 en keġteknek az en ŷolgalathom es Baratsfaggom keġelmeteknek
 ban megh akarom halalnom es ŷolgalnom, Twdom hogj keġel-
 enthwen az en Szomŷedfagomatth keġtek ez kewes mwnkath
 lekedŷ. Ezt akarom kġteknek Jelenthenem, Iŷen Eltheŷ-
 tendeyge Jo egeŷŷegben. Datŷ In Naboŷza, feria quarta
 . Amicus et Vicinis Magiŷ Gregorius Balogh de Naboŷ-

itten mai: *rész* helyett, miként a' „Temetési beszéd“ legu-
 de ige pedig mint: *míge*. L. Isó kötet.

1 5 7 8.

SEPTEMBER 6DIKÁN.

KELÉSRE HIVÓ.

NYEI ALISPÁN?) SOPRON VÁROSÁHOZ. CCXLIII.

soproni járásban.

ad. VI. et F. Fasc. IV. Num. 159. Kijelel-
 27d. 1837. Mássát vette Schultz Pál városi levéltárnok

ete, kívül. Prudentibus et Circumspectis Magŷo Ciniū, Judici, ac totj Se-
 tatis Sopronien. etc. Dominis et Amicis mŷ obŷuantiffimis. (P. H.)
 entes et circumspecti dñi et Amici mihi observand^{mi}. Salutem et mei
 d. hyzem hogj thŷ keġteknél nŷlwan vagŷon ez el multh gyŷulesben mŷ-
 mandatumok jŷttenek wala az Varmegye keozyben, eggŷk az Papay
 ethreol, masodŷk az Vagaf feleol, kŷth maŷt akar kezdethtŷ Carol Her-
 th Wrŷnk, kŷrŷl az Varmegye, mŷth wegezeth, az ŷs nŷlwan wagŷon
 heknel, az mŷnemŷ hadakozafra az Varmegŷe magath offerala, aztis
 ŷ keġthek, maŷth Iŷmegh Vŷoban parancsol Carol Herczegh Vrŷnk, hogŷ
 mŷnd mwnkafokath, mŷnd penŷglen lowagoth gyalogoth, szekereŷ be-
 weŷ, fath, wezŷeoth, eleŷth, menthŷl theob leŷeth, bocsaffunk, kŷrŷl en

Peter Jobbagya o baftbā Zabo Antal es Bak Marthō Zeczi Tamas Jobbagya meßaros Leorincz vgyan azō vr Jobbagya Baßi Ißwan Nemes ßemely, ez fogot ßemelyek lelek fzerent fok torekedes vthan az almadýak es Deýteriek keozteot illien teorwent teottenek hogy ha az Deyteriek keozzeol egj ßeres iambor wýdeký 12 ßeres iambor ßemelyekkel meg efkeznek ezen hogy eok tulajdon saiat erdeoyeokreol es hatarokbol hajtottak be az almadiak dýznait es ha azonis megefkeznek hogy eok az almadýak beßede es fugallafa altal eßenek az tizenharom forint fyzetesben az almadýak tartozzanak meg elegeteny az ₧ 13 az Deýteriekket hol pedig az Deýteriek erreol meg nē mernek 13 magokkal mondanj twryek mind az meg irt intezet ₧ 13 es mind egeb niomorwßagokat.

Jegyz. Ezen 1579beli darab, sajtói elvételéből csusszott még más 1578-beliék eleibe. Elöl a' „tartalom“, sorában mutatja.

1 5 7 8.

LÓRINCZ NAP ELÓTT SZERDÁN.

CCXLII.

NABOJSZAI BALOG GERGELY ITÉLŐMESTER, NAGYSZOMBATHOZ.

Tégla dolgában.

Nebojszáról Pozson vmegye szeredi járásában.

Eredetijét Nagyszombat városának levéltára mutatja Urszényi Mátyás levéltárnok bizonyítása szerint is. Kijelelte Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Makláry Ferencz hites ügyvéd, 1837.

Címzete, kívül. Prudentibus ac Circumspectis dominis, Judicj ac Juratis Civibus Civitatis Thýrnavien. etc. dominis amicis et vicinis Suis observand^{nia}. (P. H.)

ßolgalathomatt aýanlom Tý kegelmeteknek mýnth ennekē býzodalmas ßomßed wraýmnak, kezereýtetem nemýnemő ßwßkfegemben megh Talalnom kegelmeteketh, amýnemő Týzenket Ezer Teglath vettenek Ennekem keętek engedelmebeol, walamý epēlethet akarnek Itt hazamnal thýnalhathnom, Annak o kaerth kegelmeteketh kerem mýnth býzott ßomßed Wraýmott, keędek az en Towabba walo ßomßedfagomerth es Baratsfagomerth thelekedgyek Illýen Jott welem, hogý ha mýndeneßeol nemýs, megh-

is valamý Rezet kwldene Ide hazamhoz naboýzara, es megh ha mýben
 ßwksfege lezen kegteknek az en ßolgalathom es Baratsfaggom kegelmeteknek
 hafonlo dologban megh akarom halalnom es ßolgalnom, Twdom hogj kegel-
 metek megh tekenthwen az en Szomßedfagomatth kegtek ez kewes mwnkath
 eorömeß megh thelekedý. Ezt akarom kęteknek Jelenthenem, Ißen Elthes-
 fe kegteketh fok eztendeýge Jo egeffegben. Datū In Naboýza, feria quarta
 ante Laurenñ Aō 1578. Amicus et Vicinis Magiř Gregorius Balogh de Naboý-
 za Pthörus.

Jegyz. Részet úgy áll itten mai: *rész* helyett, miként a' „Temetési beszéd“ legu-
 ló sorában: rezet; esztendeige pedig mint: mige. L. Isó köt.

1 5 7 8.

SEPTEMBER 6DIKÁN.

TÁBORBA KELESRE HIVÓ.

OSTHFFY JAKAB (SOPRON VMEGYEI ALISPÁN!) SOPRON VÁROSÁHOZ. CCXLIII.

Lákompakról, a' soproni járásban.

Eredetije Sopron városa levéltárában *Lad. VI. et F. Fasc. I IV. Num. 159.* Kijelel-
 te ottan Döbrentei Gábor Octób. 27d. 1837. Mását vette Schultz Pál városi levéltárnok
 Octób. 28. 1837.

Címzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis Magřo Ciuium, Judici, ac totj Se-
 natuj Ciuitatis Sopronien. etc. Dominis et Amicis mý obfuantiffimis. (P. H.)

Prudentes et circumspecti dñi et Amici mihi observand^{mi}. Salutem et mei
 comend. hyzem hogy thý kegteknel nýlwan vagyon ez el multh gyúlesben mý-
 nemű mandatumok jüttenek wala az Varmegye keozyben, eggýk az Papaý
 epeolethreol, masodýk az Vagaf feleol, kýth mast akar kezdehny Carol Her-
 czegh Wrwnk, kýrwl az Varmegye, mýth wegezeth, az ýs nýlwan vagyon
 kegtheknel, az mýnemw hadakozafra az Varmegye magath offerala, aztis
 erthý kegthek, masth Ismegh Vyoban parancsol Carol Herczegh Vrwnk, hogý
 mynd mwnkafokath, mynd penýglen lowagoth gýalogoth, szekereth be-
 wen, fath, wezgeoth, elesth, menthwł theob leheth, bocsaffunk, kýrwl en

ez maynap zembe woltham Choron Vrammal w Nagawal, az w maga jelen woltarwl menthy magath, elegendeo okkal, hanem nekem parancholly hogy hyrdetteffem az Varmegyeben hogy myndenek jndullyanak, nem gondolwan azth hogy w maga oth nem leheth, hanem tekynthwen az keozonfeges joth es hasznoth, az mykeppen el wegeztek hogj mynden kapwthol egy egy gyalogh, Vellagh tartho nemessek zemelyek zerynth egyhazhely Nemessekys zemelyek zerynth, es jowendó Pentheken Molnaryban legyenek, Azerth akaram tudafara adny kgteknek hogy kegtek ehez tarcha magath awagy ha my kegtek akarattyä, kegtek ennekem thudasöra aggyä tuggyam myhez tartany magamath, Valazth varok kegkthwl Ilen tarcha megh kegteketh. Datum in Lakompak 6. Septemb. 1578.

Jacobus Oshffy.

Jegyz. Ostfy' ezen levele másolatában tisztán ki van írva e' különös nevezet: „*vellagh tartho nemessek*“ a' mi, Völcsöy' levelében itt a' 283d. lapon: „*welal tarto* . .“

1 5 7 8.

NOVEMBER 16DIKÁN.

CCXLIV. USALY LÁSZLÓ, JÁKÓFFY KATÁHOZ, BENICZKY FERENCZ ÖZVEGYÉHEZ.

Pozsonból.

Eredetije a' Beniczky nemzetség levéltárában Pesten. Döbrentei G. kérésére kikerezte Beniczki Beniczky Ádám táblabíró. 1838b. Nyomtatása, eredetiről. Pecsétviasza barna.

Czímszete, kiűl. Generosa' domina' Catharina' Jokoffy, Egregy quondam Do: Francisci (egy) relicta' 2c. Domina' mihi obferma'.

Ennekem myndenkor byzodalmas azzonjom es atyamfya keozeonethem wtan zolgalathomat ayanlom knek. Az Soos Janos wrammal walo dologh felewl, myth yr kmed ennekem, yol ertem; de mynek eleotte kmed, leweleth attak wolna ennekem az eleot Soos Janos wrammal nag bewen zoltam hog ew kegyelme attyafyw kepen wegezzen kmedwel, merth hog az peornek az naggya sem kmednek sem ew neký nem haznos; procatorek eorwendeznek az peornek, de mynd erzyn, es mynd lada ewrewl, peoreosoknek nag karokwal, mel dologh en raytam teolth. Soos Janos wram ayanlyä magath mel

ayanlaft hýzem hog' meghýs tellesýtý, emlekezwen zeghýn Kohary wramrwl, es peterreol fyarwl: merth ew magha Soos Janos wram wallýa hog' attýafya soha ýob nem wolth neký kohary wramnal es maradekýnakýs zolgalný akar. Azerth zorgalmatoson ew kegýelmeth kerem ezwtanýs hog' ew kegýelme attýafýwý wegezestewl ýdegheh ne legýen. Az mý Testamentom lewel masanak wetele dolgath Illethý, gōgyath wýfelem, hog' mýwel kegýelmednek kýwanatos kedwe zerýnt efsek. Walamýbawl en tudok kñek zolgalný, ne kýmellyen semmýbawl, az en zeghýn mýwoltom zerýnth týzta zýwbawl zolgalok kñek. Az wr ýften tarcha megh kīmedeth nag' ýo egesegben hozza tartozokwal egyetemben es kīmed az en azzonýomnak, eoreogh azzonnak ayanlýa eoreokke walo zolgalathomath. Posoný 16. Nouembris 1578.

Kegýelmedeth kerem mýnth býzoldalmas azzonýomath, mýndennek eleot-te, ýstený felelemre lýnýtafsa Kohary Petert, kýnek mýnden ýowath ýl-lyk kýwannwnk.

Kīmed zolgaya es attjafya

Wsalj lažlo.

1 5 7 8.

HATALMASKODÁSI PER, SZABOLCS VMEGYEI SZOLGABIRÓ 'S ESKÜTT CCXLV.
ELÓTT, ÉS ABBAN ÍTÉLET.

Felperes: a' nagybákai közbirtokosság. Alperes: Várday Mihály. Ítélt benne, szolgabíró: Petri István; eskütt: Lövey Pál.

Eredetije Szabolcs vmegye levéltárában: *Actor. Nro. 27. Fasc. 3.* Kiírta onnan némelly nevezetességeiért Jászay Pál, akadémiai levelező tag 1837. Februar. 27d. L. iránta itt e' kötetben: MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

1578. . . . . Janos nap előth walo žeredā leotth Byzonýfagh mý előtwnk Petry eftwā az zolga býro es efkŵtth löweý paal előth. Zathý Gaspar Wardaý mýhalý urā w Nağa kepebe azth mōgýa hogý nē nagý bakaý feŵld az hol kezýttettýk az fatth hanē mý papý feöldnek mōgýuk, az lowatýs az orzag wtharol az mely wttth papra megýē onneth wýttek ell papý feöldról bene paal newó Jobagýatýs az urnak w Nağanak otth werthýk wagdaltak megh

mely nyomorufagath ez ember ótwē forinterth fel nē wótte volna. — Galambos balasnak kepebe megh ezth felellýwk hogy azýs taglafath nyomorufagath fel nē wótte volna *4.* 50. Azert ha zýnthé wgý wolph volnaýs hogý petrý feóld volnaýs wgýā el nē wýtettýk volna az urā ű Naġa Jobagýath merth petrýbenýs wagýon urānak. — Az ű knēk Jobagýahoz az kýk ezth az hatalmath mwueltýk az urā ű Naġa Jobagýā kwlō kwlō walo hatalmath mōdunk thegzes ferencz Anarczý estwā wýlaký Janos thegzes ferenczý urā Jobagýa Kowaczý Andras ez mas newel thothth Andras thott lórinczý fodor fimō fódór lórinczý Kowaczý Gaspar ezek az thegzes ferenczý urā Jobagý. . . . chýelekettek mýnth hathalmaffok Anarczý estwā . . . . . agýa nýmetth lukaczý wýlaký Janos Jobagýa . . . . . ferenczý ezek az Jobagýok mýnd nagý bakán . . . . . bakáý Mattýas urā Jobagaýs kýs . . . . býro gergely, aztýs fegweres kezwel hoztak . . . . . az feleól meg mōdott zemelyek. Azert Ennek . . . . . fagatýs az feleól meg mondotth zemellyekkel . . . . . ha tórwený mutattýa.

Pro A. Helmeczý Ambrus. Azt mongýa . . . . urā thegzes ferenc kepebe es thegzes sandor An . . . . . estwā wýlaký Janos kepebē helmeczý Ambrus ezth felelý hogý ez nýlwā wagyō hogý ennek elótteýs ezek az papýak hathalmaful az mý Anarczý erdónkóth hordottak mosthanýs hathalmaful Jw . . . nek Ide az bakáý erdónkre es hathalmaful akar . . . . ell wýnný az mý fankatth az mý erdónkról Azert erról Irotth tórwenýónk wagyō az decrethombā harmýnczý harmadýk thýtuluffabā megh wagyō Irwā hogý walaký nýlwā hathalmaful az mas ember erdeýth Akarýa hordaný es az fa wýthelen kaphattýak es megh foghattýak hath marhaýa oda vez es ű maga dýā walthozhatýk megh. Ezt mýwel hogý Ennek elótteýs ezt meg probalthak mosth kedýgh hogý kezeknel thalaltak az fath az mý földónkón fogthak megh Ezt penýgh megh býzonýttýuk

hogý az wtýs kóz földön wagýō az honnett az lowath be wýttýk mýek wgý mýnth az ure w Naḡae maſth penýgh nýnczýē az hathalomra ſemý wethelkedýſſük ſem az ember nýomorufagarol hanē czýak az hogy megh býzonýtýnk azth býro urā elóth hogý az kýth mý mutattunk mýenk az az feöld es nagý bakaý föld es az lowath mýlthā wýttwék be merth mý nekwnk az papý feöldhöz ſemý kózónk ſem az petryhez nýnczýē az ký nē mýenk azt mý ſem mōgyuk mýenknek. Az hol w naḡa azt felelgetý hogý hathal . . . . .
 .. czýeleketwék megh thalal ŵ naḡa orzag thórwe . . . . . mýkor rýa cýtal ŵ naḡa.

Zathý Gaſpar ez pereſſek . . . . . Azth mōgyā az ŵ naḡa Jobaḡya kepebe nē vag . . . . . az ŵ kīnek erdeýn nagý bakaýn azert az ur . . . . . Naḡa földin mýnketh megh nē nýomorgathatott . . . . .

Helmeczy Ambrus megýs azth . . . . . tórweuýe zerinth nē thartoznak felelný az mýn . . . . . decrethomba In therçya parthe megh wagýō Ir . . . .
 týtulo trýceſſimo primo meg wagýō Irwa . . . . az paraýtth ember nemes emberwel nē perelhetth . . . . az Gaſpar urā felelethýból ký theczyk hogý az pa . . . . ember kepebe Gaſpar urā felel ez okonýs le kell zal . . . . hogý az napotýs nē denothaltha megh ŵ kīne mýkor a . . . . eſetth: Zattý Gaſpar. 1577. Ezthendóben zenth marthon nap taýban eſetth az urā ŵ Naḡa földýn az thaglas es az hatalom, ueres wagdalas (Helmeczý Ambrus az ellē azth mōgyā hogý Imar nē regredýalhatth merth In prima reſponſione kell wolna azth mondaný) Zathaý Gaſpar. — Mý ezth mongýuk hogý zabadō felelhetwék az ŵ feleletýk ellen.

1. thanu Nobýlis bakaý Mattýas, kerezteſſigett tugýa 'ſtb.

2. thanu lóweý pether kerezteſkory ember megh eſkwth 'ſtb.

Az mas fel tanuý.

1. Löweý Gabor nemes ember 'stb.

Mý Igý talalthuk thórwený zerint mýerth hogý wardaý Mýhalý urā proca-thora azt mōgýa az ŵ földókón kezýttetth wolna az ŵ Jobagýok es otth . . . . . menth wolna es Igaz wthabol wýttýk wolna az . . . . . be Amaz mas fel penigh megh Azt mōgýa hogý az holl az elōth kezýttett wolna onnetth ell Jwtt es wgý kezýttetth az mý földónkō ký nagý bakaý föld es onnath Indý-tottak az mý kerólóýnk megh es az . . . . . ell Irtýk azth azt mongýak hogý kōz föld egý feleól az uthō papý es mas feleól bakaý, az thanuk wallafabol megh ertettwýk hogý az hol az papýak mutattýak hogý az papý ember kezýtett wolna . . . . . feleól az utō papý föld es mas feleól petri föld, az hol penigh az bakaýak mutattýak hogý ott kezýttetth wolna az papý ember az thanuk megh vallýak . . . . . hogý bakaý föld.

Az hol penýgh az papýak . . . . . gýak hogý . . . . . wýttýk wolna be azth wallýak az thanuk . . . . . az wthnak papý az fele bakaý nekwnk penýgh Igy . . . . . hogý az bakaý nemes urā kōzzwł egýk megh efke . . . . . harmad magawal az thanuk melle hogý az ŵ földókón thalaltak az papý emberth es onnetth Indýttotak megh es wgý hoztak be az kōz földről ha penýgh megh eskwýnek hath az lw Ide wez es kett rýze ówek harmad rýze az býroe ha megh nē eskwýnek hatth az lwnak becýn maradnak es az zeghený ember megh eskuggýk az lw mýtt erth wolna es az Bakaý nemes uraým megh ele-gýtteczýek az lw Arrarol az zeghený emberth.

Apellathak az bakaý uraým.

Jegyz. (A' megye jegyzője' kezével van e' következő ide írva.) 78. levata fe-ria secunda Pxima poft Bartholomeý apli et Reportata.

Deliberatū est, hogh az ký nagywb kozwłwk az Bakaý kewzwl Efkegyk

megh hogh az papý Ember lowath az kewz fewlden wetthek el az orzagh wtthan, az fa az kyth kyzythyth nem az papý fewlden hanem az Bakay fewlden kyzythethe hatalmasswl Es wgh wewthyk Be mynth Ewekrwl ha megh efkezyk az lo oda wez ha megh nem efkezyk az hatalmon Raytha maradnak.

Frañcus Thegzes applt.

1 5 7 9.

HATVANI PAP IMRE' VÉGREDELKEZETE, POZSONI KÁPTALANBELI GYÖRGY PAP ELÓTT ÉS MÁTYÁS PAP ELÓTT. CCXLVI.

Hódoson, Pozson vmegye csallóközi alsó járásában.

Egy törökfogolynak felét hagyja Dady Istvánnak, felét pedig néjének. Azaz: díjának felét.

Eredetije a' pozsoni káptalan egyik jegyzőkönyvében. Kikereste abból titoknoki fel-szólításra 1835b. Ivanóczi Gyurikovics György táblabíró, pozsoni tanácsnok, m. akad. le-velező tag 's bizonyítja vétetett másolatának betűről betűre hívlétét, Octob. 18d.

En Pap Imre Nemes Zemely de Hattwan Hodosson lakozo Poson Varmegyebe Jol lehetth testj. Beteghseghben helheztettwen fekszem mynd az althal Jo eßemmel es elmemmel lewen az Pofony Captalan eleöth gyeörgy pap eleöth, es Matthyas pap eleöth Illyen testamentomott tezek, Elezer vagyon egy lo nalam, ky Ormandy petere, mely lo ha halalom teörtenyk Ormandy peternek vya adaffek, felyeöl megh mondotth Ormandy peternel vagion ennekem vyzontagh egy teöreök fogholy, kytt palothaban tarthya, Ismegh vagon ennekem egy attyamfia teöreök foghsagban Almaffy Andras neweo, mely teöreök foghlyott Ormandy peter az en attyamnak hettheny Andrasnak kezeben agyan, mely teöreök foghlyon Almaffy Andras az en attyamfya valthozyek ky, Towaba mykoron Ormandy peter a rabsagbwl ky zabadwlth voltth, Attam volt nek ky keölchen tyzen harom foryntotth, egy Zegheny Attyamfya vagion Dady ferencz aztha tyzen harom forynth annak adaffek, ha penegh megh mondotth Almaffy Andras azon a Rabon megh nem zabadul-

hattna, awagy ottben holtha teortennek, awagy valamýkeppen oda maradna, hogý soha ký nem Jeohettne, tahatt a teöreöknek felett hagiom ew maghanak Dadý Istwannak felett peneghlen nenemnek vernýka azzonnak Nagh Mýklos-nenak herchyokan lakozonak, Aznak kýweöle valamý vagýon vagý sok, vagy kewes azth az en vram attýam hetthený Andras vram, es az en felesegem twdgyak mý vagion, mý nýnch, Mýndeneketth az en felesegemnek es gyermekemnek hagýok, es twtornak es gondvýseleönek az en vramatth Attýamatth hethený Andraft hagýom mýndenbeöl, Towaba tartozýk Vice Ispan vram eztherhaffý ferencz ez el mvlth kantorra huz forýnthal az Jeöwendeö kanthorra penýgh mýndenesteöl tartozýk, a ký 3enth Mýhal napian ký te-lyk, az az 3entth Mýhal hawanak vtolfo napian, eztis felesegemnek es fýamnak hagýom. 1579.

1 5 8 2.

JUNIUS 20DIKÉN.

CCXLVII.

IKTATÁSI TUDÓSÍTMÁNY.

Király embere volt: Vendégi György; conventbeli: János pap, egész nevével: Khrozenszky János. A' jószág: Szala és Bakóháza, Abaujban. A' beiktatottak: Fuló Mátyás, Szemerei Albert, Bakó-Benedek, András, Imre.

Eredetije a' jászói convent országos levéltárában 1ső F csomó' 1ső száma alatt. Kikereste ottan 1835b. October 19d. Fedák Pál főjegyzővel együtt Döbrentei Gábor. Mását vette Zsimek Nep. János. Összeolvasta B. Fischer Norbert subprior, éneklő kanonok. Kiadta hitelesen a' ns convent.

Anno 1582 die mensis Juny 20 executio facta est in Zala et predio Bakohaza in Comitatu Abaujvarienfi. My Wendegý Georgh Homo regius Conuenth Joaü khrozenzky wocabat Janos Pap az ký Meßenzephen lakik Ictattuk az meg newezeth zemielieketh ez 3ala es Pwfla bakohazý rez Jozágban ez zemielieketh Zerdý fwlo Matthafl 3emereý Albertoth es Bako benedeketh Andrafl Imretth 3alayakoth ez 3omzed hataros Nemes wraim es Polgarok eleott tudný Illý Idraný Georgh vgan Idranba lakozando Idraný Andras wgan oth lakozan-

do þarwarý Mihaly wgan þaruarban lakozando fygedy Peter 3endý Georgh 3enden lakozandok Nemes þemeliék es Polgarok felwegý Thamas, damankos benedek bako Philep also Nowýaban lakozandok Varadý Pýspek es Jazay Conuenth Jobagy Nağ Antal Gal Amros Nağ Sidmonth Also 3enden lakozandok, fygedý Peter Jobagy kýs Paal 3endý lorinczye Jobagia Rigo Matthas czorý Gergel fwlo Mihal Jobagia fwlo kerzen lakozandok, Harkaczý lucas Minzenty Emrý Jobagia Nağ Georg Meraj Horwath Janos Jobagia felfo Merā lakozandok. my elöttünk senky ellene nem mondoth.

---

1 5 8 2.

JUNIUS 23DIKÁN.

DEVECSERI CHORON JÁNOS SOPRON VMEGYEI FÓISPÁN., SOPRON
VÁROSÁHOZ.

CCXLVIII.

Kaboldi várából, a' soproni járásban.

Eredetije Sopron városa levéltárában *Lad. VI. et F. Fasc. IV. Num. 161.* Kijel-
te Döbrentei Gábor Octóber 27d. 1837. Lemásoltatá Sopron városa tanácsa. Hítelítette
Schultz Pál városi levéltárnok, Nov. 27d. 1837.

Czimzete, kívül. Ez Level adásék az Týztelendeő Soproný warofzuak: Ennekem io
baratímnak twlaidon kezében.

Týztelendeo jo uraim es baratim 3olgalatomat magam Aýanlafat Irom
kegdteknek Im ma Jwttanak ennekem wgy mint paparoll Gioroll. Besprem-
böll es Nadafdj wramtul es. walamý Hýrek. Hogh az török az rabaközre
akarna menný Nadafdj wrā Imaran az mint ertem az raba közben ment
3olgaywal es Jobagiwal egiettemben. az raba twlső fellt es föll wettek:
az raba Inenchő fellt es föll Hýrdetek azt Iria ennekem Megerý Imre wrā az
Wýce Ispan: Azert kegdtek es aggion öttwen gialogott közikben magatok
otalmara: mert Hizem egik keznek az mafikat kellene mosný. Istē tarcha
megh kegtekett. Datum in castro nrō kabold 23 Junj 1582.

Joannes choron de Dewecser Comes Sopronien.

1 5 8 2.

OCTÓBER 28DIKÁN.

MENYEGZŐRE HIVÓ.**CCXLIX. KALMÁR JÁNOS LEVELE, GERNIGH JÁNOSHOZ SOPRON FŐBIRÁJÁHOZ.****Sopronban.**

Eredetije Sopron városa levéltárában, *Lad. XXVIII. et CC. Fasc. 1. Num. 71.* Kijelölté Döbrentei Gábor, Octób. 28d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok, Novemb. 3d. 1837. L. MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

Czímszete, kívül. Generoso ac Nobili Domino Joanni Gernigh Judici primario Ciuitatis Sopronien. etc. Domino et Vicino obsmo.

Generose ac Nobilis Domine et Vicine semp obsmie. Servitiorum meor̄ ppetuor̄ commen: mivel hogý istennek Rendelefebeoll Attwk az mi zerelmes leaniomkat koroknaý Margith Azzont eoreok feleségwll, Az nemes es Vitezleo Iffiunak Peechi Bornemizsa Janosnak, mellý Tizteffeges lakodalomnak es meniegezonek napiath vegezthwk lennj Pathion ez Jeoweo zent marthon nap vthan walo vasarnapoth, Annakokaert kyrem keet mint bizodalmas vramath hogi k: az felleol megh irt napra es helien, mind Azzoniommall az k: zerelmes Attiafiawall ligien jelen hogi az k: jelen woltawall Dichekedheffem az en io vrain es Attiamfiay keozeot melliet kegnek nagioh wagh hasonlo baratfaggall megh akarok zolgalnj. Eand itaq Gen et Egr Dõ diu foeliciffime walere cupio Datum Soprony 28 die Mensis octobris 1582.

Eiusd̄ Vræ Gen: et Egr do: Stor et vicinus Joannes kalmar.

1 5 8 2.

VÁRMEGYE GYÜLÉSRE HIVÓ.**CCL. DÓCZY SIMON, SOPRON VMEGYEI SZOLGABIRÓ, A' SOPRONI POLGÁRMESTERHEZ.**

Eredetije Sopron városa levéltárában *Lad. XVIII. et S. Fasc. 1. Num. 24.* Kijelölté Döbrentei Gábor Octóber 27d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok, Nov. 2d. 1837.

Czímzete, kívül. Ez Lewel adassék Az Soproni polgar mesternek nekem bizot vramnak kezebe.

Szolgalatomat Irom kennek mjnt Jo vramnak Touabba kegjelmednek azt adom tutlara. Szekw̄nk leszén v̄y keren ez Jw̄wöhetfön az az böyt elölö hetfön. Em magam mentem volna kem̄edhez de Ily hirtelenséggel nem lehet mert sok iarasom lefzen herdetnem kel. Isten tarchameg kem̄edet nagy sok esztendeig 1582.

Doczý Simon.

1 5 8 3.

NOVEMBER 21 DIKÉN.

MIHÁLY JÁNOS VÉGREDELKEZETE, A' SZENTPÉTERI PREDIKÁTOR, KÁP. CCLI. LÁN, MESTER, ÉS TANÁCSBELIEK ELÓTT.

Sajó Szentpéteren. Mezőváros Borsodban. L. 1s6 lap. 1403.

Eredetije Borsod vmegye levéltárában. Kijelelte ottan Döbrentei Gábor 1835. Általirta, Szatmári Király József első alispán elintézéséből, Novák István leleszi convent kiérdemült főjegyzője, 's másolatának az eredetivel megegyezését bizonyítja Okolicsnai Okolicsányi János Borsod vmegyei tisztelb. főjegyző 1836. Januar. 8d.

1583. Ez tendében 3ent Andras huanak huzon eggedik napian. En Mihaj Janos, erözven testemnek allapottiahol az en Niavaliamat, hogy halalom oraiához közel vagiok, de elmemben semmit megh nem fogiatkoztam, tezők illien testamentomot, ez tisztéletés zémeliék elét az 3entpetéri Praedicator Tolnaj Vincze Vram elét, 3ikzaj Mező Demeter Caplan Vram elét, Varsani Janos Schola Mester elét, Jaz Istvan, Vas Gergelj, Korodi Istüan, 3ewcz Gergelj, tanaczbeli zémeliék elét, ez félet Miklos deak, es dienes Antal elét. Az en lelkemet aianlom az hatalmas Istennek, az en testemet hagiom ev Annianak az feoldnek. Czjastabeli rez éréksegemet, mőlj uagion Borfod Varmegieben, hagiom Cziaszaj Janos Battiamnak ismegh az tēhbit, az mi éréksegem ennekem vagion, mind ez 3entpetéri hazamat, zēleimet, kerteimet, ortüan éréksegimet: Alaczabelj rez éréksegemet, valamit

en birtam mindeneket, Egresbeli rez érékseggemmelj: ezen kiűel valami éréksegem vagion, melj vagion Borfod Varmegeben, hagiom Cziastaj Janos Battiamnak, Cziastaj Ferencznek, Cziastaj Palnak, és Hegmegi Janosnak; Ezen kiűel, az mi marham vagion, rez zerent hagiom az tēb zegen Attiamfainak; Az en éczemnek Hegmegi Janosnak hagiok hat ékrēt, Żekerestel minden zerzamaűal egietemben ket borűus tehent, az eggiket az kurtat, az masikat az barnat: az ag' lepēlnek az felet. Josanak eűh Borűus tehent az Czárnat, es eg' tűlkot negied fēuet veres tarcziat. (ax ax: tarkāt?) Forgon Sophinak eg' Borűus tehent az keselt, es eg' tulkot negied fēuet, az veres tarcziat. Mihaly Georgnek ket tűlkot, az žēke tarcziat, és az rētēt. Niro Mathenenak ket tulkot, az Czerczet, és az fekete holdoft. Cziastaj Janosnak ket ereűh diznot ismegh Cziastaj Ferencznek két ereűh diznot. Cziastai Palnak három diznót. Hegmegi Janosnak eűh bort. Sophi aűzonnak Bolki Ferenczenek eűh bort. Forgon Sophinak eg' Bort. Josanak eg' Bort. Niro Mathenenak is eg' bort, Mihaly Georgnek is eg' Bort. Frusinnanak ket Bort, Anna aűzonnak is kettēt. Az annioknak is Cziastai Janos Annianak eg' Bort. Az Apűoknak is Hegmegi Benedeknek eg' Bort hagiok. Żabo Imrē Leiananak Annanak ket ekret, eggiket az veres tarcziat, mafikat az nag' Żēket, Ez felet neg' tinot. Heghmei Janosnak az feier diznot hagiom, az masikat Jofanak. Migalj Georgnek eggiet, Niro Mathenenak eggiet, Forgonnak eggiet; Az Bikat az Varos ŷamara hagiom. Az sarga Louāt fekestul, hamoftul, Żekeres niergefsel hagiom Thamasnak ŷolgalattiaban. Ismegh Mihal Georgnek három diznot. Az minemē ezest ŷerŷam zalogban vagion, ha akaria Cziastai Janos valczia ki, es legen ēue. Az mi Ingo Bingo barom Cziaŷtan vagion, azt Cziastaj Janosnak, Ferencznek, és Palnak hagiom. Josanak az nagű ŷeorke Louāt: az vehem Lovat Mihal Georgnek: az uetest, es az

k - uelg zclet Heg'megi Janosnak hagiom. Frufinnanak eg' loret, Annanak eggiet, Josanak eggiet, Forgonnak eggiet; Az Istalloban az minemē cepletlen Buzam vagon, hagiom Jofanak, es Mihalj Georgnek, és Forgonnak. Az ag' lepelnek felet Frusinnanak. Az zeniefet hagiom az Schola Mesternek. Harom Kadam vagon, eggiket hagiom Czeke Janofnak, az ketteit Heg'megi Janosnak. Nioicz Kapam vagon, negiet hagiom Heg'megi Janofnak. Puskat, Zabliat, eggik mentet, es nadragot Jofanak. Az zeold dolmant, és eg' nadragot eg' menteuel egietemben hagiom az Deakoknak; azon Deakoknak eg' Diznot, ketteit az Torra.

Vincentius	Demetr: Mezo	Johannes Var-	Greḡrius Szw̄fch
Tolnenf:	Capell: Szent	sanj R. Scholae	Saio Szentpeter̄y
Pastor Žentp.	peterien̄.	(P. H.)	(P. H.) (P. H.) (P. H.) (P. H.)
(P. H.)	(P. H.)		

Jegyz. Háromnak aláírása leszakadt. A' fennebbi: *bort*, nyilván teszen: *borjút*.

1 5 8 3.

SZENT LUCZA ASSZONY NAPIÁN.

TÖRVÉNYES MEGINTÉSÉRŐL TUDÓSÍTMÁNY.

CCLII.

BÉADVA BÁTORI ZSIGMOND FEJEDELEMNEK.

Ispánlakán, Alsó Fejér vmegyében.

Eredetije Gyulafejérváratt a' gr. Batthyáni könyvtárban. Döbrentei Gábor kérésére kikereste ottan, Buczy Emíl, kanonok, levelező tag. Lemásolta Erdélyi János káptalani requisitor. Kiküldötte Buczy, 1838. Augusztusban.

Czímzete, kívül. IllRmo Spectabiliq̄ ac Maḡco dño Sigismundo Bathorj de Somlio Waiuode Transilv̄no. et Siculor. Comiti etc. dño nobis clem̄s.

Eltiglen walo h̄w̄seges ſolgalatunkatt āyanliuk Nag^{nak} mint kegielmes feyedelmw̄nknek etc. Nagodnak ezt akarok tudafara adni hogj hozak minenkunk az Nagod leuelet ſekeſſeyerwar̄y Sophia āzsony Gyarmathj Gergelj deakne Sardy es forro Ersebett āzsony az Witezleo Boliay Gaſpar feleſege kepekben melyben paranchol wala minekunk Nagod hogj az witezleo Pacholay Chriſtophot ſentbenedekitt nemew̄nemew̄ bizonyos ſanto feol-

deknek el foglalasaert (kik forray hatarbā fejerwarmegiebē wolnanak) Nagod wduaraba Inteneok nyolchad napra ok adasra Azert mý engedelmek lewen az Nagod parancholattianak 3ent Lucza Azoný napýā el menenk 3entbenedekre fejerwarmegiebē Paczolaý Christophoz eotet 3emelje 3erent nemes hazanal találwā az Nagod parancholattja tartasa 3erent rea Inteok oka adafra nyolchad napra az Nagod wduaraba ezt mý hitunk 3erent Iriuk Nagodnak Irtuk Espanlakan az fellúl megh newezet napon 1583.

Nagod 3olgaý Beldý Andras Espanlaký Buzas Gergelj Elekeffj.

1 5 8 4.

GYÜMÖLCSOLTÓ BOLDOGASSZONY NAP ELŐTT HÉTFŐN.

CCLIII. TANÚK VALLOMÁSAI, BODON BENEDEK MIHÁLY FALUSI VMEGYE BIRÁJA (SZOLGABIRO) ES BEKE PAL ESKÜTT ELŐTT, BASÓ MIHÁLY 'S BASÓ FARKAS RÉSZÉRE.

Gömör vmegyében.

Vallott 55 tanú, hanem mivel majd mindenik'vallomása ugyan azon egy, csak 10xé adatik elő, kiéből hisztóriai nyom, 's nyelvbeli észrevétel fejlődik elő. Egyébiránt l. MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

Eredetije a' jászói convent országos levéltárában, BBBB. csomó' 12d. száma alatt ki-kereste ott Fedák Pál főjegyzővel Döbrentei Gábor 1835. Octóberben. Lemásolta Zsimek Nep. János. Összehasonlította Bárá Fischer Norbert subprior 's éneklő kanonok. Kiadta hitelen a' ns convent, minden fizetés elfogadása nélkül, miként a' többieket.

Baso Mihaly es Baso Farkas Vram Tanuinak Vallafa Neminemeeo Jozagnak Perlesebe az melj Vagion az Balogh mellet Chýs eppen Radnotnak fele es az Teob rez iofagoknak Perleseben melj vagjon also Rafban also Faluban Fel-feo faluban Repafon es Fyllieren, mind Gwmerwarmegieben kik volnanak az . . . fok felesége ellen Marfaý Beatrix es Szwrjeni Petrona A3oni ellen mel-liek leottenek Bodon benedek Mjhalý falusi Varmegie biraja Eleot es feolfeio Valbol Beke Pal eskwt Nemes 3emelj eleot Gymeolcz oto Bodog affon Nap-eleot valo hetfeon Anno, 584

1. Elfeo Tanú Forgon Anthal Mihaly falusi hatwan eot E3endeos Nemes 3emelj hjti 3erent ezt vallotta, Tudom vgimond hogj az feleol megh irtt Jo-fagot az Balogh mellet Chýsz eppen Radnotnak egik rezet es az teob rez Jo-

fagot Mohacz hada vtan Baso Matias Vram Birta aztis tugyia hogi Bebek Múrant meg veótte es az Basokot meg eoletuen az Affont meg fogta es az Jozagot az vtan hatalmafol el foglalta es atta az.....foknak, miuel hogi azok kedues polgaj voltak Bebeknek az mely Jofagot mostanis azon .....afok maradeki birnak azon hatalmaffagh alat.... 9. *taní* Beke Antalne anna affoni felseo Valj 75 eftendeos Nemes semelj hiti berent ezt wallotta hogj tugyia azt hogj Mohacz hada vtan az meg nevezet Jofagot Baso matias birta aztes tudom hogj Bebek ferencz Murant meg veotte es az Jofagot hatalmafol el foglalta de azt kinek Atta smint atta Arra en gondot nem viseltem .... 12. Valj Nagj Chrýfoph Gevmeri Pdikator 69 eftendeos Nemes semelj hiti berent azt vallia hogj tugyia azt hogj az Balog mellekj Jofagot melliet meg irtonk teob res Jofagual egietemben Mohacz hada vtan birta, aztis tugyja hogj Bebek Murani meg Vetele vtan hatalmafol el foglalta es az .....foknak atta meliet moles azoknak maradeki azon hatalom alat birnak... 21. Moritz Tamafne Annos affon Zadorhazsi 65 eftendeos Nemes semelj hiti berent ezt vallotta hogj tugyia azt hoggy Baso birta az Balog melleki Jofagot Mohacz hada vtan aztis tugyia hogj Bebek Baso Matiasnet megfogatta Czysben basot meg eolette es az Jofagot hatalmafol el foglala es az polgajnak ada melliet most az ..... maradeki azon hatalom alat birnak 22. Feny Istwane Pyroska affoni Zadorhazy 60 eftendeos Nemes semelj minden igek berent hiti berent egj arant vallot es feleol meg irtt Moricz Tamasnual

Vgyan Azon Jozagnak perlese feleol valo bizonsagok azon Jarafban, Bodon benedek zolga biro Beke Pal Eskeot leuen, az Parast emberek vallasi ezek.

1. Syluas Pal Gergely falusi 70 eztendeos Ember korlat Istuan Vram Jobbagia hiti berent ezt vallotta hogj tugyia azt, hogj Mohacz hada vtan Baso Vram birta az balog mellett valo Jozagot Chist eppen Radnothan egj rezst also

Rafban Alfo faluban Feolfo faluban Repafon es Fillieren Geomeruarmegyie-
ben aztis tuggyia hogy Bebek ferencz Murant meg veotte es az basokot meg
eoletuen az Josagot mindenvt hatalmafol elfoglalta es az . . . . foknak atta
melliet mostis azoknak maradeki azon hatalmafig alatt birnak . . . 9. Tonczÿk
Antal Iÿczey Czyaÿar eo felfege Jobbagyia 65 eftendeos Ember hiti ßerent ezt
vallotta hogj tuggyia azt hogj Baso Matias Mohacz hada vtan birta az Balog
meleki Josagot es az teob res Josagokot aztis tuggyia hogj Bebek ferencz Mu-
rani meg Vetele vtan hatalmafol elfoglalta es az . . . . foknak atta melj Josa-
got mostis azoknak Maradeki azon hatalmafig alatt birnak. 10. Balint deak
Gwmerj Panka Istwan Jobbagyia 60 eftendeos Ember hiti ßerent ezt valotta
hogj tuggyia ezt hogj Baso Matias birta Mohacz hada vtan ez balog Melleki
meg irtt Josagot az teob res Josagual Egietemben Aztis tuggyia hog Bebek fe-
rencz Muran meg vetele az Josagot mindenwt hatalmafol elfoglala es az . . .
. . foknak adta meliet azoknak maradeki mostis azon hatalmafig alatt birnak
11. Nagj Benedek Geomeri Panka Istwan Jobbagyia 64 Eftendeos ember hiti
ßerent ezt wallotta ezen igekuel mlnt az meg irtt Balint deak . . . 13. Mÿklos
Istuan Feolfo Rafi Serÿeni Mihalj Vram Jobbagia 59 eftendeos Ember hiti ße-
rent ezt vallotta hogj tudom az vgi mond hogj az balog melleki rez es az teob res
Josagot Mohacz hada vtan baso Matias birta aztis tuggyia hogj Bebek ferencz
Murani meg vetele vtan hatalmafol elfoglala . . . . .fnak mint atta 's hogy at-
ta azt nem tudom 14. Tot Andras Feolfo Rafj Serieni Mihalj Vram Job-
bagia 60 eftendeos ember hiti ßerent ezt vallotta hogj tugia azt hogj Mo-
hacz hada vtan birta Baso Matias az meg neuezet Josagot mindenwt aztis
tuggyia hogj Bebek ferencz Murani meg vetele vtan hatalmafol elfoglala es
ada az danczioknak azokra meg haraguan el ueouē azoktol 's ada az . . .
. . foknak meliet mostis azoknak Maradeki azon hatalom alatt birnak 'stb.

1 5 8 5.

JANUARIUS 19DIKÉN.

MENYEGZŐRE HIVÓ.**RÉCHEY ISTVÁN ÖZVEGYE HYRNIK BRIGIDA, SOPRON VÁROSÁHOZ.**

CCLIV.

Gálosházáról, Sopron megye Rábán kívüli felső járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára mutatja, *Lad. XXVIII. et CC. Fasc. 1. Num. 78.*
 Kijelelte Döbrentei Gábor 1837. Octób. 28d. Lemásolta Ertl Nep. János városi főjegyző.

Czímzete, kívül. Generosis ac Egregijs dnis Ciuibus et Consulibus Ciuittis Sopronien dnis et Vicinis mi semp obfms. (P. H.)

3olgalathomatth Ajanlō kgik myntth Býzodalmas Vraimnak es Jo 3zom-
 3zedimnak Adhathom k Tudasara hogý En Istennek Törüenie 3zerentt es az
 Anya 3zenth egyháznak Rendelese 3zerenth Vettem az En 3zerelmes fýamnak,
 Recheý Györgnek Eörök hazas Tarful az nehaý Vitezlō Gutha Györgý leanyath
 Gutha Šophia a3zonth nekiek meniegszeienek 3olgaltatafanak napýa lezen qua-
 dragesima Vafarnapon az az Febr Hetedik napýan, Hole lomniczan, Gutha
 Györne A3oniom Hazanal minek okaertth kerē k hogý az fólwl megh ne-
 wezett napon lenne Jelen k az En 3gegenj Vram Jo 3zom3zed3agatth Ba-
 rat3agatth tekentuen kyt En is tuggiak Jöuendöre megh 3olgalnō mynd az
 En 3zerelmes fýammal Egýetemben, Isten k latogaffa mynden Jowaiwal
 megh. Datū Ex Castello Galofhaza 19 Januar. 1585.

Az Nehaý Vitezlō Recheý Istwannak meg Hagioth Eózvegie, Hýrnik
 Brigida.

Ide haza Kenigh Isten segetsegebwl Haza teruen es Ithon lewen fwle-
 sen auagy Galofhazan ad 19 diem Febr uel ad summum ad 20 diem.

1 5 8 5.

ALÁBB KITETSZŐ TÖBB NAPON 'S HELYEN.

**VALLOMÁSOK, MÓNAI GÁSPÁR KIRÁLY EMBERE 'S PYKLOVICS ZAKARIAS CCLVI.
 JÁSZÓI CONVENTBELI ELÓTT, MAGÓCSY GÁSPÁR ÉS MAGÓCSY ANDRÁS,
 ÚGY ALAGHY JUDIT, GÁSPÁR' HITESE RÉSZÉRE.**

Ruszkán, Gönczön, Telkibányán, Alsokékeden, Ujváratt, Swythán, (így) Garadnán, Encsen, Gybárthon, Szikszón, Szentandrásan, Alsófigeden, Czékeházán, Korlátfalván, Héczén, Kisvilmányban.

Vallott 61 tanú, hanem ezek közül is csak 29 nevesebbet adok elé.

Eredetije a' jászói convent országos levéltárában 17d. csomó 5d. száma alatt. Kikereste ott Fedák Pál jegyzővel együtt 1835h. Octóberben Döbrentei Gábor. Lemásolta Zsimek Nep. János. Összeolvasta B. Fischer Norbert subprior, éneklő kanonok. Kiadta hitelesen a' ns convent.

Collateralis attestatio pro parte Magcoꝛ Dominorum Caspaꝛ Mugochy Comitiss Cottuum Thorna et Beregh et Andrae similiter Magochy nec non Generosae Dominae Judith Alaghy Consortis eiusdem per me Caspaꝛ Monaj hominem Regium et Zacarium Pyklowycium fratrem testimonium Conventus de Jaszoo executu anno domini 1585 feria sexta proxima post ascensionem Domini in possessione Ruzka.

Primus Testis Molnar Mihal rwzkan lakozo komornyk Pal Jobbagia 60 eztendeos meg efkwth es hyty zerynt azt valia thudom hogy Tokajban fat vytettek veleonk az Baskay Thorokrol es Thwdo byzonnial hogj Regeczhez byrthak mostis oda byryak megh II Hatykay Mathyas Rwzkan lakozo komornyk Pal zolgaia 50 eztendeos meg efkwth mi eleotteonk es hythy zerynt azt vallya hogj en laktham regeczben Alagj Janos Ideyeben Tyz holnapigh es bizonnial Thwdom ezt hogy Sonha Boldogkeohecz Ty-lalmaft es Awaft nem fogtak sem nem byrthak, hanem ha az Boldogkeohecz tartozot ha meg hallottak regeczben hogj oda az hegyekre Jeott wolna hat Regeczben be haýtottak kyt le werthek, fkyt megh valtoztattak benne aztis thwdom hogy Sonha Boldokeoben nem haýtottak az Baskay morhat .... IIII Thano Pynch Balynth Rwzkan lakozo kornys ferencz Jobbagia 33 eztendeos az eo lythy zerjnt azt vallya en Bodok wyfalwban laktham keet eztendeigh Jobbagyol es = en nem Thwdom hogj Awaft fogtak wolna Bodokeo eok az Baskayak ellen es Regecz ellen, hanem az Baskay Barom ha az Sarweolgyere Jeottis senki nem bantotta vyzontak az wjfalwfy barom zynte baskoygh mentis chyak kaarban ne menthek senky nem

bantotta, hatart en Sonha nem thwdok hanem mynd fat hortham onnet az magos hegyreol smýnd az kýnchýes hegyreol de regeczbeol sem bantottak mýnket, az baskajákot sem bantottak hanem mjnd egyarant elthek

VI Thano Žewch Balint rwzkaý kornis ferencz Jobbagya 40 eztendeos Ember hýthý þerýnth azt vallya hogy thwdom hogy hordo falt hortunk kyff Iftwan Vramnak fonýnak alol ky hegy vagy on az felseo oldarol magos hegyreol kyt kýff Eftwan Vram regeczbeol keowetet az Basko Torokrolis hortonk regeczbeol kwvettwk, aztis thwdom hogy dyznoýnkot regeczbeol keowettwk az regeczý erdeon de az varon alol Basko fele nem bochyattuk mert regeczhez Awafnak fogtak az vt zaamara az Býkkeft es az teteý teolgýes az hegynek kyt ho33w hegnek hywnak.... *VIII Mester Pal* rwzkaý kornýs ferencz Jobbagya 40 eztendeos az eo hýthý zerynt azt vallya mýnt zeocz balýnt ezzel ereoffýthý hogy eo Dy3notýs eorzeotth gyermek koraban az regeczý erdeon az kawa Berczen es regeczbeol keowette saz Vylmaný býro 3olgaýa voltham 3abadon eorýztem az Dy3nokot en Sonha boldokeotheol nem felthem menyere menthem alol Baskonakis az hegyeken, baskonak feleol az warbelý morhanak Awast fogtak mýnd erdeo benyeý Žeoleokýgh de Sonha Boldokeoheoz en nem thwdom hogy wagy tyzedet attak volna vagy nem az Týzedet is regeczben veottek az machka lywknalis eleget eorýztem de senký nem bantot boldokeobeol mýnket.... *XII Thano* Thot gyeorgy Rwzkaý komornýk Pal Jobbagia 45 eztendeos hythy zerynt azt vallya thwdom hogj Bebek birýa boldokeot (*igy*) hatalmafol ell haytottak benneonkeot fa hordaný es arkatol menteonk fel az Patakon, es az Drabantok ereoffeu Syettettek benneonkeot hogy hamar megh rakogyionk mert be význek az regeczýek eo magok is ighen felthek az Drabantok az kyk veleõk volthak, az kýkkel en voltham zekereoffeol azok mýnd megh holthak az Drabant-

nak newe Bwyak Imre es felfeoldý Thamas volth az ký veleonk volth . . .
XV Thano Chýomos gyeorgý Rwzkaý kornis ferencz Jobbagia 33 ezten-
 deos hýthý zerynth azt vallya, en Banffy ideýeben Horwathon zekel vol-
 tham es tyzedefek voltham az azzoný hogy eozwegh volth Alaghy Janofne
 azzonyom az korýs zekel voltham es byzonnial thwdom hogj az korfoft es
 kýs Symath Regeczbe Awafnak foglaltak es ha reja zalatth valahonnat az
 videki akar boldokeoý wyfalwfi fakar vylmaný fakar benyeý be haýtót-
 twk fle wteotteonk benne swaltfagonnis ell bochiattwk ha oztan megh zaba-
 ditottak az varbol az vydeký Dýznonak az Týzedet Regeczben weotthwk

Item eodem die in Oppido Gewencz.

XVI Olah Lazlo als Jwhaz kyraltheleken lakozo 32 ezteudeos az Nag^{os}
 Bathory Ifthwan Jobbagya megh efkwth es hýthý zerynth azt vallya hogy
 en Bafkon laktham Enchio Gyeorgjnel Jwhot eoryztem es sayt Nyomoýaýs
 voltam mýkor az Nag^{os} Magochy Caspar vram bele zalloth Regecz varaban,
 en mýndenwtth mýndenýk hegyen zabadon Jartham az hegyeken mýnd az
 kawa berczen mýnd az Siman es otth az ky hegyek vadnak fenky engem
 nem bantoth (meeg az feyeo kofarýs az kawa beercz farkon volth) sem bol-
 dokeobeol sem Sohonnan mert Regeczhez býrthak Aztýs vallya hogy az
 kýff Sýman kazallotthak az Baskajak es fenký nem bantotta Boldokeobeol
 az Sáár Pathakanal az veolgybenýs kazallottak az Baskajak es ottýs feý-
 them mert feyeo kofar otthýs volt, aztýs vallya hogj sonha nem thwdom
 en hogj boldokeoben awaft fogtak volna lanem Regeczhez es Regeczhez
 (így) weottek az Týzedetýs

Item Sabbato die Immediate sequentj.

XVIII Criztan ferencz 60 ezteudeos Geonczeon lakozo megh efkwth es
 hýthý zerynth azt vallya hogý en kýffalwban laktham es az vylmaný ma-

lomra hat hat 3al karot výtteonk falwyol Alaghy Janos Ideyeben az vthan hogy Banffý balynth Jeoweo Regeczben vgj adotth az ky reýa akart menný egy egy kcobeol zabot es zabadon horthwk bafkonak alol az magos hegyreol eppitený valo fat az Tekeresreol, eot zekerrelis volthonk raytha mý boldokeobeol nem keowetthwk mýnket fenký nem bantot, en azt sem thwdom hogj boldokeoheoz Sonha awaft fogtak volna otth

Item dñca Exaudi Immediate sequēti in Oppido Thelkibana.

XIX Thot Estuan 53 eztendeos Thelkybanýan lakozo az Nag⁸⁰⁰ Dobo ferencz Jobbagya megh eskwth es hýthý zerynt azt vallya En Eger vywafakor nyarban otth laktham Bafkon Iwo Andrasnal Jwha33a voltham es zabadon Jartham az kawa berczen kýs Sýman korfofon, korfos weolgyen hymvarro oldalon az malom hegyen Saar veolgyen magos teren, Aztagh keoweon Bagoly Wyncze malma helyen Som hegyen kenchýes hegyen, magas hegyen, Gereben hegyen, czeke eorýztem az Jwhokot mynd wyffalwýgh meg az Jwhokotis fyasztattam Boldokeo alatth Wýffalwýgh nem keowettek Sonha boldokeobeol aztis thwdom hogy az výffalwffý baromýs el Jeotth bafkoýgh fenki nem bantotta, aztis thwdom hogy az kýff Sýman zenat Thakarthak kazaltak az bafkayák Sonha nem thwdom en hogy boldokeoheoz byrtak volna, hanem regeczhez . . . .

Item feria tertia proxima post Dñicam exaudi in Possessione Also keked

XXI Thoman Janos 48 eztendeos Azary Mathe Jobbagya alfo kekedben lakozo az eo lýthý zerynt azt wallya, hogy egý batýam lakik vala pathakon az alfo ho3athban, Thabor Janos Neweo Panazolkodyk vala hogy az fa Igen 3wk eo nalok fmondek neký laam elegh erdeoteok vagyon 'f io helyen lakol, fmonda erre az batýam hogý chýak az zeoleo mýenk az erdeo regeczhez valo ha az 3ekelyék ott Tanalnak be vyznek benneonkeot

regeczben Nynchyen femmÿ keozeonk az erdeöheoz hanem mÿnden ezten-
deore az kÿ fat akar hordanÿ hat egÿ Chyeber bort ad erdeoberben es a
howa akar Mennÿ az regeczÿ erdeore otth vág oztan faat

Item feria quarta immediate sequenti in Possessione Wywar

XXII Varga Gal 45 eztendews az Naggos Perenÿ Janos Jobbagya wywa-
rat lakozo meg eskwtth es hÿthÿ zerÿnt ezt vallya hogy en otth laktham
boldokeo wyffalwban es Immar hat eztendeye mwlt es het lezen ez Jeo-
weo zent Janos napbā hogy ide wÿwarra Jeottem laknÿ es ezt Thwdom
hogy Sonha az boldokeo wyffalwffÿaknak boldokeonek f arkanak Basko-
wal fel vetet hatara, nÿnchyen = az boldokeo wyffalwffy Arkay barom
mÿnd Baskoÿgh el menth Azonkeppen az Baskajÿs el ment mÿndenÿkere
chyak hogy kaarban tilakmaſban nem bochÿattatott leot legjen, de hogj
awaſ fogtak wolna Bodokeoben azt en nem thwdom, regeczbeol sem thw-
dom mert nem termet az Mak hogy awaſ fogattak volna. Aztÿs vallya
hogy thwdom hogy egyzer Saardeozÿ Janos Ideyeben ell haytottak vala az
kwlchiar Thamas dyznajt es valamynt, gondolom hogy az magos hegyreol
es le weretet volt negiet benne Sarkeozÿ wÿzontagh az mÿnenket az Bol-
dokeo wyffalwffÿyt elhajtak az Regeczÿek es zÿnten Annÿet verenek le
Baskon benne mÿnth az kyt leveretet vala Saardeozÿ

Item in Possessione Swytha eodem die

XXIII Varga Pal 45 eztendeos kardos Jofane Jobbagya Swythan lakozo
megh eskwtth es hÿthÿ zerÿnth azt vallia hogy en mÿkor Thokaÿt Swen-
dÿ Lazar megh wewe boldokeo wyffalwban laktham es wgy thwdom hogy
boldokeo wyffalubelÿeknek es Baskajÿaknak fel vetet hatarok nem volt, ha-
nem az Baskajÿ barom mÿnd wyfalwÿgh el Jarhatot mÿkor kazallo retet
nē fogtak ha az rethre nem menthek wÿzontagh ha az wyffaluffy barom

bafkoÿgh Mentis ha kaarban nem menth be nem haÿtottak, hanem szabad
 elesek volth mÿnd az keet feoleol aztis thwdom hogÿ Boldokeoben fonha
 awaſt nem fogthak en tyzen negy eÿtendeÿgh laktam otth es Immar
 hat eÿtendeÿere Jaar hogy itt lakom, en azt fē thwdom hogy az Regeczy-
 ekis awaſt fogtak akkor az vthan nem thwdom en vgy thwdom hogy
 mÿnd az kawa berczet kiſſ Symat, korfoſt, korfos veolgyet az hym var-
 ro oldalt malōhegyet, Saar veolgyet, magos teert Azthag keowet bagoly
 Wyncze Malma helyet Som hegyet kenchyes hegyet Magas hegyet Gereben
 keoweth, mÿnd egy aranth bÿrthak Egyik ſem bantotta az maſikot Ezt
 is vallya Varga Pal mÿkor Geoncz meg egetth vala Geoncznek nem vala
 eppeteny valo erdeye czeceÿ Lenarth birtha Geonczeot akkor Czeceÿ Le-
 nartot kerthek az Geonczÿek hogy ÿerezzen fat nekyk azkor az Geonczÿ-
 eknek megh ÿerze az erdeot hogy horgionak az Gōnchÿek eppeteny valo fat
 es hogy latak az Nÿryek hogy Nagy kaart teznek az erdeoben az Geonczyek,
 Perēny Gabrielnek panazolkottak hogy ne engegye maga vgyan nē wolt bÿ-
 rodalma Pereny Gabrielnek bÿrodalma az erdeoben hanē hatalmaſol, Pereny
 Gabriel reja kwldeot hatalmaſol es el kapthak az Geonczÿ Peter dejak lowa-
 ÿt, az ellen Czeceÿ Lenart az Pereny Gabriel Jozagabol Jobbagi menefyt
 az Sokadalōban kaſſara hajtottak el weotteo es maſt adot Pether dejaknak,
 Ennekem akkor Negy záz hordo falō wala haſogatott, az Zeer Pathakaban
 fel vÿtete hatalmaſol Pereny Gabriel, es Czeceÿ Lenarth egy lowat wewe
 el Pereny Gabriel Jobbagyanak ſ apamnak ada az hordo falert ſ az Pathakÿ
 ember ket forÿnton valtha oÿtan megh teoleonk az lowat, eztis thwdom
 hogy Thelkÿbanyan lakot egy ember vgyan azon Ideoben es hordo falte vagy
 ſarwſſat hoz volt banjara es vthol erthek az kemencze Pathakanal az fÿzerÿ-
 ek es negy lowat el wÿwek, ÿekerot ell wagdalthak hathalmaſol vÿzonthag

Czeczey Lenarth az Pereny Gabriel Jozagabol nyolcz lowat adot az negy loerth az Telkÿbanÿaÿ embernek

XXV Mezaros Myhal 49 eztendeos Kardos Jofane Jobbagya Swytan lakozo az eo hÿthÿ zerynt azt vallya hogy en Inaffa voltam horwath Andrasnak f regeczben laktham de en sonha nÿ hallottam hogy kwleon valo hathara volth volna Baskonak es Boldokeonek hanem mÿnd az Boldokeo wyffalwffyak es az Baskayak egyarant elthek az Erdeot Barmokkal zabad volth az Baskaÿaknak Boldokeo wyffalwygh el mennÿ wÿzontagh az Boldogkeo wyffalwffly Morhanakys Baskoyg el mennÿ czyak kaarban ne menth legyen Bwzaban awagy reethben, mÿkor Awaß fogtakÿs az regeczyek Boldokeofele fogthak de en nem thwdom hogy Boldokeoÿek Awaß fogtak volna es hogy Tyzedet weottek volnaÿs hanem Regeczben weottek aztys thwdom hogy az heyczeyekÿs nem mehetek kyllyebe az zeoleo Gyepneel ha megh nem beerlettek az mÿ beery volna tellyeffeggel ezemben nem Jwttth ha harmÿncz ket kevbeol Zabe? Awagy kewefbe teobe? de thwdom hogj beerben elÿg az erdeoth az heyczeyek ha meg nÿ berlettek meeg chyak kÿ fem bochyatta horwath Andras ez erdeore chyak meg nem holthag Barmok zomÿwwalys es az wrok vgy zeizette Ifmet megh dolgokot az heyczeyeknek az Geonczy Varos Beerlefek feleolys vgyan azont vallja mÿnt eo magok az Geonczyek hogy negy lowon walo zekerteol, ky negy lowon hord fat egy keobeol zabbal tartozik es az kÿ ket lowon fel kevbeollet es az lonak zama zerynt mÿnd alabb alab adnak erdeo berben

Item feria sexta proxima post Dominicam exaudi in possessione Garadna.

XXVII Meßer Myhal 56 eztendeos kaffay vrak Jobbagya Garadnan lakozo megh efkwttth es hÿthy zerynt azt vallya hogy en Baskaÿ espan woltham Alaghy Janos vram ideÿeben es otth laktham Baskon es az Saar pathakabol be wÿttem az zekerefeket baskora, hogy az kazalt zenat fel rakthak es

rayta tanaltham, azt sem thwdom hogy fel vetet hatar volt volna keozteok Bafko keozeotth es boldokeo keozeotth aztys vallya hogy az Bafkay barom ala menth mynd az malomygh es annak alolys mynd ell Jartha az bafkay barom Boldokeo fele es wyffalw fele azt sem Thwdom hogy sonha Awaſ fogthak volna Boldokeoben

Item in Possessione Ench sabbatho proximo ante festum Sacri Pentecostes.

XXX Tot Adam Enchy Chyorda Paztor my eleotteonk megh efkwth es hythÿ zerÿnth azt vallya hogy en laktham tÿz eztendeygh otth Bafkon de azt en nem thwdom hogy femmy fel vetet hathar volt volna Bafko keozeotth es wyffalw keozeotth aztys vallya hogy az wyffalwffy baromys el Jeotth oda Bafkoygh es az Bafkay baromys ell menth wyffalwygh es fenky nem bantoth, Aztys Thwdom hogy sonha en Idemben f az vthan sem hallottam hogy Awaſ fogtak volna Boldokeoben hanem egyaranth elthek otth az hegyeket es az mezeoth

Item eodem die in Possessione Gybarth

XXXI Thombyk Myklos 34 eztendeos Panko Eſwan zolgaÿa my eleotteonk, megh efkwth es hythÿ zerÿnth azt vallya En egy nehany ezendeokban eorÿztem az regezÿ hegyekben az vram Dÿznaÿt es horwathrol Ide Bafko fele Jartham es Bafkon Innet Boldokeo fele az Symarayÿs Jartham es az kÿs Syma Thawanÿs Jartham az Dÿznokkal azon Innetÿs Jartham az Dÿznokkal azon innetÿs Jartham de en nekem vram zerzetth Pechÿetet regez varabol, en sohonnat nem felthem sem boldokeobeol sem egyibwnnen, hanem bekeſſeggel voltham aztys vallya hogy en sonha nem hallottam hogy az boldokeoÿ vrak Awaſ fogtak volna otth az hegyeken.

Item feria scda pãma post festum Sacri Pentecostes in Oppido Zykzo

XXXII Gafo Janos 28 eztendeos az Naggos Pereny Georgy Jobbagya 3ÿk-

zon lakozo megh eskwth es hÿthÿ zerynt azt vallia hogy en Gafó Albert-nal laktham en bafkon es eo tartot fel gyermekfegemtheol fogwan, de en hogy ott laktham az wyffaluffÿ zeoleokÿgh Baskothol fogwan mÿnd ell Jartham Dy3not eorÿztem Tehen barmoth eorÿÛtem Jwhotis eorÿztem de engemet Sonholt ot sem az kawa berczen sem az = kÿs Syman boldokeo-beol nem bantottak hanem zabad = Jartam es eorÿztem aztÿs vallia hogy en sonha fel vetet hatharth en nem Thwdom hogy montak volna hogy Imedygh Boldokeo wyffalwffÿ feold volna avagy Arkay awagy Baskay hanem en nekem fenkiwel nem volt bantafom, ha 3ÿnten wyffalwÿgh mentem volnaÿs engem fenkÿ nem bantot akkor

Item feria tertia immediate sequenti in Possessione Zend

XXXIII Negyeffÿ Borrabas Nemes Ember 50 eztendeos zenth Andrason lakozo megh eskwth es hÿthÿ zerynt azt vallia hogy en regeczbeol keowettem vala oda horwathra az Dÿ3nokoth es wgyan horwathi ember eorÿzte az vr eo Naġġa Jobbagia es menthem kÿ vele az erdeore es Jowal Innet bafkonak ide Boldokeo fele mÿnd ell Jartham az Pa3torral mwtogetta az hegyeket hogy mÿnd regeczhez valo es az en morhamnal zabadon Jarthak Sonha nem bantottak Boldokeobeol.

Item eodem die in Possessione alsó Fíged

XXXIII Bor Janos 68 eztendeos Nemes Ember alfo fÿgeden lakozo megh eskwth es hÿthÿ zerynth azt vallya hogÿ ennekem az kor hat lora fyzetet az Nagy Seredy Caspar es baskora zallank volthunk cothh 3az lowal es harmadnapÿgh mÿnd otth volthunk azkor Baskoth el foglalok az erdeok feleol penÿglen azt thwdom hogy mynd regecz warahoz byrthak Jollehet hogy zabad volt az Boldogkeowÿffalwffÿ baromnak Bafko fele mennÿ mynd Bafkoygh wÿzonthagh az Baskÿnak az Boldokeoy mezeore aztÿs thwdom hogy vgyan

az Boldokeowýffalwffý mezeon fýasztattak az Baskaják aztýs vallya hogy en sonha fel vetet hatarth en nem thwdok hogy hatarok volt volna hanem egy aranth elthek az mezeot

Item eodem die in Possiōne Czekehaza.

XXXV Nobilis Paulus Czeke annor circiter 35 Juratus et examinatus fáfus eſt hogy egyebet nem thwdok hanem egyzer az Baskaj Espan Nagy benedek zekeremet be vjtte Baskora erdeoreol en Magochy Caspar vramot eo Naġġat megh tanaltham Erette es eo Naġġa adattha megh mýnd zekeremet lo-wamoth az baskaj Espannal aztys vallya hogy en nem thwdom ha fogthake boldokeoben Awaſt awagy nem? aztys wallya hogy en keowettem az vrthol Magochy Caspartol eo Naġġatol az regecz Erdeoth es valahowa az zanthaý zekerek ell mentek mýndenwe ell menthem fenkýteol Boldokeobeol Ennekem Banthafom nem volt

Item feria quarta immediate sequēti in Possiōne Korlatthfalva

XXXVII 3ýlaghy Georgh 55 eztendeos Alparon lakozo kassaj 3abo Balas Jobbagya meg eſkwth es hýthý zerynt azt vallya hogy en sonha Basko keozeot es Boldokeo výfalw keozeot semmý hatharth nem thwdok, hanem az boldokeo wyfalwffý Barom ha 3ýnthen az zeles sahoz menth oda horwath falwhoz Baskon thwlis nem bantotta fenký, wýzontagh az Baskoý Barom ha 3ýnthen az falw felýben Jeotthis Boldokeowýffalw felýreis de fenki nem bantotta ha 3ýnthe az Pap rethereis de 3abadſagok volt egyik sem bantotta az mafykot, aztýs vallya, hogy aztis thwdom hogy fekethe Imreh az kawa berczen az vt keet felen megh kazaltha es nem bantottak regeczbeolis ha el akarthak volna vinný el výhettek volna de az mellýk eleb erthe megh kazaltha es nem haborgottak raytha mýnd moſlan, aztýs thwdom hogy az 3anthaýak az korfos oldalrel horthak mýnd fat oda zanthora, de azokat

fem bantottak Boldokeobeol hanem szabad volt azoknakis Enis otth hafo-
gattam zeoleo karoth Tot Imrehnek engem fem bantot senkÿ Aztys thwdom
hogy Sypos Damonkos wyfalwban lakozo otth az Sÿman kazallot es vgyan
otth raktha bekazalban, Barmathis otth tartotta az Baffkoyakis azon moldon (*igy*)
otth tartottak Barmokot egyik fem bantotta mafikot bekeffeggel volthak en
sonha meretth hatarokat nem thwdom, hanem hogy egyaranth elthek. Aztÿs
thwdom hogy chyak keozel az Alparÿ hathar melleol ell haÿtak az horwath
Myhal Dyznajt Baskora es leverenek benne az zederÿes weolgyreol haÿtottak
vala Beÿs, boldokeokeÿs behaÿtottak vala az Alparÿ Dÿznokot akkor megh
Vjka Andras lakot Boldokeoben otthis lewerthek benne mÿnket mÿnd ket
fele Sacczoltattak .... *XLI* Hegÿmeghy benedek Nemes Ember 67 eztendeos
Czekehazan lakozo megh efkwth es hÿthÿ zerynth vgyan azont vallya mÿnt
ez keozel valo felseo Thanó Czeke boldÿfar es azt is vallya hogy vagyón hwz
eztendeÿe hogj egj hirthelen Nagy hó efek es nem melletteonk fel az fÿatalos
erdeekre hanem az aranyas pathakanak feleol az Syma alol az kawa berczen
mÿnd az ðanthaÿak smarczÿnffalwÿÿak f mynd mÿ Czekehaziak egjarant
horthwh az fat rola mÿnket senki nem bantot az hazamothys mÿnd az kor-
fosrol hortham es chÿnaltā.... *XLVII* Bonch Myhaly 26 eztendeos Czeke Pal
Jobbagya Czekchazan lakozo megh efkwth es hithi zerynt azt vallya hogy
az mÿkor az vrnak vadaznak regeczben mÿs tartozonk hogy el menyeonk va-
daznÿ mÿ nekeonkÿs szabad volth az regeczÿ erdeoreol fat hordanonk es az
Sÿmarol hortonk mÿnket senkÿ nem bantot boldokeobeol

Item feria quinta proxima post festum Sacri Penÿhes in Posiõione Heycze

LIIII Thoth Georgÿ 58 eztendeos Heyczen lakozo az Egrÿpÿspokseghez
walo Jobbagy megh efkwth es hÿthi zerynt azt wallya hogy en Arkan eo-
rÿztem dÿznokoth es egyenleokeppen el mÿtem Baskoÿgh es az Baffkais ell

menth Boldokeo wyffalwigh egyik sem bantotta az masjkoth Awaſ en nem thwdom hogy boldokeoheoz fogtak volna.... *LV* Bochy Gergely 48 eztendeos heyczen lakozo ez Egrypyspekseghhez valo Jobbagy megh Efkwth es hithi zerynth azt vallja hogy en wylmanynban Birov Myklos Dyznaýt eorýztem oda arkafele Basskonak alol ha zynthen az boldokeo wyffalwly kerthme-ghe ell menteonkis de senki mynket Boldokeobeol nem bantot hanem za-badon tartonk Orozokys fokban haytottak vala dyznokot ala, es azokys za-badon Jarthak de az Týzedeth vgyan regeczben atthwk *LVI* Thaff Andras 58 eztendeos heyczen lakozo az Egrypyspekseghhez valo Jobbagy megh ef-kwth es hithi zerynth azt vallya hogy en korlatthfalwan laktham feofcos Balafnal es otth eorýztem dyznokot de az Aztagh keoteol fogwan oda be mynden hegyekre oda vyffalw feleis valamely fele menteonk mynd basko-ýgh ell Jarthwk es az Týzedet regecz waraban Atthwk.... *LVIII* Barath Gergely 60 eztendeos az Egrypyspekseghhez valo Jobbagy heyczen lakozo megh efkwth es hithi zerynth azt vallya hogy Seredy Caspar Ideyeben en zanton laktham az bathiammal Leno Benedeknel Ach Myhalnalis laktham vgyan otth zanthon es es az korfos Symarol hortonk fat oda zantora myn-keket senky nem bantot sem zolt nekeonk semmyt Sonha Boldokeobeol ha-nem zabadon horthwk es elthwk mynth hogy regecz Jozagh zantho ne-keonkis zabad volth hordanonk fat Aranyoffan Jartonk fel es az Syman althal kerwltheonk az korfofra f otth vagtonk fat

Item in Possessione Vilman eodem die Incolae Possessione Kyss fahu alias

Kyss Vylman

LX Pap Andras 56 eztendeos kyffalwban lakozo kakony Eſtwany Jobba-gya hythý zerynt azt wallja hogy my falwyol berletthvk megh regeczbeol egj hazas Ember egy keobeol zabot adoth es hogy Basskonak alol es fe-

leol az Sýmanak alol es mýnd feleol szabadon Jartonk es szabadon hortwk
az fat az Boldokeoyek mynket nem bantottak.

1 5 8 5.

sz. HÁROMSÁG 22D. VASÁRNPJA UTÁN HÉTFŐN ERZÉBET ELŐTT, UJ KALENDARIOM SZERINT.
CCLVI. BIZONYÍTMÁNYOK BAY FERENCZ ELLEN DOBÓ FERENCZ BARSÍ FŐISPÁN
RÉSZÉRE, MÓNAY GÁSPÁR KIRÁLY EMBERE 'S BELENSIS KRISTÓF JÁSZAI
CONVENTBELI ELŐTT.

Eredetije a' jászai convent országos levéltárában *DDDD*. betűkkel jegyzett csomó 7d.
száma alatt. Kikereste Fedák Pál főjegyzővel 1835b. Döbrentei Gábor. Mását vette Zsi-
mek Nep. János. Összeolvasta B. Fischer Norbert. Kiadta hitelesen a' ns convent.

Anno Domini 1585 feria secunda proxima post dominicam vigesimam secundam Tri-
nitatis Attestationes collectae pro magno Domino Francisco Dobo de Ruszka Comite Cořtus
Barlien. contra Egregium Frañcum Bay, per me Caspar Monay hominem Regium et Ve-
nerabilem Virum Christophorum Belensis Testimonium Conventus Jaszovieñ ante Elisabe-
the noui Calendarii.

Erre Emlekeznek eo keęmek hogy mýkor az Baý ferencz Panazza vthan
Daroczý Seraphyn vram azt monda hogj az Patakyak Dobo Jakob vramnak
panazolkothanak, hogj eo nekyk az Baý ferencz vram molna kýth wyon-
nan chýnaltatoth nagy karokra volna, mývel hogy Morothwayokra az hal
sem Jeohet fel, mas az, hogj Retheknekis nagy karara leżen Ez panazra
Dobo Jakob vram ký menth, pathakiak is fokan leuen vele, ký Jeotth hoz-
zaýa Bay ferencz vram, ezt az panazt Dobo Jakob vram megh bezellethe ne-
ký erre azt montha Baý ferencz vram ezt az Pathaký vram chýak bo33wbol
mondgyak, mert semmi karokra nýnchen Ihol Nağod Eleotth fogadō ha mj
karok ez en Molnom Mýa effýk en magam ell wonýathom, Ezt mýkor Da-
roczý Seraphyn ez mondaŀ ell wegezte volna, vgý monda Baý ferencz vram,
vgý vagyon hogj en montham azth dehogj karokra nem volth nem akartham
ell wonýathný

Ittem Arrais emlekezyk eo keęmek, hogý mýkor Daroczý Seraphyna vram,

Baý ferencz vramoth kerdette volna, mýnemw Marhaya wezeotth volna mynd ell az Malöbol, azt monda hogý zakallofýmýs ellweztenek, kerde ha wolthe az fele Marhaya azt monda hogý volth, Erre pteftala Daroczy vram, Im hallya keętek hogj hatalmasol akarh eztendeoth theolthený benne, monda aztis Baý Ferencz vram hogj ha az malom el egetes, es ell hanyáskor ot lehetet volna, vagj hýrre leot volna benne az ell hanyas kwleomben effeoth volna.

1 5 8 5.

Ó KALENDARIOM SZERÍNTI NOV. 28D. PESTIS IDEJÉBEN.

MEGYERY IMRE (SOPRON VMEGYEI ALISPÁN) SOPRON VÁROSÁHOZ.

CCLVII.

Siczról Vas vmegye körmendi járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára mutatja, *Lad. VI. et F. Fasc. IV. Num. 164.* Kijelente Döbrentei Gábor Octóber 28d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok, Nov. 7d. 1837. 's az eredetivel megegyezőnek bizonyítja.

Czímzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis dn̄is Maḡro civium, Judici et Juratis ciuibus Regię ciuit̄is Sopronien. etc. dn̄is et Amicis mihi obseruandissimis. (P. H.)

Prudentes ac Circumspecti dn̄i et Amici mihi obseruañ Salutem et Seruitiorum meorum Coñmendationem. Touabba, tuttara adhatom kegyelmeteknek hog' en Iwannoczý Lukac̄ Vramal eöchemel az pestis előtt walo budosasunkban egýwt uagiunk, ielente hog' keęmetek az Kalmar Janos kozót es Bornemiza Janofne közöt walo töruent ez Jöwo penteken hatta volna kire w' neki rea kellene menný, Aztis mongýa hog' ugian azon Apýa hazanal Kalmar Janos hazanal is hallotta volna hog' uolnanak pestisben betegek; es ha egies lehetne benne affele beteges helre nem menne kere engemet hog' irnek keętóknek felöle Azert kerem keęteket mint býpott Vraimat, hog' keęmetek azt a' töruent hallagtana ualami olý alkalmas wdore mikorra ez pestis miat az eęgh meg týp̄tulna, mert tugýa azt keętek hog' nekem is kellene zekeket sol-

galtatnom, de en is ugyan az pestis miat nem zolgaltathatom, mert nem akarom hog' azt mongiak hog' en attam okot azzal valaki halalara, nemis chelektem magamtul hanem az Varmegye akarattjabul kellet lenny hog' meg zwnnyenek az pestisben az zekeknek zolgaltatafi Tugya azt is kegtok hog' nem chak mi Vgmint Sopron uarmegye zwntwnk meg hanem mind az egez Magyar Orzagban ualahun pestis uagion mindenwt meg zwnt az törveny, ez elot oktauakis el multanak miatta mikor pestis uolt, Azonkeppen dietak es egyebfele kozonseges fo dolgok, Ezert sem Bornemiza nem panazolkodhatik kegmtetekre ha el hallaztya kegtok sem penig egyebek nem bwntethetik kegtoket, mert igen melto dolog, hog' ez okert el hallazza kegtok, Valazt uarok kegtoktwl, valere nras dōcs quam felicissime exopto, Date Sycz die 28. No-uembr. Juxta cursum veteris calendarij Anno dñi 1585. Igen kerem kegtoket en Ecretthem hallazza az Innepek vtan walo Idokre my es Taland akkor-ra haza mehetonk az pestis myat es ne kezereche kegtok az pestis kezymben menny kith mas dologban megh zolgalom mas hog' zanzandekal ne weszeffen egy Jambort is pestis myat el kegtok kegelmetek attyafya es myndenben hyw Barattya Megycry Imre m. k.

---

1 5 8 7.

JUNIUS 15DIKEN.

CCLVIII.

ILLYÉSHÁZY ISTVÁN, NAGYSZOMBATHOZ.

Marher Benedek nevü jobbágya mellett Bazinból.

Eredetiye Nagyszombat levéltárában. Kijelelte Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklary Ferencz hites ügyvéd 1837.

Czímzete, kívül. Prudentibus ac Circumspectis viris nobilibus Judici ac Juratis Ciuibus Regie Civitatis Tyrnavien. amicis mihi honorandis (L. S.)

Köszönetemeth es zolgalathomoth írom keg: mynth ennekem zombed vrainnak es Barathimnak. Emlekezhetik kegtok rola, hagi ennek az en Bo-

zini Jobbagiomnak Marher Benedeknek az az keg: Varasaban egi attiafia volth, tudni illik Jager Farkas, es annak magna zakadoth, De myerth hogi ez volth neký közelb valo attiafia, marhaia erre zalloth, az mynth immar megis býzonýtotta keg: elöth azt, hogi annak az fölliöl meg neueßeth Jager Farkasnak ő volna közelb valo attiafia azerth kerem keg: hogý az igafsagh es törnen zerenth adna kezeben keg: ennek az en Jobbagiomnak az ő magna zakathattiafiának marhaiath, kith keg: hasonlo dologhban es nagiohbannis megh igiekezek zolgalni. Iñen tarcha megh keg^{keth}. Datum in Bozin 15 Juný 1587. ketek barathja Iñhwan m. k.

1 5 8 8.

MARTIUS 22DIKÁN.

NAGY JÁNOS TÚRI FŐBIRÓ 'S ESKÜTT BIRÁK ÉS POLGÁROK, KASSA
VÁROSÁHOZ.

CCLIX.

Túron.

Eredetije Kassa levéltárában. Kijelelte Döbrentei Gábor. Lemásolta Krieger János. Összeolvasta Gróf Dessewffy József igazgató's tiszteleti tag, és Szidor Antal praemonstrati, akadémiai prof. 1837. Junius 5d.

Keeßeoneteonknek vtanna polgalýtunkkat Ajanliwk kegýelmeteknek mynt tyßeolendeo vrainknak Istentewl ew þent fellegeteol kewanúnk kegýelmeteknek mynd lelký es testi Jokat meg adathni Thowaba kegýelmeteket Illien dologbol kelletek meg talalnunk, miert hogy ez my warafý feleonknek teleký georgnek Illien þeoreoncetlensége eseot polgaia miat, kinck keþehez fiawal egyetemben teleký Janofsai þamlaltak volt teoreok marhat, hogý az felleoldeon fokadalmokban arullia es el adgia, Jollehet mindeneofteol fogwan az polgaiokra sem biztak wolt az Marhat hanē telekj georg egik fiat laflot bociatta volt el az legennel hogy az fia is legien conduifelesben az polga mellett, az fia betegeodeot meg hozata magat haza, aznak űtaña polgaiat

az kŷ Eleŷben volt az marha ŷamlalwa Sawon vagtak agŷon holt meg az le-
gŷen Ez mŷ warafŷ feleonk Telekŷ georŷ marhaiawal az legen halala vtan
fel oŷtoztak olŷ emberek kiknek semmi keozeok hozzaia nem volt volna,
Ez mŷ Varofŷ feleonk ez feollŷewl meg newezteteot telekŷ georŷ vgŷ ad-
gia ertefeonkre es tudafunkra hogŷ egy kegyelmeteok waras fele vgŷ cŷe-
lekeodeot volna hogŷ Telekŷ georŷ ŷolgaia adooffagaert az is az marhaban
keŷehez veot volna, kŷt meltan nem cŷelekedheteot volna, mert aznak
az legenek az marhahoz semmŷkeozŷ nem volt, ha veghezvihetŷe volna,
dolgat hogy meg ŷolgalta volna teleky gŷorggeot az mŷ az eweŷ volt
volna, azzal kelleot volna az ŷolganak meg maradni, moŷtan azert az mar-
hanŷ az araert telekŷ georgyeot Igen ŷorgalmaztattŷak mŷert hogy az fia-
ert Telekŷ Janofert keŷes wiŷontak telekŷ georggiert mas keŷes, azert ke-
gyelmeteoket kerjewk mŷnt tŷŷeolendeo Vrainkat hogŷ thŷ kegyelmeteok
Ez mŷ warafŷ feleonknek Igaffagat, meg erthwen kegyelmeteok Igaffagaban
legŷeon melette kiert mŷs kegy: elmeteoknek haŷonlŷ ŷewkŷegeos dologban
ŷolgalhaŷunk meg mint tiŷtelendeo vrainknak, es vgian Igiekeozeonkis
kegyelmeteokŷ ŷolgalnŷ mint Vrainknak, Az Iŷtennek bewŷegeos aŷan-
deka ŷallion kegyelmetekre Adatot Thwrŷ 22 Martŷ Anno dni 1588.

Nagŷ János Thwrj

few biro, Az teob eskeot birakkal es Polgarokkal egyetemben.

1 5 8 8.

OCTÓBER 15ŐJÉN.

CCLX.

TÓTPRÓNAY MÁTYÁS, B. ZAY PÉTERHEZ.

Blatniczáról, Turóczban.

Eredetije gr. Zay levéltárban. Mássát vette Makláry Ferencz 1836.

Czímzete, kívül. Magnifico domino Petro Zaŷ de Chemer dño in Vgroc et dño et
fautori ŷuo obŷervandiŷimo 1c.

Magnifice domine, et fautor mihi obſervan^{te} Salutem et ſervitiō meorum comēn. Balaffa Andras Vram ō keg^{mē} lewcleth, az meleth keg^htek izene-
týtys, az keg^htek Jambor ſolgayathwl kis Sallaÿ Iſtwanthwl megh erthettē.
Azerth en Balaffa Vram therekedeſſeertys, az mÿbwl thwdok eremeſh ſol-
galok keg^hteknek, Az mÿnth lehetnek, moſt keg^hteket ſok dolgaÿm mÿatth
izenhem ſowal Iſtwan Vramthwl keg^hnek. Az Wr Iſten eltheſſe keg^hteketh
ſok Jawaywal. Datū ex poſſne Blathnÿtza 1. die Octobr. Anno 1588. Maġce
donis Vrē Stor Mathias Toth pronay ꝑ.

1 5 8 9.

APRILIS 28DIKÉN.

A' MAGYAR KIR. SZEPESI KAMARA, NAGYMIHÁLYI PONGRÁCZ DÉNESHEZ CCLXL
UNG VMEGYE ROVÓJÁHOZ.

Kassáról.

Eredetije gróf Sztáray levéltárban. Kijelelte Döbrentei Gábor 1835. Mássát vette
Krieger János, 's azt az eredetivel öſszeolvasta Szidor Antal praemonstrati rendbeli kir.
Professzor és Ertlÿ János hites ügyvéd 's gróf Sztárayak levéltárnoka, Kassán 1836. Ju-
lius 26d.

Címzete, kívül. Egregio domino Dionisio Pongracz de Nagymihall, Sacr. Caesar.
Regiaeque Mtis Dicatori Comitūs Wngh etc. Domino et amico nobis obseruand.

Egregie domine et amice nobis obseruan: Salutem et omnem felicita-
tem. Vettwk keg^h: leuelet, mind az penzell egetemben, kyrül keg^hnek mi
Perceptor vram quietan: megh külteok, keg^hul io uewen wettwk, hogy
ſwkſegeben az Camaranak penzth kuldeott ezwtan is kulgion keg^h: ha az
reſtantÿakat be ſedÿ. Azert legen erotthe keg^h: hogÿ mentul hamareb kÿ
ſedheſſe, es be kuldheſſe az Camarara, mert az penzre naġ ſwkſege wa-
gion az Camaranak. Az ſamadaffra kġd walamikor Jo mindenkor io lezon
chak hoġ sokara ne hallazza k: abul ſemmi fogattkozaffa nem lezen
keg^hnek mert az Camaranak mindenkor alkalmatoffaga wagion az ſam vetel-
hez, es mindiart ſamat veznek keg^hul nem lezen abul mulataffa kg^hnek

Do: Vram Egr̃ felr̃ valer̃ optam̃: Caffonie die 28. Aprilis Anno 1589.

Sacr^{me} Caesar. Regiaeque. M^{ttis} Camerae Scepusiensis Praefectus et Con-
filiary Stephanus Meljith m. p.

Ladislauſ Gergei m. p. Georg Hoffman m. p. Sthñus Feöldwarý m. p.

1 5 9 0.

JANUARIUS 12DIKÉN.

CCLXII.

VERANTIUS FAUSTUS, SOPRON VÁROSÁHOZ.

Bécsből.

Eredetije Sopron városa levéltárában *Lad. XXV. et Z. Fasc. II. Num. 115.* Kiválasztotta Döbrentei Gábor Octob. 28d. 1837. Mását vette 's az eredetivel megegyezőnek bizonyítja, Schultz Pál városi levéltárnok Nov. 7d. 1837.

Címzete, kívül. Prudentib^r et Circumspectis Dominis N. Magro Ciuium, Judici, ac Juratis Ciuib^{us} Ciuitatis Sopronⁱ Dominiis et Amicis obseruandissimis. (P. H.)

Prudentes et Circumspecti Domini, et Amici obseruan^{ti} Salute et Seruittior meor^{um} commen^{ti} pmiffa. Reuidenden kéteket akaram erreól megh talalom, hagi Saffar Farkas akaruan eó feólsegenek nemimeó (*így*) supplicatiot be adný, kiben akart keóneorgený, hogý eó feólsege azt az supplicatiot, mellet kétek kezehez küldeót volt ismegh magahoz kiuanna, Miel hagi eó akarattia ellen eó feólsegenek adattatott volna be, az Prokatora által, es egiebet az eó ellene tett Teórwen ellen nem kiuant volna, hanem chak Nouum Juditiumoth. Az mit penigh az Prokator, kétek, es az eó Igassagok ellen Irt volna nem eó akarattiaabol teórtent. hanem az Prokatorebol. Soha azon sem igieket, hagi kétek ellen vetený, seót mindenbe kéteket minth feóldes Vraith obserualný es tífztelný akarýa. En is azért ertuen es tuduan az kétek kerefet, hagi eó feólsege mindenfele hamis panaszokot eleó ne venne, Eótet az megh neuzet Saffar Farkast alkolmafsan megh feddetem, de egiebet beleóle ký nem vehettem, hanem hagi eó akarattiaabol nem teórtent volna. Kerem azért kéteket, azen baratsagomert, ezért eó rea ne

neheztellienek hanem Jeóvendeóre ha eó feolsegeteól k̄tekhez nouum Juditium erkezik, azon eó feolsege Parancholattia f̄zerint mindenkor io moddal wegezzenek el; Ezt penigh az eó, k̄tek ellen valo Supplicatioiat, melliet akarattia ellen az Prokator be adott wolt, hagi mingiarást kezenkhez k̄lgie k̄tek, Es effeleól ezen Saffar Farkast megh ne haborgafsa, Kerem keggtet. De cetero Do^{nes} Vras foelr Valere defidero. Vienne 12 Jan. A^o 90.

Dõnum Vrar Stor et Amicus Faust. Verantius m. p.

1 3 9 0.

NOVEMBER 3DIKÉN.

SZERDAHelyi DERSFFY FERENCZ, BÁRÓ, SOPRON VÁROSÁHOZ *).

CCLXIII.

Czinfalváról, a' soproni járásban.

Eredetije Sopron városa levéltárában *Lad. XXV. et Z. Fasc. II. Num. 117.* Kijelelté Döbrentei Gábor Octób. 28d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok.

Czímzete, kívül. Prudentibus ac Circumspectis dñis, Civium Magro, Judici, caeterisq̄ juratis Civibus Cuiñtis Regāl, Soproniēñ dñis Amicis et vicinis nobis obseruandis. (P. H.)

Prudentes ac Circumspecti dñi Amici et Vicini Nobis honorāñ Salutem et Servit̄ȳ n̄ri Coñeñ. Istentwl k̄teknek M̄ynden jokath Megh Adatn̄y kywanok. Towabba k̄tekt̄wl ez eleđtt̄ys kertem wolth walam̄y fakath, az en Halastom ep̄wleth̄yhez, es k̄tek adoth wolth f̄zaz f̄zal̄ygh, k̄yth k̄teknek Naḡywb barathaggal ez Wthan referaln̄y Akarok, de M̄ywel hogy eleḡh az Halastohoz nem wolth, k̄teketh Megh̄ys kerem, hoḡy Ismegh k̄tek Adaszon Annyth kh̄ywel hoḡy szwksegem arra Naḡy Vaḡyon, az Halastokhoz, ha k̄tek M̄yben Megh Talal, Naḡywb f̄zomf̄zedsaghos baratsaggal len̄y Ismegh k̄tekhez akarok. Valazth k̄tektwl Warok. Easdem dõm: Vras felr valere eçoptamus. Eç n̄ra Ch̄yndorff 3. 9br 1590.

Viār Circumspect. ac Prudent: dn̄ao Amicus et Vicinus.

Franciscus Dersff̄y de Szerdahely m. p.

*) Ugyan ezen Dersffynek, 1587beli Aprilis 11dikéról van azon magyar levele Sopron

városához, mellyre hivatkozik. Az alatt ez áll: Dat̃ ex ñra Lakompak, Amicus et visinus, Franciscus Deórsffý, de Szerdahely, liber Baro.

1 5 9 1.

Ó KALENDÁRIOM SZERÍNTI FEBRUAR. 5D.

KATONA HÓPÉNT SÜRGETŐ.

CCLXIV. PATHY GERGELY, ZÖTTEL JÁNOSHOZ, SOPRON VÁROSA POLGÁRMESTERÉHEZ.

Horpácsról, Sopron vmegye Rábán kívüli felső járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára tartá fenn, *Lad. XVIII. et S. Fasc. 1. Num. 26.* Kijelelte Döbrentei Gábor Octób. 28d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok Nov. 2d. 1837. 's bizonyítja összeolvasását.

Czímzete, kívül. Excellentissimo Prudenti ac Circumspecto Domino Joanni Zöttel Magro Ciuium Ciuitatis Sopronieñ etc. Dõno ñi semper obfmo.

Týztelendeó Nekem býzodalmas uram zolgalatomat, aýanlom keg̃metnek Ez el mult napokban irt vala keg̃med ennekem hog az Sopron tartomanbelý Bodonhely kathonaknak valo penz keg̃nel volna. s keg̃med ir uala arrol es mel napon bizoniossan hol talalnanak megh engemeth kýrol en keg̃nek irtam uala es, de nem hozak megh az penzth it uarvan. Azert keg̃medet meg is Certificalom, hog ez jóúó uasarnap ithon lezek horpacson, ha keg̃med megh küldeneýe mert az tób urak iozagabol, immar be tellessedeth hog ne latatneýek az keg̃tek iozaga leg hatrab maradnia, miuel hog ennekelóte is ideien be attak. keg̃tól ualozt es uarok merth ez utan nem talalhatnak. ithon. Isten tarcza megh keg̃det es az uý egtendõben. Istennek sok io aldomassa legeñ kēdel Date ex Horpacz 5 die Februār iuxta netus Calendarj Anno 1591 Sfor V: D:

Gregorius Pathy m. p.

1 5 9 2.

APRILIS 10DIKÉN.

CCLXV.

OSTFFY TAMÁS' ÖZVEGYE CSUTOR KATA, SOPRON VÁROSÁHOZ.

Ostffy Asszonyfalváról, Vas vmegye kemenesali járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára mutatja. *Lad. XXV. et Z. Fasc. II. Num. 120.* Ki-választotta Döbrentei Gábor 28d. 1837. Mássát vette Ertl Nep. János városi főjegyző.

Czímzete, kívül. Prudentibus ac Circumspectis viris, dñis, Judici primario Ciuitatis Soproniens, ac toto Senatuj eiusdem Ciuitatis, dñis mihj fūma dignitēte colendissimis, confidentissimis.

Böcfölletes es týstelendő uraym zolgalathomnak ayanlafaanak wthanna, En-nek eleótteys kwldeotthw̄k wolth keth zolgankath Chýkor Lukacsoth es waj-kowýtth Györgyöth Ostffý Mýhalý wrammall egýenleo akaratboll walamý Rabok wthan, kýk Inneth Ostffý azzon falwaroll zalattanak wolth ell, mellý Raboknak az egýk az Peter eným azth kegetek adga az en zolgamnak Peter Kowacfnak kezeben, Mýhalý wram wdwarbyraýanak is az Ratzoth meltoz-tafla kegetek kezeben. Mýnth zýnthe azerth hog' ennek eleotto ys egýenlő akaratboll kwldeotthwnk wolth wthannok, wgan mostis azonkeppen kegetek-hez botfattuk hog' kegetek zolgaýnknak zawokath megh hywen az mý zawunkra walo rabokath zolgaink kezeben adga kegetek, kýnek kýnek az ő zawara waloth. Az wr Isten tartfa meg kegeteket nag' sok ezhendeigh. Ez Ostffý Azzonfalwa 10. April 1592

Az Nehaj wytezleo Ostffý Thamaſne Chwtor Kata.

1 5 9 3.

MARTIUS 31 DIKÉN.

ILLYÉSHÁZY ISTVÁN, NAGYSZOMBATHOZ.

CCLXVI.

Bazinból.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijelelte Döbrentei Gábor 1837. Lemásolta Maklár Ferencz hites ügyvéd 1837.

Czímzete, kívül. Prudentibus ac Circumspectis viris Nobilibus Judici ac Juratis Ciuibus Regia Ciuitatis Týrnavien et Dñis vicinis et amicis obseruans (P. H.)

Prudentes ac Circumspectj viri Nobiles Dñj et amicj obseruanſmj. Emle-kezhetyk kegetek rola, hogý En az kegetek keresere Eßterhas vram altal va-lamý arwak penzet egý Egtendeore Interellere ad fideles manus attam vala,

VEGYES R. M. IRATOK.

42

mellyet Immar teohzeörÿs kertem keġtekteol, hogÿ megh adna keġtek de
vgÿan nem mÿwele keġtek mÿnd ez Ideÿghÿs, melj dolgoth ighen Jo newen
nem vehetek keġtekteol. Kerem azert keġteket hogÿ keġtek adgia meg,
mert magamnakÿs zÿwksegem vagion rea, mert ha keġtek chak fÿketsegre ve-
zÿ, mas vtat kelletÿk eleomben vennem, mert nem melto hogÿ keġtek ha-
talmatul akaratom ellen tharcha az enÿmeth, nemÿs varnam keġtekteol. Va-
laſt varok keġtekteol. Iſen tharcha megh keġteket. Datum eſ Bozÿn 31. die
marcÿ. Anno .93. Dō. vrm vicin, et amicus Stñus Ilieshaj.

Jegyz. E' levélben harag van, de tartóztatá Illyésházyt aljas kitöréstől annak érzete, hogy: ő
Ur. Elég vala mondania: melly dolgot igen jó néven nem vehetek kegyelmetektől . . . . 's . . nem
is várnám kegyelmetektől, Ezért nem kezdi e' levelét azivesvégnék azon azavaival, mellyel felebb az
1587beli: Köszönetemet és szolgálatomat . . szomszéd uraimuak és barátimnak, hanem hidegen:
Prudentes . . . .

1 5 9 3.

JUNIUS 22DIKÉN.

CCLXVII.

MARÓTHI MIHÁLY, SOPRON VÁROSÁHOZ.

Loson, Sopron vmegye Ráhan kívüli felső járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára tartá fenn, *Lad. VI. et F. Fasc. IV. Num. 168.*
Kijegyzette Döbrentei Gábor 1837. Oct. 28d. Lemísoltatá Sopron városi tanácsa. Hiteli-
tette Schultz Pál városi levéltárnok, Nov. 11d. 1837.

Címzete, kívül. Prudentibus ac Circumspectis Ciuibus Judici primario totiſq; Senatui
Cuitatis Sopron Dominis Amicis vicinisſq; nobis honorandisſimis (P. H.)

Szolgálatomat Ajanlom keġteknek mint Bizodalmas Vraimnak ſomzedimnak,
Iſtenteol ti keġteknek minden io egeſſeget es io zerenczeket kiuanok. Toua-
ba csak ez dologbul kelletek megh talalnom keġteket Minel hogi itt ez Lofi
feoldünkeőn az Ikuan akarnek valami hituan Malmot czinaltatni, itt mi keo-
zeőttunk penig az fele gerendelnék ualo fanak semikepen ſerit nem tehetni.
Hanem keġtekett kerem mint io bizott Vraimat ſomzedimat penzemertt ad-
gion keġtek ennekem ket ſalat az fele gerendelnék ualo igienes fat ha mibeol
keġtek itt az ſomzedſagban engemetis megh talal, enis hafonlo baratsfagual

igiekezem lenni keğteknek. Ezekuel Isten tarcza megh io egeffegben keğteket. Datum in Lofi 22 die Junj Anni 1593

Sťor et Vicinus Michael Marothi.

1 5 9 3.

OCTÓBER 10DIKÉN.

TÁBORBA, KENYERET, KATONÁT KÜLDETŐ. CCLXVIII.
KÁLDY PÉTER, SOPRON VÁROSÁHOZ.

Sárvárról, Vas vmegyében.

Eredetije Sopron városa levéltárában *Lad. VI. et F. Fasc. IV. Num. 169.* Kijelelte Döbrentei Gábor 1837. Octób. 28d. Lemásolta 's az eredetivel megegyezését bizonyítja Schultz Pál városi levéltárnok 1837. Novemb. 11d.

Csímzete, kívül. Prudentibus et Circumspectis uiris Dominis N. Mağro Ciuium Iudici caeterisq̃ iuratis ciuibus Ciuitatis Sopronieñ etc. Dñis et Amicis obseruandis (P. H.)

Žolgalathom aianlafa vthan býzodalmas Vraim es baratim, ezt akarom chiak maſtan meg ielentenem keğnek, hog' ma mind Battýaný es Zriný Vram Nadasdý Vrammal egyetemben, waton az Marczal mellet, žembe lettenek Kýralý kepewel, es azt wegeztek, hog' holnap mind Sopron, es mind Wasvarmegýeicket megh muſtrallianak, es vittén vigyek kenýereket onnet immar nem thudom houa fogiak wket venný velwnk egyetemben. Megýerý Vram aztis monda hog' meg mondgiám keğnek, hog' keğtek háromzazra teolchieo az gýalogakat, mert Zerený Vram paranchiolta es fenegett is kęteket hog' ha keğtek meg nem telliefetý býzoný megh bwntetý keğteket. Az teob Vrak iozagabol hog' el marattak aztis igen bannia es azokatis azt monta hog' bwntetes nekwl nem hadgia. Wefprimet hog' meg vette az theoreok azt iol tudgia keğtek. Palotát meg žallotta az elmúlt Žombaton verradora es igen Lwtetý. Papara az ký gýalogot vittek maſtis ot vannak es ký ſem bochiattják wket. Az Wafwarmegýeicketis ket žazat kwttek ma be Papara. Az it valokba betegek is vannak, es megýerý Vram, nem hadgia haza bochiatanj

mert azt mondgia hog' ezekhez kepeft fokan fognanak betegge tenni magokat. Isten elteffe kegteket. Datum Saarwar 10. Octobr. 1593.

Sfor et Amicus Petrus Kaldy m. p.

1 5 9 4.

JANUARIUS 11DIKÉN.

CCLXIX. TOMPA LÁSZLÓ, UDVARNOK, 'S VINODOLY MIHÁL, RÁKOSI TISZTTARTÓ, SOPRON POLGÁRMESTERÉHEZ ÉS BIRÁJÁHOZ.

Rákosról, Sopron vmegye soproni járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára mutatja, *Lad. VI. et F. Fasc. IV. Num. 170.* Kijelelte Döbrentei Gábor 28d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok.

Czímzete, kiöül. Circumspectis ac Egregy's Dominis, Dño Magro Civium, nec nō Judici Civitiis Regyae Somproniensis dñis nobis observandiffimis.

3olgalathunkath Ajánliuk kegelmeteknek minth minekwnk bizodalmas Vraýnknak, az Vr Istentől keuanunk kegelteknek ez vÿ estendőben minden testi es lölkj ioknak megh adasat: kegelmeteket erről akarank megh találnunk nagy biztunkban, hogÿ kegelmetek engedneiekj az Nyulhalokat egÿ auuagÿ 2. napra, mindthogÿ Vrnak v Nagysaganak uendegÿ leßnek, vadneköl igen zewkösök uagÿunk, kegelmeteknek uifont eppen megh kwlgiuk minden fogÿatkozás neköl, Ismetth ha mith parancsol kegelmetek minekwnk nagy örömosth 3olgalunk kegelmeteknek, minth bizodalmas Vraýnknak, kettul io ualafth uarunk, minth bizodalmas Vraýnktol Isten elteffe kegelmeteketh. Datum in Rakosf 11. January Annj 1594.

Siores Ladislaus Thompha Mağr Curie Michael Vinodoly provisor in Rakosf.

Postscripta Vram v Nagÿsaga Jöuetelj felöl egÿebet nem Irhatunk kegelmeteknek, hanem ma estuere uariuk, minket elöl kuldet.

1 5 9 5.

SEPTEMBER 6DIKÁN.

CCLXX. KÁLDY PÉTER, NAGY TAMÁSHOZ, SOPRON VÁROSA POLGÁRMESTERÉHEZ.

Gyórvárról.

Eredetije Sopron városa levéltárában *Lad. VI. et F. Fasc. IV. Num. 176.* Kijelenté Döbrentei Gábor Octóber 28d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok Octób. 30d. 1837.

Cztmzete, kívül. Prudent' ac Circonspecto Domino Thomae Nagý Ciuiſtis Regiae Sopronien. Ciuium Maġro etc. Dño et Compri meo obam^o (P. H.)

3olgalathomath irom keg: mjnd bizoth Vramnak komamnak, kewanok Istentól keg: sok io zerencseketh, io egesseghen megh adatny. Keġnek ineth semý olý hýrth nē irhatok, tegnap előth Jeówenk megh Chaktornýarol, Zrýny Vramtol, Azth parancsola eo N: hog' addigh megh ith legeónk meddigh eó N: nem ýr ide mjhez tarchiwk magonkath, Azerth im a' szereth a' kj welem wolth haza bohattam, ha Isten engedj, en magamjs ez Napokban haza megiek, a' kjsleankamath megh akarnám kereszteltett-nē, Az Vrajemakjs hawok ký teólth, az penzth k. Żereztesse eőffe az Vrājnak, ha en haza megiek akkorra legien kezen, En sem kessem othon, sugian akkor en welem eggiwtt kettek el küldhetj. Ide ma zallottonk Geórrwarra, s. im ith hallok hog' Eztergomoth Isten kezben atta, thudom hog' k: Eleób megh halotta, Nincsen inneth semý olý hýrónk kjth k: kellene Irnom, Hanem Zrýny Vram mōda, hog' Szigethnel wagiō walamý kewes giwłth Thórók, de nem tudhatnj mý zandekok, Ha Eztergō fele akartak menj, awég walamj Rablast akar Pbalnj. Isten tarcfa k: io egesseghen. Ex Geórvár, 6. 7m̄br 1595.

Sťor et Comp̄r Petrus Kaldý m. p.

1 5 9 6.

SEPTEMBER 30DIKÁN.

FÜSTÖNKÉNT FELTÁMADASRA INSURRECTIO-RA SZÓLÍTO. CCLXXI.

SZALAY GÁBOR, SOPRON VMEGYEI ALISPÁN, SOPRON VÁROSÁHOZ.

Pinnyéről, Sopron vmegye Rábán kívüli felső járásában.

Eredetijét Sopron városa levéltára tartotta fenn. *Lad. VII. et G. Fasc. IV. Num. 164.* Kijelelte Döbrentei Gábor Octóber 28d. 1837. Lemásolta Schultz Pál városi levéltárnok, Octób. 31d. 1837.

Czímszete, kívül. Generosis et Circumspectis Dominis Maġro Ciuium, Judici totiġ Senatuġ Regiae Ciuitatis Sopronieñ etc. dñis et Amicis obferuan.

Žolgalathomatth aġanlom keġtnek mġntt Bizodalmas wraġmnak baratġmnak, Ezt akaram keġteknek tudasara adnom, tegnapp eġġ levelet, ez eġel maġġkat hofztanak, kġkben azt Irġa Zrenj wram hogj ez ellmulth csótórtó-kón ŷallotta megh az Thörök nagh haddal Babolchat onejd kanġfara Igġekezġk azert ŵ Naġa azt kġuannja hogj ŷŵŷtónkent feól tamadġġunk, Annakokaert kġteket tġztunk ŷerent Inthġwk hogj keġtek mġndjaraft ŷŵŷtónkent Eyell Nappal Berbe ŷġessen ġġwlnġ az többġes az Warmegġenek oda ġġwlekezġk, hazanknak Illġen wtolso wezedelme kezeret bennŵnket erre, Isten tartsa meg keġteket. Datŵ in Pġnnje 30. Septemb. 96.

Keġtek Žolgal Žalaġ Gabor Sopron Varmegjej vice Ispan.

Az Ruŷtiaknak es Balbersdorffġaknak keġtek adġja tudasara az en Žolgalathomatt.

1883 és 1899 közötti.

FEBRUARIUS 3D. Ó SZERÍNT.

CCLXXII. BUDAI BIRÁK: SZÓCS MIHÁLY FŐBIRÓ, ÉS GÁSPÁR DEÁK, A' TÖBB ESKÜTTEKKEL, ÍRNAK NAGYSZOMBATBA, ÖTVES IMRÉNEK.

Budán.

Eredetije Nagyszombat levéltárában. Kijelelte Döbrentei Gábor 1836. Lemásolta Maklár Ferencz hites ügyvéd 1837. Februariusb.

Czímszete, kívül. Az mi tġŷtöletes, Bóchwletős urunknak Baratunknak: Nagj Szombatban lakozó eőtġs Imrenek adafsek ez level kezében (P. H.)

Keöġönetwnket es mindón tġŷtöfŷeġős jo dolgokban ŷolgalatunkat aianlíuk koġldnek, mint neckwnk Ismeretlen Urunknak baratunknak, ez uġ eŷtendőben nagj bodogul: Touabba tġŷtoleteős Bóchwletős urunk baratuuk;

megh ertettwk az keĝld bøchwletoš levelel, mólleet az Sidok hoztanak vala mielónkben, az megh holt huŝar Janos adoffaga felól, mit kevanna kōĝld az Sidoktol, az kiknek Budan Huŝar Janos ados; hogj az Sidok mi elõttwnk megh eskwdnenek igazan az eò hitók ßòrint: Azert mi az kōĝld kevanfaga ßòrint mōnnel iobban tudtuk, ugj chelekōdtwnk velók: mert az adoffagh kerefü Sidokat: az eò Sinadgjokban hidtuk: es az papiaik kōzswl-is harom fō papot: es azok az mi ßōmwk lattara ugj eškwttóttek megh, hogj az eskwuðknek kezüket megh mofattak, az egj hazokban, es az moi-ses kōniuet ki nitottak az papok, es az kezüket az tiz Paranczolatra teted-tek velók, és ugj eskwttenek, hogj valamint az Huŝar Janos ados levele tartja, aual mind eppen ados Huŝar Janos: es ebben egj penzt is nem adot megh: sem usorat nem adot sem penigh Zalogot, — azert tiŝtólendó io aka-ro Urunk baratunk, mink ebben hiwel el Jartwnk: es ennek Bizonfaga-ra adtuk varafunk pōczetivel erófitetót levelwnket: Isten aldaŝa legiõn kōĝldõn ez uj eŝtēdõben. Kolt Budan: feb: 3: napiā: ó ßorint: Mi Budaj Birak Szúcŝ mihalj maŝanj fō Býro es Gaŝpar Deak az tob eškwttekkel egietomben.

harō Sidó harō ados leuelre eškwet megh: mól teŝü f. 673 dj. es Ismet 6 vegh baller poŝlora, az mint az eo ados levelók meg mutattia. —

Jegyz. E' levél könnyen egybefüggéssel lehet azzal, mellyet Veýz budai pasa 1579b. irt Forgách István római császár főkapitányához, az iránt, hogy Eötvös István 's Eötvös Jakab már 5 év óta huzzák azon 300 fl. lefizetését, mellyel egy budai ŝzymha zsidó papnak adósak. Veýz e' levele a' nemzeti muzeumban áll, az Ittebei Kis Antal ajándékozatai kö-zött. L. MAGYARÁZATOK 's JEGYZETEK.

MAGYARÁZATOK ÉS JEGYZETEK.

Magyar akadémiai határozat, hogy csupán, elékerülő eredetiekről adassanak ki e' gyűjteményben hűséges másolatok. Azért kapcsolom ide tehát csak *mellesleg*, az Isó Lajos idejebeli, vagy királybirói vagy rendőri esküt, Hunyadi János kormányzói esküjét, úgy,

Albert Sz. Benedekes tihanyi apát levelkáját, mert eddig elé, még mind nem tudjuk, hová bútt-el ezek eredetije. Im itt van:

A' VEGYES IRATOK I^o lapjához:

1542—1382.

I^o LAJOS IDEJEBELI, KIRÁLYBIRÓI v. RENDÓRI ESKÜ, KERESZTRE.

L. Magyarország törvénykönyve *Corpus juris* 1584beli kiadása, akkor e' czímmel: *Decreta, Constitutiones et articuli regum inclyti Regni Vngariae. Ab anno 1035 ad annum 1583 publicis Comitijs edita. Tirnaviae, M. D. LXXXIII. recens impressa* (Mossóczi Zakariás nyitrai püspök által).

I^o Lajos 1351beli decretuma után, 68—69 lap, Mossóczi ezen előre bocaátott jegyzetével: *Forma ivramenti tempore hvivs Ludovici Regis facti et praestiti in lingua vngarica.*

ISTEN teged vgy segellyen, Szűz Maria melleted te veg napodon szent fiának előtte vgy tamadgyon. ISTENNEC mind szenti, te erted vgy imadgyanac, ISTEN teste te vég napodon meltan neked vgy meltoztatafséc, szörnyű halallal vgy ne vész el, föld tetemedet vgy fogadgya halua, harmad napon vgy ki ne vesse, ISTEN szenięet te vég napodon vgy lathafsad, óróc pokolban vgy ne temetefsel, es magul magod vgy ne szakadgyon, hogy Vrunknac Laios királnac es szent Koronaianac valo hiufeg tartafodra, minden ornot, toluait, gyilkost, kacsert, ember étetöket, buőföket, baiosokat, ház égetöket, szentegyhaz töröket, fél hiten valot, es ki Orszag veszedelmére, poganoknac segetfeggel, auagy tanachal volt, ál leuel költöket, al pechet likasztokat, es kic ezekkel élnęnec, es mindeneket azokat, kic vrunc Laios királnac es Orszaganac, es szent Koronaianac ellene es veszedelmére törekedőc volnanc, igazan meg mondod, meg neuczed, es ki adod es meg nem tagadod: es irigységben auagy gyűlölségben, senkit el nem vesztesz, es igazat nem hamisitasz, es hamisat nem igazitasz. Ezeket meg nem hagyod sem keduért, sem adomanért, sem gyűlölségért, sem félelemért, sem baratságért, semmiertis. Es à mi beszéd közöttetec lenne, ezt titkon tartod, es oknelkül senkinec meg nem ielented, meg sem mondod. ISTEN teged vgy segéchen, es ez szent kerefsz.

Több kérdés vár itt feleletet. Illyenek: Való-e ezen eskü? Minő rendüeké volt? Mossóczi, változtatott-e szavain, írásmódján? Vigyáztak-e a' későbbi kiadók legalább Mossóczi helyesírására? Mit mondogatának erről némelly Iróink? Megvolt-e magyarul is azon többféle eskü, melly törvénykönyvünkben most csak latinul díszeleg? Miért veszték el a' magyar szabványok? Nem sorban veszem ezeket, hanem észrevételeim közben közben fog-nak reájok esni, törvényeink némelly kiadásainak megenytlítésenél.

Nem akadott elé I. Mátyás 1486beli Vidik, vagy nagyobb, azaz: jobb rendet alakított országos decretumán kívül, régiebbnek nyomtatása, mellyet magyar eskünek is talán hozzá csatlásért érdeklé nézhetnénk. 'S Isó Mátyás említett végzése csak magára jelenvén meg, eddigi tudunkra két vagy három helyen¹⁾, (Lipsziában 1488b.) mellette keresése az Isó Lajos idejebeli eskünek észbe sem juthat, de azok sincsenek, sem latinul sem magyarul oda téve²⁾, mellyek elmondását a' 14. 15. 41. 60, 73d. cikk parancsolá. Minőt ez utolsó kívánt, latinul áll a', „*Corpus Juris*“-ban utána, 's némelly szóváltoztatással csak az, mellyet a' Sigmondi, országos Vid. decretum' 1ső czikke, 1435ből rendelt Hasonértelenben volt ezen eskü: nádor, ország v. királyi udvarbíró, tárnok, cancellár, ítélőmester, bírák, erdélyi vajda, bánok, minden fő 's alispán, szolgabíró számára. A' 14d. cikk ezt mondja: actor suo et coniuratorum suorum iuramenti actionem fulciet. A' 15d. így szól: Si reus, inquisitionem acceptare recusabit, extunc actor, pro maiori verificatione actionis suae, iuxta Regni consuetudinem, . . . ad caput illius aduersariis iurare habebit. A' 41d. pedig: quod decimatores iuramenti decimantium contentari debeant, miként Sigmond-idejében rendeltetett. A' 60dik: quod Regia Majestas . . . debeat in quolibet comitatu, aliquem . . . in comitem parochialem praeficere, et ille teneatur . . . notabilem virum aliquem pro vice-comite vel vice-comitibus eligere, qui omnes iuxta subscriptam iuramenti formam iuramentum, comes coram Regia Majestate, vice-comites vero in ipso comitatu, praestare teneantur. Legegészségesebbek hitetheti el hát, ezen elészámlált alkalmu eseknek magyarul hasonlóan úgy megvolttát, miként a' régiebb időbeliek is magyarul valának; mert, 1. A' fennemlített tisztviselő, felperes, eskütárs, fő 's alispán még most nem mindenik tudott latinul, (midőn 1527. Bátori István nádor is e' miatt köszönté magyarul Isó Ferdinandot,) a' tizedadó épen nem; vármegyetagok, kik előtt az alispán eskünni tartozott megint nem mind, 2. Példák, (Hunyadi Jánosétól megválva is) fennvolt magyar esküszabványokhoz, e' kötet 19d. lapján, az országos tizedszedőké, 1527; hódolateskü 1 Ferdinand pártjára, 1527; így a' 136—138 lapokon a' kassai esküszabványok, 1557; a' 171diken Nagymihályi Sándoré 1561; továbbá 280d. lapunkon Farkas Ferenczé 's eskütársaié 1575. Nyitra vmegye főispána esküjét 1588.

1) Hogy, több könyváros igyekezett kereskedői szemmel ezek kiadásán, 's épen úgy tán a' régebekén is, mutatja az egyik eleibe tett előszó kezdete. L. ide 's általában e' kiadásokhoz tartozóan az eddigi bizonyost és vélelmenyt: *Martin. Kovachich Suppl. ad vestig. Comitior. Budae 1800. Tom. II. p. 254—258. 309—310.* — Josephi Kovachich Notitiae praelim. ad syllogem decretorum comital. Pestini 1820. p. 11. Horvát Istv. Isó Mátyás 1486diki törvényének három régi nyomtatványairól *Tud. Gyűjt. 1833. II. köt. 25—36. l.* Az értekező itt világítást ad a' lipszai nyomtatásról, de vélelmenye az Ingolstadtban volt, most hihetően Münchenben találtató (mit nem említ) példánynak a' nemzeti múzeumban Pesten lévővel nem egysége felől, mintha még bővebb összehasonlítást várna.

2) Hanemha tán a' lipszai mutató, mert a' mit ebből szerencse és vizagság kézbe nyújtott, *csonka.*
VEGYES R. M. IRATOK.

ből, melyet e' megye jegyzőkönyvéből Hanák János piarista 1839b. Aprilisb. küldte meg akademiánkhoz IIId. kötetünk fogja mutatni. Pótolhatlan veszteség, nem láthatnunk függetlenül e' VId. decretumnál, az általa idézett esküket magyarul. Holott épen ennek mátyási éltető erejű szelleme, hozta volna magával, hogy a' lélekben járó eseket is változtatlanul tartsa fenn mostantól fogva nyomtatott betű 's ne hányódjanak széltt csak el-ázható íróhártya darabkán, elmállandó szelet papiroson, mellyről a' „rákosi szigorú esküt, strictum jura mentum de Rákos, az 1498beli 2d. cikkben kijegyzett 2 praelatus, 2 zászlós, 16 nemes közül nyilván magyarul kelle felolvasni azon királyitáblai bírók előtt, kik az 1500beli 11d. cikk szerint latinul nem is értettek. Non intelligentibus autem (literas adjudicatorias, az ítélmester által latinul feltetteket) vulgari sermone interpretari debeant. Sőt ebből az is kinyilvánlik, hogy a' tanácskozás még IId. Ulászló idejében úgy folyt magyarul miként az előtte volt százévekben épen az itt említett okból, hanem az ítélmester azon szokással tette fel latinul az íté, mellyel, magyar vitatkozásból származott országgyűlési törvényeket hajdan a' főpap-cancellar csak deákul.

1502-ig Geréb Lászlón Erdély püspökén a' nemzet keresete, miért nem gondoskodott az addigi magyar eskük' sajtó által fenntartásáról, ha 1473b. a' „Chronicon budense“-nek Hesszel kinyomatásához esze volt¹⁾. 1521-ig a' hisztória még inkább megtámadja Bakacs Tamást, a' végre primást és kardinált. Neki püspök-cancellar korában lett volna tiszte nemzete eleibe tenni rendszerített gyűjteményt, sőt az adott példát, nyomtatványok által is követnie, magyar eskük besorozásával. Ország sürgetésére írja le mint főcancellar az 1504beli 31dik cikket: quod Regia Majestas omnia decreta sua et statuta in diversas partes hactenus posita, in unam formam jam redigi faciat, hallja ugyan ezen szavak' unszolással ismétlését 1507beli 20d. cikkben; tudtával kél 1514b. ezen 63d. cikk: Quod universa decreta jam rectificentur et in unum comportentur . . . 's Bakacsot e' háromszori keserű jam sem tudja tette, nemzete későbbi háláját érdemlőre addig magasítani, hogy ne csak az 1490—1514-beli törvényeket rendbe irassa, hanem szent Istvántól eddig, kéziratokból mindent ki is adasson. Szeme szíve, egyeben. Törvényeink hiteles kiadása körül torpadás!! Országgyűlési Rendeken nincsen szégyen, a' hatvani, 1525beli 32d. cikk megint parancsolá: Quod omnia decreta regni, per dominos consiliarios regios et assessores juratos sedis judicariae regiae magistrosque protonotarios intra venturam generalem dietam in unum corpus decreti redigantur 'stb., így a' 38d. cikk²⁾. Világiakat is méltó vád csap már itt, de egyházi főket még is azért súlyosabban, mert akkor, tudomány képviselése az ő soruk volt. Lám Iső Mátyás VId. végzetének a' nemzeti múzeumban lévő egyik példánya, Mohorai Wydfy Ambrus nógrádi alispán', tehát világi ur' eszközlésével ment sajtó alá még a' nagy király életében.

1) Sokat szól Nyirkállói Tamás 1476. a' *juramentum*-okról, azonban latinul is csak egyet teve ki; melly, *tanué* lévén, szükségképen magyarul is megvolt. Tamás deákból ki kirohant szokottabb magyar nyelve, midőn ezeket veté közben: *Bátori István*nak . . . *ez mend olyan am*, . . . *Interstitium vulgo Zagytá*, de ő úgy gyönyörködött deák cifra kifejezésben mint egy mai rhetor deák, mert felülcsipegeté: *Procuratoria valde bona*, . . . *fassio valde pulchra et subtilis* . . . *clausula pulchra*, 's a' magyar esküt, mint általa közönségesnek nézettet, elhagyá. L. Kovachich, *Formulae solennes*, p. 214, 219, 250, 273, 304, 348, 356.

2) L. Kovachich, *Suppl. ad Vestigia Comitior. Tom. III. p. 42, 48*. E' két cikket belé sem szakaszták a' „Törvénykönyvbe“ de oda csipék a' 4diknek végét.

Általmege az ország számos vármegyéje¹⁾ a' habsburgi ház alá, hasonlót kíván az 1527beli 3d. cikk, csínnyán egyez meg 21 év multával az 1548beli 21d. abban, hogy Iső Ferdinand néhány törvénytudót nevezzen, kik az ország' jogait meglássák 's végzetűket a' leendő országgyűlés eleibe tegyék. Helyeselli az 1550. 10. ő Felsége előterjesztését a' *decretum reformatio*járól, de honi szerkezést sürget a' 11d. cikk, mi szerint, minden megyéből egy, törvénybenjárta főnemes hivassék meg, 's ha ezek, és a' főpapok, zász-lósak, rendesbirák, ítélőmesterek elvégezték javító bővítő munkájukat, ezt országgyűlés vizsgálja meg, fogadja el; a' király pedig megerősítetten pecsége alatt küldje szélle minden megyének, szünetlen megtartás végett. 1552ben készen lön a' munka *Quadripartitum* czímmel, mert azon rokon tárgyak, mellyek Verbőczy *Tripartitum*ában elszórvák, azótai cikkeken meg, épen külön külön állának, oktani (*logici*) renddel egymás mellé soroztatván, négy részre fejlének. Nem mehet azonban az 1553beli országgyűlés rajta végig egyéb gondja miatt, hanem a' 15d. cikk, Posonba, vármegyékből, Erdéltől, Slavoniából, káptalanokból, városokból küldendőket rendel, ezek a' *reformatio auctorat*;²⁾ jelenlétében, a' rendesbirák 's ítélőmesterei és helyetteseikkel együtt mindent hányjanak meg; a' helyben hagyottat a' király is, vizsgálata után fogadja el; de mind ez még, a' következő országgyűlés eleibe adassék, az ottani megegyezést erősítse meg, és nyilvánítsa majd a' Felség. Iső Ferdinand, német tanácsosai kihallgatása után, három változtatást kívánt. 1. Király nem idézhető 's el nem ítélteti senki. 2. Királyfiuk ne választással hanem öröklési joggal kapják a' m. koronát. 3. Kapitányok 's hadaik megbüntetése, ha kicsapongnak, egyedül a' királyé. Felelé erre Bécsben beadott írásban Ujlaki Ferencz királyi helytartó, győri; Gregoriantz Pál zágrábi püspök, Mérey Mihály kir. személynök³⁾ mint a' *Quadripartitum* készítőinek három elsőbje, Mérey pedig mint szerkesztő, tulajdonképeni lelke, az egész választottság nevében: a' munkába csak az vétethetett, mi az országnak törvénye 's hajdani nyílt szokása, változtatást *csupán* országgyűlés tehet Felséggel együtt³⁾. Az 1554, 1555, 1556, 1557, 1559beli cikkeek már hallgatának. 1563beli 30d. megint küldendőkről szól Oláh Miklós helytartóhoz 1564ben, de ujra kiköti, hogy a' *Quadripartitum*ra teendő észrevételeket majdani országgyűlés ismét meghányhassa. S' miért marada el most ezennen a' királyi és országos kiadás, 'szabad keblű okos ember, látja.

A' *Quadripartitum* kéziratába ugyan semmi magyar eskü nem vétetett, mert a' IVd. rész LIXd. címe, még a' határjáráskori borzasztót is latinul tette ki, noha kétségenkül *magyarul* mondaták el azt, falusi földész tanúkkal, 's így szabványnak ahhoz lenni kellett. Hanem országgyűlési végső átnézetésekor eredhetett volna indítvány a' végett, minekutána a' magyar nyelv mellett már ott hangos beszédek zengének az 1550beli 5d. cikk szerint, melly I. Ferdinándot, Miksa hg fiának Magyarhonba küldésére kéré, hogy itt magyarul megtanuljon. Vagy a' törvénynek már nyomtatásban forgása, követést ébreszthet másban, sajtó alá bocsátani az elmaradt, de oda tartozó magyar esküket is, így pedig

1) 1548b. a' 19d. cikk, 35-től számlál elé. 2) 1563b. nádori helytartóul kíváná Iső Ferdinand 's a' Rendeke örömet erősíték meg L. 1550. 43d. 1563beli 60, 65d.; 1567. 26d. cikk. Istvánffy „*antiquae probitatis vir*“-nek mondja XXIVdik könyvében; Forgáchnál: *vir prisci moris virtutisque, et alio principe et alio tempore dignus*, p. 453. 3) L. Szegedi jegyzete szerint: *Quadripartitum opus juris consvetudinarium R. Hung.* (kiadta Izdeczi) Zagrabiae 1798. *Observandum*, a' 488d. lap után.

azoknak egyedül szelethártyán papiroson nézése mindig szokottabb lön. És új idő terült, hogy a' hajdani hártya kéziratok némellyike még inkább elbányodjék, új másolatokba több hiány csusszon. Leginkább ezen korban gyérülhetének meg tisztségek esküinek magyar példányai, törvény körül deakul tudóbb lön a' világ, csak e' nyelvűt ránták elé hiteltetésre: közemberekeit pedig úgy mondák el csak fejekből előttek a' szolgabírák, miként ma.

E' közben a' János király pártjáról Izabella özvegyeében is 1541—1559. megmaradtak' szelleme 1555b. épen magyarul téteti fel eredetileg, a' Székely nemzet törvényeit Dobó István 's Kendi Ferencz Iső Ferdinand kinevezte vajdák által megerősítve; 1556b. pedig Erdélynek országgyűlési törvényei kezdetnek magyarul iratni, befolyásával az öngondolkodást anyanyelven fejtett és ahhoz inkább szoktatott vallási reformatiónak.

János király' fiát, az unitariussá lett János Zsigmondot is 1559—1571. királynak nézni törekedettek' részén meg 1565b. Weres Balás (l. alább) „minden kyraly decretomabol tewrwenhez walo leles dolgoth reuýden ký szedegetetth“ magyarul, 's Verbóczi három részű könyve magyar fordításának tevé eleibe, mi szerint, egy a' nemzet nyelvével már kormányi 's törvényi ügyekben élő világ által kívánt „magyar summázat“ 16 íven, elebb jöve ki mintsem a' latin eredetiek. Veres Balásnál a' Sigmond idejebeli eskü, magyarul így van:

H Y T N E K M O G Y A,

EN .N. (newezd megh az neweth,) eskezem az elew ISTENRE Tellýes ZENTHHAROMSAGHRA, egy býzoný ISTENSÝGRE, az en Igaz hýtemre, hogý mýndeneknek, en elewttē perlewknék, es mýnden dologhban, ký az en tiztemhez illýk, mýnden szemelnek, twdnýa illýk gazdaghnak, ees szegýnnék walogatafnelkewl kerelmeth, Iutalmath, felelmeth, keduezýŋ, zereteteth, keduefkedýfth, gýewlewýfýgeth hathra wethuen, A mýkepen ISTEN szerýnth, ees az ew Igafsaga zerýnth, meg esmerendem hogh kelý chýelekenem, az en tehethsegem zerýnth, mýnden dologhban igaz itýleteth igafsagoth executioth, az az igaz tetelth teszék, Igh segýlýen engem az zenth HAROMSAGH es egy býzoný ISTEN, SIGMOND Kýraly nagyóhýk Decretomának huzon egyédýk rezeben.

A' „Corpus Juris“-ban ez, *Decr. VI. sive Majus, anni 1435, artic. 1.* áll, 's így Veres Balás keze között másképen czikkelyezett szírom kézirat volt. Nem-e magyar példány is 1435ből? Láttuk ilyennek szükséges voltát. „*Gloriosam DEI genitricem virginem Mariam et per Omnes Sanctos et Electos DEI*“ nem említése még csak azt mutatná, hogy Veres Balás reformált vallást követett azokkal együtt, kiknek számára írt; említett szavakat meg, 1435beli szabványból is kihagyhatá 's a' 130 évvel régibb írást, nyelvet, koráé-

hoz alkalmazá; de, „Isten önöttei=választottai“ az 1342—1382 közötti esküben és Hunyadi Jánoséban sincs, 1446ból. Zsidók esküjét a' „*Tripartitum*“ végén bizonyosan nem Veres Balás fordítá legelőször magyarra, hanem inkább Verbőczy elég nevetségesen, deákra! Zsidó csak Róma alatt voltakor esküdhettek latinul, Magyarországon soha sem.

Az igaz koronázatu Iső Miksa király bocsátja végre nyomtatásban széllel az 1572beli országgyűlés' törvényeit, urnak ötet ismert hatóságokhoz. 1577b. az octavákon Posonban jelen volt országos bírósizék Iső Rudolphoz Prágába küldé kérést, adatná ki a' decretumokat mind, mert az ülésekben kézen forgott kéziratok hibás volta miatt némelly törvényen el nem igazodhatnának, némellyt benne sem leltek.

1581b. közre adja Zsámboki János, Bonfini hisztóriáját Frankfurtban 's melléjé teszi azon hajdani magyar királyok decretumait, mellyeket Bonfini elbeszélése, kordéra, *obiter*, említ. A' történetíró hát csak felvilágítást akart általuk Iső Mátyás V. decretumaig; különben hézagosa 's évsorban sincsenek. Jó leszen a' végére függesztett: *De vrbvra quiddam ex vet. codice* mellé, magyar esküket is adnia, ezek is ide tartoztak, 's lám *Ewreck*, *Ewrij*, *Joccerdegh*, *Wzbek* magyarázata megfordult fejében, de Hunyadi János esküjét sem tévé ki, még latinul sem. Olvasójához beszéltében némelly közleményért, Mossóczi-nak mond köszönetet.

Mossóczi Zakariás, úgy látszik ebből, régóta gyűjtögete már, vérükben volt Mossócziaknak a' tudomány, Mossóczi Lászlót magyar kamarai pénztárnokot az 1557beli 5d. czikk, *literatus*-nak híjja. Zakariást az 1582beli 4, 5d. czikk nevezé ki, akkor mint váczii püspököt, a' királyi 's nádori helytartó eleibe felebb vitt perek egyik bírójává, Telegdi Miklós pécsi püspökkel együtt. Ott ülttében futá el a' tűz, midőn egy törvényt, tiznél több kéziratban másként lelnek 's így egymástól elágazva magyaráznak bírótársai, *quorum*, mondja, *optima fide et fama in hisce subsellis versari studium est*. Összeálla most az igazat 's nemzete alkotmányát szeretett ember felosztott munkára közkölségre, barátjával Telegdi Miklóssal, kinek nagyszombati házánál magának vala sajtója 's kiadák magokra! külön! a' sürgetett könyvet 1584b. Iső Rudolf királynak ajánlottan, ennek kiváltságával; hivén, hogy rajtok nem szárad, és törekedve, a' mi szebb, „*et hoc opus . . . ab omnibus mendis et vitiiis . . . ne quid iam habendae legum veritati publicaeque utilitati officerent, vindicaretur*“.

Telegdi Miklós már ekkor fennforgó nevű volt, A. mint catholicus egyházi ékes beszédnök. „Az evangeliomok magyarázatának Iső részét tőle 1577b. nyomatta ki Rudolf király¹⁾; II. d. része kijött 1578b.; III. d., 1580. B. mint catholicismus mellett vitályzó 's

1) Az Evangeliomoknak, mellyeket vasarnapokon, es egyeb innepeken esztendoe által, az anyaszent-egyhazban olvasni es predicalni szoktanac magyarázattyanc Elseo Resze, iratot Telegdi Miklostol esztergomi prepostol. Bechbe Apfi Mihaly nyomtatta. A' pesti k. egyetem könyvtárában lévő példány táblája belsején ez áll: *Hos Telegdii sermones aeterni hungarici sumtibus procedi fecit Rudolphus II. Rom. Imp. et Hung. Rex, edito dñto 21 Octobris 1577b. rescripto regio, cuius copiam possideo*. Josephus Podhracsky. — Euangeliumoc, Masodik Resze. Nyomt. Nagyszombathban, az író Telegdi M. házánál. Harmadic Resze. T. Miklostul peechi püspöktul. Nagyszombathban, megint házánál.

magát védő, a' lelkes Bornemisza Péter evangelicus predikátor ellen¹⁾, kit még ifjut, Nádasdi Tamás nádor († 1562) tengetett, ennek fia Ferencz, pártolt; kinek predikációit közre, Balassi István, Detrekő 's Nagytapolcsán várának ura, Detrekőn volt sajtójával, bocsátatá²⁾; kit Bánffy László, 1572b. az Vd. decretum 6d. cikke szerint nádori helyettes, beczkói várában ótalmazott 's hiteseivel Somi Borbálával³⁾ együtt, postillája másod része megjelenéséhez pénzzel emelt, kiról Máriássy Pál (sógora = süve) szepességi markusfalvai kastélyából, Kapi Ferencz Sárosból gondoskodott; kire Esterházy Ferencz Poson megyei alispán, 's Debreczeni György altárnok⁴⁾ ügyelt.

Telegdi' nyelvsvöve, olly sajátságos kerekded, hol lélekcsend vesztese nem pattog, minő Bornemiszaé, 's ember, kiből erő szakadoz irttában, mély kebelű, ilyen pedig forrón kap, nemzetiség' jelein. Ez véteté fel inkább, vele talán, e' királybírói v. rendőri esküt, legalább némi emlékül. Hihetően több illyet sorozott volna bé barátjával Mossóczi, ki e' mellett az evangelicus SámboKinak is jó barátja tud lenni, de korukban a' magyar nyelv mindenütt nagy divatban volt, 's nem sejtének azt süllyeszthető időt, melly után, még a' legkisebb hajdani nyelvmaradvány is, keresett lenne. Ha igen, akkor, még eredetiének honnan kapását is kitették volna.

Hogy ezt ők csak koholtul csusztatták volna bé? Pray, így ira felőle Cornideséhez 1773b. „etsi hanc (formulam sacramenti) putem ad nostram scribendi normam ab Mosotzio, ... adductam esse; nam *suppositam dicere mihi religio est* 'stb. Brassói Miller pedig: „Juramentum sub Rege Ludovico I. vsu receptum, quod Mossoczus Corpori Juris Hung. inseruit, deficiente autographo, plerique *sublestum* declarant 'stb. Csirázhatott vajuttságról *sublestum* e' beszéd a' „*Corpus Juris*“ 1751beli kiadásában legelsőbbszer álló ezen jegyzetből, 1351-nél: Hanc iuramenti formulam, ex quali vetusto documento depromferit Mossoczus . . . . . haud infinuat. Eam SámboKi . . . . editioni Francofurt. An. 1581. non inseruit. Szegedy János jesuita vezeté ezen kiadást, ő veté oda e' jegyzetet, 's kritika nélküliek már következtetéssel hebehurgyán fogák fel. Némi gyanút azzal, igazán, gerjeszthete Szegedy 's mintha kívánt volna is, mert elhallgató, hogy Mossóczi a' decretumok eredetiyeire 's általa lenyomatott másolataira sem utalt, nem a' különféle latin eskükeire, mellyeket toldécul ragasztta. De, már ezért, azok is vajuttak-e? Szegedy feledé, hogy SámboKinál Hunyadi esküje sincs meg 's azért még is létezett. Annak deák fordításához nem szűrt a' *pater* jegyzetet, miért? neki Deákország nem Magyarország nemzeti nyelvével forgott inkább eszében, egyebként az általa felvett

-
- 1) L. Telegdi Miklosnac peechi pispóknec felelete, Bornemisza Péternec feitegetés neuú könyvére. Nagyszombatba, M. D. LXXX. 4. rétb. 207. lap.
  - 2) L. Predikatioc, egész esztendő által minden vasarnapra rendeltetet Euangeliombol Iratot Bornemisza Peter által. Nyomtatott Detrekoebe, M D LXXXIII. levélrétb. DCCXXIII levélnyi.
  - 3) A' Kinizsyné imádságai előtti Vid. lapon említett Somi Józsa nemzetségéből. A' Somiak származéksora megvan Nagy Gábor kir. táblai ügyvédnél Pesten, miként Aug. 18d. 1839 mondotta, midőn Bornemisza előbeszédének, ezen, jószágain iskolákat, 's kórházakat éltetett Borbálát magasztaló sorait, előtte nálam felolvastam.
  - 4) L. felőle az 1588beli 48d. és 1593, 22d. cikket.
  - 5) Révai, antiquitates literat. hung. Vol. I. Pest. 1803. p. 343.
  - 6) Catalogus MSS. bibliothecae nationalis hung. Széchényiano regnicolaris Vol. I. Sopronii 1814. Dissertatio critica etc. p. XLVII.

„juramentum in metali reambulatione praestandum“ alá is oda serítette volna, hogy annak *magyarul* hasonlóan ki kelle hajdan, cancellariából adatni. Vagy, koholt-e azért azon deák, mivel Szegedy nem idézi honnan vettét? Hibás összevető volt a' jegyzetirő, mert egyébiránt olly polczos két embert mint Mossóczi és Telegdi, 's annyi hálát érdemlőket e' tárgy körül, nem akarhatott hazug becsusztatással vádolni.

Nagyobb aggályt gerjesztene azon ellenvetés, hogy 1. a' Mossóczi lenyomatta másolat meg sincs kézíratai között, nincs az Ilosvai codexben 1544ből 's azon innenről, melyet Mossóczi és Telegdi nagyon használt. Megforgatta ezeket kéresemre Jászay Pál a' bécsi udv. könyvtárban, hol vannak, 's nem találá; 2. Kovachich Márton 's fija sem említi se az eredeti' se másolata feltalálását Iső Lajos decretuma mellett, *Vestig. Comitior. és Supplem. Tom. I. Specimen decreti comitialis Ludovici I. ex originali authentico Telekiano exemplari desumptum*, Claudiopoli 1814. *Notitiae praeliminares ad syllog. pag. 510.* De az első ellenvetésnél megint azt láthatjuk, hogy ez esküt inkább Telegdi adá sajtó alá külön szeletpapirosról; 's ez, a' lenyomás után elhányódott; a' másikra pedig azon felelet kél, hogy azért nem tétetett a' *végezet* mellé, mivel abban ez esküre *külön hivatkozás* nincs; azonban, lévén rendelés az eskü' tárgyról, úgy adá azt ki magára Iső Lajos kir. udv. cancellariája, miként a' tizedszedőkét János királyé, l. 19d. lap.

De, mind e' mellett, más meg, két későbbi törvényczikknél fogva hajlanék mondani Mossóczit nem mindenben hitelesnek mint Batthyáni 's Engel 's így ez eskü voltát is ingónak. Az 1608beli koronázat előtti 16d. cikk igen is így szól: *Ut decreta Regni et articulos cum aliis processibus juridicis, quemadmodum iis per designandas ex Regnicolis ad id personas, meliorati, in ordinem redacti et tandem per eosdem Regnicolas in publica eorum proxima futura diaeta approbati fuerint, Majestas sua, diplomate regio ratificare et confirmare teneatur.* Az 1609beli koronázat utáni 69d. pedig: *Quia correctio decretorum, constitutionibus anni superioris sancita, in effectum deduci non potuit 'stb.* A' dőlt betű szavak valóban azt fedik fel, hogy az ország, több kimaradottat, selejtes olvasást von észre Mossóczi gyűjteményében, és unszolattal sürgette jobb sorozatú, teljesebb, javított kiadást, azonban hamis becsusztatásnak e' két cikk nem éleszti gyanúját. Gáncsvadász, ezen eskü ellen, belseje körül ólálkodhatnak még leginkább, midőn fessegetné: I. Vannak-e ollyan szavak, szó szerkezetek, elnevezések benne, melyek XIVd. százévbelséget mutatnának. Fogjuk fel ezt mindjárt illyen összehasonlítással: *A' temetési beszédben 's könyörgésben van l. Iső kötet: wimaggonoc erette, uromc Isten, mend vv scentii, ezen esküben: te erted imadgyanac, Istennek mind szenti, urunc Laios kir. . . Hunyadi Jánoséban 1446. eretted wgÿ thamagyanak? Istennek mÿnd Zenthÿ. Ezen esküben továbbá: Isten teged vgy segellyen, te veg napodon. . . föld tetemedet vgy fogadgya, . . harmad napon vgy ki ne velle. . . Isten szeniÿt vgy lathassad, . . . öröc pokolban vgy ne temeteffel, . . magul magod vgy ne szakadgyon. . . meg nem ielented, meg sem mondod, Hunyadiéban: Isten Theged wgÿ segellyen. . . the wegh Napodon. . . fewld Thethemedeth wgÿ fogadÿa. . . harmadnapon wgÿ kÿ ne wesse, . . Istennek ew zent Zÿ-neth wgÿ lathassad, . . ewrewk pokolba wgÿ ne Themetthessel, . . magol magod wgÿ ne zakadÿon. . . nem Theez sem Thethetz. — Milly ugyanazonság!')* Ezen egyféle szerkezetszín, egészen a' régi nyelvazellem. A' két jó barátunk mi oka lett volna, szavaival

¹⁾ De, miért? lásd alább, Hunyadi esküjénél.

Hunyadi esküjének, mely még nem mondatott *sublestumnak*, egy mást koholni 's Iső Lajos idejére fogni. Sőt ennek korából magyarázhatók még, a' „fél hiten való, . . . pogányok . . . ál levélköltők, álpecsét likasztók, elnevezések is. II. Volt-e olyan intézkedést Iső Lajos idejében, minő számára ez eskü iratott 's mi tiszte volt az arra meghiteltetettnek? Az, oklevél gyűjteményét némi össze forrasztással elésorozott 's azt „*Historia critica*“-nak nevezett Katona, csak ezt jegyzé utána¹⁾, szavaiból: „Grauissima hac inrisiurandi formula . . . illi se videntur obstrinxisse, qui *publicum aliquod munus* adiuerunt ad manifestandos fures . . . stb. Illy világítás, csak gyertyapislánat. 1790b. Kovachich Márton így szöla felöle: In corpore juris Hung. subjicitur huic decreto: *Forma juramenti . . . in lingua Ungarica*. Dolendum exemplar neglecta orthographia illius aevi, ad modernam expressum esse, alioquin esset unum, ex antiquissimis litterariis monumentis ea lingua scriptis, quae supersunt. *Vestig. Comitior. pag. 188.* 1825b. Kazinczy Ferencz nyomatá le, az ő helyesirási módjával, *I. Felső Magyarorsz. Minerva, Iső Negyed, 13d. lap.* hol, „*Birák* esküvésének“ mondja, 's „tiszteletes helyt érdemelhetönek, ha Orthographiáját . . . Mossóczy . . . az újabb Orthographia . . . szerint nem rontotta volna el, 's ez az ő *idétlen* gondja azt nem *hagyná* rettegnünk, hogy némelly helyeken az Etymológiát és Syntaxist is illette.“ Szokása szerint Kazinczy hirtelenkedve itéle itt is, mert elé sem vevé Mossóczyt, kinél e' hajdani „*mind szenti, te erted egy imadgyanac*“ áll, Kazinczy pedig, irá: „minden szentjei teóretted úgy imádkozzanak“ egészen csak Szegedy után, 's így Szegedy' vétkeért, Mossóczyt „*idétlen*-íti, — igaztalanul.

Horvát István, ha bár „az egykori régiség színével nem bírónak hanem inkább újabb helyes írással előadatottnak“ mondja, *Tud. Gyűjt. 1835. II. kö. 116. lap.* „még is tiszteletre méltó nyomául“ nézi „Iső Lajos korának 's érdemesnek részbe metszésre régi példányát, midön föltaláltatnek.“ Egyebet nem szól, ő inkább a' régi imádságokba merült el, be nem szíva emberítő szellemüket. Helyen - helyen, előadatik majd, némelly elforgatása.

Szerkesztő, királybirói v. rendőri eskünek kísérté meg elnevezni, következő adatokból: Sz. László decretumai IIId. könyvének Iső fejezetében van: Ut nuncius Regis, per omnes civitates dirigatur, qui congreget centuriones et decuriones earum, qui vulgo Ewrij vocantur²⁾ . . . et praecipiat eis, vt si quem furti culpabilem sciunt, ostendant . . . 2d. fejezetében: . . . et a descriptione iudicis Sarchas³⁾ nomine veniant et illi omnes, qui dicuntur Wzbe⁴⁾, ad curiam, . . . et

1) Tomulus III. Ordine X. Budae 1790. pag. 46—47.

2) Mossóczy, kiadása' karajára (margo) ezt jegyzé: Akasztó Ispanoc uocantur in Trausylvania qui per oppida et uillas de furibus inquirunt. Ewrij obseruatores.

3) Ugyan ott: alias: Darchas. Sámbocki pedig ezt így magyarázza: S a r k a s, iudex olim sic dictus in Somogh. 'S Molnár Albertnél Sámbocki nyomán, miként maga vallja, hasonlóan: S a r k a s, *Iudex in Somog olim*. Talán, ki, sarkán állott éjnap, tolvajüzésben; vagy mindig, az orvos sarkába volt. Ollyan *elnevezés* lett volna így, miként az udvarhelyi székely, szolgabíró helyett, ma is; Dulót *executort* mond. Kevésbé állhat a' *Corpus Juris* 1779beli kiadásában lévő, ezen jegyzet: *Sarchas* seu *Sártsás*, idem est ac fulicosus, a *fulica Sártsa*. Sárban gázoló madarat kergetőre jó ez, de midön a' S a r k a s, mezőn, hegyen, völgyön szárazon sarkallt.!

4) Mossóczynál, Al. Vzbeg, id est perfugus, Sámbockinál: Wzbek, facinorosus, sed aliquot diebus liber. Molnár Albertnél: Vzbéc, *facinorosi ad aliquot dies inuolabiles*. Mit teszen ezen bántatlanságuk? Akkor nem volt-e szabad sérteni őket, mikor gonosztévők üzésében fáradtak? 's azért nem volt-e, hogy akárkit, gyanúba vettet is, ellentállás nélkül megmotozhassanak? Egyébként, itt leghívebben megkapnók e' nevezetet. Egy esben: üzbe, üzxbé, ma is mondják pandur-

secundum quod regale iudicium ordinaverit, postmodum ratum permaneat. L. még 19d. fejezetét, 's Kálmán Iső könyvének 51d. 53dikát. A' Ild. Endre megerősítette magyar Magna chartában áll, 1222. Art. V. Fures et latrones, Bilochi Regales') discutiant, ad pedes tamen ipsius comitis. 1298b. a' 45d. cikk, mely így kezdetik: de Inquisitionibus in factis potentiae homicidii, injuriarum, furti, latrocinii et aliorum similium fiendis, rendszerinti 4. nemesbíró mellé 8 nemeszt neveztetett ki a' királlyal, minden megyében, 's a' 46d. cikk, büntetésről szól. Suppl. ad Vest. Com. Tom. I. pag. 144, 147. Illyen inquisícióról hozza Iső Lajos 22d. 23d. cikke újabb határozatot, hol a' királybíró v. királytisztt homo regiusnak mondatik, 's innen eredhete a' Tripartitum Ild. része 28d. címzetében álló ezen 9d. irszak: in celebratione communis inquisitionis requiritur juramenti depositio. Ezek' összevetésével már meglettük volna most épen I. Lajosnál, hogy ezen eskü az akkori királybíró, igazibb névvel *királyi falus ispán*, vagy az inquisícióra - czirkálásra - bűnnyomozásra azon *ispán* mellé kinevezett nemesek mint rendőrök számára volt, és inkább ezeké azért, mivel utolsó két sora egyenesen testületre czéloz, mellynek egyénei *eskütszéket* alkotva, egymás között olyakat végezének teendősegre, miket, bűn kisütéshez csak nekik kelle tudni. E' két végsor és a' *Lajos* hűségére eskés határozza el ugymint ezen hitszabvány minőségét, azok nélkül inkább, gonosztévők elleni tanúké lett volna. 'S ha itt így már megállhatnánk is, mindazáltal csapjunk még alábbi törvények közé, mellyek a' fennebbiekre értelmesítőbb sugárt adnak 's a' megpendült eskütszéket, *nyomozót* azonban inkább, nem *ítélőt*, nyomaiban mutatják. Gonosztévők, régi szokáskénti büntetése 's feladása útját határozá el Sigmond 1405-beli Ild. decretumának Vd. cikke, így egyéb vétkekével együtt Iső Mátyás I. 1. VI. 48. Továbbá Ild. Ulászló VIIId. decretumabeli 33d. cikkben leljük: In singulis comitatibus, . . . vicecomites, iudices nobilium ac duodecim electi iurati . . . firmissimo sub iuramento, vniuersos eiusdemodi malefactores . . . exquirere debeant . . . 'S megnézendő a' 39d. cikk és az 1563beli 28-

ról: ez olyan *hajtsbé* ember: besugóról, ez olyan *sugdbé, sugbé*, 's nem illyen-e a' „kapu zárbé!“ (zárbé) Dunántúl. Továbbá, *többsben*: üzбек. Ha egyesben is üzбек v. üzбег lett volna, így állnának: qui dicuntur Uzbekii, qui dicuntur Uzbegek, valamint: qui Ewrij vocantur, qui dicuntur Ewrek. A' Kézai Simon krónikája végén említett Vheg-nek, unde illi captiui (mancia) Vheg nominantur, Üzbével semmi köze. Eszünkbe jut itt még, a' török бék, бег; és, Uzbek, kapsaki khan, Fesslernél; így *Usbek* főnép, a' tatár és kalmuk elegyítékü, tatárföldön Ázsiában. L. *Volger, Handb. d. Geographie*, 1828. I. 577.

- 1) Mossóczi 1584beli kiadása karaján áll: *Bilochi*, id est: Iudices Nobilium. Utána írta ezt' Bél vagy Szászky a' „váradi regestrum“ban. Du Cange, Basileae 1762. erről. csak ennyit mond: Bilochi regales in decretis Andreae R. H. a. 1222. §. 5. A' *Corp. Jur.* 1779b. kiadásában: *Bilochi*, ex ungarico: *Birák*. Közmagyartól hallottam igen is, *Réformatus* helyett *Léformatust* 's így r és l, között betűcserénk van, azonban e' magyarázat, facsart, mert a' „váradi regestrum“ meg bilofus-t mutat, 's Kollár, *Byloky*, *Biloky* iratását is hozza elé. Ez gyanítá szlávból vettnek, de nem idéze úgy szót hozzá, mint „pristaldus“hoz, mellynek szerinte anyja, az orosz *pristaw* = apparitor, commissarius, mandatarus. L. *Historiae jurisque publ. R. Hung. Amoenitates* 1783 Vol. II. p. 46 — 58. Kováchichnál *Suppl. ad Vestig. Comitior. Tom. I. pag. 8*, áll: *Biluci Regales*. 'S egy jegyzésben ugyan ott, a' Ild. Endrei szabadságtörvény *magyarra fordításának* XVIIId. százévbéli másolatához vetetten, ez találattik: fuerunt . . . Regales Bylochi Officiales partiales possessionum regaliū, hungarice, *Kyraty-Falus-Ispany* vocati.

VEGYES R. M. IRATOK.

dik, így az 1625beli 13dik. Erdély is a' legrégibb efféle rendelkezésként hozzá idetartozó törvényeit 1571, 1576, 1619b. miként a' Rákóczi György által 1653ban megerősített „Approbata Constitutiók“ között Titulus XLVII. „Latrok büntetéséről Artic. I. a' IIId. részben mutatja, 's az Vd. részbeni LIId. edictum pedig épen világításul így lesz: „Midőn czirkálásra akarnak menni a' székelysége . . . gyűlést hirdessenek a' főtisztek, és úgy induljanak a választottakkal együtt, *hát szerént az embereket megféleltessék*, valakiket kiadnak . . . halált érdemlő bűnnel, halállal is büntetessenek 'stb. Iső Lajos idejénél idébb is fennmarada tehát a' hajdanibb intézkedet, politia vagy csend és rendőrség mindig kellett, 's nem látjuk-e már most, miképp dívott a' XVIIId. százszévig ilyen hiteltetési szabvány, minőt, ügyhez módosítva, hajdan olyanok mondtak el, kik régebben, e' tisztinévvel: *nuncius Regis, Ewrij*¹⁾, *Sarkas, üzbé, bilochus regalis* azaz: *királyi fulus ispán, homo regius* fordulnak elé. 'S hihetően ilyen írott magyar es már Sz. László kora, u. m. 1072 óta volt, mindig uj-uj király nevére alkalmazottan, mert László IIId. könyvének 6, 7d. fejezete birót és tanút olly szigorú szabály alá kényszerítte, hogy az alul, néha-néha kicsusz, ha reá kemény hiteltetése nem emlékezteti. Nyelvmaradványi érdekén kívül e' reánk jutottnak e' szerint még kettő van, 1. világot ad a' hajdani rendőri törvényekre, 2. festi a' korabeli néperkölcset 's így hasznavétét nem fogja feledni] szemesebb történetirónk.

Igen is, bár 1342—1382 közötti lebetüzését is megtartotta volna Mossóczi v. Telegdi. Ezt azonban könnyű lenne visszaállítani azon magyar szavak írása módjából, mellyek említett korbani latin okiratokban előfordulnak. De Mossóczi ebbeli hibája csekélység a' későbbi lenyomatokéihoz képest, kiknek legalább már az 1584belire kellett volna ügyelni. A' „Corpus Juris“ bécsi kiadása 1628b. melly, címlapján ezt mondja: juxta Tirnauiensem iam a pluribus erroribus typographicis repurgata, még csak e' három vétséget ejté: hi ne vesse, . . ház, . . es kiadod, e' helyett: ki, ház, ki adod. De a' 2dik nagyszombatiban 1696b., épen itt hon, több hiba csusszant. Szentiványi Márton jesuita, ki e' kiadást vezeté, még az 1584beli nyelvet írást is idébbítette, helytelenül²⁾. Mind szenti, . . . vgy imadgyanac, . . . vgy meltoztataffec . . . vgy ne vefsz el, *helyett, így leljük itt*: minden szenti, úgy imádkozzanak, ... úgy ne vefsz el; *következők helyébe tovább:* ISTEN szeniet, Vrvknac Laios királnac, . . . buófoket, . . . szentegyhaz . . . . vrvnc Laios kiralnac . . . . volnanac . . . . es meg nem tagadod . . . es irígyfegben auagy gyűlöltségben . . . . Ezeket meg nem hagyod . . . sem adomanért, . . ezt titkon . . . . vgy segéchen, . . már ilyen írásmód 's elforgatás tétetett: ISTEN szinét, Urúknak La-

1) Itt nem azon határőrök értetnek, kikről Sz. László IIId. könyve 17d. fejezete így szól: Custodes ergo confiniorum, qui vulgo Ewrij vocantur — 'stb, 's kiket Sámbocki, ekként magyaráz, Ewry; finium olim custodes viarumque observatores, mert a' IIId. könyv 11. törvénye nem csak ilyen őrekre czéloz, hanem úgy látszik értetnek a' városok századosai tizedesei, igazán városi rendőrök, millyeneket Hume is eléad Alfred angol intézményeiről. *Histoire de la maison de Plantagenet- Ams. 1765. T. 1- p. 196.* Sámbocki [egyszer'smind] ezt is feljegyzé: Ewreck = oppidani vel villani. Sz. László III. könyvének 2d. fejezete pedig nyiltan mondja: ciuium, vel illorum qui dicuntur Ewrek.

2) Szentiványi egyéb vigyázatlanságait a' decretumok körül I. Josephi Nic. Kovachich, Notitiae praefim. ad syllogem decretorum, pag. 27—35,

ios királynak, . . . bűvőföket . . . szent-egy-ház . . . Urunk Lajos királynak . . . vólnának . . . és még sem tagadod . . . és irégysegből avagy gyűlölségből . . . Ezeket által nem hűgod . . . sem adományért . . . azt titkon . . . úgy segétfen. 'S egészen kihagyva e' kötezelet: *és ki adod*. A' megint nagyszombati 1740ben nyomtatványban már csak Szentiványi van követve, sőt ennél ki sem javíták a' szedést, különben efféle botlások: ezekkelél nének . . . ISTEN téded, benne nem maradnak. Ujra nagyszombati, 1751-beli kiadásába Szegedy János, amolylan önkéjü szerkesztői garral veté, *méltán neked úgy méltóztatassék közé* még ezt: *adatni*, 's lön: méltán neked *adatni: kindod* szót vissza állította, de nem, ezt: *ezeket meg nem hagyod*; itt szép csendes gondatlansággal utánnazá Szentiványi' által hágasút. 'S írásmódja megint restellettebb, csak mint egy félírástudóé, holott Spangúrtól több következőt fogadhatott volna el. Jele, mint nézé, az egészet csak hanyagon. Majd a' budai 1779beli lenyomatra vigyázó már meg csak Szegedyére támaszkodott, 's hogy ő se maradjon hiba nélkül, ujakat ejtett. 1790b. Katona jelen meg Históriaja IIId. Tomulus-ával *Ordine X.*, és a' *criticus* mit tesz? korántsem, legalább Mossóczi kiadását követi, hanem leírja Szegedyét 's megint más nyomtatási hibákat tür el. Idejében, ékezett ő betűnknek már lévén jegye, 's a' sok közvonal kihagyatván, nála legalább; szentegyháztöröket, . . . költöket, áll. És végre, a' budai példány 1822ből, be pontos! Illyeket lelünk itt: ki nevesse, (tehát kikaczagja); bajosokat, (tehát bajost, nem: bájost); Szent-egy-ház-töröket (felig meddig törököt); állével költöket. Ha mindig lehetett is a' törvények latin írásmódját maisítani, ez esküet nem kell vala kivenni legalább 1584beliéből.

Hanem, hogy a' magyar törvénykönyv átaljában, nem jött még ki, Estienne Róbert és fíja 1531—1598ig munkált franczia tudós nyomtatók pontosságával, kik közül Róbert kit függeszté íveit 's hibákért jutalmat hirdetett; nem, Elzevir Ábrahám és Bonaventura 1595—1680 közötti belga nyomtatókéival, összevető hamar fogja látni, Kováchich József említtet, igen nagy szorgalmu jeles dolgozatából pedig arról bővebb eszmére jut.

1 4 0 3.

Az 1ső laphoz. Sajószentpéteriek végezése. Találta ezt Jászay Pál, Pesten, Kapcsay Tamás kir. táblai hites ügyvédnél 's másolatát kezemhez adá 1837b. Februar. 4d. Mutatván én, az eredetit és hasonmást többnek, két ellenvetés támadozott, 1. A' 4-es szám kétes; ketten, 5-tüsnek nézék 2. Betűvonásai inkább a' XVII. százév elejéről levők. Hozzá hasonlítható betűvonásu iratokat kerestünk Jászaival a' XIV. százév végéről, a' XVd. elejéről. 'S Jászay Pál, maga külön, később ezen itt következő értekezését küldötte Bécsből, idételel végett:

Kinek több régi, kivált hazai okleveleket vala alkalma kezén forgatni, 's azokat nem csak kalangyába gyűjté, de belső mint külső minőségeikre nézve is gondosb figyelmére méltatá, bő tudományt szerezhete magának a' felől, hogy bár e' részben minden századnak meg van a' maga saját különböztető bélyege, úgy még is gyakran ötven sőt több évvel későbbi oklevél is, annyira bírja a' korábbinak sajátságait, és viszont, hogy ha más csalhatatlan jelek és adatok nem kezeskednek, nem nyújtnak vezér fonalat, a' kelet éve

meghatározatában tétováz vagy épen elakad a' legjártash oklevelész is; ott azonban hol világos a' levélnek költe, ennek hitelességét némi újabbaknak látszó jelek miatt kétségbe hozni csak nagyon ovakodva lehet. Nemzeti nyelven írt régi irományaink korát a' kettős és az *ő ű* betűk, — mellyeknek helyes leírása eleitől fogva annyi bajt adott a' magyarnak — világosítják ugyan nagy részben, de el nem határozzák. A' magyar írásmódnak korszeres történetei még parlagon hevernek; azokat bölcsőjüktől kezdve, minden hazai oklevelekben előforduló magyar szavak, nevek, és nevezetek kiszemelgetésével és hív hasonmásban közlésével, czélszerűen adni, egy fáradságát, szorgalmát nem kímélő honfi diszteljes feladata marad. Nélkülök a' kétes esetekben csak tapogatódzni, határozottan fellépni aligha fogunk. Mit e' részben maig tudhatunk megczáfолhatlan tanúja, hogy írásmódunk az előbb századokban egyszerűb, rendszeresb, helyesb volt, mint az utóbbakban. Ki ez állításomban kételkednék, meggyőződött lelendi a' bécsi és müncheni magyar codexekben, 's az ide mellékelt hasonmásolatban is, mellyet a' magyar írási rendszer történetei némi felvilágosítása tekintetéből, saját gyűjteményemben lévő részint eredeti, részint hason-másolt oklevelekből készíték, 's melly 1264től, 1480ig, és így majd harmad fél századnyi idő alatt, a' magyar írás módot érdekes változatosságaiban tünteti elő.

Ennek bizonyysága szerint: a' *ch*, Vdik István ekkor még ifjabb király 1264-diki adomány levelében ezen névben *Munkach cs* helyett, de ebben *Kech* (ma Kéty vagy Kék Abaujban) *k* helyett, a' most említett megye törvényszéke 1318diki ítélet levelében ezekben: *Bychke*, *Keuche*, Bubek István országbíró 1368diki ítéletlevelében ebben: *Forgach*, Tisza-Ladány helysége (Szabolcsban) határlevelében a' XVdik század elejéről ebben: *Deunynche*, Miklós egri kanonok 1412diki ítélet levelében ezekben: *Cheleŷ*, *Chiz*, *Chok de Romwa*, és a' kapornaki convent 1480diki intó, tiltó 's illetőleg idéző levelében ezekben: *Bechwelge*, *Chafford*, mindenütt *cs* helyett áll; ellenben: László opuliai herczeg és nádorispán 1370diki vallató levelében, úgy a' szalai convent 1409diki idéző levelében, ezekben: *Rakolch* és *Lachk cz* helyett, sőt István varannai plebanos 1361diki határjáró levelében, ezen névben *Chozymezow* (Hoszívmező) német *ch* helyett is használtatik; hogy a' *cs*, *cz*-vel is íratott világos ugyan ezen 1361diki levelből, és a' Vér András 1423ki nyugtatványából, mellyekben Csicsva, Kis-Karácson, így íratik: *Czyczua*, *kyf karacson*; nem újság tehát ha a' Sajószentpéteri 1403diki irományban a' *cs* szinte *cz*-vel íratik. Ugyan azon 1361diki levél tanúságot tesz még arról is, hogy a' *cz* ugyan akkor *cs* és *cz* helyett is használtatott, mert ezen névben *Rozlounicza* megtartja eredeti hangzatát.

A' *gy*-ét szinte többféle képen írták eleink; Abauj vmegye felhívott 1318diki, Benedek gagyí plebanos 1365diki, és László nádor 1370diki leveleikben, e' neveken: *Begŷ*, *Magy*, *Gogŷ*, *Gyapol*, már *gy* használtatik, de azon Benedek 1365diki, valamint a' kapornaki convent 1480diki levelében is, *gh* is jó elő *gy* gyanánt e' neveken *Gogh* és *Gerghfŷ*, melly 1370b.

ebben: *Wngh*, és a' ladányi levélben ebben: *Bodfcegh* csak egyszerű *g* hangjánál marad; leg gyakrabban állott az egyes *g*, *gy* helyett minden különböztetési jegy nélkül a' *g*-től még akkor is, midőn ennek eredeti hangját kelle megtartania, így 1264ben *Bereg*, 1318ban *Hongor*, 1368ban *Forgach*, *Vyfsegrad*, Ladány helysége XVdik századbéli határ levelében *Zonajzege*, Mátyás király 1476ki ítélet levelében *Gewrgew*, és 1480ban *Haxvgd*, szinte úgy egyes *g*-vel iratik, mint a' Péter patai főesperest 1380ki levelében *Nogmichal*, a' ladányi határlevélben *Alaphege*, 1409ben *Lengel*, 1480ban *Bechwelge*, midőn azt *gy*-nek, vagy 1365ben *Hegmeg*, midőn majd *gy*-nek majd *g*-nek kell ejtenünk; a' gagyí plebanos ugyan azon 1365diki levelében *gÿ*-ét *gh*-át és *g*-t, a' kapornaki convent pedig 1480ban ez egy szóban is *Gerghfÿ* *g*-ét és *gh*-át használ *gy* helyett. A' bécsi és müncheni magyar codexek írói, a' *g*-nek *gy*-től megkülönböztetésére, minthogy mindkettőt egyes *g*-vel irák, vonást húztak a' *g* fölibe így: *ḡ*, melly vonás a' Sajószentpéteri irományban és a' Vér András nyugtatványában épen ellenkezőleg, *gy*-vé lágyítja a' *g*-ét, például *auaḡ*, *hogaḡ*.

Az *sz*-et már a' „Temetési beszéd's könyörgés,, széltiben használja, péld. *szumtuchel*, *szén achsin*, *szentucut*, *szentu*, ugyan ebben *z* és *sc* is jó elő *sz* helyett, miket okleveleink is leginkább használnak, így ezen hason-más szerint, 1264ben *Zend*, *Zala*, 1318ban *Ruzka*, 1349ben *Zyna*, *Jaxov*, 1361b. *Heizyumexeu*, 1412ben *Zenthiwan*, *Kerezthwr*, 1423ban (Pelehtey Venczel Zemplén vármegyei alispán ítéletlevelében) *Hoxitmeze*, 1476ben *Zenth András*, *Kÿf Zalok*, 1480ban *Kerezthwr*; a' *z*, megtartja eredeti hangját is a' szükséghez képest, péld. 1318b. *Kezepnemty*, 1349b. *Kuzepnempty*, 1365b. *Zemlen*, *Aldozorkut*, 1361ben *Roxlouicza*, *Heizyumexuw*, 1370ben *Zemlÿn*, 1412ben *Chiz*, 1423ban *Zemplen*, *Hoxitmeze*, 1480ban *Haxrgd*; olykor *cz* helyét is tölti, péld. 1368b. *Zudor*. Tisza Ladány helysége határ levelében: *Bodfcegh*, *Scentmartunfelde*, *Scilas* jó elő. A' bécsi és müncheni codexek vonásos *z*-vel fejezik-ki az *sz* betűt, és csupán *e*' szóban *szent*, tartják meg az *sc*-ét. Hogy tehát a' Sajószentpéteri irományban *sz* is fordul elő, ismét nem új jelenés.

Az *ny*-nek pontozott *n*-nel írása tudtomra a' bécsi és müncheni codexekben fordul legelőször elő, valamint az *ly*-nek is vonásos *l*-el, ez utóbbinak példáját látjuk a' Sajószentpéteri irományban is péld: *Gergel*; semmi más okleveleinkben a' XVIIdik századig hasonlót nem vettem észre.

A' müncheni codex *zs* gyanánt vonásos *ŷ*-et használ, mi az oklevelekben csak reudes *s*-sel szokott közönségesen íratni, péld. 1318ban *Ifeph*, 1349ben *Mufay*, 1412ben *Ifep*.

Az *ó* és *ű* különbféleképen íratott egész a' XVIIIId. századig; ugyan is majd *e*, majd *u*, majd *eu*, vagy *ew* vétetik helyette péld. 1318ban *Kezepnempty*, a' ladányi határlevélben *Scentmartunfelde*, 1423-ben *Hoxitmeze*, *Kertueles*, 1480ban *Gerghfÿ*, *Bechwelge*; 1318ban *Keuche*, 1349ben *Kuzepnempty*, 1361ben *Heizyumexeu*, 1370ben *Kurtuelus*, 1383ban szinte *Kurth-*

uelus, 1423ban *venrben*, 1476ban *Geurgew*; a' gyakran említett két codex különös o-t használ, mi gyakran elő jó a' később időkben; a' Sajószentpéteri irományban már két pontos ö-t és félholdas w-t látunk, 's csudálkozásunk csak akkor szűnik ha tudjuk hogy a' bécsi császári könyvtárban több német codex van írva hasonló két pontos ü-vel és félholdas ű-vel ugyan azon korból. Példaul szolgáljanak az ide mellékelt német hasonmások, a' bécsi császári könyvtárban lévő XVd. századbeli codexből, mellyek a' „Sajószentpéteri bormérési határozatok hasonmása után ugyan azon táblán azért állanak, mivel a' „magyar írásbeli példányok vagy írásmód példányai, 1264—1480ig, táblájára, hova, folytatásul tartoznak, el nem tértek.

ty helyett látjuk használtatni a' *th*-át 1383ban e' szóban *Hoporth*, mi különben egyes *t* helyét túlté, péld. ugyan ott ebben: *Patha*, *Kurthuelus*, 1365ben *Thomur*, a' ladányi határ levelben: *Keleth*, *Morthwa*, 1412b. *Zenthivan*, *Kerezthwr*, 1423ban *Kerthueles*, 1476ban *Zenth Andras*, *Lewthschaw*, 1480ban *Bathor*, *Kerezthwr*; a' ladányi határ levelben már *thy* is jó elő *ty* helyett e' szóban *Rakothya*; a' bécsi és müncheni codexek írói minden másoktól különbözve pontos t-t vettek fel a' *ty* ki fejezésére.

Ezekből áll, miket e' hason-más tanúsága mellett röviden megemlíteni azért is kívántam, hogy egy részről a' felhívott betűk írása módjának némi történeti vázolatát adjam, másrol pedig azoknak, kik talán azokra nézve a' Sajószentpéteri irományban megütköznének, kétségét oszlassam, biztosan reménylve egyszersmind azt is, hogy a' most mondott irománynak eme hason mással egybe vetésével, minden más ne talán a' többi betűk alakjára 's vonatára nézve eredhető nehezségeik is szűnni fognak, mellyek különben az iromány első tekintetere, ha bár arab számai és a' régiség miatt meg barnúlt lágy viasz pecsét maradványai a' kor hiteles bélyegét magokon viselik is, a' szemlélő elméjében nem ok nélkül gerjedhetnek.

A' nyelv tisztasága, neveli inkább, úgy hiszem, hogy sem gyöngítené, a' kérdéses iromány hitelességét, mert ha a' bécsi és müncheni codexek nyelv szerkezeti különösségeit ebben fel nem találjuk, 's ez talán csodálkozást gerjeszt bennünk, meg kell gondolnunk, hogy amazok fordítások, még pedig igen tökéletlen fordítások, ez eredeti és talán legelső azok között mellyeket még eddig anya nyelvünkön elő mutatni tudunk. E' mondatnak: *Dic Domino domus*, illy szóról szóra fordítása: *Mond Úrnak ház*, mint a' müncheni codexben találtatik, nagyon hív, de annál kevésbé ki elégitó utánzásra mutat! Hol azonban a' latin nyelv szóról szóra áttétele, nem vevé ki a' magyar fordítást sajátos tulajdonaiból, ott a' müncheni codexben is csaknem a' maihoz hasonló tiszta magyar nyelvet találunk, péld. a' 73dik lapon mai írásmóddal: „Egy némelly ember alkotott nagy vacsorát, és hiútt sokakat, és eresztette ő szolgálját a' vacsorának ideje korán, mondani a' híratalosoknak, hogy eljöjjenek, mert immár megkészeztettek méndenek, és kezdék ménd egyembe magokat menteni. Az elő mondá: falut vöttem, és ki kell men-nem és meglátnom azt, kérlek tégedet ments meg engemet. És a' másik mondá:

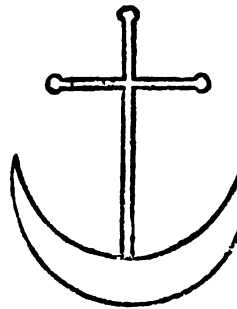

Öt iga barmot vöttem, és elmégyek megbizonyéjtanom azokat, kérlek tegedet ments meg engemet. És a' harmad mondá: feleséget vöttem, és azért nem mehetek, és megfordolván a' szolga megmondá ezeket ő urának. Tahát (ez még 1627ben is íratott így¹⁾) megharagván a' házi atya mondá ő szolgájának: menj ki hamar az útszákba és a' városnak szegébe, szegényeket és bűnákat és rakokat és sántákat hozj be ide. És mondá a' szolga: Úgy lött uram mént parancsoltál és még hely ragyon. És mondá az úr ő szolgájának: menj ki a' szőlő közbe, és a' sövények közbe, és erőltessed be jőniek, hogy teljék be én házam. Valyon újabb korra mutatnak é? a' Sajószentpéteri iromány e' vég sorai: Ez mi végezésünknek emlékezetire és erősségere, attuk úgymond ez mi levelünket egész város akarattjából, az mi nagy pecsétünkkel meg erősséjtrén.

De nem kevésbé neveli ez iromány hitelességét a' papiros durvasága, 's az azon látható himezet, melynek hív hasonmását adtam. Nem sok figyelmünk volt eddig a' papirosokra is, így az irántok keletkező kérdésekben bajos mi bizonyost határozni. A' Sajószentpéteri iromány papirosán megjelenő két fél hold között felemelt keresztet legjobban vet az itt lemásolt himzet, melly néhai Pelsőczy Imre özvegye által ugyan azon Szentpéter városa, akkor *Civitas*, lakosinak 1452ben adatott szabadítéklevél papirosán látszik, 's egy fél hold felett felemelt keresztet ábrázol, mikhez hasonlót én, sem Szalay Ágoston gazdag oklevél gyűjteményében, sem más több, általam azóta szemügyre vett okleveleken nem találtam.

Megemlítvén végre azt, hogy a' többször felhívott Tiszaladányi határlevél, melly úgy látszik csak fogalom terv, már szinte összehajtott egész ívre van írva, 's Iső Mátyás király egy decretumának (év számát fel nem jegyeztem) terve hasonló alakban őriztetik a' Bárczay nemzetség gazdag levéltárában, azon megjegyzéssel rekesztem be észrevételeimet, hogy én a' felhozandó erősb ellenokoknak minden esetre hódolok.

Jászay Pál.

Jászay Pállal, megegyezés után, szerkesztő, még következő érintéseket csatolja ide.

Mik itten? számtól nyelvtől is megválva, 1403ban kelhetéshez, erősíthető jegyek. 1. Szentpéter benne, város. 2. Említ gyrát. 3. Szerem, Somogy borai 1403ban már hiresek. 4. Bor árulhatás kisasszony naptól szentmárton napig. 5. Serről, szó. 6. Három garas, azaz: mostani hat pénz.

1. Sajószentpéternek az 1387b. megkoronáztatott 's várasokat emelt Sigmond király ada szabadítékot, miként ezen 1425b. Diósgyőrött költ okiratból, kitetszik. „Nos Mathias de Palovitz²⁾ Judex Curiae Domini Sigismundi Regis inter caeteros honores Castellanus Castri Diósgyőr quod quemadmodum alias Universitas civium in Oppido Szentpéter, .. Sigismundo Regi querulose proposuerunt quo modo ipsi tributa .. in locis alias exigi solitis solverent, ab universisque mercatoribus cum eorum mercimoniis ac alterius cujusvis status ... in dicta Szentpéter residenti-

1) Lásd az 1627beli, szőnyi békéről írt értekezésemet. Tudom. tár 1838. IVd. köt. 168—274. lap.

2) Kovachichnál Matheus de Paloch, Mathia de Palócz *Suppl. ad Vestig.* T. I. p. 298. 340.

bus .. in .. Hungariae divertentibus confiniis exigent ... libertatibus ipsorum per antelatum regiam serenitatem concessis non obstantibus ... Nos ipsius Regis mandato ... obedire cupientes ... libertates seu Jura eorum Civium per ipsos nobis literatorie exhibita visis ipsis juribus ipsorum civium in *pristinum* reductis nullum tributum .. in locis duntaxat tributa regalia exigi solitis signanter ad Castrum Diósgyőr praedictum spectant a modo, deinceps unice exigi .. facere anhelent decrevimus .. Panaszra kerülésig sokszor kellett a' szentpéteri *magyar* kereskedőknek adóra, vámra kényszerítetniek 's éppen ország határaig elszéledésük' szokásba jötte hosszabb időt kívánt, 's ez, és a' *pristinum* szó, azt mutatja, hogy szabadítékuk Sigmondtól, ennél fogva meg a' város nevezet, mező város helyett, még 1403 előtt kelhete. Az 1405b. 11d. cikk. pedig a' kereskedőknek árujuk oda vihetése felől hova nekik tetszik 's azok iránt rendelkezéseikről is, csak már nyilván elébb megkezdett kezelést erősít meg. — 14161. Hunyadi János kormányzó ada sokodalmi kiváltságot Szent Miklós és Gergely pápa napjaira 's azokat megelőzőkre követőkre Sajószentpéter *oppidum*ban kereskedés terjesztése végett Palóczi László országhirája esedeztté, ki akkor azt bírá. 1505b. Ulászlótól kapott Palóczi Mihál kir. főpohárnok, és fivére Antal, szabadítékot¹⁾ arról, hogy Sajószentpéter városuk (*oppidum*) polgárai 's minden lakosai menttek legyenek; a *solutione quorumlibet tributorum et teloniorum ac etiam decimarum tam regalium quam aliorum ... de quibuscunque mercibus animalibus ac rebus et bonis eorum venalibus stb.* megint igen élénké lett kalmár mozgalomra mutat.

2. A' müncheni codexben 1437—1466, Máté evangelioma 25d. fejezetében *talentum*, van ugyan girának mondvá 's 20dikban *denarius diurnus* esti pénznek, de Verbóczi hármas könyve 1 részének 133 czímzetéből, ezt: In aestimatione namque communi una sessio jobagionalis populosa, pro una Marca seu ad unam Marcam quatuor florenos facientem, így fordította 1565. Veres Balás: Mert kewz bewchýel egy iobhagy ewles kyben ember lakik egy gýrara ký negý forýntot tezen, bewchewltetýk. 'S e' hármas könyvnek 1571, 1611, 1632, 1643, 1698beli magyarul kiadásában is *gira* találtatik. A' *marca* szónak azonban, mely már Sz. István 1036beli oklevelében²⁾ előfordul, 1403nál még sokkal régiebben kellett a' magyar által giraul vétetni.

3. Szerem és Somogy bora már 1403nál régiebb hirü volt 's így Borsodé. 1240ben írta Gergely pápa, *Abbat et Conventui Simigiensi Ord. S. Benedicti* ezt „provenientis de vineis novae plantationis sitis iuxta villam Eng in terra capelle vestre ... Quinqueecclesiensis dioecesis. 1308ból van a' Kaposmérői Mérey nemzetség levéltárában cserelevél Csega helységhez tartozott szőlőről, melyre 16 márkát fizettek felül. Csega mai neve: Csököly, fekszik Kaposvár, Nagy Atád és Sziget között. 1490b. költ. II. d. Ulászlótól Somogy vmegye czímere, *szőlőfürtöt* tartó pánczélos kézzel. Tehát hajdanról kelle lenni a' somogyi bor országszertei hírének, hogy e' megye, szőlővel merjen czímereskedni. 1536 jegyzé fel Oláh Miklós (I. Hungaria) „Pesthum ... vinis exoticis non Sirimicis modo optimis ... sed etiam Baroniatis, Somodinis ... celebris, pag. 42—43 oppida Zanto, Lyska vini optimi feracia pag. 50. Továbbá: Vinorum melius est et nobilius, primum quod in Sirmio, tum Simigio, Baronya ... Borsodiensi ... Vjvariensi ... Comitatus nascitur pag. 18. A' sokfélet kifürkészett Sándor István, így szóla, 'Xd. darabja 173d. lapján: „A' SZEREMI BOR nálunk a' leghíresebb Borunk vala.“

1) Mind e' három okirat nálam van másolatban.

2) L. Katona, T. I. Reg. Hung. p. 433.

4. Szeremi vagy somogyi, tehát idegen bornak mikor árulhatása' megjegyzéséhez úgy látszik Sajószentpéternek magának volt joga, mellyet még vagy Sigmond szabadítékában nyert, vagy földesurától. Az 1550beli 36d. cikk, bortermő helyen 's *colonus*nak Szentmihálytól Szentgyörgy napig engede időt, mi, akkor sem ide alkalmazható, ha csak régi szokás mondatott volna is ki e' törvényben. Szentpéter, önhasznához képest intézkedhetett, lakosainak saját bora elfogyott kisasszony napig, 's legyen szabad, mondá, az új borig, idegen' árulása.

5. Serrel, felső magyarországon már a' XIIId. százévben éltek. Albert, jászói prépost 1243ban adott a' ker. sz. János jászói szentegyházához tartozott népnek több szabadítékot, hogy számuk nevedekjék 's a' *seradó*, *lagena cereuisiae*, már itt eléjő, Abaujban a' Borsoddal határosban. *L. Fejér codex diplom. Tom. IV. Vol. I. p. 304—6.*

6. Harom garassal tartozzek az az mostanŷ hat penzwel — Itt előszer azt jegyezzük meg, hogy *penz* alatt ne a' változott értékű *pensa* értessék, noha onnan került e' nevezet, mert Sigmond, új denárainak markáját 10 pensára határozá, a' mi 400 denárt tett, hanem e' szót *penz*, denárnak vegyük, mert a' *denarius parvus* v. *obolus* még Árpádék idejében, magyarul *kispénz*, *fillér* volt. Másodszor, itten: az az, nem annyit tesz, mintha ugyan az volna; három garas vagy hat pénz, mivel így két pénzből állott volna egy garas. *Penzwel* szót olvasnunk kell ott, penzüel pénzüvel-nek, 's látjuk a' hat pénzü vagy hat pénzből állott garast, 's három garas nem hat, hanem tizenhatsz pénzt teszen. De ha palóczosan pénzzel olvastatik is, annyi lesz, mint garassát hat pénzzel vetvén. Az 1351beli 4d. cikkben látjuk „*Lucrum camerae prout tempore Caroli regis hung. genitoris charissimi, ... de quolibet integro fundo Curiae tres grossi solvebantur, sic et nunc cadendis (quorum grossorum unus sex denarios Camerae nostrae in valore et quantitate sex latorum viennensium valeat ...) persolvatur.* Sigmond király 100 denárral tétetett ugyan egy forintot, 10-zel tehát többel mintsem 1-ső Lajosé volt, u. m. 50 mai krajczárból állóvá rendelte 45-ből, de hogy garasát 6 denárnál több vagy kevesbbre változtattavolna, Schönvisner arról nem szól 's részemről, másutt sem találtam reá okiratot, tudakezésim között sem tanulám meg másképen ¹⁾. 1-ső Mátyásnak ellenben 5 denárból állott garasát küürá Schönvisner. Hanem, mi szökken ki, ? épen ebből, vigyázzván arra, hogy „hat penzwel“ előtt *mostani*, szó áll. Kik ez iratot 1503ból lévőnek mondogatnák, 5-nek nézve 4-esét (az általam ugyan 4-nek tartottat), nem azt vethetnék-e? Ulászló idejében a' garas, megint 6 pénzü lön, talán az 1498ban 52d. cikk. vége szerint, hol azonban csak *hat* denár említetik, 's a' Mátyás ötöséből történt változás miatt áll: *mostani*. E' szó igen is újabb penzfolyamot mutathat, miként az 1557beli 14d. cikkely szerint meg az országgyűlés olly nagy garast rendele, mellyben 8 denár legyen, kis garast pedig 4 denárból állót, de, *mostani* szóval élhete Sajószentpéter úgy, miként ma rendszerint *folyó* pénz mondatik. E' pont bővebb vitatását azonban régi penzbuvárok belétanultságára hagyom, a' többi eléggé védheti 1403b. kelhetését, 's bizonyíthatják még e' következők is, a) Helye a' pecsétnek hol ez lemállott, őznek színe, kis maradványán balról a' viasz, fakó-sárga. 'S e' szín, városoknál is, XIII., XIV., XV-dik

1) Weszerle, prof. a' pesti m. k. egyetemnél, ki Schönvisnernek sok hűségát pótolá, elébb hala meg, mintsem barátságos ígérétét betölthet. Hátrahagyott kéziratához nem juthattam.

százévi. L. Schwartner, introd. in artem diplom. Pestini 1790. pag. 128. §. 117. Nagyságának köre egyébiránt, württembergi 1824beli 2 forintosé. b) Ferus Ágoston (*l. itt a' 12. 13d. lapon*) 1515ban a' szentimrei bor iczejét 8 denáron adta, Nagy János pedig a' kerti bor iczejét 4 denáron, tehát sajószentpéteri bort, melly, egybeállíthatott somogyival szere-mivel, nem mértek volna 1500 elején csak 4 denáron. cz) Azon 4-es, melly Mabillonnál, *De re diplomatica*, ed. 3-tia. Neapoli 1789. T. I. libr. V. pag. 389. a' XVd. táblán mint XIV és XVd. százévbeli arab számalakok között áll, olyan rándításu, minő e' mienk, min a' bőven venni talált ténta elbugygyant. d) Az indus vagy arab számmal némethonban élésre nézve Schönemann ezt mondja: sie verlieren sich nur im 14-ten Jahrhundert in die Urkunden, mehr erblickt man sie hin und wieder im 15-ten, 's ez nálunk lehet példa 1403-ból. Sőt, e) ha Schönvisner a' Nagyrőcze harangján találtató † 706 arabos évszámot még 1206 helyett is inkább 1506nak hajlott hinni okainál fogva ¹⁾, Pécssett Sz. Péter szentegyháza főoltárán arab szám már 1303-at jelentően áll ²⁾. f) 4-es szám arab alakai, a' müncheni codexben vagy 1466beli tatrosi másolatban, Máté, Mark 's Lukácsnál jőnek elé. g) Ugyan o' müncheni 's a' bécsi codexben a' mai ly, ó, gy, úgy áll l', ew, g-vel ez iratunkban; ő is van ugyan itt, de valamint a' XVd. százévbeli ρ-nk, 1558ben Chiapy Eufrosina holmije összeírásában (*l. itt a' 148—149d. lapon*) ö, ö; 1570ből pedig Alagy Györgynéében ö, ö, úgy foroghatott már 1403ban fenn ő írása.

1 4 4 6.

HUNYADI JÁNOS KORMÁNYZÓI ESKÜJE,

már 1342—1382 között vagy sokkal elébb is megvolt szabványról alkalmazva.

Ez sem állhat itt egyenesen 1446ben történt iratáról, mert azt sem tudjuk, meg van-e még az valahol. Négyféle másolatból teszem ide: 1. A' mint Kováchich Márton kiadta, *Suppl. ad Vestigia Comitior. Budae* 1800. T. II. pag. 44, hihetően kéziratgyűjteményéből Nádasdi Tamás nádornak, ki 1562b. hala meg, 's így ő mását 10—20 évvel is elébb nyerveheté, sőt már 1526 körül, midőn a' tanult lelkes ifjú II. Lajos titkára lett 's a' kir. udv. cancellaria iratok kezében foroghattak. — 2. Kollár Ádám régi kéziratgyűjteményéből, 1564-en innenről, mellyet Gévay Antal, csász. könyvtári alór 's m. akadémiai levelező tag a' bécsi csász. kir. titkos levéltárban megvizsgálgatott, 's ez eskünek mását vette és a' „Tudománytár“ számára hivatalosan megküldé, mellynek 1834beli II. kötet 231d. lapján, némelly hisztóriai 's literaturai előrebocsátással Luczenbacher János rendes tag közölte legelőszér, azután pedig onnan, Horvát István a' Tudományos Gyűjt. 1835beli Vd. kötet 89d. lapjára nyomatá, ismét egykét hisztóriai megérintéssel. — 3. Úgy, miként Kováchich M. *Vestigia Comitiorum* 1790. a' 629 lapon, tisztelt lelkű öreg Ráday Gedeon gróf kéziratgyűjteményéből kiadta. — 4. Miként másolatát a' nagy alapító Széchényi Ferencz gróf kéziratgyűjteményében kaptam, mellyben magam kerestem fel 1839b. Juliusban.

1) L. Ungrisches Magazin. Pressburg 1787. IV. Band. 2. Stück. S. 224—236.

2) L. Koller, Prolegomena in hist. episc. quinqueeccl. 1804. p. 147. Tab. I. így: 1 3 3 3 3 3.

1. *Nádasdi.*

Isthen teged segellien, Bodog Azszonek noked Irgalmat wgy nyeryen, istennek mindzenti eretted wgy chawagyak, Isten zent teste te wegh napodon ydwessegdre wgy meltoliek, fewld tetemedet wgy fogadya, onnet harmad napon wgi ky ne wesse, magol magod wgy ne zakadyon, Itelet napyan istennek ew Zenth Zyneth wgi lathassd, Ewrek pokolba wgi ne temetessel, hogy az Zerzest ez Registromba, kyt ez Orzag Zerzessere megh irattanak volna azt eressen, es tekelletesseggel mynd megh tartod, semyt ellene nem tesz, sem tetcz.

2. *Kollár.*

Isten Theged wgy segellyen Bodogh Azzon Noked Irgalmath wgy nyeryen, Istennek mynd Zenth y eretted wgy thamagyanak, Istennek zenth Testhe the wegh Napodon Idwossegedre wgy meltholyek, fewld Thethemedeth wgy fogadya, onath harmadnapon wgy ky ne wesse, magol magod wgy ne zakadyon, Itelet napyan Istennek ew zenth Zyneth wgy lathassad, Ewrek Pokolba wgyne Themetthessel, hogy az Zerzesth ez Registromba kith ez orzag Zerzessere megh Irtanak volna, azt Ewressen es Thewkelletesseggel mynd megh Tartod, semmyth ellene nem Theez sem Thethetz.

3. *Rádai.*

Isten teged ugy segellyen, Boldogh Azzon noked irgalmath ugy nyeryen, Istennek minden Zenth y eretted ugy imaggianak, Istennek zent theste the wegh napodon eudvoffegedre ugy meltoliek, feold tetemedet ugy fogadgyabe onneith harmad napon ugy ki ne vessé, magrol maghod ugy ne Zakadgion Itelet napyan Istennek co Zent Zyneth ugy lathassd eoreok Pokolban ugy ne temeteffel, hogy ez Zerzestez registromban, kith az orzag Zerzfere megh irattanak volna, azt eroffen es teokelleteffeggel mynd megh tartod semmyth elle, ne nem tesz sem tetcz.

4. *Széchenyi.*

Isten téged ugy segellyen, Boldog Aszszonek néked irgalmat ugy nyeryen, Istennek minden Szentéi érted ugy imadgyanak, Istennek Szent teste vég napodon üdvösségedre ugy, ml + tollieh, föld tetemedet ugy fogadgya bé, onnet harmad napon ugy ki ne vessé magul magod ugy ne szakadjon Itelet Napyan Istennek o Szent Szinét ugy lathassd örök pokolban ugy ne temeteffél hogy ez Szerzetes registromban kit az Ország szerzésére megh irattanak volna azt erősen és tökéletességgel mind megh tartod, semit ellene nem tesz semtetez.

A' Nádasdi-példányban, imádják helyett: *chawagyak*, vagy a' régi másoló botlása vagy nyomtatásé. Kovachich tisztelt hamvu barátom, illyesmit betűről betűre szokott leírni. *Ewrek, eressen, tekelletesseggel* pedig: örök, erősen, tökéletességgel, helyett, a' régi másolót é-ző tájról voltak mutatja. Továbbá: megh *irattanak* is tévesztett belécsusztatás, *irtanak* helyett.

Hihetően Nádasdi-példánynak ezt azért lehet nevezni, mivel Kovachich, 43dik lapján, Kollár, Széchenyi 's Nádasdi Tamás kéziratgyűjteményét említi, 's Kolláré, Széchenyié ettől elüt.

A' Kollár-példány meg ezen szóban: *thamagyanak*, hibás; *imádjanak* v. *imadgyanak* helyett, mert a' „temetési beszédben is: uimaggonoc erette“ van. *L. R. m. nyelveml. Iső köt. 5d. lap*; az Iső Lajos idejebeli rendőri eskütszék szabványában nem különben ez áll: te erted vgy imadgyanac, 's ez eskü' deák fordításában: *pro te intercedant*, hasonlóan imádásra, nem, támadásra mutat. Horvát István, mind e' mellett, az ő „olvasásában“ megtartá: *támagyanak*, 's nem monda egyéb észrevételt, hanem azt, hogy „a' mennyire Ő nyelvünk régiségeihez *valamit* azt ért, ez a' kiadás hívebb a' többinél.“ Igen is, még hasonlóan 1446b. körülbeliség jellemei benne: *bodog azzoñ, myñd zenthÿ, melthollyek*, (igére nézve, de h betűvel már nem az) fogadÿa (*bé* nélkül), ő hangzónak ewvel írása, *onnat*, hanem ez utóbbitól megválva Nádasdi-példányunk is régi leiratást éreztet. Véleményem szerint, Kolláré azért látszhatik, inkább a' magyar kir. udv. cancellariában volt példányról közelebb vettnek, vagy hívebb másoltásúnak, mivel abban ő-ző és é-ző közép hangejtés divatozott inkább, miként ahhoz néhány mutatványt a' „Temetési beszédhez“ irt értekezésembe a' LXVIII. l. előlegesen tettem, 's itt e' II. kötet 19—22d. lapjain, a' magyar udvari stylussal költ három irat állítja előnkbe-

A' Rádai-példányban: *minden Zenthÿ, feold, eoreok*, írása már XVII. százévbőliség.

A' Széchényi-példány pedig épen ez előtt csak 30—40 évi mód. Összehasonlító, mindenik lemásolójának látni fogja, változtatásait, mik között azonban: *imaggianak, imadgyanak* szó, nem önkéjűség. A' két többinak felirata így áll: *Articuli cum juramento tempore olim Joannis de Zapolya Wayvodae in civitate Pestiensis per Praelatos et Barones in congregatione generali editi anno Domini 1526*, 's ekként adta ki gr. Batthyáni Ignác is; *Leges eccles. T. I. p. 604* még előbb Kovachichnál; azon előjegyzettel, hogy egyház és országnagyok ennek letételével köték magokat akkor szerzett czikkeik megtartására, mit Kovachich botlásul tüze ki 631d. lapján. Mert, szól, az ezen eskü alá irt czikkek egyenesen a' Hunyadi János idejebelié, melyek előtt a' törvénykönyvben lévő ezen szerkesztői észreadás: *juramentum initio gubernationis Joannis Hunyadi in congregatione generali regni conceptum e vulgari in latinum translatum*, azt, sem egyenesen Hunyadi esküjének, de a' Nagyokéinak sem mondja. Helyén kívül volna részemről itt az 1526b. Pesten, Zápolyai ügyében gyűlés nem voltára nézve Kovachich okait kiszednem, vagy mind addig tovább nem dolgoznom, míg Zápolyai név ide tételét én is kétségen kül Hunyadié helyett, leírói tévedésnek nem állítanám. Csak azt kell nekem itt elsuhanni nem engednem. I. Miként ezen eskü, e' szavak kezdeteig: *hogÿ az Zerzesth*, néhány elrakást kivéve, ugyan az, melly felebb a' 336d. lapon 1342—1382 közöttől mint nyomozó eskütszék tagjaié áll, miről nem szóla Kovachich, 's Luczenbacher és Horvát István sem. — II. Hogy tehát ezen szabvány még hajdanibb időből, átaljános volt 's az elején álló kifejezések már Iső Béla 1061beli koronázati esküjében meglehettek, mert ennek latinul nem tudását nyilván beszéli Turóczi ¹⁾; eskünni, Salamon ellen kellettése pedig majd kétségtelen ²⁾; meglehete némelly mondéka hasonlóan az országgyűlési Rendek hódolatesküjében,

1) *Scriptores rerum hungar. Cura Schwandtneri, Vindob. 1706. p. 138.*

2) *M. t. társaság évkönyvei III. kötet. Czech értekezése 212dik. lap.*

kik az Árpádhozi hűség esküje óta egészen a' habsburgi házból választásokig magyarul hangoztatták azt, miként e' két nyom bizonyítja is, a) Iső Károly latin esküjét nemzeti nyelven is elkelte mondani a' Rendek előtt hogy megértsek ¹⁾. b) Iső Ferdinandhoz még igen sok országnagy magyarul esküdött: *I. itt a' 17. lapon.* — III. Utolsó ezen szava: *tételtsz* erősíti e' hitszabványnak csak király, csak annak hatalmával felruházott által letétehetését, Rendeket e' befejezés nem illethetett, 's ezt Batthyáni nem vevé észre. — IV. Azon hitszabvány, mellyet a' Rendek, Hunyadi kormányzásai 's végzeményeik megtartására elmondottak, más kifejezésű volt a' végén, mert, hogy nagyja 's apróbbja úgy hiteltetett meg valamint ők Hunyadit irtózatosan leköték, kitetszik czikkeik 5dike előadásából, mellyeket Kovachich bővebben bocsáta ki ²⁾, mintsem a *Corpus juris*-ban állanak, u. m. *quibus ... articulis ... inventis et confectis, ad contentaque eorundem observanda singulis singulariter tam scilicet majoribus quam minoribus in forma ad haec ordinata juratis unanimi voto ... nos elegerint ... cumque quamvis inviti juramento tamen, modo, quo supra praestito adstricti effugere non valentes.* — V. Ezen eskűszabvány általános létét 's esetenként alkalmazását leljük azon emlékiratban is, melly szerint Hunyadi János, Gara László nádor, Ujlaki Miklós erdélyi vajda 's többen, esküvel szövetkezének 1450b. Budán *feria IV. proxima post festum BB. Viti et Modesti MM.* különös barátságra 's egymás védelmére, mert ezt abban, nyilván idézik e' szavak: *Corporale juramentum praestitimus juxta formam illam, quae alias in congregatione generali pestiensi facta et confecta fuerat* ³⁾ 'stb. Minél fogva, ilyen szabásu, vagy legalább kétségen kül hasonlóan magyarul volt azon eskű is, mellyel Hunyadi János és Pongrácz család magokat 's utódaikat viszont-szeretetre, védelemre, egymást erővel javaikkal segítésre kötéek le, 's mellyet Hunyadi János halála után, özvegye, Szilágyi Ersebet 's ennek fivére Mihály ismételték ⁴⁾. *Hitre* fogadást említ 1539ből 's 1540ből itt a' 32, 37. lapon, Majlát István magyar nyelvű szövetkezete is, e' hitszabvány sem vala tehát latinul, pedig nem ettől eltérve, hanem a' régibb időből leszállt szokás nyomán.

'S ezeket, észbe fogadva, kiesik sarjából Katona' megjegyzése *Hist. crit. Tom. VI. Ord. XIII. pag. 477. Pestini 1790*, hol 475d. lapjára csupán a' latin erőtelten fordítást sorozá a' *Corpus juris*ből! hogy Hunyadi, csak azért eskettetett volna fel a' haza nyelvén, mert Galeotus Martius tanúsága szerint *latinae linguae experts* volt, melly okot Luczenbacher is elégnék tarta, minél világosbra Horvát István sem lépett, ki a' mindennek kinél 's hol létere nemesen intett Kovachich után, ennek idézése nélkül, érinti az 1450b. Budán, *feria IV. proxima post festum BB. Viti et Modesti MM.* költ 's ezen eskűre hivatkozó emlékiratot, ki, ez eskűnek a' Tudománytárban Luczenbacher által közlése megemlítését a' hisztóriai lelkiesméret megsértésével, egészen elmellőzi, noha e' közlő, Horvátot mint 1815ben, ez esküt 1446beli *gyönyörű nyelvmaradvány*-nak nevezettet hozza elő, ámbár, láttuk, nagyobb része már az 1342—1382 közöttiben előfordul.

1) Kovachich, *Vestigia Comitior.* pag. 173. — 2) *Vestigia Comit.* p. 256. — 3) *Supplem. ad vestig. Com. Tom. II. p. 44.* — 4) *Scriptores rer. hungar. veteres, ac genuini, Cura J. G. Schwandtner Tom. II. 1746.* Révai Péternek „de Monarchia et S. Corona Regni H. itt álló munkájában 670—671 Okosabban tette volna Révai, ha magyar szabványát teszi ki ezen szövetség eskűnek, mintsem latinul előhozniá tartalmát!

De Szilágyi Mihály mint kormányzó is magyarul esküdött 1458ban, pedig nem azért, mivel ő róla nincs feljegyezve, hogy *latinae experts* lett volna, valamint magyarul mondá azon ékes beszédét, a' Mátyás választására tüzelttet, melyet Ranzanus Péter XXIX. *Index*-ében deákul ad elé, nemzeti nyelven harsantának megjegyzése nélkül. Történet-vissgáló csak úgy vegye a' világot miként volt 's van, 's csak azt higgyük, a' mi megtörténhetett. Rákos mezején a' sok sok ezer magyar, választandó királyt nemzeti jogával. Hatott volna-e, tömegre, a' megindítandóra, *deák* szó, melyet e' gyűlésnek csupán papjai 's kevés világnagyjai értenek. Cicero legzengőbb kifejezései sem. *Hazai* szólam gyujta ott langot *Mátyás legyen* kiáltásokra 's esküjét Szilágyinak, mit Turóczi jegyez meg, *IVd. R. 63d. fejezetében*, Szekel' Estvan pedig 215d. és 216d. levelén említ, t. i. a' Hunyadi ház ellenein bosszút nem állást fogadót, és hihetően a' hozott törvényt megtartatót is, nem csak hangban akará hallani a' nemzeti gyűlés, hanem tisztán érteni is a' kivívott, féltett őrzött Ild. endrei alkotvány szelleme megigérését. És az Ország-nagyok, követek' esküje hasonlóan magyarul történt. Hogy ne így? midőn a' német lak osu városok számára e' szabvány iratott: „Daß uns Gott helffe, unsere Liebe Frau, und alle Gottes Heiligen, daß wir von der Stadt N. wegen feinen anderen König haben wollen, nach erwelen werden, den den Herrn Baydafia Matyasch, und wollen im gehorsam seyn, und dienen mit Recht und worer trew, als unsern gnädigen Herrn, und vergleichen dem Großmächtigen Herrn Zilágyi Mihál an seiner stat dieweil und er Gubernator ist. *L. Kovachich, Suppl. ad vest. Com. T. II, p. 137.* illy felirattal: formula juramenti per *omnes Civitates* neo-electo regi praestiti, minél ezen jegyzéseink teendők. 1. E' német eskü lehetett akkor Nagyszombat, Buda, Poson, Kassa, Sopron 's a' szepességeik és erdélyi szászok polgárai számára, mert Nagyszombat, Poson, Sopron jegyzőkönyveit ez időből még valósággal németül is irttakul látám én is ¹⁾, Buda városa tanácsától Kassához 1404ből van fenn német levél; de csakugyan, 2. azon városoknak, melyeket az 1514béli 3d. cikk és Verbóczi elészámlál nem mindnyája mondá csupán németül hódolatesküjét, mert az Albert király idejében 1439b. budai országgyűléskor kilobbant magyar polgároknak meg magyart kelle kapniok ²⁾, nem különben a' pestieknek, mert ezek között voltak azon virgonez vérű magyar fiúk szülei, kik, hallvák a' Rákoson Pesten tódolgott választók, vitézek neszét, ők is dalolák utánkiálták gyermek szokásként a' Szekel Estvan fenntartotta csonkás rimű magyar verset, a' Mátyás' királlyá lettén örülöt ³⁾. És magyar eskü kívántatott a' Székesfejeváriak számára, kikkel Ersébet királyné, fíjacskája László koronázatakor 1440b. magyarul beszélt ⁴⁾. 3. Német esküben is, ezek: *Vajdasia Mátyás, Szilágyi Mihál*, annak magyarból fordítására látszanak mutatni, vagy legalább azt bizonyosan éreztetik, hogy, 4. a' magyarul beszélés megszokása, a' németre is elegyítésével hatott.

- 1) L. Utazási jelentésem az Évkönyvek III. kötetében. Sopron városa jegyzőkönyve kezdetik 1394ben németül 's így folyt 1590nig. Ezen innen latinul és németül. Legujabb időben pedig, miként 1837b. October 24—26dikan ottan dolgoztomkor megtudám, csak magyarul 's így is írják alá magok, az ülésben jelen volt tanácsbeliek. 1836 óta minden polgárjoglevél is, nyomtatva, magyarul adatik ki.
- 2) Buda németiségét 's magyarságát lásd következő III. kötetben, az 1583 — 1599 közötti levélről szóló jegyzeteknél.
- 3) L. *Chronica* ez vilagnac yeles dolgairól . . . *Gönczön* 1558. Cracoba Nyomtatot MDLIX, 215—216. levél.
- 4) L. Tudománytár, 1834. I. 235—236.

Szabadna okulnunk úgy hiszem, már e' természetes fejlemény szerint, de ki még is rázná fejét, juttassa eszébe, hogy *magyar irat* Vér Andrástól nem 1473ból hanem még 1423-ból van fenn, és figyeljen ezen időkorbeli magyarul írás példáját mutató e' záloglevélkére.

1 4 5 2-ből.

En belkeny petter addom En mymdeneknek twttara kyk^{nek} Illyk En az En Jozagomat az ky En byrttoko allat wagyon 3az fomboron, Myndē hozza tartozzowal wettem zalagon 3ekel gergelnek, három foryntba Ezernegy 3az Etwenket Eztedwbe wýzkerezt nop wttā walo waffarnappon kwlt Ez lewel Ezt En addom az En pechettēnek Erwffege ala Ez dorlognak megtataffara s s s s s annak felette attā odda En magamat hogha my dolgon ly³zen gondomat wýffelye. (P. H.)

L. *Nachlese auf dem Felde der ungarischen und siebenbürgischen Geschichte nach authentischen bis jetzt unbekannten oder unbenützten Quellen und Urkunden, bearbeitet von A. K. Kronstadt*, 1840. I. 55—56. Kőre Pesten iratott hasonmássát ennek, az Író 2d. 's 3d. füzetével ígéré adni gróf Kemény József m. akadémiai lev. tag gyűjteményéből; velem azonban, e' nagy érdekű értekezésnek épen ez íven dolgoztomkor Martius végén 1840. megolvasása után tüstént írott levelemre Aprilis 12dikéről költ válaszában a' hasonmásból egy példányt olly becses nyíltsággal közle, minővel ő az eredetit gr. Keménytől nyeré 's én a' fennebbi szöveget már e' hasonmásról nyomattam le, mivel ehhez képest a' *Nachlese*-ben lévő, több helyén sajtóvétségű. Arab szám itt vitályt nem fakaszt, mivel az év betűkkel kiírva; ő szamatu pedig benne: az *kyen* = a' ki én, *wettem* zalagon, = vetettem, minő szótag-ugratás hajdanban gyakran eljő; *zalagon* áll Drágffy János 1520beli levelében itt a' 30d. lapon, így: wethethem zalagon; *Adom* helyett *addom* van 1549beli erdélyi levélben Galaczi Estwaunnétól, melyet az akademiához épen gr. Kemény küld. L. *későbbi kötetben* 8d. lapon. 'S hajdanságot mutat a' szász sombori jószágnak ha még olly csekély volt is, csak három forintban elzálogítása, noha Belkényről Székely Gergelynek még gondoskodni kellett. Szász Sombor van Doboka vmegyében.

1 4 8 6.

A' 4dik laphoz. Albert apát levelkéje. *Im itt az egész:*

Edes Testverem, Koszonom a M — — Nestienek keldek zent Erekljet. Ianos Vronk a nagi giori prepostual Budan meg meg lez, minden agfagtok meg meg lez. Isten veltek. Tichon. Zent pal napian etfzaka 1486. Albert Apatur.

Alig van értelme. A' tihanyi apátumnak nyilván valamit küldé Máramarosból testvére 's azt köszöni, — és azért ő, a' pap, *ereklyét* küld Nestienek ¹⁾, ki talán az édes

1) Neste vagy Annos = Anastasia. L. Sándor István. Sokféle XlId, darab, 243 l. A' müncheni codex előtti kalendárium azonban Agnest írta Annos-nak.

testvér felesége volt. Ki az a' János urunk? kinnek Budán kell vala találkozni a' nagygyőri preposttal, hogy az édes testvér és felesége aggságát igazán megszüntesse? mert itt úgy látszik, ismételve van *meg*, mi által nyelvünkben apróig éreztetés, vagy, nagy-nagy erő-áitmény lesz, miként Erdélyben ma is divik: *mindjárt-mindjárt* oda ment, 's közönséges még: *fel felkölt, le leszállt, el eltűnt*; a' mi egészen keleties, mert a' töröknél, két mellékszónak ismétlése hasonlóan nyomatosságot jelent ilyenekben: kara-kara = fekete-fekete, jüksek jüksek daglar — magas-magas hegyek, derin derin zajlar — mély-mély folyók. Ha pedig: *ismét újra* helyett állna *meg meg* dunántuliasan, akkor az értelem látjuk, más lenne, hanem az inkább csak az elsőre volna alkalmazható. Ki nem akarván is írni Albert apát, testvére baját, azért mivel tudta elértetését, és annál fogva illy kevés beszédű, e' levél itt még is csak töredék, a' többinek el kelle kopni, kiszakadozni már eredetijében, mellyből Dr. Wessprémi István közölte fennlétét 1781b. megjelent e' című munkájában legelőször: *Succincta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia. Centuria altera. Pars posterior. Viennae*, a' 197—198d. lapjaira tett hosszú jegyzetei között, mellyekben előbb más régi magyar nyelvmaradványokra ereszkedik ki. Írá e' felől ottan ezt: Vnum praeterea Epistolum Seculo XV. scriptum inter instrumenta litteraria nobilissimae cujusdam familiae huius in hunc usque diem apud nos *fideliter* conservatum memorabo novissime, quod Albertus Abbas S. Aniani Episcopi et Confessoris de Tihan an. 1486 in Comitatum Marmarosiensem ad Literatum Valentinum K— fratrem vterinum dederat, quia illud breue est, expromam integrum. 'S itt következik, a' mi már, fenn van.

Ennyiért is köszönetecske ugyan a' sok érdekest összegyűjtött debreczeni orvos Wessprémi' hamvára, mert e' kis példa legalább megint ahhoz csillám, hogy 1400 és 1500 között is csak irt némelly vérmesebb magyar pap, latinban járatlan rokoninak egyszer másszor tudósítást anyja nyelvén ¹⁾, és világiak között a' többféle nevű úgy nevezett *Deákék* hasonlót mívelének, de kedvesebben olvasnók, ha Wessprémi egyuttal a' K...val kezdődő Bálint deáknak vezetéki nevét egyenesen kiírta volna, ha tudá; vagy megnevezi a' levél két birt családot. Ugy, utána lehetne látni ennek maradékánál 's meghányni, ha több efféle nincs-e még nála, de sorba venni Debreczen és Máramarosnak K... betű lakosait vagy avult iratokat fenntartott családait ki fogja? Pedig azt is kellene még bővebben értenünk e' maradványka felől, ha száma arabbal van-e vagy rómaival? ha betűinek bélyege szegletes gót-e? olyan német folyóírásbeli-e már a' XVd. százévben, minőt XVIbéli magyar irataink mutatnak, ha betűről betűre írta-e le Wessprémi 's az írásmód változtatása nélkül? Mert mind effélék összeállítgatásaiból kell valahára, az egyenesen csak magyar oklevél-tan rendszerének elé világolni. Azt az egyet bizonyosan tudjuk, hogy Wesspréminél lévő: zent, lez, eredetileg így íratott: Zent, lez.

Illy ferdeséggel titkolódzott Wessprémi, Erdősinek magyar deák grammatikája körül is, miként Kazinczy beszéli, *Magyar Régiségek és Ritkaságok, Pesten* 1808. Olvasójához szólóban, a' *Vid. lapon*, azt említve, hogy Erdősi grammatikáját már elveszettnek hívék nyomtatványaiában a' tudósok. „Annál nagyobb volt tehát, mondja, öröömök, midőn Dr. Wessprémi István Debreczenben, azt a' jelentést tévé, az 1792diki *újdeglevelekben és azután a'*

1) Várdai Istvánnak, Ferrarából 1450b. anyjához, akkori pedant fitogtatásnál fogva latinul írt levélről, mellyet gr. Zichyék levéltárában leltem, máshol.

kassai museumban, hogy az örökre elveszettnek vélt könyv megvagyjon. De hol legyen meg, azt el nem mondotta. Gyengéji közzé tartozott a' nagy embernek, szere felett rettegni dicsőségéért, 's ha mit olykor mástól veve, nem örömet hagyta tudni, mely kútöböl merítgetett. Itt ezen felyül kincsenek becsét akarta nevelni titkolódásával.“

Végre úgy sugá meg a' tudor v. tudár, Kazinczynak, hogy — a' grammatika — Sinai Miklósnál — van. Illyen az *antiquáriusi* sugás.

Öságbuvárkodás háromféle tücskös főt növeszt. *Egyike*, valami még nem ismertre akad, 's majd ki akarja adni, hogy „nagy névre kapjon“ majd, nem akarja, mert „akkor közzé lesz.“ 'S addig édelgeti magát dugdosásai közben „ezt csak én tudom“ enyhítgetésével, míg Ötet dugják el 's híre kincse dugva marad. Efléle tormába esett féreg, több érdekes nyelvmaradványunkat dugható el már, örökre. *Másik*, egy feltalálótól hallja, valamely rejtve maradt irat hollétét, sőt annak kiadott munkájából tanulja, 's azon hittel kezegeti magát: „azt egy harmadik nem hallá, arról egy negyedik nem olvasott, így hát abban csak ő, egyedül ősege tudalmas. Pedig tudhatják sokan, mert olvashatják százan, ezren. Ez talán kész volna szépen meghaladni azonnal a' veleközlőt, hogy mással ne közölhesse, összevásárlani ennek könyve példányait, ha sok pénze volna. *Harmadiknak*, mutattatik egy ujonnan felfedezett irat, vagy pénz vagy egyéb, 's nem azon csattan ki öröme, hogy az, hálá, megvan, akárki találta, hanem fintorodik reá szája, ólálva ólálkodik hunyor szemmel abban gyanusíthatást lelteni, 's nem leverő adatokat idéz annak igaz kelete 's éve ellen, hanem csak a' kesernyés *de, de, még is, osztán*, savanyodik ki ajakán 's e' de-ezését mindenfelé önti. Mit mondek? nem csak háromféle rendes bogár van e' nemben, sok apró vonatig furakozik irigység elferdülés olyan tudós fejébe, ki útszán járttában is csak négy fala között álmadozik. Világ által megnyesett, lesurolt 's virgoncz elméjü, kerülü efféle molierei toll 's hogarthi rajz alá és Megyeri fogásu eléállításhoz tartozást. Ki mit felfedez, azé legyen hire, igen, ki merheti azt elragadni? nyíltan közre bocsátótól, épen hova szebb kebel, minden hasznos tudalmat örömet ereszt. De úgy sápadva őrzeni apróságot, hogy az imádott hírecske el ne szellengjen! a' lélekre csak molyos iratokról szállongott penész.

Ezen enyelgő kiszessenés után 's ohajtásom mellett, hogy inkább Jankovich, Fejér, Czech, Gyurikovich, Kovachich József, Nagy Gábor, Podhraczký és Jerney buzgó közre bocsátása szíves közlése legyen követve, egy kis hisztóriai ismertetésül ragasztatik még ide, hogy Katona, *Historia critica Regum Hungar.* munkájába Veszprémitől tevé által e' levél töredéket. *L. Tomulus LX. Ordine XVI. 1476—1490. Budae 1793, lap 774.* Közbeponozást különbözöt ada neki egy helyen 's a' *megmeg* lez-t összeragasztá. Minden kritikája: *Quam diversa hodie loquendi scribendique ratio!* De Katona eszében csak érdekes oklevelei valának. A' hisztóriai igazra egyébként lélekismérettel vigyázott Katonától ¹⁾ vette által az igaznak és természetnek szíves embere Virág Benedek, *Magyar Prosodiája 22d. lapjára, Budán 1820.*

1) Így jellemesi e' mondása tanítványaihoz: *Hec quidem vetitum est scribere, non etiam dicere.* L. Fejér, *kötcsön* t. t. Péczely József vitázására, Századunk 1839. Oct. 17d. 83d. szám. „Nekünk, veté ide Fejér, szerencsésb időkorban, szabad nem csak kimondanunk, hanem meg is írunk az igazat.“ Illyen valóban a' legszebb idő.

És Horvát István az 1835beli Tudományos Gyűjtemény Vdik kötetének 102dik lapjára nyomatta le, híven, idézve Katonát is. „De minő nemesi Ág Levéltárában vagyon az eredeti Levélke, veti utána, azt sem egyik sem a' másik Tudós Férfiu föl nem jegyezte.“

A' csak félig kitakart ösvényen Katona, erére nem mehetett. 'S nem akad úgy reá senki, hanemha véletlenül. Vagy megkaphatjuk valódiilag csak úgy, ha olly tagja él avvagy lesz azon *nobilissima familia*-nak, ki e' maradvány becsét érzi. Illyen, bizonyosan megküldi még egykor a' magyar akadémiának épen az eredetit is, meg legalább hitelesített 's leghívebben levett hasonmását. 56 éve ugyan mióta 1781b. Veszprémi ezt írta: in hunc usque diem apud nos fideliter conservatum, el azonban még talán nem vészett. Ezen: apud nos által, magát érté-e Veszprémi, vagy Debreczenben náluk fenntartását, nem bizonyos. Amúgy, az ő utódait illesse ez intésecake, melly azért is sürgető, mivel eddig elé, magyar küldött levél ennél régibb időbeli nem találtatott.

1489—1493.

A' 39d. laphoz. Siralomének Both János veszedelmén.

E' *hármas rímek* első nagy betűiből, láttuk, GREGORI jó ki. Írójuk neve fejlenék tehát e' betűkből elé, ha épen meg volna ezen elegia mind addig, míg a' név' betűi megkivánák kinyulását. Az itteni utolsó hármas rím áll a' lap' legalján annyira, hogy oda új három sor nem fért volna, 's a' folytatás így, a' következett levelen volt, de az nincs meg. Kérdés már, ki lehetett e' Gregorius? Nem valamelyik horvát Gregoriantzi-e, kiknek *felei* közül, Pál, 1550b. lett zágrábi püspökké. Vagy egy más családbeli, akará nevét latinul kimesterkélni? Minden esetre, szolgálja volt, kitetszik, Bajnai Both János főurnak, azon értelemben vévén *szolga* szót, miként Verbőczy tripartituma II. 19. cikkéből e' sort: Antiquitus enim aulae Regiae milites et alii curiales, Veres Balás 1565b. így adá ki magyarul: Regenten kedeg, az kényalý *szolgak*, ees egyeb wdwarbelýek . . . 's tehát *miles*, *serviens* = szolga, mi a' mai Szolgabíróban is fennvan ¹⁾. Gregorius ekként, Both János udvarában forgott, zászlóaljához tartozott ifjú vitéz, levente, katona, szolga lehetett, minőket hajdani királyaink példajaként a' főúr is tartott 's illy nemes ifjak, levélvivők, házidolog elintézők, csatakísértők voltak. *L. IIId. Lajos udvara személyzetét, Monum. Ungarica, ed. Engel p. 187—236.* 's az 1723beli 105d. törvényczikket. És e' Gregori. . . akárki volt, szívéből simult urához, elérzékenyült, midőn az, meglegedését jelenté nyájas rápillantásában, zajgott kebele, elvesztésén. Hanem, mellyik Both Jánost kíséré hát *ilyen* szolgálai hív siralm? Azt nem, itt, ki 1521b. Belgrád várát Oláh Blaskóval, Móró Mihállyal 40 napig védé, alula 20 rohamot vere vissza, de bolgár pulyaság miatt elveszté. Más, elébbi Both János, miként Istvánffy szól, Derencsényi Imrének tenger melléki bántársa, 1493b. valla veszedelmet. Rohan e' kettő a' törökre. Még elébb azonban Frangepán Bernátot, királyi várak elfoglalóját, akarják kiverni Brinye várából. A' két bán kémlélget, hol volna rés a' várhoz. Golyó süvölte le arról egy szakállusból 's Both Jánost megöle. Bonfininál pedig ez így van: Dum autem arcem, que oppido imminebat diligentius ipse, (Emericus Drencenus)

1) L. Kollár, Hist. jurisque publ. R. Hung. Amoenitates Vol. II. p. 87—96.

cum collega suo Bothlano oppugnat, factum est, ut Bothlanus pila aenei tormenti percussus, misere occubuerit . . . Bonfini azért írhatta itt botlással Bothlanust, mert BothJánost *együtt* hallott, minthogy egy szótagu vezetéknevhez a magyar, keresztnevet is csatolni szokott. Vagy onnan? mivel e' Both Jánost, lábatlannak hitták volna társnévvel, miként Engel, honnan, honnan nem, említi. -De még itt is elakaszt hármas rimünk. Ne resteljük felfogni. Iső Mátyás, (épen nem Ild. 1608—1619) kétszer küldé kedves Both Jánosát Sztambulba Ild. Bajezidhez. Először békén tért vissza. Másod izbeni menttekor sok ellennel lehető baja rémlett előtte. 'S oda is veszett volna, min Mátyás, bánakodott. Most alkalmazzuk. Fényben előttünk Iső Mátyásunkhoz 1485—1489 jött 3szori török követség esete Németujhelyen, Visegrádon, Bécsben. Mátyás, a' Bécsből hazatértet szerb Jakusicscsal, Demeter' fiával kísérteté. Jó ez vissza. 'S összeaprítatik Szemendria körül Gazy Musztaffa által. Miért? Demeter' foglyává lön ez előtt e' Musztaffa, fivérével (férfi testvér) együtt. Demeter e' fivért felnyársalá! és Musztaffával' sütteté halálra tűznél, Musztaffának pedig fogait öklözé ki!! Nem e' Jakusicscsal volt-e Both János? Nem jött-e hasonlóan holt híre? Azonban talán haza vergődött, de csak akkor, midőn Mátyás már megholt. 'S ez lehetne az 1493 elején banná lett Both János. Vagy, felvehető? még egy más Both János, mint előbbi követ, ki valósággal oda veszett útjában, noha e' felől, még eddig semmit sem tudtunk. Ekkor, a' hármas rím kelése 1488 körülre tétethetik. Hanem ez utóbbi csak *há-zás*. Hármas rimünket azonban kétségenkül Mátyás végéveibelinek vallja: 1. a' benne, reá hivatkozat 2. Siralmének mindjárt halálkor fakad, 3. nyelv ó számeta. Nem felejttem, sem titkolom mindazáltal, hogy a' betűk jellemei XVII. százév elejét mutatnák. Azonban század vége század eleje összefoly, és, — lehet ez, másolat is.

A' versre nézve. Észbe juttatja az olasz *terza rimát*, melly, utánnazható lehetett volna nálunk már 1310 és 1342 között Iső R. Károly idejekortt, azon cziterás által, kiről Záh Klára esetének eldallása Istvánffy idejére is leszállt. De, mivel a' rím váltogatás nem az olasz *canzone* nyájas cserélgetéseivel van, első ilyen magyar verselőnk vagy a' régi latin antiphonák, hymnusok efféle rímezetét választá, vagy saját leleménynek ereszkedett. Hozzá legközelebb a' „Házások éneke“ állott volna, mellyről Toldy, *Handbuch*-ja Iső kötetének 4d. lapján ezt közlé: „aus einer Handschrift von 1503 der jankovics'schen Sammlung. Die gefällige Sprache dürfte ein Zeitalter, wie jenes des grossen Mathias, andeuten. Hanem ennek 1548ban költéséről Nagy Gábor az 1835beli Tud. Gyűjt. VII. kötet 47d. lapján győz meg, mivel utolsó hármasában, mit a' Toldy kapta kézirat nem mutatott, betűkkel irottan olvasható 1548, 's pótolván e' hiányt és többet is 1592beli lenyomatásából, előbetűiből *Stephanus Nilus* és *Anna Sambokj* nevek eléállítására figyeltet. De illy hármasnak 1489 és 1548 között is divása, látszik Pesti Gábor *Esopus fabulaj* után 1536, hol azok értelmét a' lelkes Gábor mind illy hármasokban rímelé ki. Balassánál, a' nyalka huszár szellemünél, († 1594) hasonlóképen leljük.

1490.

Az 5d. laphoz. Emlékdal Mátyás k. halálára, és 1490 körüli, a' 7d. laphoz.

Eddiglen ismeretlenül maradt három rímesverssel, u. m. a' fennebi *Siralménekekkel*, ez emlékdallal 's a' 7d. lapon *Szent Lászlóhoz* írt latinak fordításával lön szerkesztém nevelnem,

az 1500-ig már elékerült régi versmaradványaink számát, melyek e' könyvekben kiadvák:

a) Szekely Estwan Chronica ez vilagnak yeles dolgairól, Krakóban 1559. b) Révai, elegyes versei, Posenban, 1787, a' 275—288 l. ez) Ant. Bartalis Notitia parochiae jegenyensis Claudiop. 1794, l. a' 89d. lapon álló b jegyzetre hivatkozást a' 122d. lapnak alján 's a' 123d. l. d) Kovachich M. Formulae solennes, Pesthimi 1799. cod. mss. p. XI. e) Toldy Handbuch der ungr. Poesie, Pesth und Wien 1828. 1ter Band, 4—10 l. f) Több apró rímelet, mint: Vágd csak fiam vágd Forgách, Tied leszen Gimes és Gács 1386ból, vagy a' mint Liszti feljegyző: Balas ewld meg a kyált, Neked adom Ghimes várát. *Kovachich, Script. minores T. I. p. 335.*

Hangoztatása e' két rímversnek é-zó e' szavakban: zold, terekek, belch, kezeth, te-reye, feld, ýdedben, tewe, kewethýe = zöld, törökök, bölcs, között, törője, föld, időd-ben, tevő, követ; í-zó pedig ezekben: thýker, ig = tükör, ügy. Nógrádi, mátrai palócz ejtés, minélfogva e' rímelőnk, palócz volt, 's hihetően pap, vagy barát. Menjünk végig versein magyarázattal 's észrevétellel. 1. Sok országokat már a' latinból belé csuszott nyelv hiba, *sok országot* helyett. 2. Ellenne = ellene, nem *ellenné*, hasonlóképen palóczos, nyitra vmegyei iratokban fordul elő. 3. Felethed, elavult, annyi lehet mint felekeztetéd, felekre elosztád. 4. Amikorth lön később *mikor*, *mikoren*, mint alább már itt is akoron áll. *Mikort* pedig jobb, mert időt helyet tűz ki *t* betűvel. 5. Lel, = levél. 6. Kerengethned, idébb lett: kergetnéd, amaz festőbb. 7. Igekezte = igyekezél, amasz ma is hallszik. 8. Alo = álló. 9. Welencere, a' későbbi ch, tz, cz helyett csupán c. 10. Thýztefflegennek = tisztességének, olyan mint fennebb: ellenne. 11. Felelmēknek, benne a' három féle hangu e, mi, e' szavainkban is hallható: éj fele, *dimidium noctis*, téj fele *superficies lactis*; kérelem, szeg, szegély, emberség stb.¹⁾ 12. nagh igeknek dyadalmas, latinosság szelleme, magyarabb: nagy ügyeken. 13. Legh wr istennel mar nugodalmas, az itteni *már* és a' hasonmáson látszó betűvonatok mondathatják e' verset 1490ben Mátyás halála²⁾ után nem sokkal, költnek. 14. Rethektek, zýzegnek, mint felebb, warafogra, betűcserét mutatnak g és k között. 15. Othalma, nem: oltalma. 16. Theles, látszik *tel* gyök.

Azon kisebb 4ed rétnyi kötet, melyben e' rímeletek találhatnak, következő egyházi nyomtatott munkáscákát tartja együtt, legelől; I. *Meditationes Reuerendissimi patris domini Joannis de Turrecremata Sacrosancte Romane ecclesie Cardinalis posite 2 despicte de ipsius mandato in ecclesie ambitu sancte Marie de Minerua Rome*, 27 levelen, 31 rajznyomattal. Végén nyomtatási helye 's éve így áll: *Impressum Rome per Magistru*

1) Megvan e' különböztetés a' bécsi codexben. L. 1ső kötet. XIII—XIVd. lap. és LIX. melly utóbbihoz, valamint ide tartozólag, Kalmárnak is erre ügyelését jegyzem meg, p. o. e' sorában: Tétő igaz vadj ugyan-'s! nincsen Szükségöd a-társra. *Prodromus . . . sive adparatus criticus ad lingv. hung. Posonii 1770.* Versegi, látszik ezt utánnazá.

2) Ego *mondja Schier*, praeter diem etiam horam mortis indicare possum ex actis facultatis medicae ad h. a. Tertia feria post Palmarum obiit intra septimam et octavam de mane Mathias Ungariae et Bohemiae Rex et Austriae Dux, cui exequiae in octava post cum solemnitate celebratae fuerunt. Acta sunt ista Viennae anno 1490 die supra dicto. *L. Dissertatio de regiae budensis bibliothecae Mathias Corv. ortu lapsu, interitu Authore Fr. Xysto Schier, edit. altera, Viennae 1799. p. 87.*

Stephanum Plancē de Patania: Anno domini M . CCC . xCVIij . die vero . xxi .
 Mensis Augusti. II. Expositio missę, mi a' címlapon van, a' kezdőn pedig, melly két
 hasábra van nyomtatva, mint minden, a' mi e' II. alatt itt eléadatik, Incipit expositio
 missę secundum fratrem hugonem Cardinalem ordinis predicatorum. A' 9d. levelen van
 Sinit 's ez után jó: De defectu occurrentibū in missa, 's ennek 7d. levele első lapján
 áll: Sinit. Most következik: Summa Johannis. Andree de sponsalib⁹ 2 matrimonys,
 mellynél: Sinit 5d. levelen alján van. Most jó: . . . impedimēta susceptionis ordinis,
 melly felé sokkal időbbi kéz ezt írta: De Irregularitate. Végzetik ez a' másad levél tulsó
 lapja első hasábjánál, ezzel: Sinit. A' másod hasábon indul meg: Confessio catholicorum
 generalis, melly azon hasábon kívül 4½ levél, nem 6, miként Horvát István írta, hol? lásd alább.
 Ez után található: Expositio dhice orationis, nem egészen 4½ levelen, (Horvátnál 5.) Nyomatási év ezeknél nincs. III. Confessionale seu Interrogatorium Reuerendi patris fratris
 Jacobiphilippi nouiter editum. Címlapját is ide véve, 67½ levelen. Utósora ez: Im-
 pressum Venetijs p Bernardinuz Benaliu IV. Summa peitene (penitencie). Címlapján
 kívül, mellynek másod lapja tiszta, 17½ levélnyi. Nyomatási hely és év itt sincs. Horvát
 István az 1836beli Tudományos Gyűjtemény IXd. kötete 109d. lapján ezt mondá: „Annyi a'
 benne találtató Német Szovakból bizonyos, hogy ez utóbbi Könyv Németországban
 jelent meg, 's ugyan a' XVIIdik század első fertályában.“ De benne nem csak német szova-
 kat lelünk, hanem itt ott a' lapokon latin szöveg között összesen 85 sornyi német rimes
 verset, mellyek közül az első, ez:

W sunder peicht die sünde dein
 wan unsz der richter wil genedig sein
 Sab ware rew und lawfre peicht
 also dir got dein sünde vergeit

Horvát István tehát a' könyvet csak futtában forgatta meg. Azon német rimes versekkel-
 elegy Confessionale után van ide kötve „Szent Brigida tyzenewt yeles ymadsaaga, melly-
 ről 's az utána álló egyébről, azok kiadásakor kell szólanunk. Horvát István ez imádságok-
 ról 's átaljában e' könyvről következőleg szolt az idézett kötet 108d. lapján.“ Midőn ez előtt
 mintegy husz évvel Gyöngyösön megfordultam, Szent Ferentz Monostorában kezembe adatott a'
 könyvtárban illyen című régi Deák Könyv: „Meditationes . . . A' 110d. lapon: Elfoglal Szent Brigidá-
 nak Imádság gyűjteménye 8½ levelet, 's a' gyűjtemény XV különös imádságból áll, mellyek részént
 Római, részént régi Arabs vagy inkább Indus számokkal különböztetnek meg. Ezek közül egy avatat-
 jan kéz, a' R (4) 13, 1 R (14) és 17 (15) számokat nem camérvén, némelyleket a' Kéziratban
 tudatlanul megigazítani akart. . . . Táblátlanul levén mind a' hajdani Nyomatványok, mind a' régi
 Magyar Kézirat, megérdemlenék együtt, a' mint egymás után következnek, a' tisztességes Béköt-
 tetést.“ Semmit sem szol ez emlékdalnak 's a', talán Sz. László királyhoz irt rimek töre-
 dékének (I. itt a' 6—7d. lapon) benne létéről.

Hozzá, kötötten jött a' példány, 's felső bőrs fatábláján bőre fája súlyuggatottan.
 Alsó táblája is így, hanem ennek fája csak félig volt meg; közepében, látszott, letört 's
 felebőre, fityegőn. Jött hozzám ekképen 's vizsgálva volt nálam illyen. Érkezem Jászórol-
 Kassáról Gyöngyösre 1835b. November 20dikán. P. Magócsy sz. Ferenczes guardian leg-
 szívesebben nyitja ki könyvtárukat. Keresgélünk. De, rendkívüli hideg akadályoz. Ké-

rem a' guardiant, hányjon hányasson fel minden könyvet kikelettel 's tudósítson. A' jó magyar guardian maga hozza e' könyvet többféleképpen együtt hozzám Budára 1836b. Május 3-dikán. Figyeltet Sz. Brigida imádságaira, de nem az emlékdalra 's a' másik rímezetre sem. Jó majd szállásomra egy jelesen író ifjú, eleibe teszem másolatra Sz. Brigida imádságait. Gyönyörködik benne a' nyelv sajátosságain 's felkiált: „ha ezeket Horvát István látná!“ Előre átmegy az ifjú rajtok, írónnal kezében, hogy tudja mikre kell ügyelnie. 15 imádság helyett ő, 16-ot véle találni 's mutatá, miként rakta fel R, v, vj, vj, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, (15) mellé a' mai számokat, R-et (4) ő is úgy írván, így: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 's ekként 10-ből 11-et, 11-ből 12-öt; 12-ből 13-at; 13-ból 14-et, 14-ből 15-öt, 15-ből 16-ot csinált. Észre vétettem azonban vele, hogy azon imádság, melyet 9 és 10 között ő 10-dikké számozott a' 9-diknek csak folytatása, ámbár más lapon áll 's nagy betűvel kezdetik. Mindazáltal íróozata csak megmaradt a' karajon, meg lapozása, meg egyéb jegyezgetése. Junius elején Bécsbe, Nagyszombatba készülék 's félben akarám szakasztani a' másolást, mint, egyedül nálam történhet, mert a' könyv gondolám másé 's csak egyetlen példány. Az ifjú kérte bizalmamat, mikort viszatérek, bizonyolá, ismét kezemben lesz a' könyv, abban az imádságok legszebb másolata. Biztam, 's időt is akarék nyerni. De a' felső fatáblát, mondom, leveszem 's a' melléje férczelt két befirkált levelet, mert ezek, kegyed forgatásai közben, leesőkké váltak. Flókomba is dugom ezeket, 's a' nyomtatvány-csomót alsó fatáblájának csak felével adom által, mert az erősebben állott még, mert e' mellett nem volt beirt papíros. Budán vagyok megint Juliusban, a' határnap rég eltölt, könyv 's másolat nincs. Végre Augusztus elején szótótól, kihez a' könyvet az ifjú későbbben adá, főszolgabíró 's esküdt közbenjöttére kerül az vissza, 's már a' fél szelet fatábla sem volt rajta. És a' másolat, félben. Felüllegtem megint majd a' szerencsére nálam fogott felső táblát, vizsgálom nem lön-e a' nyomtatványok és imádságokban hiány. Nem volt. Most vizsgálom meg, mik lehetnek a' nálam őrzött bőrs fatábla melletti két levelen irkálva 's midőn keresztbe fordítom az első levél másod lapját, itt lelem latinul az 1ső sorban: Tu es fulcity regni corona, . . . a' 2d. és 3dikban: Tu es dem jttam et chatolicam . . . obfzuabas et protegebas corde ore jttam et ense, az 5d. 6d. sorban: Tu tartarorum terror . . eorum . . debelans . . in alpbis eos . . pauor eorum tu custos orbis thewcris vocaberis, utána ennek a' 7d. 8d. sorban magyar fordítását: Te thataroknak¹⁾ wag meg tereye 'stb. *l. fenn a' 6d. lapon*; 9d. 10d. sorban: Tu extirpasti

1) Megvan-e ezen ének valamely régi hymnariumban? Kerestem Budán capistranus pater Matzeknél, nem lelém. Talán valaki ráakad. Hanem abból csak a' deák' mikor íratása tetészhetné ki. Miért említetik azonban Sz. László idejéből is „tatár“ Szekel' Estván chronicája 167—168 levelén álló ezen elédadásból, látjuk. „Salamon ideiebe á feier kunoc beiöuenec Maramarosfelől ez országba, es el rablac á földet mind a' Tifznig. Kinek eleit meg alla á Salamon kiraf Geicza herczeges es Lafzlo herczeges Maramarosnal a' hegiekbe, a' honat be iöttec vala, holot meg vereec á kunokot meg tertekbe, minden ereiökel öfzue. It giözködec meg Lafzlo herczeg eg' kunnal kí hata megöt eg' fzip leant vífzen vala a' lon, kí á herczeg hatul a' hellebardal erdekni kezd. De a' kun hog' meglata hog' el nem szalathatna előtte, le fzőköllec louarol, azö kipen Lafzlo herczegis, es küzdesbe effenec kit vegre oztan a' herczeg meg giöze es meg öle. Ezt a' köfflig Tatar Tepenec mongia hog' löt volna es a' leanzot szent Anglit afzonnac. De az niluan valo hazukfag, mert Lafzlo kiraf ideiebe foha ide a' Tataroc nem iöttenec rablani. Itt van a' hegyek havasok említése 's kösség által a' Tatároké. Itt talán a' szép leány megmentéseért a' *virginilitas corona*.

... herefim ... fulfisti ... sola fama tua cunctos terebat 's ennek megint fordítását a' 11d. 12d. sorban: The kÿ wagdalah az erethnekeket, l. *fenn a' 6d. 7d. lapon*. Végre a' 13d. 14d. sort így: Tu equit̃tis justus eras index ꝥginiit̃is eras corona tu castitatis .... tu piet̃tis totus eras, magyarul pedig a' 15d. 16d. 17d. sorban ezt így: mert ŷgazfagnak walal byroÿa, 'stb. l. *fenn a' 7d. lapon*. Im itt lelem továbbá a' másik levél másod lapján: Ne hay walo ŷo mathÿas kÿral, 'stb. l. *fenn az 5d. lapon*.

Megjelen a' Tud. Gyűjt. IXd., u. m. szeptemberi kötete 1836b. Octóberb., látom ott sz. Brigida imádságai első levele innenső lapjának hasonmássát, zöld, veres, fekete festékekkel 's olly betűkkel minők a' most is nálam lévő példányei, csakhogy a' fekete, setétebb, 's a' zöld és veres nem olly élénk mint a' hajdani, hanem ez csak a' festéket nem hasonra kevert levevő' hibája. Micsoda? mondám, e' példányt, ifjam, Horvátal közlötte volna-e? Megkérdenem ifjamat, a' könyv eleállításakor eszembe sem jutott, 's hol van azóta, nem tudom. Megint olvasom Horvát Istvántól, mit már felebb említék, „hogy midőn ez előtt *mintegy husz évvel* Gyöngyösön megfordult, Sz. Ferencz monostorában adatott kezébe a' könyvtárban e' könyv.“ Hogyan? vetém ez ellen; *Izzer*, két egészen hasonpéldány volna-e ott 's a' Horvát által említettbe még ez előtt mintegy 20 évvel akará-e Brigida imádságai karajára, épen efféle *írónnal* a' 8 (4), jÿ 18 (14) és 17 (15) számokat megint egy más *avatatlan kéz* úgy megigazítani miként az én ifjam. *IIzzer*, a' Horvát Istvánnak Gyöngyösön kezébe adatott *Meditationes* példánya úgy vala-e már ez előtt mintegy 20 évvel táblátlanul, miként a' kezem közötti, említett oknál fogva felső táblájára nézve félig lön kötetlenné, 's ifjam hányása vetése miatt pedig egészen azzá. *IIIzzer*, mind e' hasonság mellett épen akként nem lett volna-e meg a' *mintegy 20 év* előtt Horvát Istv. kezébe csak úgy adatott példány elején a' László királyhoz irt latin hymnus, fordításával, nem a' Mátyás k. halálára irt emlékdal? miképen a' Pesten, tudós és tudatlan szatócsnál kerengettnek címlapja előtt azért nem volt, mert ezek leveleit nálam fogtam. *IVzzer*, nem tudta volna-e az? ki a' „*Meditationes*“t Brigida imádságaival Horvát Istv. kezébe adá, ugyan azon könyvtárban már akkor is állottak között, még e' következők' lételét: 1. *De continent. sacer.* 1512, mellyben sz. Miklós pápa' latin dicsérete m. fordításban is 1529ből találhatók, l. e' *kötetb.* a' 23—26d. l. 2. *Biblia* 1528, mellybe *Babonás keresztelés firkáltatott*, l. *itt a' 44—46d. és 401d. l.* 3. *Advers. M. Lutheri nuptias* 1530, többféle gyógyszerrel magyarul, l. *itt a' 46—47d. és 402d. lapon*. Nem közlé-e azon kézbeadó a' többieket? mikről jelen-
tésebben az Évkönyvek IIId. kötete 113—118 lapjain szóltam. Azért látszanék ezek' kézbe nem adása, mivel Horvát István nem szól felőlek, kijegyzé pedig elég sietséggel az 1835 és 1836beli Tud. Gyűjteményben a' mit csak tuda Révaitól Jankovicsból Kulcsár-
tól 's maga reáakadása után, hogy csupán tőle nézethessék eredni az elékutatott m. nyelv-
régiségek első közzé tétele. De, *Vzzer*, miként lön Horvát István egy év mulva egyszer-
re olly hanyag? mert „ha ez előtt mintegy 20 évvel fordult meg Gyöngyösön“ az épen 1816b. volt, 1815b. pedig ő „*Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás védelmeztetéseiben*“ nemze-
tiségérti lángozatai között még tanítója Schwartner iránt sem tudá magát heveiben tartóz-
tatni. Illy neki türkőzött, csak kényelmesen fogadja el, a' mi, kezébe adatik! Körülötte
a' sok sertésbőrű *kedves régi* könyv, ő helytt áll! maga épen nem keresgél!

E' bonyolítás, majd kifejtett. Jó hozzám sz. Fer. kolostorából Budára Május 1jén 1840b. a' becsülettel teljes Magócsy István megint guardian Gyöngyösön, hogy vissza

vigye azon 6 könyvet, ha már a' bennük lévő magyar irat sajtó alá ment, melyet 1836b. Május 3dikán hoz a szállásomra. Nálam kelle még fognom a' „*Meditationes Joannis de Tur-recremata*” című sz. Brigida imádságaival; kérdéseimre pedig, „megvan-e náluk Pesti Gábor (Pannonius) 4 evang. fordítása 1536; nincs-e még egy példány az említett *Meditationes* című munkából sz. Brigida imádságaival, de sz. Lászlóra, Mátyás királyra írott versek nélkül, a' nálam maradt kivül”, következő választ kaptam: „Tekintetes Ur, Igéretemet nem oly rövid idő alatt, mint Tktes Úrral Budán beszélgetvén, gondolám, teljesíthetém, mivel egyéb foglalatosságaim mellett, a' könyvtárban keresgélnem kellett. Im tehát mostanában tisztelettel jelentem a' Tekintetes Úrnak: hogy Könyvtárunkban Pannonius Gábornak, a' négy Evangéliomnak magyar fordítása egy 1536. évi nyomtatású példányban csak ugyan létezik; hanem e' című könyv: *Meditationes Joannis de Tur-recremata*, a' Tktes Uraságod kezeinél lévő példányon kivül, egyéb; valamint Brigita imádságainak mása is, abban nem találhatik. — Egyéb iránt mély tisztelettel maradok A' Tktes Urnak alázatos szolgálja Magócsy István s. k. Gyöngyösön Május 19d. 1840.

1494—1500 közöttiek.

A' 40—41d. laphoz. Latin oklevelek tartalmi magyarul.

E' négy tartalomirát 1494 előttinél azért nem régibb kézé, mivel az 1494belin is olly betűjellel látszik, minő az 1374belin. 1494 és 1500 közöttiről pedig azért hinném, mivel a' négy együvé tartozó oklevél birtokosa egyszerre teheté vagy tétetheté fel tartalmukat az utóbbinak kelésekor, vagy az után nem sokára magyarul, hogy vérei utódai értsék, 's azok, deákul hihetően nem tudván, ne készerítessenek még papot avvagy deákos-világít keresni. Igaz ugyan, oklevél hátára százév multával is rakatik fel tartalom, hanem ezeken a' betűvonások XVd. százévnak végén és XVIDiknak mindjárt elején divottakhoz hasonlítanak. E betű német alakai benne lám már a' sajószentpéteri 1403beliben eléjőnek; / mellé j rakása pedig ollyan, mint a' Mátyás k. halálára 1490 végével készült emlékdal' e' szavában: walaly — valál, az y. Az 1374beli II-kon igen felöltik e' kifejezés: *tisztán költ az iktatás*, mi hasonlóan régibb időre int, mert annál hajdanibb a' magyar irat, minél kevesebbé van eltarkítva deák szavakkal. Deák nyelvvel elnyomott magyar világ, csak később kezdé *pura statutiót* említeni. L. az 1572beli 4d. törvényczikk 4d. §-át és az 1574beli 16diknak 3d. §-át. Biró sem érté eddig mindenike, a' szép latin szót.

Deák íráshoz magyar jegyezetést épen ez időkörből hoz elé A. K. (Kurz Antal) említett tudós értekezetében: *Nachlese* 'sth. Gr. Kemény Jósefnél van *moudja* 55d. lapj. Pelbartnak 1489b. nyomtatott *Sermones de Sanctis* munkája 's itt *in parte hyemali* jegyzések és betoldások magyarul olly színű miniommal, minővel e' nyomtatás' kezdő betűi.

1500—1510.

A' 7—9d. laphoz. Paksy jegyzőkönyvből lévő, melyet velem Kaposméri Mérey László es. kir. aranykulcsos ur, hazafi indulattal küldött.

Ezen apróságokat inkább csak azért soroztam be a' 10d.—14dik lapon állókkal együtt, mert egyebet ezeknél ez évekből 17 levéltárban sem találtam. Hogy pedig a' re-

formatio felvillantáig is több efféle tétetett fel már magyarul, következő okoknál fogva lehet azt felvenni 's látni is.

1. Miként magyarul kellett mondatni azon esküknek 1035ben, melyekről sz. István II. d. könyve, 15d. fejezetében szól, úgy vala magyarul (többféle nyom közül itten csak keveset említvén) 1411ben a' *paraszt gazdák* esküje tizedrovók előtt, *l. Sigismundi decret. IV. artic. 5. §. 1. és 1435ben az élelmi árszabás, a' telkes jobbágyok névsora, l. Sigism. decret. V. artic. 2. 6.* Mert, magyarul költ árszabás nem az volt magyarországon első, melyet 1601-ből Sopron vmegye levéltárában 1837b. Octób. 25-dikén illy czímzetekkel találtam: Az Wargaknak az Űmívek felől walo zertartasa, Szűrmíwesek fzerartasa, Zijartok zertartasa, Szwchók zertartafa, Lakattiartok, Chißarok, Mefzarosok es egieb tósereke (tőzsérek.) 'S legelső lett volna-e Pest-PilisSólt vmegyének 1698b. Junius 10dikén költ 's jegyzőkönyvéből általam 1836b. Octóber 25dikén kiszemelt árszabása, melyben a' méznek még *buday* iczéje fordul elé. A' *Nemzeti Társalkodó* 1840beli 9d. számában adatott ki „Kolozsvári árjegyzék 1595ből“, melyet ifjabb Heltai Gáspár mint városi sáfár irt Puelacher István főbíró 's Kathonay Mihály királybíró korában. 1563ban a' posoni ország gyűlés 13d. törvényczikke parancsolá élelem árszabását véghelyeken a' kapitány, alispán 's megyei szolgabírák által. Még elébb pedig az 1553beli 17d. cikk teve rendelést *veteri de more*, hogy terméshez képest szabja mindennek árát a' véghelyi kapitány szomszéd megyék alispánaival, melly szerint a' katona mindent vehessen, 's a' szegény termeszó illendő pénzt láthasson.

2. Szilágyi Mihály 1458beli végzeménye 16d. cikkében álló ezen szóból: *Scholaribus*, kik vám 's tized alul vétettek ki, nem vaktában huzhatnók a' következtetést, hogy holmi magyar irat azoktól is csak erede, minekutána felebb az 1452beli záloglevelet láttuk. Megakaszthatna itt ugyan, *Scholares* szónak a' végzemény eredetieiben nem létele, mellynek az „Évkönyvek Iső kötete végén hasonmással is közlését gróf Teleki József előlölőnek köszönjük; mindazáltal meglehetett más olly példányban, melly más törvényhatóság számára hasonlóan elküldetett 's Mossóczi azt, illyenből veheté törvénykönyvünk első kiadásába. Mert II. d. Ulászlónak 1494—5beli udvari kiadásai sorában Engelnél¹⁾ így jönnek elé a' 121d. lapon: *Scholaribus recordantibus in dinersis scholis residentibus dati et distributi sunt 2 fl.*, a' 167d. lapon pedig: *ad relationem filii Andree Weer, paruuli Re Mtis, Scholaribus recordandis ad diversas scholas in festo . . . 1½ fl.* Mert az 1514beli 60d. cikkben ezen *iskolások*, megint elékerülnek: illy magyarázattal: *Presbyteri non beneficiati et Scholares Scholas inhabitantes, arma vel pixides de caetero gerere non audeant.*

3. A' Mátyás k. udvaránál volt apostoli nunciusnak a' r. pápához 1480b. irt tudósítmányából²⁾ országnagyok nemesség magyar lakóu városok között annyira magyar nyelvű társalgás tetszik ki, hogy a' neveket egészen csak magyar kimondatásaikkal írta meg, miként azokat fennfogan hallotta. „Il Regno, s z ó l, e habitato da diversi nazioni di gente, & prima sono Ungari, puri cioè Baroni & Nobili & Popoli, & Cittadini . . . festvén ezek háborús élete módját, dicséri a' németek mesteremberi 's kereskedési iparait. Majd a' hisztóriai

1) L. Geschichte des ungrischen Reichs. Iter Th. Halle, 1797. Einleitung p. 17: Registrum . . . proventuum regalium per Sigismundum (Ernst, később *Hampó*) episcop. 5ecclesiensem Thesaurarium . . . perceptorum. Exitus . . . 2) L. ugyan e' munka II. d. részét, a' 6—16 lapon.

személyeket így említi: *ma scampo Janos, vajveda capitano del Regno, ... Essendo advnque morto Janos . . due figlioli di Janos (az az Hunyadi) . . Laszlo Bano de Kanisa, . . Questo sentendo Szilagyi Mihaly . . Orszag Mihaly il grand conte (e' levél deák fordításában: Orsagemiale). Már a' magyar cittadini = városfelek között csak Sajószentpéteren költ volna-e? magyar irat. Egyedül Albert apát irt-e magyar levélkét? a' szép Tihanyból 1486. Jól láttam, miként van Kassán, Pozsonban, Nagyszombatban, Palotán, Sopronban, Pannonhegyén nem csak Zápolyai, Kinizi, Ország, Bátori 's más főurak hivatalos cancellariájából, hanem általában nemességtől 's még hölgyektől is csak deák levél, nyugtatvány, végrendelkezet a' reformatio elterjedtéig, 's hihető, ennek így története. Szükség volt illy tárgyak írásba tétele. Hivák a' várkaplánát. „Atyám uram, mendá, ur vagy asszony, írja meg te kegyelmed; ezt amaszt. És ő kegyelme a' vár kaplána, neki ült, 's nyelven babirkálá ki gót betűt, általa tisztelni kellett, megszokotton. De, épen nem költ volna-e több magyar irat, az eddig eléakadtaknál? ez időkorak fel és eltűnésében.*

4. Nem magyarul szavalta-e el? egyházi beszédeit a' pálosok közül Kelemen frater 1468 körül; Fr. Jacobus de Szegeto 1476; Tamás frater 1476b.; frater Michaël de Varadino 1486 tájatt. *L. e' kötetben Kinizsiné imádságai előtt XVI—XVII d. lap.* Népre hatni vágyás magyar beszédet kívánt ekkor úgy, miként 1542ben midőn a' 41d. törvényczikk, minden szerű kolostorból két-két barátot parancsolt ki tábori-papul, *qui evangelium dei castrensibus praedicent, vitia corrigent, confessiones audiant, et pro fide christiana fideliter tuenda unumquemque animent et confortent.* Hallgatott volna-e deák baráttra sebes huszár 's komoly bakkancsos? 'S az említett pálosok deák predikációin nem szunnyadt volna-e el még mélyebben a' falusi nép? Sőt Tamás frater, a' szombathelyi, saját kezével irt *popularis* (magyar) beszédeket még ki is ada, Eggerer szerint, 's mikor? Mátyás k. idejében. És

5. Mátyás k. önmaga is indítója volt magyarul írásnak, melly nevezetes nyomot nemzeti kebelűségéhez, eredetén kezdve kell eléképeznem. Erdélyben már Demetrius de Manczia püspök korában szokásba jött magyar Agendával élés, sőt még ezen püspök idejénél jóval elebből is marada fenn hir, olyannak hasznavétéről¹⁾. Hanem, melly években? az a' kérdés. Két Demetert hoz elé Pray, egyik, Hierarchiája II d. részének 260d. lapja szerint 1368b. lett szeremiből erdélyi püspökké, 's 1377b. Aug. 14dikén még az volt. *L. Fejér cod. dipl. Tom. IX. vol. 5. p. 164—165.* Életben találtatik 1387-tig, mint esztergomi érsek. Más Demeter, 1391től 1395tig volt erdélynek püspöke. *L. Pray II d. rész 263d. l.* Szeredai, az 1368—1377 közötti Demetert II diknak tevő, emez idehbit pedig III d. Demeternek, mert 1344b. is gondola egy Demetert lelhetni, hanem az összevető, világosb adatot kíván, az általa felhozottnál. Azonban *de Manczia* vezetéknév, egyik mellett sincs, 's így, világos reáakadhatásig, részemről az 1391 és 1395 között voltat veszem fel, miért? alább fejlik ki. Említett magyar Agenda, mikor? ki miatt? elég az hozzá, megszűnt, hihetőleg azért, mivel fordítását püspöki szék nem szentesíté meg, hanem valamelly nemzeti lelkű okos magyar pap azt csak magára tevő, illyet pedig az összes (oecumenica) főpapzainat keményen tilta, nehogy a' szabadon fordíthatás, különbféle főnek nyisson utat, saját állallá-

1) Jusszon eszünkbe, miként másoltatott le 1171ben „*Latinate feleym*“ temetési beszéd és „*scerelmes bratym*“ könyörgés, akkori Agendába, még 1171 előtt költ iratról. *L. R. m. nyelveml. Iső kötet XLVIII d. lap.*

tás és kéj szerinti magyarázatra, 's az egység, a' római anyaszentegyházat fenntartatni kívánó, többfelé téregetéssel felbomoljon. Kösségeknak mindazáltal inkább szívükig hatott, kereszttség, bérmlás, oltári szentség, házasság alkalmakor a' nyelvükön meg is értett beszéd, 's félben szakasztása ellen, panaszukat az erdélyi püspökké 1476b. lett Geréb László eleibe vitték. Geréb előtt a' tilalom lebege 's nem engedett. Most Erdélyben 's úgy látszik Magyarországon is addig terjenge zugás, míg azt Buda udvara is meghallá. Mátyás k. főpap gyűlést hirdet Posenba 1478b. 's az erdélyiek arra követeket küldék a' királyhoz kívánságuk előmozdítására. Mátyás, a' k' a magyar Agendát. 'S most Geréb László is, egyszeriben irt Gyulafejevári káptalanának, bizza e' munkát egy vagy két társára, kik a' királytól vissza bocsátatásaig is magyar fordításhoz fogjanak 's megtökélt munkájukat majd az ő vizsgálata és megerősítése alá nyujtsák. Kitészik ez mind, ide vett levele soraiból, mellyet A. K. erdélyi író, gr. Kemény József m. akad. levelező tag gyűjteményéből bocsátja közre, *l. Nachlese auf dem Felde der ungar. und siebenb. Geschichte*, 57. lap.

Ladislav Geréb, Dei et apostolicae Sedis gratia Episcopus Ecclesiae albensis Transylv. Dilectis nobis in Christo Fratribus, venerabilibus, honorabilibus, discretis viris, Dominis, Praeposito, Cantori, Custodi, Archidiaconis, Canonicis, Altaristis et Capellanis ejusdem Ecclesiae nostrae salutem sempiternam cum charitate.

Quum Nuncii partium illarum Transylvanarum ¹⁾ nunc hic apud Serenissimum Dominum nostrum Regem constituti nos iterato eatenus adierint, quatenus auctoritate nostra pastoralis, qua in partibus illis apostolicae sedis gratia fungimur concederemus, ut, quemadmodum id pridem, jam tempore praedecessoris nostri piae memoriae Dni. Dni. Demetrii de Mancina Episcopi usu venerat, et etiam antea pridem saepius accidisse exponitur, Sacramenta Baptismi, Confirmationis, Eucharistiae es Matrimonii Christi fidelibus Partium illarum non latio sed vernaculo sermone administrarentur, hinc nos moniti, etiam desiderio Serenissimi Dni. nostri Regis, his Diebus cum Dnis. Praelatis Regni sui eatenus nonnihil tractantis, nihil dubitaremus huic petito, et desiderio instantanee deferre, nisi obstaret id, quod nulla authentica, dioecesanique auctoritate roborata adsit versio hungara Agendarum Parochialium ex instituto Sacro Sanctae Synodus ecumenicae introductorum. Scitis et vos, quanta in sancta Ecclesia Romana ejusque doctrina annata sint Schismata per malam Sacrorum Canonum interpretationem, et versionem saepissime progenita. Quum tamen justo in spiritu obedientiae, et ad majorem Dei Sanctaeque Ecclesiae gloriam petentibus non sit detegendus assensus, hinc fraternitatibus vestris harum serie committimus ut unum vel duos vestri e medio deligatis fratres, qui interea etiam, donec a Regia Serenitate remissi fuerimus, manum huic versioni admoveant, peractumque opus nostrae dein exhibeant censurae, et confirmationi. Interea vero singulus Archidiaconorum serio invigilandum habebit, ne in Ambitu Archidiaconatus sui aliquis in Sacris administrandis irrepat abusus sacris Canonibus generalique Decreto adversans. Datum Posonii Dominica Reminiscere. Anno Domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo et octavo.

(Ex codice Batthyani.)

1) 1394beli Demetriusnál mondja Szeredai, 129d. lapján, Sigmond k. idejéből „sub hoc primum rege coepit Transylvania regnum appellari, antea, ac etiam postea in multis instrumentis pars transylvana vel partes transylvanae nuncupata.

Az itteni 4d. sorban „praedeccessor“ nevezet véteté velem inkább az 1391 és 1395 közötti *Demeter* püspököt, kire az, mint utóbbira inkább illik. Hanem a' „de Mancianak akadása, határoz. Meglön-e e' fordítás? abból tudnók meg ellenmondhatlanul, ha valami szerencse, eléhuatná rejtekéből. Legalább ennek nyomán iratott némelly magyar szabvány azon Agendába, melyet egyébként deákul Kutassy János még mint győri püspök 1596ban másodszor nyomatott ki. Továbbá

6. Mátyás király iskolái, irástudókra sokat tartása fűgenczebb elméjű világít. is többet ébresztett írni tanulásra, 's a' jegyzők leírók magyarul is csak irkálának holmit. Igy a' fennebb említett Nyír Kállai Tamásnál. Báchi Ferencz IId. Ulászló titkárától sem költ volna-e némi magyar írás? ki a' magyart, némettel össze férhetetlennek fellobbanva monda deák distichonaiban. Chazaar Mihálytól sem-e? IId. Lajos titkárától. L. felőlek, *Kovachich, Suppl. ad vestig. Comitior.* Tom. III. p. 17—20.

7. Többféle olly eskünek, melyet vármegyék nemessége, városok polgárai előtt kellett elmondani, magyar szabványban is létét, a' deákul közönségesen nem tudás kívánta meg. Az 1405beli IId. végzemény 12d. czikke, szól *eskütt* polgárokról; alispán pedig, az 1486beli VIId. végzemény 60d. czikke szerint, vármegyében tartozott letenni hitét, az az: gyűlés hallattára. Már, ha 1527b. Isó Ferdinand hűségére magyarul esküdtött sok országnagy, deákul lettek-e a' kir. 's m'városok magyar polgárai esküttekké? az alispánát választott nemesség megelégedett volna-e, általa nem értettnek hallásával? 'S deákul hiteltetett volna-e azon nemes ember, ki az 1514beli VIId. végzemény 5, 6d. czikke szerint arany és ezüst marhája eltolvajoltatását esküjével lett köteles bebizonyítani alispán, szolgabírák, 12. választott, vagy a' törvényszék 's egész nemesség előtt. Városokra nézve vegyük elé, világításul Pestet, mellynek magyar lakosságáról, fennebb a' 358d. lapon csak odavetve szólék, de itten több adattal fejtem. 1. Pestnek, az 1458beli Szilágyi-végzemény 13d. czikke szerint akkor *oppidum*-nak, magyar nevű tisztsége olvasható 1444ből a' pesti vargaczéhnak adott levélből, annak e' kezdetén: Nos Gregorius *Ferentzi* de Gubach iudex ciuitatis Pestiensis, Petrus Litteratus Gallus Faber, Johannes *Jeney*, et Valentinus *Harminczados* jurati cives de eadem l. *Kovachich, Formulae solennes* p. 437, mellyek között a' 441d. lapon meg, egy a' timár czéhnak adott levél elején megint e' magyar nevek állanak: Nos Mathias de *Boros Jenew* iudex civitatis Pestiensis . . . Gallus *Vacsi*, Gregorius *Lewkew*, Paulus *Kelemföldi* ac Mathias *Feketew* jurati cives de eadem . . . 2. Pest helyei utzásai magyar névvel fordulnak elé; a' *Formulae solennes* 377d. lapján: dicti redditus scilicet *Sanczthewr*, . . . ipsi Nautae in domo confraternitatis eorum vulgo *Czékház* appellata, 's hogy ezek Pestet illetik a' 376d. lapon kezdődő levél e' felirása: *Super dispositione Pesthien. cum Nautis*, mutatja; valamint a' 388d. lapon 1489ből lévő *Praeceptorium*. Pestnek *Szent Péter* nevű utzását említi Vásárhelyi (v. Sasarhelyi) András, ki azon utzásban 1508ban ír négyes rímét Bódog asszonyhoz, l. *Révai, elegyes versei*; 1787. a' 290—296. lapon, és *Podhradzky, Buda és Pest városoknak régi állapotjokról* 1833. 115d. lap, a' ki által 113—114d. lapján 1537ből közlött pesti házladási levélben *kalács süttö* utsza is, (quo itur ad plateam *Kulach-sythew*) fordul elé, 's bíró és eskütt polgárok e' magyar nevekkal: Nos Andreas *Zewch*, Kenéz dictus, iudex; Andreas *Zabo*, Gregorius *Zabo*, Gaspar *Zabo*, Dionisius *Harminczados*, Franciscus *Litteratus*, Valentinus *Sarkewzy*, Elias *Thethey*, Ambrosius litteratus *Beregky*, Joannes *Chyzar*, Oswaldus *Mysy*, Joannes

*litteratus Nagh, et Blasius Zewch junior, jurati ciues ciuitatis Pesthiensis . . . . 3. Mesteremberek czéhei magyar szellemmel voltak 's németek és más nemzetbeliek abba olvadának: a) A' pesti fegyvergyártók és csiszároknak adott czéhszabályzatban eléjő: gladios tamen non purgatos, qui hungarice Hyzwktwr (hosszútör?) vocantur. b) Az említett Gubacsi Ferenczi Gergely bíróságában a' vargamestereknek kiadott czéhszabályzatban iratik: quod neuter Magistrorum famulum cuiuscunque Magistri ipsius artis sive *Approdianum* seducere praesummat. cz) A' Borosjenei Mátyás bíróságában, timárok számára költ czéhszabályzatban áll: quod nos supplicationem providorum Blasii Trewttel (német) Cehae sive decani Iohannis Thewfek (Tőszeg vagy Tőzek, magyar,) Andreae Blasi . . . magistrorum cerdonum *hungarorum* nostrae ciuitatis . . . et hoc per cerdones hungaros quam teutonicos sive alterius linguagii cerdones . . . volumus observari . . . A' czéhmester (mint mindenik czéhé,) köteleztetett a' tanács előtt *megeskünni*, hogy a' czéhtagok munkái helyes voltára felügyel. *Inas* itt is, apród: praeterea de conservatione aprodianorum adolescentum, kiknek magyar viselete volt: *tunica grisea*. Eléjőnek benne a' budai és pesti *írhások*, rosszúl írva ugyan így: Irkarii, de a' szűcsöknek adothban jól, ekként: *excipimus tamen inde Irharios* videlicet cirotecas, sive sine subductura et bursas facientes, tehát a' mai *keztűs*. L. *Formulae solennes*, p. 435, 442, 445, 451. Idő bolondsága szerint mesteremberek számára is ha deákul irattak bár e' szabályzatok, mesterszavaik magyarul azért állanak, mert magyar polgárok szájában azok voltak fennforgók, 's az ők idejéből szállott p. o. *apród* szó az egri husáros czéh szabályzó levelének, melyet, 1690-en innen Fenessy György egri püspök, már okosan magyarul ada ki¹⁾ 3dik pontjában így: A' meszáros legének *apród* esztendeje eltelve 'stb. És ha deákul volt is a' pestiek levele, deákul esküdtötte a' magyar czéhmester, deákul-e a' *juratus civis*, midőn a' fennebb kiirt 23 várostiszt között csak négynek neve mellett van: *litteratus* (magyarúl: *deák*), olyan kapván csak e' melléknevet, ki deák nyelvhez és átaljában íráshoz értett. A' pesti német gyarmatot tehát, úgy nevelé magyarrá már 1400 elejéig a' Pesten volt sok magyar polgár, miként a' kassai és nagyszombati becsületes vendéget később magyarrá lettnek mutatják az e' kötetben álló iratok, 's ha Pestet törökvész nem éri, akként kapnánk levéltárában már 1400 és 1500 közöttől némelly magyar iratot, a' hogyan Sajószentpéterében 1403ból, 's Kassában 1557-ből külvárosa bírójának, magyar czéheinek, 's polgárainak szabott esküjét. L. 136—138 lap. Mert Pest városának bizonyosan nem első 's nem utolsó hivatalos magyar levele volt az, melly 1610b. Aug. 22d. Kassa városához a' „pesti bírák és fejenkint mind az egész keresztien tanácsból“ költ. L. R. m. *nyelvemlékek 1ső kötet, Temetési beszéd*, 19d. lap. 1529—1541 között írta magyarul Pesten Mihály deák holmit, deák bibliájába, lásd itt fennebb a' 45—46d. lapon, 's alább, magyarázatánál; 1547ből van fenn, Keüý Pettör deák pesti lakosnak Nagy Márton deákhhoz mint nagyszombati tanácsurhoz magyarul irt enyelgő levele, *1. későbbi kötet* 5d.—7d. lapján²⁾. De a' városi *testület* 1610beli levele, a' főbb. Már e' tájatt, Buda, Kassa, Sopron, Nszombat, Komárom, Győr 'stb. kapott vagy irt hivatalos magyar levelet.*

1) Találtam a' jászói országos levéltárban, hol az egri, magyar, görög és rácز kereskedők, csizmadia czéh, kovács és kerekgyártó czéh, lakatos czéh magyar szabályzatai is vannak, melyekkel Fenessy György, a' török járom megszűntte után Egret jobb rendben felmesteremberezé.

2) Nem mindig marada fenn tehát csak németségében az 1241—1243 közöttől Rogerius által említett „magna et ditissima *villa* quae Pesth dicitur“ mivel, már IVd. Béla 1244beli új szabadekában a' különben „*hospites*“ nevű lakosok, *terram kuer* = *kűér*, *kűér* kapták megint

8. Udvarnál 's főurak között is nem a' magyar nyelvvel általános elést mutatják-e a' II. Ulászló végzeményeiben 1492—1514 álló ezen magyar szavak: huszár, *huszarones*, akó, *akones*, birság, *birsagium*, jobbágy, *jobagiones*, szembe való adós, tönköly = thenkel, Chafzar marada, hajdu, *hajdones*, szállás; II. Lajoséiban ezek: nászádos *naszadatos*, kocsi, csapó, *chiapones*, hámor, huta, háló, boltár = boltos; Verbőczi hármaskönyvében pedig 1514, következők: gyalmostó, v. morotva, tanya, vész = *weyz*, rekesz, birság, könyves Kálmán, Kwn lazlo, lwdas. Lám az idebb deákosabbá vált későbbi időkben deákul lön kikeresve kifejezve a' legitthonibb magyar szó is.

9. Hon volt magyarul-írás példáihoz külföldről is hozhata hasonszellemet az idegen országokon II. Ulászló idejekortt követségben vagy kéjére utazott sok magyar, mert olasz, francia, német földön mindenütt veve észre nemzeti nyelven némi fakadozást, 's a' másutt látott hallott új tárgy hamar meglendít fürgébb elmét, minő, követségre választatik, minőt utazásvágy vonzogat. A' más honokban járt sok magyart pedig mutatja II. Ulászlónak 1498beli III. végzeményében az 1. cikk 6d. §-ka, mely azoknak ada engedelmet a' minden harmad évben tartatni kellett rákosi országgyűlésről díjtalan elmaradásra, qui extra Regnum hoc in peregrinationibus necessario occupantur, így az 1500beli 1. cikk 1. §-ka szerint: ut tam domini Praelati, quam Barones, caeterique Regnicolae dum in peregrinationibus extra regnum hoc et ultra partes maritimas occupabuntur, semel (ut praefertur) propter absentiam . . . in aliquo onere . . . non conuincantur. Pesti Gábort, *Esopus fabulay*¹⁾ fordítására 1536 előtt, saját vallomásaként latin előbeszédében, az gerjeszté, mert, a' más nyelvekre fordítás is, *mondja*, szintugy hemzseg.

10. Ugyan ezen idézett cikknek 2d. §-ka felmenté azokat is, egy esetre, qui in gymnasiis et studio literalis scientiae praecoccupati fuerint, miből e' kettő csillámlik elé, hogy, a) akkor nem végezé a' suhanczár, 18d. évében iskoláját, midőn a' mostani fiúcska magát már mindenbe belé árthatónak is képzeli 's árt is és márt is; hanem 1500ban olyan birtokos nemes vén legénykéek járák a' gymnasiumokat, kiket már országgyűlésre is hívott koruk, b) e' megleltebb világi leventá nem mindnyája hívé az akkori pap többsége szerint, hogy csupán a' latin nyelv idvezít és boldogít, 's íra magyarul, a' nemzetet boldogító nyelven. Ezen gymnasiumok szelleméből költ 1510b. Szalkay László levele, itt a' 9d. lapon; 1512ből Drágffy Jánosé a' 42diken; 1515ből Gochyt Jánosé a' 11diken; 1515ből Ferus Ágoston jegyzékei a' 12d. 13d. lapon, 's az ezen évkörökből fennmaradott többi mind; és hihetően, ezek nem mint csak fejtér holló ritkaságuk valának. De,

vissza 's így vidékük már magyar nevű volt. Nem sikerüle mindig a' magdeburgi város rendőrség szerint készült sajátrendelkezésük, német eskük mellett is, hogy bírájok német legyen, a' magyar pedig, honában, hátra tolassék. Magyar király egy sem erősíté meg azokat, sőt a' nemzet főbbsége lön, egy ideig velek egyenlő, majd őket, miként a' közügy kíváná, egészen magába vevő. A' török 1686beli kihajtásakor hullott szélledt el Pestről a' magyar, 's újabb szorgalmas német vendégek kezdenek küéri bor helyett *Steinbrucher*-t inni. Hasznos befolyással így most ezek majd másod ízben válnak nyelvükre nézve is igazán magyar polgárokká. *L. Rogerii, miserabile Carmen, cap. XVI. Podhracsky, Buda és Pest, 1833. l. 118, 121, 138, 139. 's ez után, Palachich, Történeti jegyzetek Pest városáról. 1839. l. 23, 29, 32.* Bővebben akarom fejteni majd Buda városa magyarságáról szólótomban az e' lapokon eléhozott német rendelkezések mikor kelését, a' német nyelvnek Budán is magyarral melly évek körüli felváltását.

- 1) Igen épen megtartott példányát velem közleni Székshelyi gróf Mailáth Károly cs. kir. aranykulcsos, m. k. udv. kamarai tanácsos ur szíveskedett.

11. Papok közül is, elékerekedének világi szabad nyájáról és fal közé zárt apáczákról magyar nyelven gondoskodók. Ez években készültek: 1506. Pesti k. egyetem codex, liber precator. et ascet. partim latinus partim hungaricus. *L. R. m. nyelveml. Iső köt. LXII. l.* 1508. Bertalan paptól Sz. Dávid zsoltárai 's egyéb. *L. R. m. nyelvemlékek, Iső k. LXVd. l.* 1508. Pesti k. egyetem codex, a' „meltatlan comonicalonac edofflegos mezeröl“ 'stb. *Iső k. LVd. l.* 1508. Vásárhelyi vagy Sasarhelyi András négyes ríme Bódog asszonyhoz, *L. Iső kötet XId. lap.* 1510—1521. Pesti k. egyetem codex. Szenteknek élete, *L. Iső köt. LXIVd. lap.* 1512—1513. Nagyszombati codex, Zent Anselmus kenve 'stb. *L. Iső k. LVId. lap.* 1513. Kinizsiné imádságai. *L. e' kötetben.* 1516. Jordánszky codex. A' 4 evangelista 'stb. és 1519. Mózes, Jósue, Birák. 1516. Tetemy Pál frater vásóni vicarius által b. Brigida szűzhez XV. imádság. *L. Tud. Gyűjt. 1835. Xd. köt. 104 l.* 1519. Katherináról legenda a' debreczeni codexben, *L. Iső köt. LXIV. 'stb, 'stb.*

'S honnan ezen említett nemzeti szellem? Mátyás idejéből lengett az, mellyet győzelmek, minő Bécsnek is magyar korona alá foglaltatása, ébresztének. Az-paizsolá fel kólostorok embereit is most magyar nyelv mellé, mint amaz egyházat illető főpapi rendelkezetet, mellynek oklevele Gerébtől fennebb áll. Ulászló idejében lobbana ugyan ki, látjuk, jobban, de nem e' renyhének érdeme, csak ekkorra nevedtek fel a' mátyási ifjak. Adjuk tehát, ámbár 1490-ig ennyit nem kapunk, adjuk a' dísz a' nap hozottnak, nem ki ennek felsütésében csak hűsölt és deelt, ki, Szekel' Estvan szerint, „nem külömben lakec Budaba mind eg' írot kép a' házba, . . kinek ideiebe hailla meg Magiar országnac coronaia, es lassan lassan a' mit annac előtte valo kiralioc kerestec vala, az mind elkezde czufzni.“ *L. Chronica, 222d. levél.*

Nem akarom azonban magamat ezekkel mindenütt magyar írást 's miveltséget lelőnek mutatnom, mert jól érzem, milly nevetséges, ha történetkereső, kedvencz eszme forrájával velejében, hamar azt facsargatja csak ki, mit lelni szeretne. Illyennek míve nem egyéb gyerekek porcsibéjénél, keresztül fordul a' kerek rajta 's elfuvá a' szél. Ugy semmíti meg a' *kiesztergározott* históriai állítmányt is a' későbbi éles összevető, ki mint a' nyíl, egyszerre oda vág hol az okok igaz eredménye áll. De, „bihetetlen Tamás“ sem kívánok lennem, ki, tagad mindent a' mire nyilvános adat nincs. Elég az okos kétkedés, melly, tiszta nyom csillámlásánál, egymástól nem távol eső évekre is következtetést enged, 's combinatioja nem billen dolgok fekvése 's természete ellen.

1 3 1 0.

A' 9dik laphoz. Szalkay László Bánffy Ferenczhez.

Legelőszér is a' szedőnek egy gonosz botlásával kell itt, a' ne talán utánanéző keresőt megbékéltetnem. Az 1835beli Tud. Gyűjteménynek nem XId. hanem IXd. kötetében adá ki e' levelet Horvát István. Hol azonban Szalkayról, ki volt ki nem volt? semmit sem szóla.

Keresgessük. Illyen ó irat, nagyon kielevenedik, csekélynek látszáságából, ha fennforgott nevűtől került. 'S érzem, milly érdekes lenne minden nevesbnek itt inkább írója képét kifesteni, mintsem csupán hivatalait elészámlálni, mert azokból állana előttünk a' XVII. százévnak színe, szelleme, lelkülete, magyar hangulata, de itt e' kötetet nem teszbeithetem.

E' Szalkai László úgy látszik, azon váci püspök, királyi cancellár, 's Mohácsnál elesett primas volt, kit az akkori latinkórság Salcanus vagy Zalkanus nevűre bérált, miként Istvánffy később is e' magyar neveket: Kerecsényi, Csáki, Szécsen, Rákóczi, *Querecenius*, *Chaquius*, *Secenus*, *Ragotzius* római álörccákba tarajozá, pedig ez olly badarság, mint Ursinus Veliusnál *Török* Bálint és Gyöngyös helyett: *Valentinus Turca*, és *Ginges*.

Atyjáról hívaték-e már Szalkainak? vagy csak azért, mivel Máté-Szalkán Szatmárban született, miként Szirmay Antal írja¹⁾, mert Szalkát, Hont, Bereg 's Tolna vmegye is mutat, 's ezen aláírása: *szalkai*, csak Szalkáról létét is éreztetheti. Ha valószínű bizonyos adattal Szirmay Antal talákozása, hogy László deák anyja Bakacs Tamással lett volna vér, úgy hona bizonyosan Szatmár. Hívák Varga Lászlónak is, miként még Sámbocki jegyzetében *Ladislau Varga* (sic) *Archiepiscopus* áll²⁾ hanem ez, apjának *varga* mestersegeről száradott reá. Az ember magahitt, pénzleső, ravasz volt 's az illyen ellen fellobbant magyar nemesemberi harag hamar levargázá, még váci püspök korában is *Varga püspök*nek peczkézé, mert szegény eredetet felejtető nagylelkűség benne nem sugárzott.

Bakacs Tamás, a' csak magát 's övéit emelt önző, úgy van, sok atyjafiát emelé fényre, 's jószághoz, az általa imádoztakhoz; hajlékony volt a' varga gyerek, esze lang, 's illyent Ulászló minisztere, minekutána valami vásottságától pappá tétele által megmenté, könnyen előre tolhatott. 1510ben, látjuk, kamaraispánna volt Erdélynek és . . . . wának, azaz Máramarusnak, mert ezen sokamarákat az 1518beli bácsi országgyűlés XVd. czikke együtt említi így: *Item quod Castrum Huszt cum cameris salium Maramarosiensis et Transylvanien-sis ac tricenis vigesimis . . . constituti*³⁾. Az erdélyiek nevei 1494—5ben 's 1552beli állapota látható Engel gyűjteményében; ⁴⁾ említetéseik pedig itt a' 43d. lapon, 1525—1530 körül, Dersi vagy Désy nemzetség ivadékiról költ jegyzetben. Hanem itt, összeforrasztás végett, azt kellene tudnunk, mi vala „kamarnispánnal“ deákul kitéve, *Comes Camerae*⁵⁾ vagy *Camerarius*-e? ki az 1552beliben mint tordai főtiszt úgy látszik régibbről jó elé 's az 1494—5beli számadásban meg talán *Camerarius Transilvanensis* cím alatt áll; vagy az ugyan ebben elékerülő *Thesaurarius de Transilvania* mondatott-e kamaraispánnak? Annál fogva gondolnám e' *Thesaurarius* Sigmond püspök-kincstartónál *Comes Camerae* helyett irt-nak, mivel Thurnschwamb ez időkorben *thesaurarius*⁶⁾ magyar nevét „kincstartónak“ mondja. 'S így most az kérdendő, mikor nyere tehát Szalkai kincstartóságot, melynek a' bácsi gyűlés czikkei régtől fogva rosszul vitt kincstári kezelést hánytak szemére, mert a' historiai lelkesméret szigorúsága, mi nélkül a' hisztória csak fecsegmény, azon hőkkenne meg, hogy tán László deák szalkai, más, az említendő *thesaurarius Zalcannus* megint más ember.

1) L. Szathmár vmegye' esmérete. Ild. Rész, Budán, 1810. lap. 114—115. 2) Kovachich M. *Scriptores rer. hung. minores* Budae 1798. Tom. I. pag. 44. 3) Kovachich, *Vestigia Comitiorum* p. 485. 4) *Geschichte des ungrisch. Reichs. Iter Theil.* Halle 1797. *Registrum proventuum regaliū per Sigismundum (Ernst)* episcop. quinque ecclesiens. *Thesaurarium regie Majestatis anni 1494—5.* pag. 39. és *Iter Theil* p. 22—42. 5) *Comes Camerae* kamaraispán úgy, mint nádorispán, főispán, alispán. Kamaraispán cím Erdélyben ma is megvan, sófőrákhelyen. Ild. Endre 1298b. XXIVd. cikkében van: *Comites Camerae Monetarii, Salinarii . . .* I. Kovachich, *Suppl. T. I.* p. 85. 6) *Thesaurarius = Camerae praesidens?* Ild. Geizának 1148beli oklevelében áll: *Boroslau Regiae Camerae praesidens.* I. Kovachich, *Suppl. Tom. I.* pag. 160.

Hanem hézagunkat, míg adat is lenne, az pótolhatja, hogy részek' kamaraispánából elébb lehetett udvari kincstartó, mint csak egyszerre azzá, 's ő, azzá. Ide járul ez időkből kamarai főbb szolgálatban leginkábbat papok forgása, miből meg, neki 1510ben már pap léte még azért is eléfejlík, mert 1513b. már Vác püspökei sorában áll¹⁾, 's 1514. épen mint váci püspök van aláírva Ulászló VII. d. végzeményének, mellynél Bakacs, kardinál és primás; főkincstartó pedig Beriszló Péter, veszprémi püspök és horvát dalmát bán.

1517-nél beszéli el Istvánffy, az év kijegyzésében nem pontos, Prágába követül Ráskai Balás tárnokkal küldetését, hírül vinni, hogy Ulászló 1516b. Martius 6d. meghalván, nádor választatott ugymint Batori István 's a' már koronázott II. d. Lajos, királyi hatalommal bir, 10d. évében.

1518b. udvari k. alcancellar is. Az 1518b. Jakab apostol napján kezdett tolnai gyűlés XIII. d., és a' megint 1518b. Szent-Mihálykor, Bácsen tartott gyűlés XXXIX. d. cikkei nevezik így, épen mellyekből elébb kincstartó volta is kitetszik. A' tolnai így szól: et quod non solum super ista taxa, verum etiam prioribus contributionibus praesertim duobus florenis per Reverendissimum Vacien. tunc Thesaurarium, nunc vero Cancellarium regium exactis, imo super universis proventibus Regiae Majestatis eotunc ratio detur, et acceptetur. A' XXXIX. d. cikk pedig: quod tam rev. dom. episcop. vaciensis alias thesaurarius nunc cancellarius regius super duobus, florenis . . . . rationem dare teneatur²⁾. De mi tetszik még egyéb is ki? A' hitlen országgazdát, az ország nem becsülé.

Ezen azonban nem aggott, mert csatlakozék hozzá a' király, a' tapadó szívű gyermek-király, ki az ország dolgait még nem ismerheté, nem embereit. Hogy egy második Hunyadi János nem emelkedék a' jó indulatu ifjú körül, méltóságában a' király és nemzet szent szerelmének! E' helyett simán csuszék a' pöttön termetű, fekete barna cancellar, Buda királyi szobáiban, csak ő ott országolhasson, csak pénzt gyűjthessen, 's osztán budai házában kényére pihenjen. Illyen vala belseje, azért nem tudá tűrni a' szeme közé egyenesen nézőt. De, hogy győzzön, László püspök elmulattatá Lajost, könnyű társalgó szokott lenni sebes verselő, millyen ő volt, miként Vrsinus Velius e' szavaival jellemezé: „cujus versus, tametsi perpaucos praefixi, quos ille, mirabile dictu est, ex tempore inter funebres pompas et immediate effudit; qui vir unicus solus documento esse potest exteris nationibus, animos sublimes et ingenia excelsa a natura Pannoniis minime deesse³⁾. Ezen lobbanó ész és nyájas alkalmazása tartá fenn némelly udvariak kegyében. Mert majd egri püspökké lön 1522ben. Sőt 1524b. Aprilis 7d. bal meg Szakmári György a' nagy hazafiui lelkű primás, ő meg már Május 6dikán azzá nevezeteti magát, min, udvarhoz tartozó is több megijedett, országbeliek pedig távolban épen zugának. Miképen törekvék Szakmári szellemében ő is még csiráját kiszakasztani a' lelki világba megragadott reformationnak, elmondja Spangár „Magyar és Erdélyország eretnekek krónikájában“, mutatják II. d. Lajosnak Nagyszebenhez Bártfához küldött levelei 's övéi, érezteti az 1525beli hatvani gyűlés 4d. cikke, a' megmozdult korszellemet akadályozni nem tudott. Hanem az ugyan ekkori 26d., 27d. cikk meg az ő bibijét ragadá meg⁴⁾, mert az előde Szakmári által a' sz. koronáért Mátyás idejében elzáló-

1) L. Schematismus ven. cleri almae dioecesis Vaciens. 1835. p. XLIV. 2) Kovachich, Vestig. Comitior. p. 471. és 496. 3) Hinném, jól idézi ezt A. H. erdélyi író említett *Nachlese*-je 47d. lapján, Denis *Buchdruckergeschichte* munkája 256d. lapjáról, mellyet magam itt meg nem kaphattam. Vrsinus dicsereteire, hivatkozik a' váci említett schematismus is. 4) Kovachich, Suppl. ad Vestig. Comitior. T. III. p. 25. 40.

gított ország várai visszaváltására hagyott 60,000-nyi mátyás-arany, és egyéb kegyes alapítványok kitűzött céljaikra fordításáról az ő tiszte lesz vala gondoskodni. A' vele meg nem elégedés iszonyúan töre ki a' rákos mezei országgyűlésen, így: *ipsum esse eum, qui Regnum depilabat et destruebat, et non esse mirum, quod non amaret nobilitatem, cum sit filius sutoris, ipsum pro consiliario habere judaeum*¹⁾, emere meretrices, metu compulsam sacerdotio fuisse initiatum²⁾ 's kéré a' nemeasság II. Lajost, legyen maga Ur, neki örömet hajtanak főt, hanem Szalkai miniszteriumát változtassa. 'S a' jót akart király sokban teljesíté az oppositio kívánságait, a' keresztelt vén zsidót Szerencsés Imrét bebörtönözteté, de miniszterét, az apostoli követ közbenjárására, ótalmában tartá, noha nem öröme, mert kiszabadul az új keresztényen az őt pártolt királyné által 14 nap mulva, udvarnokai 's cselédek késérik, nyilván Szalkai előgyanúja rendeléséből sz. György 'terén volt házába, de a' nép, reá 's vendégeire rohan még az nap vacsorájakor, 's ragadmányos házá kirabolja Thurnschwamb szerint, ki maga láta mindent, mivel Szalkai házához csak harmadik vala Fuggeré, hol Thurnschwamb akkor pénztartózkodott, 's a' Fugger házat is villám fenyegeté.

Tiszteletlen hát Szalkai, hanem őt még is döllyf dagasztá Buda várában. Jelen az öreg Frangepán Kristóf horvát bán, tanácskozáton a' hatvani zugók felől. Szeme közé nézve beszél ez oda neki, a' miniszter fellobban 's Frangepánnak szakállába esik. Frangepán meg profon szeli Lászlót mérgében, tenyerével, győző kardot annyiszor forगत. tottal³⁾. Segélyre kiáltja László, szolgait, arra Frangepán a' magáéit. Zörrennek ezek fegyvereik. A' király terem közben, tőle kér mindenik elégtételt. A' 19 évű Lajos adjon azt! ki, érseket és bánt atyjának hivatgatá. Sulyt, szentelt-fő bántása billente 's Frangepán kénytelen lön, a' csonka toronyba menni. Battyáni Ferencz és barátai kezességére jöhet ki harmadnapra, de bosszújában, bucsut sem vesz Lajostól, egyenesen haza tart, 's Istvánfy szerint Iső Ferdinandhoz készül, Thurnschwamb szerint Zápolyai vajdához. Őt nevezik azonban a' hatvani gyűlés, török elleni egyik vezérül, 's katonát szed honában, mert a' haza baja nagyobb előtte, mint Szalkai miatt a' magáé. Hanem előbb vésznek ereszté a' miniszter magát, a' királyt és nemzetét Mohácsnál, mintsem a' nálánál nagyobb férfi, oda verekedhetett volna sergével.

Bővebben eléképelni ez embert, nem itt helye. Pedig kifestendő volna Bakacs csal együtt, úgy miként Richelieu 's az ez által felemelt Mazarin későbbi rokon indulatu főpap 's miniszter társaié, csak hogy nálunk egyedül mutatásaul azon szörnyű önzőknek, kik a' magyar nemzetet diplomatiái sorból kiejteték, nem mint anazok, kik övék politikai hatását nevelék is. És igazán találva kellene hányni mind a' kettő' rajzát, miként Retz kardi-

1) Zsidót tartani pénzahjáruul régi nyerekedés, régi vezedelem. Thurnschwamb, 1563b. irá: „Bei König Matiaffen zeiten ist sein Schatzmeister oder Kincstartó geweest ein getaufter Jud, hat Hans Ernst geheissen. Nach ihm ist sein Sohn Sigismundus, so Bischof zu Fünfkirchen gewesen, an des Vatters Stelle Schatzmeister worden.“ Szerencsés Imre, régibben Perényi Imre nádor († 1519) udvari zsidója volt, az lön keresztapja, 's nevezé Salamonból Szerencsés Imrének, *L. Engel kiadásában, I. köt. 193, 199 lap. 2)* L. Diarium Actorum in comitiis pestanis 1525. Ex MSS. vatic. germ. Tom. 55. pag. 65. et sequ. inter epistolas Baronis de Burgio id temporis nuncii apostolici in Hungaria, *L. Engel, Gesch. des ungr. Reichs, IIter Theil Halle, 1798. p. 50.* 3) Verantius, későbbi primás, így beszéli ezt, krónikájában: gróff Christoff Frankapan, Lazlo Ersekel ewgwe vezett wala, Bwdaban, Arczewi chapta wala Lazlo Erseket, mert Lazlo ersekys zakalaban nywlt wala Gróff Christoffnak.

nál, mint Rochefoucault; nem az „*Archiepiscopi Strigonienses (Tyrnaviae 1752)*“ írójának, elsimításával. Nem csupán ezt mondva róla: Ludovico, cujus omnia consilia sapientissime moderabatur, miként az 1835b. váci egyházi megyei schematismus XLIVd. lapján áll. *De mortuis nil nisi verum, et iustum.*

De, leveléről még. Lehetne-e csupán ez egy magyar iratnak kezétől eredését hinni? Gondolható-e? hogy egyedül ő irt volna magyarul. Bizonyosan úgy irta hozzá Bánffy Ferencz az övét¹⁾. Sőt ezen nyom azt hitetheti el, Ulászló és Ild. Lajos udvarához tartozott főurak és vmegyei hivatalbeliek többen írnak már ekkor a' nemzet nyelvén. A' Ild. Ulászló kincstartója említett udvari kiadásában áll 98d. lapon: *Misse fuerunt iterum certe litere Re Mtis et Dni Thesaurarii de Transilvania huc Budam diuersis Magnatibus et diuersis dicatibus sonantes*, 's az erdélyi kincstartótól? jöttek között épen úgy lehete magyar 1495b. miként Szalkaytól 1510b. továbbá, azon kiadásjegyzékben több vmegyei rovó *dicator* fordul elé *literatus* melléknévvel, mint: Joannes literatus dicator cottus Baranya, Petrus literatus Pestien., Nicolaus, Michael provisor Nandor Albensis, Blasius, Michael literatus capitaneus episcop. Sirmiensis, Valentinus, Ladislaus, Andreas, Benedictus, Emericus, Matheus, Sigismundus, Albertus, mind *literatus*, kiknek deákul nem tudókkal de magyar olvasást érhetőekkel voltak dolgaik. 'S az ámbár magyarul nem beszélt Ulászlót, de ki fiját Lajost és leányát Annát magyaroknak nevelé, többnyire magyar udvari személyzet vevé körül, mesteremberekig szakácsokig le. Az udvarnál is tehát főként magyarul szólott kincstartó Sigmond püspök, ezért raká egyébként deákul irt kiadásai közé e' magyar szavakat: suba, kochi, ezimer, hölgy, *istrang*, rojt, pokrócz, mázsa, zöld v. szederjes, megszín, targ, (innen jó: targoncza) gyöplő, hátlekötő, Jankó, terő = törő, csúr, Gyurkó, kút, tekervény, vágókés, csuha, farmatring, apród, orosz²⁾. Így jó mai nap a' sok német szó azon magyarnak nyelvére, ki gyakrabban él német szóval, mintsem magyarral.

Szalkainak „dolgoßonk“ = dolgoßunk, szavából kitetszik, miként valának a' sókamarak körül magyar műszavak, elnevezések. 1553b. Bakocsy Ferencz írta magát Szaláncz vára „minden dolgoßának.“ *L. következő kötet 8d. lap.*

1 5 1 1?

A' 10d. *laphoz*. Mykó Balás levele.

Ennek évét én 1511 helyett 1521nek vetém 's így a' 2 és 1 között lévő x-et chrismának, de a' Sztárayak levéltárnoka úgy mondá, hogy e' nemzetség leveleit olyan

- 1) Könnyen azon Bánffy Ferencz ez, ki az 1494—1495 közötti udvari számadásban, Engelnél a' 39d. lapon még két Bánffyval mint adós, így áll: Franciscus, Johannes, Michael Banfy....
- 2) Pueris cantoribus pro *subis* dati sunt p. 51. pro una *suba* mardurina, 67. ad currum *kochy* 79. de pellibus hermellinis ligature vulgo *Chymer*... vulgo hewlgh 81. Magistro Georgio Kethelgyarto pro cordis magnis et minoribus ad ligandum currus *Re Mtis* nec non *Istrangh* 83.; Bernardino Italo pro illis *Royth* quos fecit de serico, pro equis regie *Mtis*, videlicet ad Pokroch, 90. *massas* ferri XII. 97. *Palkoni* Kwn famulo *Re Mtis* 98. Una de colore *zelderteth*, (szederjes) alia de colore *meghzyn*, 101, qui fecerunt *targh* cum carpentariis 102. in modum *Gywplw*, in super *hathlakothew* 101. Jankoni 102. Magistro Petro Fabro, qui fecit eisdem Mordariis de ferro duo instrumenta ferrea vulgo *Therew*, 104. tribus fabris qui in *chw* fecerunt currum 106. vulgo *Kwth* 106. per eundem *kochy* misse sunt lucerne, *Gywko*, attractoria vulgo *Thokerven* 162. aprodiaris 175. Magistria Cocorum duo cultelli scilicet *Wagokees* 170. emte sunt ulne *panni* pro una *chuha*, *chwaha*. 172. duo paria *farMetring* empti 174. Orosionibus 176.

előde évezé meg azok külsején, ki a' személyek születése halála napjait is jól kitanulta 's e' levélre azért nem teve 1521-et, mert a' benne magát, „azon emberével“ az az felelőségével együtt beteges-nek vallott Balás ur, 1521ben már nem élt.

1 3 1 2.

A' 42d. laphoz. Drágffy János, Karolý Istvánhoz.

Im itt Waltherr és a' szerkesztő egyegy észrevétele.

Elődömi egyike, újabb írási szabály szerint lemásolván Drágffy János levelét, annak korát 1412k évre teszi, de igen helytelenül, mert a' 7 alaku szám a' XVk században ötös számot jelentett, egyéberánt pedig ha kezdetett is akkoriban Drágról, a' *Drágfy* nevezet, *Drágfy János* az egész XVk. században elé nem fordul; hanem a' XVI. században jö elő *Drághuak* a' néhai mármarosai vajdának, harmad izen való ivadéka, vagy is kis unokája már, Drágfy János, a' ki 1511dik évben királyi pohárnok — három évvel utóbb, asztalnok — 1518dik évóta pedig tárnokmesteri méltóságokat viselt, 's a' mohácsi gyászos ütközetben, mint királyi udvarbíró végezte életét; és ez volt az 1512dik évben költ imént közlöttem levélnek írója. Okom, miért 1512dik évet írek, és nem 1513at az, hogy amabban hétfő napon volt az. Bertalan este, és úgy a' levélben említetett csőtörtők 's a' levélírás napja között épen kettő a' nap, mint Drágfy számítá; ha pedig 1513k évet írok, minthogy ebben kedden vala Bertalan este, a' két nap között csak egy nap lett volna.

Waltherr László m. k.

E' Bélteki Drágffyak között ezen IIId. Jánostól 3 magyar iratunk van eddig, miként ettől megválva, még a' 16d. és 29d. lapon láttuk. 'S ismétlem itt is, hogy ő sem csupán e' hármat tevé fel magyarul; hogy midőn tárnok, országbíró, így írt, bizonyosan több zászlóستól 's udvarhoz tartozott többektől hasonlóan kele illyesmi, és a' nyelv, divatának indult írásokban is. Házánál pedig Erdődön Szatmárban épen élt, neje Homonnai Drugeth Katalin, 's gyermekei Sóna, (majd Perényi János bítése) Magdolna és Gáspár körében. Általvevő e' Gáspár, atyjától, magyarság és tanulmány becsülését; városában Erdődön nagy iskolát szándékozott alapítani, Kopácsi István híres reformator segélyével, kit oda veve tanítóul. Megholt 1545b. Januarius 25d. Bátori Anna szülte fájában Györgyben (IV.) pedig az egész Drágffy nemzetség hunyék el 1555b. melyet oláh-boér eredetből lám olly tős gyökeres magyar szelleművé tett a' hajdani magyar idő, millyenné a' talján származatu Drugetheket is.

Döbrentei Gábor.

1 3 2 3.

A' 17d. laphoz. Kesserw Mihály és huga között békelevél.

Megjegyzem itten, hogy azok közül, kik Verbóczinek IIId. Ulászló eleibe terjesztett Tripartitumát Heltaiként „szent Lucats napian Pesthen a nagy országos gyűlésben 1514. meg confirmálac és álláia való íráffockal meg erősítet“, háromtól akada elé magyar iratunk, 's ezek nevét czimét úgy teszem ide, miként Veres Balás 1565beli fordításának Heltai Gáspár által „Colosvarot 1571ben nyomtatott“ kiadásában állnak:

Szalkán László, Vaci Püspök. I. 9d. lap.

Késserő Mihály, Bofnáj Püspök. Az, kiről itt szó van.

Dragfi János, Király Aljzaltanakoknac Mestere, I. 42, 29, 16d. lap.

Két érsek 's tizenegy püspök van még Szalkain 's Kesserűn kívül aláírva, zászlós ur pedig Drágffyól megválva tizenegy, 's „ezeknek felötte többen nagy focan, Méltóságos tiztbeli főméllyec“ azaz a' deák eredeti szerint: *aliisque complurimis, Comitatus Regni nostri tenentibus et honores*. És már ezek közül csak hárma vált volna-e ki, magyarul írásra? Ha mindenike nem is e' 24 söt több között, háromnál kétségen kül nagyobb szám. Félre csak egy kisség a' latin kárpittal, melly előttünk, mivel ezer meg ezer oklevélünk deákul költ, mivel törvényeinket úgy kezdék megírni a' főpapcancellárok, folytatni az ítélő mesterek, olly vastagon függ deák festékével, hogy a' mögötte élt magyar házi-családot is, uri asszonyt férjével, gyermeket szüleivel, papot hallgatóival, követeket országgyűlésen, tanácsosokat királlyal csupán deákul beszélteknek hínni ámitatunk. De ha feszes kárpitunk mögé buvunk, úgy lelünk ott más társalgást, miként a' színpaditól igen különböző világot a' színpadok hátuljában.

Figyelmünk ébredjen miként élt a' nemesség, országglás ügyeihez eleitől fogva folyvást szólhatóan. Az 1498beli 1ső czikk 7d. 8d. irszakának értelme, országgyűlésre minden birtokosabb külön háztüzű családnak egy egy tagját küldeté, a' 9d. irszak szerint pedig egyházas nemesek tizen bocsátának közülök egyet. Vármegyék nemesei magok választják tisztviselőiket, 's ez olly régi mód lehet, hogy IVd. Béla, pesti vendégeinek 1244b., már ahhoz képest adhatá e' kiváltságot: item ipsi majorem villae sibi eligant, quem volent, et nobis electum praesentent. Országos és megyei gyűlésnek tehát olly nagy seregletből állott tagjai, valamennyen tudtak volna-e deákul? Az egynek egynek beszédébe, akkor is igen sokan 's hevesen vágni tolaodók csitítására származhatott az ismeretes „Halljuk“ melyet bizonyosan magyar előadást hallani akarók kiáltoznak.

Előnkbe egy jelenettel a' hatvani országgyűlésből 1525. Julius 3dikáról. Összesen ott mintegy 10,000-nyi nemesség 's főrend, könnyű fegyverzetben, a' síkon. Fából theatrum alakra erősen készült fakerítés közepén a' teljes engedelmességgel jó indulattal fogadott király II. Lajos, egész tanácsával 's fejedelmek követeivel. Körében ül a' nemesség, legelső sorban fegyveres lovagok mint rendőrök, állnak. Felkel Verbőczy István, *sáját nyelvén a' legékesebben szóló*¹⁾, 's elérteszti az ország zavarai vészei okait, tart harsány beszéde jó két óráig. Végezttekor e' kérdésével fordul a' nemességhez: Megegyezik-e mondasáiban a' nemesség? Igen is, kiált ez mindenünne fennhangon. Menekedjék meg valahára ő felsége maga is, mentsen meg minket is, rossz tanácsosai zsarnokságától. Beszél most Szalkai László a' primás, mert ellene zördült volt az „Igen“; majd szól Bátorfi István a' nádor, a' kevély és az erdélyi vajdán Zápolyain mint izgatón ezekért bosszút állott kebel, mert őt is illette az; következék szóban Sárkány Ambrus, mert ő épen nem kellett, 'stb. Burgio szerint is hát magyarul beszélvén Verbőczy, bizonyosan a' többi is

1) Azaz: a' magyarul beszélők között legékesebben szóló. Hic Stephanus Verbőcz, (amicus Suae Sanctitatis) lingua sua eloquentissimus proposuit, unde pericula Regni . . . L. Relatio Actorum in Conventu Hatvanini, 1525. celebrato, seu Epistola Baronis de Burgio apostolici in Hungaria Nuntii, L. Engel Magyarország történetiája hálai idézett kiadásában, II. rész 55. lap.

mind úgy szólt. Úgy Julius 4dikén a' fennebb említett Drágffy János, kit szerettek 's ki Ambrus helyébe országbirájává tétetett. Hogy is deákul olly roppant szereletben! És ezt bizonyítják még ez ország gyűlésének egy német leírásában eléjövő ezen magyar szavak, mellyeket az eléadó magyarul hallott: die Ortag oder die Landtschafft, . . . Tyschath Seleschige parasna Lengel por Rutwa fy patykatursch = *tizenhat felesége, parázna lengyel por, kurvasi, patikáros, (ezeket kányták Thurzó szemére)* . . . a' keresztnevek magyar módu említése: Kalnay Janusf, Dragfy Janusf, Tanysfay Laslo, vnd Vdwarbyro ampt dem Doczy Janusf, Sedetwary; Setencz; Verbócsinek így neveztetése: Istwan Mester, továbbá: Vnd Baranya Wartmegdie ysfpansfag¹⁾, Csakhogy deákul téteték fel a' törvénczikk' hajdani szokásból, épen miként még 1823-ben, midőn igen kevés beszéle már a' követtáblánál deákul, főrendeknél pedig újabban megkezdeték a' magyarul szólás, 's a' törvény szava még is deák lett. Még pedig hajdanibb időből szálla le országgyűlésen magyarul tanácskozásnak folyama, korántsem csak e' hatvani felzajgás kezdé meg, melly az okos ellenzés kellő irányát elvesztette, válván légélénkítő szél helyett fedeleket is bontó viharra, termékenyítő eső helyett jó gyümölcsfákat is kitekerő fellegszakadássá. Régibbről felfogandó igen, egy szellem, melly következő eredményeket alakítja: 1. Az anjoui Róbert Károly gyermekei utódai Visegrádon, a' jagellói Ild. Ulászlói Budán úgy nevezkednek magyar hercegekké, miként a' franczia Bourbon ház ága spanyoltrónon spanyollá, a' nápolyin olasz-szá változék. 2. Olasz, franczia, német, lengyel, horvát eredetűek, jószágnyerve itt, legmagyarabb házak törzsei lőnek. Így Breber - Zrini - Subich, Frangepán, Thurzó, Stiborich, Garai, Zápolyai, Keglevich, Draskovich 'stb. Így látjuk itt későbbbről, a' Vegyes iratok 27d., 70d. lapján Kruzith János magyar levelét; 64d. 's 88dikán Thurzó Annáét; a' 174d. lapon sibenicoi Vbranchichét, a' 210diken Thywkwowith Ferencz végrendeletét 'stb. Okozá pedig ezt a) Mindentől a' magyarnak mi nem az ő keleti vére volt, vonakodása, azt gúnnyal nevetése, melly vonás a' még darabos erejű nemzeteknél metsző, szidalomban is kipattanó, 's csak műveltséggel szelídül, de azonban fennmarad, mert ezen összesztítés tart külön örök elrendelés útján minden nemzetet, kiki enmagát szereti benne. Idegen ennél fogva, hamar a' főnemzet közé simult, akara tetszeni királyának, 's a' nemes háznak mellybe házasodott, hamar segíté magyar nyelvű szelleme; várak faluk nemes asszonyi köre akkor csupán magyar volt. b) A' magyar nemesnek hajdanról szált négy szabadsága, mellyek elsője Weres Balásnál így van, deáktalanul: Hoghý senký a nemeft, idezethlen, ees thewrwýn szerýnt walo karhoztatafnalkýl meg ne merý fogný . . . Büszkülő kebelt nevelének ezek, magára sokat tartót: 's a' nem szabad nemzet közül szabad egyénné vált, nevét is örömet vevé jószágáról, mit csak a' horvátoknál találunk ritkábban, hanem magyar nyelv ellen zajgottat közülök akkor épen nem. cz) Nemzeti öltözetnek egész kerek Magyarország határaiglan minden nevű nép által viselete, mellyre a' vigyázatot még országgyűlés tárgyául is leljük. Millyenségét a' réGINEK már Kálmán k. végzeménye Iső könyvének 70dik fejezetéből tanuljuk 1096—1100ról! millyen legyen vitézrendé valamint fegyvere is az 1435beli V. 2d. 1492beli 20d. 1537beli 13d. czikkek 's ujjabb időké, határozzák. Ez, hasonlóan egy főnemzethez tartozásra emlékeztetett. d) Vonszódás keletege országhoz, melly-

1) L. Engel. Geschichte des Ungr. Reichs und seiner Nebenländer, Halle 1798. Ilt. Theil, p. 43—49. Kovachich, Suppl. ad Vestig. Comitior. 1801. T. III. p. 6—17.

be annyiszor győzelemmel tértek meg seregei; csiklanda hiuságot, tartozni nemzethez, mellynek királya birodalmát északra bált, délre adria tengere mosá; mellynek királya, Moldova 's Havas alföldnek erősíté meg fejedelmeit, kik' utódai lám hasonlóan magyarul is levelezének, miként egy példa itt 1556ból a' 273d. lapon érezteti.

Társalgásban uri nyelvül léte a' magyarnak, kipillantgat 1524ben Várdai Pál egri püspök 's kincstartónak még deák leveléből is, ki Bátori Andrásához Szatmár főispánához (így íra'): Magnifice &c., Regia Majestas jam est Budae. Exspectat Dominos. Hic est Dominus Wayda de Dragfy, Banfy János, Tachy János, Ladislaus Kanisay, venient et alii . . . . Ex Buda, Sabbatho ante Laetare . . . . . Hac hora noctis 12. Csak hamarjában van ez oda hányva még azon meleg emlékezettel, a' mint az udvarnál este folyt magyar beszélgetésből a' püspök haza ment 's az ott hallott Bánfy János, Tahy János név, még fülében csengett. Ahhoz képest raká lám többi deák szokötését is eléggé magyarosan, 's író tollából úgy futott ki a' keresztnév utóbb tétele, miként még Erdélyben laktom szép idejekor német katonatiszt is magyar móddal ejté ki magyarul folyni szokott beszédéből az erdélyi főcsaládi neveket, miként meg itt Budapesten azért hallók 's még halljuk főbb körben az újabb ivadék előttiek' érdemes neveit így: Manedl, Nikedl, Czenczedl, Stephedl, Franzl, Pipsz, Hanzl, Lízi, Tóni, Káthi, 'stb., mert a' szebb kör asszonyai között a' magyarul jól tudót megszámolni igen könnyű. Ide jött e' nemzet, mellynek a' XVI. százévben nemzetiségért küzdött forrongását épen fejtegetjük; honnan, az reppenjen e' sorok közé, hogy említett Szakmáry György († 1524) nagy lelkű primás, a' Lőcséről Esztergomba hozatott német építőmesterrel csak tolmács által beszélt. Képzeljük hát most magunk eleibe az itt fennforgó „békelevél“ ügyében azon tagokat a' királyi táblától, kik nevei annak eleibe deákul jegyezvék, azon több nemes urat, ki ott megemlítetik, képzeljük egyeztető beszédeikben Nyárasapátin. Magyarul folytak azok. És a' békelevél úgy iratásából kettőt vehetünk ki. 1. Mind a' nyugtalan lángész Verbőczy Istvánnak, mind a' bosnyai püspöknek magyar nyelvvel éléshez hajlását. 2. Illy házi dolgok eligazításához iratban is gyakortább magyar nyelv vétetett, mit mindjárt világosabban fogunk fel, mihelyt Hunyadinak a' Pongrácz családdal volt magyar szövetkezete, felebbi 357d. lapról, megint emlékezetünkbe csillan. Magyarul e' békelevél bizony nem csak Krisztina „yo azzonjom ees yo hwgom“ kedveért költ; hány magyar menyecskét 's tisztes „Nagy asszonyomat“ nyomorítának meg ez időben még, ügyeinek deákul írásával.

Gibárti Kesserű Mihály magyar püspök, a' bosnyaiak között Praynál 1502től fogva áll 's eléjő még 1524ben. L. *Specimen hierarchiae hungaricae Pars II. da. Posonii et Cussoviae*, 1779. p. 437. Ha lakhelye már Diakovár volt-e? hová a' püspöki szék 1463b. tetetett által, midőn török fegyver élébbi székét elfoglalá, vagy megint Jajcza lett, e' városnak és több rámai résznek Mátyás k. által újra visszakapcsolásakor a' magyar koronához, melly 1138 óta vevé Bosnyát hatalmába. Farlatus már 1516ban Donatust említ bosnyai püspökül, de im e' békelevél éve az ő adata ellen szól. L. *Illyrici sacri Tom. IV. tus Venetius* 1769. p. 76. Szentiványinál van, Nicolaus Kesserű 1504. Michaél Kesserű de Chybat 1514. hanem Szentiványi sokat, minden adatra utalás nélkül írkált össze¹⁾. Mohács

1) L. Pray, *Epistolae Procerum Hungariae*, Pars I. Posonii 1806. pag. 176. 2) *Curiosiora et selectiora miscellanea*, P. I. Tyrnaviae 1711. p. 86.

enyésztő napján 1526b. igen is mint bosnyai püspök már Palisna György esett el, Istváuffy-ként: Georgius Palinaeus bosnensis, juris scientiae clarus. — Mihály püspöknek bocsánatot szépen kért Krisztina nővérén kívül, fitestvére volt *Stephanus Kesserü de Gybard*, ki az 1505ben Rákoson tartott országgyűlés a' feletti végzeményét, hogy idegen vérű 's nyelvű, m. királlyá ne választassék, aláírott világiak között 54dik, 's utánna még 124; Mihály püspök ellenben a' 10 egyháznagy között nem áll. 1514b. pedig István a' *tripartitum* egyik megvizsgálójának mint vicepalatinus volt kirendelve, vagy Heltaiként: Kesserő Istvan, Vice Nadarj Hispan. 1521b. Ninna várát kapta Ild. Lajostól, közel püspök fivére lakához. Mind ennek várában mind Mihály püspök lakhelyén 's a' többi földesurak között uri nyelvű díszeskedett ekkor a' magyar, Dráva Száva között, miként e' békelevelél ahhoz nyomot nyit, sőt a' Verőcze, Szerem vmegyékben maig fennmaradott reformatus magyar lakosok eléggé tanúk, hajdan itt mainál sokkal számosabb magyar népséghez. De nem csak ez eddig tévesztve nevezett Slavóniában, hanem az akkori igazi nevűben, ugymint a' mai Horvátország földén is, országos volt e' nyelv. Másolatban nálam Kovachich József országlevéltárnoka becses barátságából a' magyarországi KK és RRnek 1608ban Junius 27dikén Prága melletti gyűlésükből magyarul költ oklevelük azon akkori Slavonia KKhoz és RRhez, mellyről az 1498beli 34d. cikk 4 §-a így szól: Item in *Slavonia*, Zagrabia, Nedelcze, Varasd, Muraszombat, sunt capitales tricesimae, az 1569beli 18d. cikk ekként: in Slavonia denique *Zagrabia*, *Varasdinum*; mellynek vármegyéit így jegyzé fel Liszti János veszprémi püspök a' neki Sámbocki által 1568ban küldött Bonfinius példányába igazításul: nam in sola Slavonia tres sunt comitatus, Zagrabienensis, Crisiensis, & Varasdinensis¹⁾. Ide is régiebb időbeli megszokásból szállott az le, 's nem később verekedett fel, 1608czig, midőn érette mellette már némi küzdés eredezett. — Hol volt az a' Gibárt, Chybarth, Chybat, Gybard?

1526 körültek.

A' 43dik laphoz. Latin oklevelek tartalomirata.

Az 1494—1500 közöttieknel felebb a' 368d. lapon eléadtak szolgálnak ide is okul, e' 3 iratra tett magyar tartalomnak 1526 körül keléséről, megjegyezvén, hogy az 1526 év csak november 3dikától vétethetik, mert Zápolyai már a' IIIdiknál János király nevű 's a' „körültek“ szó tehát 1527—8ra is által mehet. Azért nem lehetne pedig e' 3 tartalomirat évét idebb tenni, mert Daróczi Ferencz mint Verebélyi János tutora, csak hamar igyekezett osztály véghez vitetésén, János király parancsával, minekutána ollyannal Ild. Lajostól talán nem boldogult.

1527.

A' 19d. laphoz. Országos tized szedők esküje.

Négy főadat lehet kezes, magyar nyelvnek János király budai udvarában divásáról. I. Martiusban 1527b. Reminiscere vasárnapon Budán kezdendő országgyűlésre hívólevele, mellyben a' magyart Iső Ferdinándtól elidegeníteni azon figyeltetéssel akará, hogy az ahhoz szítók, jónak színe alatt, a' nemzetet és nyelvet fognák kiirtani. „Non enim desunt plerique, *szo*l, qui sub specie boni xizanium seminare et sub nomine tutelae ac defensionis regni pe-

1) L. Kovachich, Scriptores rer. hung. min. Tom. I. pag. 332.

riculum et exterminationem gentis ac linguae hujus hungaricae quaerant et procurent. *L. Kovachich Supplem. ad Vestigia Comitior. Tom. III. p. 104.* és utazási jelentésemet, *Évkönyvek III. d. köt. 105d. lap.* Így ő, a' körülé voltakkal bizonyosan magyarul társalgott. 2. Majlát István, Balassa Imre 's Kendy Ferencz szövete, (itt e' kötet 32—34d. lapján) magyarul fordult meg előtte, mert Verbóczi azt bizonyosan azért másoltatá le hitelesen a' gyulafejevári káptalannal, miként Verantiusnak Buda elesttéről irt krónikájában e' szavakból kitetszhetik: Maylad . . . balassy . . . kedy Ferenzel . . . titkon walo conspiracyot az Erdelyak közöt indytotak wala, . . . Eröl Lewelek is nagy kötel alat kelt wala. kyt az Janos királ' meg ertwyn . . . *L. Podhradczky, credeti két magyar krónika . . . Budán 1833. I. 67.* 3. Mindszenthí Gábor, hive, magyar nyelven írta naplóját János király utolsó napjairól 1540ben, 's olyakat hoz elé, mellyeknek, ajakáról magyarul volt hangzása tetszhetik ki. Mint: *Lám kegyelmed! isszuk már a' veres bort is . . . No Gábor uram, gondoskodtunk mindenekről . . .* Így az, mit Losonczinak, mit a' Zápolyai házat sem fenntartott, fényes Budát is elvesztett armányfészke György barátjának szívére kötött. *E. Erdélyország történetei tára.* 4. Szászsebesen haldoklása előtt, tanácsosait, u. m. Verbóczi Istvánt, Petrovics Pétert, Török Bálintot 'sth. így szólította: *Urak, Atyámfiai*, miként Verantius Antal, Statilius Jánoshoz 1540ben János királynak a' francia udvarnál volt követéhez, haláláról irt levelében hozza elé: Vos caeteri Domini Fratres mei. (Sic enim ex usu omnes, quibuscum loquebatur blande in omni vita compellabat, summe studens homines humanitate demereri. Hungarice efertur *Urak* Domini; *Atyámfiai* Patris mei filii.) *L. Kovachich, Script. rer. hung. min. Budae 1798. T. I. p. 52.*

Ötödik adatul ezen esküt azért nem mondom egyenesen, mivel a' királyi udv. cancellariában esküszabványnak egyébként is magyarul iratni kellését úgy vélem eléggé elővilágoltatám. János király ezzel csak régibb szokást követett. 'S onnan jöve le ilyen esküszabvány 1542re is, midőn a' beszercebányai országgyűlés 30, 31d. czikke szerint a' szabad királyi és bányavárosok, kik az akkori hadba nem menének, birtokuk hatvanodát azaz 60 ftot értől 1 forintot lettek, nászádosok tartására fizetni kötelesek. Hanem, egyet jegyezzünk meg, azt, hogy ez esküt Zápolyai, országbeli német és tót lakóu vinegyékre városokra egyiránt csak magyarul küldette, mint az akkor még németesebb Kassánál lelem, mint Bártfához, honnan Pray vevé gyűjteményébe. De, kérdés még, ha előbb is így volt-e ez? vagy ő kezdette-e a' magyar nyelvnek e' több népü országban, magyar királyi tekintettel így általánosítani akarását. Azonban, míg vagy régibb adatot nem lelünk, vagy helyes következtetést nem tehetünk, az elsőség övé. Mindazáltal, midőn János király, körlevele iratásakor is, mellyben Székesfejevárratt 1526b. Katalin napjáról, koronáztatását adá hírül az országban¹⁾, ilyen parancsát adja cancellárának: akarom e' királyi levelemet már magyarul, hogy én, ki a' nemzetet nyelvére vigyáztatásommal intém magamhoz, most, szólamának cancellariai hivatalos életbe léptetését mindjárt éreztessém is; midőn e' tizedszedő esküt hasonlóan magyar levelével küldi Kassához és máshová, akkor hasított volna ő igazán új nyomot. És nagyon akkor, ha békekötését Isó Ferdinanddal 1538b. Nagyráradon magyar hiteles példányban is feltétetni unszoltatta volna két alkudozott érsek- és püspökével, melly ha meg van is magyarul Kaprinai kéziratai között, csak XVII. d. százévbéli fordítás, miként Fejér György, k. tanácsos, kanonok, szíves közléséből tudom.

1) L. csonkán, Pray, Epistolae Procerum R. Hungariae Pars I. Posonii 1806. p. 284—286.

'S ezeket kíváná pedig előrelátása, csakhogy, kevese volt arra; ébresztheti süvének Sigmond lengyel királynak példája, ki 1507beli thrónra lépte óta, deák nyelv alúl a' lengyelt, melyet eddig az udvari 's országos hivatalokat tudományaiknál fogva ott is elfoglalt papok félre nyomának, literaturai fakadozásra indítá. De nagy tettekben forrongó kebel, maga oszlat el felhőket. Iső Ferencz 1539b. saját észzel állít Párisban franczianyelv tanítószéket; elég eddig, szól, a' deák nyelv kölcsön vétele, maradjon azzal a' pap, ha csakugyan akar, ol-táránál; ítélőszék és oklevél ezután franczia nyelvű legyen, 's ím ezzel, elborítá a' szokottól nehezebben eltértteket. Hanem János királyt nem látjuk Iső Ferencz lovagi ragadó aszellemeivel, áttörő akaratával. Koronájára, „*ne bántsd*” hírt vinni, esze, kara, jó csillaga nincs.

Prayt említém felebb. Igen is, gyűjteményében áll ezen magyar eskü, 1806-ban¹⁾ kiadva, de nem csak az 1527beli magyar írásmódnak betűről betűre meg nem tartásával, 's így, hibásan, hanem azon kívül e' sajtóvétségek forgaták el: he Zolgaliththem . . . thytkom, e' helyett: be zolgalithatom . . . Tythkon. Összehasonlítám egyszer'smind az ezen esküt Bártfa városához megvitt deák levelet, az általam Kassáról hozott hű másolattal, 's abban is több hiányt 's kihagyást lelek. Nálam van p. o. Joannis Fwz de Zerdahel, Praynál: Joannis Kwz de Zerdahely, 'stb. Így már többieire is gyanú szesszen, 's mivel ezt írá előbeszédében: *de fide . . . omnino cavere, auim*, dorgálandó volna emlékezte, hanem itt 1801beli halála enyhít, mert így nyomtatási ívein nem az ő javító szeme járt. És némelyt nem kapott-e már hibás másolatban? Illyenkor, még is jobb, viasz gyer-tya helyett legalább mécs, mintsem épen setétség. Prayra, egy saját más leveléért harag.

1525—1530.

A' 42d. laphoz. Désy (nem Dersi) nemzetség ivadékiról.

A' Kállay levelek egykori sorozója 1400 folyamában írottul, azaz nyilván a' XVd. száz év végéről lévőnek nézé ezen jegyzetet, azért, mivel Désy Péter még *Mátyás királytól*, ki 1490b. hala meg, *jó haza benne*, 's talán, mivel betűvonalait a' XVd. száz év utolsó negyedeheliekül tekintette. És midőn összehasonlítottuk több ottani latin írással, mellyeket kiirt éveik is Mátyás és Ulászló éveikben költekül bizonyítanak, e' magyar jegyzet betűit valóban azokhoz hasonlóknak leltük. De, bizonyosabbra juthatás végett, felhányt megolvasott az említett királyi ügyviselő ur, ehhez tartozó több iratot, ha nem volna-e valahol feljegyezve, mikor adá Mátyás király István kovácsnak Iklódot, mikor lehete Désy János erdélyi kamaraispán²⁾, mikor? Désy Péter, 'Mátyás' komornyika. Semmit sem talált. Én Sigmond kincstartó 1494—5beli udvari számadása 160d. lapján lelélem *Désy Pétert*, hirtokosabb erdélyi nemeat. Most még azt kell vala kifejtenem, mellyik felzendülésben veszté el Iklódi Márton, jószágát, mert Mátyásnak több zenebonát kelle leverni, és azt kell vala tudnom, értetik-e itten a' Szatmár megyei: Iklód, vagy Erdélyben a' Doboka vmegyei. A' jegyzet, inkább ez utóbbit mutatja. 'S ha ez, Iklódy ngy 1468b. esett ki

1) Lásd: P. I^{na} p. 293—296. Ad civitatem Bartphensem. Alatt jegyzékül, csak úgy, mellesleg.

2) Hogy kamaraispán v. kamorispán, deákul *Comes Camerae* volt ezen ivadékjegyzetből lehetne kivenni, mi szerint az erdélyi sókamarákat mind ő bírta, azaz, alatta voltak. Camerarius = Komornyik. Az 1494—5beli számadás 150d. lapján van: Matheus literatus et Casparus Gywlay Camerarii Camere Zolnok exterioris, a Petro Horvath Camerario Camere Jauriensis, *l. még a' 152, 166d. lapot.*

jóságából, mely évben Mátyás, a' tordai gyűlésen, az elpártolt erdélyi nemeseket, Bonfini szerint megbünteté. *Decad. IV. libr. I.* (A' Mátyás elleni fejdelem választást leírja *Thuróczi P. IV. Cap. LXVI.*) Már így, e' jegyzet' iratása 1525–1530-ig is kirughat, mert: 1. Betűi alakzatának még akkor is találunk hasonaira. 2. A' benne említett unokák felnevekedhetése 60 évkört könnyen kíván. Későbbi azonban azért sem, mivel az *apúczának* még életben költ.

1527.

A' 19d. laphoz. Hódolateskü Isó Ferdinand pártjára.

Kérdésem erede később ennél, ha valósággal azon *eredetije* áll-e a' „*protocollum Farkassianusban*“ melyet az esküvők előtt Székesfehérvárratt felolvastak. Annak hinnen azért hajlám lemásolásakor, mert az előtte latinul lévő ugyan ezen Sorma Juramenti czimzetében kitörölve e' szavak: in secreto consilio sue Maieftatis, 's az eskü végén e' szó: *Dei*, valamint a' magyar szabványban is, titol' szó; mert a' betűvonat XVI. százév elejét mutatja, mert, Emericus Orzag de Gwth neve után ezen czíme: *supremus Mägr Curie*; Caspar Horwath de Vjngarth után: *Cubiculariüm Rg mr*; Petrus Erdewdy de Moñyörökerek után: *Comes Castriferrei*, más kézé. Ellene van azonban az, hogy 1528b. iratott ide: Sigismundus de Leua Comes Comitatus Barßien. pstitit Juramentü Strigoný 'stb. 1530 tétetett ide: prage pnte dño Rogordorf Magnificus dñs ladißlaus Orzag de Gwth in sua et Magnificj Michaelis Orzag Patris sui perfonis Mti Regie debite fidelitatis et obediencie prestitit Juramentum. Lehetne tehát 1530beli másolat is, olly leirótól ki a' latin és magyar esküszabvány után a' hitüket elmondott egyházi és világi országnagyok neveit is feljegyzette, ha ezen 1528 és 1530beli kéz, az elebbieket leirttal ugyan azon egy, miért újra kellene az iratot szemre venni.

Lemásolta volt ezt Cornides, kéziratgyűjteményébe, vagyon mássa a' Wagner-Jankovich gyűjteményben, 's ezek szerint adta ki Kovachich 1801ben, *Supplem. ad Vest. Com. Tom. III. pag. 123*, de mivel a' deák szabványt nem, ez talán nem is volt előtte.

1804b. Budán nyomtatott le megint a' magyar, Szirmay művében: *Notitia historica Comit. Zempleniens. p. 52.* de az írásmód itt sem a' posoni. Ki van hagyva Szirmaynál, az: Magyarorazagnak es chehorazagnak kýralýanak az en kegýelmes vramnak, 's ezek: kedeeek, mýnd, nála: pedeeek, minden. Besorozta volt Szirmay annak mutatásaul, minő esküt mondanak el Zemplén' ekkori követői 's hogy az esküt aláírttak között, Perényi Péter, Homonnai György, zempléniek voltak. 1825b. pedig Kassán, Kazinczy Ferencz által a' felső magyarországi Minerva Isó Negyede 13d. lapján jött ki, Szirmayból véve, de az annál lévő írásmód megtartva nincs. Kazinczy ékezeteket rakosgatott fel, mik közül Szirmaynál csak egy van; továbbá az, *hyv* helyett ír: és, hív, 's illy elforgatásaival régi színt és mait tarkíta össze, a' miféle elszelezés illyennek egészen lekapja érdemét. Másolatnak azonban már ez rendszerinti nyila (*sorsa*). Szemébe jól veszi előtte fekvő sorát a' leíró; de keze, saját megszokott hangoztatása és írása nemét ejtegeti 's egy szó felett, szándéka ellen is, mérges veszekedésre ad okot. Vessük csak össze az e' kötet 20d. lapján állóval a' Kovachich és Szirmay által kiadott másolatokat, 's látjuk különbségüket.

Korackichnál.

En N. eskezem az elw Istenre az ew Zenth annyara mind az Zentekre, hogh felseges fejedelmnek Ferdinandus Uramnak Magyarországnak, es Chehorzagnak Kyralyanak, az ezen Kegyelmes Uramnak mindenek ellen yelesben pedek az ew ellenseghy es engedetleny ellen, atalan fogva fenkit ki nem veven hyw es engedelmes lezek, es az en ertelmen zerent igaz es haznos tanochot adok mind azokrol kiket ew felsegenek meltosagara haznara, avagy artalmara ez merendewk lenyew felseget zorgalmatoffan es hyven tudoffa tezen az ew yavara telyes ereymvel gondolok, gonozat eltavoztatom az ew felsegenek, tytok tanachát meg nem yelentem, Isten engemet ygh segelyen es Istenek mind Zenthly.

Szirmaynál.

En N. eskezem az elew ystenre, az ew zent anniara, mynd az zentekre, hogh Felseges Fejedelmnek Ferdinandus Uramnak myndenek ellen, yelesben pedek az ew ellenseghy es engedetleny ellen, atalan fogva senkit ki nem veven, hyv, es engedelmes lezek, es az en ertelmem zerent igaz, es haznos tanachot adok mind azokrol, kiket ew Felsegenek meltosagara, haznara, avagh artalmara ezmerendewk leny, ew Felseget zorgalmatosan es hyven tudossa tezem, az ew javara tellies ereymvel gondolak, gonozat ell tavoztatom, az ew Felsegenek tytok tanachát meg nem ielentem; ysten engemet ygh segelien, es ystennek minden Zenthly.“

És most hasonlítsa össze a' gondos olvasó, ezeket fenn itt a' 20d. lapon állóval, hogy lássa, miként reppen el, nem pontos lemásolás által 's nyomtatói hebehurgyaság miatt illy iratokról az óság számeta, mit pedig későbbi nyelvtisztítónak épen hajdani első ízben kell felkapnia, különben eredeztetése mit sem ér. De, nyelvtani érdeksénél ezerszerre ragyogóbb fekszik ezen esküben, mert azt mutatja, hogy 1527tig minden elébbi hódolateskü, magyar szabványban is épen azon oknál fogva volt meg, melly ekkor ezt a' nemzet nyelvén iratá. Az ok vala, deákul inkább csak azok által tudás, kiknek azt érteni kellett, sőt illyen sem pergeté mindenike, a' magyar nyelv pedig a' miatt épen nem ejtetett el, hanem nemzete nyelvén beszélhetésre a' főbb nemes is maga udvarából a' királyéba, egykét kivétellel, igen megszokottan ment. Millyen nem átaljános elterjedésű volt a' deák szó 1527-tig, szemeljük ki néhány hisztóriai idetartozó nyomból, az után tegyük a' megpendített következtetést, mit eddig elé történetíróink számba sem vevének. Jó Iső Ferdinand Bécsből Augustus elsőjén 1527. székesfejérvári koronáztatására, 400 magyar lovag van a' magyar királyi birodalom határánál, vezetőjük Bátor István a' nádor, ott Beraxius (Szalaházi) Tamás veszprimi püspök, Turzó Elek, Gerendi Miklós székesfejérvári *custos*, László váradi püspök Macedoniai, Horvát Gáspár, Nádasdi Tamás 'stb. A' nádor magyar nyelvű hosszú beszéddel idvezli Iső Ferdinandot. Ibi Palatinus salutato rege, orationem Pannoniorum nomine omnium, sed lingua vernacula, bene longam . . . habuit; quam interpretatus fuit latine Ladislaus Macedonicus. *L. Casp. Ursini Velii de bello Pannonico. Vindob. 1762. p. 3.* Urs. Velius, Iső Ferdinanddal, mint kir. történetírója volt. Egy kisség, részrehajló.

Bévelt Buda kir. várában titkos tanácsot ül Iső Ferdinand főrendekkel Octób. 6-kán.

Jelen Várdai Pál primás, Ország János váci püspök, Podmanitzky István nyitrai püspök; Beryzlo István rácz despota, Csulai Móré László, Monyorókeréki Erdődi Péter Vas megye főispána, kiket Ursinus Velius említ, de hihetően többen is azok közül kik e' hódolateskút aláírak, 's kik már előre hívek, majd főtisztviségre neveztetésüket¹⁾. Később jöve, mondja Velius, Sulyok György pécsi püspök, Perényi Péter erdélyi vajda. Iső Ferdinandnak e' titkos tanácsához deákul tartott beszéde, majd *magyarul* tolmácsoltatik. „Rex Ferdinandus convocatis in arcem totius regni primis, secreto in concilio talem orationem, locutus per *interpretem*, habuit.“ *Interpres* volt Szalaházi Tamás veszprémi püspök. Másnap lejő Iső Ferdinand a' mátyási palotákból az ország főrendei között, 's a' számára emelt királyiszékbe ül. Körülötte a' követek 's nemesség. Elmondja ezek előtt magyarul Tamás püspök, a' mit az előtti napon a' főrendekhez beszélt, Ferdinand pedig majd, ugyan ennek tolmácsolatával, intézi a' körülserlegt nemességhez szavait. Postquam, quae pridie apud proceres dixerat, Thomas antistes veszprimiensis . . . recitasset; ipse, (Ferdinandus) eodem usus interprete . . . ad nobilitatem circumfusam verba fecit. Tehát a' mit Ferdinand deákul mondott, magyarul Tamás püspök adá elé. Felelt erre a' Rendei nevében Bodrogi Bessenyei István, 's kitet-szik: *magyarul*, ha Velius fel nem jegyzé is e' szavaiban: Ad haec subito Stephanus Bessenity (igy) de Bodrog . . . jussu reliquorum, . . . unus ipse pro tota multitudo respondit. Székesfejervárratt a' koronázatt előtt, November 3d. háromszor teszi magyarul a' nádor, az inkább 1301. óta szokott kérdést: *Akarjátok e'?* 's arra úgy zeng a' harsány felelet. „Magnus Comes ter quiddam ad Hungaros Hungarice loquutus est, ab eisdem percontans, an Ferdinandum sibi regem petant: qui omnes unanimiter responderunt. I. *Ursinus Velius*hoz adva Kollár által: *Anonymi historia coronationis Ferdinandi*, p. 186. Ferdinand latin nyelven mondja el esküjét, az előtte Tamás püspök mint cancellár által felolvasottat, 's ezt, ugyan az, magyarul is felolvasá a' jelen-volttak hallattára, hogy tudják értelmét. „A' király, sokfélét mond, haza ótalmához engedelemhez tartozót deszkázatból ki, a' nemzeti gyűléshez, ez pedig, saját nyelvén kiáltoz fel. „Rex astanti populo iuramentum praestitit, quod episcopus vespertinus, ut ejus regni cancellarius, ei praelegit, ipsi quoque populo idem multa quaedam praelegit. Ipse etiam rex multa ad patriae defensionem, obedientiamque pertinentia, cum populo e tabulato loquutus est: altis vocibus propria lingua acclamante populo. A' királyi ebédnél Ferdinand jobbán nővére Mária, II. Lajos özvegye ült, balról felesége Anna. Jobb felen más asztaloknál az egyházi 's világi főrend, balon a' nemes asszonyok. Ezekkel, kik német nyelvet bizonyosan nem értének, nem beszélt volna-e? magyarul, Anna királyné, II. Ulászló leánya, ki a' nemzet' nyelvében nevedett²⁾. Érdeke is ösztönözheté, mert férje még most nem tudta folyvásti magyar szó-

1) Várdai Pál primás, lett főcancellar; Szalaházi Tamás, egri püspök és alcancellar; Thurzó Elek, országbíró; Horvát Gáspár, komornyikok mestere 'stb. L. Kovachich, Supplem. ad vestig. Comiti-tor. Tom. III. pag. 122—123.

2) Az idézett névtelen, kinek a' nem értett magyar nyelv csak *multa quaedam* volt, nem írá ugyan többet ennél: ibi Rex assedit mensae, assidentibus ei utrinque Reginis, Sorore ab dextra, uxore a laeva. Positis quoque aliis ab utroque latere mensis Episcopi et Praelati? (*Proce-res* inkább) ad dexteram, nobiles vero mulieres ad laevam regiae mensae considebant. De a' következtetés, természetes. Erdősi János az általa magyarra fordított Ujtestamentomot 1541-ben, midőn az kijött Ujszigetben, Iső Ferdinand fainak Miksa és Ferdinand főhercegeknek ajánlá deákul 's ott anyjokról ezt írta: Deinde quod aliquo fore vsui hoc diuinum Evangeliorum opus existimaui Serenissime Domine genitrici Cels. V. lingve nostre haud ignare. Quippe que a nostra gente originem ducit . . .

val is nyerni magyar szívet, November 4-dikén pedig ő lön koronázottá. Ilyen MAGYARORSZÁGNAK egyik pártja ment ekkor a' habsburgi ház ótalma alá. A' nemzet diplomacie élt, követeket fogada küldö udvara, 's még dicsőségének érzete nyelvével egyetemben terjedett el a' magyar korona birodalmaiban minden előbbkelők társalgása között, mit épen e' hódolateskünél nyíltan látunk, mert következő német, horvát, rác, eredetűek is azt írák alá, mint: Alexius Thurzó de Bethlenfalva, iudex curiae; Comes Volfgangus de Bozyn, Stephanus despotus Rasciae, Joannes Comes Corbaviae Banus Croatiae; Georgius Comes de Szlun, Petrus Crwysyth Capitaneus Segniensis, Vitus Hadniczer de Zolnok, Petrus Keglevich, Georgius Marchio Brandenburgensis, Stephanus Pemplinger provisor curiae budensis 'stb. Hogy ezek mind, inkább, a' magyar előtt álló deák szabványt mondták volna el, az eléadtaknál fogva nem hihető; a' deák, papok számára volt 's azért, hogy Iső Ferdinand értettebb nyelven lássa, emberei lekötését. Mert, a' kort, elterjedtebb hangulatából kell egyeztetéssel itélni, nem csak egy deák iratból csupán deáknak beszélt 's tanácskozott magyar világot képzelni. Miként volna itt is következetes, hogy Bátori nádor, a' felséget, Magyarország határánál magyarul idévezlett, most meg Nov. 7-dikén deáknak mondotta volna el koronaúri esküjét azért, mivel Kovachichnál ezen magyar hódolateskú után a' 126d. lapon, deák szavakkal áll. Eléhozott okoknál fogva helyesebb hinnünk, ennek hasonlóan így és magyarul megvoltát. Sőt csapjunk megint Róbert Károly fennebb megrendített koronázati esküjéhez, mellyet magyarul kelle a' nemzeti képviselők előtt leolvasni, 's mondjuk e' nyomozatok összevetések azon egyik eredményét, hogy valahány magyar fővezér 's király Álmostól fogva Iső Ferdinandig, nemzet nyelvén hiteltetett meg, két három kifogással, 's mindenikhez azon csatlá a' hódolateskú is az országot. A' kifogás között van Robert Károly, II. d. Ulászló. 'S ismétlem bővebben 33d. itteni lapunkról a' másik eredményt: hogy országgyűléseken, hogy királyi, majd az utazott nádor által tartott, majd a' vármegyei, magyar városi¹⁾ ítélszéknél a' tanácskozás, kihallgatás, egyeztetés is magyarul folyt eleitől fogva nem csak eddig, sőt a' már említett 1572beli 4d. törvényczikk 4d. §-ka keléseig, melly így szól: Sint autem Assessores . . . viri literati *latinae linguae non ignari* et jurisperiti, hanem a' főpapcancellár a' törvényt, az ítélmester és jegyző az íté, deáknak tévé fel. Ez idézett törvény lám meg sem akara foganni, mert 1574ben, a' 16d. czikk 3d. §-ának újra kelle kitűzni: quod *in posterum* Assessores tam in sede iudiciaria, quam in revisione appellationum . . . esse debebunt viri jurisperiti et *latinae linguae non ignari*. Világító például e' másik eredményhez Angliát nézzük, hol „elejétől fogva a' normán-francia nyelv volt szokásban. III. Eduard rendelé 1363ban, hogy a' törvényszékek előtt angolul folyjanak a' dolgok, de a' jegyzőkönyvek latin nyelven vitessenek. Cromwell 1654b. parancsolá, hogy a' jegyzőkönyvek is angolul vites-

1) Nem az volt Miskolcznak legrégibb magyar jegyzőkönyve, melly ma kezdetével 1569ből mutattatik, mert itt a' 138d. lapon 1558ból van levele bírájától, vagy ha nem volt 'előbbi, még is hihetjük dolgait magyarul vitelt. 'S ez áll hasonlóan Komáromról, noha jegyzőkönyve csak 1587beli kezdetű, noha, 1277b. Tamás bán ott, *hospites*-eket vett ki a' várnagy bírósága alúl. Kétségtelenül magyar nyelv is dívott Kecskemétnek már a' 13d. százévből vagy bizonyosabban 1423b. királyi szabad városa jegyzőkönyvében, úgy miként Nagyszombatéban ekkor német. Török rombolás épen magyarabb városainkból pusztítá ki! szólható emlékeinket. L. Kecskemét régiségét 's felületását, Csányitól: *Társalgódó*, 1840. 17d. 19d. szám, 67, 75. lap.

senek, hanem II. Károly alatt (1660 után) a' latin nyelv ismét béhozott 's csak 1730b. lépett állandólag helyébe az angol¹⁾.“ Nálunk hasonlóan, tudtommal, se rendelet se törvény e' régibb időből. A' nemzet nagyjai, kik keletiesen megyék főispáni, országbirái 's vezérei egy személyben valának, csak törögeték az egyháziak által deákul feltett törvényt, megelégedtek megint keletiesen magyarázatával 's tanácskozában a' táborozók, saját nyelvükkal élének, a' mi, szokásban is marada 1574ig Magyarországon. De a' XVII. százév elején a' magyarul írást is gyakrabban előhozogattott, azon, fennebbi 369—375 lapokon érintett elemek fejlődése, mellyekhez az 1505beli rákosi gyűlésnek is felriadott nemzetiségét itt sorozom, készülőnek látszék arra, hogy Budán a' törvények ezután magyarul irassanak, mellyek' eddig deákul feltétele olly fonákság volt, minő a' töröké most lenne, midőn európaisodó korában francziául adná ki a' zultán, övéit. Hanem az önértetű eléállás akkor történheték, ha Egészében marad a' magyar királyi birodalom. Azonban, még idejében, nem vala, megint Mátyás erejű király, ki fékezze, vagy igazítsa háborúi eredményekre a' magyar hévroham, tetszomj indulatait, 's lön belőlük elfajulással, irigység, czíndüh, jármat tűrni nem tudás de szabadsággal meg visszaélés, pártszakadály, mint meg annyi magyar bűn. Zápolyai, töröknek, ki elebb maga reszketett a' magyar előtt, alázza magát hűbérnökévé, csakhogy korona ragyoglatán hiúzkodhassék szeme; Ferdinand nem tudja Budát Martinuzi ravasz kezéből kivíni 's ezt meg ismét török csalja meg; a' Habsburg házat választott rész, ámbar nagyobh, országronnak nevezi magát²⁾, Forgách püspök Ferdinandnak 1560b. költ udvari végzeményében, „az országot hajdani fénytől elesettnek³⁾,“ Bornemisza Péter 1584 előtt, predikáló széken mondja ki a' pusztítás miatti általános elbusulást: „Nem de így iarte Magyar ország is? Kinec soc erős varait mikor lattyc, feiünk czoualvan finöltyük, es ohaitua monggyuc: Vay io regi Magyar ország⁴⁾!“ A' régibbi törvényhangulat komoly, önértetű, II. Ulászlónál paczkázó is, e' mostani gyakran kesergő, kunyori. 'S illy időkben is a' nemzeti nyelvnek mind inkább hivatalos iratokhoz ragadása érezteti az ehhez már elebb készülőben lételt. Most az eldarabolt tagok vonaglata villantgatá, hogy még élők, meghalni mint külön nemzet borzadnak 's diadal részeit a' nyelvnek, török által is kénytelen-kelletlen felvételében látjuk, kitől meg nem szabadulhatás miatt lön épen ez ország az 1596beli 27d. cikk szerint harpyák ellen panaszlóvá.

E' hódolateskühez való, követnünk a' nyelv országos ügye menetelét 's összehasonlitanunk nehány kiemelt pontokban: mit tettek az erdélyi részek, mit Magyarországi, mellyek Rendeit az 1553beli országgyűlés 1ső cikkében, „ki nem halandó köszönetük“ után Ferdinandhoz, illy tűz futá el; tudja meg ő felsége 's a' világ, hogy utolsó lehelletükig: „Ungaros Majorum gloriae, dulci patriae, sibi denique ipsis, suaeque libertati, ac salutis minime defuisse.“

II. ZÁPOLYAI HÁZZAL VOLT 'S ERDÉLYI FEJEDELEMSÉGGÉ ALAKULT MAGYAR RÉSZEK NEMZETISÉGE, 'S EBBEN, TÖRVÉNY' MAGYARUL HOZÁSÁRA NÉZVE HALADÁSA 1600-ig.

1527. Tizedszedők esküje, *l. itt a' 19d. lapon.*

1529. Ráskai István szerződése atyjafinival, *l. itt a' 22d. 23d. lapon.* Zápolyai ha-

1) *L. Szászadunk.* 36. szám. 1840. Május' 4d. Angol és Magyarországról, Csaplovics, 285d. lap. 6. §: 2) *Reliquiae regni*, az 1546beli 19d. 1559beli 1. 's 1595beli 2d. cikkben. 3) *A pristino illo suo splendore deciderit.* 4) *L. Predikatiói* 604d. levele innenső 's következő lapját.

lála után Iső Ferdinandhoz állott, 's az 1542beli V. 10d. czikk 2d. §-ka mint Nógrád megye főispánának adja neki vissza Viglós várát, királlyal kötött egyezése következtében.

1529. Pécsi Ferencz kazári plebánostól Sz. Miklós pápa dicsérete, l. 23d. lap.

1538. Jelent meg Bod, Benkő, Sándor István szerint Krakkóban, Benczédi Székkel Istvántól: 1. Keresztyénség fundamentomáról tanuság, a' szikszói iskola számára. 2. Istemes énekek, ajánlva Perényi Péternek, ki ekkor Zápolyai pártu volt. Horányinál 1528b.

1538. Farkas András verses krónikája Krakkóban e' deák czímmel: *Chronica de introductione scytharum in Hungariam et Judaeorum de Aegypto.*

1539. Majlát István, Balassa 's Kendy szövetsége. *L. itt a' 32—34d. lapon.*

1540. Majlát István 's többek szövete. *Itt a' 36—38 lapon.*

1540. Mindszenti Gábor, János k. végéről teszi fel naplóját.

1540 és 1541. irá Bornemisza és Verantius, krónikáját. *L. Podhradczky József.*

1541. Kolosváratt jelent meg Tinódi Sebóktól Buda vára megvételének és Török Bálint elfogatásának históriája, négyes rímekben 12 szótaggal.

1545. Krakkóban Székely Istvántól Sz. Dávid zsoltári.

1549. Krakkóban. B. A. Orthographia vngarica, azaz igaz iraz Modiarol való tudomán Magar nēlven irattatott. Mostan pedig vionnan meg igazytatott es ki nyomtatott. Tehát ez másodszori nyomtatás. Kiadta Kazinczy, Pesten 1808. *L. Magy. Régiségek.*

1549. Frater György váradi püspök és kincstartó levele Kiskállói Lewkes Jánoshoz, Váradról. *L. Tud. Gyűjt. 1830. XIId. kötet, Jankovich Miklós által.*

1556. Erdély országgyűlése magyarul írja törvénycikkeit. „Tudtunk szerint, mondja gr. Kemény József és Kovács István, 1556dik év az, melyben törvényeink legelőször magyarul irattak.“ *L. Erdélyország története tára, I. köt. 1837. Előszavak, XIId. lap.* Petrovics Péter, János király fiának egyik gyámatyja, Luther reformációjának terjesztője, Erdély Rendeit Szászsebesre hitta volt meg Martius 8dikára, 's im a' horvát származatu Zápolyaiak horvát vére, kit e' gyűlés kir. helytartóvá tett, koránt sem volt ellene magyar nyelvű törvénynek.

1557. Iktatási tudósítmány Izabella királyné aláírásával. l. itt 128. lap.

1559. Krakkóban jelent meg: Chronica ez vilagnac yeles dolgairól. Székely Estvan. Ajánlva Nemeti Ferenczhez vitező nemes serfionac Tokai tífztartónac. Székely István e' pontnál is kétségen kül tartozik e' Zápolyai rovathoz, mert 1. Nemeti Ferencz, tokaji kapitány Seredi György által, 1557b. állott Iső Ferdinandtól Izabella mellé, reménnyel hogy a' Seredi György árvája kezéről ő kerítheti magáénak Tokajt. 2. Krónikája 227 levelén a' Zápolyai János melletti éles elveket vallja. De már Farkast 's az Orthographiát csak azért gondolám idevehetőkül, mivel Krakkóban jövőnek ki, 's e' várossal, melyben 1488b. állítatott a' legelső könyvnyomómű, a' Zápolyai ház közlekedésben volt. Lehet hát itt egy-két pont, alig elhatározható, ha Zápolyai vagy Habsburg ház pártjához kell-e tenni?

1564. János Zsigmond választott király Balassa Melchiorhoz. *Lásd itt a' 181d. lap.*

1565. Kolozsváratt tartott országgyűlés törvényei. Megerősítve Ild. János választott király által gyertyaszentelő b. asszony nap előtt való hétfőn. *L. az idézett Erdélyország története tára, 50—58d. lapját,* melly utóbbin a' derék kiadók ezt mondják: „ez Erdélyben 3dik országos gyűlés, melynek törvényei magyar nyelven irattak.“ Ugyan ez érdekes gyűjteményben látható több, kormányi hivatalos magyar irat is, valamint az Approbata és Compilata czimű erdélyi törvénykönyvben magok már a' törvények 's udvari edictumok. Több ide tartozó felvilágítás áll gróf Kemény József m. akad. lev. tag e' czimű gyűjteményében:

„Erdélynek XVII. századbeli országos végzései,“ melyeket e' tisztelt barátom, eredetiek-ről készített nyomtatás alá, hasonmásokkal 's pecsétek rajzával.

1565. Debrecenben jelenék meg: MAGYAR DECRETVM, KYT WERES BALAS A DEAK-SOZ tudni illýk, a WERBEWCZY ISTWAN Decretomabol, melyet tripartitomanak neweznek, Magýarra fordítot. VADNAK TOVABBA EZ DECRETOMNAK elõtte egy nehany iroth articulufok, kyket azon VERES BALAS a regi Kiralyok Decretomibol törúynhez valo ieles dolgokat, ky fzedeketeth. Kiadtáugy látszik W. M. I. 's ez, ajánlotta AZ FELSEGES FEVEDELEMNEK mafodyk JANOS Kiralynak, . . . tüzzel fakadván ki a' magyar nyelv mellett ezen ajánlásában, 's említvén hogy „Nagýfagos NEMETY FERENCZ, ez mwukat inditá, szerezteteté, es gongýawal kewlchégfewel segýté, Ký ezen dolognak inditása koron, a felféged býwfége melleth halalt szenwede, az ew wraának SEBEDI JANOSNAK hazaban Thokaý waraban, az Németek által, pwska lewwýs mýat. Býýt elew honak 10. napýan M. D. LXV.

1571. Colosvarot. DECRETVM. AZ AZ, MAGYAR ÉS ERDELY Országnaç Törúény Kónýue. HELTAI GASPARTOI wyonnan meg nyomtattot. „Sok iambor kéré, mondja elõbeszédében az öreg Heltai, hogy Weres Balás kónýwenec wyonnan valo nyomtattáffat fel vegye, es valaményére meg foperie es meg tífzticza, . . . im, *szól*, valaményére meg tífztitottam es meg iobbitottam 's hogy az oluaffo meg ne akadion az oluaffasban, el hántam a nehez Orthographiat auagy írálnac módiat, es a fíockottra hofztam. . . Majd elészánálván a' vármegyék neveit, ezt veti utánnok: Mindenestől fogua ötuenharom Varmegyey, Mert az egész Magyari Corona allat valo biradaló ennyi Varmegyere ofztattot meg a Bodog Mattyas Királynac vdeieében, Melly vdben mindenkoron meg úrógbedet a Kiralyi biradalom: De az iambor Királynac halállá vtán, fíálton fíál, Es a nagy kentefnec czac alíg maradot a galléra.

1578. Erdélyi országgyűlésre hívó Bátori Kristóftól. *L. itt a' 255d. lapon.*

1583. Törvényes megintésről tudósítmány, Bátori Zsigmondhoz. *L. itt a' 303. lap.*

1589. Verbóczi tripartituma, fordította Laskai János, gyulafejérvári Captalan (kanonok). *L. ifjú Heltai Gáspár 1611beli kiadását a' 3d. levelen, alul a' jegyzésben.*

III. KIRÁLYT HABSBURG HÁZBÓL VÁLASZTOTT MAGYAR NAGYOBB RÉSZNEK KÜZ-DÉSSSEL FENNTARTOTT ÖNÁLLÁSA 'S KIFEJLETT NEMZETISÉGE, 1600-zig.

1527. Januar. 19d. Ferdinand szükségesnek látá az országnak német nyelven kiadott kötelezvényében a' nemzet szabadságait 's nyelve pártolását megígérni e' szavaival: *Wollen och zukunfftiger Zeit die Sungetische Sprach und Nacion (ízo tegen der Christenlichen gemeinde wol vordienet) mit allen vnsern Krefftten, vnd vormogen handthaben. . .* L. Schoetgen és Kreysig után 1755ből kiadva Kovachich *Suppl. ad Vestig. Comitior. Tom. III. p. 97—102.* Sõt érezvén az okos Ferdinand, hogy e' német levél még inkább felingerli az 1505beli rákosi gyűlésnek szellemét, Zápolyai ellen az országhoz küldött deák okleveleében is fogadá 1527b. Julius 17dikén a' nemzet és nyelve ótalmát e' szavaiban: *Nos vero sicuti ex aliis literis nostris iam pridem intellexistis Nationem et linguam vestram seruare non perdere intendimus¹⁾.* Ha magyarul bocsátja ki ezeket Ferdinand, Zápolyainak ez ügyet

1) Találtam ezt Kassa levéltárában 1835b. Nov. 3dikán, 1018 szám alatt. Elé fog majd kerülni IIIdik kötetünkben, az itteni 98d. lapon álló 's LXXXIII. szám alatt lévő irathoz szükséges JEGYZE-TEKNÉL.

izgatott deák levele ellen, még többen csatlakoznak ő hozzá János királytól. Elhagyák ezt az 1527b. Octoberben volt budai gyűlésre Ferdinand mellé jöttek, „mert, *mondák*, Zápolyai lelkülete szerencsében fennhéjázó; bajban sirékony, hadat verni nem tud, megzörrent Ferdinand fegyvere, 's ő futa! *L. Ursin. Velius p. 30.* Zápolyai személyéhez nem hősi kebele hódított, hanem a' gondolat, hogy az ország független 's külön maradjon. Biztosítá ezt Ferdinand esküjével 's a' nagyobb rész felejté az 1505beli akaratot, az ő házához csatlakozók hiedelemmel, hogy a' szép ország Egészét az fogja szakadályából megint összehuzni fenntartani 's fejlekezéseiben magyar közös országjog megtartásával vezetni.

1527. Novemb. 5d. Hódolateskü Iső Ferdinand pártjára. *L. 19d. lap.*

1533. Krakkóban, jöttek ki Komjáthi Benedektől Sz. Pál levelei.

1536. Esopus fabulái és Ujtestamentoma, Pesti Gábortól Bécsben, a' hol tanult.

1538. Megint Pesti Gábortól Bécsben hat nyelvű szókönyve 's benne a' magyar is.

1530—1539 között. Krusyth János korponai kir. kapitány levele Nagyszombat bírójához, l. itt a' 27d. lapon. Későbből említi ugyan Forgách és Istvánffy e' Krusicsot korponai kapitánynak, Budai pedig még 1547b. épen csak zászlótartónak, nem tudom honnan, de a' levele alatt lévő 153. szám között a' 3-as igen tisztán mutat 3 számot, 5-tőnek venni épen nem lehet, 's így e' levél nem 1500—1559 közötti, sőt szolgál tehát ahhoz, hogy ott kapitánykodása 1539b. kezdődött. 1550b. csábrági várkapitányul jó elé itt a' 70d. lapon, 1553b. pedig Korponáról van levele mint kapitánynak Nszombat levéltáráb. 1561ben Kemendy János az ő csábrági számtartója.

1539. Ujszigetben Sárvár tövében jött ki Nádasdi Tamás bán, tárnok, Vas vmegyei főispán' udvari papja Luther és Melanchton tanítványa Erdősi János által deákul irt magyar nyelvtan. Kazinczy Ferencz 1808b. adta ki újra.

1541. Ugyan ott ugyan az által, a' fennebbi 387d. lapon említett „Ujtestamentom“, mellynek ajánlatában még ez is áll, Miksa és Ferdinand k. hercegekhez; postremo quod accepi et Cels. V. ab hac lingua nobis patria (hungarica) nec vobis aliena, non abhorrere. Optimo sane exemplo. Plurimum enim refert, tum principi, tum subditis, si is, qui imperitat, subditorum sibi populorum lingvas novit. E' k. hercegek még anyjukkal is beszélének magyarul.

1542. Raslaviczai Balás a' bárfai bíróhoz, tanácshoz. *L. 51d. lapot, 's a' többieket.*

1543. Fischer Jakab bécsi kereskedő levele Balasi Imréhez erdélyi vajdához Kéköbe. *L. Tud. Gyűjt. 1830. XII. köt. Jankovics M. által, Balassa szövethozatát pedig itt 1539ből.*

1544. Polyánkay 's társai hópénzt kérnek Szepes vármegyétől. 54—55d. lap.

1546. Nagytúr mezővárosa ir földesurához. *L. 61d. lap.* Irni tudás elterjedése.

1546beli 18d. cikkben kérelem, Iső Ferdinandhoz, „si non continue, at magnam temporis partem, more praedecessorum suorum regum Ungariae, inter suos morari, et residere in Ungaria“, mert kölcsönös egyezés, országvédelem, végett szól: „maximum momentum esse positum, in praesentia principis.“ Különlétnek már csak gondolata. Királylak nincs! Poson?

1547. Kapwy Mihal Pap levele Zótán Imréhez, Nádasdy Tamás sáfárához. *L. Tud. Gyűjt. 1834. IXd. kötet. Közlé Szalay Ágoston.*

1550. Kádas Illyés vallja magát bécsi *Hans von Aych* adóssának, 1560b. pedig Mezeo Ferencz bécsi Lewin Marbnak. *L. amaxt itt a' 77d. ext a' 163d. lapon.* Nyomok az 1543belivel arra, hogy ekkor a' bécsi kereskedő tanula magyarul, tőzsérkedés végett.

1550. Mesznyánszky János palotai várkapitány Nagyszombat bírójához, *L. a' 71d. lapon*, valamint a' többieket is eddig, 's az ezen évben költteket a' 80d. lapig.

1550beli 5d. törvénycikk szerint emlékeztetésében lebeg azon 35 vmegye követének, mellyek az 1548beli 19d. törvénycikkben Iső Ferdinandhoz tartozókul elészámlálvánk - miként jártak magyarul szóló királyi udvarba eleik, 's ohajtják elérni, hogy Iső Ferdinand idős fia Miksa herczeg 's már cseh király, spanyolhonból Magyarországra jőne lakni, „ad reipublicae moderationem curandam, atque *linguae ungaricae usum* & *militarem disciplinam* perdiscendam.“ Ugyan ezen 1550beli 73d. cikkben azért kívánák önként felvenni Malatesta Fridrik királyi titkárt, magyar nemesek sorába, mivel „ab ineunte aetate in Ungaria fere continuo permanendo lingvam ungaricam et mores ungaricos probe didicerit . . . suamque fidem . . . cunctis Regni Statibus probaverit, decretaque ipsa Regni aliquot annis conscripserit, „miből kettő tetszik ki: a) magyar nyelvhez szokáshoz hév ragaszkodás, mi szerint az akkori *indigena* örökké magyar nyelvű társalgásban, egészen magyarrá vált, b) az eddigi országgyűléseken is a' tanácskozás magyarul folyt 's deákul a' törvények Malatesta olasz nemesnek származtak tollából. Nemzetiség külön fenntartásáért küzdés látszik ki még hasonlóan ezen 1550beli 77d. cikkből, mellyhez képest indigenák felvételében a' KK. és RR. megegyezésük hozzájárulását kívánák 's a' királyi válasz úgy lön elfogadva, hogy a' belföldisített magyar, hűségi esküjét tegye le. L. még 1542ből az 50d. és 1563ból a' 77d. cikket, 's különösen ennek befejezését. Több indigenával, *szól ex*, a' KK. és RR. ezután ne terheltesse.

1550beli 48d. cz. „külön veretendő magyar pénzekben Magyarország hajdani czimere megmaradjon. Ide tartoznak: 1552, ⁴⁶; 1557, ¹⁴; 1559, ⁴⁶; 1563, ⁷⁴; 1567, ⁴⁵; 1569, ²⁰.

1552ben a' 15d. cikk magyarokat kíván ország főkapitányaiul 's a' sergekhez.

1552. Pethő János király pohárnoka 's bízosa Nagyszombathoz. L. 91d. lap.

1553b. a' 19d. cikk szerint: harminczadoságra 's országos egyéb tisztségekre 's várnagyságra, magyar jövedelmek kezeléséhez, magyarok neveztesse.

1553beli 19d. cikk 4d. §-aka, ország szabadságai megtartásához köti azt, hogy a' harminczadosok és más kir. tisztek között eredő viták a' kir. helytartó és a' magyar kamara tanácsárai által vizsgál tassanak meg 's fejeztessenek bé, és ezekbe magát az udvari *német* kamara, Regens, ausztriai kamara tanácsár mint még felsőbb megtekintő ne ártsa. L. az ezzel egyben függésben lévő 's, *nyelvhez is tartozó* 1569beli 38d. cikket. A' helytartóról, az 1536beli 16d. cikk szól. 'S l. még az 1537beli 24d. cikket, 's az 1542beli 30dikát.

1554. Jul. 20d. Gyulafejérvárról, Gyalui Vass László dési kamaraispán (a' felelbi *camerarius* l. 376 lap.) levele. Magn. D. Georgio Wernhero praefecto arcis Sáros, summo Consiliario Sac. Regiae Mattis. L. Tud. Gyűjt. 1830. XII. kötet. Jankovich Miklós által.

1554. Báthori András országbíró, főispán levele, kir. kapitányhoz. L. 110d. lap.

1554. Kassa városa jegyzője magyar esküszabványt mond el. L. út a' 111d. lapot.

1554. COLOSVÁRBA jött ki CRONICA TINODI SEBASTIEN szorzése. Ajánlotta I Ferdinandnak, minélfogva ekkor már e' király' pártján állott, 's Ferdinand, okos megnyerésnek nézé figyelmét vetni az országos dalnokra, mit Podbradczy Józsefnek velem között e' kijegyzéséből érthetünk: „1554. Sebastiano literato de Thynod compositor hungaricarum cantionum dati sunt ex consilio camere posoniensis et voluntate Regie Mattis fl. 50“, melly összeség még ekkor is felérhete 12½ népes jobbágy üléssel, ha Verbóczi 1517b. kijött tripartitumának köz becsűje szerint vesszük. L. P. I. tit. 133. Magyar király, magyar kamara tanácsából, magyar költőnek. Hanem e' kegyeltetéséhez, említett krónikája ajánlatát hibázva vette adatul, Toldy Ferencz. L. e' R. m. nyelveml. II. kötet Tartalmának XX. lapját.

1555. April. 28d. Székely nemzet törvényei udvarhelyi gyűlésén magyarul kelnek¹⁾.
1555. Május 3d. Kis Péter ország trencsényi harminczadosa ír Nszombat bírójához. *L. a' következő köt. 9d. l.* Im az 1552b. kívánt magyar harminczados, magyarul levelez is.
1555. Május 8d. Tót Bálint király gyalogainak kapitánya Nagyszombat bírójához. *L. a' III. d. köt. 10d. lapján.* 'S itt meg az ohajtott magyar kapitány ír nemzeti nyelven. Így,
1555. Junius 8d. Csabi Filep nászádosok kir. kapitánya, *ugyan ott a' 12d. lapon.*
1556. Octob. 13d. Ország Kristóf gömöri főispán, kir. főpohárnok hívá Nagyszombat bíróját szék tartásra, *l. ugyan ott a' 16d. lapon.*
1557. Kálnásy kir. kapitány levele Kassához. *L. itt a' 123d. lapot 's többiekét.*
1557. Követjelentés Nagyszombat városához, országgyűlésről. *L. itt 130d. lap.*
1558. Az Vr Jhesu Christusnac szent vachoraiarol, kín szenuedeferöl es dichöfleges feltamadásarol valo predicacioc, Ovarba nyomtatot, M. D. LVIII. Ajánlata: Serenissimo Principi Maximiliano Regi Bohemiae Archiduci Austriae 'stb. . . . Altenburgi Pannon. R. T. M. deditiss. Gallus Anaxius Altenburgianae Ecclesiae Minister, ki e' mosoni Óváratt, mellyet Miksa cseh kir. *oppidulum*-ának mond, maga állíta sajtót, miként ajánlatában írja. Legvégén a' 4ed rétű könyvecskének, e' predikatiókat *versio*-nak vallja. Kezében volt a' bécsi cs. udv. könyvtárban Jul. 7d. 1840, hol a' régi catalogus, reá: *Unwürde* név alatt utal. Bod Péter M. Athenásában Huszár Gált hoz elé óvári papot 's majd Pápán superintendenst, de nem említi e' munkáját. Tóth Ferencz igen, Protest. ekkl. historiája 170d. lapján 's nevezi e' predikatiók kiadóját Huszár Gálnak, a' „Dunantuli püspökök históriájában“ pedig leírta életét.
1558. Székely Antal kir. hadnagy esedezete Isó Ferdinándhoz. *L. itt 144d. lap.* Ferdinánd királynak magyarul is tudását nem említi Forgách Ferencz, felette 1565b. tartott gyászbeszédében, (*l. Horányi által kiadott históriáját a' 382 lapon*) de nyilván kitétetett e' munkában: *Catalogus familiae totius aulae Caesareae . . . per Nicolaum Mameranum Lucenburgensem collectus, ad Ssumumque Philippum Hispaniarum Principem directus . . . Coloniae apud Henricum Mameranum 1550. in 8vo pag. 132. így: Inter seculares Principes Germaniae perpancos admodum eruditos haec aetas novit, unum tamen Ferdinandum Austriacum . . . latine insigniter et in admirationem doctum atque eloquentem esse in aperto est, . . . qui et praeter latinam lingvam, septem alias insuper perfecte et expedite loquitur, germanicam videlicet, italicam, hispanicam, gallicam, hungaricam, bohemicam et slaviam. Sőt, Georgius Sibus medicus poeta et orator panegiricus ad potentissimum et invictissimum regem Ferdinandum legatus, még 1528ról mondja: Ferdinandum lingvam hungaricam caluisse²⁾. 'S ez, adat elég volna Ferdinand magyarul tudásához. Csak azt lehetne vetni ellene: miért fordítatá tehát Tinódinak 1553b. írt „Egervára verses históriáját“ Sámbockival deákra, ki azt így az általa Bécsben 1558b. kiadott Ranzanus Epitome-jéhez csatlá 's ezt magához a' hős' Dobó Istvánhoz írt ajánlatában így említi meg: *Historiam hanc Ferdinando regi et alijs cum Sebastiano Thynodj vngaricis descriptam rythmis exhibu-**

1) I. felebb a' 340. lapot, kiadva pedig e' törvényeket, Rumi „Emlékezetes írások-on kívül: A' ns Székely nemzetnek constitutiói, Pesten 1818. Lap 40—51. Kijöttek közben járással. Összegyűjté Kilényi Székely Mihály, akkor erdélyi ítélőmester, halála előtt kir. táblai elnök.

2) Nem láttam magam e' könyveket, hanem ez idézett sorokat belőlük, Paulányi József néhai udv. fogalmazó írta ki, én meg ezen barátom jegyzései közül 1831b. Szeptemb. 28d. Bécsben.

isset, eamque Rex commendari vidisset: latinam cognoscere voluit. Quod negotium mihi datum, quibusdam partim resectis ac immutatis, partim commodius dispositis, vt veritas et locus monebant . . totum abfolvi . . . Viennae Idib. Sept. M. D. LIII. (*Kürtam magam a' bécsi cs. udv. könyvtárban, Julius 30d. 1840.*) A' felelet könnyü. Halljuk ezt amazt 7—8 felé szólam értőnek; mikor azonban beszédre írásra kerül, ezek között még is csak azokon pereg leginkább nyelve, mellyeken többszer fejezi ki magát. Így Ferdinand, Forgács szerint latínul gyakran élt, a' francziában gyönyörködött, németül bőven 's ékesen jött szóval beszélt. Mária királynéhoz nővéréhez sok francziául irt levele látható a' Tartalom XVIII. XIXd. lapjain említett „*Urkunden*“ között. Inkább bizék tehát „Egervár-nak deákul megértésében, mert a' magyarba nem merült annyira, hogy Tinódinál lévő sajátságait utolsó ízig felcípje. Vagy pedig, akará olvasatni Ferdinand, némettel spanyollal olasszal csehvel is, milly hallatlan disszel üték fel magyar vitézei az *egri nevet*. Éreztetni vala szüksége, mint hatalmasodik uj birtokában. Ezen esetre is, Ferdinand, magyarul tudott annyit, mennyivel megértesse magát, 's mást megértsen fennforgóbb szavakkal, mert sok olyan magyar főembereivel kelle beszélennie saját érdekében, kik ez idétt, miként felebb láttuk, az ő nyelvein, nem tudának. Gévay nekem épen ezt mondá, hogy valahol Ferdinand e' magyar kifejezésének „*ebet ebbel marattatok*“ idéztetését olvasta. Megtartá e' tanulásával, a'hogy kelle, teljesítését kétszer adott királyi szavának. Lám udv. magyar kamarája, magyarországi tisztségei a' hivatalos magyarul levelezést épen az ő idejében még sűrűbben kezdék. Így Pető János 1558b. és Telekesi Imre 1559b. kassai kapitányok még Lőcséhez is; Illyesházi István Poson vmegyei kapitány 1566b. épen Poson városához is, az annyira németté letthez, hogy magától Mátyás királytól ahhoz 1473—1487 közöttől 13 darab német levél volt kezében, mit Mátyás politikából tett, Ferdinand vezére pedig azért, mivel ez idő egészen felülkerekedett nemzetiség kifejlésében.

1560. Nov. 28d. Posoni magy. kamara levele Hosszútóthy János, Szala vmegyei kir. rovóhoz, így aláírva: *Sacr. Caes. et Reg. Maj. Camerae hung. Praefectus et Consiliarii. L. Tud. Gyűjt. 1830. XII. köt. 8d. I. Jankovics Miklós által.* Kamaranagy akkor a' Gregoriantz Pál győri püspök megdicsérte Dessewffy János volt, kitől egy privátlevél itt a' 89d. lapon áll. Ha magyar nyelvű kezelését akkor kezdé-e Posonban e' k. magy. kamara, midőn hajdani Budáról oda tétetett Ferdinand részére, vagy azt csak folytatá Pempflinger István kamaraelnökségekor? 1536beli 49d. czikk mondja: *Locus autem administrationis Regni (donec . . . Regnum recuperabitur) fiat Posonium*, melly czikkben egyszer'smind az *Eg és z'* visszakerékítését sugdosott remény ohajtkozik. A' részént folytatáshoz a' fennebbi 337d. lapon idézett rovók levelezései volnának támaszok, és Pemplinger István 1526 a' ferdinandi magyar bódolateskü alatt áll, akkor, mint: *provisor curiae budensis*; a' Ferdinand idejebeli sűrűbb megkezdést pedig azon most mindig fellobogott nemzetiség vesztes féltékenysége, mellynek tüzeit Ferdinand okosan inkább égni hagyá. Hogy kamarai tárgyban nem ezen 1560beli a' legrégibb magyar, látszik fennebb, Vass Lászlónak 1554b. még a' német Wernherhez is magyarul írásából. — Miként függtek ezen kamarai adót (*lucrum camerae*) behajtó rovók *dicatores* a' kamarától, kitetszik az 1569beli 11 és 14d. czikkból.

1561. jó ki Bécsben, Liriniay Vincze könyve, „az kezenseges Igaz keresztyen Hytnek Regysege.“ Fordította Draskovics György pécsi püspök. A' bécsi cs. udv. könyvtárban általam 1823b. és 1840b. megforgatott példány elején Draskovics kezével írva áll: *Scimo Prin-*

cipi et Dno Dno Maximiliano Dei gra Regi Boemiae T. T. Dno suo clem. Author Translationis humillime obtulit. Megint mutatója Miksa kir. magyarul tudásának. *L. M. t. társ. tört., Könyvek, I. k. 1833. I. 22.,* hol e' nyelvértésre Miksa király udvari papja Gruter idéztetik.

1565. Martius 20d. Posoni kamara levele Rumi Farkas Moson vmegyei kir. rovóhoz. *L. Tudom. Gyűjtem. 1830. XIIId. köt. Jankovich Miklós által.* Kamaranagy v. kincstártó volt ekkor, Ujlaki János váci püspök. 'S ezen most már Isó Miksa idejébeli m. kir. udv. kamara így bocsátá tehát rendelkezéseit a' habsburgi házból királyt vallott minden más megyebeli kir. rovókhoz és vármegyékhez, kir. városokhoz is. 1580—1610, közötti összeírásban van fenn: királyi posta tisztek meghiteltetéséhez esküszabvány, melyet „Kyraly Vrunck Magiar Camoraia adott ki“, hasonlóan: ajtónálló esküje „hogy Praefectus Vramtol es az teöb Kamaras Vraktul eö Kegyelmehtul rea bizatott Aiotonalosagnak tizteben heuen“ eljár. *Közlé Jankovich Miklós a' Tud. Gyűjt. 1831beli XIIId. kötetében. 82d. lap.*

1569beli 33d. cikk Isó Miksa királyt, Rudolf és Erneszt fiainak spanyolhonból maga mellé hozatásra kéri, „ut audiant et videant in dies modum et formam regiminis, mores et leges consuetudinemque subditorum suorum . . . addiscant adhuc juvenilibus annis . . . et casu quo Suam Majestatem a Regno longius abesse contingeret, unum ex illis loco sui et si usquam possibile sit in Ungaria, ut linguam quoque gentis addiscant, relinquere,“ 's ezt Miksa, törvényben ígére meg. *L. 1577-nél* itt alább, a' következtet. 'S Rudolf és Erneszt az 1574 és 5beli országgyűlésen Miksa király személyviselői valának 's a' magyarul tanácskozást már érték.

1569beli 38d. cikk 3d. §-ában: király fizet mind az udvari *bécsi* kamara mind a' haditanács mellett két-két magyar tolmácsot, kik ezek tanácshelyén vagy elnökeiknél, mindig jelen legyenek, 's ügyes-bajos magyar' jöttével, dolgát ingyen adják elé. Ajánlá Isó Miksa ezt, csakhogy, az 1553beli 19d. cikk §-a 4d. ellenére is a' magyar kamara 's haditanács végzéseinek utolsó általnézője a' bécsi udvari német kamara 's haditanács maradjon, melyekhez bajos juthatást most azért panaszlák a' KK és RR, mert a' németet nem értő magyarnak még oda tolmács hajhászásában kelle lótni futni 's fizetnie is! Egyéb-ként e' cikk 1ső §-aka biztosítá, a' magyar jogi, kincstartói 's haditanács külön fennállását,

1572. Sept. 1. I. Miksa király levele Bornemisza Farkashoz? *L. alább a' 403d. lap.*

1577b. Telegdi Miklós esztergomi preposttól, „Az evangeliomok magyarázatának Isó részét Rudolf kir. m. kir. kamara költségével nyomatja ki Bécsben. *L. fennebb a' 341d. l.*

1577. Aprilis 11d. Lévai gyalog hadnagyok Erneszt főherczeghez. *L. itt a' 246d. l.*

1577. Apr. 27d. és Máj. 7d. Musztaffa pasa Erneszt főhghhez. *L. itt 247d. 's 8d. l.*

Erneszt főherczeg az 1578beli 15d. cikk szerint Isó Rudolf királynak hadvezér helyettese, országos alvezér. *Kéretik*, hogy magyar dolgokban, ámbár hadiak lennének, tanácsába magyarokat is vegyen. E' magyarokkal ő nyelvükön beszélt, midőn lám Vékey Ferencz hadibíró 1566b. magyarul hozá itéjét itt a' 196d. lapon állót. A' nemzeti hadseregeknél meg a' vezérzavak (commandószavak) mind magyarul valának most is úgy, miként Sigmond k. idejéből Turócsinál *P. IV. cap. XVIII.,* jelszavakul ezeket találjuk: *Isten, szent Myhal,* hogy éji csatában az azt kiáltó, magyarnak ismer-tessék. Erneszt főhg hát kétségen kül magyarul szólt magyar haddal. Erneszt főhghhez az 1588beli Isó cikk köszönetet mond. Mert a' nemzetrésznek, megaszagztatásában enyhéül volt, küszbenjáró k. herczeget látni, a' *maradványhoz* igazat.

1577. Auguszt. 26d. Musztaffa Isó Rudolf királyhoz, *L. itt a' 249d. lapon.*

1578. Mart. 23d. Musztaffa Isó Rudolf királyhoz, *L. itt a' 253d. lapon.* A' fennebb

idézett 1569beli 33d. törvényt Miksa király íme teljesíté, mind a' két fia megtanult magyarul 's hozzájuk úgy írni biztosan lehetett.

1578. Sept. 20. Tar István felelete a' szepesi magyar kamarának. *L. itt a' 259d. lapon.* Abból a' kamarának is magyarul írása, kitetszik. Az 1567beli 10d. czikk 3d. §-akában áll: *Camerae novae Cassoviensis* 's így Kassára szállása e' táji. És bizonyosan magyarul kezdé meg ez is mindjárt ekkor hivatalos levelezéseit, sőt az Iső kötetben látható tanácskozásait is a' posoninak régibb így kezelése szerint, nem pedig csak azon években, melylyekről itt e' kötet is többfelét mutat.

1588. Iső Rudolf, IVd. végz. 16d. cikke, a' régi budai mértéket ujítja meg.

1588. Főispáni esküszabvány, Nyitra vmegyében. Azon megye jegyzőkönyvéből. Megküldötte másolatát Hanák János piarista 1839b. Majus 6d. *L. a' IIIId. kötetb.*

1590. Verantius Faustus levele Sopron városához Béczből, *lásd itt a' 326. lapon.* Verantius, azaz: Vranichich Faustus, Vranichich Antal primas fivérének fia, Iső Rudolf kir. tanácsosa és kir. titkár, halála előtt († 1617) csanádi püspök, kihez 1591b. Sopron városi magistratusa deák értesítést nyujta, mikért Kovachichnál *Script. rer. hung. minor. Tom. II. p. 429.* leljük, íme annak magyarul írt. A' sibenicói dalmata Faustus, a' német lakosu Sopronhoz, hol a' városi régibb irományok németül kelvék, hová 1552b. kezdé Kisfaludy Benedek a' magyar levél írást. Igen világos adat arra, miként volt a' magyar nyelv I. Rudolf király udvara körül, fennforgó. Ugyan e' Faustus adá ki: *Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, latinae, italicae, germanicae, dalmaticae et ungaricae, Venetiis* 1595, melyet ajánlása szerint, ez előtt néhány évvel hamarjában szedett össze. A' dalmata, elébb tevő anyanyelvét, mint a' slavoniai szólamnak, így szól, legtisztább ejtését, de ki nem hagyá a' magyart, mi megint a' most mondott fennforgáshoz, adat.

Az 1600-zig szóló több illy főérdekű czikket mutatja mind e' kötet, mind a' következő IIIIdik.

III. TÖRÖK URVARNÁL 'S TISZTSÉGEINÉL OKIRATI 'S LEVELEZÉSI NYELV A' MAGYAR.

1540. Zwliman zultán nyilatkozata, mikép akarta János király fiát, István János Sigmondot magyar királynak. *L. a' következő kötetb. Vegy. r. m. iratok 1—3 lap.*

1559. Huszain szolnoki bég körlevele. *L. itt a' 158d. lapon.*

1565. Memhet Thyhaya és Memet bég, váczí főharminczadosok Nagyszombathoz. *L. itt a' 187d. lapon.*

1566. Zuleman zultán a' döbröczöni birákhoz. *L. itt a' 275d. lapon.*

1567. Heszon temesvári pasa Zay Ferenczhez. *L. itt a' 200d. lapon.*

1568. Szancsak Mahmuth bég, Zay Ferenczhez. *L. itt a' 203d. lapon.*

1569. IId. Zelim császár levele Iső Miksa m. királyhoz. *L. itt a' 403d. lapot.*

1571. Mahmud bég szolnoki helytartó Serényi Mihály kapitányhoz. *L. itt a' 221d. l.*

1571. Musztaffa pasa levele, Budáról. *L. a' következő kötetben.*

1572. Musztaffa pasa budai főhelytartó I. Miksa magyar királyhoz. *L. itt a' 228d. l.*

1573. Musztaffa pasa Nagyszombat biráihoz. *L. a' következő IIIId. kötetet.*

1573. Mehemmet agha, Musztaffa budai pasa tolmácsa Nagyszombathoz. *L. a' IIIId. kötetben.* (Omer bég pedig 1592b. vala török részen íródeák.)

1573. Musztaffa pasa Bátori István erdélyi fejedelemhez. *L. a' IIIId. kötetet.*

1574. Amhat csausz ugyan e' Bátorihoz, Konstantinapolból. *L. a' IIIId. kötetet.*

1577. Musztaffa budai pasa; Erneszt herczeghez. *L. itt a' 247d. lapon.*

1572. Musztaffa pasa Iső Rudolf királyhoz. *L. itt a' 249d. lapot; valamint a' többieket e' kötetben, és a' IIIdikban. 'stb., 'stb.*

IV. MOLDOVAI 'S HAVASALFÖLDI VAJDÁK UDVARÁBÓL KÖLT LEVELEZETEK NYOMAI.

1533. Vlad, havasalföldi vajda, Bátor István erdélyi vajdához. *L. itt a' 403d. lap.*

1556. Sándor moldvai vajda Kornis Miklóshoz. *L. itt a' 273d. lapot.*

1572. Sándor havasalföldi vajda, Bátor István erdélyi vajdához. *L. a' IIId. kötetet.*

1593. Áron moldvai fejedelem levele a' Besztercze vidékiekhez, hogy a' határokon jó szomszédsággal legyenek. *L. Catalogus MSS. Széchényianor. Vol. IId. a' n. múzeumb.*

Mutatványul, elég ennyi adat. Az olvasó látni fogja, 1. Mennyi érdek lehet csak egy szeletecske régi magyar levélkében is, midőn helyére tétetve, világot derít. 2. Hová kell számlálnia, az e' kötetben álló többi. 3. Miként indula meg nyíltan, mindenütt, nemzetiségért, harcz. 4. Magyar írók, hogy járulának magyar irataikkal, habsburgi, magyar királyaikhoz. 5. Hogy mosolyg e' mai feléledett korra, deákkal élt történetíróink, deákul készült okleveleink mögül XVI. százévünkből magyar nyelvvel hivatalosan élés világa, sirából vissza. 6. Mint vevé fel Iső Ferdinand, az ország koronájával, mind saját érdekében, mind nemzet kívánságára nyelvét is, mint beszélt ezen, tőle megválva, még, I. Miksa, Rudolf, IId. Mátyás király, Erneszt főherczeg, 'stb. 7. Hogy már e' XVI. százévből ment által XVIIIdikbe a' magyar nyelvvel főtisztzi élés, mihez, igen sok eléakadt közül csak néhányat lássunk itt, még eddig lappangottat, szövetnek csóválásul. 1601. Mart. 20d. és 1601. Szept. 14d. Sac. Caesar. Regiaeque Mattis Camerae Scepusiens. Consiliarij Kasáról irnak Szepes vármegyéhez. *Annak levéltárából hiteles másolatait küldötte meg Engel Sándor, fűjegyző 1839. Junius 13d. — 1608. PestPilisSolt vmegyei uri és nemesi rend, parancsolatokat ad ki a' paraszthadnagyok, tizedesek, 'stb. számára. Költ Fileken in sede nostra sigillatoria. Annak levéltárában I. Politticor. actor. fasc. 1446—1679. 1610. Thurzó György nádor ir Kasához, hogy követet küldjön hozzá tanácskozára Posonba. Kassa levéltárában találtam 1835. Novemb. — 1624. Máj. 2d. és Julius 10d. Posoni kamara parancsa Nagyszombat városához. L. Évkönyvek IIId. kötet, 133d. lap. — 1639. Gr. Esterházy Miklós nádor levele Győr városához, bíró választás dolgában. Másolatát ajándécul adá nekem Czech János Győr városa főbirája, m. akad. rendes tag, 1839d. April. 11d. — 1647. Eő Feolsege nömös posoni Camaraiaual Győr varossanak ablegatus Plenipotentiariusyval uegezese. Ne Győr városa levéltárában. Másolatát ajándécul adta nekem Czech János barátom 1839. April. 11d. — 1650. Szept. 30d. Stompfán, gróf Pálffy Pál nádori nyílt parancsa Somogyságban lévő falukbeli biráknak eskütteknek és polgároknak. Pecsétes eredetiét találtam a' győri káptalan levéltárában, C. H. F. 2. XX. alatt, 1839b. Aprilis 10d. Hasonmását megküldötte Sütő József őrkanonok 1839. Szept. 6d. — 1654. gróf Chiaky László országbirája Pest vmegyéhez. Ennek levéltárában, Mandatorum, Literarum fasc. I. 1616—1739. — 1658. 1659. 1663. 1665. 1666. 1667. Gr. Wesselényi Ferencz nádor tisztzi levelei Pest vmegyéhez. Annak levéltárában, Mandatorum, Literarum fasc. I. 1616—1739. — 1665. Gr. Wesselényi nádor nyílt parancsa, Pest vmegyéhez, kóborgók és kicsapongó katonákra nézve. Annak levéltárában, I. Politticor. actor. fasc. 1667. Jun. 23d. Szegedy Ferencz m. kir. udv. cancellarius, váczai püspök tisztzi levele Pest vármegyéhez. Annak levéltárában, Mandator. Literar. fascio. I. 1616—1739. — 1670. Sopron vmegye levele a' posoni magyar kamarához, koronai restantia dolgában. — 1681. Gróf Esterhá-*

zy Pál nádor szabaditka, Szeged városához. *Annak levéltárából küldötte hiteles másolatát Miskolczy István, aljegyző 1839. Aug. 14. — 1685. Mart. 23d. Posomban. My Csaszar es Koronas Kiraly Urunk eő Fölséghe Magyar kamara Praefectusa és Tanácsy, Mező Szegedy Biraknak és Eskötteknek. Szeged na városa levéltárából hiteles másolatát küldötte 1839. Aug. 14d. Miskolczy István aljegyző.* Mikor szűnnek 's miért szűnnek meg, igaz okairól majd másutt. Itt még azt vegyük figyelemre. 8. Mint nem hal meg egy-egy nemzet, míg benne király és hon szeretetét, erkölcsi erő, 's egyetértés emeli. 1790b. halottakból felriadás. Azóta minden országgyűlésen kérés könyörgés, kerek nyilatkozat, a' XVII. d. XVII. d. százévben dívott nemzeti élet visszaállításaért. Viták tóttal horvátal, mi elébb ezeknek eszükbe sem jutott. Iső Ferencz király igasságos, megegyezik. A' Ferdinand által kezdetet, ismét Ferdinand, e' néven Vdik, tetőhez inti. 1836. eredetileg a' törvény magyar. 183% még országosabbá terjesztés. A' már uralkodandó nyelv, Vdik Ferdinand ő felségének fogja, hűséggel hirdetni, dicsőségét. Térjünk e' nagy tárgyról, megint apróbb keresgelethez, melly bizony unalmasocská, de illy munkalat körül, legcsekélyebbségig, pontosság kell.

1529—1541.

A' 44—46. laphoz. Babonás keresztelés. Nyilakra paranesolás.

Az itt említett című biblia kötésének bőrrel bevont hátulsó fatábláján belül, fenn, e' bejegyzés áll: Biblia hec fuit (így) Michaelis Irati In Ciuiute Pestien prope Budam Existētem, Anno 1541 Cū cefar turcarū occupauit fibi domū Regiam Budam Et postea castra multa In Vngaria etc. Ezt bízottan maga irta ide Michaél literatus vagy Mihál deák, nem nagy deák uram. *Fuit*, mondathatja ugyan e' bejegyzésnek későbbi birtokostól is kelhetését, hanem elbárítja ezt az, hogy ekkor, ez utóbbi tulajdonos, hasonlóan saját nevét, helé bigyesztette volna; egész XVI. d. százévből pedig itt más' neve nincs, a' „Michaelis“ felett álló 1o 16 14 p 20. számok vonatai pedig 1541-ével nem egyeznek. Vala hát ez: *Mihál deák* bibliája. És, Mihál deáktól 1529—1541 közé, az akkori bűbajos babonás ostobaság ezen tanúiratát következőknél fogva soroztam. 1. Esztendő legalább leforoghatott, míg az 1528b. kijött vulgata, Magyarországra került külföldről. 2. Mihál deák 1541beli névbeírásához hasonlóké e' „kuruzsló keresztelés, nyilakra parancsolás“ betűi. Egészen különböző kéztől valók e' biblia első táblája belsején: Az nehez igeknek magarfagáról, . . . Szent Máté élete előtt tisztán állott levél két lapján pedig: „Az Szent Mathe irafa szerent valo euangeliomnak Summaia refz szerint; továbbá, legutolján, „Az ollan ighekrol valo tanulfag, mellec nem tulajdon igekben (jegyekben) vetetnek 'stb., mellyek különben is későbbben irathatának 1541-en innen ide, minekutána Erdősi Jánostól az *Új testamentum magyar fordítását* Vyszighetben Abadi Benedek nyomtatta vala 1.5.4.1 esztendőben 's olvasók forgatni kezdék, mert abból vannak véve, csak hogy Erdősinék í-ző hangejtését é-zővé 's ő-zővé téve. (Ezen onnani kiírásuk megemlézése elmaradt „Jelentésemből“ *I. M. t. társaság évkönyvei III. d. kötet 1837. Hetedik nagy gyűlés 118—117. d. lap*, mellybe átaltában többféle régi szó, szám, hibás kijavítással adatott nem általam sajtó alá. Magam akkor nem valék Budán. Híven áll itt mind az bővebben).

1531—1541.

A' 46dik laphoz. Gyógyszerek többféle baj ellen.

1. Gyűjteményünkbe sorozám e' gyógykodásokat, mert a' XVII. száz év első felében fennforgott nyavalyák neveit is mutatják. Rázt, Molnár Albertnél 1604, = Rázt, *Splenis tumor*, kit az rázt bant, *Spleneticus*. Alább tevé, Rázt, *splenis tumor*, vide Rázt. Párizspái, egészen Molnár Albert magyarázatát ír ki. Verantius Faustusnál 1595, Splen = teüdeü, pedig oda tevé németül *Das miltze*. Molnár Albertnél Splen = lép. Rázt így, lépnek betegsége, lépkórság. Továbbá: kórság Molnárnál, *comitialis morbus*, *caducus*, *herculeus*, *morbus sacer*, *epilepsia*. Milly babonahitt 's másokat is elámított együgyü *frater* volt, ezen fennczúszott könyvbe író, látszik, 19-nél Contra CORSÁGH-ból. És mutatják következő sorai latinul: Ut si quis captus fuerit, *ha valakit megigéztek*: Scribe ad panē ista noīia † alga † et † algalj † Algala † et da ej comedere. Tömlőczből kiszabadulást is, 10 alatt, ilyen *algázás* felfirkalása 's lenyelése eszköze! Továbbá: *Contra morbum caducum* jónak terjeszté az ármányos ezt: Helým, zelým . . . ým, In nōmýe patris et fily et spíritus sanctj Amē, sufurret ad aurē sinistra.

Tevém 1531—1541 közé, mert 1. E' villongókönyv, jöve ki 1530ban 's magyarhonba kerültébe egy évnvi eltelhetett. Nem, mint 1530nál 1531nél régibben írott jegyzet kötetek pedig a' könyv eleibe, mivel, szélén a' betük sehol sem elvágottak. — A' 15d. pontban említett „agg Bornemisza, t. i. János, meghala Posonban, Mohács vénapja után midőn a' királyi kincset, mint budai királyvárnagy *castellanus* a' posoniba szállítá 's bizta Szalay János és Ivánkay János őrzetére, tehát 1526—1527b. de a' kő miatti szenvedésében neki nyilván budai házában adott gyógyszerek híre könnyen fennmaradt még 1531en innen. Nagyon gazdag öreg ur volt Bornemisza, „kylalnak, a' fennebbi 49d. lap. szerint, (Ild. Lajosnak) kereztattya, budai wdwarbyro; Forgáchnál „*Ludovici nutricius*“, ilyenről sokáig regélnek. 2. 1541-ig lesolyt évet is azonban, következő itteni béirat vétehet fel, maiképen ide töve: 24. *Contra fluxum sanguinis*. Acetum fortissimum et fimus equinus, statim excreatus, et in Acetum missus et recenter collatus et bibitus valet, expertus Johanem Regem Vngarie quendam verucarium suum. (Inkább *quendam* ugyan, de *quondam* is lehet. Kétséget így más belérántott betü aggaszt.) Végén állóból kellene itt fejtekeznünk, hanem, nyelvszerkezete hiányos, csak, latinul akartt írni 's nem tudott. Forgassuk meg, mit sikeríthetünk belőle. Hármát vehetni fel. 1. Megkísértette János királyon e' *csunya italt* egykori verucariusa. Ekkor az írás, azon éven esik innen, 1526—1541 között, melyben e' gonosz kavará megholt. 2. Megkísértette János királyon, némi verucariusa. Így megint 1526 's 1541 közé megyünk. 3. Megkísértette hajdan, János király verucariusa. Ekkor meg, 1541en, János halála évén innen is eshetik. (*Verucarius* ide illő magyarázatát nem lelém, talán *veredaríust* akart az író kivakarcsálni; ilyennek inkább lehetett efféle habarcs, keze ügyében.)

A.) 1533.

VIRÁGVANÁRNAP ELŐTT CSÜTÖRTÖKÖN.

NÁDASDY TAMÁS LEVELE BÁTORI ISTVÁN ERDÉLYI VAJDÁHOZ.
Sárvárról, Vas vmegyében.

B.) 1533.

JUNIUS 22D.

VLAD, HAVASALFÖLDI VAJDA LEVELE BÁTORI ISTVÁN ERDÉLYI
VAJDÁHOZ.

Jegyzet. Sem A, sem B alattit nem adhatom ugyan itt elé, de létük besorzásával figyelmet kívántam gerjeszteni, további keresésük végett, mert, historiai személyekéi, mert a' XVII. század első feléből kevés magyar levelezetre akadhatni. Velem, Fejér György kir. tanácsos, m. kir. egyetemi könyvtárnagy szívessége közlé 1838b. Szeptemb. 15dikén, hogy, egy, az említett könyvtárban általa talált jegyzet szerint, a' csász. udv. titkos levéltárban volnának Bécsben még következő 8 darabbal együtt a' XVII. század második feléből: 1. I. Maximilian királynak ír II. Zelim török császár 1569b. 2. I. Maximilian király levele Bornemisza Farkashoz, hogy ne háborogjon ő és több társa, Bátori István erdélyi vajdával, Bécsben 1572. Szeptember 1sőjén. 3. Bátori István lengyel királyé a' három praeses urhoz, Vilnából 1581 Junius 12d. 4. Gyulai Pál felelete *) Sibrik György váradi új kapitány levelére 1585. Augusztus 29dikén. 5. Bódogh János levele Bátori Sigmondhoz, Nandorfejevárról 1593. Szeptember 11dikén. 6. Sennyei Pongráczé Kovachóczy Farkashoz 1593. Szept. 19dikén. 7. Sennyei Pongrácznak ír azon Vajda ki 1594b. Székelyek kapitánya volt, 1594. Junius 7dikén. 8. Bátori Sigmond erdélyi fejedelem levele Zataarchi Mehmet passához, békeség felől 1598.

Tisztént folyamodtam én Gévay Antal cs. udv. könyvtári alőr, magy. akadémiai levelező tag nyájasságához, ezek' és főként az 1533 beliek, az 1569, 1572 belinek kifürkészésére 's hű másolataikért. A' vizsgálat megtörtént, buzgón, de még eddig nem kerültek elé. Talán későbbben lehet szerencsénk hozzájuk. Nádasdy Tamás több magyar nevezetes levelének a' Mérey nemzetség levéltárában létét, magától Kaposmérői Mérey László cs. kir. aranykulcosos urtól tudom, kitől tárgyaimhoz némelly felvilágítást való szerencsém nyernem. Irá azokat Nádasdy Tamás, az itteni 339d. lapon eléhozott Mérey Mihályhoz, kivel hív összeköttetésben élt, 's így ennek levelei meg ahhoz, a' Nádasdyak levéltárában lehetnek most Vas vmegyében Felső Lendván, hova, kereseteimre nézve gróf Nádasdy Leopold kir. táblai báró, Komárom vmegyei örökös és valós. főispán ur, magához legszívesebben hívott. Levelezései e' két nagy férfinak, kikről Gregoriantz Pál Mnemosynona is dicsérettel emlékezik, ha kijönének, többféle historiai feltüntetésen kívül azt is bizonyítanák, miként vala nemzeti nyelve mindenikénél becsben, 's így róluk is eloszlanék az a' deák szín, mellyel eddig gondolatba jőnek, mert historiai embereinkről eddigi kutatóink csak deák okleveleket huzdogáltak elé.

Döbrentei Gábor.

1538—1541.

A' 48d. laphoz. Vallatás, csécsényi birtok iránt.

*) Ezt kiadtam már az Erdélyi Múzeum II. kötet 140—154d. lapjain, azon másolatról, mellyet velem Kisfaludy Sándor tisztelt barátom Sümegen 1814ben közölt.

Ennek legutolsó szerében említett keresztes had, vagy: *kereszteség*, miként felebb a' 295d. lap mondja, volt 1514ben. Történt így az, mi ott értetett 1494b. Értetett pedig talán Csesznek Györgynek akkori házassága, vagy egyéb, mert a' többi vallomás mind idétti esetre hivatkozik. Pethe Imréről 's Budai Jánosról az jegyzetik meg, hogy emlékeznek éveire Ild. Ulászlónak, *ki itten is: Ladislaus*. Tót Miklós, Landor Fejérvár elveszését említi 's az volt 1521ben. Sőt szól mohácsi veszedelem után másod esztendőben 1528 elfoglalásról, beszél még „*annakutána*“ következttekről is. Bakics Pál, eredetire rácz, Győrre szálla, azaz: győri kapitány lön 1528b. minekutána János király pártjáról I. Ferdinandéhoz állott Bátori István nádor rábeszélésére; 's veszedelme lett e' Bakicsnak azaz: halála, jancsárpuska golyó által Eszék alatt, az áruló Kacz, Kaczianer, Kóczián (itt Kocsián, Veliusban Catzianer, Istvánffynál Cocianus) vezérlette 's megvert seregben 1538. Itt kapjuk meg íme az évet, mellynél előbb e' vallatás nem történhetett, de sokkal idébb sem. Betűalak 's nyelv, az a' kihagyásával, és benne a' történetekre emlékezés 1538—1541 közöttre téteheti.

Félben szakasztom itt e' MAGYARÁZATOKAT 'S JEGYZETEKET, mert e' Ild. kötet az Isónél már eddig is vastagabbra nevedédk. A' felebbi ezekre utalások keresésére tehát olvasómat a' IIIdik kötethez inteném, ha társalgómat, vele meg nem untatám. Abban áll az „elavult szavak sora, hajdani szószerkezet, ez iratokból kifejlő régi magyar házi élet 's erkölcs minőség festése, 'stb.“ És ott, igaz is, ezek azért lesznek inkább helyeiken, mert az abban eléforduló iratok, ezekkel együtt, már öszszesen láthatók.

De midőn ez itt béfejezni akart szót ereszti ki tollam, egy sajtós fájdalom el bennem. „Ha itt-ott nem ejték-e hibát? adat hiányában, ha nem kellend-e olyannak új felfedezttével, változnia némelly itéletemnek? Mert csak megállhatóra vágyám. 'S magamtól félek leginkább. Azért kényes illy hisztóriai eredménynél még a' legrövidebb melléknév adása is, melly kort, személyt, dolgot jellemoz. Azért lesz előttem kedves, ha tárgyszerelm, becsületes indúlattal közlend velem, bővítót, felvilágítót. 'S nyugtatásomul fenntartom a' pótolást.

Jan 29

50/H212

8 - нуровкара.

895.25
R 26

2

BOUND

DEC 22 1961

